

सत्यमेव जयते

208

महाराष्ट्र राज्य
सांख्यिकीय गोषवारा
१९९९-२०००

STATISTICAL ABSTRACT
OF
MAHARASHTRA STATE
1999-2000

2315sn, N6
PO
66844

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

DIRECTORATE OF ECONOMICS & STATISTICS,
GOVERNMENT OF MAHARASHTRA,
MUMBAI

<http://des.maharashtra.gov.in>

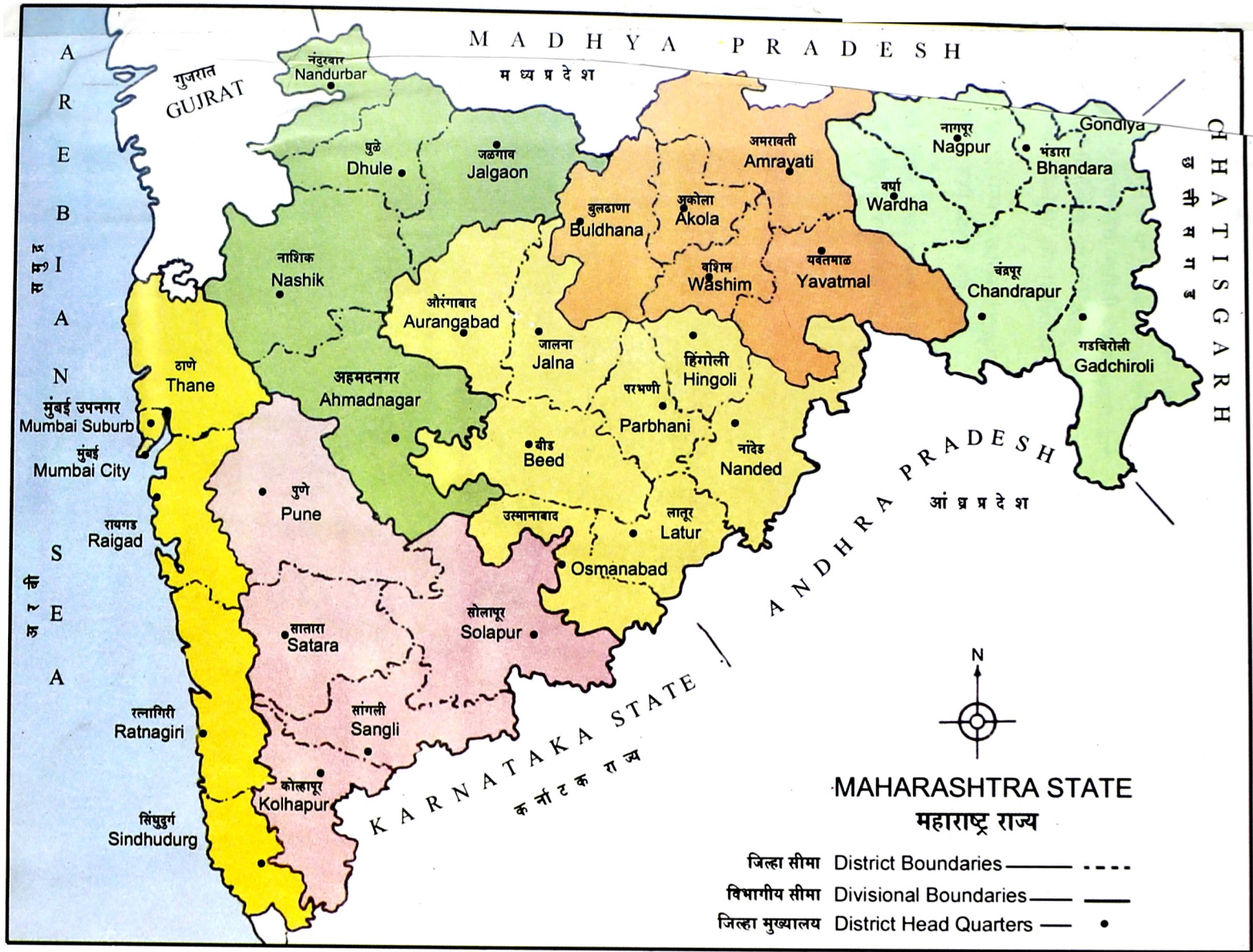
महाराष्ट्र राज्य
सांख्यिकीय गोषवारा
१९९९-२०००

**STATISTICAL ABSTRACT
OF
MAHARASHTRA STATE
1999-2000**

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
**DIRECTORATE OF ECONOMICS AND STATISTICS
GOVERNMENT OF MAHARASHTRA
MUMBAI**

केमत : रु.११२७/-

Price : Rs.1127/-

प्रास्ताविक

'राज्य सांख्यिकीय गोषवारा' हे प्रकाशन १९९९-२००० या वर्षाकरिता इंग्रजी व मराठी अशा दोन्ही भाषांत संयुक्तरित्या तयार करण्यात आले असून हा या मालिकेतील ३० वा अंक आहे. या प्रकाशनामध्ये महाराष्ट्र राज्यातील सामाजिक व आर्थिक बाबींची १९९९-२००० या वर्षाकरिता माहिती देण्यात आली आहे. जेथे १९९९-२००० या वर्षाची माहिती उपलब्ध नाही, तेथे अद्ययावत उपलब्ध माहिती देण्यात आलेली आहे. हे प्रकाशन तयार करताना केंद्रीय सांख्यिकीय संघटना, नवी दिल्ली यांनी या प्रकाशनासंबंधात केलेल्या शिफारशीही विचारात घेण्यात आलेल्या आहेत.

२. महाराष्ट्र राज्य व त्यातील जिल्हांच्या सामाजिक व आर्थिक बाबींचा अभ्यास करणाऱ्यांना हे प्रकाशन 'संदर्भ ग्रंथ' म्हणून उपयुक्त होईल, अशी आशा आहे.

३. केंद्र शासन, राज्य शासन, विविध महामंडळे, स्थानिक संस्था आणि इतर संस्था यांचे विविध विभाग व कार्यालये यांनी आवश्यक ती माहिती प्रकाशनाच्या या अंकात समाविष्ट करण्याकरिता उपलब्ध करून दिली आहे. त्यांच्या सहकार्याबद्दल मी आभारी आहे.

मुंबई

दिनांक

ऑक्टोबर, २००६

द. रा. भोसले

अर्थ व सांख्यिकी संचालक,

मुंबई

P R E F A C E

This issue of 'Statistical Abstract of Maharashtra State' for the year 1999-2000 (in English and Marathi) is the 30th in the series. In this publication, data on socio-economic characteristics of the State for the year 1999-2000 is given. The data for the latest available year is given where the data for the year 1999-2000 is not available. The recommendations of Central Statistical Organisation, New Delhi are also considered while preparing this publication.

2. It is hoped that this publication will be useful as 'Reference Book' to those interested in studying socio-economic aspects of Maharashtra and its districts.

3. I am thankful to the various departments and offices of the Central Government, State Government, Local Bodies and Other Organisations for extending their co-operation in supplying the requisite information for inclusion in this publication.

Mumbai
Dated: October, 2006

D. R. Bhosale
Director of Economics & Statistics,
Mumbai

महाराष्ट्र राज्य सांख्यिकीय गोषवारा
STATISTICAL ABSTRACT OF MAHARASHTRA STATE
(1999-2000)

अनुक्रमणिका

CONTENTS

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
(i)	जिल्हांच्या पुनर्रचनेविषयी टिप्पणी	XV	Note on reorganisation of districts in Maharashtra
(ii)	प्रास्ताविक	XVII	Introductory
(iii)	दृष्टिक्षेपात महाराष्ट्र (सामान्य माहिती, भारताशी तुलना)	1	Maharashtra State at a glance (General Information, comparison with India)
(iv)	निवडक विषयांवरील सारांशाचे तक्ते	7	Summary tables on selected topics
1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या		AREA AND POPULATION	
1.1	१९९१ च्या जनगणनेनुसार क्षेत्रफळ व लोकसंख्या	21	Area and Population according to population (1991) census
1.2	अनुसूचित जातीची लोकसंख्या (१९९१)	24	Scheduled Castes Population (1991)
1.3	अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या (१९९१)	25	Scheduled Tribes Population (1991)
1.4	नवबौध्दांची लोकसंख्या (१९८१)	26	Neo Buddhist Population (1981)
1.5	१९०१ पासूनचा लोकसंख्येतील दरवर्षीय चढउतार (१९९१)	27	Decadal Variation in population since 1901 (1991)
1.6	गावे व शहरांची संख्या (१९९१)	32	Number of Villages and Towns (1991)
1.7	खेड्यांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण (१९९१)	34	Villages classified by population (1991)
1.8	शहरे/शहर संकुलांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण (१९९१)	36	Towns/Urban agglomerations classified by population (1991)
1.9	शहरांची, नागरी भागांची आणि ग्रामीण भागांची लोकसंख्या (१९९१)	38	Population of towns, urban areas and rural areas (1991)
1.10	ग्रामीण व नागरी भागातील मुख्यतः काम करणारे, सीमांतिक कामगार व काम न करणारे स्त्री-पुरुष (१९९१)	47	Main workers, marginal workers and non-workers by sex in rural and urban area (1991)
1.11	मुख्यतः काम करणाऱ्यांची औद्योगिक प्रकारानुसार वर्गवारी (१९९१)	53	Classification of main workers by industrial categories (1991)
1.12	लोकसंख्या व काम करणारे यांचे वयोगट व लिंग यानुसार वर्गीकरण (१९९१)	56	Distribution of population and workers by age group and sex (1991)
1.13	धर्मानुसार लोकसंख्या (१९९१)	58	Population by religion (1991)
1.14	राज्यवार लोकसंख्येची ठळक वैशिष्ट्ये (१९९१)	59	Salient features of population by State (1991)
1.15	जिल्हावार अंदाजित लोकसंख्या (१९९२-२००१)	60	Districtwise projected population (1992-2001)
1.16	एकूण लोकसंख्येतील साक्षरतेचे प्रमाण (१९९१)	61	Literacy rate of total population (1991)
1.17	अनुसूचित जातीच्या लोकसंख्येतील साक्षरतेचे प्रमाण (१९९१)	62	Literacy rates of scheduled castes (1991)
1.18	अनुसूचित जमातीच्या लोकसंख्येतील साक्षरतेचे प्रमाण (१९९१)	63	Literacy rates of scheduled tribes (1991)
1.19	बिगर शेती व्यवसायातील कामगारांचे मुख्य व्यवसाय गटानुसार वर्गीकरण (१९९१)	64	Occupational classification of persons at work other than cultivation into main divisions (1991)
1.20	राज्यातील बिगर शेती व्यवसायातील कामगारांचे व्यवसायानुसार वर्गीकरण (विभाग, गट वगैरे प्रमाणे) (१९९१)	67	Occupational classification of persons at work other than cultivation (according to division group etc.) (1991)

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
1.21	काम करणाऱ्यांचे (शेतित्यतिरिक्त) औद्योगिक गटानुसार वर्गीकरण (१९९१)	70	Industrial classification of persons at work (other than cultivation) by divisions and major groups (1991)
1.22	वस्तुनिर्माण, प्रक्रिया, सेवा व दुरुस्ती या प्रकारच्या उद्योग धंद्यात काम करणाऱ्यांचे घरगुती उद्योगधंदे व बिगर-घरगुती उद्योगधंदे यानुसार वर्गीकरण (१९९१)	80	Distribution of workers in manufacturing, processing, servicing and repairs by household industry and non-household industry (1991)
1.23	बिगर घरगुती उद्योगधंदे, व्यापार, व्यवसाय किंवा सेवा हा प्रमुख व्यवसाय असणाऱ्यांचे लिंग व कामाच्या वर्गानुसार व उद्योगधंद्यानुसार वर्गीकरण (१९९१)	82	Industrial classification by sex and class of workers of persons at work in non-household industry, trade, business, profession or services as main activity (1991)
1.24	काम न करणाऱ्या व्यक्तींचे व्यवसाय प्रकारानुसार व लिंगानुसार वर्गीकरण (१९९१)	85	Classification of persons not at work classified by type of activity and sex (1991)
1.25	काम करणाऱ्या व काम न करणाऱ्या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वयोगटानुसार वर्गीकरण (१९९१)	86	Female workers and non-workers classified according to main activity and age groups (1991)
1.26	मुख्यतः काम करणाऱ्या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वैवाहिक स्थितीनुसार वर्गीकरण (१९९१)	88	Female main workers according to main activity by classified marital status. (1991)
1.27	कुटुंबे व त्यातील व्यक्तींची त्यांच्या बोलण्याच्या प्रमुख भाषेनुसार जिल्हावार संख्या (१९८१)	90	Districtwise classification of household and household population by languages mainly spoken (1981)
1.28	महाराष्ट्रात स्थलांतरांचे कारण व शेवटचे निवासस्थान (१९९१)	94	Migrants by place of last residence and reason for migration in Maharashtra. (1991)
1.29	महाराष्ट्र व बृहन्मुंबईमध्ये जन्म व नोंदणीचे ठिकाण यानुसार स्थलांतरितांची लोकसंख्या (१९९१)	96	Migrants population by place of birth and place of enumeration in Maharashtra and Greater Mumbai (1991)
2. पर्यावरण सांख्यिकी		ENVIRONMENT STATISTICS	
2.1	महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या केंद्रांतील तापमान	98	Temperature at different centres in Maharashtra State
2.2	महाराष्ट्र राज्यातील निरनिराळ्या केंद्रांनुसार सापेक्ष आर्द्रता	99	Relative humidity at different centres in Maharashtra State
2.3	सामान्यपणे पडणाऱ्या पावसाचे दिवस आणि पाऊस यांची मासिक आकडेवारी	100	Monthwise normal number of rainy days and rainfall.
2.4	विविध केंद्रांच्या ठिकाणी पडलेला पाऊस	102	Rainfall at different centres
2.5	पावसाची कक्षा व कालावधी	126	Spread and range of rainfall
3. जीवनविषयक माहिती		VITAL STATISTICS	
3.1	नोंदणी झालेल्या जन्मांची स्त्री-पुरुष वर्गीकरणानुसार संख्या व जन्मसमयी स्त्री-पुरुष प्रमाण	128	No. of Registered Births classified by sex and sex ratio of Births
3.2	ग्रामीण व नागरी भागातील नोंदणी झालेल्या मृत्यूचे स्त्री-पुरुष वर्गीकरण	130	No. of Registered Deaths classified by sex in Rural & Urban Area
3.3	नोंदणी झालेल्या मृत्यूंची प्रमुख कारणानुसार संख्या	131	No. of Registered Deaths by principal causes
3.4	नोंदणी झालेले मृत्यूंची स्त्री-पुरुष वर्गीकरण व वयोगटानुसार संख्या	132	No. of Registered Deaths by age and sex
3.5	बालमृत्यू दर व प्रसूतीविषयक मृत्यूचे दर	133	Infant mortality rate and maternal mortality rate

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
3.6	महाराष्ट्र राज्यातील जीवनविषयक महत्त्वाचे दर	134	Important vital rates in respect of Maharashtra State
3.7	जन्म दर, मृत्यू दर व बालमृत्यू दर	135	Birth rate, death rate and infant mortality rate
3.8	प्रमुख कारणानुसार मृत्यूंची संख्या	136	Number of deaths by principal causes
4. गृहनिर्माण			HOUSING
4.1	घरांची वापरानुसार केलेली वर्गवारी (१९९१)	148	Classification of houses according to use (1991)
4.2	वापरातील खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबांची संख्या (१९९१)	154	Households by number of rooms occupied (1991)
4.3	वापरातील निवासी घरे व प्रत्येक घरामागे व्यक्तींची संख्या (१९९१)	158	Occupied residential houses and number of persons per house (1991)
4.4	वापरातील घरांचे छप्पर व भिंती यासाठी वापरलेल्या प्रमुख सामानानुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण (१९९१)	160	Distribution of households by predominant material of roof and wall of houses occupied (1991)
4.5	बेघर व संस्थात राहणारी लोकसंख्या (१९९१)	162	Houseless and institutional population (1991)
5. शिक्षण			EDUCATION
5.1	शिक्षणाच्या प्रकारानुसार मान्यता प्राप्त संस्था	164	No. of recognised institutions by type of education
5.2	फक्त मुलींसाठी असलेल्या शैक्षणिक संस्थांची शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संख्या	165	No. of educational institutions exclusively for girls by type of education
5.3	वर्गीकरणानुसार शाळांची संख्या	166	No. of schools according to classification
5.4	विभागवार शिक्षकांची संख्या	168	No. of School Teachers classified by Department
5.5	विभागवार विद्यार्थ्यांची संख्या	170	No. of students by Department
5.6	अनुसूचित जातीच्या व नवबौध्द विद्यार्थ्यांची विभागवार संख्या	172	No. of scheduled castes students and Neo-Buddhist students by Department
5.7	अनुसूचित जमातीतील विद्यार्थ्यांची विभागवार संख्या	174	No. of scheduled tribes student by Department
5.8	शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्था व विद्यार्थी	176	Institutions and enrolment by type of education
5.9	पटावरील विद्यार्थी व शिक्षकांची संख्या	184	Enrolment of students and number of teachers
5.10	पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक व माध्यमिक शाळांतील विद्यार्थ्यांची इयत्तावार संख्या (३०.९.१९९९)	188	Number of pupils in pre-primary, primary and secondary schools by standards (30.9.1999)
5.11	प्राथमिक व माध्यमिक (उच्च माध्यमिकसह) शिक्षण संस्थातील विद्यार्थ्यांची शिक्षणाच्या माध्यमानुसार संख्या	190	Number of pupils in primary and secondary (including Higher Secondary) institutions according to medium of instructions
5.12	प्रमुख परीक्षांचे निकाल, मार्च २०००	192	Examination results (Major examinations) March,2000
5.13	संस्थेच्या प्रकारानुसार तांत्रिक शिक्षण संस्था	194	Technical Institutions by type of Institutions
5.14	शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील मंजूर केलेल्या जागा, प्रवेश क्षमता व उत्तीर्ण झालेल्यांची संख्या	196	Number of sanctioned seats, intake capacity and outturn of Government industrial training institutions
5.15	तांत्रिक संस्थांची त्यांच्या वर्गवारीनुसार संख्या, प्रवेश क्षमता नांव नोंदविलेले, उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी आणि शिक्षकांची संख्या	198	Number of Technical institutions, their intake capacity, enrolment, outturn and number of teachers by category of institutions
5.16	अभियांत्रिकी पदवी अभ्यासक्रमातील प्रवेशांची प्रकारानुसार संख्या	199	Intake in degree courses in Engineering by categories
5.17	अभियांत्रिकी, तंत्रशास्त्र व तंत्रनिकेतन महाविद्यालयाच्या अंतिम वर्षाच्या परीक्षेस बसलेल्या व उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या	200	Number of students appeared and passed in final year examinations of engineering, technological and polytechnic colleges

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
6. जनता संपर्क		MASS COMMUNICATION	
6.1	मुख्य भाषांमधून प्रसिध्द झालेली वृत्तपत्रे व नियतकालिके यांची संख्या	202	Number of newspapers, periodicals published by major languages
6.2	छापखान्यांची जिल्हावार संख्या	203	Number of printing presses by districts
6.3	छापखाने व निरनिराळ्या भाषातील नियतकालिके	204	Number of printing presses & No. of periodicals in different languages
6.4	प्रकाशित पुस्तके व नियतकालिके या विषयीची सांख्यिकी	210	Statistics of books and periodicals published
6.5	पुस्तके व नियतकालिके यांचे भाषावार वर्गीकरण	211	Classification of books and periodicals according to languages
6.6	प्रसिध्द झालेली पुस्तके व नियतकालिके यांची विषयवार वर्गवारी	212	Classification of books and periodicals published according to subjects
7. आरोग्य		HEALTH	
7.1	वैद्यकीय (विषम चिकित्सकीय) संस्थांची संख्या	214	Number of Medical (Allopathic) Institutions
7.2	आयुर्वेदिक, युनानी व होमियोपॅथिक संस्थांची संख्या	216	Number of Ayurvedic, Unani & Homeopathic Institutions
7.3	वैद्यकीय संस्थांमधील खाटांची संख्या	218	Number of beds in Medical Institutions
7.4	सार्वजनिक आणि सार्वजनिक सहाय्यित संस्थांकडून मिळालेल्या वैद्यकीय सुविधा	219	Medical facilities available through public and public aided institutions
8. कुटुंब कल्याण		FAMILY WELFARE	
8.1	कुटुंब कल्याण केंद्रांची / चिकित्सालयांची संख्या	222	Number of family welfare centres/clinics
8.2	महाराष्ट्रातील कुटुंब कल्याण कार्यक्रम	223	Family Welfare Programme in Maharashtra
8.3	कुटुंब कल्याण केंद्रांची संख्या व त्यांचे कार्य	224	No. of family welfare centres operating and work done
9. समाज कल्याण सेवा		SOCIAL WELFARE SERVICES	
9.1	आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकांना वितरित केलेल्या कर्ज व अनुदानाबाबत उद्देश व साधनानुसार माहिती	226	Loans and grants disbursed to economically weaker sections by purpose and sources
10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलिस, गुन्हे व न्याय)		SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIME AND JUDICIAL)	
10.1	महाराष्ट्र राज्यातील पोलिस ठाणी व पोलिसांची संख्या (रेल्वे धरून व बृहन्मुंबई वगळून)	228	Police stations and police force in Maharashtra State (including Railways but excluding Brihan Mumbai)
10.2	महाराष्ट्र राज्यातील पोलिसांवरील खर्च व त्यांची संख्या	230	Cost and strength of Police in Maharashtra
10.3	महाराष्ट्र राज्यात झालेले इंडियन पिनल कोडखाली दखलपात्र असलेले गुन्हे (गुन्हाचे प्रयत्न धरून)	232	Cognizable offences (including attempts) under Indian Penal Code in Maharashtra State
10.4	बृहन्मुंबईतील दखलपात्र गुन्हे, भाग-१ १९९८	234	Cognizable crimes in Brihan Mumbai Part-I 1998
10.5	बृहन्मुंबईतील दखलपात्र गुन्हे, भाग-२	236	Cognizable crimes in Brihan Mumbai Part-II
10.6	बृहन्मुंबईतील दखलपात्र नसलेले गुन्हे, भाग-१	238	Non-Cognizable crimes in Brihan Mumbai Part-I
10.7	बृहन्मुंबईतील दखलपात्र नसलेले गुन्हे, भाग-२	240	Non-Cognizable crimes in Brihan Mumbai Part-II
10.8	बृहन्मुंबईतील व महाराष्ट्र राज्यातील (बृहन्मुंबई वगळून) चोरीस गेलेली व परत मिळालेली मालमत्ता	242	Property stolen and recovered in Brihan Mumbai and in Maharashtra State (excluding Brihan Mumbai)

क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
10.9	महाराष्ट्र राज्यातील दखलपत्र गुन्हे (रेल्वे धरून परंतु बृहन्मुंबई वगळून) भाग-१	244	Cognizable crimes in Maharashtra State (including Railways but excluding Brihan Mumbai) Part-I
10.10	महाराष्ट्र राज्यातील दखलपत्र गुन्हे (रेल्वे धरून परंतु बृहन्मुंबई वगळून) भाग-२	248	Cognizable crimes in Maharashtra State (including Railway but excluding Brihan Mumbai) Part-II
10.11	अपील व मूळ अधिकार वापरणाऱ्या न्यायालयीन अधिकाऱ्यांची संख्या १९९७	250	Number of judicial officers exercising appellate and original jurisdiction in Maharashtra State 1997
10.12	महाराष्ट्र राज्यातील न्यायालयीन निर्णय दिलेली, नवीन आलेली व ज्यात दोषारोप करण्यात आले अशी प्रकरणे (मुंबई उच्च न्यायालयाच्या हद्दीतील) १९९७	251	Number of cases decided in and receipts and charges of the Court in the State of Maharashtra (territory subject to the High Court of Mumbai) 1997
10.13	महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी न्यायालयात दाखल केलेल्या दिवाणी दाव्यांची संख्या, वर्णन व मूल्य १९९७	252	Number, description and value of civil suits instituted in the Civil Court in the State of Maharashtra 1997
10.14	महाराष्ट्रातील मूळ शाखेच्या अधिकार क्षेत्रातील दिवाणी प्रकरणांच्या चौकशीचे सर्वसाधारण निकाल १९९७	254	General results of the trial of civil cases of original jurisdiction in Maharashtra 1997
10.15	महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी अपिल न्यायालयाचा कारभार १९९७	255	General results of trials of criminal cases in the tribunals of various classes in Maharashtra 1997
10.16	महाराष्ट्रातील विविध वर्गाच्या न्यायाधिकरणात चौकशी चालू असलेल्या फौजदारी प्रकरणांचे सर्वसाधारण निकाल १९९७	256	General results of appeals and revisions in criminal cases in Maharashtra State 1997
10.17	महाराष्ट्र राज्यातील फौजदारी प्रकरणाबाबत अपिले व फेरतपासणीचे सर्वसाधारण निकाल १९९७	258	Business of the Civil Appellate Courts in Maharashtra State 1997
10.18	महाराष्ट्र राज्यात नोंदलेले गुन्हे १९९७	260	Number of offences reported in Maharashtra State 1997
10.19	फौजदारी गुन्ह्याच्या बाबतीत दिलेल्या शिक्षा १९९७	262	Punishments inflicted in criminal cases in Maharashtra 1997
10.20	कारागृहातील व दुय्यम कारागृहातील कैदी	263	Prisoners confined in jails and subsidiary jails
10.21	कारागृहात दाखल केलेल्या व वर्षअखेरीस राहिलेल्या कैद्यांची स्त्री-पुरुष संख्या व चालू वर्षात कैद केलेल्या कैद्यांची (न्यायिक कैदी फक्त) स्त्री-पुरुष, वय, साक्षरता व पूर्वीच्या व्यवसायानुसार संख्या	264	Number of convicts admitted and remained in jail at the close of the year by sex and convicts imprisoned during the year by sex, age, literacy and previous occupation (for judicial convicts only)
10.22	कारागृहात दाखल केलेल्या कैद्यांची स्त्री-पुरुष, शिक्षेचे स्वरूप व शिक्षेची मुदत यानुसार, तसेच पूर्वी, शिक्षा झालेली असून पुन्हा कारागृहात दाखल केलेल्या कैद्यांची संख्या (न्यायिक कैदी फक्त)	265	Numbers of convicts admitted into jails by sex, nature and length of sentences and convicts admitted into the jails who has been previously convicted (for judicial convicts only)
10.23	तुरुंगातील कैद्यांवर पहारा करणे व त्यांची देखभाल करणे यावरील खर्च	266	Expenditure on guarding and maintaining the prisoners in jails
11. राज्य उत्पन्न			STATE INCOME
11.1	घटक खर्चावर आधारित राज्य उत्पन्न व दरडोई उत्पन्न आणि त्यांचे निर्देशांक	268	State Income and per capita state income product at factor cost and their indices
11.2	घटक खर्चावर आधारित चालू किमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्न	269	Net State Domestic product at factor cost by sectors at current prices
11.3	घटक खर्चावर आधारित स्थिर (१९९३-९४ च्या) किमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्न	270	Net State Domestic product at factor cost by sectors at constant (1993-94) prices

क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
11.4	घटक खर्चावर आधारित निव्वळ राज्य उत्पनाचे व दरडोई निव्वळ राज्य उत्पनाचे चालू किंमतीनुसार व स्थिर (१९९३-९४च्या) किंमतीनुसार मुख्य क्षेत्रवार निर्देशांक	271	Indices of Net State Domestic Product at Factor Cost by Major Sectors & Per Capita Net State Domestic Product at Current & Constant (1993-94) Prices
11.5	मागील वर्षाच्या तुलनेत निव्वळ राज्य उत्पनाच्या व निव्वळ राष्ट्रीय उत्पनाच्या बदलाची टक्केवारी स्थिर (१९९३-९४च्या) किंमतीनुसार	272	Percentage change in Net State Domestic Product and Net National Income over the previous year at Constant (1993-94) Prices
11.6	स्थिर (१९९३-९४ च्या) किंमतीनुसार निवडक राज्यांचे व केंद्रशासित प्रदेशांचे दरडोई उत्पन्न	273	Per capita Income in selected State/Union Territories of India at constant (1993-94) prices
11.7	चालू किंमतीनुसार औद्योगिक गटवार राज्य उत्पन्न	274	State Income by Industry of origin at current prices
11.8	चालू किंमतीनुसार औद्योगिक गटवार राज्य उत्पनाची टक्केवारी	275	Percentage distribution of State Income by Industry of origin at current prices
11.9	औद्योगिक गटानुसार झालेल्या स्थिर (१९९३-९४ च्या) किंमतीनुसार राज्य उत्पन्न	276	State Income by Industry of origin at constant (1993-94) prices
11.10	चालू किंमतीनुसार औद्योगिक गटवार राज्य उत्पनाची टक्केवारी	277	Percentage distribution of State Income by Industry of origin at current prices
11.11	औद्योगिक गटानुसार झालेल्या (१९९३-९४ च्या) स्थिर किंमतीनुसार राज्य उत्पनाचे निर्देशांक	278	Indices of State Income by Industry of origin at constant (1993-94) prices
12. शेती			AGRICULTURE
12.1	जमिनीचा वापर	282	Land utilisation
12.2	प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र व त्यांचे उत्पादन	284	Area and outturn of principal crops
12.3	जास्त उत्पादन देणाऱ्या पिकांच्या प्रकारानुसार क्षेत्र व दर हेक्टरी सरासरी उत्पादन	292	Area and average yield per hectare of High Yielding Varieties Crops
12.4	भारतातील प्रमुख पिकांचे राज्यवार सरासरी उत्पादन	294	Average yield of important crops in India by States
12.5	वहित धारण जमिनीच्या आकारमान गटानुसार वहित धारकांची संख्या व क्षेत्र (कृषी गणना १९९५-९६)	295	Number of Operational Holdings & Area according to Size Groups (Agriculture Census 1995-96)
12.6	धारण प्रकारानुसार एकूण वहित धारकांची संख्या व क्षेत्र (कृषी गणना १९९५-९६)	297	Number and Area of Operational Holdings by Tenure and by Size Groups (Agriculture Census 1995-96)
12.7	रासायनिक खतांचा वापर	298	Consumption of chemical fertilizers
12.8	शेतीची यंत्रे आणि अवजारे (पशु गणना-१९९७)	300	Agricultural machinery and implements (Livestock Census 1997)
12.9	महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या उत्पादनाचे निर्देशांक	302	Index numbers of production of principal crops in Maharashtra State
12.10	मुख्य पिकांखालील जिल्हावार क्षेत्र (१९९८-९९)	304	Districtwise area under major crops (1998-99)
12.11	महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांखालील क्षेत्रांचे निर्देशांक	306	Index numbers of area of principal crops in Maharashtra State
12.12	महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या सरासरी उत्पादनांचे निर्देशांक	308	Index numbers of average yield of principal crops in Maharashtra State
12.13	जिल्हावार बांधबदिस्ती केलेली जमीन	310	Area bounded in each district
12.14	वहितीची खाती आणि त्यांचे क्षेत्र (कृषी गणना-१९९५-९६)	311	Number of operational holdings and area operated (Agriculture Census 1995-96)

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
13. जलसिंचन		IRRIGATION	
13.1	सिंचनाच्या निरनिराळ्या साधनांनी भिजलेले क्षेत्र (१९९८-९९)	314	Area irrigated by different sources of irrigation(1998-99)
13.2	सिंचनाखालील स्थूल क्षेत्र व पिकांखालील स्थूल क्षेत्र (१९९८-९९)	315	Gross area irrigated and gross cropped area (1998-99)
13.3	विविध पिकांखालील सिंचनाखालील क्षेत्र (१९९८-९९)	316	Irrigated area under different crops (1998-99)
13.4	बागायती विहिरींची एकूण संख्या (१९९८-९९)	318	Total number of irrigation wells (1998-99)
13.5	निर्मित सिंचन क्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र	319	Irrigation potential created and actual Irrigated area
14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय		ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING	
14.1	जिल्हावार पशुधनाची संख्या (१९९७)	322	Livestock in each district (1997)
14.2	पशुसंवर्धनासाठी पायाभूत सुविधा	326	Infrastructural facilities in Animal Husbandry
14.3	पशुवैद्यकीय संस्थांनी केलेले काम	328	Work done by Veterinarian Institutions
14.4	दुग्धशाळा आणि दूध शीतकरण केंद्राची संख्या व त्यांची क्षमता	330	No. of milk plants and milk chilling centres and their capacity
14.5	उपचार केलेल्या व खच्चीकरण केलेल्या जनावरांची संख्या.	332	Animals treated and castrated
14.6	पशुवैद्यकीय संस्थांची संख्या	336	Number of Veterinarian Institutions
14.7	पशुसंवर्धनासंबंधीची संकीर्ण माहिती	337	Miscellaneous statistics relating to animal husbandry
15. वनशास्त्र व लाकूडतोड		FORESTRY AND LOGGING	
15.1	मालकीनुसार वनक्षेत्र	340	Area under forest classified by ownership
15.2	प्रमुख वनोत्पादने आणि मूल्य	342	Quantity and Value of Major Forest Produce
15.3	आगी आणि गुरांपासून संरक्षित वनक्षेत्र	344	Forest area protected from fire and cattle
15.4	महत्त्वाच्या जातीच्या झाडांच्या लागवडीचे क्षेत्र	344	Plantation of important species
15.5	वनांपासून महसूल व वनांवरील खर्च	345	Revenue from and expenditure on forests
15.6	निरनिराळ्या प्रकारच्या वनांखालील क्षेत्र	346	Area under different types of forests
16. मत्स्यव्यवसाय		FISHERIES	
16.1	मासळीच्या प्रकाराच्या गटानुसार पकडलेली व उतरविलेली मासळी	350	Fish catch and landings by group of species
16.2	पकडलेल्या मासळीचा वापर (सागरी व भूजल)	352	Disposition of Fish Catch (Marine and Inland)
16.3	खारवण केंद्रात केलेली माशांची आयात, मिठाचे वाटप आणि खारवलेले मासे	353	Quantity of fish brought for curing, salt issued and fish cured at different centres
16.4	मत्स्यव्यवसायासंबंधीची संकीर्ण माहिती	354	Miscellaneous statistics relating to fisheries
16.5	सागरी मत्स्योत्पादन	355	Marine fish production
16.6	प्रकारानुसार सागरी मत्स्योत्पादन	356	Varietywise marine fish production
16.7	निरनिराळ्या प्रकारच्या माशांच्या सरासरी घाऊक किंमती (वार्षिक)	358	Average annual wholesale (Boatside) prices of fish of various varieties
16.8	मासळीच्या प्रमुख प्रकारच्या मत्स्योत्पादनाचा एकूण मत्स्योत्पादनाच्या मूल्यातील हिस्सा (टक्केवारी)	360	Percentage share of prominent varieties in total valuation of fish production

तपता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
17. सहकार		CO-OPERATION	
17.1	सर्व सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी	362	Selected Statistics of all Co-op. Societies
17.2	प्रकारानुसार सहकारी संस्था व बँकांचे वर्गीकरण	364	Co-operative Societies and Banks Classified by types
17.3	कृषि पत व बहुउद्देशीय संस्थांचे कार्य	368	Operation of agricultural credit and multipurpose societies
17.4	बिगर कृषि पत संस्थांचे व्यवहार	370	Operation of Non-agricultural credit societies
17.5	सहकार व भू-विकास बँकेची निवडक सांख्यिकी	372	Selected Statistics of State Co-op. Land Development Bank
17.6	मध्यवर्ती सहकारी बँकांची निवडक सांख्यिकी	373	Selected Statistics of Central Co-operative Banks
17.7	राज्य शिखर सहकारी पणन संघाची निवडक सांख्यिकी	374	Selected Statistics of Apex State Marketing Federation
17.8	मध्यवर्ती ग्राहक भांडारांची निवडक सांख्यिकी	375	Selected Statistics of Central consumers stores
17.9	मंजूर सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी	375	Selected Statistics of Labour Contract Societies
17.10	प्राथमिक गृहनिर्माण सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी	376	Selected Statistics of Primary Housing Co-operative Societies
17.11	दुग्धशाळा व दूध पुरवठा सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी	377	Selected Statistics of Dairy and Milk supply Co-op. Societies
17.12	महाराष्ट्रातील महिला सहकारी संस्थानिहाय निवडक सांख्यिकी	377	Yearwise Selected Statistics of Women Co-operative Societies in the State
17.13	औद्योगिक सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी	378	Selected Statistics of Industrial Co-op. Societies
17.14	कृषि व बिगर कृषि पत शिखर आणि मध्यवर्ती संस्थांचे व्यवहार	380	Operations of agricultural and Non-agricultural credit apex and central institutions
17.15	सहकारी पणन संस्थांचे व्यवहार	382	Operations of Co-operative marketing societies
17.16	सहकारी उत्पादक संस्थेचे व्यवहार	384	Operations of Co-operative productive enterprises
17.17	इतर सहकारी संस्थांचे व्यवहार	386	Operations of other Co-operative societies
18. खाण काम		MINING AND QUARRYING	
18.1	खनिज उत्पादन, त्यांचे मूल्य व एकूण खाणी	390	Mineral production, its value and total mines
19. उत्पादन		MANUFACTURING	
19.1	नोंदणीकृत कारखान्यांची संख्या	394	Number of Registered Factories
19.2	निर्मिती करणाऱ्या उद्योगांचे उत्पादन व रोजगार (मालिका)	395	Production and employment of manufacturing industries (Series)
19.3	खादी व ग्रामोद्योग मंडळाकडून निरनिराळ्या उद्योगांना दिलेले अनुदान व कर्ज पुरवठा (मालिका)	396	Amount of grants and loans disbursed to various Industries by Khadi and Village Industries Board (Series)
19.4	औद्योगिक क्षेत्रातील भूखंड विकास	397	Industrial Area Estates Developed
19.5	चालू कारखान्यांचे त्यांतील कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गीकरण	398	Distribution of working factories according to working strength

क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
19.6	३१ डिसेंबर १९९९ रोजी संपणाच्या वर्षातील चालू कारखान्यांची व त्यातील सरासरी दैनिक कामगारांची प्रमुख उद्योग गटानुसार संख्या	400	Number of working factories and average daily employment in major group of industries during the year ending 31st December 1999
19.7	महाराष्ट्रातील औद्योगिक उत्पादन	409	Industrial Production in Maharashtra
19.8	वार्षिक उद्योग पाहणी (गणना + बिगर-गणना)	410	Annual survey of industries (Census + Non-census)
20. वीज व ऊर्जा			
20.1	महाराष्ट्रातील विजेचा पुरवठा व वापर	412	Supply and Consumption of electricity in Maharashtra State
20.2	विद्युतीकरण झालेल्या शहरांची/गावांची संख्या	413	Number of Towns/Villages Electrified
20.3	उपयोगानुसार वीज शक्तीचा वापर	414	Consumption of Electricity by uses
21. व्यापार			
21.1	लोहमार्गाने व जलमार्गाने निपडक वस्तूंची महाराष्ट्र राज्यातील आयात, निर्यात	416	Import and Export of selected commodities by rail and water
21.2	मुंबई बंदरात आयात झालेला व मुंबई बंदरातून निर्यात झालेला माल	417	Imports into Mumbai port and Exports from Mumbai port
22. परिवहन			
22.1	महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हानिहाय नोंद केलेली मोटार वाहने	422	Number of Motor Vehicles Registered by District in the State
22.2	निरनिगळ्या विभागांच्या देखभाली खालील रस्ते	424	Roads maintained by various Authorities in the State
22.3	वाहनांच्या प्रकारानुसार अपघातांची व अपघातात सापडलेल्या व्यक्तींची संख्या	426	Number of accidents by type of vehicles and persons involved.
22.4	राज्यमार्ग परिवहन मंडळाच्या वाणिज्यिक विभागाची एकूण प्रगती	428	Progress of State Roadways commercial wing
22.5	प्रकारानुसार जिल्हानिहाय रस्ते लांबीचे वर्गीकरण	429	Road length classified by category by district
22.6	३१ मार्च २००० रोजीची राज्यातील लोहमार्गाची लांबी	430	Railway's route length as on 31st March 2000 in the State
22.7	वर्गवारीनुसार रस्त्याची लांबी	431	Road length according to different classes
22.8	पृष्ठभागाच्या प्रकारानुसार रस्त्यांची लांबी	432	Road length according to surface type
22.9	महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची माहिती	433	Operation of Maharashtra State Road Transport Corporation
22.10	मुंबई गोदीत असलेल्या किंवा बंदरात नांगरलेल्या वाफेवरच्या आणि सुसज्ज (शासकीय किंवा व्यापारी) जहाजांची संख्या व त्यांचे वजन	434	Number and Tonnage of steam and square rigged vessels (Government and Merchant) which entered the Mumbai docks or were berthed at the harbour walls
22.11	मुंबई येथील मेरीवेदर व ह्युजेस गोदीत आलेल्या जहाजांची संख्या व वजन	434	Number and Tonnage of vessels docked in Mere Weather and Huges dry docks in Mumbai
22.12	मुंबई बंदरातून येणाऱ्या व जाणाऱ्या प्रवाशांची वाहतूक (शिडाच्या जहाजातून आणि बंदरावरील नावेतून होणारी प्रवासी वाहतूक वगळून)	435	Number of passengers arrived and departed from Mumbai port (exclusive of passengers carried by sailing vessels and harbour ferries)
22.13	महाराष्ट्र राज्यातील गौण बंदरातून होणारी प्रवाशांची वाहतूक	437	Passenger Traffic at the minor ports of Maharashtra State
22.14	महाराष्ट्र राज्याच्या गौण बंदरातून हाताळलेला (आयात व निर्यात) माल	438	Cargo (imports and exports) handled at minor ports of Maharashtra State
22.15	निरनिराळ्या विमानतळांवरून होणारी प्रवासी व माल वाहतूक	439	Passengers and freight traffic originating at various airports

क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
22.16	वाणिज्यिक वाहनांच्या दैनिक सरासरी वाहतूक सघनतेनुसार रस्ते लांबी (वर्गवार विभागणी)	440	Road length according to daily average of the traffic intensity (classwise) of commercial vehicles
	23. पणन व साठवणूक		MARKETING AND STORAGE
23.1	जिल्हानिहाय नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या	442	Number of regulated markets by districts
23.2	गोदामांची संख्या व साठवणूक क्षमता	443	Number and capacity of storage units
23.3	शासकीय गोदामांची संख्या व त्यांची क्षमता	444	Number and capacity of State owned warehouses
23.4	नियुक्त वस्तूंची संस्थांद्वारे वसुली	446	Procurement of selected commodities by agencies
23.5	अधिकृत शिधावाटप दुकाने	448	No. of authorised Fair Price Shops
	24. संपर्क साधने		COMMUNICATIONS
24.1	टपाल व तार घरे	450	No of Postal Institutions
	25. पर्यटन व मुलकी हवाई वाहतूक		TOURISM AND CIVIL AVIATION
25.1	मुंबईत उतरणारे परदेशी पर्यटक	454	Foreign Tourists disembarking at Mumbai
25.2	उड्डाण क्लब, विमाने व प्रशिक्षित व्यक्तींची संख्या	456	Number of flying clubs, Planes and persons trained
	26. कामगार व सेवायोजन		LABOUR AND EMPLOYMENT
26.1	दुकाने, व्यापारी संस्था व त्यातील कामगार	458	Number of commercial establishments, shops and workers employed
26.2	सार्वजनिक क्षेत्रात नोंदविलेल्या कारखान्यांची व त्यातील सरासरी कामगारांची उद्योग गटानुसार संख्या	459	Number of Registered working factories and average daily workers employed categorywise in public sector
26.3	खाजगी क्षेत्रात नोंदविलेल्या कारखान्यांची व त्यातील सरासरी कामगारांची उद्योग गटानुसार संख्या	460	Number of Registered working factories and average daily workers employed categorywise in private sector
26.4	माजी सैनिक, मागासवर्गीय व अनुसूचित जाती कर्मचाऱ्यांचे वर्षवार अभिवेदन	462	Yearwise representation of Scheduled Castes, Backward Classes and Ex-Servicemen (Number)
26.5	रोजगार व स्वयंरोजगार केंद्रानुसार नोंदणी झालेल्या अर्जदारांची, नोकरी मिळालेल्यांची व जाहीर झालेल्या रिकाम्या जागांची संख्या	463	Registration, placings and vacancies notified by Employment and self-employment Guidance Centres (Number)
26.6	उद्योगांच्या प्रकारानुसार रोजगार	464	Industrywise Employment
26.7	खाणी/मळे/बंदरे इत्यादी मधील रोजगार	465	Employment in Mines/Plantation/Harbours, Ports, etc.
26.8	खाजगी आणि सार्वजनिक क्षेत्रातील अंदाजित रोजगार	466	Estimated Employment in Private and Public Sector
26.9	राज्य लोक सेवा आयोगाद्वारे जाहिरात दिलेल्या पदांची व शिफारस केलेल्या उमेदवारांची संख्या	467	Number of Posts advertised and candidates recommended by the State Public Service Commission
26.10	महाराष्ट्रातील औद्योगिक दुखापतीची संख्या	468	Industrial Injuries in Maharashtra State
26.11	अपघात झालेल्या कामगारांची संख्या व त्यांना भरपाईपोटी दिलेली रक्कम	469	Number of workers who were involved in accidents and compensation paid to them
26.12	उद्योगानुसार संप व टाळेबंदीची संख्या	470	Industrywise Number of strikes and lockouts
26.13	औद्योगिक तंटे	471	Industrial disputes
26.14	सभासद संख्येनुसार कामगार संघटना	472	Distribution of Trade Unions according to their membership size
26.15	शेतमजूर आणि कुशल कामगार यांना मिळणारे वेतन (१९९८-९९)	473	Wages paid to Agricultural and skilled labourers for the year (1998-99)

क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
26.16	कारखान्यांत काम करणाऱ्या स्त्रियांची संख्या व त्यांना दिलेले प्रसूतीविषयक फायदे	474	Yearwise number of female workers employed in factories and maternity benefits given
26.17	सुती कापड उद्योग व यंत्रोत्पादक कारखान्यांतील निवडक केंद्रांतील गैरहजेरी	475	Absenteeism in Cotton Textiles and Engineering industries at selected centres
26.18	श्रमिक नुकसान भरपाई कायदा, १९२३ खालील प्रकरणे	477	Cases decided under workmen's compensation Act, 1923
26.19	नोंदणीकृत कामगार संघटनांची संख्या, सभासद संख्या, उत्पन्न, खर्च व निधी	478	Number of Registered Trade Unions and Membership, income, expenditure and funds
26.20	महाराष्ट्र राज्यातील शासकीय, जिल्हा परिषद व नगरपरिषद कार्यालयांतील कर्मचाऱ्यांची संख्या	479	No. of Employees in State Government, Zilla Parishad and Municipal Council Offices in Maharashtra State
26.21	राज्य शासकीय, जिल्हा परिषद व नगरपरिषद कार्यालयांतील जिल्हावार स्त्री-पुरुष कर्मचारी (रिक्त पदे वगळून)	480	Districtwise No. of employees by sex in State Government, Zilla Parishads and Municipal Councils (Excluding vacant posts)
26.22	पदांच्या वर्गानुसार जिल्हावार राज्य शासकीय कर्मचारी (कर्मचारी गणना - १९९९)	481	Districtwise and Classwise State Government employees (Census of Employees-1999)
26.23	पदांच्या वर्गानुसार जिल्हावार जिल्हा परिषद कर्मचारी (कर्मचारी गणना - १९९९)	482	Districtwise and Classwise Zilla Parishad employees (Census of Employees-1999)
26.24	पदांच्या वर्गानुसार जिल्हावार नगरपरिषद कर्मचारी (कर्मचारी गणना - १९९९)	483	Districtwise and classwise Municipal Council employees (Census of Employees-1999)
27. बँका व विमा व्यवसाय			
27.1	जिल्हानिहाय व्यापारी बँकांची कार्यालये (३१ मार्च, २०००)	486	Districtwise Commercial Banking Offices. (31st March 2000)
27.2	लोकसंख्येच्या गटानुसार व्यापारी बँक कार्यालयाचे वर्गीकरण	502	Commercial Banking Offices classified according to population ranges
27.3	वर्गीकृत व्यापारी बँकांच्या पतपुरवठ्याचे व्यवसायानुसार जिल्हावार वर्गीकरण	504	Districtwise and occupationwise classification of outstanding credit of Scheduled Commercial Banks
27.4	मार्च २००० अखेर राज्यवार वर्गीकृत व्यापारी बँकांच्या ठेवी आणि कर्जे	512	Deposit and advances of Scheduled Commercial Banks by State for March ending 2000
27.5	वर्गीकृत, अवर्गीकृत व सहकारी बँकांच्या कार्यालयांची संख्या (३१ मार्च २००० रोजी)	514	Number of Offices of Scheduled, Non-scheduled and Co-operative Banks (As on 31st March 2000)
28. लोकवित्त			
28.1	महाराष्ट्र शासनाचा एकूण महसूल	516	Total Revenue of Maharashtra Government
28.2	महसुली लेखातून केलेला खर्च	517	Expenditure from Revenue Accounts
28.3	भांडवली अर्थसंकल्प	518	Capital Budget
28.4	एकूण अर्थसंकल्पीय स्थिती	519	Overall Budgetary Position
28.5	एकूण खर्चाची निरनिराळ्या उद्देशानुसार टक्केवारी	520	Percentage distribution of total expenditure into different purpose categories
28.6	आर्थिक वर्गीकरणानुसार शासनाच्या खर्चाची टक्केवारी	521	Percentage distribution of Government expenditure according to economic classification
28.7	वस्तुनुसार अबकारी महसूल	522	Excise Revenue by Commodities
28.8	निव्वळ उत्पन्न गटाप्रमाणे आयकर विवरणांची संख्या व निव्वळ उत्पन्न	523	Number of Returns & Net Income by range of Net Income
	१९९८-९९		1998-99

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
28.9	कर उत्पन्न गटानुसार कर मागणी व कर दात्यांच्या विवरणानुसार उत्पन्न (१९९८-९९)	524	Number of Returns, Income Returns, Tax payable by status and Returned Income range (1998-99)
28.10	उत्पन्नाच्या साधनानुसार विवरणांची संख्या, एकूण उत्पन्न व एकूण कर (१९९८-९९)	526	Number of Returns Gross Income and Gross Tax by source of Income (1998-99)
28.11	कपात/सुटीच्या प्रकारानुसार कपात/सूट किंवा सवलत (१९९८-९९)	527	Deductions/rebates and relief by nature of deduction/ rebate (1998-99)
28.12	राज्यातील अल्पबचत योजना	528	Small Savings Scheme in the State
28.13	महाराष्ट्र राज्याच्या महसुली जमेचे विवरणपत्र	529	Statement of Revenue Receipts of Maharashtra State
28.14	महाराष्ट्र राज्याच्या महसुली खर्चाचे विवरणपत्र	532	Statement of Revenue expenditure of Maharashtra State
28.15	महसुली व भांडवली लेखांवरील जमा व खर्च	537	Receipts and expenditure on revenue and capital accounts
28.16	प्रशासकीय विभागांचे उत्पन्न व खर्च लेखा	538	Income and outlay account of Administrative Departments
28.17	शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा उत्पादन लेखा	540	Production account of departmental enterprises
28.18	सर्वसाधारण शासनाचा भांडवली वित्तीय लेखा	542	Capital finance account of General Government
28.19	वस्तू, सेवा व हस्तांतरित रकमा यांचे व्यवहार-राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा	544	Transactions in goods and service and transfers-- Capital accounts of Government administration and departmental commercial undertakings
28.20	शासनाच्या वित्तीय संपत्तीतील बदल : राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा	546	Changes in financial assets : Capital account of Government Administration and departmental commercial undertakings
28.21	शासनाच्या वित्तीय दायित्वातील बदल : राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा	546	Changes in financial liabilities : Capital account of Government Administration and departmental commercial undertakings
28.22	रोख रकमा व भांडवल यांचा ताळमेळ : राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा	548	Cash and capital reconciliation : account of Government Administration and departmental commercial undertakings
29. किंमती आणि निर्देशांक			PRICES AND INIDICES
29.1	मुंबई बाजारातील काही शेती व इतर आवश्यक वस्तूंच्या घाऊक किंमती	552	Wholesale prices of certain agricultural and other essential commodities at Mumbai market
29.2	वस्तूंचा गट व उपगटवार अखिल भारतीय घाऊक किंमतीचा निर्देशांक	556	All India index numbers of wholesale prices by groups and sub-groups of commodities
29.3	राज्यातील निवडक केंद्रांमधील कामगारांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक	558	Consumer price index numbers for the working classes of selected centres in the State
29.4	नागरी श्रमिकेतर कर्मचाऱ्यांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक	568	Consumer price index numbers for urban non- manual employees
29.5	राज्यातील निवडक केंद्रांमधील कामगारांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक	569	Consumer price index numbers for the working class at selected centres in the State
29.6	निवडक केंद्रांचे नागरी श्रमिकेतर कर्मचाऱ्यांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक	570	Consumer price index numbers for urban non-manual employees for selected centres
29.7	औद्योगिक कामगारांकरिता अखिल भारतीय ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक	571	All India Consumer price index numbers for industrial workers
29.8	महाराष्ट्र राज्यातील निवडक केंद्रातील महत्वाच्या शेती मालाच्या घाऊक किंमती	572	Wholesale prices of certain important agricultural commodities at selected centres in Maharashtra State

संज्ञा क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
29.9	सोने व चांदी यांच्या मुंबई बाजारातील किंमती	577	Prices of gold and silver in Mumbai market
29.10	महाराष्ट्रातील शेतमजुरांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक	578	Consumer price index numbers for agricultural labourers in Maharashtra
29.11	महाराष्ट्रातील नागरी विभागातील किरकोळ किंमतीचा गटवार निर्देशांक	579	Retail price index numbers for urban Maharashtra by groups of commodities
29.12	महाराष्ट्रातील ग्रामीण विभागातील किरकोळ किंमतीचा गटवार निर्देशांक	580	Retail price index numbers for rural Maharashtra by groups of commodities
30. पंचवार्षिक योजना			
30.1	पंचवार्षिक व वार्षिक योजनेतील खर्च	582	Expenditure under five-year and annual plans
30.2	राज्य/केंद्रशासित प्रदेशांची पहिल्या (१९५१-५६) ते नवव्या पंचवार्षिक (१९९७-२००२) योजनेतील दरडोई प्रस्तावित तरतूद /खर्च	586	Per capita plan outlay/expenditure of states/UTs from first (1951-56) to Ninth Five Year Plan (1997-2002)
30.3	राज्य योजना व केंद्र पुरस्कृत योजना	598	State plan and centrally sponsored programmes
FIVE-YEAR PLAN			
31. संयुक्त भांडवली संस्था			
31.1	कार्यरत, नवीन नोंदणी झालेल्या व निर्धारित संस्था	600	Companies at work newly registered and liquidated
31.2	संयुक्त भांडवली संस्थांची संख्या	601	Number of Joint stock companies
32. सार्वजनिक अंगीकृत			
32.1	महाराष्ट्र राज्य वित्तीय महामंडळाकडून कारखान्यांना दिलेले कर्ज व कारखान्यांची संख्या	604	No. of Units and Amount of loan advanced by Maharashtra State Financial Corporations to industries
32.2	गृहनिर्माण विकास महामंडळास मिळालेले कर्ज व बांधलेली घरे	605	Loans received and houses constructed by the Housing Development Board
32.3	महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळाची निवडक साध्यविषयक सांख्यिकी	608	Statistics relating to selected achievements of Maharashtra Agro-Industries Development Corporation
33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी			
33.1	जिल्हा परिषदांचे क्षेत्र, लोकसंख्या, सभासद आणि उत्पन्न व खर्च	613	Area, population, membership, income and expenditure of Zilla Parishads
33.2	जिल्हा परिषदांचे प्रमुख शीर्षानुसार उत्पन्न	614	Income of Zilla Parishads by Major Heads
33.3	जिल्हा परिषदांचा प्रमुख शीर्षानुसार खर्च	615	Expenditure of Zilla Parishads by Major Heads
33.4	जिल्हातील ग्रामपंचायती व पंचायत समित्या यांची संख्या	616	Number of Gram Panchayats and Panchayat Samities by Districts
33.5	लोकसभेची व विधानसभेची मतदार संख्या	617	Number of electorals for Lok Sabha and Vidhan Sabha
33.6	लोकसभेच्या व विधानसभेच्या जिल्हावार एकूण जागा	618	Number of Lok Sabha and Vidhan Sabha seats by Districts
33.7	विधानसभा १९९९ च्या निवडणुकीत झालेले मतदान, मतांचे शेकडा प्रमाण व पक्षानुसार जिंकलेल्या जागा	620	Election to the Vidhan Sabha 1999 votes polled, percentage of votes polled and seats won according to parties
33.8	लोकसभा व विधानसभा १९९९ मधील निवडणुकीत झालेले मतदान	626	No. of votes polled in the latest Lok Sabha and Vidhan Sabha Elections of 1999

क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
33.9	भारतातील विधानसभा व लोकसभेच्या जागा	627	Number of Lok Sabha and Vidhan Sabha seats in India
33.10	ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्च	628	Income and expenditure of Village Panchayat
33.11A	जिल्हानिहाय नगरपालिका, कटकमंडळे व महानगरपालिका यांचे उत्पन्न	630	Districtwise income of Municipal Councils, Cantonment Boards and Municipal Corporations
33.11B	नगरपरिषदा, कटकमंडळे आणि महानगरपालिका यांचे उत्पन्न	632	Income of Municipal Councils, Cantonment Boards and Municipal Corporations
33.12A	जिल्हानिहाय नगरपालिका, कटकमंडळे व महानगरपालिकांचे खर्च	646	Districtwise Expenditure of Municipal Councils, Cantonment Boards & Corporations
33.12B	नगरपरिषदा, कटकमंडळे आणि महानगरपालिका यांचा खर्च	648	Expenditure of Municipal Councils, Cantonment Boards and Corporations
34. संकीर्ण			MISCELLANEOUS
34.1	रेडक्रॉस संस्थांची जिल्हानिहाय शाखा, सभासद व प्रथमोपचार स्वयंसेवक संस्था (१९९४-९५)	664	Red-Cross branches, their membership and First Aid posts by districts (1994-95)
34.2	रेडक्रॉस संस्थांचे जिल्हावार उत्पन्न व खर्च (१९९४-९५)	665	Income and expenditure of Red-Cross Societies by district (1994-95)
34.3	महाराष्ट्रातील विश्रामघामे, विश्राम गृहे व कक्ष संख्या	666	Number of Rest Houses and Dak Bangalows by district
34.4	बिगर शेतकी आस्थापनांची संख्या व त्यातील रोजगार (चौथी आर्थिक गणना, १९९८)	667	Number of non-agricultural Establishments and Employment (Fourth Economic Census, 1998)
34.5	मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ खाली दिलेल्या अनुज्ञप्तीची जिल्हावार संख्या	668	Number of licences granted in each district under the Mumbai Money-Lenders, Act, 1946
34.6	जिल्हावार अनुज्ञप्तीधारक सावकारांच्या व्यवहाराची माहिती	669	Transactions of licensed money-lenders in each district
34.7	भारतीय रिझर्व्ह बँकेसंबंधी आर्थिक आकडेवारी	670	Financial statistics relating to the Reserve Bank of India
34.8	नोंदलेल्या दस्तऐवजांची संख्या, वर्णन व हस्तांतरित केलेल्या मालकीचे मूल्य	672	Number and description of registered documents and value of property transferred
34.9	महाराष्ट्र राज्यातील नोंदलेल्या विवाहांची संख्या	673	Number of marriages registered in the State of Maharashtra

महाराष्ट्रातील जिल्ह्यांच्या पुनर्रचनेविषयी टिप्पणी

परभणी व भंडारा या जिल्ह्यांची पुनर्रचना करून अनुक्रमे "हिंगोली" व "गोंदिया" हे दोन नवे जिल्हे दिनांक १ मे, १९९९ पासून निर्माण करण्यात आले आहेत.

नवनिर्मित जिल्ह्यांची आकडेवारी ज्या बाबतीत उपलब्ध झाली त्याबाबतीत ती या पुस्तिकेत वेगळी दाखविण्यात आलेली आहे.

Note on Reorganisation of Districts in Maharashtra

Two new districts "Hingoli" and "Gondia" have been created, with effect from 1st May, 1999 by reorganising then existing districts of Parbhani and Bhandara respectively.

The data for the newly created districts wherever available is reported separately in this issue.

प्रास्ताविक

०.१ महाराष्ट्र राज्य १९६० मध्ये स्थापन झाल्यापासून "राज्य सांख्यिकी गोषवारा" हे प्रकाशन प्रकाशित करण्यात येते. त्या मालिकेतील हा तिसावा अंक आहे. हा गोषवारा प्रसिध्द करण्याचा हेतू हा की, त्यामुळे राज्यातील शक्य तितक्या जास्तीत जास्त सार्वजनिक व आर्थिक बाबींच्या पार्श्वभूमीवरील आकडेवारी उपलब्ध व्हावी आणि तसेच ह्या गोषवाऱ्याची उपयुक्तता फक्त संदर्भ पुस्तिका म्हणून नसून संशोधनाकरिता, नियोजनाकरिता राज्याच्या सामाजिक व आर्थिक बाबींचा अभ्यास करण्याच्या दृष्टीनेही तो उपयुक्त ठरेल. यामध्ये देण्यात आलेली जास्तीत जास्त माहिती शक्यतो जिल्हानिहाय असून त्यामुळे जिल्हाजिल्हातील तुलना करणे शक्य होईल. तसेच ह्यात दिलेल्या काही सामाजिक व आर्थिक क्षेत्रातील निरनिराळ्या वर्षांच्या आकडेवारीच्या मालिकेवरून त्या त्या क्षेत्रातील झालेले बदल अभ्यासण्यास मदत होईल.

०.२ प्रकाशित होणारा हा अंक १९९९-२००० वर्षांचा असून त्यातील अधिकांश माहिती शक्य तेवढी १९९९-२००० वर्षांची आहे. १९९९-२००० ची माहिती उपलब्ध नसल्यास उपलब्ध असलेल्या अद्ययावत वर्षाची माहिती देण्यात आलेली आहे. त्याचप्रमाणे १९९९-२००० वर्षांपर्यंतच्या वर्षवार माहितीची मालिका ह्यात दिलेली आहे. ह्या गोषवाऱ्यात प्रस्तुत केलेली माहिती मूलतः राज्य सरकार व केंद्र सरकारच्या विविध विभागांत तसेच स्थानिक संस्थांत संकलित करण्यात येते. हे विभाग अशी माहिती तयार करून अलिकडील वर्षासाठी अस्थायी माहिती उपलब्ध करून देतात व नंतर ही अस्थायी माहिती अंतिम करण्यात येते. तेव्हा पूर्वी दिलेल्या माहितीपेक्षा ह्या अंतिम माहितीत थोडाफार फरक आढळतो, ह्या कारणामुळे ह्या गोषवाऱ्यात प्रकाशित झालेली माहिती संचालनालयाच्या इतर प्रकाशनांतील (उदा. महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी, महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी) किंवा ह्यापूर्वी प्रकाशित झालेले सांख्यिकी गोषवाऱ्यांचे अंक ह्यात प्रकाशित झालेल्या माहितीशी जुळते असे नाही.

दृष्टिक्षेपात महाराष्ट्र

०.३ ही माहिती दोन भागांत विभागली आहे. पहिल्या भागात राज्याविषयी सर्वसाधारण माहिती दिली आहे. दुसऱ्या भागामध्ये लोकसंख्या, कृषि इत्यादी विविध विषयांवरील आकडेवारी देण्यात आली आहे. प्रत्येक बाबीसमोर महाराष्ट्र आणि भारत यांची आकडेवारी कोणत्या वर्षाची आहे हे नमूद करण्यात आले आहे. काही बाबतीत हा काळ एकच नसतो. त्यावेळी भारतासाठी अद्ययावत उपलब्ध असलेल्या वर्षाची/काळाची आकडेवारी देण्यात येऊन तुलनात्मक अभ्यासासाठी महाराष्ट्राची त्याच वर्षाची / काळाची आकडेवारी देण्यात आली आहे. तसेच ह्यात टक्केवारीने देशातील आकडेवारीत महाराष्ट्राचा किती हिस्सा आहे हेही दर्शविले आहे.

०.४ बाब क्रमांक ५.१ मध्ये दिलेल्या कारखाने आणि रोजगारविषयक माहितीमध्ये संरक्षणविषयक कारखाने समाविष्ट आहेत. बाब क्रमांक ९.२ मध्ये दर १०० चौ. किलोमीटरमागे दिलेली रस्त्यांची लांबीविषयक माहिती भारत सरकारच्या वाहतूक आणि जहाज खात्याकडून पुरविली गेली आहे. बाब क्रमांक १० मध्ये दाखविण्यात आलेले अंदाजित राज्य उत्पन्न आणि राष्ट्रीय उत्पन्न सुधारित मालिकेनुसार दाखविले आहे. भारताकरिता अंदाजित राष्ट्रीय उत्पन्न आणि एकूण निव्वळ देशांतर्गत उत्पन्नसुद्धा दिलेले आहे.

INTRODUCTORY

0.1. This is the Thirtieth issue of the Statistical Abstract of Maharashtra State which is being published since the formation of state in 1960. The purpose of publishing this Abstract is to present background statistical material on as many socio-economic characteristics of the State as is possible so that the Abstract may prove useful not only as a reference book but also for research, planning or further socio-economic studies about the State. The information is, to the extent feasible, presented districtwise for interdistrict comparison. Some social and economic statistics are presented over a series of years to study changes in these fields.

0.2. The present issue relates to the year 1999-2000 and the detailed data are published for the year 1999-2000 wherever such data were available. Wherever data for 1999-2000 were not available, the data for latest available year are given. Also, yearly series up to the year 1999-2000 are presented. The statistical data presented in this Abstract are initially compiled by various departments of the State Government, Government of India, Local Bodies, etc. These departments usually prepare and release provisional figures for recent years. These provisional figures are in the process of finalisation and ultimately when they are finalised, they are slightly different from the provisional figures released earlier. For this reason, the data published in the other publications of this Directorate, viz., "Handbook of Basic Statistics of Maharashtra State", "Economic Survey of Maharashtra" or the earlier issue of the Statistical Abstract may not exactly tally with those published in this Abstract.

MAHARASHTRA AT A GLANCE

0.3. This table is divided into two parts. In the first part, some general particulars about the State are given. In the second part, the statistics on various subjects, such as population, agriculture, etc. are presented along with the corresponding figures relating to the country. In some cases where the period to which the figures concerning Maharashtra and India, respectively relate, is not identical, the data for latest available year for India is shown and comparison of Maharashtra with India is made with reference to this period. The statement also gives percentage share of Maharashtra with the figures relating to the country.

0.4. The information regarding factories and employment shown against item 5.1 is inclusive of defence factories. Road length per 100 Sq. km. of area shown against item 9.2 is quoted from the information supplied by the Ministry of Transport and Shipping. The estimates of State Income and National Income given against item No. 10 are according to revised series. For India, estimate of National Income and Net National Domestic Product is shown.

सारांश तक्ते

०.५. सारांशविषयक तक्त्यात काही महत्त्वाच्या विषयांवरील माहिती दिलेली आहे. यातील माहिती १९६०-६१ ह्या वर्षासाठी व त्यानंतर संदर्भ वर्षापर्यंत दर दहा वर्षांच्या अंतराने देण्यात आली आहे.

०.६. यापुढे सांख्यिकीय माहितीचे विषयवार तक्ते दिले आहेत. या तक्त्यात जिल्हावार माहिती दिलेली आहे. केंद्रीय सांख्यिकीय संघटनेने सुचवल्याप्रमाणे विषयाची व त्याखालील तक्त्यांची मांडणी करण्यात आली आहे.

SUMMARUY TABLES

0.5 Summary tables of some important topics have been presented here. The data are presented in the form of series for 1960-61 and thereafter at an interval of ten years till the year of reference.

0.6. Statistical tables on various subjects are presented thereafter. Districtwise data are depicted in these tables. The tables are grouped under various subjects and are arranged as per recommendations made by the Central Statistical Organisation.

दृष्टिक्षेपात महाराष्ट्र / MAHARASHTRA STATE AT A GLANCE

अनुक्रमांक Sr. No. (1)	बाब (2)	परिमाण (3)	माहिती Particulars (4)	Unit (3)	Item (2)
	भौगोलिक स्थान-				Location
1	उत्तर अक्षांश	अंश	15.45 to 22.00	Degree	North latitude
	पूर्व रेखांश	"	72.45 to 80.45	Degree	East longitude
2	विभाग	संख्या	6	Number	Divisions
3	जिल्हे	"	35	Do.	Districts
4	तालुके	"	353	Do.	Talukas
5	शहरे / शहर संकुले	"	378	Do.	Cities and Towns
6	एक लाख लोकसंख्येहून अधिक लोकसंख्या असलेली शहरे	"	33	Do.	Cities having more than one lakh Population
7	गावे (i) वस्ती असलेली	"	40,412	Do.	villages—(i) Inhabited
	(ii) वस्ती नसलेली	"	2,615	Do.	(ii) Uninhabited
8	क्षेत्रफळ	चौ. कि. मी.	3,07,713	Sq. Km.	Area
9	किनाऱ्याची लांबी	किलोमीटर	720	Kilometres	Length of the coast-line
10	शेती—(१९९९-००)				Agriculture—(1999-00)
	पेरणी/लायणी केलेले निव्वळ फसलेले क्षेत्र	हजार हेक्टर	17,691	Thousand Hectares	Net area sown
	लागवडीखालील स्थूल क्षेत्र	"	22,351	Do.	Gross cropped area
	सिंचनाखालील स्थूल क्षेत्र	"	3,858	Do.	Gross irrigated area
11	एकूण पशूधन (१९९७)	हजार	39,638	Thousand No	Total Live stock (1997)
12	एकूण वनव्याप्त क्षेत्र (१९९९-००)*	चौ. कि. मी.	63,842	Sq. Km.	Total forest area (1999-00)*
13	कारखाने—(२०००)*				Factories— (2000)
	चालू कारखाने	संख्या	29,637	Number.	Working factories
	कामगारांची दैनिक सरासरी	हजार	1,279	Thousand	Average daily number of workers
14	वीज—(१९९९-००)				Electricity—(1999-00)
	विजेचा एकूण वापर	दशलक्ष कि. वॅ.	48,904	Million Kwh.	Total Electricity consumed
15	राज्य उत्पन्न—(१९९९-००)				State Income—(1999-00)
	(i) चालू किमतीनुसार निव्वळ उत्पन्न	कोटी रुपये	2,12,216 ⁺	Rs. Crore	Net Income at Current Prices
	(ii) चालू किमतीनुसार दरडोई निव्वळ उत्पन्न	रुपये	23,398 ⁺	Rs. Crore	Per capita net income at Current Prices
16	रस्त्यांची लांबी —(३१-३-२०००)				Road length—(31-3-2000)
	(i) एकूण	कि. मी.	2,13,951	Kilometres	Total
	(ii) पृष्ठांकित	कि. मी.	1,76,843	Kilometres	Surfaced

+ प्राथमिक अंदाज / Priliminary estimates

+ अस्थायी / Provisional.

भारताशी तुलना / COMPARISON WITH INDIA

अनुक्रमांक Sr. No.	बाब	परिमाण	महाराष्ट्र Maharashtra	भारत India	महाराष्ट्राची भारताशी तुलना (टक्केवारी) Comparison of Maharashtra with India (Percentage)	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
1.	लोकसंख्या (१९९१ ची जनगणना)-						Population (1991 Census)-
1.1	(अ) ग्रामीण लोकसंख्या	.. हजार	48,395	6,28,692*	7.7	Thousand	(a) Rural Population
	(ब) ग्रामीण लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	.. टक्के	61.3	74.3	..	Percentage	(b) Percentage of rural population to total population
1.2	(अ) नागरी लोकसंख्या	.. हजार	30,542	2,17,611*	14.0	Thousand	(a) Urban Population.
	(ब) नागरी लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	.. टक्के	38.7	25.7	..	Percentage	(b) Percentage of Urban population total population
1.3	(अ) एकूण लोकसंख्या	.. हजार	78,937	8,46,303*	9.3	Thousand	(a) Total Population
	(१) पुरुष	.. हजार	40,826	4,39,230*	9.3	Do.	(i) Male
	(२) स्त्रिया	.. हजार	38,111	4,07,072*	9.4	Do.	(ii) Female
1.4	(अ) अनुसूचित जाती व जमाती यांची लोकसंख्या (१९९१)	.. हजार	16,076	2,05,982*	7.8	Thousand	(a) Population of Scheduled Castes and Scheduled Tribes (1991)
	(ब) वरील लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	.. टक्के	20.4	24.6**	..	Percentage	(b) Percentage of above population to total population
1.5	(अ) एकूण मुख्यतः काम करणारे	.. हजार	31,006	2,85,932**	10.8	Thousand	(a) Total Main Workers
	(ब) एकूण मुख्यतः काम करणाऱ्यांचे * एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण...	.. टक्के	39.3	34.0**	..	Percentage	(b) Percentage of total main workers to total population
1.6	(अ) सीमांतिक काम करणारे	.. हजार	2,904	28,199**	10.3	Thousand	(a) Marginal workers
	(ब) सीमांतिक काम करणाऱ्यांचे * एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण...	.. टक्के	3.7	3.4	..	Percentage	(b) Percentage of marginal workers to total population
1.7	(अ) एकूण काम न करणारे	.. हजार	45,011	5,24,437**	8.6	Thousand	(a) Total non-workers
	(ब) एकूण काम न करणाऱ्यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण...	.. टक्के	57.0	62.5	..	Percentage	(b) Percentage of total non-workers to total population
1.8	लोकसंख्येची घनता	.. दर चौरस कि.मी. मागे लोकसंख्या	257	274**	..	Persons per sq. km.	Density of pupulation
1.9	साक्षरतेचे प्रमाण-						Literacy proportion
	(१) पुरुष	.. टक्के	76.56	64.13**	..	Percentage	(i) Male
	(२) स्त्रिया	.. टक्के	52.32	39.29**	..	Percentage	(ii) Female
	(३) एकूण	.. टक्के	64.87	52.21**	..	Percentage	(iii) Persons
1.10	स्त्री-पुरुष प्रमाण	.. दर १,००० पुरुषांमागे स्त्रियांची संख्या	934	927**	..	Females per 1,000 males.	Sex ratio
1.11	१९८१-९१ मध्ये झालेली टक्के शेकडा वाढ	.. टक्के	25.73	23.85	..	Percentage	Percentage growth of population during 1981-91

* जनगणना घेणे शक्य नसल्यामुळे आसामची अंदाजित लोकसंख्या घेऊन व पाकिस्तान व चीन यांनी जम्मू व काश्मीरमधील बळकावलेल्या प्रदेशातील लोकसंख्या वगळून

* Includes projected population of Assam, where census could not be held but excludes population of area in Jammu and Kashmir under unlawful occupation at Pakistan and China where census could not be taken

** जम्मू व काश्मीर सोडून / Excluding Jammu & Kashmir

भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
2. * शेती (१९९९-२०००)							* Agriculture (1999-2000)
2.1	कसलेले निव्वळ क्षेत्र	.. लाख हेक्टर	17691	141231	12.5	Thousand Hectares	Net area sown
2.2	कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राची एकूण भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी	.. टक्के			..	Percentage	Percentage of net area sown to geographical area
2.3	लागवडीखालील स्थूल क्षेत्र	.. लाख हेक्टर	21897	189740	11.8	Thousand Hectares	Gross cropped area (1997-98)
2.4	सिंचनाखालील स्थूल क्षेत्र	.. लाख हेक्टर	3374	76336	4.9	..	Gross irrigated area
2.5	सिंचनाखालील स्थूल क्षेत्राची लागवडी खालील स्थूल क्षेत्राशी टक्केवारी. प्रमुख पिकाखालील क्षेत्र (१९९७-९८ ते १९९९-०० या वर्षाची सरासरी)	..	15.4	40.2	..	Percentage	Percentage of gross irrigated area to gross cropped area (average for years 1997-98 to 1999-00)
2.6	तांदूळ	.. .. हजार हेक्टर	1,493	44,407	3.4	Thousand Tonnes	Rice
2.7	गहू	.. .. हजार हेक्टर	937	27,218	3.4	Do.	Wheat
2.8	ज्वारी	.. .. हजार हेक्टर	5,155	10,331	49.9	Do.	Jawar
2.9	बाजरी	.. .. हजार हेक्टर	1,722	9,273	18.6	Do.	Bajri
2.10	एकूण तृणधान्ये	.. .. हजार हेक्टर	9,849	1,01,504	9.7	Do.	All cereals
2.11	एकूण कडधान्ये	.. .. हजार हेक्टर	3,460	22,521	15.4	Do.	All pulses
2.12	एकूण अन्नधान्ये (तृणधान्ये व कडधान्ये)	.. .. हजार हेक्टर	13,309	1,124,024	10.7	Do.	All foodgrains (cereals and pulses)
2.13	ऊस (का)	.. .. हजार हेक्टर	527	4,1070	12.9	Do.	Sugarcane(H)
2.14	कापूस	.. .. हजार हेक्टर	3,1197	8,990	35.6	Do.	Cotton (Lint)
2.15	भूईमूग	.. .. हजार हेक्टर	539	7,116	7.6	Do.	Groundnut
	प्रमुख पिकांचे उत्पादन (१९९७-९८ ते १९९९-२००० या वर्षाची सरासरी)						Outturn of principal crops (average for year 1997-98 to 1999-2000)
2.16	तांदूळ	.. .. हजार टन	2,474	86,029	2.9	Thousand	Rice
2.17	गहू	.. .. हजार टन	1,138	71,069	1.6	tonnes	Wheat
2.18	ज्वारी	.. .. हजार टन	4,319	8,209	52.2	Do.	Jawar
2.19	बाजरी	.. .. हजार टन	1,249	6,752	18.5	Do.	Bajri
2.20	एकूण तृणधान्ये	.. .. हजार टन	9,824	1,87,835	5.0	Do.	All cereals
2.21	एकूण कडधान्ये	.. .. हजार टन	1,886	13,745	13.7	Do.	All pulses
2.22	एकूण अन्नधान्ये	.. .. हजार टन	11,710	2,01,647	5.8	Do.	All foodgrains (cereals and pulses)
2.23	ऊस (कांड्या)	.. .. हजार टन	46,155	2,89,163	16.0	Do.	Sugarcane (cane)
2.24	कापूस (रुई)	.. .. हजार टन	423	11,594	3.6	Do.	Cotton (lint)
2.25	भूईमूग	.. .. हजार टन	602	7,221	8.3	Do.	Groundnut
3. पशु संवर्धन (१९९७)-							Animal Husbandary (1997)
3.1.	एकूण पशुधन	.. हजार	39,638	4,85,385	8.2	Thousand	Total livestock
3.2.	एकूण गाई-बैल	.. हजार	18,071	1,98,882	9.0	numbers.	Total cattle
3.3.	गाई-बैल (१९८७)	..					Cattle-
	(१) तीन वर्षांवरील बैल	.. हजार	6,989	N.A.	..	Do.	(i) Males over 3 years
	(२) तीन वर्षांवरील गाई	.. हजार	5,886	N.A.	..	Do.	(ii) Females over 3 years

आधार.-अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई व केंद्रीय सांख्यिकीय संघटना, नवी दिल्ली

Source.-Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai & Central Statistical Organisation New Delhi

भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
3.4.	एकूण म्हशी-रेडे	...	हजारात	6,073	89,918	6.8	Thousand Total buffaloes
						numbers	
3.5.	म्हशी-रेडे	...	..				Buffaloes—
	(१) तीन वर्षावरील रेडे	...	..	315	N.A.	..	Do. (i) Males over 3 years
	(२) तीन वर्षावरील म्हशी	...	..	3,609	N.A.	..	Do. (ii) Females over 3 years
3.6.	एकूण मेंढरे व शेळ्या	...	..	14,802	1,80,215	8.2	Do. Total Sheep and goats
3.7.	एकूण घोडे, शिगरे व गैरे	...	..	42	826	5.1	Do. Total horses and ponies
3.8.	इतर पशुधन	...	..	650	15,539	4.2	Do. Other live stock
3.9.	कोंबड्या, बदके व गैरे	...	..	35,392	3,47,611	10.2	Do. Total poultry
3.10.	ट्रॅक्टर	...	..	463	12,218	4.7	Do. Tractors
3.11.	सिंचनाकरिता वापरलेली तेलावर चालणारी इंजिने व पंप	...	..	10,890	64,035	4.6	Do. Oil engines and pumps for irrigation purposes
3.12.	सिंचनाकरिता वापरलेले विद्युत पंप (३१-३-१९९२)..	...	..	1,701	9,365	18.2	Do. Electric pumps for irrigation (31-3-1992)
4.	वने-(१९९९-००)	...	..				Forests-(1999-00)
4.1.	एकूण वनव्याप्त क्षेत्र	...	चौ. कि. मी.	63,842	7,65,253	8.3	Sq. Km. Total forest area
5.	उद्योग आणि खाणकाम कारखाने-	...	..				* Indusry and Mining Factories
5.1.	कारखाने-(२०००)	...	..				Factories-(2000)
	(अ) चालू कारखाने	...	संख्या	29,637	2,53,807	11.7	Number (a) Working factories
	(ब) कामगारांची दैनिक सरासरी	...	हजारात	1,279	10,878	11.8	Thousand (b) Average daily number of workers
5.2.	वार्षिक उद्योग पाहणी (प्रगणना व प्रगणनेतर भाग मिळून (१९९९-००))	...	..				Annual Survey of Industries (Census plus Non-Census part) (1999-00)
	(अ) उत्पादक भांडवल	...	कोटी रुपये	90,354	5,07,835	17.8	Cröre Rs. (a) Productive capital
	(ब) एकूण उत्पादन	...	..	1,84,353	8,97,440	20.5	Do. (b) Gross output
	(क) उत्पादन मूल्यवृद्धी	...	..	33,975	1,55,073	21.9	Do. (c) Value added by manufacture
5.3.	चालू असलेल्या सुती कापड गिरण्या (१९९९-००)	...	संख्या	216	2,771	7.80	Number Working cotton textile mills (1999-00)
	(अ) या गिरण्यांतील कामगारांची संख्या	...	हजारात	180	1,073	16.8	Thousand (a) Number of workers employed in these cotton textile mills
	(ब) कापडाचे मासिक उत्पादन	...	दशलक्ष चौ.मीटर	678	1,690	40.1	Mn.sq. metres (b) Monthly production of cloth
5.4.	खाणकाम-(१९९९-००)	...	..				Mining-(1999-00)
	(अ) कोळसा (उत्पादन)	...	हजार टन	27,698	3,04,103	9.1	Th.tonnes (a) Cole (Production)
	(मूल्य)	...	कोटी रुपये	1,944	19,741	9.1	Cröre Rs. (Value)
	(ब) कच्चे लोखंड (उत्पादन)	...	हजार टन	26	74,946	0.0	Th.tonnes (b) iron ore (Production)
	(मूल्य)	...	कोटी रुपये	0.37	1,924	0.0	Cröre Rs. (Value)
	(क) कच्चे मॅंगनीज (उत्पादन)	...	हजार टन	353	1,586	22.3	Th.tonnes (c) Manganese ore (Production)
	(मूल्य)	...	कोटी रुपये	60	193	0.3	Cröre Rs. (Value)
	(ड) बॉक्साईट (उत्पादन)	...	हजार टन	903	7,050	12.8	Th.tonnes (d) Bauxite (Production)
	(मूल्य)	...	कोटी रुपये	14	130	0.11	Cröre Rs. (Value)

भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
6. वीज--(१९९९-००)*							Electricity (1999-00)*
6.1. विजेची निर्मिती	दशलक्ष कि. वॅ. तास		63,312	4,81,782	13.1	Million Kwh.	Electricity generated
6.2. विजेचा वापर	दशलक्ष कि. वॅ. तास		48,904	3,09,200	16.0	Million Kwh.	Electricity consumed
6.3. (अ) उद्योगाकरीता वापरलेली वीज	दशलक्ष कि. वॅ. तास		19,522	1,07,753	18.1	Million Kwh.	(a) Industrial consumption
(ब) औद्योगिक वापराची एकूण विजेच्या वापराशी टक्केवारी	टक्के		39.9	34.8	-	Percentage	(b) Percentage of Industrial consumption to total consumption.
7. संयुक्त भांडवली संस्था आणि बँका-							Joint Stock Companies and Banks-
7.1. कंपन्यांची संख्या (३१ मार्च २००० रोजी)	संख्या		1,17,339	5,42,432	21.6	Number	Number of companies (as on 31st March 2000)
7.2. त्यांचे भरणा केलेले भांडवल (३१ मार्च २००० रोजी)	कोटी रुपये		53,549	2,93,879	18.2	Crore Rs.	Their paid up Capital (as on 31st March 2000)
7.3. बँक कार्यालये (वर्गीकृत व्यापारी) (३१ मार्च २००० रोजी)	संख्या		6,519	65,521	9.5	Number	Banking offices (Scheduled commercial)(31st March 2000)
7.4. दर लाख लोकसंख्येची बँक (२०००) कार्यालयांचे प्रमाण	संख्या		6.9	6.7	...	Number	Banking offices per lakh of population
7.5. बँक कार्यालय असलेल्या शहरांची व गावांची संख्या (मार्च १९९३)	संख्या		2,750	37,724	7.3	Do.	Cities and Towns having banking offices (March 1993)
8. सहकार--(१९९८-९९)							Co-operation (1998-99)
8.1. सहकारी संस्था	संख्या		1,48,280	5,29,802	28.0	Number	Co-operative societies
8.2. सभासदांची संस्था	लाखात		411	2,026	20.3	Lakh number	Membership
8.3. सर्व संस्थांचे खेळते भांडवल	कोटी रुपये		79,705	N.A.	...	Crore Rs.	Working capital of all Co-operative societies
8.4. कृषी पत संस्थांनी दिलेले कर्ज	कोटी रुपये		2,520	N.A.	...	Do.	Advances by agricultural credit societies
9. परिवहन आणि दळणवळण							Transport and communications-
9.1. (अ) रेल्वे मार्गाची लांबी (३१ मार्च २००० रोजी)	कि. मी.		5,396	62,759	8.6	K.M.	(a) Total Railway length (as on 31st March 2000)
(ब) रेल्वे मार्गाच्या लांबीचे दर शंभर... चौ. कि.मी. क्षेत्रफळामागे प्रमाण (३१ मार्च २००० रोजी)	कि. मी.		1.8	1.9	—	K.M.	(a) Railway length per 100 square Kilometres of area (as on 31 st March 2000)
9.2. प्रति १०० चौरस किलोमीटर क्षेत्रफळामागे असणारी रस्त्यांची लांबी (३१ मार्च १९९९ रोजी)	कि. मी.		124	77	—	K.M.	Road length per 100 square kilometres of area (as on 31st March 2000)
9.3. दर लाख लोकसंख्येमागे असणारी मोटर वाहने (३१ मार्च २००० रोजी)	संख्या		5,448	4,166	—	Number	Motor vehicles per lakh of population (as on 31st March 2000)
10. राज्य उत्पन्न--(१९९९-००)							State Income--(1999-00)
10.1. (अ) घालू किमतीनुसार उत्पन्न	कोटी रुपये		2,12,216*	15,90,301**	13.3	Crore Rs.	(a) Income at current prices
(ब) घालू किमतीनुसार दरडोई उत्पन्न	रुपये		23,398*	16,047**	—	Rs.	(b) Per capita Income at current prices

* प्राथमिक अंदाज / Preliminary estimates

** शिघ्र अंदाज / Quick estimates

निवडक विषयांवरील सारांश तक्ते
Summary Tables on Selected Topics

1. शेती/Agriculture

1.1 जमिनीचा वापर/Land Utilization

(आकडे शंभर हेक्टरांत/Figures in hundred hectares)

अनुक्रमांक Sr.No.	बाब (2)	1960-61 (3)	1970-71 (4)	1980-81 (5)	1990-91 (6)	1995-96 (7)	1998-99 (8)	1999-2000 (9)	Item (2)
1	एकूण भौगोलिक क्षेत्र (गाव पत्रकानुसार)	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	Total Geographical area by village papers
2	जंगले	54,110	54,168	53,094	53,499	52,767	53,662	53,651	Forests
3	कसलेले निव्वळ क्षेत्र	1,78,783	1,76,682	1,82,986	1,80,314	1,79,112	1,77,438	1,76,912	Net Area sown
4	लागवडीखालील एकूण स्थूल क्षेत्र	1,88,229	1,87,369	2,01,330	2,02,614	2,13,274	2,20,830	2,23,512	Total Gross Cropped area

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे
Source : Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

1.2 पिकांनुसार सिंचनाखालील क्षेत्र/Area Irrigated by Crops

(आकडे शंभर हेक्टरांत/Figures in hundred hectares)

अ.क्र. Sr.No.	पिक (2)	1960-61 (3)	1970-71 (4)	1980-81 (5)	1990-91 (6)	1995-96 (7)	1997-1998 (8)	1998-99 (9)	Crops (2)
1	तांदूळ	2,724	3,138	4,203	3,736	4,104	4,269	4,336	Rice
2	गहू	1,386	2,753	5,290	4,877	4,952	6,752	6,627	Wheat
3	ज्वारी	2,659	2,602	4,676	4,250	4,849	5,110	5,151	Jowar
4	बाजरी	327	594	541	485	778	865	895	Bajri
5	अन्नधान्ये	11,140	14,345	22,074	21,884	27,975	32,097	33,511	All Food crops*
6	कापूस	360	726	1,182	852	920	1,324	1,337	Cotton
7	भुईमूग	130	312	558	941	1,438	1,501	1,685	Groundnut
8	तंबाखू	17	7	18	8	1	4	5	Tobacco
9	सर्व अन्नधान्येतर पिके † एकूण	1,058	1,258	2,284	2,558	4,547	4,835	5,067	All Non-Food crops† Total
		12,198	15,703	24,358	24,442	32,522	38,276	38,578	

* इतर अन्नधान्ये धरून

* Includes other Food crops

† इतर अन्नधान्येतर धरून

† Includes other non-food crops

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source : Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

1.3 प्रमुख अन्नपिके व अन्नधान्येतर पिकांखालील - क्षेत्र व उत्पादन/AREA AND OUTTURN OF PRINCIPAL FOOD AND NON-FOODCROPS

अनुक्रमांक Sr.No.	पिक (2)	1960-61 (3)	1970-71 (4)	1980-81 (5)	1990-91 (6)	1995-96 (7)	1996-97 (8)	1997-98 (9)	(क्षेत्रफळ शंभर हेक्टरांत/Figures in hundred hectares)		Crops (2)	
									(उत्पादन शंभर टनांत/Outturn in hundred tonnes)			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)	
1	तांदूळ											RICE
	क्षेत्र	12,996	13,524	15,038	15,810	1,517	14,775	14,769	14,831	15,202		Area
	उत्पादन	13,692	16,622	23,606	23,137	25,628	26,144	23,946	24,676	25,588		Outturn
2	गहू											WHEAT
	क्षेत्र	9,067	8,120	10,791	8,730	7,017	7,991	7,473	10,155	10,491		Area
	उत्पादन	4,011	4,403	9,313	9,187	8,977	11,670	6,706	13,085	14,361		Outturn
3	ज्वारी											JOWAR
	क्षेत्र	62,842	57,030	64,379	63,310	55,573	56,920	55,003	47,751	51,907		Area
	उत्पादन	42,233	15,574	44,275	59,480	49,818	62,401	37,803	44,836	46,926		Outturn
4	बाजरी											BAJRI
	क्षेत्र	16,352	20,387	17,092	19,270	16,649	19,468	16,712	17,597	17,364		Area
	उत्पादन	4,886	8,241	7,599	11,143	9,654	18,311	11,190	14,925	11,340		Outturn
5	एकूण तृणधान्ये*											TOTAL-CEREALS
	क्षेत्र	1,06,042	1,03,200	1,12,326	1,11,420	99,698	1,04,675	99,073	96,044	1,00,361		Area
	उत्पादन	67,550	47,367	89,000	1,07,403	1,06,068	1,25,518	84,689	1,05,129	1,04,904		Outturn
6	एकूण कडधान्ये											TOTAL PULSES
	क्षेत्र	23,513	25,663	28,044	32,570	33,050	33,250	32,670	35,064	36,055		Area
	उत्पादन	9,889	6,770	8,312	14,439	16,609	20,368	11,912	22,573	22,086		Outturn
7	एकूण अन्नधान्ये											TOTAL FOODGRAINL
	क्षेत्र	1,29,555	1,28,863	1,40,372	1,43,990	1,32,748	1,37,925	1,31,743	1,31,108	1,36,416		Area
	उत्पादन	77,439	54,134	97,312	1,21,842	1,16,677	1,45,886	96,601	1,27,702	1,26,990		Outturn
8	कापूस											COTTON
	क्षेत्र	24,995	27,498	26,671	27,300	30,654	30,847	31,392	31,991	32,539		Area
	उत्पादन (रुई)	2,842	824	2,157	3,196	27,992	31,433	17,531	26,189	30,993		Outturn
9	तंबाखू											TOBACCO
	क्षेत्र	253	116	119	100	50	95	93	91	92		Area
	उत्पादन	123	52	68	104	52	108	137	77	110		Outturn
10	भुईमूग											GROUNDNUT
	क्षेत्र	10,828	9,040	7,118	8,810	5,110	4,401	5,324	5,425	5,404		Area
	उत्पादन	7,999	5,863	4,407	9,916	5,764	5,578	5,658	6,673	5,712		Outturn
11	ऊस											SUGARCANE
	क्षेत्र	1,555	2,039	3,168	4,440	5,800	5,162	4,603	5,298	5,901		Area
	उत्पादन	11,562	16,408	28,939	3,84,162	4,66,561	4,18,018	3,81,743	4,71,511	5,31,404		Outturn

* इतर तृणधान्ये धरून/Inclusive of other cereals

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source : Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

2 पशुधन/LIVESTOCK

अ.क्र. Sr.No.	बाब (2)	वर्ष/Year								Item (11)	Item	
		1961 (3)	1966 (4)	1972 (5)	1978 (6)	1982 (7)	1987 (8)	1992 (9)	1997 (10)		(3)	(2)
1	तीन वर्षावरील गाई	4,644	4,534	4,587	4,781	5,247	5,789	5,847	5,886	Thousand No.	Cattle Female over 3 years	
2	तीन वर्षावरील म्हशी	1,639	1,735	1,871	2,148	2,307	2,816	3,224	3,609	Thousand No.	Buffaloes Females over 3 years	
3	मेंढ्या आणि शेळ्या	7,274	7,326	8,039	10,199	10,376	12,068	13,015	14,802	Thousand No.	Sheep and Goats	
4	इतर जनावरे (बैल व रेडे धरून)	12,491	11,854	11,864	12,514	12,989	13,597	8,460	7,996	Thousand No.	Other Livestock (including male cattle and male buffaloes)	
5	एकूण पशुधन	26,048	25,449	26,361	29,642	30,919	34,255	36,393	39,638	Thousand No.	Total Livestock	
6	कोंबड्या, बदके वगैरे एकूण	10,577	9,902	12,217	18,751	19,844	24,839	32,187	35,364	Thousand No.	Total Poultry	

आधार : पशुधन गणना
Source : Livestock Census

3. सहकार/CO-OPERATION

अ.क्र. Sr.No.	प्रकार (2)	1960-61 (3)	1970-71 (4)	1980-81 (5)	1990-91 (6)	1995-96 (7)	1998-99 (8)	1999-2000 (9)	Type (2)
I	सहकारी संस्थांची संख्या-								Number of Co-operative societies
1	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व बिगर-कृषि पतसंस्था	39	29	31	34	34	34	34	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central
2	कृषि पत संस्था *	21,400	20,420	18,577	19,565	20,137	20,354	20,529	Agricultural credit *
3	बिगर-कृषि पतसंस्था	1,630	2,964	5,474	11,291	17,676	19,860	21,055	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	344	410	423	931	1,044	1,055	1,059	Marketing
5	उत्पादक संस्था	4,306	6,810	14,327	28,954	37,380	37,872	38,513	Productive enterprises
6	इतर	3,846	11,964	21,915	43,845	62,823	67,464	71,555	Others
	एकूण	31,565	42,597	60,747	1,04,620	1,39,089	1,46,641	1,52,745	Total
II	सभासदांची संख्या (हजारात)-								Number of members (000)
1	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व बिगर-कृषि पतसंस्था	76	70	1,014	1,485	1,305	1,342	1,334	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central
2	कृषि पतसंस्था *	2,170	3,794	5,416	7,942	8,936	9,545	9,750	Agricultural credit *
3	बिगर कृषि पत संस्था	1,087	2,438	3,459	9,302	14,488	17,159	18,051	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	141	282	471	745	888	832	873	Marketing
5	उत्पादक संस्था	323	959	2,124	3,974	5,246	5,714	5,884	Productive enterprises
6	इतर	394	1,038	1,999	3,455	4,907	5,214	5,435	Others
	एकूण	4,191	8,581	14,783	26,903	35,770	39,806	41,327	Total
III	खेळते भांडवल (लाख रुपये)-								Working capital (inlakh Rs.)
1	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व बिगर-कृषि पतसंस्था	11,907	61,317	1,83,052	8,80,554	17,83,481	29,09,373	34,11,190	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central
2	कृषि पतसंस्था *	5,812	34,329	52,746	1,85,100	3,29,138	4,72,494	4,81,944	Agricultural credit *
3	बिगर कृषि पत संस्था	4,593	16,806	1,20,881	7,50,784	15,95,438	30,46,048	31,06,969	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	592	3,910	18,822	33,960	54,010	43,868	46,061	Marketing
5	उत्पादक संस्था	4,132	21,920	1,02,945	4,58,810	7,78,192	9,49,946	10,07,421	Productive enterprises
6	इतर	2,060	10,749	42,591	1,19,137	5,03,676	5,48,734	5,63,162	Others
	एकूण	29,096	1,49,031	5,21,037	24,28,345	50,43,935	79,70,463	86,16,747	Total

अ.क्र. Sr.No.	प्रकार (2)	1960-61 (3)	1970-71 (4)	1980-81 (5)	1990-91 (6)	1995-96 (7)	1998-99 (8)	1999-2000 (9)	Type (2)
IV दिलेले कर्ज (लाख रुपये) -									
Advances (in Lakh Rs.)									
1	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व बिगर-कृषि पतसंस्था	17,538	75,103	1,52,751	9,08,475	16,97,396	24,62,956	24,51,267	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central
2	कृषि पतसंस्था *	4,256	13,296	24,999	79,966	1,51,027	2,51,999	2,64,599	Agricultural credit *
3	बिगर-कृषि पतसंस्था	4,703	20,443	1,12,948	5,17,816	12,00,097	20,43,712	23,02,001	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	347	327	349	845	1,564	1,422	1,492	Marketing
5	उत्पादक संस्था	71	328	1,208	1,678	5,844	9,015	9,466	Productive enterprises
6	इतर	84	374	1,218	6,029	17,540	34,131	35,836	Others
एकूण		26,999	1,09,871	2,93,473	15,14,809	30,73,468	48,03,235	50,64,661	Total
V येणे कर्ज (लाख रुपये) -									
Outstanding loans (in Lakh Rs.)									
1	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व बिगर-कृषि पतसंस्था	8,714	47,803	1,13,677	5,88,901	11,00,931	14,77,473	18,07,859	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central
2	कृषि पतसंस्था *	4,788	28,410	38,367	1,31,021	2,31,023	3,48,465	4,06,735	Agricultural credit *
3	बिगर-कृषि पतसंस्था	3,185	10,506	73,089	4,59,440	9,43,857	17,56,387	17,91,514	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	80	182	387	935	1,032	1,472	1,779	Marketing
5	उत्पादक संस्था	57	608	3,033	6,884	16,994	29,646	30,239	Productive enterprises
6	इतर	218	785	2,523	19,101	39,181	41,286	42,111	Others
एकूण		17,042	88,293	2,31,076	12,06,282	23,33,018	36,54,729	40,80,237	Total

* यात प्राथमिक कृषि पतसंस्था, प्राथमिक भूविकास बँका आणि धान्य बँका यांचा समावेश आहे

* Includes Primary Agricultural Credit Societies, Primary Land and Development Banks and Grain Banks

आधार : सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source - Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

4. उद्योग/INDUSTRIES

कारखाने आणि कामगार यांची संख्या/NUMBER OF FACTORIES AND WORKERS

बाब	1961	1970	1980	1990	1991	1995	1998	1999	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(1)
चालू कारखान्यांची संख्या	8,233	9,803	15,170	23,140	24,119	27,438	28,874	28,678	Number of working factories
कामगारांची दैनिक सरासरी (हजारात)	787	982	1,177	1,160	1,169	1,259	1,252	1,232	Average daily attendance of workers (Thousand No.)

आधार : औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source : Directorate of Industrial Safety and Health, Government of Maharashtra, Mumbai

5. वीज/ELECTRICITY

बाब	परिमाण	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	1995-96	1998-99	1999-00	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)	(1)
I विजेचे उत्पादन	दशलक्ष किलोवॅट तास	3,268	9,135	18,750	37,311	51,321	57,961	63,312	Million Kwh	Electricity generated
II विजेचा वापर	दशलक्ष किलोवॅट तास	2,720	7,650	14,034	30,775	45,571	51,695	48,904	Million Kwh	Electricity consumed
(i) घरगुती	दशलक्ष किलोवॅट तास	260	732	1,779	5,065	7,732	9,931	10,666	Million Kwh	Domestic
(ii) वाणिज्यिक	दशलक्ष किलोवॅट तास	198	547	949	2,068	2,849	3,576	3,908	Million Kwh	Commercial
(iii) औद्योगिक	दशलक्ष किलोवॅट तास	1,853	5,312	8,130	14,706	18,053	18,099	19,522	Million Kwh	Industrial
(iv) वाहने चालविण्यासाठी	दशलक्ष किलोवॅट तास	339	421	766	970	1,419	1,537	1,598	Million Kwh	Traction
(v) इतर	दशलक्ष किलोवॅट तास	70	638	2,310	7,966	15,518	18,552	13,210	Million Kwh	Others

आधार : केंद्रीय विद्युत प्राधिकरण, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Source : Central Electricity Authority, Commercial Directorate Government of India, New Delhi

6. शिक्षण / EDUCATION

अ.क्र. (1)	प्रकार (2)	परिमाण (3)	1960-61 (4)	1970-71 (5)	1980-81 (6)	1990-91 (7)	1995-96 (8)	1998-99 (9)	1999-2000 (10)	Unit (2)	Type
1	पूर्व प्राथमिक										Pre-Primary
	संस्था	संख्या	527	704	654	857	20,765	40,241	46,073	No.	Institutions
	विद्यार्थी	हजारात	34	51	64	88	637	1,916	2,288	Thousand	Pupils
2	प्राथमिक										Primary
	संस्था	संख्या	34,594	45,143	51,045	57,744	62,342	64,918	65,586	No.	Institutions
	विद्यार्थी	हजारात	4,178	6,229	8,392	10,424	11,717	12,291	12,042	Thousand	Pupils
3	माध्यमिक*										Secondary*
	संस्था	संख्या	2,468	5,339	6,119	8,200	10,432	11,067	11,447	No.	Institutions
	विद्यार्थी	हजारात	858	1,936	3,309	3,723	4,237	4,586	4,877	Thousand	Pupils
4	उच्च										Higher
	संस्था	संख्या	211	547	738	1,772	2,661	2,943	3,060	No.	Institutions
	विद्यार्थी	हजारात	110	328	589	2,071	2,902	3,250	3,456	Thousand	Pupils

*यात उच्च माध्यमिक वर्गाचा समावेश आहे. /This includes Higher Secondary Classes.

आधार : शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source : Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune

7. महाराष्ट्रातील खनिज उत्पादन /

अ.क्र.	खनिज	उत्पादन/मूल्य	1961	1971	1981
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	क्रोमाईट	(i) उत्पादन	1	3	3
		(ii) मूल्य	108	313	640
2	दगडी कोळसा	(i) उत्पादन	856	1,171	5,300
		(ii) मूल्य	18,643	62,637	6,05,360
3	कच्चे लोखंड	(i) उत्पादन	362	446	1,388
		(ii) मूल्य	5,099	5,010	45,758
4	चुनखडी	(i) उत्पादन	55	377	665
		(ii) मूल्य	230	2,924	13,170
5	कच्चे मँगनीज	(i) उत्पादन	179	216	223
		(ii) मूल्य	20,625	13,924	49,778
6	चायना क्ले	(i) उत्पादन	2	4	6
		(ii) मूल्य	13	53	123
7	बॉक्साइट	(i) उत्पादन	27	123	349
		(ii) मूल्य	199	1,058	8,841
8	मीठ	(i) उत्पादन	384	461	495
9	डोलोमाईट	(i) उत्पादन	6	5	27
		(ii) मूल्य	38	67	692
10	सिलिका सॅंड	(i) उत्पादन	5	28	80
		(ii) मूल्य	34	269	2,110
11	गेरु	(i) उत्पादन	5	1	3
		(ii) मूल्य	34	13	39
12	कोरंडम	(i) उत्पादन	--	@	1
		(ii) मूल्य	--	8	678

N.A.- उपलब्ध नाही /

@ आकडे 500, टनाड्यातील आहेत/

आधार - भारतीय खाण केंद्र, नागपूर/

सहाय्यक मीठ आयुक्त, भारत सरकार, मुंबई (मीठाकरिता)/

MINERAL PRODUCTION IN MAHARASHTRA

(उत्पादन में, टनात, मूल्य हजार रुपयात)
(Quantity in tonnes, value in thousand Rs.)

15

1990-91	1995-96	1998-99	1999-00	Quantity/Value	Mineral
(7)	(8)	(9)	(10)	(3)	(2)
N.A.	2	1	662	Quantity	Chromite
N.A.	1,326	1,184	929	Value	
16,848	22,815	25,202	27,698	Quantity	Coal
47,24,381	1,10,96,766	2,06,68,245	1,94,43,000	Value	
645	172	27	26	Quantity	Iron ore
38,427	11,427	4,195	3,676	Value	
5,135	5,980	5,987	6,581	Quantity	Limestone
1,96,850	3,67,600	4,69,360	4,93,717	Value	
276	321	314	3,52,584	Quantity	Manganese ore
1,61,462	3,67,649	4,68,557	6,01,760	Value	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Quantity	China clay
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Value	
543	724	858	9,03,194	Quantity	Bauxite
44,263	1,35,849	1,32,581	1,42,677	Value	
219	224	226	149	Quantity	Salt
28	36	41	64,980	Quantity	Dolomite
2,667	6,819	5,607	9,277	Value	
197	144	141	1,59,828	Quantity	Silica Sand
8,717	12,831	17,817	18,481	Value	
2	N.A.	N.A.	N.A.	Quantity	Ochre
63	N.A.	N.A.	N.A.	Value	
@	N.A.	N.A.	N.A.	Quantity	Corundum
295	N.A.	N.A.	N.A.	Value	

Not available

Less than 500 tonnes.

Source- Indian Bureau of Mines, Nagpur

Assistant Salt Commissioner, Government of India, Mumbai (for salt only)

8. वापरात असलेली मोटार वाहने/MOTOR VEHICLES IN OPERATION

अनुक्रमांक Sr.No.	बाब (1)	1961 (3)	1971 (4)	1981 (5)	1991 (6)	1995 (7)	1997 (8)	1998 (9)	1999 (10)	Class of vehicles (2)
1	मोटार सायकली	12,532*	83,930*	346826*	16,96,157*	22,64,743	28,72,635*	31,96,801*	35,38,550*	Motor Cycles
2	स्कूटर्स		--	--	--	--	--	--	--	Scooters
3	मोपेड		--	--	--	--	--	--	--	Moped
4	मोटार गाड्या	50,589	1,22,508	2,24,752	4,23,505	47,10,71	5,88,734	6,73,707	7,38,769	Motor Cars
5	टॅक्सी कॅब्ज	6,086	17,806	31,302	43,168	50,958	72,936	71,150	77,608	Taxi cabs
6	स्वयंचालित रिक्शा	379	3,039	29,474	1,26,049	1,93,899	2,52,519	3,11,439	3,51,070	Auto-rickshaw
7	टॅक्सी करेजेस-	4,135	10,150	13,789						Stage Carriages
	(i) डिझेल इंजिनवर चालणाऱ्या	3,345	9,526	13,789	18,203	21,193	24,389	25,844	26,507	Diesel engaged
	(ii) पेट्रोल इंजिनवर चालणाऱ्या	790	624	--	--	--	--	--	--	Petrol engaged
8	कॉन्ट्रॅक्ट करेजेस-			1,498	3,980	7,567	10,398	11,411	12,302	Contract carriages-
	(i) डिझेल इंजिनवर चालणाऱ्या			--	--	--	--	--	--	Diesel engaged
	(ii) पेट्रोल इंजिनवर चालणाऱ्या			--	--	--	--	--	--	Petrol engaged
9	माल मोटारी -									Lorries
	A खाजगी वाहने	--	--	--						Private carriers-
	(i) डिझेल इंजिनवर चालणाऱ्या	1,302	10,878	23,719	33,065	@	@	@	@	Diesel engaged
	(ii) पेट्रोल इंजिनवर चालणाऱ्या	4,641	9,354	7,755	6,713	@	@	@	@	Petrol engaged
	B सार्वजनिक वाहने	17,117	--	--		2,41,869				Public carriers-
	(i) डिझेल इंजिनवर चालणाऱ्या	6,486	24,109	63,360	1,47,818	2,13,004	2,55,159	2,78,402	2,95,831	Diesel engaged
	(ii) पेट्रोल इंजिनवर चालणाऱ्या	10,691	12,437	10,250	7,061	28,865	36,232	43,243	50,704	Petrol engaged
10	रुग्णवाहिका	119	441	925	2,233	2,805	3,189	3,506	3,667	Ambulances
11	शाळेच्या बसेस	209	491	594	1,025	1,313	1,399	1,468	1,556	School Buses
12	खाजगी प्रवासी वाहने	177	810	2,171	4,622	7,176	7,974	8,112	8,494	Private Service vehicles
13	अनुयान (ट्रॅलर)	1,554	7,075	23,173	60,858	89,667	1,12,609	1,31,163	1,42,920	Trailors
14	ट्रॅक्टर्स	899	7,821	24,079	61,088	88,699	1,13,042	1,29,922	1,43,976	Tractors
15	इतर	285	810	1,819	5,040	8,111	8,164	8,867	9,442	Others
	एकूण	1,00,144	3,11,669	8,04,986	26,40,585	34,49,071	43,59,029	48,95,037	54,01,396	Total

टीप - (1) प्रत्येक वर्षाच्या १ जानेवारी रोजीचे आकडे. *स्कूटर्स, मोपेड धरून/Includes scooters Moped also जीप व स्टेशनवॅगन्स धरून/Includes jeeps and stationwagons also

(2) नवीन मोटार वाहन कायद्याप्रमाणे खाजगी वाहने व सार्वजनिक वाहने असे वर्गीकरण रद्द करण्यात आले असून 1994 पासून खाजगी व सार्वजनिक मालवाहक वाहने सार्वजनिक वाहने या रकान्यात एकत्र दाखविण्यात आली आहेत.

Note-- (1) Figures are as on 1st January of each year

(2) According to new Act, separate classification as private and public carriers has been cancelled. From 1994 onwards no. of private and public carriers together are shown in total 'public carriers'

सधर - परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source- Commissioner of Transport, Government of Maharashtra, Mumbai

9. चलू किमतीनुसार व स्थिर किमतीनुसार (1993-94) महाराष्ट्र राज्याचे दरडोई उत्पन्न

PER CAPITA INCOME AND STATE INCOME OF MAHARASHTRA AT CURRENT AND AT CONSTANT(1993-94) PRICES

अ.क्र. (1)	प्रकार (2)	1960-61 (3)	1970-71 (4)	1980-81 (5)	1990-91 (6)	1995-96 (7)	1996-97 (8)	1997-98* (9)	1998-99* (10)	1999-2000@ (11)	Type (2)
1	निव्वळ राज्य उत्पन्न (लाख रुपयांत)										Net State Domestic product (Rs. in Lakh)
	(a) चालू किमतीनुसार	1,889	4,738	16,480	60,143	1,40,730	1,55,680	1,70,700	1,85,119	2,12,216	At current prices
	(b) स्थिर किमतीनुसार (१९९३-९४)	24,123	31,109	46,151	81,266	1,15,188	1,20,389	1,24,996	1,28,343	1,39,769	At constant prices (1993-94)
2	दरडोई राज्य उत्पन्न (रुपये)										Per capita State Income (in Rs.)
	(a) चालू किमतीनुसार	484	957	2,647	7,696	16,379	17,825	19,275	20,644	23,398	At current Prices
	(b) स्थिर किमतीनुसार (१९९३-९४)	6,177	6,286	7,412	10,398	13,406	13,784	14,114	14,312	15,410	At constant Prices (1993-94)
3	राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक (१९९३-९४=१००)										Index numbers of State Income (1993-94= 100)
	(a) चालू किमतीनुसार	100.00	250.86	872.55	3,184.31	7,451.05	8,242.58	9,037.79	9,801.24	11,235.92	At current prices
	(b) स्थिर किमतीनुसार (१९९३-९४)	100.00	128.96	191.31	336.87	477.49	499.05	518.15	532.03	579.39	At constant prices (1993-94)
4	दरडोई उत्पन्नाचे निर्देशांक (१९९३-९४=१००)										Index numbers of per capita income (1993-94= 100)
	(a) चालू किमतीनुसार	100.00	197.96	547.30	1,591.26	3,386.67	3,685.66	4,268.60	4,268.60	4,838.06	At current prices
	(b) स्थिर किमतीनुसार (१९९३-९४)	100.00	101.76	120.00	168.34	217.03	223.15	231.71	231.71	249.48	At constant prices (1993-94)

* अस्थायी /Provisional

@ प्राथमिक /Preliminary

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source : Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

10. कामगारांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक /CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR WORKING CLASS
(नवी मालिका/New Series)

अ.क्र.	केंद्र	बाब	1966	1971	1981	1991@	1998@	1999@	2000@	Item	Centre
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(3)	(2)
1	मुंबई *	अन्न	150	202	492	244	496	496	536	Food	Mumbai*
		सर्व बाबी	143	188	447	226	453	468	505	All items	
2	सोलापूर *	अन्न	155	211	523	229	451	454	459	Food	Solapur*
		सर्व बाबी	145	195	481	224	431	450	467	All items	
3	नागपूर *	अन्न	155	208	489	222	436	423	435	Food	Nagpur*
		सर्व बाबी	144	190	454	223	427	438	461	All items	
4	जळगाव #	अन्न	173	202	515	236	448	461	470	Food	Jalgaon #
		सर्व बाबी	155	187	459	221	398	422	441	All items	
5	नांदेड #	अन्न	170	207	556	226	425	460	474	Food	Nanded #
		सर्व बाबी	153	195	507	225	414	452	468	All items	
6	औरंगाबाद #	अन्न	164	200	529	237	466	486	481	Food	Aurangabad #
		सर्व बाबी	151	189	401	219	422	456	473	All items	
7	पुणे #	अन्न	149	188	475	239	504	506	511	Food	Pune #
		सर्व बाबी	139	174	420	217	448	466	493	All items	
8	नाशिक	अन्न	--	--	--	237	440	436	455	Food	Nashik
		सर्व बाबी	--	--	--	228	423	432	465	All items	
9	अकोला	अन्न	--	--	--	226	435	438	459	Food	Akola
		सर्व बाबी	--	--	--	220	412	426	451	All items	
10	कोल्हापूर	अन्न	--	--	--	236	485	490	491	Food	Kolhapur
		सर्व बाबी	--	--	--	221	431	448	464	All items	

@ कॅलेंडर वर्ष/ Calendar year 1982 = 100

* कॅलेंडर वर्ष/ Calendar year 1960 = 100

कॅलेंडर वर्ष/ Calendar year 1961 = 100

आधार - कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई

Source- Office of the Commissioner of Labour, Mumbai

१. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या

१.१ या विभागात क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या, अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती त्यांची एकूण लोकसंख्येची टक्केवारी, दशवर्षीय चढउतार, खेड्यांचे वर्गीकरण, काम करणारे आणि काम न करणारे लोक, साक्षरता दर इ. बाबतची माहिती १९९१ करिता जनगणना कार्यालयाने प्रकाशित केल्याप्रमाणे देण्यात आल्या आहेत. लोकसंख्येची भाषावार माहिती वर्षे १९८१ ची देण्यात आली आहे.

१.२ १९९१ च्या जनगणनेप्रमाणे वापरलेल्या संकल्पना व व्याख्यांनुसार 'गाव' हे ठराविक सीमा असलेले व जमिनीचे स्वतंत्रपणे अभिलेख उपलब्ध असलेले महसुली गाव होय. वाड्या किंवा पाडे यांस स्वतंत्र गावे मानण्यात आलेले नाही. ह्यास फक्त वनव्याप्त गावांचा अपवाद आहे. ही ठिकाणे म्हणजे राखीव जंगलातील लोकसंख्या असलेली ठिकाणे होत. त्यात मुख्यतः जंगल कामगार व त्यांच्या कुटुंबातील व्यक्तींचा समावेश आहे व त्यास गावे असे संबोधण्यात आले आहे. 'वस्ती असलेल्या गावात' 'वस्ती असलेल्या महसुली' व 'वस्ती असलेल्या वनव्याप्त' गावांचा समावेश आहे. "वस्ती नसलेल्या" गावांत कोणत्याही प्रकारची लोकवस्ती नसलेल्या महसुली गावांचा समावेश होतो. १९९१ च्या जनगणनेनुसार शहर किंवा नागरी विभागाची व्याख्या खालीलप्रमाणे करण्यात आली आहे :-

(१) ज्या ठिकाणी महानगरपालिका, नगर परिषद इ. नागरी संस्था, कटक मंडळ किंवा मुलकी वस्ती आहे असे किंवा

(२) ५,००० किंवा त्याहून अधिक लोकवस्ती असलेले, ज्यातील कमीतकमी तीन-चतुर्थांश पुरुष कामगार बिगर-शेती व्यवसायात गुंतले आहेत असे व लोकसंख्येची घनता प्रति चौ.कि.मी. ४०० किंवा त्यापेक्षा जास्त असणारे ठिकाण.

१९९१ च्या जनगणनेनुसार महाराष्ट्रातील लोकसंख्याविषयक तक्ते भारत सरकारने प्रसिद्ध केलेल्या 'भारतीय जनगणना, मालिका १४, महाराष्ट्र, प्राथमिक जनगणना गोष्टावारा, सर्वसाधारण लोकसंख्या भाग २B (i)' मध्ये उपलब्ध आहेत.

१९९१ च्या जनगणनेनुसार खालीलप्रमाणे व्याख्या करण्यात आल्या आहेत :-

(१) काम - 'काम' ह्या शब्दाची व्याख्या कोणत्याही आर्थिक उत्पादक कार्यात सहभाग, अशी असून त्याचे स्वरूप बौद्धिक किंवा शारीरिक श्रम असे असू शकेल. "काम" ह्यात फक्त प्रत्यक्ष केलेल्या कामाचा अंतर्भाव नसून प्रभावी देखरेख व कामाचे मार्गदर्शन यांचाही समावेश आहे.

(२) काम करणारे - संदर्भ वर्षात अगदी काही वेळ काम केले असले तरी त्या व्यक्तीस काम करणारे असे समजण्यात आले :-

(अ) मुख्यतः काम करणारे - एखाद्या व्यक्तीने गेल्या वर्षात ६ महिने किंवा जास्त किंवा १८३ दिवस किंवा त्याहून जास्त दिवस काम केले असल्यास त्या व्यक्तीस मुख्यतः काम करणारी व्यक्ती असे संबोधण्यात आले.

(ब) सीमांतिक कामगार - एखाद्या व्यक्तीने गेल्या वर्षात सहा महिन्यांपेक्षा किंवा १८३ दिवसांपेक्षा कमी दिवस काम केले असेल तर त्या व्यक्तीस सीमांतिक कामगार म्हणून संबोधण्यात आले.

1. AREA AND POPULATION

1.1 Final figures of 1991 population census are presented in this section in tables on Area, Population of Scheduled Castes, Scheduled Tribes, their percentage to total population, decadal variation, villages classified by population working and non-working persons and literacy rates. These tables are based on 1991 census as was published by Census Department. Population classification according to languages is given for Population Census 1981.

1.2 According to the definitions and concepts used for the 1991 census, a 'Village' is a revenue village having a defined boundary and separate land records. Hamlets, wadies or pardas have not been treated as separate villages. Forest villages make an exception. They are population centres situated within reserved forest areas. Their population mainly consists of forest labourers and their families. Such population centres within reserved forest areas are also treated as villages. Number of 'inhabited villages' denote number of 'inhabited revenue villages' and 'inhabited forest villages'. The 'un-inhabited villages' are the revenue villages but did not have any residential population. For the purpose of 1991 Census a town or an urban area was defined as a place which has :-

(i) a municipal body, a cantonment or civil lines; or

(ii) a population of 5,000 or over, at least three-fourth or more of male workers engaged in non-agricultural pursuits and density of population of at least 400 per sq.km.

The general population, 1991 tables concerning Maharashtra are published by the Government of India in 'Census of India, series 14, Maharashtra Primary Census Abstract General Population, Part II B (i)':

Definitions as adopted in the 1991 census are reproduced below :-

(1) Work- Work was defined as participation in economically productive activity, such participation may be mental or physical in nature. Work involves not only actual work but also effective supervision and direction of work.

(2) Worker- worker was one who had engaged himself in work for at least sometime during the reference year :-

(a) Main worker- A Person who put in work for six months or more or for 183 days or more, during last year was classified as main worker.

(b) Marginal worker- A Person who did work during last year for less than six months (183 days) was classified as marginal worker.

(३) काम न करणारे - जनगणनेच्या संदर्भ दिवसाच्या आधीच्या एक वर्षाच्या संदर्भकाळात एखाद्या व्यक्तीने अजिबात काम केले नसेल अशा व्यक्तीस काम न करणारी व्यक्ती असे संबोधण्यात आले. जी व्यक्ती मुख्यत्वे स्वतःच्या कुटुंबासाठी कामे करणे वगैरे घरगुती कामामध्ये गुंतलेली असेल किंवा एखादा मुलगा किंवा मुलगी जी प्रामुख्याने एखाद्या संस्थेत शिकत असताना कुटुंबाला आर्थिक मदत करते परंतु जी पूर्णवेळ काम करीत नाही अशा व्यक्तीस "काम करणारी व्यक्ती" असे संबोधण्यात आले नाही. तसेच एखाद्या व्यक्तीस घरभाडे किंवा निवृत्ती वेतन अशा स्वरूपातच उत्पन्न मिळते व ज्यासाठी त्या व्यक्तीस कोणतेही काम करावे लागत नाही अशा व्यक्तीस "काम करणारी व्यक्ती" असे संबोधण्यात आले नाही.

(४) घरगुती उद्योग - कुटुंब प्रमुख किंवा प्रामुख्याने कुटुंबातील व्यक्तींनी शहरी भागात स्वतःच्या घराच्या परिसरात व ग्रामीण भागात खेड्यात चालविलेला उद्योग म्हणजे "घरगुती उद्योग" होय. घरगुती उद्योग हा नोंदणी झालेल्या कारखान्याप्रमाणे चालविण्यात येत नाही व त्यात उत्पादन, प्रक्रिया, सेवा, दुरुस्ती व विक्री यांचा संबंध असतो.

(५) शेतकरी - यात स्वतःची जमीन कसणारे व दुसऱ्यांची जमीन कसणारे अशा दोन्हीचा अंतर्भाव होतो.

(६) शेतमजूर - यात शेतावर मजुरीवर/वेतनावर काम करणारे परंतु ज्यांचा जमिनीवर कोणत्याही प्रकारचा मालकी हक्क नाही अशांचा समावेश होतो.

(७) व्यवसाय - ज्यास उद्योग म्हणता येईल अशा आर्थिक उत्पादनांच्या कोणत्याही शाखेत जेव्हा एखादी व्यक्ती स्वतः काम करते त्यास तिचा व्यवसाय समजण्यात येतो.

(८) उद्योग - म्हणजे आर्थिक उत्पादन कार्यातील एखादी शाखा ज्यात कामगार काम करतो.

(९) मालक - मोबदला देऊन एक किंवा जास्त व्यक्तींकडून काम करवून घेणाऱ्या व्यक्तीस मालक असे समजण्यात येते.

(१०) कामगार - जी व्यक्ती नगद किंवा वस्तुरूपाने मोबदला घेऊन दुसऱ्यासाठी वेतनावर किंवा मजुरीवर काम करते ती कामगार व्यक्ती होय.

(११) एकटा कामगार - जी व्यक्ती काही नैमित्तिक कारणांव्यतिरिक्त मोबदला देऊन इतरांकडून काम करवून घेत नाही किंवा कुटुंबातील इतर व्यक्तींच्या मदतीने काम करत नाही किंवा कोणत्याही सहकारी संस्थेची सभासद म्हणून काम करीत नाही अशा व्यक्तीस "एकटा कामगार" असे संबोधण्यात येते.

(१२) कौटुंबिक कामगार - कुटुंबाच्या उद्योगात जी व्यक्ती नगद किंवा वस्तुरूपात वेतन किंवा मजुरी न घेता कुटुंबातील इतर व्यक्तींबरोबर काम करते ती "कौटुंबिक कामगार" म्हणून समजण्यात येते.

(3) Non-worker - was one who did not engage himself at all in work throughout the whole reference period of one year preceding the date of enumeration. A person who is engaged primarily in household duties such as working for one's own household or a boy or a girl who is primarily a student attending an institution, even if such a person helps the family's economic activity but not as full-time worker was not treated as worker. A person who merely receives income such as rent or pension and who does not have to work for receiving that income has not been treated as worker.

(4) Household Industry - is defined as an industry conducted by the head of the household himself or mainly by members of households at home or within the village in rural areas and only within the premises of the house where the household lives in urban areas. It should not be run on the scale of registered factory and relates to production, processing, servicing, repairing or making and selling of goods.

(5) Cultivator - includes both owner cultivators and tenant cultivators.

(6) Agricultural labourer - covers all persons working on land as labourers on wages without holding any right upon the land.

(7) Occupation - of a worker is the function which he personally performs by engaging himself in work in any branch of economic activity which is called his industry.

(8) Industry - is defined as a sector of economic activity on which a worker is engaged.

(9) Employer - is a person who hires one or more persons in his work.

(10) Employee - is a person who works for others for wages or salary in cash or kind.

(11) A single worker - is a person who is doing his work without employing others except casually and without the help of other members of his family except casually or a participation in work as a member of a co-operative.

(12) A family worker - is a person who is doing his work in a family enterprise along with other members of the family without wages or salary in cash or kind.

1. क्षेत्रफल / AREA AND POPULATION
तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.1
१९९१ च्या जनगणनेनुसार क्षेत्रफल व लोकसंख्या
(Area and Population according to 1991 Population Census)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	प्रकृण ग्रामीण नागरी	क्षेत्रफल	लोकसंख्या	तालुक्यांची संख्या	खेड्यांची संख्या		शहरांची संख्या	लोकसंख्या				Total Rural Urban	District	
			चौ.कि.मी. मध्ये Sq. Km.	दर चौ.कि.मी. मागे Population Per.Sq. Km.		Number of Vilages			कुटुंबे House hold	एकूण Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	3	2	
1	बृहन्मुंबई	ए.	603.00	16,461	3	..	..	1	20,51,216	99,25,891	54,60,145	44,65,746	T	Brihan Mumbai	
		ग्रा.	0.00	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	R	
		ना.	603.00	16,461	..	..	..	..	1	20,51,216	99,25,891	54,60,145	44,65,746	U	
2	ठाणे	ए.	9,558.00	549	13	1,679	18	23	10,96,592	52,49,126	27,92,874	24,56,252	T	Thane	
		ग्रा.	8,830.75	210	..	1,679	18	..	3,33,533	18,55,919	9,49,619	9,06,300	R		
		ना.	727.25	4,666	..	..	..	23	7,43,059	33,93,207	18,43,255	15,49,952	U		
3	रायगड	ए.	7,152.00	255	14	1,851	57	19	3,73,126	18,24,816	9,07,907	9,16,909	T	Raigad	
		ग्रा.	6,988.98	214	..	1,851	57	..	3,04,441	14,96,176	7,35,388	7,60,788	R		
		ना.	163.02	2,016	..	..	..	19	68,685	3,28,640	1,72,519	1,56,121	U		
4	रत्नागिरी	ए.	8,208.00	188	9	1,515	4	8	3,24,036	15,44,057	7,00,190	8,43,867	T	Ratnagiri	
		ग्रा.	8,150.59	173	..	1,515	4	..	2,96,869	14,06,001	6,30,502	7,75,499	R		
		ना.	57.41	2,405	..	..	..	8	27,167	1,38,056	69,688	68,368	U		
5	सिंधुदुर्ग	ए.	5,257.00	160	7	736	..	4	1,75,893	8,32,152	3,89,384	4,42,768	T	Sindhudurg	
		ग्रा.	5,176.47	150	..	736	..	..	1,61,727	7,69,002	3,57,773	4,11,229	R		
		ना.	30.53	2,068	..	..	..	4	14,166	63,150	31,611	31,539	U		
6	नाशिक	ए.	15,530.00	248	13	1,814	4	17	7,00,310	38,51,352	19,84,973	18,66,379	T	Nashik	
		ग्रा.	15,011.74	165	..	1,814	4	..	4,33,892	24,82,267	12,69,908	12,12,359	R		
		ना.	518.26	2,642	..	..	..	17	2,66,418	13,69,085	7,15,065	6,54,020	U		
7	धुळे	ए.	13,150.00	193	10	1,586	17	8	4,58,359	25,35,715	12,95,288	12,40,427	T	Dhule	
		ग्रा.	13,043.44	155	..	1,586	17	..	3,69,857	20,15,374	10,24,076	9,91,798	R		
		ना.	106.56	5,554	..	..	..	8	88,502	5,19,841	2,71,212	2,48,629	U		
8	जळगाव	ए.	11,765.30	271	13	1,480	30	17	5,96,838	31,87,634	16,42,873	15,44,761	T	Jalgaon	
		ग्रा.	11,582.84	200	..	1,480	30	..	4,38,805	23,12,965	11,87,625	11,25,340	R		
		ना.	182.46	4,805	..	..	..	17	1,58,033	8,74,669	4,55,248	4,19,421	U		
9	अहमदनगर	ए.	17,048.00	198	13	1,554	2	13	6,26,703	33,72,935	17,30,609	16,42,326	T	Ahmednagar	

तक्का क्र. /TABLE No. 1.1 - Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	3	2
		ग्रा.	16,702.26	170	..	1,554	2	..	5,25,172	28,39,454	14,52,006	13,87,448	R	
		ना.	345.74	1,543	..	..	..	13	1,01,531	5,33,481	2,78,603	2,54,878	U	
10	पुणे	ए.	15,643.00	354	14	1,844	18	34	10,79,140	55,32,532	28,61,460	26,71,072	T	Pune
		ग्रा.	15,066.32	181	..	1,844	18	..	5,04,404	27,25,503	13,87,461	13,38,042	R	
		ना.	576.68	4,868	..	..	..	34	5,74,736	28,07,029	14,73,999	13,33,030	U	
11	सातारा	ए.	10,480.00	234	11	1,547	26	11	4,65,891	24,51,372	12,08,375	12,42,997	T	Satara
		ग्रा.	10,269.84	208	..	1,547	26	..	4,05,917	21,35,532	10,44,421	10,91,111	R	
		ना.	210.16	1503	..	..	..	11	59,974	3,15,840	1,63,954	1,51,886	U	
12	सांगली	ए.	8,572.00	258	8	723	4	8	4,23,305	22,09,488	11,28,521	10,80,967	T	Sangli
		ग्रा.	8,255.27	207	..	723	4	..	3,23,148	17,07,041	8,68,447	8,38,594	R	
		ना.	316.73	1,586	..	..	..	8	1,00,157	5,02,447	2,60,074	2,42,373	U	
13	सोलापूर	ए.	14,895.00	217	11	1,134	8	10	5,78,788	32,31,057	16,70,516	15,60,541	T	Solapur
		ग्रा.	14,724.21	156	..	1,134	8	..	4,14,333	23,01,574	11,92,575	11,08,999	R	
		ना.	170.79	5,442	..	..	..	10	1,64,455	9,29,483	4,77,941	4,51,542	U	
14	कोल्हापूर	ए.	7685.00	389	12	1,188	15	12	5,67,952	29,89,507	15,24,732	14,64,775	T	Kolhapur
		ग्रा.	7,544.93	292	..	1,188	15	..	4,18,540	22,02,505	11,13,588	10,88,917	R	
		ना.	140.07	5,619	..	..	..	12	1,49,412	7,87,002	4,11,144	3,75,858	U	
15	औरंगाबाद	ए.	10,107.00	219	8	1,300	44	8	4,24,578	22,13,779	11,51,693	10,62,086	T	Aurangabad
		ग्रा.	9,879.24	151	..	1,300	44	..	2,80,547	14,88,636	7,66,816	7,21,820	R	
		ना.	227.76	3,184	..	..	..	8	1,44,031	7,25,143	3,84,877	3,40,266	U	
16	जालना	ए.	7,718.00	177	8	956	11	4	2,57,513	13,64,425	6,96,798	6,67,627	T	Jalna
		ग्रा.	7,616.09	149	..	956	11	..	2,14,462	11,33,697	5,77,290	5,56,407	R	
		ना.	101.91	2,264	..	..	..	4	43,051	2,30,728	1,19,508	1,11,220	U	
17	परभणी	ए.	11,041.00	192	12	1,469	45	11	3,80,148	21,17,035	10,83,794	10,33,241	T	Parbhani
		ग्रा.	10,857.44	151	..	1,469	45	..	2,99,253	16,40,436	8,35,976	8,04,460	R	
		ना.	183.56	2,596	..	..	..	11	80,895	4,76,599	2,47,818	2,28,781	U	
18	बीड	ए.	10,693.00	170	9	1,269	11	7	3,67,181	18,22,072	9,37,410	8,84,662	T	Beed
		ग्रा.	10,600.87	141	..	1,269	11	..	3,02,478	14,95,104	7,65,849	7,29,255	R	
		ना.	92.13	3,549	..	..	..	7	64,703	3,26,968	1,71,561	1,55,407	U	
19	नांदेड	ए.	10,528.00	221	9	1,515	65	13	4,07,277	23,30,374	11,97,876	11,32,498	T	Nanded
		ग्रा.	10,334.46	177	..	1,515	65	..	3,24,011	18,24,234	9,33,311	8,90,923	R	
		ना.	193.54	2,615	..	..	..	13	83,266	5,06,140	2,64,565	2,41,575	U	
20	उस्मानाबाद	ए.	7,569.00	169	6	716	6	8	2,33,003	12,76,327	6,58,896	6,17,431	T	Osmanabad
		ग्रा.	7,522.00	144	..	716	6	..	1,98,395	10,82,447	5,57,064	5,25,383	R	
		ना.	47.00	4,125	..	..	..	8	34,608	1,93,880	1,01,832	92,048	U	

तका क्र. /TABLE No. 1.1 - Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	3	2
21	लातूर	ए.	7,157.00	234	7	914	22	5	52,83,757	16,76,641	8,63,203	8,13,438	T	Latur
		ग्रा.	7,089.58	188	..	914	22	..	2,26,015	13,34,773	6,83,066	6,51,707	R	
		ना.	67.42	5,071	..	..	..	5	57,742	3,41,868	1,80,137	1,61,731	U	
22	बुलढाणा	ए.	9,661.00	195	13	1,299	128	11	3,52,853	18,86,299	9,66,017	9,20,282	T	Buldhana
		ग्रा.	9,595.48	156	..	1,299	128	..	2,84,184	14,97,964	7,65,107	7,32,857	R	
		ना.	65.52	5,927	..	..	..	11	68,669	3,88,335	2,00,910	1,87,425	U	
23	अकोला	ए.	10,574.00	209	13	1,574	202	10	4,20,013	22,14,271	11,42,148	10,72,123	T	Akola
		ग्रा.	10,423.12	152	..	1,574	202	..	3,09,913	15,79,940	8,12,857	7,67,083	R	
		ना.	150.88	4,204	..	..	..	10	1,10,100	6,34,331	3,29,291	3,05,040	U	
24	अमरावती	ए.	12,210.00	180	13	1,681	315	11	4,27,359	22,00,057	11,35,314	10,63,743	T	Amravati
		ग्रा.	12,044.72	123	..	1,681	315	..	2,93,695	14,82,928	7,63,514	7,19,414	R	
		ना.	165.28	4,339	..	..	..	11	1,33,664	7,17,129	3,72,800	3,44,329	U	
25	यवतमाळ	ए.	13,582.00	153	16	1,836	272	10	4,13,123	20,77,144	10,64,422	10,12,722	T	Yavatmal
		ग्रा.	13,515.19	127	..	1,836	272	..	3,66,230	17,20,213	8,79,017	8,41,196	R	
		ना.	66.81	5,342	..	..	..	10	66,893	3,56,931	1,85,405	1,71,526	U	
26	वर्धा	ए.	6,309.00	169	8	967	412	6	2,20,348	10,67,357	5,50,370	5,16,987	T	Wardha
		ग्रा.	6,270.55	125	..	967	412	..	1,64,656	7,83,840	4,03,503	3,80,337	R	
		ना.	38.45	7,374	..	..	..	6	55,692	2,83,517	1,46,867	1,36,650	U	
27	नागपूर	ए.	9,892.00	332	14	1,635	243	23	6,54,520	32,87,139	17,10,404	15,76,735	T	Nagpur
		ग्रा.	9,527.34	132	..	1,635	243	..	2,60,301	12,56,225	6,49,900	6,06,325	R	
		ना.	364.66	5,569	..	..	..	23	3,94,219	20,30,914	10,60,504	9,70,410	U	
28	भंडारा	ए.	9,321.00	226	14	1,654	149	8	4,33,635	21,07,629	10,60,275	10,47,354	T	Bhandara
		ग्रा.	9,237.92	198	..	1,654	149	..	3,77,332	18,31,735	9,18,913	9,12,822	R	
		ना.	83.08	3,321	..	..	..	8	56,303	2,75,894	1,41,362	1,34,532	U	
29	चंद्रपूर	ए.	11,443.00	155	12	1,473	319	12	3,88,047	17,71,994	9,09,787	8,62,207	T	Chandrapur
		ग्रा.	11,280.74	113	..	1,473	319	..	2,79,737	12,75,171	6,48,234	6,26,937	R	
		ना.	162.26	3,062	..	..	..	12	1,08,310	4,96,823	2,61,553	2,35,270	U	
30	गडचिरोली	ए.	14,412.00	55	12	1,503	168	4	1,62,931	7,87,010	3,98,364	3,88,646	T	Gadchiroli
		ग्रा.	14,343.01	50	..	1,503	168	..	1,47,594	7,18,445	3,62,474	3,55,971	R	
		ना.	68.99	994	..	..	..	4	15,337	68,565	35,890	32,675	U	
महाराष्ट्र राज्य	ए.	3,07,713.00	257	325	40,412	2,615	336	1,53,44,435	7,89,37,187	4,08,25,618	3,81,11,569	T	Maharashtra State	
	ग्रा.	3,01,485.09	161	..	40,412	2,615	..	92,59,441	4,83,95,601	2,45,36,280	2,38,59,321	R		
	ना.	6,227.91	4,904	..	..	..	336	60,84,994	3,05,41,586	1,62,89,338	1,42,52,248	U		

1. क्षेत्रफल / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.2

अनुसूचित जातीची लोकसंख्या / Scheduled Castes Population

(जनगणना/Population Census, 1991)

अनु क्रमांक	जिल्हा	ग्रामीण			नागरी			एकूण			Percentage of Sheduled Castes to total Population			District
		एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	
Serial No.	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	बृहन्मुंबई				6,46,914	3,44,085	3,02,829	6,46,914	3,44,085	3,02,829	6.52	6.30	6.78	Brihan Mumbai
2	ठाणे	48,752	25,163	23,589	2,23,045	1,17,158	1,05,887	2,71,797	1,42,321	1,29,476	5.18	5.09	5.27	Thane
3	रायगड	35,681	17,650	18,031	15,318	7,863	7,455	50,999	25,513	25,486	2.79	2.81	2.78	Raigad
4	रत्नागिरी	24,118	11,483	12,635	3,267	1,735	1,532	27,385	13,218	14,167	1.77	0.94	1.68	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	39,333	18,613	20,720	3,102	1,570	1,532	42,435	20,183	22,252	5.10	5.18	5.02	Sindhudurg
6	नाशिक	1,78,933	91,556	87,377	1,47,822	75,924	71,898	3,26,755	1,67,480	1,59,275	8.48	8.44	8.53	Nashik
7	धुळे	97,429	49,760	47,669	36,930	19,257	17,673	1,34,359	69,017	65,342	5.30	5.33	5.21	Dhule
8	जळगाव	2,13,332	1,08,974	1,04,358	81,715	42,139	39,576	2,95,047	1,51,113	1,43,934	9.25	9.20	9.32	Jalgaon
9	अहमदनगर	3,47,061	1,81,568	1,65,493	71,418	36,421	34,997	4,18,479	2,17,989	2,00,490	12.41	12.60	12.21	Ahmednager
10	पुणे	2,24,051	1,14,974	1,09,077	4,07,012	2,10,202	1,96,810	6,31,063	3,25,176	3,05,887	11.41	11.36	11.45	Pune
11	सातारा	1,97,345	98,667	98,678	35,669	18,247	17,422	2,33,014	1,16,914	1,16,100	9.50	9.68	9.34	Satara
12	सांगली	2,10,429	1,06,856	1,03,573	67,029	34,244	32,785	2,77,458	1,41,100	1,36,358	12.56	12.50	12.61	Sangli
13	सोलापूर	3,65,694	1,89,013	1,76,681	1,32,219	67,986	64,233	4,97,913	2,56,999	2,40,914	15.41	15.38	15.44	Solapur
14	कोल्हापूर	2,94,524	1,49,815	1,44,909	86,505	44,404	42,101	3,81,029	1,94,219	1,86,810	12.75	12.74	12.75	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,79,800	92,619	87,181	1,25,446	66,079	59,367	3,05,246	1,58,698	1,46,548	13.79	13.78	13.70	Aurangabad
16	जालना	1,51,612	77,318	74,294	24,840	12,788	12,052	1,76,452	90,106	86,346	12.93	12.93	12.93	Jalna
17	परभणी	1,85,137	94,177	90,960	48,186	24,818	23,368	2,33,323	1,18,995	1,14,328	11.02	10.98	11.06	Parbhani
18	बीड	2,03,237	1,04,142	99,095	41,044	21,493	19,551	2,44,281	1,25,635	1,18,646	13.41	13.40	13.41	Beed
19	नांदेड	3,50,870	1,79,661	1,71,209	72,072	37,673	34,399	4,22,942	2,17,334	2,05,608	18.15	18.14	18.16	Nanded
20	उस्मानाबाद	1,79,594	92,367	87,227	29,015	15,031	13,984	2,08,609	1,07,398	1,01,211	16.34	16.30	16.39	Osmanabad
21	लातूर	2,62,683	1,34,858	1,27,825	56,885	29,894	26,991	3,19,568	1,64,752	1,54,816	19.06	19.09	19.03	Latur
22	बुलढाणा	1,79,232	91,465	87,767	37,455	19,328	18,127	2,16,687	1,10,793	1,05,894	11.49	11.47	11.51	Buldhana
23	अकोला	2,02,194	1,03,485	98,709	62,360	32,172	30,188	2,64,554	1,35,657	1,28,897	11.95	11.88	12.02	Akola
24	अमरावती	2,87,339	1,47,744	1,39,595	97,160	50,447	46,713	3,84,499	1,98,191	1,86,308	17.48	17.44	17.51	Amravati
25	यवतमाळ	1,82,468	92,887	89,581	44,352	22,662	21,690	2,26,820	1,15,549	1,11,271	10.92	10.85	10.99	Yavatmal
26	वर्धा	1,07,483	55,333	52,150	42,492	21,883	20,609	1,49,975	77,216	72,759	14.05	14.03	14.07	Wardha
27	नागपूर	2,20,230	1,13,748	1,06,482	3,98,996	2,06,192	1,92,804	6,19,226	3,19,940	2,99,286	18.84	18.71	18.98	Nagpur
28	भंडारा	3,04,173	1,51,510	1,52,603	51,311	25,882	25,429	3,55,484	1,77,452	1,78,032	16.87	16.74	17.00	Bhandara
29	चंद्रपूर	1,94,193	98,594	95,599	1,05,340	55,122	50,218	2,99,533	1,53,716	1,45,817	16.90	16.90	16.91	Chandrapur
30	गडचिरोली	85,077	42,919	42,158	10,919	5,697	5,222	95,996	48,616	47,380	12.20	12.20	12.19	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		55,52,004	28,36,979	27,15,025	32,05,838	16,68,396	15,37,442	87,57,842	45,05,375	42,52,467	11.09	11.04	11.16	Maharashtra State

1. क्षेत्रफल / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.3

अनुसूचित जमातींची लोकसंख्या / Scheduled Tribes Population

(जनगणना/Population Census, 1991)

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा (1)	ग्रामीण Rural			नागरी Urban			एकूण Total			अनुसूचित जमातींची एकूण लोकसंख्येची टक्केवारी Percentage of Scheduled Tribes to total Population			District (2)
		एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	
1	बृहन्मुंबई				1,03,775	56,140	47,635	1,03,775	56,140	47,635	1.05	1.03	1.07	Brihan Mumbai
2	ठाणे	8,48,042	4,27,240	4,20,802	1,03,163	53,969	49,194	9,51,205	4,81,209	4,69,996	18.12	17.23	19.13	Thane
3	रायगड	2,12,762	1,07,495	1,05,267	21,191	10,743	10,448	2,33,953	1,18,238	1,15,715	12.82	12.75	12.62	Raigad
4	रत्नागिरी	13,968	6,854	7,114	879	493	386	14,847	7,347	7,500	0.96	1.05	0.89	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	3,656	1,833	1,823	237	122	115	3,893	1,955	1,938	0.47	0.50	0.44	Sindhudurg
6	नाशिक	8,57,093	4,32,409	4,24,684	73,976	38,062	35,914	9,31,069	4,70,471	4,60,598	24.18	23.70	24.68	Nashik
7	धुळे	9,95,180	4,98,804	4,96,376	41,311	21,426	19,885	10,36,491	5,20,230	5,16,261	40.87	40.16	41.62	Dhule
8	जळगाव	2,79,843	1,43,297	1,36,546	33,708	17,484	16,224	3,13,551	1,60,781	1,52,770	9.84	9.79	9.89	Jaigaon
9	अहमदनगर	2,30,465	1,16,108	1,14,357	9,676	5,036	4,640	2,40,141	1,21,144	1,18,997	7.12	7.00	7.24	Ahmednager
10	पुणे	1,77,677	90,763	86,914	38,659	20,690	17,969	2,16,336	1,11,453	1,04,883	3.91	3.89	3.93	Pune
11	सातारा	15,990	8,117	7,873	2,352	1,221	1,131	18,342	9,338	9,004	0.75	0.77	1.00	Satara
12	सांगली	9,262	4,868	4,394	1,522	799	743	10,784	5,647	5,137	0.49	0.50	0.48	Sangli
13	सोलापूर	30,898	16,113	14,785	17,454	8,962	8,492	48,352	25,075	23,277	1.50	1.50	1.49	Solapur
14	कोल्हापूर	12,832	6,543	6,289	1,957	1,021	936	14,789	7,564	7,225	0.49	0.50	0.49	Kolhapur
15	औरंगाबाद	73,401	37,452	35,949	10,101	5,418	4,683	83,502	42,870	40,632	3.77	3.72	3.82	Aurangabad
16	जालना	25,132	12,746	12,386	3,168	1,628	1,540	28,300	14,374	13,926	2.07	2.06	2.08	Jalna
17	परभणी	1,03,564	53,018	50,546	7,906	4,228	3,678	1,11,470	57,246	54,224	5.26	5.28	5.25	Parbhani
18	बीड	18,012	9,374	8,638	2,503	1,310	1,193	20,515	10,684	9,831	1.13	1.14	1.11	Beed
19	नांदेड	2,49,970	1,28,103	1,21,867	26,002	13,488	12,514	2,75,972	1,41,591	1,34,381	11.84	11.82	11.86	Nanded
20	उस्मानाबाद	19,608	10,122	9,486	2,855	1,495	1,360	22,463	11,617	10,846	1.76	1.76	1.76	Osmanabad
21	लातूर	33,282	17,130	16,152	4,245	2,289	1,956	37,527	19,419	18,108	2.24	2.25	2.23	Latur
22	बुलढाणा	89,423	45,921	43,502	5,966	3,152	2,814	95,389	49,073	46,316	5.06	5.08	5.03	Buldhana
23	अकोला	1,38,055	70,689	67,366	17,640	9,174	8,466	1,55,695	79,863	75,832	7.03	6.99	7.07	Akola
24	अमरावती	2,85,469	1,46,370	1,39,099	30,979	16,192	14,787	3,16,448	1,62,562	1,53,886	14.38	14.31	14.47	Amravati
25	यवतमाळ	4,17,965	2,11,962	2,06,003	27,875	14,539	13,336	4,45,840	2,26,501	2,19,339	21.46	21.28	21.66	Yavatmai
26	वर्धा	1,42,677	73,158	69,519	23,714	12,119	11,525	1,66,391	85,277	81,114	15.59	15.49	15.69	Wardha
27	नागपूर	2,35,616	1,21,289	1,14,327	2,22,099	1,14,608	1,07,491	4,57,715	2,35,897	2,21,818	13.92	13.79	14.07	Nagpur
28	भंडारा	2,88,475	1,43,898	1,44,577	21,347	10,848	10,499	3,09,822	1,54,746	1,55,076	14.70	14.59	14.81	Bhandara
29	चंद्रपूर	3,03,045	1,52,530	1,50,515	46,124	24,095	22,029	3,49,169	1,76,625	1,72,544	19.70	19.41	20.00	Chandrapur
30	गडचिरोली	2,94,452	1,47,576	1,46,876	10,083	5,270	4,813	3,04,535	1,52,846	1,51,689	38.70	38.37	39.03	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	64,05,814	32,41,782	31,64,032	9,12,467	4,76,001	4,36,466	73,18,281	37,17,783	36,00,498	9.27	9.11	9.45	Maharashtra State

आधार : भारताची जनगणना, १९९१, मालिका १४, महाराष्ट्र, भाग दोन ब Source.— Population Census of India, 1991, Series 14, Maharashtra, Part II B

1. क्षेत्रफल / AREA AND POPULATION
 तालिका क्रमांक / TABLE No. 1.4
नवबौद्धांची लोकसंख्या / Neo-Buddhists Population
 (जनगणना / Population Census, 1981)

अनु क्रमांक	ग्रामीण Rural	नागरी Urban			एकूण Total	नवबौद्धांची एकूण लोकसंख्येची टक्केवारी Percentage of Neo-Buddhists to total Population			टक्केवारी	District		
		एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females		एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females			(12)	
Serial No. (1)	जिल्हा (2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	336	2,339	1,997	4,336	2,339	1,997	0.05	Brihan Mumbai
2	ठाणे	3,452	1,766	1,686	1,195	640	555	4,647	2,406	2,241	0.14	Thane
3	रायगड	7,516	3,389	4,127	156	81	75	7,612	3,470	4,202	0.52	Raigad
4	रत्नागिरी	16,061	6,955	9,106	1,116	536	580	17,177	7,491	9,686	0.82	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
6	नाशिक	6,945	3,516	3,429	3,093	1,583	1,510	10,038	5,099	4,939	0.34	Nashik
7	धुळे	1,522	767	755	800	411	389	2,322	1,178	1,144	0.11	Dhule
8	जळगाव	2,519	1,291	1,238	201	93	108	2,720	1,374	1,346	0.10	Jalgaon
9	अहमदनगर	6,321	3,131	3,190	100	52	48	6,421	3,183	3,238	0.24	Ahmednagar
10	पुणे	12,641	6,264	6,377	8,233	4,192	4,041	20,874	10,456	10,418	0.50	Pune
11	सालासा	22,067	10,267	11,800	2,215	1,137	1,078	24,282	11,404	12,878	1.19	Satara
12	सांगली	3,522	1,652	1,870	828	445	383	4,350	2,097	2,253	0.24	Sangli
13	सोलापूर	3,491	1,776	1,715	1,558	809	749	5,049	2,585	2,464	0.19	Solapur
14	कोल्हापूर	3,022	1,365	1,657	101	54	47	3,123	1,419	1,704	0.12	Kolhapur
15	औरंगाबाद	14,406	7,227	7,179	890	445	445	15,296	7,672	7,624	0.63	Aurangabad
16	जालना	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Jalna
17	परभणी	6,076	3,022	3,054	304	148	156	6,380	3,170	3,210	0.35	Parbhani
18	बीड	4,320	2,185	2,135	1,668	840	828	5,988	3,025	2,963	0.40	Beed
19	नांदेड	4,231	2,102	2,129	654	327	327	4,885	2,429	2,456	0.28	Nanded
20	उस्मानाबाद	4,229	2,175	2,054	305	154	151	4,534	2,329	2,205	0.20	Osmanabad
21	लातूर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Latur
22	बुलढाणा	1,026	516	510	362	185	177	1,388	701	687	0.09	Buldhana
23	अकोला	2,648	1,296	1,352	585	314	271	3,233	1,610	1,623	0.18	Akola
24	अमरावती	19,329	9,828	9,501	1,334	689	645	20,663	10,517	10,146	5.89	Amravati
25	यवतमाळ	4,691	2,348	2,343	113	54	59	4,804	2,402	2,402	0.28	Yavatmal
26	वर्धा	9,887	5,062	4,825	22	12	10	9,909	5,074	4,835	1.07	Wardha
27	नागपूर	3,067	1,541	1,526	378	191	187	3,445	1,732	1,713	0.13	Nagpur
28	भंडारा	6,918	3,433	3,458	511	271	240	7,429	3,704	3,725	0.40	Bhandara
29	चंद्रपूर	1,383	686	697	727	333	394	2,110	1,019	1,091	0.05	Chandrapur
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,71,290	83,550	87,740	31,785	16,335	15,450	2,03,075	99,885	1,03,190	0.32	Maharashtra State

आधार : भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र, १९८४ चा प्रबंध-१

Source—Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra, Paper 1 of 1984 * वेगळी उपलब्ध नाही / Not available Separately

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.5

१९०१ पासूनचा लोकसंख्येतील दशवर्षीय चढउतार
Decadeal Variation in Population since 1901

(जनगणना /Population Census, 1991)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वर्ष Year	एकूण व्यक्ती Persons	दशवर्षीय चढउतार Decadal	दशवर्षीय चढउतार (शेकडा प्रमाण) Percentage decadal Variation	पुरुष Males	स्त्रिया Females	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1901	927,994	..	..	561,825	366,169	Brihan Mumbai
		1911	1,148,757	+220,763	+23.79	731,634	417,123	
		1921	1,380,448	+231,691	+20.17	884,301	496,147	
		1931	1,397,812	+17,364	+1.26	878,102	519,710	
		1941	1,801,356	+403,544	+24.87	1,114,983	686,373	
		1951	2,994,444	+1,193,088	+66.23	1,868,335	1,126,109	
		1961	4,152,056	+1,157,612	+38.66	2,496,176	1,655,880	
		1971	5,970,575	+1,818,519	+43.80	3,478,378	2,492,197	
		1981	8,243,405	+2,272,830	+38.07	4,652,646	3,590,759	
		1991	9,925,891	+1,682,486	+20.41	5,460,145	4,465,746	
2	ठाणे	1901	665,326	..	..	343,216	322,110	Thane
		1911	721,323	+55,997	+8.42	370,437	350,886	
		1921	713,228	-8,095	-1.12	368,305	344,923	
		1931	787,664	+74,436	+10.44	407,045	380,619	
		1941	882,321	+94,675	+12.02	454,693	427,628	
		1951	1,282,572	+400,251	+45.36	668,138	614,434	
		1961	1,652,678	+370,106	+28.86	861,117	791,561	
		1971	2,281,664	+628,986	+38.06	1,204,855	1,076,809	
		1981	3,351,562	+1,069,898	+46.89	1,779,645	1,571,917	
		1991	5,249,126	+1,897,564	+56.62	2,792,874	2,456,252	
3	रायगड	1901	7,21,083	..	..	360,493	360,590	Raigad
		1911	7,14,371	-6,712	-0.93	353,180	361,191	
		1921	6,77,586	-36,785	-5.15	334,184	343,402	
		1931	7,56,315	+78,729	+11.62	376,398	379,917	
		1941	8,05,157	+48,842	+6.46	395,368	409,789	
		1951	9,09,083	+103,926	+12.91	445,580	463,503	
		1961	1,058,855	+149,772	+16.48	514,534	544,321	
		1971	1,263,003	+204,148	+19.28	614,278	648,725	
		1981	1,486,452	+223,449	+17.69	728,512	759,940	
		1991	1,824,816	+338,364	+22.76	907,907	916,909	
4	रत्नागिरी	1901	1,387,074	..	..	654,497	732,577	Ratnagiri
		1911	1,422,199	+35,125	+2.53	657,120	765,079	
		1921	1,361,884	-60,315	-4.24	622,786	739,098	
		1931	1,534,540	+172,656	+12.68	720,873	813,667	
		1941	1,627,225	+92,685	+6.04	753,908	873,317	
		1951	1,711,984	+84,739	+5.21	769,835	942,329	
		1961	1,827,203	+115,239	+6.73	816,804	1,010,399	
		1971	1,990,583	+163,380	+8.94	886,995	1,103,588	
		1981	2,111,311	+120,728	+6.06	943,395	1,167,916	
		1991	1,379,655	..	..	611,029	768,626	
5	सिंधुदुर्ग	1981	780,891	..	..	354,128	426,763	Sindhudurg
1991	832,152	+51,261	+6.56	389,384	442,768			
6	नाशिक	1901	823,080	..	..	417,000	406,080	Nashik
		1911	915,698	+92,618	+11.25	461,573	454,125	
		1921	845,783	-69,915	-7.67	431,568	414,215	
		1931	1,009,583	+163,800	+19.37	514,322	495,261	
		1941	1,127,597	+118,014	+11.69	577,293	550,304	
		1951	1,429,916	302,319	+26.81	730,927	698,989	
		1961	1,855,246	+425,330	+29.75	953,531	901,715	
		1971	2,369,221	+513,975	+27.70	1,221,419	1,147,802	
		1981	2,991,739	+622,518	+26.28	1,544,532	1,447,207	
		1991	3,851,352	+859,613	+28.73	1,984,973	1,866,379	

तदता क्रमांक/TABLE No. 1.5-

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
7	धुळे	1901	448,432	..	..	226,497	221,935	Dhule
		1911	559,519	+111,087	+24.77	282,839	276,680	
		1921	594,191	+34,672	+5.20	300,717	293,474	
		1931	714,998	+120,807	+20.33	363,073	351,925	
		1941	845,756	+130,768	+18.29	429,560	416,206	
		1951	1,606,278	+214,512	+25.36	538,226	522,052	
		1961	1,351,236	+290,958	+27.44	686,942	664,294	
		1971	1,662,181	+310,945	+23.01	849,601	812,580	
		1981	2,050,294	+388,113	+23.35	1,043,140	1,007,154	
		1991	2,535,715	+485,421	+23.68	1,295,288	1,240,427	
8	जळगाव	1901	954,077	..	..	483,030	471,047	Jalgaon
		1911	1,028,126	+474,049	+7.76	518,558	509,568	
		1921	1,069,656	+41,530	+4.04	542,676	526,980	
		1931	1,198,260	+128,604	+12.02	608,733	589,527	
		1941	1,320,074	+121,814	+10.17	669,953	650,121	
		1951	1,471,351	+151,277	+11.46	746,452	724,899	
		1961	1,765,047	+293,696	+19.06	902,001	863,046	
		1971	2,123,121	+358,074	+20.28	1,089,840	1,033,281	
		1981	2,618,274	+495,153	+23.32	1,342,963	1,275,311	
		1991	3,187,634	+569,360	+21.75	1,642,873	1,544,761	
9	अहमदनगर	1901	820,346	..	..	409,125	411,221	Ahmednagar
		1911	925,876	+105,530	+12.86	466,812	459,064	
		1921	719,137	+206,739	+22.33	363,494	355,643	
		1931	969,209	+250,072	+34.77	491,683	477,526	
		1941	1,123,040	+153,831	+15.87	570,300	552,740	
		1951	1,410,873	+287,833	+25.63	716,763	695,110	
		1961	1,775,969	+365,096	+25.88	905,313	870,656	
		1971	2,269,117	+493,142	+27.77	1,160,205	1,108,912	
		1981	2,708,309	+439,192	+19.36	1,382,632	1,325,677	
		1991	3,372,935	+664,626	+24.54	1,730,609	1,642,326	
10	पुणे	1901	1,095,858	..	..	553,661	542,197	Pune
		1911	1,177,238	+81,380	+7.43	595,481	581,757	
		1921	1,105,014	-72,224	-6.14	564,751	540,263	
		1931	1,275,882	+170,868	+15.46	653,480	622,402	
		1941	1,472,972	+197,090	+15.45	755,979	716,993	
		1951	1,950,976	+478,004	+32.45	1,006,201	944,775	
		1961	2,466,880	+515,904	+26.44	1,268,710	1,198,170	
		1971	3,178,029	+711,149	+28.83	1,643,864	1,534,165	
		1981	4,164,470	+986,441	+31.04	2,150,088	2,014,382	
		1991	5,532,532	+1,368,062	+32.85	2,861,460	2,671,072	
11	सातारा	1901	849,672	..	..	418,418	431,254	Satara
		1911	835,337	-14,335	-1.69	412,412	422,925	
		1921	786,436	-48,901	-5.85	387,434	399,002	
		1931	895,014	+108,578	+13.81	446,189	448,825	
		1941	1,013,212	+118,198	+13.21	497,993	515,219	
		1951	1,177,016	+163,804	+16.17	573,800	603,216	
		1961	1,430,105	+253,089	+21.50	698,555	731,550	
		1971	1,727,376	+297,271	+20.79	848,092	879,284	
		1981	2,038,677	+311,301	+18.02	989,122	1,049,555	
		1991	2,451,372	+412,695	+20.24	1,208,375	1,242,997	
12	सांगली	1901	644,556	..	..	324,900	319,656	Sangli
		1911	612,518	-32,038	-4.97	313,874	298,644	
		1921	596,199	-16,319	-2.66	307,061	289,138	
		1931	707,479	+111,280	+18.66	362,861	344,618	
		1941	812,865	+105,386	+14.90	416,007	396,858	
		1951	998,434	+185,569	+22.83	507,407	491,027	
		1961	1,230,716	+232,282	+23.26	628,754	601,962	
		1971	1,539,820	+309,104	+25.12	790,165	749,655	
		1981	1,831,212	+291,392	+18.92	931,187	900,025	
		1991	2,209,488	+378,276	+20.66	1,128,521	1,080,967	
13	सोलापूर	1901	884,101	..	..	445,384	438,717	Solapur
		1911	956,207	+72,106	+8.16	486,125	470,082	
		1921	909,248	-46,959	-4.91	467,971	441,277	
		1931	1,069,524	+160,276	+17.63	552,909	516,615	
		1941	1,228,085	+158,561	+14.83	262,393	595,692	
		1951	1,505,316	+227,231	+22.57	773,809	731,507	
		1961	1,860,119	+354,803	+23.57	960,655	899,464	
		1971	2,253,840	+393,840	+21.17	1,165,927	1,087,913	
		1981	2,610,144	+356,304	+15.81	1,344,147	1,265,997	
		1991	3,231,057	+620,913	+23.79	1,670,516	1,560,541	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.5

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
14	कोल्हापूर	1901	900,570	..	..	456,057	444,513	Kolhapur
		1911	817,976	-82,594	-8.17	415,871	402,105	
		1921	820,032	+2,056	+0.25	421,482	398,550	
		1931	937,303	+117,271	+14.30	480,272	457,031	
		1941	1,072,444	+135,141	+14.42	544,862	527,582	
		1951	1,308,060	+235,616	+21.97	663,937	644,123	
		1961	1,596,493	+288,433	+22.05	811,693	784,800	
		1971	2,048,049	+451,556	+28.28	1,045,474	1,002,575	
		1981	2,506,330	+458,281	+22.38	1,273,881	1,232,449	
		1991	2,989,507	+483,177	+19.28	1,524,732	1,464,775	
15	औरंगाबाद	1901	733,291	..	..	366,951	366,340	Aurangabad
		1911	879,847	+146,556	+19.99	442,487	437,360	
		1921	720,699	-159,148	-18.09	381,938	358,761	
		1931	956,598	+235,898	+32.73	486,339	470,259	
		1941	1,082,729	+126,131	+13.19	553,401	529,328	
		1951	1,179,404	+96,675	+8.93	597,406	581,998	
		1961	1,532,341	+352,937	+29.93	781,635	750,706	
		1971	1,971,006	+438,665	+28.63	1,014,481	956,525	
		1981	2,433,420	+462,414	+23.46	1,249,632	1,183,788	
		1991	2,213,779	-627,951	-39.60	1,151,693	1,062,086	
16	जालना	1981	1,030,178	..	..	522,876	507,302	Jalna
		1991	1,364,425	+334,247	+32.45	696,789	667,627	
17	परभणी	1901	648,546	..	..	324,977	323,569	Parbhani
		1911	781,754	+132,929	+20.50	392,208	389,267	
		1921	767,741	-13,734	-1.76	388,167	379,574	
		1931	856,023	+788,282	+11.50	435,986	420,037	
		1941	914,447	+58,424	+6.83	466,581	447,866	
		1951	1,010,864	+96,417	+10.54	510,567	500,297	
		1961	1,206,236	+195,372	+19.33	611,787	594,449	
		1971	1,506,771	+322,607	+24.92	768,662	738,109	
		1981	1,829,378	+322,607	+21.41	929,638	899,740	
		1991	2,117,035	+287,657	+15.72	1,083,794	1,033,241	
18	बीड	1901	506,348	..	..	255,135	251,214	Beed
		1911	637,861	+131,512	+25.97	322,137	315,724	
		1921	477,623	-160,238	-25.12	243,362	234,261	
		1931	649,986	+171,363	+35.88	332,966	316,020	
		1941	728,201	+79,215	+12.21	375,187	353,014	
		1951	826,046	+97,845	+13.44	422,069	403,977	
		1961	1,001,466	+175,420	+21.24	508,827	492,639	
		1971	1,286,121	+284,655	+28.42	658,204	627,917	
		1981	1,486,030	+199,909	+15.54	755,971	730,059	
		1991	1,822,072	+336,042	+22.61	937,410	884,662	
19	नांदेड	1901	550,261	..	..	274,628	275,633	Nanded
		1911	671,066	+120,805	+21.95	336,431	334,635	
		1921	649,825	-21,241	-3.17	328,083	321,742	
		1931	706,773	+56,948	+8.76	359,522	347,251	
		1941	784,289	+77,516	+10.97	399,103	385,186	
		1951	883,531	+99,242	+12.65	445,558	437,973	
		1961	1,079,674	+196,143	+22.20	547,974	531,700	
		1971	1,397,742	+317,068	+29.46	714,820	682,942	
		1981	1,749,334	+351,572	+25.15	892,417	856,917	
		1991	2,330,374	+581,040	+33.21	1,197,876	1,132,498	
20	उस्मानाबाद	1901	777,929	..	..	392,889	385,040	Osmanabad
		1911	927,095	+149,166	+19.17	471,947	455,148	
		1921	890,291	-36,804	-3.97	459,238	431,053	
		1931	991,367	+101,076	+11.35	510,440	480,927	
		1941	1,101,515	+110,148	+11.11	567,353	534,162	
		1951	1,210,041	+108,526	+9.85	621,541	588,500	
		1961	1,477,656	+267,615	+22.12	758,235	719,421	
		1971	1,896,687	+419,031	+28.36	975,484	921,203	
		1981	2,230,620	+333,933	+17.61	1,139,197	1,091,423	
		1991	1,032,702	-1,200,000	-116.17	528,851	503,851	
21	लातूर	1981	1,292,882	..	..	660,045	632,837	Latur
		1991	1,676,641	+383,759	+29.38	863,203	813,438	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.5

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
22	बुलढाणा	1901	.. 617,990	..	..	310,300	307,690	Buldhana
		1911	.. 673,698	+55,708	+9.01	339,459	334,239	
		1921	.. 703,643	+29,945	+4.44	355,604	348,039	
		1931	.. 766,584	+62,941	+8.95	388,966	377,618	
		1941	.. 820,862	+54,278	+7.08	416,314	404,548	
		1951	.. 870,168	+49,306	+6.01	439,270	430,898	
		1961	.. 1,059,698	+189,530	+21.87	541,026	518,672	
		1971	.. 1,262,978	+203,280	+19.18	646,303	616,675	
		1981	.. 1,508,777	+245,799	+19.46	770,833	737,944	
		1991	.. 1,886,299	+377,522	+25.02	966,017	920,282	
23	अकोला	1901	.. 752,066	..	..	382,070	369,996	Akola
		1911	.. 786,042	+33,976	+4.52	399,504	386,538	
		1921	.. 794,847	+8,805	+1.12	405,923	388,924	
		1931	.. 876,362	+81,515	+10.26	448,896	427,466	
		1941	.. 907,742	+31,380	+3.58	463,948	443,794	
		1951	.. 950,994	+43,252	+4.76	485,119	465,875	
		1961	.. 1,189,354	+238,360	+25.06	613,832	575,522	
		1971	.. 1,501,478	+312,125	+26.24	773,569	727,909	
		1981	.. 1,826,952	+325,474	+21.68	937,824	889,128	
		1991	.. 2,214,271	+387,319	+21.20	1,142,148	1,072,123	
24	अमरावती	1901	.. 806,859	..	..	411,663	395,196	Amravati
		1911	.. 873,012	+66,153	+8.20	445,739	427,273	
		1921	.. 827,867	+45,145	+5.17	423,802	404,065	
		1931	.. 941,604	+113,737	+13.74	485,593	456,011	
		1941	.. 988,524	+46,920	+4.98	507,920	480,604	
		1951	.. 1,031,160	+42,636	+4.31	526,593	504,567	
		1961	.. 1,232,780	+201,620	+19.55	637,861	594,919	
		1971	.. 1,541,209	+908,429	+25.02	798,073	743,136	
		1981	.. 1,861,410	+320,201	+20.78	961,564	899,846	
		1991	.. 2,200,057	+338,647	+18.19	1,136,314	1,063,743	
25	यवतमाळ	1901	.. 577,101	..	..	290,267	286,834	Yavatmal
		1911	.. 724,410	+147,309	+25.53	365,912	358,498	
		1921	.. 748,959	+24,549	+3.39	380,545	368,414	
		1931	.. 857,288	+108,329	+14.46	436,124	421,164	
		1941	.. 887,738	+30,450	+3.55	448,724	439,014	
		1951	.. 931,982	+44,244	+4.98	468,522	463,460	
		1961	.. 1,098,470	+166,488	+17.86	557,010	541,460	
		1971	.. 1,423,677	+325,207	+29.61	726,072	697,605	
		1981	.. 1,737,423	+313,746	+22.04	887,236	850,187	
		1991	.. 2,077,144	+339,721	+19.55	1,064,422	1,012,722	
26	वर्धा	1901	.. 386,012	..	..	194,258	191,754	Wardha
		1911	.. 460,775	+74,763	+19.37	232,351	228,424	
		1921	.. 463,696	+2,921	+0.63	235,074	228,622	
		1931	.. 516,266	+52,570	+11.34	261,394	254,872	
		1941	.. 519,330	+3,064	+0.59	262,617	256,713	
		1951	.. 538,903	+19,573	+3.77	271,751	267,152	
		1961	.. 634,277	+95,374	+17.70	322,894	311,383	
		1971	.. 779,562	+145,285	+22.91	400,040	379,522	
		1981	.. 926,618	+147,056	+18.86	475,696	450,922	
		1991	.. 1,067,357	+140,739	+15.19	550,370	516,987	
27	नागपूर	1901	.. 748,489	..	..	375,940	372,549	Nagpur
		1911	.. 806,287	+57,798	+7.72	407,033	399,254	
		1921	.. 789,940	-16,347	-2.03	401,557	388,383	
		1931	.. 936,987	+147,047	+18.61	479,678	457,309	
		1941	.. 1,056,537	+119,550	+12.76	540,366	516,171	
		1951	.. 1,230,535	+173,998	+16.47	629,185	601,350	
		1961	.. 1,508,455	+277,920	+22.59	784,969	726,486	
		1971	.. 1,942,688	+434,233	+28.79	1,010,911	931,777	
		1981	.. 2,588,811	+646,123	+33.26	1,345,377	1,243,434	
		1991	.. 3,287,139	+698,328	+26.97	1,710,404	1,576,735	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.5

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
28	भंडारा	1901	.. 590,258	..	..	285,056	305,208	Bhandara
		1911	.. 688,463	.. +98,205	.. +16.64	337,754	350,709	
		1921	.. 720,328	.. +31,865	.. +4.63	355,821	364,507	
		1931	.. 827,558	.. +107,230	.. +14.89	410,367	417,191	
		1941	.. 966,677	.. +139,119	.. +16.81	480,982	485,695	
		1951	.. 1,075,678	.. +109,001	.. +11.28	536,603	539,075	
		1961	.. 1,272,638	.. +196,960	.. +18.31	637,368	635,272	
		1971	.. 1,585,580	.. +312,942	.. +24.59	798,072	787,508	
		1981	.. 1,837,577	.. +251,997	.. +15.89	920,159	917,418	
		1991	.. 2,107,629	.. +270,052	.. +14.70	1,060,275	1,047,354	
29	चंद्रपूर	1901	.. 574,323	..	..	283,896	290,427	Chandrapur
		1911	.. 729,347	.. +155,024	.. +26.99	363,793	365,554	
		1921	.. 715,365	.. -13,982	.. -1.92	357,021	358,344	
		1931	.. 823,321	.. +107,956	.. +15.09	413,747	409,574	
		1941	.. 942,053	.. +118,732	.. +14.42	473,672	468,381	
		1951	.. 1,052,975	.. +110,922	.. +11.77	527,645	525,330	
		1961	.. 1,238,070	.. +185,095	.. +17.58	623,681	614,389	
		1971	.. 1,640,137	.. +402,067	.. +32.48	832,567	807,570	
		1981	.. 2,055,642	.. +415,505	.. +25.33	1,045,692	1,009,950	
		*1981	.. 1,416,953	..	..	723,282	693,671	
1991	.. 1,171,994	.. +355,041	.. +25.06	909,787	862,207			
30	गडचिरोली	1981	.. 637,336	..	..	321,716	315,620	Gadchiroli
		1991	.. 787,010	.. +149,674	.. +23.48	398,364	388,646	
	महाराष्ट्र राज्य	1901	.. 19,391,643	..	..	9,802,129	9,589,514	Maharashtra
		1911	.. 21,474,523	.. +2,082,830	.. +10.74	10,922,671	10,551,852	State
		1921	.. 20,849,666	.. -624,857	.. -2.91	10,692,865	10,156,801	
		1931	.. 23,959,300	.. +3,109,634	.. +14.91	12,305,958	11,653,342	
		1941	.. 26,832,758	.. +2,873,458	.. +11.99	13,769,460	13,063,298	
		1951	.. 32,002,564	.. +5,169,896	.. +19.27	16,490,039	15,512,525	
		1961	.. 39,553,718	.. +7,551,154	.. +23.60	20,428,882	19,124,836	
		1971	.. 50,412,235	.. +10,858,517	.. +27.45	26,116,351	24,295,884	
		1981	.. 62,784,171	.. +12,371,936	.. +24.54	32,415,126	30,369,045	
		*1981	.. 62,782,818	..	..	32,414,432	30,368,386	
1991	.. 78,937,187	.. +16,153,016	.. +25.73	40,825,618	38,111,566			

* पुनर्रचित जिल्ह्यांची १९८१ च्या जनगणनेनुसार लोकसंख्या

* Population of bifurcated Districts as per 1981 census

आधार : भारतीय जनगणना, १९९१, मालिका १४, महाराष्ट्र, भाग दोन ब

Source : Census of India, 1991, Series 14, Maharashtra, Part II B

1. क्षेत्रफळ व लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.6

गावे व शहरांची संख्या / Number of Villages and Towns
(जनगणना / Population Census, 1991)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	गावे / Villages			शहरे Towns (6)	District (2)
		वस्ती असलेली Inhabited (3)	वस्ती नसलेली Un-inhabited (4)	एकूण Total (5)		
1	बृहन्मुंबई	-	-	-	1	Greater Mumbai
2	ठाणे	1,679	18	1,697	23	Thane
3	रायगड	1,851	57	1,908	1	Raigad
4	रत्नागिरी	1,515	4	1,519	18	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	736	-	736	4	Sindhudurg
6	नाशिक	1,814	4	1,118	17	Nashik
7	धुळे	1,586	17	1,603	8	Dhule
8	जळगाव	1,480	30	1,510	17	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,554	2	1,556	13	Ahmednagar
10	पुणे	1,844	18	1,862	34	Pune
11	सातारा	1,547	26	1,573	11	Satara
12	सांगली	723	4	727	8	Sangli
13	सोलापूर	1,134	8	1,142	10	Solapur
14	कोल्हापूर	1,188	15	1,203	12	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,300	44	1,344	8	Aurangabad
16	जालना	956	11	967	4	Jalna
17	परभणी	1,469	45	1,514	11	Parbhani
18	बीड	1,269	11	1,280	7	Beed
19	नांदेड	1,515	65	1,580	13	Nanded
20	उस्मानाबाद	716	6	722	8	Osmanabad
21	लातूर	914	22	936	5	Latur
22	बुलढाणा	1,299	128	1,427	11	Buldhana
23	अकोला	1,574	202	1,776	10	Akola
24	अमरावती	1,681	315	1,996	11	Amravati
25	यवतमाळ	1,836	272	2,108	10	Yavatmal
26	वर्धा	967	412	1,379	6	Wardha
27	नागपूर	1,635	243	1,878	23	Nagpur
28	भंडारा	1,654	149	1,803	8	Bhandara
29	चंद्रपूर	1,473	319	1,792	12	Chandrapur
30	गडचिरोली	1,503	168	1,671	4	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	40,412	2,615	43,027	336	Maharashtra State

आधार : (१) भारताची जनगणना १९९१, मालिका १४, महाराष्ट्र भाग दोन-अ

Source : (1) Population Census of India, 1991, Series 14, Maharashtra, Part- II-A

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.7

---

1. क्षेत्रफळ व लोकसंख्या

वक्ता क्रमांक/

खेड्यांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण

(जनगणना /

लोकसंख्येचा गट / Population range

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	वस्ती असलेल्या एकूण खेड्यांची संख्या Total No. of inhabited Villages (3)	एकूण ग्रामीण लोकसंख्या Total rural Population (4)	200 पेक्षा कमी / Less than 200		200-499		500-999	
				खेडी Villages (5)	लोकसंख्या Persons (6)	खेडी Villages (7)	लोकसंख्या Persons (8)	खेडी Villages (9)	लोकसंख्या Persons (10)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..
2	ठाणे	1,679	18,55,919	95	11,399	354	1,26,979	622	4,57,652
3	रायगड	1,851	14,96,176	163	20,287	586	2,11,021	668	4,71,837
4	रत्नागिरी	1,515	14,06,001	71	8,570	375	1,37,123	556	4,02,131
5	सिंधुदुर्ग	736	7,69,002	29	3,323	151	55,464	279	2,10,382
6	नाशिक	1,814	24,82,267	49	6,932	276	1,00,894	592	4,31,214
7	धुळे	1,586	20,15,874	92	10,762	281	99,144	503	3,66,428
8	जळगाव	1,480	23,12,965	59	7,035	237	87,207	427	3,13,146
9	अहमदनगर	1,554	28,39,454	13	1,615	135	50,983	436	3,24,187
10	पुणे	1,844	27,25,503	107	12,454	328	1,13,217	509	3,77,549
11	सातारा	1,547	21,35,532	94	10,796	298	1,06,221	439	3,17,372
12	सांगली	723	17,07,041	11	1,424	45	17,746	167	1,26,173
13	सोलापूर	1,134	23,01,574	11	1,018	75	28,318	253	1,91,239
14	कोल्हापूर	1,188	22,02,505	26	3,446	157	57,674	310	2,25,968
15	औरंगाबाद	1,300	14,88,636	107	10,711	259	92,490	415	3,00,915
16	जालना	956	11,33,697	40	5,301	134	51,171	338	2,49,737
17	परभणी	1,469	16,40,436	73	8,445	289	1,05,370	510	3,72,866
18	बीड	1,269	14,95,104	29	3,495	254	94,595	442	3,20,163
19	नांदेड	1,515	18,24,234	53	6,222	283	1,04,515	505	3,73,400
20	उस्मानाबाद	716	10,82,447	13	1,805	96	36,496	209	1,55,881
21	लातूर	914	13,34,773	13	1,848	127	47,207	267	1,96,872
22	बुलढाणा	1,299	14,97,964	141	11,370	243	86,240	376	2,79,513
23	अकोला	1,574	15,79,940	194	17,529	381	1,35,040	485	3,52,421
24	अमरावती	1,681	14,82,928	331	27,576	469	1,60,348	462	3,30,291
25	यवतमाळ	1,836	17,20,213	202	19,403	454	1,62,424	607	4,33,891
26	वर्धा	967	7,83,840	187	14,899	261	92,016	284	1,97,906
27	नागपूर	1,635	12,56,225	302	27,201	515	1,76,755	487	3,37,525
28	भंडारा	1,654	18,31,735	145	15,298	285	1,01,039	550	4,01,161
29	चंद्रपूर	1,473	12,75,171	213	22,038	417	1,44,718	452	3,25,156
30	गडचिरोली	1,503	7,18,445	598	59,658	477	1,57,330	258	1,84,773
	महाराष्ट्र राज्य	40,412	4,83,95,601	3,461	3,51,860	8,242	29,39,745	12,408	90,27,749

/AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.7

Village Classified by Population

Population Census, 1991)

लोकसंख्येचा गट / Population range								
1,000 - 1,999		2,000-4,999		5,000-9,999		१०,००० आणि त्यापेक्षा अधिक 10,000 and above		District (2)
खेडी Villages	लोकसंख्या Population	खेडी Villages	लोकसंख्या Population	खेडी Villages	लोकसंख्या Persons	खेडी Villages	लोकसंख्या Persons	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	
..	..	..	..	..	..	..	..	Brihan Mumbai
430	5,89,397	148	4,28,970	23	1,43,336	7	98,186	Thane
329	4,37,562	94	2,79,509	10	66,508	1	12,452	Raigad
423	5,90,241	84	2,24,440	5	32,517	1	10,979	Ratnagiri
213	2,98,488	60	1,67,587	2	11,823	2	22,935	Sindhudurg
594	8,41,770	264	7,69,211	29	2,02,267	10	1,29,979	Nashik
464	6,53,163	207	5,91,735	34	2,25,126	5	69,516	Dhule
450	6,23,396	237	7,08,221	58	3,73,094	12	2,00,866	Jalgaon
537	7,60,255	360	10,74,661	55	3,74,987	18	2,52,766	Ahmednagar
510	7,05,255	326	9,57,112	46	3,14,158	18	2,45,788	Pune
406	5,77,003	258	7,42,811	45	2,95,312	7	86,017	Satara
226	3,25,896	197	5,93,358	57	3,79,766	20	2,62,678	Sangli
412	5,87,748	315	9,19,968	54	3,48,002	14	2,25,281	Solapur
364	5,18,871	254	7,57,070	60	3,93,262	17	2,46,214	Kolhapur
347	4,78,914	146	4,25,411	24	1,58,883	2	21,312	Aurangabad
341	4,71,199	89	2,51,482	12	81,782	2	23,025	Jaina
438	6,14,629	138	3,93,931	21	1,45,195	..	..	Parbhani
381	5,36,673	143	3,88,366	18	1,19,631	2	32,181	Beed
472	6,55,088	177	4,99,803	21	1,25,936	4	59,270	Nanded
252	3,51,119	119	3,44,304	24	1,54,712	3	38,130	Osmanabad
333	4,75,997	150	4,23,406	18	1,15,641	6	73,802	Latur
356	4,90,129	157	4,41,311	23	1,55,396	3	34,005	Buldhana
359	4,84,140	134	4,03,233	13	81,755	8	1,05,822	Akola
282	3,85,956	102	2,87,331	26	1,85,771	9	1,05,655	Amravati
434	5,96,293	118	3,33,107	15	88,860	6	86,235	Yavatmal
166	2,18,279	55	1,59,925	12	77,118	2	23,697	Wardha
229	3,08,370	79	2,41,389	20	1,30,07	3	34,578	Nagpur
467	6,53,876	182	4,83,459	22	1,30,407	3	37,982	Bhandara
288	3,93,993	87	2,49,173	11	77,961	5	62,132	Chandrapur
129	1,68,881	35	1,00,946	4	21,419	2	25,438	Gadchiroli
10,632	1,47,91,551	4,715	1,36,38,230	762	50,19,545	192	26,26,921	Maharashtra State

Source.-Population Census of India 1991. Series 14, Maharashtra, Part II-A

1. क्षेत्रफल / AREA AND POPULATION

तक्का क्रमांक/TABLE No. 1.8

शहरे/शहर संकुलांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण

Towns / Urban Agglomerations classified by population

(जनगणना/Population Census, 1991)

अ. क्र. Serial No.	जिल्हे District	वर्ग/Class															
		वर्ग/Class I		वर्ग/Class II		वर्ग/Class III		वर्ग/Class IV		वर्ग/Class V		वर्ग/class VI					
		लोकसंख्या/ Population	लोकसंख्या/ Population	लोकसंख्या/ Population	लोकसंख्या/ Population	लोकसंख्या/ Population	लोकसंख्या/ Population	लोकसंख्या/ Population	लोकसंख्या/ Population	लोकसंख्या/ Population	लोकसंख्या/ Population	लोकसंख्या/ Population	लोकसंख्या/ Population	लोकसंख्या/ Population			
(1)	(2)	सर्व वर्ग/All Classes		वर्ग/Class I लोकसंख्या/ Population आणि त्यापेक्षा अधिक 1,00,000 and above)		वर्ग/Class II लोकसंख्या/ Population 50,000 to 99,999)		वर्ग/Class III लोकसंख्या/ Population 20,000 to 49,999)		वर्ग/Class IV लोकसंख्या/ Population 10,000 to 19,999)		वर्ग/Class V लोकसंख्या/ Population 5,000 to 9,999		वर्ग/class VI लोकसंख्या/ Population पेक्षा कमी Less than 5,000)		(2)	
		शहरे/ No. of Towns/ UA (3)	शहरे/ लोकसंख्या Population (4)	शहरे/ No. of Towns/ UA (5)	शहरे/ लोकसंख्या Population (6)	शहरे/ No. of Towns/ UA (7)	शहरे/ लोकसंख्या Population (8)	शहरे/ No. of Towns/ UA (9)	शहरे/ लोकसंख्या Population (10)	शहरे/ No. of Towns/ UA (11)	शहरे/ लोकसंख्या Population (12)	शहरे/ No. of Towns/ UA (13)	शहरे/ लोकसंख्या Population (14)	शहरे/ No. of Towns/ UA (15)	शहरे/ लोकसंख्या Population (16)		
1	मुंबई	1	99,25,891	1	99,25,891	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Mumbai
2	ठाणे	23	33,93,207	6	30,49,422	2	1,25,332	3	98,460	6	72,265	5	43,266	1	4,462	..	Thane
3	रायगड	19	3,28,640	..	..	1	58,986	3	1,09,359	7	1,06,016	7	49,571	1	4,708	..	Raigad
4	रत्नागिरी	8	1,38,056	..	..	1	56,529	1	34,294	1	11,288	4	31,953	1	3,992	..	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	4	63,150	..	..	..	..	1	21,305	3	41,845	..	..	..	..	..	Shindhudurg
6	नाशिक	17	13,69,085	2	9,99,520	1	61,312	7	2,23,251	5	67,313	2	17,689	..	..	..	Nashik
7	धुळे	8	5,19,841	1	2,78,317	1	78,388	5	1,55,435	..	..	1	7,771	..	..	..	Dhule
8	जळगाव	17	8,74,679	2	3,87,336	2	1,53,862	9	2,87,896	2	32,330	1	8,714	1	4,531	..	Jalgaon
9	अहमदनगर	13	5,33,481	1	1,81,339	1	71,368	6	2,12,813	3	52,614	2	15,347	..	..	..	Ahmednagar
10	पुणे	34	28,07,029	2	20,83,734	2	1,60,462	10	3,39,481	11	1,54,731	8	63,982	1	4,639	..	Pune
11	सातारा	11	3,15,840	..	..	2	1,51,999	2	70,656	6	83,663	1	9,522	..	..	..	Satara
12	सांगली	8	5,02,447	2	3,51,917	..	..	4	1,31,274	1	11,834	1	7,422	..	..	..	Sangli
13	सोलापूर	10	9,29,483	1	6,20,846	2	1,68,712	3	77,683	4	62,239	..	..	..	..	..	Solapur
14	कोल्हापूर	12	7,87,002	2	6,21,320	..	..	4	98,098	3	50,780	2	13,836	1	2,968	..	Kolhapur
15	औरंगाबाद	8	7,25,143	1	5,73,272	..	..	3	86,210	3	56,469	1	9,192	..	..	..	Aurangabad
16	जालना	4	2,30,728	1	1,74,985	..	..	1	23,818	2	31,925	..	..	..	..	..	Jalna
17	परभणी	11	4,76,599	1	1,90,255	1	54,457	7	2,05,422	2	26,465	..	..	..	..	..	Parbhani
18	बीड	7	3,26,968	1	1,12,434	2	1,29,829	2	58,330	1	16,386	1	9,989	..	..	..	Beed
19	नांदेड	13	5,06,140	1	2,75,083	..	..	4	1,17,403	7	1,05,319	1	8,335	..	..	..	Nanded

20	उस्मानाबाद ..	8	1,93,880	..	..	1	68,019	2	48,142	5	77,719	..	..	..	..	Osmanabad
21	लातूर ..	5	3,41,868	1	1,97,408	1	70,453	3	74,007	..	..	..	..	..	..	Latur
22	बुलढाणा ..	11	3,88,335	..	..	3	1,77,770	5	1,64,079	3	46,486	..	..	..	..	Buldhana
23	अकोला ..	10	6,34,331	1	3,28,034	1	65,681	6	2,09,370	2	31,246	..	..	..	..	Akola
24	अमरावती ..	11	7,17,129	1	4,21,576	1	96,229	5	1,48,032	3	48,211	..	..	1	3,081	Amravati
25	यवतमाळ ..	10	3,56,931	1	1,08,578	1	55,931	5	1,52,509	3	39,913	..	..	..	..	Yavatmal
26	वर्धा ..	6	2,83,517	1	1,02,985	1	78,715	2	76,607	2	25,210	..	..	..	..	Wardha
27	नागपूर ..	23	20,30,914	1	16,24,752	1	78,612	4	1,12,860	11	1,77,478	4	29,987	2	7,225	Nagpur
28	भंडारा ..	8	2,75,894	1	1,09,470	1	71,813	3	79,210	..	..	1	7,911	2	7,490	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	12	4,96,823	1	2,26,105	1	83,511	3	95,354	4	69,403	3	22,450	..	..	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	4	68,565	..	..	..	..	1	29,565	2	30,776	1	8,224	..	..	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		336	3,05,41,586	33	2,29,44,579	30	21,17,960	114	35,40,926	102	15,29,924	46	3,65,101	11	43,096	Maharashtra State

UA.— शहर संकुले / Urban Agglomeration

आधार : भारताची जनगणना, १९९१, मालिका १४, महाराष्ट्र, भाग दोन अ

Source.— Population Census of India, 1991, Series 14, Maharashtra, Part II A

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9

शहरांची, नागरी भागांची आणि ग्रामीण भागांची लोकसंख्या
Population of Towns, Urban Areas and Rural Areas
(जनगणना/Population Census, 1991)

जिल्हा/शहरे/शहर संकुले (1)		एकूण Total (2)	पुरुष Males (3)	स्त्रिया Females (4)	District/Towns/U.A (1)
महाराष्ट्र राज्य	एकूण/Total	7,89,37,187	4,08,25,618	3,81,11,569	Maharashtra State
	ग्रामीण/Rural	4,83,95,601	2,45,36,280	2,38,59,321	
	नागरी/Urban	3,05,41,586	1,62,89,338	1,42,52,248	
1 बृहन्मुंबई	एकूण/Total	99,25,891	54,60,145	44,65,746	Brihanmumbai
	ग्रामीण/Rural	..	..	..	
	नागरी/Urban	99,25,891	54,60,145	44,65,746	
2 ठाणे	एकूण/Total	52,49,126	27,92,874	24,56,252	Thane
	ग्रामीण/Rural	18,55,919	9,49,619	9,06,300	
	नागरी/Urban	33,93,207	18,43,255	15,49,952	
I.	ठाणे (म.न.पा.)	8,03,389	4,32,929	3,70,460	Thane (M.Corpn.)
II.	मीरा भायंदर (न.प.)	1,75,605	94,550	81,055	Mira Bhayandar(M)
III.	नवी मुंबई (ज.श.)	3,07,724	1,68,993	1,38,731	Navi Mumbai (C.T)
IV.	वसई (न.प.)	39,781	20,253	19,528	Vasai (M)
V.	माणिकपूर (ज.श.)	10,032	5,273	4,759	Manikpur (C.T.)
VI.	सांडोर (ज.श.)	8,841	4,485	4,356	Sandor (C.T.)
VII.	नवघर (ज.श.)	25,080	13,202	11,878	Navghar (C.T.)
VIII.	विरार (न.प.)	57,600	30,498	27,102	Virar (C.T.)
IX.	नालासोपारा (न.प.)	67,732	36,112	31,620	Nalasopara (M)
X.	गोखीवरे (ज.श.)	6,896	3,608	3,088	Gokhivare (C.T.)
XI.	पालघर (ज.श.)	14,700	7,766	6,934	Paighar (C.T.)
XII.	शिरगाव (ज.श.)	4,462	2,258	2,204	Shirgaon (C.T.)
XIII.	पस्थाल (ज.श.)	11,021	6,030	4,991	Pasthal (C.T.)
XIV.	डहानु (न.प.)	33,599	17,455	16,144	Dahanu (M)
XV.	जव्हार (न.प.)	9,325	4,895	4,430	Jawhar (M)
XVI.	वाडा (ज.श.)	11,418	5,899	5,519	Vada (C.T.)
XVII.	भिवंडी (न.प.)	3,79,070	2,29,894	1,49,176	Bhiwandi (M)
XVIII.	खोनि (ज.श.)	13,144	8,380	4,784	Khoni (C.T.)
XIX.	कोन (ज.श.)	9,197	4,873	4,324	Kon (C.T.)
XX.	शहापूर (ज.श.)	9,207	4,746	4,461	Shahapur (C.T.)
XXI.	मुरबाड (ज.श.)	11,950	6,571	5,379	Murbad (C.T.)
XXII.	कल्याण (म.न.पा.)	10,14,557	5,40,817	4,73,740	Kalyan (M.Corpn.)
XXIII.	उल्हासनगर (न.प.)	3,69,077	1,93,788	1,75,289	Ulhasnagar (M)
2 रायगड	एकूण/Total	18,24,816	9,07,907	9,16,909	Raigad
	ग्रामीण/Rural	14,96,176	7,35,388	7,60,788	
	नागरी/Urban	3,28,640	1,72,519	1,56,121	
I.	अलिबाग (न.प.)	16,289	8,417	7,872	Alibag (M)
II.	रेवदंडा (ज.श.)	7,952	4,040	3,912	Revdanda (C.T.)
III.	उरण (न.प.)	17,775	9,362	8,413	Uran (M)
IV.	केगाव (ज.श.)	6,403	3,359	3,044	Kegaon (C.T.)
V.	पनवेल (न.प.)	58,986	30,921	28,065	Panvel (M)
VI.	नवी मुंबई (पनवेल रायगड) (ज.श.)	42,732	23,754	18,978	Navi Mumbai (Panvel Raigad (C.T.))
VII.	तळोदे पंचनाद (ज.श.)	7,462	3,907	3,555	Taloje Panchnad (C.T.)
VIII.	माथेरान (न.प.)	4,708	2,698	2,010	Matheran (M)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.9 Contd.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	
IX.	नेरळ (ज.श.)	11,578	5,887	5,691	Neral (C.T.)	
X.	कर्जत (ज.श.)	7,670	4,022	3,648	Karjat (C.T.)	
XI.	खोपोली (न.प.)	45,039	24,090	20,949	Khopoli (M)	
XII.	पेण (न.प.)	21,588	11,204	10,384	Pen (M)	
XIII.	पाली (ज.श.)	6,178	3,241	2,937	Pali (C.T.)	
XIV.	रोहा अष्टमी (न.प.)	14,827	7,851	6,976	Roha Ashtmi (M)	
XV.	गोरेगाव (ज.श.)	6,588	3,339	3,249	Goregaon (C.T.)	
XVI.	महाड (न.प.)	18,662	9,767	8,895	Mahad (M)	
XVII.	म्हासला (ज.श.)	7,318	3,559	3,759	Mhasla (C.T.)	
XVIII.	श्रीवर्धन (न.प.)	14,774	7,244	7,530	Shrivardhan (M)	
XIX.	मुरुड (न.प.)	12,111	5,857	6,254	Murud (M)	
4	रत्नागिरी	एकूण/Total	15,44,057	7,00,190	8,43,867	Ratnagiri
		ग्रामीण/Rural	14,06,001	6,30,502	7,75,499	
		नागरी/Urban	1,38,056	69,688	68,368	
I.	रत्नागिरी (न.प.)	56,529	28,952	27,577	Ratnagiri (M)	
II.	हर्वे (ज.श.)	5,454	2,710	2,744	Hamai (C.T.)	
III.	दापोली कॅम्प (ज.श.)	9,697	5,027	4,670	Dapoli Camp (C.T.)	
IV.	दाभोळ (ज.श.)	6,980	3,346	3,634	Dabhol (C.T.)	
V.	खेड (न.प.)	11,288	5,698	5,590	Khed (M)	
VI.	चिपळूण (न.प.)	34,294	17,158	17,136	Chiplun (M)	
VII.	अलोरे (ज.श.)	3,992	2,025	1,967	Alore (C.T.)	
VIII.	राजापूर (न.प.)	9,822	4,772	5,050	Rajapur (M)	
5	सिंधुदुर्ग	एकूण/Total	8,32,152	3,89,384	4,42,768	Sindhudurg
		ग्रामीण/Rural	7,69,002	3,57,773	4,11,229	
		नागरी/Urban	63,150	31,611	31,539	
I.	कुडाळ (ज.श.)	11,602	5,935	5,667	Kudal (C.T.)	
II.	मालवण (न.प.)	17,986	8,861	9,125	Mahwan (M)	
III.	सावंतवाडी (न.प.)	21,305	10,793	10,512	Sawantwadi (M)	
IV.	वेंगुर्ला (न.प.)	12,257	6,022	6,235	Vengurla (M)	
6	नाशिक	एकूण/Total	38,51,352	19,84,973	18,66,379	Nashik
		ग्रामीण/Rural	24,83,267	12,69,908	12,12,359	
		नागरी/Urban	13,69,085	7,15,065	6,54,020	
I.	नाशिक (म.न.पा.)	6,56,925	3,47,422	3,09,503	Nashik (M.Corporn.)	
II.	देवळाली (छा.)	44,331	23,960	20,371	Deolali (Cantt.)	
III.	भगुर (न.प.)	12,078	6,201	5,877	Bhagur (M)	
IV.	इकलहेरे (ज.श.)	12,007	6,252	5,755	Eklahare (C.T.)	
V.	त्रिंबक (न.प.)	7,883	4,166	3,717	Trimbak (M)	
VI.	सटाणा (न.प.)	27,666	14,379	13,287	Satana (M)	
VII.	मालेगाव (न.प.)	3,42,595	1,74,667	1,67,928	Malegaon (M)	
VIII.	रावळगाव (ज.श.)	12,553	6,494	6,059	Ravalgaon (C.T.)	
IX.	चांदवड (ज.श.)	14,958	8,094	6,864	Chandvad (C.T.)	
X.	मनमाड (न.प.)	61,312	31,468	29,844	Manmad (M)	
XI.	नांदगाव (न.प.)	20,434	10,585	9,849	Nandgaon (M)	
XII.	येवला (न.प.)	34,550	17,713	16,837	Yevla (M)	
XIII.	ओझर (ज.श.)	47,538	24,819	22,719	Ozar (C.T.)	
XIV.	लासलगाव (ज.श.)	9,806	5,245	4,561	Lasalgaon (C.T.)	
XV.	सिन्नर (न.प.)	25,864	13,407	12,457	Sinnar (M)	
XVI.	इगतपुरी (न.प.)	22,868	12,018	10,787	Igatpuri (M)	
XVII.	घोटी बु. (ज.श.)	15,717	8,112	7,605	Ghoti BK (C.T.)	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.9 Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	
7 धुळे	एकूण/Total ..	25,35,715	12,95,288	12,40,427	Dhule
	ग्रामीण/Rural ..	20,15,874	10,24,076	9,91,798	
	नागरी/Urban ..	5,19,841	2,71,212	2,48,629	
I.	धुळे (न.प.) ..	2,78,317	1,45,793	1,32,524	Dhule (M)
II.	नवापूर (न.प.) ..	23,958	12,353	11,605	Nawapur (M)
III.	नंदुरबार (न.प.) ..	78,378	40,808	37,570	Nandurbar (M)
IV.	तलोडे (न.प.) ..	21,700	11,066	10,634	Talode (M)
V.	अक्कलकुआ (ज.श.) ..	7,711	4,464	3,247	Akkalkuwa (C.T.)
VI.	शहादे (न.प.) ..	31,890	16,460	15,430	Shahade (M)
VII.	शिरपूर (न.प.) ..	44,246	22,888	21,358	Shirpur (M)
VIII.	दोंडाइचा (न.प.) ..	33,641	17,380	16,261	Dondaicha (M)
8 जळगाव	एकूण/Tota ..	31,87,634	16,42,873	15,44,761	Jalgaon
	ग्रामीण/Rural ..	23,12,965	11,87,825	11,25,340	
	नागरी/Urban ..	8,74,669	4,55,248	4,19,421	
I.	जळगाव (न.प.) ..	2,42,193	1,27,022	1,15,171	Jalgaon (M)
II.	चोपडा (न.प.) ..	49,234	25,476	23,758	Chopda (M)
III.	यावल (न.प.) ..	28,741	14,822	13,919	Yawal (M)
IV.	फैजपूर (न.प.) ..	21,322	11,144	10,178	Faizpur (M)
V.	रावेर (न.प.) ..	23,920	12,365	11,555	Raver (M)
VI.	सावदा (न.प.) ..	17,874	9,179	8,495	Savda (M)
VII.	भुसावळ (न.प.) ..	1,45,143	75,416	69,727	Bhusawal (M)
VIII.	कंदारी (ज.श.) ..	14,656	7,989	6,667	Kandari (C.T.)
IX.	वरणगाव (ज.श.) ..	33,644	17,688	15,956	Varangaon (C.T.)
X.	निम्भारे बु. (ज.श.) ..	8,714	4,587	4,127	Nimbhor BK (C.T.)
XI.	फेकरी (ज.श.) ..	4,531	2,463	2,068	Fekari (C.T.)
XII.	पाचोरा (न.प.) ..	41,142	21,211	19,931	Pachora (M)
XIII.	चाळीसगाव (न.प.) ..	77,420	40,401	37,019	Chalisgaon (M)
XIV.	पारोळा (न.प.) ..	29,191	15,005	14,186	Parola (M)
XV.	धरणगाव (न.प.) ..	32,972	16,685	16,287	Dharangaon (M)
XVI.	एरंडोल (न.प.) ..	27,730	14,296	13,434	Erandol (M)
XVII.	अमळनेर (न.प.) ..	76,442	39,499	36,943	Amalner (M)
9 अहमदनगर	एकूण/Total ..	33,72,935	17,30,609	16,42,326	Ahmednagar
	ग्रामीण/Rural ..	28,39,454	14,52,006	13,87,448	
	नागरी/Urban ..	5,33,481	2,78,603	2,54,878	
I.	अहमदनगर (न.प.) ..	1,81,339	94,098	87,241	Ahmednagar (M.)
II.	अहमदनगर (छा.) ..	40,749	23,952	16,797	Ahmednagar (Cantt.)
III.	राहुरी (न.प.) ..	28,408	14,639	13,769	Rahuri (M)
IV.	देवळाली प्रवरा (न.प.) ..	25,320	13,249	12,071	Deolali Pravara (M)
V.	श्रीरामपूर (न.प.) ..	71,368	36,465	34,903	Shrirampur (M)
VI.	श्रीरामपूर (शा) (ज.श.) ..	7,684	3,950	3,734	Shrirampur (R) (C.T.)
VII.	पाथर्डी (न.प.) ..	19,532	10,284	9,248	Pathardi (M)
VIII.	श्रीगोंदा (न.प.) ..	21,646	11,189	10,457	Shrigonda (M)
IX.	संगमनेर (न.प.) ..	49,061	25,304	23,757	Sangamner (M)
X.	कोपरगाव (न.प.) ..	47,629	24,499	23,130	Kopergaon (M)
XI.	शिर्डी (न.प.) ..	15,129	7,881	7,248	Shirdi (M)
XII.	राहता पिपलास (न.प.) ..	17,953	9,115	8,838	Rahta Pinplas (M)
XIII.	वारी (ज.श.) ..	7,663	3,978	3,665	Wari (C.T.)
10 पुणे	एकूण / Total ..	55,32,532	28,61,460	26,71,072	Pune
	ग्रामीण / Rural ..	27,25,503	13,87,461	13,38,042	
	नागरी / Urban ..	28,07,029	14,73,999	13,33,030	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9 Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	
I. पुणे (म.न.पा.)	15,66,651	8,12,523	7,54,129	Pune (M.Corpn.)	
II. पुणे (छा.)	82,139	43,510	38,629	Pune (Cantt.)	
III. खडकी (छा.)	78,323	43,758	34,565	Khadki (Cantt.)	
IV. देहू रोड (छा.)	40,555	21,627	18,928	Dehu Road (Cantt.)	
V. पिंपरी विचवड (म.न.पा.)	5,17,083	2,78,087	2,38,996	Pimpri Chinchwad (M.C)	
VI. हडपसर (ज.श.)	39,530	20,781	18,749	Hadapsar (C.T.)	
VII. लोहगाव (ज.श.)	10,329	5,449	4,880	Lohagaon (C.T.)	
VIII. खडकवासला (ज.श.)	18,070	10,334	7,736	Khadakwasla (C.T.)	
IX. देहू (ज.श.)	4,639	2,383	2,256	Dehu (C.T.)	
X. वडगाव शेरी (ज.श.)	32,445	17,115	15,330	Vadgaon Sheri (C.T.)	
XI. कलास (ज.श.)	11,344	5,966	5,378	Kalas (C.T.)	
XII. वारजे (ज.श.)	17,676	9,349	8,327	Warje (C.T.)	
XIII. किवाले (ज.श.)	10,359	5,431	4,928	Kivale (C.T.)	
XIV. बोपखेल (ज.श.)	7,094	3,800	3,294	Bopkhel (C.T.)	
XV. खराडी (ज.श.)	11,679	6,132	5,547	Kharadi (C.T.)	
XVI. धनकवडी (ज.श.)	27,727	14,590	13,137	Dhankawadi (C.T.)	
XVII. शिवाने (ज.श.)	8,756	4,617	4,139	Shivane (C.T.)	
XXVIII. वडगाव बु. (ज.श.)	9,588	5,062	4,526	Vadgaon BK (C.T.)	
XIX. आळंदी (न.प.)	10,249	5,601	4,648	Alandi (M)	
XX. जुन्नर (न.प.)	21,416	11,252	10,164	Junnar (M)	
XXI. शिरूर (न.प.)	18,410	9,425	8,985	Shirur (M)	
XXII. दांड (न.प.)	33,353	17,246	16,107	Daund (M.)	
XXIII. इन्दापुर (न.प.)	12,014	6,222	5,792	Indapur (M)	
XXIV. कळंब (ज.श.)	20,833	10,700	10,133	Kalamb (C.T.)	
XXV. भिगवण (ज.श.)	6,683	3,427	3,256	Bhigwan (C.T.)	
XXVI. बारामती (न.प.)	44,515	23,148	21,367	Baramati (M)	
XXVII. सासवड (न.प.)	19,536	10,071	9,465	Saswad (M)	
XXVIII. जेजुरी (न.प.)	7,758	4,052	3,706	Jejuri (M)	
XXIX. शिवत्कर (नीरा) (ज.श.)	9,172	4,716	4,456	Shivatkar (Nira) (C.T.)	
XXX. भोर (न.प.)	15,065	7,722	7,343	Bhor (M)	
XXXI. लोणावळा (न.प.)	47,987	25,942	22,045	Lonavala (M)	
XXXII. तळेगाव दाभाडे (न.प.)	31,120	16,136	14,984	Talegaon Dabhade (M)	
XXXIII. खडकाले (ज.श.)	6,001	3,136	2,865	Khadkale (C.T.)	
XXXIV. वडगाव (म. प.)	e 8,930	4,689	4,241	Vadgaon (C.T.)	
11 सातारा	एकूण / Total	24,51,372	12,08,375	12,42,997	Satara
	ग्रामीण / Rural	21,35,532	10,44,421	10,91,111	
	नागरी / Urban	3,15,840	1,63,954	1,51,886	
I. सातारा (न.प.)		95,180	49,776	45,404	Satara (M)
II. वाई (न.प.)		26,289	13,355	12,934	Wai (M)
III. रहिमतपूर (न.प.)		14,585	7,318	7,267	Rahimatpur (M)
IV. कोरेगाव (ज.श.)		19,733	10,157	9,576	Koregaon (C.T.)
V. सातारा रोड (ज.श.)		9,522	4,969	4,553	Satara Road (C.T.)
VI. फलटण (न.प.)		44,367	22,891	21,476	Phaltan (M)
VII. म्हसवड (न.प.)		18,033	9,116	8,917	Mhasvad (M)
VIII. कराड (न.प.)		56,819	29,322	27,497	Karad (M)
IX. पाटण (ज.श.)		10,179	5,253	4,926	Patan (C.T.)
X. महाबळेश्वर (न.प.)		10,564	5,887	4,677	Mahabaleshwar (M)
XI. पांचगणी (ज.श.)		10,569	5,910	4,659	Panchgani (M)
12 सांगली	एकूण / Total	22,09,488	11,28,521	10,80,967	Sangli
	ग्रामीण / Rural	17,07,041	8,68,447	8,38,594	
	नागरी / Urban	5,02,447	2,60,074	2,42,373	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9 Contd.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
I.	सांगली (न.प.)	2,26,510	1,17,823	1,08,687	Sangli (M)
II.	मिरज (न.प.)	1,25,407	64,415	60,992	Miraj (M)
III.	माधवनगर (ज.श.)	11,834	6,230	5,604	Madhavnagar (C.T.)
IV.	तासगाव (न.प.)	29,392	15,204	14,188	Tasgaon (M)
V.	वीटा (न.प.)	32,018	16,461	15,557	Vita (M)
VI.	उरण इस्लामपूर (न.प.)	42,459	22,095	20,364	Uran Islampur (M)
VII.	आष्टा (न.प.)	27,405	14,027	13,378	Ashta (M)
VIII.	मगदूर (ज.श.)	7,422	3,819	3,603	Magdur (C.T.)
13	सोलापूर				Solapur
	एकूण / Total	32,31,057	16,70,516	15,60,541	
	ग्रामीण / Rural	23,01,574	11,92,575	11,08,999	
	नागरी / Urban	9,29,483	4,77,941	4,51,542	
I.	सोलापूर (म.न.पा.)	6,20,846	3,19,099	3,01,747	Solapur (M.Corpn)
II.	बारशी (न.प.)	88,810	45,880	42,930	Barshi (M)
III.	अक्कलकोट (न.प.)	35,237	17,995	17,242	Akkalkot (M)
IV.	मैदगी (न.प.)	12,483	6,204	6,279	Maidargi (M)
V.	दुधनी (न.प.)	10,576	5,385	5,191	Dudhani (M)
VI.	मंगलवेढा (न.प.)	19,658	10,244	9,414	Mangalvedhe (M)
VII.	पंढरपूर (न.प.)	79,902	41,074	38,828	Pandharpur (M)
VIII.	सांगोले (न.प.)	20,856	10,793	10,063	Sangole (M)
IX.	करमाळा (न.प.)	19,522	10,136	9,386	Karmala (M)
X.	कूर्डवाडी (न.प.)	21,593	11,131	10,462	Kurudwadi (M)
14	कोल्हापूर				Kolhapur
	एकूण / Total	29,89,507	15,24,732	14,64,775	
	ग्रामीण / Rural	22,02,505	11,13,588	10,88,917	
	नागरी / Urban	7,87,002	4,11,144	3,75,858	
I.	कोल्हापूर (म.न.पा.)	4,06,370	2,12,141	1,94,229	Kolhapur (M.Corpn)
II.	गांधीनगर (ज.श.)	12,168	6,305	5,863	Gandhinagar (C.T.)
III.	पन्हाळा (न.प.)	2,968	1,551	1,417	Panhala (M)
IV.	इचलकरंजी (न.प.)	2,14,950	1,13,667	1,01,283	Ichalkaranji (M)
V.	कबनूर (ज.श.)	21,029	11,102	9,927	Kabnur (C.T.)
VI.	वडगाव कसबा (न.प.)	19,087	9,784	9,303	Vadgaon Kasba (M)
VII.	जयसिंगपूर (न.प.)	33,766	17,235	16,531	Jaysingpur (M)
VIII.	कुरुंदवाड (न.प.)	20,917	10,665	10,252	Kurundwad (M)
IX.	कागल (न.प.)	19,525	9,968	9,557	Kagal (M)
X.	मुरगुड (न.प.)	8,598	4,421	4,177	Murgud (M)
XI.	गडहिंग्लज (न.प.)	22,386	11,602	10,784	Gadhinglaj (M)
XII.	मलकापूर (न.प.)	5,238	2,703	2,535	Malkapur (M)
15	औरंगाबाद				Aurangabad
	एकूण / Total	22,13,779	11,51,693	10,62,086	
	ग्रामीण / Rural	14,88,636	7,66,816	7,21,820	
	नागरी / Urban	7,25,143	3,84,877	3,40,266	
I.	औरंगाबाद (म.न.पा.)	5,73,272	3,05,372	2,67,900	Aurangabad (M.Corpn)
II.	औरंगाबाद (छा.)	19,437	10,916	8,521	Aurangabad (Cantt)
III.	खुलदाबाद (न.प.)	9,192	4,715	4,477	Khuldabad (M)
IV.	कन्नड (न.प.)	19,879	10,290	9,589	Kannad (M)
V.	सिल्लोड (ज.श.)	28,888	15,262	13,626	Sillod (M)
VI.	पैठण (न.प.)	27,718	14,091	13,627	Paithan (M)
VII.	गंगापूर (न.प.)	17,153	8,915	8,238	Gangapur (M)
VIII.	वैजापूर (न.प.)	29,604	15,316	14,288	Vaijapur (M)
16	जालना				Jalna
	एकूण / Total	13,64,425	6,96,798	6,67,627	
	ग्रामीण / Rural	11,33,697	5,77,290	5,56,407	
	नागरी / Urban	2,30,728	1,19,508	1,11,220	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9 Contd.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
I.	जालना (न.प.)	1,74,985	90,600	84,385	Jalna (M)
II.	भोकरदन (न.प.)	13,918	7,280	6,838	Bhokardan (M)
III.	परतूर (न.प.)	23,818	12,315	11,503	Partur (M)
IV.	अम्बड (न.प.)	18,007	9,313	8,694	Ambad (M)
17	परभणी एकूण / Total	21,17,035	10,83,794	10,33,241	Parbhani
	ग्रामीण / Rural	16,40,436	8,35,976	8,04,460	
	नागरी / Urban	4,76,599	2,47,818	2,28,781	
I.	परभणी (न.प.)	1,90,255	99,344	90,911	Parbhani (M)
II.	पूर्णा (न.प.)	28,836	15,032	13,804	Purna (M)
III.	जिंतूर (न.प.)	28,275	14,685	13,590	Jintur (M)
IV.	हिंगोली (न.प.)	54,457	28,174	26,283	Hingoli (M)
V.	कळमनूरी (न.प.)	15,764	8,282	7,482	Kalamnuri (M)
VI.	बसमत (न.प.)	42,338	22,183	20,155	Basmath (M)
VII.	गंगाखेड (न.प.)	27,651	14,339	13,312	Gangakhed (M)
VIII.	सोनपेठ (न.प.)	10,701	5,514	5,187	Sonpeth (M)
IX.	सेलू (न.प.)	32,388	16,699	15,689	sailu (M)
X.	मानवत (न.प.)	25,468	13,024	12,444	Manwat (M)
XI.	पाथरी (न.प.)	20,466	10,542	9,924	Pathri (M)
18	बीड एकूण / Total	18,22,072	9,37,410	8,84,662	Beed
	ग्रामीण / Rural	14,95,104	7,65,849	7,29,255	
	नागरी / Urban	3,26,968	1,71,561	1,55,407	
I.	बीड (न.प.)	1,12,434	59,537	52,897	Beed (M)
II.	गेवराई (न.प.)	23,665	12,263	11,402	Georai (M)
III.	माजलेगाव (न.प.)	34,665	17,812	16,853	Manjlegaon (M)
IV.	परळी (न.प.)	72,870	38,040	34,830	Parli (M)
V.	आंबेजोगाई (न.प.)	57,159	30,300	26,859	Ambejogai (M)
VI.	धारुर (न.प.)	16,386	8,453	7,933	Dharur (M)
VII.	आष्टी (न.प.)	9,989	5,156	4,833	Ashti (C.T.)
19	नांदेड एकूण / Total	23,30,374	11,97,876	11,32,498	Nanded
	ग्रामीण / Rural	18,24,234	9,33,311	8,90,923	
	नागरी / Urban	5,06,140	2,64,565	2,41,575	
I.	नांदेड (न.प.)	2,75,083	1,43,811	1,31,272	Nanded (M)
II.	वाघाळा (न.प.)	34,233	18,187	16,046	Waghala (M)
III.	मुदखेड (न.प.)	13,956	7,177	6,779	Mudkhed (M)
IV.	हदगाव (न.प.)	16,473	8,622	7,851	Hadgaon (M)
V.	किनवट (न.प.)	21,917	11,433	10,484	Kinwat (M)
VI.	पेठ उमरी (न.प.)	8,335	4,513	3,822	Peth Umari (M)
VII.	धर्माबाद (न.प.)	24,041	12,465	11,576	Dharmabad (M)
VIII.	कुन्दलवाडी (न.प.)	13,148	6,625	6,523	Kundalwadi (M)
IX.	बिलोली (न.प.)	10,392	5,367	5,025	Biloli (M)
X.	देगलूर (न.प.)	37,212	19,327	17,885	Deglur (M)
XI.	मुखेड (न.प.)	19,646	10,345	9,301	Mukhed (M)
XII.	कंधार (न.प.)	16,839	8,964	7,675	Kandhar (M)
XIII.	लोहा (न.प.)	15,065	7,729	7,336	Loha (M)
20	उस्मानाबाद एकूण / Total	12,76,327	6,58,896	6,17,431	Osmanabad
	ग्रामीण / Rural	10,82,447	5,57,064	5,25,383	
	नागरी / Urban	1,93,880	1,01,832	92,048	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9 Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	
I. उस्मानाबाद (न.प.)	68,019	36,381	31,638	Osmanabad (M)	
II. कळंब (न.प.)	19,862	10,331	9,531	Kalamb (M)	
III. मुरुम (न.प.)	15,865	8,056	7,809	Murum (M)	
IV. उमरगा (न.प.)	25,130	13,278	11,852	Umarga (M)	
V. तुळजापूर (न.प.)	23,012	11,873	11,139	Tuljapur (M)	
VI. नळदुर्ग (न.प.)	12,880	6,743	6,137	Naldurg (M)	
VII. परांडा (न.प.)	14,267	7,390	6,877	Paranda (M)	
VIII. भूम (न.प.)	14,845	7,780	7,065	Bhum (M)	
21 लातूर	एकूण / Total	16,76,641	8,63,203	8,13,438	Latur
	ग्रामीण / Rural	13,34,773	6,83,066	6,51,707	
	नागरी / Urban	3,41,868	1,80,137	1,61,731	
I. लातूर (न.प.)	1,97,408	1,04,230	93,178	Latur (M)	
II. अहमदपूर (न.प.)	25,878	13,481	12,397	Ahmadpur (M)	
III. उदगीर (न.प.)	70,453	37,201	33,252	Udgir (M)	
IV. निलंगा (न.प.)	24,883	13,068	11,815	Nilanga (M)	
V. औसा (न.प.)	23,246	12,157	11,089	Ausa (M)	
22 बुलढाणा	एकूण / Total	18,86,299	9,66,017	9,20,282	Buldhana
	ग्रामीण / Rural	14,97,964	7,65,107	7,32,857	
	नागरी / Urban	3,88,335	2,00,910	1,87,425	
I. बुलढाणा (न.प.)	52,767	27,540	25,227	Buldhana (M)	
II. मलकापूर (न.प.)	51,311	26,221	25,090	Malkapur (M)	
III. नांदुरा (न.प.)	31,835	16,330	15,505	Nandura (M)	
IV. जळगाव (जामोद) (न.प.)	22,344	11,545	10,799	Jalgaon (Jamod) (M)	
V. शेगाव (न.प.)	42,492	21,695	20,797	Shegaon (M)	
VI. खामगाव (न.प.)	73,692	38,562	35,130	Khamgaon (M)	
VII. चिखली (न.प.)	37,862	19,758	18,104	Chikhali (M)	
VIII. मेहकर (न.प.)	29,546	15,196	14,350	Mehkar (M)	
IX. लोणार (न.प.)	16,002	8,265	7,737	Lonar (M)	
X. सिदखेड राजा (न.प.)	11,591	5,950	5,641	Sindkhed Raja (M)	
XI. देऊळगाव राजा (न.प.)	18,893	9,848	9,045	Deulgaon Raja (M)	
23 अकोला	एकूण / Total	22,14,271	11,42,148	10,72,123	Akola
	ग्रामीण / Rural	15,79,940	8,12,857	7,67,083	
	नागरी / Urban	6,34,331	3,29,291	3,05,040	
I. अकोला (न.प.)	3,28,034	1,70,943	1,57,091	Akola (M)	
II. अकोट (न.प.)	65,681	34,40	31,571	Akot (M)	
III. मुर्तिजापूर (न.प.)	34,014	17,408	16,606	Murtijapur (M)	
IV. कारंजा (न.प.)	48,866	25,162	23,704	Karanja (M)	
V. मंगरुळपीर (न.प.)	23,736	12,349	11,387	Mangrulpir (M)	
VI. वाशिम (न.प.)	49,140	25,465	23,675	Washim (M)	
VII. रिसेड (न.प.)	21,338	10,900	10,438	Risod (M)	
VIII. पातूर (न.प.)	17,398	9,152	8,246	Patur (M)	
IX. बालापूर (न.प.)	32,276	16,639	15,637	Balapur (M)	
X. तेव्हारा (न.प.)	13,848	7,163	6,685	Telhara (M)	
24 अमरावती	एकूण / Total	22,00,057	11,36,314	10,63,743	Amravati
	ग्रामीण / Rural	14,82,928	7,63,514	7,19,414	
	नागरी / Urban	7,17,129	3,72,800	3,44,329	
I. अमरावती (म.न.पा.)	4,21,576	2,20,086	2,01,490	Amravati (M.Corpn)	
II. मोर्शी (न.प.)	28,571	14,775	13,796	Morshi (M)	
III. वरुड (न.प.)	26,863	13,938	12,925	Warud (M)	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9 Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
IV. शेंदुरजना (न.प.) ..	19,278	9,968	9,310	Shendurjana (M)
V. दत्तापूर धामनगाव (न.प.) ..	20,328	10,530	9,798	Dattapur Dhamangaon (M)
VI. चांदुर (न.प.) ..	14,203	7,303	6,900	Chandur (M)
VII. दर्यापूर बानोसा (न.प.) ..	30,596	15,775	14,821	Daryapur Banosa (M)
VIII. अंजनगाव (न.प.) ..	41,674	21,583	20,091	Anjangaon (M)
IX. चिखलदरा (न.प.) ..	3,081	1,708	1,373	Chikhaldara (M)
X. अचलपूर (न.प.) ..	96,229	49,594	46,635	Achalpur (M)
XI. चांदुरबाजार (न.प.) ..	14,730	7,540	7,190	Chadurbazar (M)
25 यवतमाळ एकूण / Total ..	20,77,144	10,64,422	10,12,722	Yavatmal
ग्रामीण / Rural ..	17,20,213	8,79,017	8,41,196	
नागरी / Urban ..	3,56,931	1,85,405	1,71,526	
I. यवतमाळ (न.प.) ..	1,08,578	56,335	52,243	Yavatmal (M)
II. उमरसरा (ज.श.) ..	13,238	6,990	6,248	Umarsara (C.T.)
III. वणी (न.प.) ..	41,992	21,764	20,228	Wani (M)
IV. राजूर (ज.श.) ..	10,890	5,683	5,207	Rajur (C.T.)
V. पांढरकवडा (न.प.) ..	22,813	11,711	11,102	Pandharkavda (M)
VI. घाटंजी (न.प.) ..	15,785	8,323	7,462	Ghatanji (M)
VII. उमरखेड (न.प.) ..	30,750	15,917	14,833	Umarkhed (M)
VIII. पुसद (न.प.) ..	55,931	29,225	26,706	Pusad (M)
IX. दिग्रस (न.प.) ..	33,052	17,098	15,954	Digras (M)
X. दारवा (न.प.) ..	23,902	12,359	11,543	Darwa (M)
26 वर्धा एकूण / Total ..	10,67,357	5,50,370	5,16,987	Wardha
ग्रामीण / Rural ..	7,83,840	4,03,503	3,80,337	
नागरी / Urban ..	2,83,517	1,46,867	1,36,650	
I. वर्धा (न.प.) ..	1,02,985	53,641	49,344	Wardha (M)
II. सिंदी (न.प.) ..	11,476	5,934	5,542	Sindi (M)
III. हिंगणघाट (न.प.) ..	78,715	40,633	38,082	Hinganghat (M)
IV. पुलगाव (न.प.) ..	39,679	20,761	18,918	Pulgaon (M)
V. देवळी (न.प.) ..	13,734	6,979	6,755	Deoli (M)
VI. आर्वी (न.प.) ..	36,928	18,919	18,009	Arvi (M)
27 नागपूर एकूण / Total ..	32,87,139	17,10,404	15,76,735	Nagpur
ग्रामीण / Rural ..	12,56,225	6,49,900	6,06,325	
नागरी / Urban ..	20,30,914	10,60,504	9,70,410	
I. नागपूर (म.न.पा.) ..	16,24,752	8,46,992	7,77,760	Nagpur (M.Corpn.)
II. सावनेर (न.प.) ..	19,768	10,383	9,385	Savner (M)
III. खापा (न.प.) ..	14,278	7,256	7,022	Khapa (M)
IV. चिंचोली (न.प.) ..	17,268	9,099	8,169	Chicholi (M)
V. वालानी (ज.श.) ..	11,230	6,095	5,135	Walani (C.T.)
VI. सिल्लेवाडा (ज.श.) ..	9,682	5,224	4,458	Sillewada (C.T.)
VII. कन्हान (पिपरी) (ज.श.) ..	18,693	9,679	9,014	Kanhan (Pipri) (C.T.)
VIII. टेकाडी (ज.श.) ..	17,612	9,647	7,965	Tekadi (C.T.)
IX. रामटेक (न.प.) ..	20,072	10,436	9,636	Ramtek (M)
X. कांदरी (ज.श.) ..	4,763	2,468	2,295	Kandri (C.T.)
XI. टोटलाडोह (ज.श.) ..	5,658	2,968	2,690	Totaladoh (C.T.)
XII. कामटी (न.प.) ..	78,612	40,153	38,459	Kamtee (M)
XIII. कामटी (छा.) ..	12,234	7,230	5,004	Kamtee (Cantt.)
XIV. महादुला (ज.श.) ..	17,145	8,888	8,257	Mahadula (C.T.)
XV. कोराडी (ज.श.) ..	2,462	1,271	1,191	Koradi (C.T.)
XVI. उमरेड (न.प.) ..	43,578	22,645	20,933	Umred (M)
XVII. वाडी (ज.श.) ..	21,878	11,759	10,119	Wadi (C.T.)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.9 Contd.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
XVIII. डिगडोह (ज.श.)	..	17,376	10,016	7,360	Digdoh (C.T.)
XIX. काटोल (न.प.)	..	27,332	14,293	13,039	Katol (M)
XX. नरखेड (न.प.)	..	19,423	10,021	9,402	Narkhed (M)
XXI. मोवाड (न.प.)	..	7,854	4,011	3,843	Mowad (M)
XXII. कलमेश्वर (न.प.)	..	12,451	6,520	5,931	Kalameshwar (M.)
XXIII. मोहपा (न.प.)	..	6,793	3,450	3,343	Mohpa (M)
28 भंडारा	एकूण / Total ..	21,07,629	10,60,275	10,47,354	Bhandara
	ग्रामीण / Rural ..	18,31,735	9,18,913	9,12,822	
	नागरी / Urban	2,75,894	1,41,362	1,34,532	
I. भंडारा (न.प.)	..	71,813	37,034	34,779	Bhandara (M)
II. वारथी (ज.श.)	..	7,911	4,112	3,799	Warthi (C.T.)
III. तुमसर (न.प.)	..	38,519	19,516	19,003	Tumsar (M)
IV. चिखला (ज.श.)	..	4,168	2,107	2,061	Chikhala (C.T.)
V. सीतासावंगी (ज.श.)	..	3,322	1,744	1,578	Sitasavangi (C.T.)
VI. तिरोरा (न.प.)	..	20,509	10,344	10,165	Tirora (M)
VII. गोंदिया (न.प.)	..	1,09,470	56,202	53,268	Gondiya (M)
VIII. पौनी (न.प.)	..	20,182	10,303	9,879	Pauni (M)
29 चंद्रपूर	एकूण / Total ..	17,71,994	9,09,787	8,62,207	Chandrapur
	ग्रामीण / Rural ..	12,75,171	6,48,234	6,26,937	
	नागरी / Urban	4,96,823	2,61,553	2,35,270	
I. चंद्रपूर (न.प.)	..	2,26,105	1,19,407	1,06,698	Chandrapur (M)
II. घुगुस (ज.श.)	..	25,002	13,241	11,761	Ghugus (C.T.)
III. नाकोडा (ज.श.)	..	7,127	3,710	3,417	Nakoda (C.T.)
IV. बल्लारपूर (न.प.)	..	83,511	43,735	39,779	Ballarpur (M)
V. विसापूर (ज.श.)	..	8,925	4,560	4,365	Visapur (C.T.)
VI. भद्रावती (ज.श.)	..	19,184	9,880	9,304	Bhadravati (C.T.)
VII. शिवाजीनगर (ज.श.)	..	13,242	7,199	6,043	Shivajinagar (C.T.)
VIII. वरोरा (न.प.)	..	43,721	22,976	20,745	Warora (M)
IX. ब्रह्मपुरी (न.प.)	..	26,631	14,222	12,409	Brahmapuri (M)
X. मूल (न.प.)	..	18,008	9,109	8,899	Mul (M)
XI. राजूरा (न.प.)	..	18,969	10,146	8,823	Rajura (M)
XII. सासली (ज.श.)	..	6,398	3,368	3,030	Sasti (C.T.)
30 गडचिरोली	एकूण / Total ..	7,87,010	3,98,364	3,88,646	Gadchiroli
	ग्रामीण / Rural ..	7,18,445	3,62,474	355,971	
	नागरी / Urban	68,565	35,890	32,675	
I. गडचिरोली (न.प.)	..	29,565	15,720	13,845	Gadchiroli (M)
II. देसाईगंज (न.प.)	..	19,794	10,094	9,700	Desaiganj (M)
III. अंलापल्ली (ज.श.)	..	8,224	4,337	3,887	Aalapalli (C.T.)
IV. अहेरी (ज.श.)	..	10,982	5,739	5,243	Aheri (C.T.)

1. क्षेत्रफल / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.10

ग्रामीण व नगरी भागातील मुख्यतः काम करणारे, सीमांतिक कामगार व काम न करणारे स्त्री पुरुष
Main workers, marginal workers and non-workers by sex in rural and urban area
(जनगणना/ Population Census, 1991)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	एकूण ग्रामीण नागरी (3)	एकूण लोकसंख्या (संस्थामधील व बेघरांची धरून) Total population (including institutional and houseless population)			मुख्यतः काम करणारे / Main workers एकूण मुख्यतः काम करणारे Total Main workers (I-IX)			Total Rural/ Urban (3)	District (2)	
			व्यक्ती Person (4)	पुरुष Males (5)	स्त्रिया Females (6)	व्यक्ती Person (7)	पुरुष Males (8)	स्त्रिया Females (9)			
1	बृहन्मुंबई	ए	99,25,891	54,60,145	44,65,746	34,34,732	29,66,082	4,68,650	T	Brihan Mumbai	
		ग्रा									R
		ना	99,25,891	54,60,145	44,65,746	34,34,732	29,66,082	4,68,650	U		
2	ठाणे	ए	52,49,126	27,92,874	24,56,252	19,61,704	15,12,688	4,49,016	T	Thane	
		ग्रा	18,55,919	9,49,619	9,06,300	8,14,447	5,13,067	3,01,380	R		
		ना	33,93,207	18,43,255	15,49,952	11,47,257	9,99,621	1,47,636	U		
3	रायगड	ए	18,24,816	9,07,907	9,16,909	7,20,103	4,56,615	2,63,488	T	Raigad	
		ग्रा	14,96,176	7,35,388	7,60,788	6,14,618	3,67,629	2,46,989	R		
		ना	3,28,640	1,72,519	1,56,121	1,05,485	88,986	16,499	U		
4	रत्नागिरी	ए	15,44,057	7,00,190	8,43,867	5,75,756	3,19,599	2,56,157	T	Ratnagiri	
		ग्रा	14,06,001	6,30,502	7,75,499	5,35,806	2,87,016	2,48,790	R		
		ना	1,38,056	69,688	68,368	39,950	32,583	7,367	U		
5	सिंधुदुर्ग	ए	8,32,152	3,89,384	4,42,768	3,18,491	1,86,290	1,32,201	T	Sindhudurg	
		ग्रा	7,69,002	3,57,773	4,11,229	3,00,190	1,71,695	1,28,495	R		
		ना	63,150	31,611	31,539	18,301	14,595	3,706	U		
6	नाशिक	ए	29,51,352	19,84,973	18,66,379	15,84,002	9,97,622	5,86,380	T	Nashik	
		ग्रा	13,91,267	12,69,908	12,12,359	11,83,798	6,62,384	5,21,414	R		
		ना	13,69,085	7,15,065	6,54,020	4,00,204	3,35,238	64,966	U		
7	धुळे	ए	25,19,663	12,87,088	12,32,575	10,04,884	6,53,767	3,51,117	T	Dhule	
		ग्रा	19,99,822	10,15,876	9,83,946	8,66,441	5,35,606	3,30,835	R		
		ना	5,19,841	2,71,212	2,48,629	1,38,443	1,18,161	20,282	U		
8	जळगाव	ए	31,87,634	16,42,873	15,44,941	12,79,877	8,18,245	4,61,632	T	Jalgaon	
		ग्रा	23,12,965	11,87,625	11,25,340	10,32,732	6,10,049	4,22,683	R		
		ना	8,74,669	4,55,248	4,15,421	2,47,145	2,08,196	38,949	U		

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
9	अहमदनगर	ए	33,72,935	17,30,609	16,42,326	14,32,411	87,521	5,56,890	T	Ahmednagar
		ग्रा	28,39,454	14,52,006	13,87,448	12,62,944	7,40,976	5,21,968	R	
		ना	5,33,481	2,78,603	2,54,878	1,69,467	1,34,545	34,922	U	
10	पुणे	ए	55,32,532	28,61,460	26,71,072	20,51,679	14,42,788	6,08,891	T	Pune
		ग्रा	27,25,503	13,87,461	13,38,042	11,79,727	7,22,451	4,57,276	R	
		ना	28,07,029	14,73,999	13,33,030	8,71,952	7,20,337	1,51,615	U	
11	सातारा	ए	24,51,372	12,08,375	12,42,997	8,96,395	5,88,249	3,08,146	T	Satara
		ग्रा	21,35,532	10,44,421	10,91,111	8,05,126	5,13,116	2,92,010	R	
		ना	3,15,840	1,63,954	1,51,886	91,269	75,133	16,136	U	
12	सांगली	ए	22,09,488	11,28,521	10,80,967	8,14,726	5,91,536	2,23,190	T	Sangali
		ग्रा	17,07,041	8,68,447	8,38,594	6,59,190	4,63,103	1,96,087	R	
		ना	5,02,447	2,60,074	2,42,373	1,55,536	1,28,433	27,103	U	
13	सोलापूर	ए	32,31,057	16,70,516	15,60,541	12,48,343	8,47,683	4,00,660	T	Solapur
		ग्रा	23,01,574	11,92,575	11,08,999	9,69,310	6,30,538	3,38,772	R	
		ना	9,29,483	4,77,941	4,51,542	2,79,033	2,17,145	61,888	U	
14	कोल्हापूर	ए	29,89,507	15,24,732	14,64,775	11,69,735	8,08,772	3,60,963	T	Kolhapur
		ग्रा	22,02,505	11,13,588	10,88,917	9,26,761	5,98,239	3,28,522	R	
		ना	7,87,002	4,11,144	3,75,858	2,42,974	2,10,533	32,441	U	
15	औरंगाबाद	ए	22,13,779	11,51,693	10,62,086	8,86,480	5,62,217	3,24,263	T	Aurangabad
		ग्रा	14,88,636	7,66,816	7,21,820	6,81,971	3,90,743	2,91,228	R	
		ना	7,25,143	3,84,877	3,40,266	2,04,509	1,71,474	33,035	U	
16	जालना	ए	13,64,425	6,96,798	6,67,627	5,99,819	3,58,677	2,41,142	T	Jalna
		ग्रा	11,33,697	5,77,290	5,56,407	5,34,220	3,03,412	2,30,808	R	
		ना	2,30,728	1,19,508	1,11,220	65,599	55,265	10,334	U	
17	परभणी	ए	21,17,035	10,83,794	10,33,241	8,90,306	5,52,564	3,37,742	T	Parbhani
		ग्रा	8,80,579	8,35,976	8,04,460	7,59,857	4,43,585	3,16,272	R	
		ना	4,76,599	2,47,818	2,28,781	1,30,449	1,08,979	21,470	U	
18	बीड	ए	18,22,072	9,37,410	8,84,662	7,58,589	4,61,982	2,96,607	T	Beed
		ग्रा	14,95,104	7,65,849	7,29,255	6,69,914	3,87,906	2,82,008	R	
		ना	3,26,968	1,71,561	1,55,407	88,675	74,076	14,599	U	
19	नांदेड	ए	23,30,374	11,97,876	11,32,498	9,26,583	5,87,645	3,38,938	T	Nanded
		ग्रा	18,24,234	9,33,311	8,90,923	7,90,177	4,75,609	3,14,568	R	
		ना	5,06,140	2,64,565	2,41,575	1,36,406	1,12,036	24,370	U	

तक्का क्रमांक/TABLE No. 1.10 Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
20	उस्मानाबाद	ए	12,76,327	6,58,896	6,17,431	5,29,425	3,34,918	1,94,507	T	Osmanabad
		ग्रा	10,82,447	5,57,064	5,25,383	4,74,794	2,90,887	1,83,907	R	
		ना	1,93,880	1,01,832	92,048	54,631	44,031	10,600	U	
21	लातूर	ए	16,76,641	8,63,203	8,13,438	6,56,243	4,20,375	2,35,868	T	Latur
		ग्रा	13,34,773	6,83,066	6,51,707	5,69,251	3,44,112	2,25,139	R	
		ना	3,41,868	1,80,137	1,61,731	86,992	76,263	10,729	U	
22	बुलढाणा	ए	18,86,299	9,66,017	9,20,282	8,44,348	4,95,788	3,48,560	T	Buldhana
		ग्रा	14,97,964	7,65,107	7,32,857	7,28,131	4,02,525	3,25,606	R	
		ना	3,88,335	2,00,910	1,87,425	1,16,217	93,263	22,954	U	
23	अकोला	ए	22,14,271	11,42,148	10,72,123	9,23,191	5,79,564	3,43,627	T	Akola
		ग्रा	15,79,940	8,12,857	7,67,083	7,41,781	42,846	3,13,935	R	
		ना	6,34,331	3,29,291	3,05,040	1,81,410	1,51,718	29,692	U	
24	अमरावती	ए	22,00,057	11,36,314	10,63,743	8,87,892	59,056	2,97,036	T	Amravati
		ग्रा	14,82,928	7,63,514	7,19,414	6,77,510	4,16,390	2,61,120	R	
		ना	7,17,129	3,72,800	3,44,329	2,10,382	17,446	35,916	U	
25	यवतमाळ	ए	20,77,144	10,64,422	10,12,722	9,23,950	5,54,674	3,68,576	T	Yavatmal
		ग्रा	17,20,213	87,017	8,41,196	8,21,263	4,70,411	3,50,852	R	
		ना	3,56,931	1,85,405	1,71,526	1,01,987	84,263	17,724	U	
26	वर्धा	ए	10,67,357	5,50,370	5,16,987	4,50,539	2,84,738	1,65,801	T	Wardha
		ग्रा	7,83,840	4,03,503	3,80,337	3,71,501	2,18,498	1,53,003	R	
		ना	2,83,517	1,46,867	1,36,650	79,038	66,240	12,798	U	
27	नागपूर	ए	32,87,139	17,10,404	15,76,735	11,67,907	8,36,750	3,31,157	T	Nagpur
		ग्रा	12,56,225	6,49,900	6,06,325	5,88,047	3,50,044	2,38,003	R	
		ना	20,30,914	10,60,576	9,70,410	79,860	4,86,706	93,154	U	
28	भंडारा	ए	21,07,629	10,60,275	10,47,354	9,65,020	5,45,552	4,19,468	T	Bhandara
		ग्रा	18,31,735	9,18,913	9,12,822	8,81,566	4,82,961	3,98,605	R	
		ना	2,75,894	1,41,362	1,34,532	83,454	62,591	20,863	U	
29	चंद्रपूर	ए	17,71,994	9,09,787	8,62,207	7,45,116	4,69,492	2,75,624	T	Chandrapur
		ग्रा	12,75,171	6,78,234	6,26,937	6,04,058	3,50,049	2,54,009	R	
		ना	4,96,823	2,61,553	2,35,270	1,41,058	1,19,443	21,615	U	
30	गडचिरोली	ए	1,87,010	3,98,364	3,88,646	3,58,563	2,17,292	1,41,271	T	Gadchiroli
		ग्रा	7,18,445	3,62,474	3,55,471	3,35,519	2,00,328	1,35,191	R	
		ना	68,565	35,890	32,675	23,044	16,964	6,080	U	
महाराष्ट्र राज्य	..	ए	7,89,21,135	4,08,17,418	3,81,03,717	3,10,06,109	2,09,18,541	1,00,87,568	T	Maharashtra State
		ग्रा	4,83,79,549	2,45,28,080	1,38,51,669	2,13,80,650	1,27,71,175	86,09,475	R	
		ना	3,05,41,586	1,62,89,338	1,42,52,248	96,25,459	81,47,366	14,78,093	U	

तक्रा क्रमांक/TABLE No. 1.10 Contd..

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	एकूण ग्रामीण नागरी (3)	सीमांतिक कामगार Marginal workers			काम न करणारे Non-workers			Total Rural/ Urban (3)	District (2)
			व्यक्ती Person (10)	पुरुष Males (11)	स्त्रिया Females (12)	व्यक्ती Person (13)	पुरुष Males (14)	स्त्रिया Females (15)		
(1)	(2)	(3)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(3)	(2)
1	बृहन्मुंबई	ए	64,610	41,250	23,360	64,26,549	24,52,813	39,73,736	T	Brihan Mumbai
		ग्रा	64,610	41,250	23,360	64,26,549	24,52,813	39,73,736	R	
		ना	64,610	41,250	23,360	64,26,549	24,52,813	39,73,736	U	
2	ठाणे	ए	1,29,855	20,677	1,09,178	31,57,567	12,59,509	18,98,058	T	Thane
		ग्रा	1,06,547	10,907	95,640	9,34,925	4,25,645	5,09,280	R	
		ना	23,308	9,770	13,538	22,22,642	8,33,864	13,88,778	U	
3	रायगड	ए	80,445	11,586	68,859	10,24,268	4,39,706	5,84,562	T	Raigad
		ग्रा	77,385	10,672	66,713	8,04,173	3,57,087	4,47,086	R	
		ना	3,060	914	2,146	2,20,095	82,619	1,37,476	U	
4	रत्नागिरी	ए	1,19,054	14,533	1,04,521	8,49,247	3,66,058	4,83,189	T	Ratnagiri
		ग्रा	1,17,766	13,992	1,03,774	7,52,429	3,29,494	4,22,935	R	
		ना	1,388	541	747	96,818	36,564	60,254	U	
5	सिंधुदुर्ग	ए	76,738	13,014	63,724	4,36,923	1,90,080	2,46,843	T	Sindhudurg
		ग्रा	74,930	12,239	62,691	3,93,882	1,73,839	2,20,043	R	
		ना	1,808	775	1,033	43,041	16,241	26,800	U	
6	नाशिक	ए	94,733	13,932	80,801	21,72,617	9,73,419	11,99,198	T	Nashik
		ग्रा	86,212	11,327	74,885	12,12,257	5,96,197	6,16,060	R	
		ना	8,521	2,605	5,916	9,60,360	3,77,222	5,83,138	U	
7	धुळे	ए	1,43,608	9,260	1,34,348	13,71,171	6,24,061	7,47,110	T	Dhule
		ग्रा	1,40,102	8,229	1,31,873	9,93,279	4,72,041	5,21,238	R	
		ना	3,506	1,031	2,475	3,77,892	1,52,020	2,25,872	U	
8	जळगाव	ए	87,412	8,073	79,339	18,20,345	8,16,555	10,03,790	T	Jalgaon
		ग्रा	80,982	6,630	74,352	11,99,251	5,70,946	6,28,305	R	
		ना	6,430	1,443	4,987	6,21,094	2,45,609	3,75,485	U	

9	अहमदनगर	ए	1,17,363	9,178	1,08,185	18,23,161	8,45,910	9,77,251	T	Ahmednagar
		ग्रा	1,13,783	8,244	1,05,539	14,62,727	7,02,786	7,59,941	R	
		ना	3,580	934	2,646	3,60,434	1,43,124	2,17,310	U	
10	पुणे	ए	1,79,076	25,313	1,53,763	33,01,777	13,93,359	19,08,418	T	Pune
		ग्रा	1,56,555	15,727	1,40,828	13,89,221	6,49,283	7,39,938	R	
		ना	22,521	9,586	12,935	19,12,556	7,44,076	11,68,480	U	
11	सातारा	ए	1,94,842	10,366	1,84,476	13,60,135	6,09,760	7,50,375	T	Satara
		ग्रा	1,91,542	9,697	1,81,845	11,38,864	5,21,608	6,17,256	R	
		ना	3,300	669	2,631	2,21,271	88,152	1,33,119	U	
12	सांगली	ए	1,60,116	8,484	1,51,632	12,34,646	5,28,501	7,06,145	T	Sangali
		ग्रा	1,50,467	6,733	1,43,734	8,97,384	3,98,611	4,98,773	R	
		ना	9,649	1,751	7,898	3,37,262	1,29,890	2,07,372	U	
13	सोलापूर	ए	1,43,171	8,769	1,34,402	18,39,543	8,14,064	10,25,479	T	Solapur
		ग्रा	1,36,936	7,704	1,29,232	11,95,328	5,54,333	6,40,995	R	
		ना	6,235	1,065	5,170	6,44,215	2,59,731	3,84,484	U	
14	कोल्हापूर	ए	2,09,456	23,850	1,85,606	16,10,316	6,92,110	9,18,206	T	Kolhapur
		ग्रा	1,93,957	20,542	1,73,415	10,81,787	4,94,807	5,86,980	R	
		ना	15,499	3,308	12,191	5,28,529	1,97,303	3,31,226	U	
15	औरंगाबाद	ए	58,865	8,390	50,475	12,68,434	5,81,086	6,87,348	T	Aurangabad
		ग्रा	54,307	6,559	47,748	7,52,358	3,69,514	3,82,844	R	
		ना	4,558	1,831	2,727	5,16,076	2,11,572	3,04,504	U	
16	जालना	ए	6,024	44,842	44,842	7,13,740	3,32,097	3,81,643	T	Jalna
		ग्रा	5,597	43,353	43,353	5,50,527	2,68,281	2,82,246	R	
		ना	427	1,489	1,489	1,63,213	63,816	99,397	U	
17	परभणी	ए	76,536	6,681	69,855	11,50,193	5,24,549	6,25,644	T	Parbhani
		ग्रा	73,313	5,975	67,338	8,07,266	3,86,416	4,20,850	R	
		ना	3,223	706	2,517	3,42,927	1,38,133	2,04,794	U	
18	बीड	ए	97,817	13,345	84,472	9,65,666	4,62,083	5,03,583	T	Beed
		ग्रा	94,559	12,484	82,075	7,30,631	3,65,459	3,65,172	R	
		ना	3,258	861	2,397	2,35,035	96,624	1,38,411	U	
19	नांदेड	ए	1,15,878	12,350	1,03,526	12,87,913	5,97,881	8,90,832	T	Nanded
		ग्रा	1,09,108	10,570	98,538	9,24,949	4,47,132	4,77,817	R	
		ना	6,770	1,780	4,990	3,62,964	1,50,749	2,12,215	U	
20	उस्मानाबाद	ए	49,101	2,945	46,156	6,97,801	3,21,033	3,76,768	T	Osmanabad
		ग्रा	46,988	2,545	44,443	5,60,665	2,63,632	2,97,033	R	
		ना	2,113	400	1,713	1,37,136	57,401	79,735	U	

तका क्रमांक/TABLE No. 1.10 Contd.

(1)	(2)	(3)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(3)	(2)
21	लातूर	ए	79,080	5,036	74,044	9,41,318	4,37,792	5,03,526	T	Latur
		ग्रा	75,309	4,660	70,649	6,90,213	3,34,294	3,55,919	R	
		ना	3,771	376	3,395	2,51,105	1,03,498	1,41,607	U	
22	बुलढाणा	ए	54,221	7,820	46,401	9,87,730	4,62,409	5,25,321	T	Buldhana
		ग्रा	49,379	6,842	42,537	7,20,454	3,557,40	3,64,714	R	
		ना	4,842	978	3,864	2,67,276	1,06,669	1,60,607	U	
23	अकोला	ए	45,968	7,624	38,344	12,45,112	5,54,960	6,90,152	T	Akola
		ग्रा	42,516	6,434	36,082	7,95,643	3,78,577	4,17,066	R	
		ना	3,452	1,190	2,262	4,49,469	1,76,383	2,73,086	U	
24	अमरावती	ए	88,817	23,408	65,409	12,23,348	5,22,050	7,01,298	T	Amravati
		ग्रा	79,611	20,716	8,895	7,25,807	3,26,408	3,99,399	R	
		ना	9,206	2,692	6,514	4,97,541	1,95,642	3,01,899	U	
25	यवतमाळ	ए	67,657	10,049	57,608	10,86,237	4,99,699	86,538	T	Yavatmal
		ग्रा	63,681	9,066	54,615	8,35,269	3,99,540	4,35,729	R	
		ना	3,976	983	2,993	2,50,968	1,00,159	1,50,809	U	
26	वर्धा	ए	25,075	6,586	18,489	8,91,743	2,59,046	3,32,697	T	Wardha
		ग्रा	22,478	5,622	16,856	3,89,861	1,79,383	2,10,478	R	
		ना	2,597	964	1,633	2,01,882	79,663	1,22,219	U	
27	नागपूर	ए	64,862	15,724	49,138	20,54,370	8,57,930	11,96,440	T	Nagpur
		ग्रा	46,346	8,650	37,696	6,21,832	2,91,206	3,30,626	R	
		ना	18,516	7,074	11,442	14,32,538	5,66,724	8,65,814	U	
28	भंडारा	ए	91,574	14,073	77,501	10,51,035	5,00,650	5,50,385	T	Bhandara
		ग्रा	88,007	18,266	74,741	8,62,162	4,22,686	4,39,476	R	
		ना	3,567	807	2,760	1,88,873	77,964	1,10,909	U	
29	चंद्रपूर	ए	72,578	9,721	62,857	9,54,300	4,30,574	5,23,726	T	Chandrapur
		ग्रा	67,537	7,931	59,606	6,03,576	2,90,254	3,13,322	R	
		ना	5,041	1,790	3,151	3,50,724	1,40,320	2,10,404	U	
30	गडचिरोली	ए	64,883	6,310	58,573	3,63,564	1,74,762	1,88,802	T	Gadchiroli
		ग्रा	63,276	6,041	57,235	3,19,650	1,56,105	1,63,545	R	
		ना	1,607	269	1,338	43,914	18,657	25,257	U	
महाराष्ट्र राज्य	..	ए	29,04,257	3,74,371	25,29,886	4,50,10,769	1,95,24,506	2,54,86,263	T	Maharashtra State
		ग्रा	26,52,529	2,75,601	23,76,928	2,43,46,370	1,14,81,304	1,28,65,066	R	
		ना	2,51,728	98,770	1,52,958	2,06,64,399	80,43,202	1,26,21,197	U	

1. क्षेत्रफल / AREA AND POPULATION

तक्का क्रमांक/TABLE No. 1.11

मुख्यतः काम करणाऱ्यांची औद्योगिक प्रकारानुसार वर्गवारी/Classification of main workers by industrial categories

(जनगणना/Population Census, 1991)

अनु क्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	शेतकरी Cultivators			शेतमजूर Agricultural labourers			पशुसंवर्धन, जंगल काप, मच्छीमारी, शिकार, मळे, फळभाज्या आणि अनुषंगिक व्यवसाय Livestock, forestry, fishing, hunting and plantations orchards and allied activities			खाणकाम व दगडकाम Mining and Quarrying			District (2)
		एकूण Total (3)	पुरुष Males (4)	स्त्रिया Females (5)	एकूण Total (6)	पुरुष Males (7)	स्त्रिया Females (8)	एकूण Total (9)	पुरुष Males (10)	स्त्रिया Females (11)	एकूण Total (12)	पुरुष Males (13)	स्त्रिया Females (14)	
1	बृहन्मुंबई	3,402	2,782	620	2,521	1,765	756	17,122	15,024	2,098	5,683	5,128	555	Brihan Mumbai
2	ठाणे	4,02,934	2,29,753	1,73,181	2,00,327	1,03,830	96,497	40,434	32,956	7,478	7,675	6,519	1,156	Thane
3	रायगड	3,22,662	1,62,191	1,60,471	1,27,102	62,433	64,669	21,238	18,132	3,106	2,663	2,163	500	Ratnagad
4	रत्नागिरी	3,65,462	1,63,022	2,02,440	55,470	26,158	29,312	17,475	15,904	1,571	3,491	2,434	1,057	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	1,92,648	96,502	96,146	38,813	20,343	18,470	9,835	8,612	1,223	4,619	3,538	1,081	Sindhudurg
6	नाशिक	6,85,883	3,88,831	2,97,052	3,82,696	1,63,299	2,19,397	19,027	16,313	2,714	1,312	965	347	Nashik
7	धुळे	3,77,128	2,67,599	1,09,529	3,97,693	1,84,480	2,13,213	14,592	12,611	1,981	807	590	217	Dhule
8	जळगाव	3,84,211	2,46,368	1,37,843	5,67,295	2,75,872	2,91,423	18,166	16,003	2,163	758	591	167	Jaigaon
9	अहमदनगर	6,78,288	3,91,363	2,86,925	3,80,918	1,72,166	2,08,752	21,187	16,859	4,328	1,952	1,578	374	Ahmednagar
10	पुणे	6,43,810	3,71,734	2,72,076	2,87,365	1,28,162	1,59,203	32,916	26,759	6,157	3,355	2,687	668	Pune
11	सातारा	4,41,763	2,77,491	1,64,272	1,93,410	85,296	1,08,114	16,164	13,370	2,794	1,923	1,445	478	Satara
12	सांगली	3,53,956	2,55,602	98,354	1,97,119	1,04,658	92,461	16,593	13,129	3,464	1,077	927	150	Sangli
13	सोलापूर	4,21,105	2,99,059	1,22,046	3,93,944	1,95,398	1,98,546	25,870	21,591	4,279	2,007	1,667	340	Solapur
14	कोल्हापूर	5,37,002	3,25,207	2,11,795	1,98,821	99,101	99,720	18,808	12,989	5,819	2,698	2,233	465	Kolhapur
15	औरंगाबाद	3,65,178	2,17,447	1,47,731	2,51,297	1,09,365	1,41,932	11,018	9,656	1,362	914	646	268	Aurangabad
16	जालना	2,80,492	1,69,794	1,10,698	2,13,787	95,705	1,18,082	7,274	6,374	900	682	489	193	Jalna
17	परभणी	3,46,818	2,21,916	1,24,902	3,68,736	1,74,840	1,93,896	11,503	10,604	899	1,059	781	278	Parbhani
18	बीड	3,72,658	2,24,187	1,48,471	2,31,452	1,01,718	1,29,734	12,833	11,028	1,805	806	627	179	Beed
19	नांदेड	3,40,709	2,26,161	1,14,548	3,83,205	1,81,867	2,01,338	11,571	10,874	697	596	460	136	Nanded
20	उस्मानाबाद	2,14,496	1,49,081	65,415	2,17,527	99,969	1,17,558	6,069	5,251	818	1,020	775	245	Osmanabad
21	लातूर	2,58,428	1,69,580	88,848	2,56,672	1,23,636	1,33,036	5,057	4,736	321	1,601	1,239	362	Latur
22	बुलढाणा	3,29,063	1,91,088	1,37,975	3,66,758	1,70,235	1,96,523	8,066	6,946	1,120	492	342	150	Buldhana
23	अकोला	2,41,226	1,60,532	80,694	4,69,292	2,27,662	2,41,630	7,984	7,138	846	892	626	266	Akola
24	अमरावती	1,91,194	1,44,543	46,651	4,65,474	2,41,102	2,24,372	13,077	11,586	1,491	381	274	107	Amravati
25	यवतमाळ	2,49,570	1,66,692	82,878	4,94,163	2,30,461	2,63,702	12,946	11,678	1,268	5,500	4,957	543	Yavatmal
26	वर्धा	1,25,214	83,827	41,387	2,07,916	97,750	1,10,166	7,200	6,382	818	895	594	301	Wardha
27	नागपूर	2,14,646	1,37,815	76,831	2,80,181	1,26,699	1,53,482	23,424	21,178	2,246	25,596	23,408	2,188	Nagpur
28	भंडारा	3,88,544	2,11,929	1,76,615	3,15,159	1,44,530	1,70,629	18,008	16,420	1,588	5,033	3,355	1,678	Bhandara
29	चंद्रपूर	2,42,426	1,52,904	89,522	2,64,959	1,11,132	1,53,827	18,076	16,439	1,637	29,032	26,956	2,076	Chandrapur
30	गडचिरोली	2,01,192	1,25,844	75,348	1,03,151	45,879	57,272	8,198	7,291	907	556	341	215	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,01,72,108	62,30,844	39,41,264	83,13,223	39,05,511	44,07,712	4,71,731	4,03,833	67,898	1,15,075	98,335	16,740	Maharashtra State

तक्का क्रमांक/ TABLE No. 1.11 - Contd.

वस्तुनिर्माण, प्रक्रिया, सेवा व दुरुस्ती														
Manufacturing, Processing, servicing and Repairs														
अनु क्रमांक	जिल्हा	घरगुती उद्योग			इतर घरगुती उद्योग			बांधकाम			व्यापार आणि वाणिज्य			District
		Household Industry			other than household Industry			Construction			Trade and Commerce			
Serial No. (1)	(2)	एकूण Total (15)	पुरुष Males (16)	स्त्रिया Females (17)	एकूण Total (18)	पुरुष Males (19)	स्त्रिया Females (20)	एकूण Total (21)	पुरुष Males (22)	स्त्रिया Females (23)	एकूण Total (24)	पुरुष Males (25)	स्त्रिया Females (26)	(2)
1	बृहन्मुंबई	50,997	38,884	12,113	12,12,966	11,13,783	99,183	1,45,539	1,33,356	12,181	8,55,297	7,65,340	89,957	Brihan Mumbai
2	ठाणे	23,404	15,696	7,708	5,59,999	5,21,939	38,060	78,589	68,672	9,917	2,60,395	2,30,698	29,697	Thane
3	रायगड	10,973	7,616	3,357	82,045	76,990	5,055	19,950	17,302	2,648	45,597	36,931	8,666	Raigad
4	रत्नागिरी	7,928	6,012	1,916	23,210	21,529	1,681	15,013	12,291	2,722	29,043	24,576	4,467	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	3,510	1,887	1,623	12,346	10,145	2,201	7,378	6,203	1,175	16,658	13,199	3,459	Sindhudurg
6	नाशिक	22,176	15,095	7,081	1,68,405	1,50,696	17,709	31,588	27,996	3,592	93,071	83,216	9,855	Nashik
7	धुळे	9,746	6,754	2,992	46,106	41,705	4,401	13,026	12,345	681	56,959	52,127	4,832	Dhule
8	जळगाव	16,411	11,854	4,557	64,407	60,113	4,294	17,576	16,918	658	76,906	72,390	4,516	jalgaon
9	अहमदनगर	19,770	13,149	6,621	1,08,245	85,544	22,701	22,464	20,462	2,002	72,370	65,833	6,537	Ahmednagar
10	पुणे	30,779	21,058	9,721	3,34,811	3,07,560	27,251	1,12,179	93,082	19,097	2,01,224	1,74,718	26,506	Pune
11	सातारा	19,889	14,680	5,209	55,411	48,921	6,490	15,997	14,647	1,350	48,953	44,080	4,873	Satara
12	सांगली	10,533	7,842	2,691	83,247	58,070	5,177	16,240	15,315	925	56,517	51,631	4,886	Sangli
13	सोलापूर	29,444	18,042	11,402	1,29,156	94,473	34,683	24,365	22,340	2,025	84,336	77,163	7,173	Solapur
14	कोल्हापूर	25,761	18,941	6,820	1,43,823	1,36,937	6,886	26,651	24,622	2,029	87,480	79,319	8,161	Kolhapur
15	औरंगाबाद	7,953	5,745	2,208	71,148	64,908	6,240	22,003	18,472	3,531	50,695	47,263	3,432	Aurangabad
16	जालना	6,446	4,741	1,705	20,238	17,412	2,826	6,133	5,468	665	26,409	25,004	1,405	Jalna
17	परभणी	11,289	8,765	2,524	26,645	23,016	3,629	15,535	14,437	1,098	40,473	38,765	1,708	Parbhani
18	बीड	8,946	6,758	2,188	23,041	20,393	2,648	11,685	10,659	1,026	32,710	30,660	2,050	Beed
19	नांदेड	12,409	8,424	3,985	36,143	31,447	4,696	18,405	17,176	1,229	47,722	45,833	1,889	Nanded
20	उस्मानाबाद	7,501	5,815	1,686	14,022	11,846	2,176	7,682	7,171	511	18,029	16,700	1,329	Osmanabad
21	लातूर	6,044	4,765	1,279	23,145	21,327	1,818	11,100	10,666	434	36,207	34,154	2,053	Latur
22	बुलढाणा	7,881	5,862	2,019	23,067	21,434	1,633	9,798	9,256	542	37,441	35,723	1,718	Buldhana
23	अकोला	9,206	6,771	2,435	33,822	31,540	2,282	14,459	13,400	1,059	54,633	52,639	1,994	Akola
24	अमरावती	11,663	8,739	2,924	30,403	27,874	2,529	17,755	16,496	1,259	53,422	51,688	1,734	Amravati
25	यवतमाळ	10,955	8,893	2,062	25,624	22,681	2,943	15,046	13,880	1,166	40,581	38,583	1,998	Yavatmal
26	वर्धा	3,290	2,490	800	24,379	22,088	2,291	8,515	7,109	1,406	22,116	20,667	1,449	Wardha
27	नागपूर	25,351	17,387	7,964	1,45,942	1,28,454	17,488	63,592	51,192	12,400	1,35,676	1,23,109	12,567	Nagpur
28	भंडारा	70,001	30,105	39,896	48,976	35,596	13,380	10,885	9,417	1,468	34,696	31,793	2,903	Bhandara
29	चंद्रपूर	13,288	10,261	3,027	41,066	36,784	4,282	19,006	15,592	3,414	33,722	29,719	4,003	Chandrapur
30	गडचिरोली	4,887	3,613	1,274	6,045	5,403	642	3,581	3,071	510	7,181	6,503	678	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	4,98,431	3,36,644	1,61,787	35,97,883	32,50,608	3,47,275	8,01,735	7,09,015	92,720	26,56,519	24,00,024	2,56,495	Maharashtra State

तक्का क्रमांक/ TABLE No. 1.11 - Contd.

अनु क्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	परिवहन, साठवण व दळणवळण Transport, Storage and Communication			इतर सेवा Other Services			मुख्यतः काम करणारे Total Main Workers			District (2)
		एकूण Total (27)	पुरुष Males (28)	स्त्रिया Females (29)	एकूण Total (30)	पुरुष Males (31)	स्त्रिया Females (32)	एकूण Total (33)	पुरुष Males (34)	स्त्रिया Females (35)	
1	बृहन्मुंबई ..	3,88,794	3,66,518	22,216	9,52,411	5,23,500	2,28,911	34,34,732	29,66,082	4,68,650	Brihan Mumbai
2	ठाणे ..	1,27,643	1,20,191	7,452	2,60,304	1,82,434	77,870	19,61,704	15,12,688	4,49,016	Thane
3	रायगड ..	24,205	23,660	545	63,668	49,197	14,471	7,20,103	4,56,615	2,63,488	Raigad
4	रत्नागिरी ..	13,139	12,760	379	45,525	34,913	10,612	5,75,756	3,19,599	2,56,157	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग ..	6,877	6,647	230	25,807	19,214	6,593	3,18,491	1,86,290	1,32,201	Sindhudurg
6	नाशिक ..	43,929	42,618	1,311	1,35,915	1,08,593	27,322	15,84,002	9,97,622	5,86,380	Nashik
7	धुळे ..	19,628	19,397	231	69,199	56,159	13,040	10,04,884	6,53,767	3,51,117	Dhule
8	जळगाव ..	36,201	35,571	630	97,946	82,565	15,381	12,79,877	8,18,245	4,61,632	Jalgaon
9	अहमदनगर ..	25,980	25,481	499	1,01,237	83,086	18,151	14,32,411	8,75,521	5,56,890	Ahmednagar
10	पुणे ..	98,278	94,322	3,956	3,06,962	2,22,706	84,256	20,51,679	14,42,788	6,08,891	Pune
11	सातारा ..	24,384	23,969	415	78,501	64,350	14,151	8,96,395	5,88,249	3,08,146	Satara
12	सांगली ..	22,685	22,258	427	76,759	62,104	14,655	8,14,726	5,91,539	2,23,190	Sangli
13	सोलापूर ..	33,964	33,211	753	1,04,152	84,739	19,413	12,48,343	8,47,683	4,00,660	Solapur
14	कोल्हापूर ..	29,734	29,338	396	98,957	80,085	18,872	11,69,735	8,08,772	3,60,963	Kolhapur
15	औरंगाबाद ..	20,302	19,958	344	85,972	68,757	17,215	8,86,480	5,62,217	3,24,263	Aurangabad
16	जालना ..	7,572	7,467	105	30,786	26,223	4,563	5,99,819	3,58,677	2,41,142	Jalna
17	परभणी ..	12,952	12,793	159	55,296	46,647	8,649	8,90,306	5,52,564	3,37,742	Parbhani
18	बीड ..	11,691	11,566	125	52,767	44,386	8,381	7,58,589	4,61,982	2,96,607	Beed
19	नांदेड ..	14,123	13,928	195	61,700	51,475	10,225	9,26,583	5,87,645	3,38,938	Nanded
20	उस्मानाबाद ..	7,054	6,980	74	36,025	31,330	4,695	5,29,425	3,34,918	1,94,507	Osmanabad
21	लातूर ..	10,114	10,023	91	47,875	40,249	7,626	6,56,243	4,20,375	2,35,868	Latur
22	बुलढाणा ..	11,612	11,491	121	50,170	43,411	6,759	8,44,348	4,95,788	3,48,560	Buldhana
23	अकोला ..	22,533	22,295	238	69,144	56,961	12,183	9,23,191	5,79,564	3,43,627	Akola
24	अमरावती ..	22,419	22,204	215	82,104	66,350	15,754	8,87,892	5,90,856	2,97,036	Amravati
25	यवतमाळ ..	11,679	11,561	118	57,186	45,288	11,898	9,23,250	5,54,674	3,68,576	Yavatmal
26	वर्धा ..	9,499	9,333	166	41,515	34,498	7,017	4,50,539	2,84,738	1,65,801	Wardha
27	नागपूर ..	70,573	68,267	2,306	1,82,926	1,39,241	43,685	11,67,907	8,36,750	3,31,157	Nagpur
28	भंडारा ..	14,329	13,945	384	59,389	48,462	10,927	9,65,020	5,45,552	4,19,468	Bhandara
29	चंद्रपूर ..	16,451	16,069	382	67,090	53,636	13,454	7,45,116	4,69,492	2,75,624	Chandrapur
30	गडचिरोली ..	1,895	1,855	40	21,877	17,492	4,385	3,58,563	2,17,292	1,41,271	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य ..	11,60,239	11,15,676	44,563	32,19,165	24,68,051	7,51,114	3,10,06,109	2,09,18,541	1,00,87,568	Maharashtra State

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.12

लोकसंख्या व काम करणारे यांचे वयोगट व लिंग यानुसार वर्गीकरण
Distribution of Population and workers by age groups and sex
(जनगणना /Population Census, 1991)

(हजारत/In Thousand)

एकूण /ग्रामीण /नागरी Total/Rural/Urban	वर्ष Age-group	एकूण लोकसंख्या Total Population*			काम करणारे (मुख्यतः + सीमांतिक) Workers (Main+Marginal)		
		पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total
		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
एकूण Total	0--9	9,849	9,323	19,172	..	..	..
	10--14	4,644	4,283	8,927	..	..	..
	15--19	3,926	3,303	7,229	1,520	1,192	2,712
	20--24	3,686	3,493	7,179	2,702	1,711	4,413
	25--29	3,291	3,356	6,647	3,058	1,775	4,833
	30--34	2,959	2,784	5,743	2,876	1,591	4,467
	35--39	2,730	2,464	5,194	2,672	1,449	4,121
	40--44	2,220	1,960	4,180	3,971	2,272	6,243
	45--49	1,866	1,708	3,574	..	..	..
	50--54	1,572	1,434	3,006	2,514	1,359	3,873
	55--59	1,172	1,074	2,246	..	..	..
	60--64	1,101	1,093	2,194	1,162	550	1,712
	65--69	670	668	1,338	..	..	..
	70--74	488	506	994	268	92	360
	75--79	205	212	417	..	..	..
	80+	267	299	566	55	19	74
वय माहीत नसलेले Age not known	..	171	142	313	22	9	31
	एकूण/Total	40,817	38,102	78,919	20,820	12,019	32,839
ग्रामीण Rural	0--9	6,338	6,042	12,380	397	566	963
	10--14	2,914	2,695	5,609	..	..	..
	15--19	2,304	1,932	4,236	1,084	1,090	2,174
	20--24	1,972	2,014	3,986	1,598	1,491	3,089
	25--29	1,777	1,952	3,729	1,701	1,516	3,217
	30--34	1,608	1,665	3,273	1,581	1,345	2,926
	35--39	1,521	1,473	2,994	1,502	1,211	2,713
	40--44	1,256	1,247	2,503	2,334	1,955	4,289
	45--49	1,117	1,126	2,243	..	..	..
	50--54	988	970	1,958	1,676	1,207	2,883
	55--59	771	728	1,499	..	..	..
	60--64	749	759	1,508	908	499	1,407
	65--69	462	469	931	..	..	..
	70--74	343	361	704	212	83	295
	75--79	138	147	285	..	..	..
	80+	186	206	392	40	16	56
वय माहीत नसलेले Age not known	..	83	66	149	12	7	19
	एकूण/Total	24,527	23,852	48,379	13,045	10,986	24,031

लवता क्रमांक/TABLE No. 1.12 Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
नागरी	0--9	3,510	3,281	6,791	..	..	..
Urban	10--14	1,731	1,588	3,319	..	..	..
	15--19	1,622	1,371	2,993	435	103	538
	20--24	1,714	1,478	3,192	1,104	220	1,324
	25--29	1,514	1,404	2,918	1,358	259	1,617
	30--34	1,351	1,119	2,470	1,295	246	1,541
	35--39	1,210	990	2,200	1,170	238	1,408
	40--44	964	712	1,676	1,637	317	1,954
	45--49	749	582	1,331	..	..	..
	50--54	583	465	1,048	838	152	990
	55--59	401	346	747	..	..	..
	60--64	352	334	686	253	51	304
	65--69	208	200	408	..	..	..
	70--74	144	146	290	56	9	65
	75--79	67	65	132	..	..	..
	80+	81	94	175	15	3	18
वय माहित नसलेले	Age not known	88	76	164	10	2	12
	एकूण/Total	16,289	14,251	30,540	8,171	1,600	9,771

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No.1.13

धर्मानुसार लोकसंख्या/ Population by religion

(जनगणना/ Population Census, 1991)

अनु. क्रमांक Sr. No	जिल्हा	बौद्ध Buddhists	ख्रिस्ती Christians	हिंदू Hindus	जैन Jains	मुस्लीम Muslims	शीख Sikhs	इतर धर्म व धर्ममते Other religions and persuasions	धर्म न सांगितलेले Religion not stated	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	बृहन्मंबई	5,57,089	4,41,338	67,47,676	3,53,613	16,70,170	76,892	60,165	18,948	99,25,891	Brihan Mumbai
2	ठाणे	1,91,446	1,62,692	43,01,877	80,053	4,71,866	18,079	4,061	16,052	52,49,125	Thane
3	रायगड	79,296	5,504	15,93,803	7,947	1,31,400	1,356	815	4,695	18,24,816	Raigad
4	रत्नागिरी	1,15,290	1,153	12,70,162	3,483	1,51,611	81	120	2,157	15,44,057	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	22,329	15,384	7,72,523	1,022	20,067	25	--	2	8,32,152	Sindhudurg
6	नाशिक	73,285	15,777	33,32,869	27,095	3,92,028	5,419	15	44	38,51,352	Nashik
7	धुळे	17,562	12,707	23,38,945	15,261	1,30,989	231	2,485	1,483	25,35,715	Dhule
8	जळगाव	1,15,464	3,774	26,88,727	22,521	3,50,811	1,464	977	3,896	31,87,634	Jalgaon
9	अहमदनगर	32,932	27,360	30,60,622	32,505	2,14,130	3,222	821	1,343	33,72,935	Ahmednagar
10	पुणे	2,66,002	92,894	47,53,854	71,712	3,20,504	17,263	7,210	3,093	55,32,532	Pune
11	सातारा	1,25,220	2,486	22,03,973	9,773	99,928	287	935	8,850	24,51,372	Satara
12	सांगली	31,452	8,376	19,31,788	73,868	1,63,334	359	210	101	22,09,488	Sangli
13	सोलापूर	37,071	6,971	28,53,476	22,692	3,09,740	256	626	225	32,31,057	Solapur
14	कोल्हापूर	41,164	13,552	26,24,172	1,24,372	1,84,824	397	329	697	29,89,507	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,93,153	12,809	15,76,756	17,283	4,07,775	2,753	632	2,618	22,13,779	Aurangabad
16	जालना	1,20,175	11,187	10,55,139	6,585	1,68,269	567	269	2,234	13,64,425	Jalna
17	परभणी	2,59,635	1,187	15,75,959	8,688	2,67,883	573	228	2,882	21,17,035	Parbhani
18	बीड	78,770	715	15,34,930	6,685	1,99,717	273	226	756	18,22,072	Beed
19	नांदेड	2,40,113	1,233	17,91,339	3,497	2,84,197	8,037	243	1,715	23,30,374	Nanded
20	उस्मानाबाद	40,727	271	11,03,807	4,747	1,22,402	59	253	4,061	12,76,327	Osmanabad
21	लातूर	71,791	515	13,79,885	4,397	2,19,876	47	93	37	16,76,641	Latur
22	बुलढाणा	2,56,992	1,304	13,96,044	10,126	2,20,338	210	618	167	18,86,299	Buldhana
23	अकोला	3,71,689	3,008	15,04,574	15,633	3,17,650	1,170	355	192	22,14,271	Akola
24	अमरावती	3,01,260	4,770	16,06,757	9,522	2,71,075	1,087	1,272	4,314	22,00,057	Amravati
25	यवतमाळ	1,93,337	2,130	17,12,887	9,183	1,56,008	1,153	848	1,598	20,77,144	Yavatmal
26	वर्धा	1,51,652	1,358	8,65,352	5,024	40,256	922	396	2,397	10,67,357	Wardha
27	नागपूर	4,93,208	23,346	25,06,571	13,987	2,29,039	12,820	2,253	5,915	32,87,139	Nagpur
28	भंडारा	2,55,968	1,892	17,92,740	1,504	39,826	1,708	9,363	4,628	21,07,629	Bhandara
29	चंद्रपूर	2,39,737	7,799	14,51,183	2,841	58,773	3,815	1,777	6,069	17,71,994	Chandrapur
30	गडचिरोली	63,976	1,538	7,04,823	221	13,469	239	468	2,276	7,87,010	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	50,40,785	8,85,030	6,40,33,213	9,65,840	76,28,755	1,61,184	99,768	1,06,560	7,89,37,187	Maharashtra State

आधार:-भारताची जनगणना, १९९१, मालिका १४, भाग चार (बी) (दोन)
Source - Population Census of India, 1991, series 14, Part IV-(B) (iii)

Note:- The 1991 census could not be conducted in 33 villages of Akrani and AKKalkuwa tehsals of Dhule district of Maharashtra. The population of these villages (i.e. 16,052) has been obtained from secondary source and included in the total population of Maharashtra

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No.1.14

राज्यवार लोकसंख्याची ठळक वैशिष्ट्ये/Salient features of Population by State

जनगणना/ Population Census, 1991

अनु. क्रमांक Sr. No	राज्य/ केंद्रशासित प्रदेश	क्षेत्रफल चौरस कि. मी. Area (Sq.Kms.)	लोकसंख्या Population		लोकसंख्येतील बदल	शेकडा बदल	दर हजार पुरुषांमागे स्त्रिया	दर चौरस कि. मी. मागे लोकसंख्या	नागरी लोकसंख्येचे शेकडा प्रमाण	साक्षरतेचे शेकडा प्रमाण	अनुसूचित जाती/जमातीचे एकूण शेकडा प्रमाण	जाती/एकूण
			1991	1981	Variation Population 1981-1991	Percentage Variations 1981-1991	Female per 1,000 males 1991	Population per Sq. Km. 1991	Population per Sq. Km. 1991	Literacy percentage 1991	Percentage of SC/ST to Total Population	State/Union Territories
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	आंध्रप्रदेश	2,75,045	6,65,08,008	5,35,49,673	1,29,58,335	+24.20	972	242	26.89	44.09	22.24	Andhra Pradesh
2	आसाम	78,438	2,24,14,322	1,98,96,843	25,17,479	+12.65	923	286	11.10	N.A.	20.23	Assam
3	अरुणाचल प्रदेश	83,743	8,64,558	6,31,839	2,32,719	+36.83	859	10	12.80	41.59	64.13	Arunachal Pradesh
4	बिहार	1,73,877	8,63,74,465	6,99,14,737	1,64,59,731	+23.54	911	479	13.14	38.48	22.22	Bihar
5	गुजरात	1,96,024	4,13,09,582	3,40,85,799	72,23,783	+21.19	934	211	34.49	61.29	22.32	Gujrat
6	गोवा	3,702	11,69,793	10,86,730*	83,063	.	967	316	41.01	75.51	0.06	Goa
7	हरियाणा	44,212	1,64,63,648	1,29,22,618	35,41,030	+27.40	865	372	24.63	55.85	19.75	Haryana
8	हिमाचल प्रदेश	55,673	51,70,877	42,80,818	8,90,059	+20.79	976	93	8.69	63.86	29.56	Himachal Pradesh
9	जम्मू व काश्मीर	22,22,336	77,18,700	59,87,389	17,31,311	+28.92	N. A.	76	23.83	N. A.	N. A.	Jammu & Kashmir
10	कर्नाटक	1,91,791	4,49,77,201	3,71,35,714	7,84,14,487	+21.12	960	235	30.92	56.04	20.64	Karnataka
11	केरळ	38,863	2,90,98,518	2,54,53,680	36,44,838	+14.32	1,036	749	26.69	89.81	11.01	Kerala
12	मध्यप्रदेश	4,43,446	6,61,81,170	5,21,78,844	1,40,02,326	+26.84	931	149	23.18	44.20	37.81	Madhya Pradesh
13	महाराष्ट्र	3,07,713	7,89,37,187	6,27,84,171	1,61,53,016	+25.73	934	257	38.69	64.87	20.37	Maharashtra
14	मणिपूर	22,327	18,37,149	14,20,953	4,16,196	+29.29	958	82	27.52	59.89	36.43	Manipur
15	मेघालय	22,429	17,74,778	13,35,819	4,38,959	+32.86	955	79	18.60	49.10	85.04	Meghalaya
16	मिझोरम	21,081	6,89,756	4,93,757	1,95,999	+39.70	921	33	46.10	82.27	94.87	Mizorzm
17	नागालॅंड	16,579	12,09,546	7,74,930	4,34,616	+56.08	886	73	17.21	61.65	87.07	Nagaland
18	ओरिसा	1,55,707	3,16,59,736	2,63,70,271	52,89,465	+20.06	971	203	13.38	49.09	38.41	Orissa
19	पंजाब	50,362	2,02,81,969	1,67,88,915	34,93,054	+20.81	882	103	29.5	58.51	28.31	Punjab
20	राजस्थान	3,42,239	4,40,05,990	3,42,61,862	97,44,128	+28.44	910	121	22.88	38.55	29.73	Rajasthan
21	सिक्कीम	7,096	4,06,457	3,16,385	90,072	+28.47	878	57	9.10	56.94	28.29	Sikkim
22	तामिळनाडू	1,30,058	5,58,58,946	4,84,08,077	74,50,869	+15.39	974	429	34.15	62.66	20.21	Tamil Nadu
23	त्रिपुरा	10,486	27,57,205	20,53,058	7,04,147	+34.30	945	263	15.30	60.44	47.31	Tripura
24	उत्तर प्रदेश	2,94,411	13,91,12,287	11,08,62,013	2,82,50,274	+25.48	879	473	19.84	41.60	21.25	Uttar Pradesh
25	पश्चिम बंगाल	88,752	6,80,77,965	5,45,80,647	1,34,97,318	+24.73	917	767	27.48	57.70	29.22	West Bengal
26	अन्धमान व निकोबार द्वे	8,249	2,80,651	1,88,741	91,920	+48.70	818	34	26.71	73.02	9.54	A and Nikobar Isalnd
27	चंदिगड	114	6,42,015	4,51,610	1,90,405	+42.16	790	101	89.69	77.81	16.51	Chandigarh
28	दादर व नगर हवेली.	491	1,38,477	1,03,676	34,801	+33.57	952	107	8.47	40.71	80.96	Dadar & Nagar Haveli
29	दिल्ली	1,483	94,20,644	62,20,406	32,00,238	+51.45	827	6,352	89.93	75.29	19.05	Delhi
30	लक्षदीप	32	51,707	40,249	11,458	+28.47	943	1,616	56.31	61.78	93.15	Lakshadweep
31	पॉण्डिचरी	492	8,07,785	6,04,471	2,03,314	+33.64	979	1,642	64.00	74.00	16.25	Pondicherry
32	दीव आणि दमण	112	1,01,586	.	.	.	969	907	46.80	71.20	15.37	Dive and Daman
	भारत	32,87,263	84,63,02,688	68,51,84,692	16,10,16,410	+23.50	929	267	26.13	52.13	23.63	India

N. A. - उपलब्ध नाही Not available / टीप : * १९८१ ची जनगणनेनुसार गोवा, दिव व दमण यांची माहिती वेगळी उपलब्ध नाही / * No separate information available for Goa, Div and Daman as per 1981 Populations census आधार. - भारताची जनगणना, १९९१/ Source. - Population Census of India, 1991

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No.1.15

जिल्हावार अंदाजित लोकसंख्या/ Districtwise projected Population

1992-2001

(रुपये हजारात)

(Figures in thousand)

अनु. क्रमांक Sr. No	जिल्हा (2)	लोकसंख्या Population 1991 जनगणना/Census (3)	1992 (4)	1993 (5)	1994 (6)	1995 (7)	1996 (8)	1997 (9)	1998 (10)	1999 (11)	2000 (12)	2001 (13)	District (2)
1	बृहन्मुंबई	9,926	10,013	10,163	10,315	10,468	10,618	10,767	10,914	11,061	11,206	11,352	Brihan Mumbai
2	ठाणे	5,249	5,377	5,603	5,839	6,083	6,334	6,594	6,863	7,140	7,427	7,723	Thane
3	रायगड	1,825	1,843	1,874	1,906	1,938	1,970	2,001	2,032	2,064	2,095	2,126	Raigad
4	रत्नागिरी	1,544	1,551	1,564	1,577	1,589	1,601	1,613	1,624	1,634	1,645	1,655	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	832	836	843	850	857	863	869	875	881	887	892	Sindhudurg
6	नाशिक	3,851	3,900	3,985	4,072	4,160	4,248	4,337	4,425	4,515	4,605	4,696	Nashik
7	धुळे	2,536	2,562	2,607	2,654	2,700	2,746	2,792	2,838	2,884	2,929	2,975	Dhule
8	जळगाव	3,188	3,218	3,270	3,322	3,375	3,427	3,479	3,531	3,582	3,633	3,684	Jalgaon
9	अहमदनगर	3,373	3,409	3,472	3,536	3,600	3,664	3,728	3,792	3,856	3,920	3,984	Ahmednagar
10	पुणे	5,533	5,613	5,754	5,898	6,044	6,191	6,340	6,490	6,642	6,796	6,953	Pune
11	सातारा	2,451	2,473	2,509	2,547	2,584	2,621	2,657	2,693	2,729	2,764	2,800	Satara
12	सांगली	2,209	2,229	2,263	2,297	2,332	2,366	2,399	2,433	2,466	2,499	2,532	Sangli
13	सोलापूर	3,231	3,265	3,329	3,382	3,441	3,501	3,559	3,618	3,677	3,736	3,795	Solapur
14	कोल्हापूर	2,990	3,014	3,056	3,099	3,142	3,184	3,226	3,267	3,308	3,348	3,388	Kolhapur
15	औरंगाबाद	2,214	2,259	2,340	2,422	2,508	2,595	2,685	2,776	2,870	2,967	3,066	Aurangabad
16	जालना	1,364	1,393	1,442	1,493	1,546	1,600	1,655	1,711	1,769	1,829	1,890	Jalna
17	परभणी	2,117	2,131	2,154	2,178	2,201	2,224	2,246	2,268	2,289	2,310	2,331	Parbhani
18	बीड	1,822	1,840	1,871	1,902	1,934	1,965	1,997	2,028	2,069	2,089	2,120	Beed
19	नांदेड	2,330	2,365	2,425	2,486	2,548	2,611	2,675	2,739	2,804	2,869	2,939	Nanded
20	उस्मानाबाद	1,276	1,295	1,327	1,359	1,393	1,426	1,460	1,494	1,529	1,564	1,599	Osmanabad
21	लातूर	1,677	1,701	1,743	1,786	1,829	1,873	1,917	1,962	2,007	2,053	2,099	Latur
22	बुलढाणा	1,886	1,907	1,943	1,979	2,016	2,053	2,090	2,126	2,163	2,199	2,236	Buldhana
23	अकोला	2,214	2,234	2,270	2,305	2,341	2,376	2,411	2,445	2,480	2,514	2,548	Akola
24	अमरावती	2,200	2,217	2,246	2,275	2,305	2,334	2,362	2,390	2,417	2,445	2,472	Amravati
25	यवतमाळ	2,077	2,094	2,124	2,155	2,185	2,219	2,244	2,273	2,302	2,331	2,359	Yavatmal
26	वर्धा	1,067	1,074	1,085	1,097	1,108	1,119	1,130	1,140	1,150	1,160	1,170	Wardha
27	नागपूर	3,287	3,326	3,394	3,463	3,533	3,603	3,673	3,743	3,813	3,884	3,956	Nagpur
28	भंडारा	2,108	2,120	2,141	2,163	2,184	2,205	2,225	2,245	2,264	2,282	2,301	Bhandara
29	चंद्रपूर	1,772	1,791	1,824	1,857	1,891	1,925	1,958	1,991	2,025	2,058	2,092	Chandrapur
30	गडचिरोली	787	795	810	825	840	855	870	885	900	915	930	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	78,937	79,845	81,431	83,039	84,675	86,317	87,959	89,611	91,290	92,959	94,660	Maharashtra State

69

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai-51

टिप- आकडे संक्षिप्तत असल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत

Note - Total may not tally due to rounding

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.16

एकूण लोकसंख्येतील साक्षरतेचे प्रमाण/Literacy rate to total population

जनगणना / Population Census, 1991

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा (1)	साक्षर लोकसंख्या Literate Population									साक्षर लोकसंख्येची ०-६ वर्षे वयोगटावरील लोकसंख्येची टक्केवारी Lierate Population as percentage to above 0-6 age group			District (2)
		ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकूण/Total			व्यक्ती Persons (12)	पुरुष Males (13)	स्त्रिया Females (14)	
		व्यक्ती Persons (3)	पुरुष Males (4)	स्त्रिया Females (5)	व्यक्ती Persons (6)	पुरुष Males (7)	स्त्रिया Females (8)	व्यक्ती Persons (9)	पुरुष Males (10)	स्त्रिया Females (11)				
1	बृहन्मुंबई	-	-	-	70,74,928	41,83,991	28,90,937	70,74,928	41,83,991	28,90,937	82.50	87.87	75.80	Brihan Mumbai
2	ठाणे	7,60,878	4,82,519	2,78,359	22,73,796	13,31,799	9,41,997	30,34,674	18,14,318	12,20,356	69.54	77.56	60.28	Thane
3	रायगड	7,49,779	4,43,775	3,06,004	2,21,511	1,27,210	94,91,290	97,12,90	4,00,985	4,00,305	63.95	75.94	52.20	Raigad
4	रत्नागिरी	7,18,483	3,89,035	3,29,448	1,00,318	54,492	45,826	8,18,801	4,43,527	3,75,274	62.70	76.64	51.61	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	4,99,249	2,61,936	2,37,313	49,027	25,978	23,049	5,48,276	2,87,914	2,60,362	75.81	86.23	66.87	Sindhurg
6	नाशिक	10,65,699	6,85,618	3,80,081	8,82,739	5,08,266	3,743	19,48,438	11,93,884	7,54,554	62.33	73.93	49.89	Nashik
7	धुळे	7,36,260	4,78,299	2,57,961	3,27,470	1,91,576	1,35,894	10,63,730	6,69,875	3,93,855	51.22	63.13	38.78	Dhule
8	जळगांव	11,36,626	7,23,184	4,13,442	5,58,173	3,27,412	2,30,761	16,94,799	10,50,596	6,44,203	64.30	77.45	50.34	Jalgaon
9	अहमदनगर	13,36,114	8,61,172	4,74,942	3,47,051	2,04,389	1,42,662	16,83,165	10,65,561	6,17,604	61.03	75.30	45.99	Ahmednagar
10	पुणे	13,67,991	8,55,174	5,12,817	19,27,237	11,02,995	8,24,242	32,95,228	19,58,169	13,37,059	71.05	82.56	59.77	Pune
11	सातारा	11,50,353	6,83,789	4,66,564	2,19,126	1,25,333	93,793	13,69,479	8,09,122	5,60,357	66.67	80.61	53.35	Satara
12	सांगली	8,48,442	5,25,457	3,22,985	3,15,650	1,82,778	1,32,782	11,64,092	7,08,235	4,55,857	62.61	74.82	49.94	Sangli
13	सोलापूर	9,57,665	6,36,648	3,21,017	5,36,797	3,23,697	2,13,100	14,94,462	9,60,345	5,34,117	56.39	70.08	41.73	Solapur
14	कोल्हापूर	11,61,652	7,25,529	4,36,123	5,33,072	3,08,793	2,24,279	16,94,724	10,34,322	6,60,402	66.94	80.33	53.08	Kolhapur
15	औरंगाबाद	5,64,570	4,02,394	1,62,176	4,40,882	2,67,974	1,72,908	10,05,452	6,70,368	3,35,084	58.98	72.93	39.64	Aurangabad
16	जालना	3,72,861	2,77,438	95,423	1,22,777	74,887	47,890	4,95,638	3,52,325	1,43,313	46.25	64.43	27.30	Jalna
17	परभणी	5,44,317	3,99,980	1,44,337	2,50,923	1,55,444	95,479	7,95,240	5,55,424	2,39,816	47.58	64.90	29.41	Parbhani
18	बीड	5,33,958	3,78,050	1,55,908	1,85,554	1,14,530	71,024	7,19,512	4,92,580	2,26,932	49.82	66.34	32.34	Beed
19	नांदेड	6,07,905	4,38,288	1,69,617	2,78,531	1,71,884	1,06,647	8,86,435	6,10,172	2,76,264	48.17	64.38	30.96	Nanded
20	उस्मानाबाद	4,47,977	2,96,097	1,51,880	1,12,353	68,888	43,465	5,60,330	3,64,985	1,95,345	54.27	63.39	39.16	Osmanabad
21	लातूर	5,49,326	3,65,656	1,83,670	1,94,230	1,20,106	74,124	7,43,556	4,85,762	2,57,794	55.57	70.47	39.74	Latur
22	बुलढाणा	7,00,610	4,56,038	2,44,572	2,39,499	1,40,727	98,772	9,40,109	5,95,765	3,43,344	61.69	76.53	46.13	Buldhana
23	अकोला	7,89,158	4,95,916	2,93,242	4,04,784	2,29,911	1,74,873	11,93,942	7,25,827	4,68,115	85.83	77.63	53.28	Akola
24	अमरावती	8,01,325	4,73,016	3,28,309	4,88,400	2,73,468	2,14,932	12,89,725	7,46,484	5,43,241	70.06	78.40	61.13	Amravati
25	यवतमाळ	7,56,444	4,83,023	2,73,421	2,33,899	1,34,447	99,452	9,90,343	6,17,470	3,72,873	57.96	70.45	44.81	Yavatmal
26	वर्धा	4,33,366	2,54,615	1,178,751	2,01,068	1,12,098	88,970	6,34,434	3,66,713	2,67,721	69.95	78.33	61.02	Wardha
27	नागपूर	5,44,506	3,91,068	2,53,428	13,92,230	7,89,369	6,02,861	20,36,736	11,80,437	8,56,299	73.64	81.79	64.74	Nagpur
28	भंडारा	9,51,595	5,90,102	3,61,493	1,92,320	1,09,844	82,476	11,43,915	6,99,946	4,43,969	64.69	78.82	50.44	Bhandara
29	चंद्रपूर	5,63,324	3,56,767	2,06,557	3,15,512	1,85,708	1,29,804	8,78,836	5,42,475	3,36,351	59.41	71.30	46.81	Chandrapur
30	गडचिरोली	2,36,109	1,60,246	75,863	40,740	24,632	16,108	2,76,849	1,84,878	91,971	42.89	56.56	28.87	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		2,19,86,542	1,39,70,829	80,15,713	2,04,60,597	1,19,72,626	84,87,971	4,24,47,139	2,59,43,455	1,65,03,584	64.87	76.56	52.32	Maharashtra state

आधार.-भारतीय जनगणना, १९९१, मालिका १४, भाग २ (ब)

Source.-Population Census of India, 1991, Series 14, Part II (B)

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.17

अनुसूचित जातीच्या लोकसंख्येतील साक्षरतेचे प्रमाण / Literacy rate of Scheduled Castes

जनगणना / Population Census, 1991

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा	साक्षर लोकसंख्या Literate Population									साक्षर लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Literate Population as percent- age to total population	District
		ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकूण/Total				
		एकूण Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	3,84,262	2,36,437	1,47,915	3,84,262	2,36,347	1,47,915	71.58	Brihan Mumbai
2	ठाणे	27,345	16,996	10,349	1,115,028	70,969	44,059	1,42,373	87,965	54,408	65.05	Thane
3	रायगड	18,382	10,913	7,469	8,789	5,168	3,621	27,171	16,081	11,090	64.81	Raigad
4	रत्नागिरी	12,335	7,025	5,310	2,226	1,311	915	14,561	8,336	8,225	63.46	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	23,205	12,615	10,590	2,256	1,268	988	25,461	13,883	11,578	69.67	Sindhudurg
6	नासिक	77,023	52,101	24,927	83,367	50,744	32,623	1,60,395	1,02,845	57,550	60.59	Nasikh
7	धुळे	41,625	29,236	12,389	20,074	12,550	7,524	61,690	41,786	19,913	55.74	Dhule
8	जळगांव	82,520	53,709	23,811	43,138	27,074	16,064	1,25,658	85,783	59,875	52.35	Jaigaon
9	अहमदनगर	1,40,124	95,508	44,616	35,348	22,091	13,257	1,75,472	1,17,599	57,873	51.86	Ahednagar
10	पुणे	97,705	64,399	33,306	2,06,463	1,25,913	80,550	3,04,168	1,90,312	1,13,855	59.47	Pune
11	सातारा	91,395	98,699	32,696	20,216	12,437	7,824	1,11,656	71,136	40,520	51.77	Satara
12	सांगली	89,896	58,836	31,060	34,452	21,225	13,227	1,24,348	80,061	44,287	54.09	Sangli
13	सोलापूर	1,22,354	88,024	34,330	64,324	41,099	23,225	1,86,678	1,29,123	57,55	46.52	Solapur
14	कोल्हापूर	1,32,438	88,287	44,151	39,952	21,886	18,066	1,72,390	1,10,173	62,217	54.34	Kolhapur
15	औरंगाबाद	58,723	43,997	14,726	61,924	40,677	21,047	1,20,647	84,674	35,773	50.37	Aurangabad
16	जालना	38,323	29,890	8,433	10,729	7,107	3,622	49,052	36,997	12,055	35.94	Jalna
17	परभणी	46,928	36,358	10,570	21,028	14,273	6,755	67,956	50,631	17,325	37.77	Parbhani
18	बीड	59,613	44,046	15,567	19,905	18,242	6,663	79,518	57,288	22,230	41.64	Beed
19	नांदेड	99,422	73,779	25,643	33,277	22,287	10,990	1,32,699	96,066	36,633	40.53	Nanded
20	उस्मानाबाद	58,250	41,344	16,906	13,920	8,960	4,960	72,170	50,304	21,866	43.46	Osmanabad
21	लातूर	8,334	59,146	24,201	25,771	17,088	8,683	1,09,118	76,234	32,884	43.88	Latur
22	बुलढाणा	57,330	47,598	19,732	19,223	12,339	6,884	86,553	59,937	26,616	50.11	Buldhana
23	अकोला	86,528	58,202	28,326	32,058	19,673	12,385	1,18,586	77,875	40,711	55.49	Akola
24	अमरावती	1,41,421	88,326	53,095	55,027	32,778	22,249	1,96,448	1,21,104	75,344	61.68	Amravati
25	यवतमाळ	82,751	53,084	29,667	25,013	14,837	10,176	107,764	67,921	39,843	57.62	Yavatmal
26	वर्धा	59,639	35,638	24,001	27,627	15,816	11,807	87,262	51,454	35,808	68.58	Wardha
27	नागपूर	1,16,466	71,054	45,411	2,52,191	1,41,326	1,10,865	3,68,656	2,12,380	1,56,276	71.05	Nagpur
28	भंडारा	1,75,748	1,07,276	68,372	34,093	19,533	14,560	2,09,641	1,26,809	82,932	69.34	Bhandhara
29	चंद्रपूर	96,573	60,307	36,266	61,139	36,677	24,262	1,57,712	97,184	60,526	62.85	Chandrapur
30	गडचिरोली	35,494	23,211	12,283	6,763	4,096	2,667	42,257	27,307	14,950	53.40	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	22,62,907	15,14,604	7,48,203	7,75,96,24	10,71,191	6,88,433	40,22,531	25,85,795	14,36,636	56.46	Maharashtra State

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.18

अनुसूचित जमातीच्या लोकसंख्येतील साक्षरतेचे प्रमाण / Literacy rate of Scheduled Tribes

जनगणना / Population Census, 1991

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा	साक्षर लोकसंख्या Literate Population									साक्षर लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Literate Population as percentage to total population	District	
		ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकूण/Total					
		एकूण Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)	
1	बृहन्मुंबई	...	...	...	60,054	34,407	25,647	60,054	34,407	25,647	68,24	Brihan Mumbai	
2	ठाणे	...	1,49,871	1,12,142	37,729	44,797	28,598	16,199	1,94,668	1,40,740	53,928	25,84	Thane
3	रायगड	...	39,224	26,714	12,510	9,158	5,631	3,527	48,382	32,345	16,037	25,74	Raigad
4	रत्नागिरी	...	3,621	2,474	1,147	481	361	120	4,102	2,835	1,267	33.01	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	...	1,869	1,071	789	138	85	53	2,007	1,156	851	64.62	Sindhudurg
6	नाशिक	...	1,85,032	1,31,124	53,908	30,425	19,254	11,171	2,15,457	1,50,378	85,079	29,83	Nasikh
7	धुळे	...	1,77,576	1,28,703	48,873	17,316	10,448	6,868	1,94,892	1,39,151	55,741	23.71	Dhule
8	जळगाव	...	69,410	51,103	18,307	16,500	1,10,386	6,064	85,860	61,489	24,371	34.70	jalgaon
9	अहमदनगर	...	52,097	38,842	13,255	4,977	3,617	1,360	57,074	42,459	14,615	30.59	Ahednagar
10	पुणे	...	55,420	38,606	16,814	17,819	13,673	4,146	73,239	52,279	20,960	41.97	Pune
11	सातारा	...	6,460	4,091	2,369	1,308	809	499	7,768	4,900	2,868	52.38	Satara
12	सांगली	...	4,005	2,652	1,353	779	439	436	4,784	3,091	11,693	54.05	Sangli
13	सोलापूर	...	9,983	7,248	2,735	8,515	5,508	3,007	18,498	12,756	5,742	47.69	Solapur
14	कोल्हापूर	...	6,449	4,128	2,321	1,071	665	406	7,520	4,793	2,727	61.06	Kolhapur
15	औरंगाबाद	...	15,673	12,251	3,322	5,541	3,500	2,041	21,214	15,851	5,363	32.86	Aurangabad
16	जालना	...	5,505	4,404	1,101	1,482	926	556	6,987	5,330	1,557	32.08	Jalna
17	परभणी	...	25,161	19,888	5,273	4,068	2,717	1,351	29,229	22,605	5,524	33.78	Parbhani
18	बीड	...	4,558	3,535	1,023	1,487	924	563	6,045	449	1,586	38.38	Beed
19	नांदेड	...	67,349	50,777	16,572	1,070	7,243	3,527	78,119	58,020	20,099	36.09	Nanded
20	उस्मानाबाद	...	5,750	4,179	1,571	11,773	784	389	6,923	4,963	1,980	39.45	Osmanabad
21	लातूर	...	10,455	7,510	2,945	2,140	1,408	734	12,595	8,916	3,579	43.09	Latur
22	बुलढाणा	...	27,832	20,076	7,756	4,077	2,892	1,185	31,909	22,968	8,941	42.60	Buldhana
23	अकोला	...	52,464	35,235	17,229	11,325	6,610	4,715	63,789	41,845	21,944	51.03	Akola
24	अमरावती	...	93,568	61,629	31,939	19,167	11,295	7,672	1,12,735	72,924	39,811	44.57	Amravati
25	यवतमाळ	...	1,34,780	92,226	42,554	15,517	9,447	6,070	1,50,297	1,01,673	48,624	41.45	Yavatmal
26	वर्धा	...	61,988	38,063	23,925	14,689	8,526	6,163	76,677	46,589	30,088	55.43	Wardha
27	नागपूर	...	98,285	62,378	35,980	1,37,951	80,931	57,020	2,36,236	1,43,309	92,927	62.21	Nagpur
28	भंडारा	...	1,21,346	80,720	40,626	12,896	7,633	5,263	1,34,242	88,353	45,889	51.93	Bhandhara
29	चंद्रपूर	...	1,11,108	72,601	38,507	25,656	15,639	9,763	1,36,764	88,494	48,270	47.30	Chandrapur
30	गडचिरोली	...	36,523	48,731	19,792	6,652	4,575	2,077	75,175	53,306	21,869	30.40	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	...	16,65,362	11,63,201	5,02,161	4,87,879	2,99,183	1,88,696	21,53,241	14,62,284	6,90,857	36.79	Maharashtra State

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.19

बिगर-शेती व्यवसायातील कामगारांचे मुख्य व्यवसायगटानुसार वर्गीकरण
Occupational classification of persons at work other than cultivation into main divisions
(जनगणना / Population Census, 1991)

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा	ग्रामीण नागरी एकूण	धंदेवाईक, तंत्र विशारद आणि तत्सम काम करणारे Professional technical and related workers	प्रशासकीय, कार्यकारी आणि व्यवस्थापकीय काम करणारे Administra- tive, executive and managarial workers	कारकून व तत्सम काम करणारे Clerical and related workers	विक्रेते Sales workers	सेवा क्षेत्रातील Service workers	शेतकरी, मत्स्यव्यवसाय करणारे, फासे पारधी, लाकूडतोडे आणि तत्सम काम करणारे Farmers, fishermen, hunters, loggers and related workers	उत्पादन व तत्सम क्षेत्रातील, परिवहन सामग्री चालक आणि मजूर Production and related workers, transport equipment operators and labourers	अवर्गीकृत Workers not classified by occupations	एकूण Total	Rural Urban Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
1	बृहन्मुंबई	ग्रा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	R	Brihan Mumbai
		ना	2,83,656	1,76,533	4,53,132	5,88,139	3,56,117	19,175	15,26,162	25,895	34,28,809	U	
		ए	2,83,656	1,76,533	4,53,132	5,88,139	3,56,117	1,99,175	15,26,162	25,895	34,28,809	T	
2	ठाणे	ग्रा	18,512	4,821	20,854	30,556	13,136	25,212	1,26,267	4,847	2,44,205	R	Thane
		ना	89,468	43,343	1,50,543	1,54,964	72,232	6,609	5,84,350	12,729	1,14,238	U	
		ए	1,07,980	48,164	1,71,397	1,85,520	85,368	31,821	7,10,617	17,576	13,58,443	T	
3	रायगड	ग्रा	15,727	7,312	14,335	18,275	12,561	13,211	87,628	5,957	1,74,106	R	Raigad
		ना	10,676	3,189	12,395	15,655	8,310	3,342	41,158	1,508	96,233	U	
		ए	26,403	10,501	26,730	33,930	20,871	16,553	1,28,786	6,565	2,70,339	T	
4	रत्नागिरी	ग्रा	15,157	5,229	10,843	13,877	7,416	12,320	50,910	2,583	1,18,335	R	Ratnagiri
		ना	4,852	1,115	5,815	6,553	3,403	2,243	12,292	216	36,489	U	
		ए	20,009	6,344	16,658	20,430	10,819	14,563	63,202	2,799	1,54,824	T	
5	सिंधुदुर्ग	ग्रा	10,135	1,629	7,518	9,307	4,293	6,902	30,096	621	70,501	R	Sindhudurg
		ना	2,348	809	2,773	2,946	1,647	909	4,990	107	16,529	U	
		ए	12,483	2,438	10,291	12,253	5,940	7,811	35,086	728	87,030	T	
6	नाशिक	ग्रा	19,297	2,693	15,472	19,112	11,501	11,304	78,906	2,700	1,60,885	R	Nasik
		ना	31,715	16,348	35,459	48,517	29,989	3,602	1,84,904	4,004	3,54,538	U	
		ए	51,012	19,041	50,931	67,629	41,490	14,906	2,63,710	6,704	5,15,423	T	

7	धुळे	ग्रा	16,771	2,136	11,589	18,797	7,752	8,600	42,294	2,727	110,666	R	Dhule
		ना	11,723	3,044	13,997	26,357	10,218	1,416	51,227	1,415	119,397	U	
		ए	28,494	5,180	25,586	45,154	17,970	10,016	93,521	4,142	230,063	T	
8	जळगाव	ग्रा	19,184	2,141	14,190	24,539	10,632	11,287	60,017	2,424	1,44,414	R	Jalgaon
		ना	18,161	4,016	22,440	35,897	16,379	1,993	83,280	1,791	1,83,957	U	
		ए	37,345	6,157	36,630	60,436	27,011	13,280	1,43,297	4,215	3,28,371	T	
9	अहमदनगर	ग्रा	25,859	3,907	23,056	26,508	17,531	15,841	1,16,465	5,794	2,34,961	R	Ahmednagar
		ना	14,522	4,179	15,392	25,323	18,832	1,436	57,652	908	1,38,244	U	
		ए	40,381	8,086	38,448	51,831	36,363	1,7,277	1,74,117	6,702	3,73,205	T	
10	पुणे	ग्रा	27,784	4,822	25,339	31,434	22,434	19,439	1,40,570	5,256	2,77,078	R	Pune
		ना	87,389	51,393	102,153	1,09,985	83,978	7,169	3,92,454	8,905	8,43,426	U	
		ए	1,15,173	56,215	127,492	1,41,419	1,06,412	26,608	5,33,024	14,161	11,20,504	T	
11	सातारा	ग्रा	24,237	6,195	20,511	18,982	12,203	11,318	88,807	4,624	1,86,877	R	Satara
		ना	10,231	2,229	10,358	14,250	8,177	1,013	27,371	716	74,345	U	
		ए	34,468	8,424	30,869	33,232	20,380	12,331	1,16,178	5,340	2,61,222	T	
12	सांगली	ग्रा	21,068	2,119	17,107	17,263	10,363	13,344	60,946	2,797	1,45,007	R	Sangali
		ना	13,835	3,688	15,538	22,826	9,295	2,168	50,325	969	1,18,644	U	
		ए	34,903	5,807	32,645	40,089	19,658	15,512	1,11,271	3,766	263,651	T	
13	सोलापूर	ग्रा	20,329	2,501	15,135	22,667	14,112	18,507	80,362	3,111	1,76,724	R	Solapur
		ना	21,182	6,111	23,928	42,452	20,209	1,908	1,38,883	1,897	2,56,570	U	
		ए	41,511	8,612	39,063	65,119	34,321	20,415	2,19,245	5,008	4,33,294	T	
14	कोल्हापूर	ग्रा	22,862	3,819	26,035	22,642	13,696	14,795	1,10,199	3420	2,17,468	R	Kolhapur
		ना	18,322	8,628	26,157	36,022	14,674	1,639	1,09,630	1327	2,16,444	U	
		ए	41,184	12,447	52,192	58,664	28,370	16,434	2,19,829	4792	4,33,912	T	
15	औरंगाबाद	ग्रा	9,748	1,319	7,950	11,214	8140	5196	42046	2,170	87,783	R	Aurangabad
		ना	21,957	7,649	24,502	24,253	16116	1310	84159	2,276	1,82,222	U	
		ए	31,705	8,968	32,452	35,467	24256	6506	126205	4,446	2,70,005	T	
16	जालना	ग्रा	5,624	1,117	4,250	9,230	4,172	3,542	21,173	1,381	50,489	R	Parbhani
		ना	4,667	2,027	5,884	11,238	5,792	736	23,638	1,069	55,051	U	
		ए	10,291	3,144	10,134	20,468	9,964	4,278	44,811	2,450	1,05,540	T	
17	परभणी	ग्रा	8,728	884	5,619	10,982	6,876	7,732	34,091	2,309	77,221	R	Beed
		ना	12,674	2,129	12,290	19,319	9,806	1,276	38,601	1,436	97,531	U	
		ए	21,402	3,013	17,909	30,301	1,6,682	9,008	72,692	3,745	1,74,752	T	
18	बीड	ग्रा	10,483	1,667	8,639	10,803	7,778	7,173	35,336	2,652	84,531	R	Nanded
		ना	10,172	3,127	10,376	12,037	6,384	967	25,935	950	69,948	U	
		ए	20,655	4,794	19,015	22,840	14,162	8,140	61,271	3,602	1,54,479	T	
19	नांदेड	ग्रा	11,790	1,185	9,183	15,074	8,940	7,942	41,012	4,382	99,508	R	Osmanabad
		ना	12,599	2,384	13,125	20,851	9,115	1,343	41,457	2,287	1,03,161	U	
		ए	24,389	3,569	22,308	35,925	18,055	9,285	82,469	6,669	2,02,669	T	
20	उस्मानाबाद	ग्रा	9,260	899	5,325	7,543	5,490	3,963	27,640	1,796	61,916	R	Buldhana
		ना	5,661	901	5,890	6,305	3,749	289	12,336	356	35,486	U	
		ए	14,921	1,800	11,215	13,848	9,239	4,252	39,975	2,152	97,402	T	

तका क्रमांक / TABLE No. 1.19 — Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)	
21	लातूर	..	ग्रा	10,962	1,357	7,078	11,616	5,345	3,045	29,401	2,699	71,503	R	Latur
			ना	9,861	4,976	9,257	12,423	5,801	289	26,327	706	69,640	U	
			ए	20,823	6,333	16,335	24,039	11,146	3,334	55,728	3,405	1,41,143	T	
22	बुलढाणा	..	ग्रा	11,905	2,487	6,021	10,915	6,573	5,050	29,675	884	73,510	R	Buldhana
			ना	9,807	3,663	10,941	14,753	7,728	1,356	26,234	535	75,017	U	
			ए	21,712	6,150	16,962	25,668	14,301	6,406	55,909	1,419	1,48,527	T	
23	अकोला	..	ग्रा	13,559	2,036	7,589	11,784	7,686	4,203	33,879	1,367	82,103	R	Akola
			ना	15,786	6,202	15,427	26,102	13,470	1,744	50,46	1,423	1,30,570	U	
			ए	29,345	8,238	23,016	37,886	21,156	5,947	84,295	2,790	2,12,673	T	
24	अमरावती	..	ग्रा	14,231	1,164	8,363	12,568	6,525	7,460	29,646	1,310	81,267	R	Amravati
			ना	17,605	4,577	18,228	30,562	13,957	2,651	61,505	872	1,49,957	U	
			ए	31,836	5,741	26,591	43,130	20,482	10,111	91,151	2,182	2,31,224	T	
25	यवतमाळ	..	ग्रा	13,326	1,205	10,051	16,586	8,000	8,402	42,017	2,427	1,02,014	R	Yavatmal
			ना	9,136	2,287	10,028	16,298	7,905	1,557	29,726	566	77,503	U	
			ए	22,462	3,492	20,079	32,884	15,905	9,959	71,743	2,993	1,79,517	T	
26	वर्धा	..	ग्रा	7,472	898	5,920	6,857	4,059	4,876	24,962	1,060	56,104	R	Wardha
			ना	7,812	3,067	9,038	10,840	5,195	844	23,867	642	61,305	U	
			ए	15,284	3,965	14,958	17,697	9,254	5,720	48,829	1,702	1,17,409	T	
27	नागपूर	..	ग्रा	11,072	3,500	8,569	11,426	7,951	10,140	73,665	3,049	1,29,372	R	Nagpur
			ना	51,727	26,816	63,361	84,344	50,181	4,928	2,57,937	4,414	5,43,708	U	
			ए	62,799	30,316	71,930	95,770	58,132	15,068	3,31,602	7,463	6,73,080	T	
28	भंडारा		ग्रा	17,587	1,931	13,249	15,696	10,419	11,812	1,18,084	3,456	1,92,215	R	Bhandara
			ना	7,830	3,121	9,401	10,688	5,614	1,049	30,657	742	69,102	U	
			ए	25,417	5,034	22,650	26,384	16,033	12,861	1,48,741	4,197	2,61,317	T	
29	चंद्रपूर		ग्रा	11,431	1,159	9,267	10,121	7,302	12,263	57,260	3,777	1,12,580	R	Chandrapur
			ना	10,757	3,567	14,156	14,921	10,290	2,111	65,968	3,381	1,25,161	U	
			ए	22,188	4,726	23,423	25,042	17,592	14,374	1,23,228	7,158	2,37,731	T	
30	गडचिरोली		ग्रा	6,204	499	4,658	3,913	3,522	5,347	14,587	1,249	39,979	R	Gadchiroli
			ना	1,791	501	2,722	1,900	1,646	786	4,710	185	14,241	U	
			ए	7,995	1,000	7,380	5,813	5,168	6,133	19,297	1,434	54,226	T	
महाराष्ट्र		ग्रा	4,30,304	72,613	3,43,715	4,50,287	2,66,408	2,90,226	17,27,841	81,928	36,63,322	R	Maharashtra	
		ना	8,27,922	4,01,619	11,24,706	14,46,720	8,26,209	77,858	40,68,150	84,272	88,57,456	U	State	
		ए	12,58,226	4,74,232	14,68,421	18,97,007	10,92,617	3,68,084	57,95,991	166,200	125,20,778	T		

आधार : भारतीय जनगणना, १९९१ मालिका १४, भाग तीन-बी (खंड -६)

Source : Population census of India, 1991, series 14 Part III-B series (Volume-6)

1. क्षेत्रफळ व लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.20

राज्यातील विंगरशेती व्यवसायातील कामगारांचे व्यवसायानुसार वर्गीकरण (विभाग, गट वगैरे प्रमाणे)
Occupational classification of persons at work other than cultivation (according to divisions, groups etc.)
(जनगणना / Population Census, 1991)

विभाग, गट (राष्ट्रीय उद्योग वर्गीकरण)	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	Division,group (National Classification of Occupation)
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
D-01 व्यावसायिक, तांत्रिक व संबंधित कामगार	12,58,226	4,30,304	8,27,922	Professional, technical and related workers
00 भौतिक शास्त्रज्ञ	6,402	971	5,431	Physical Scientists
01 भौतिक शास्त्र तंत्रज्ञ	3,244	829	2,415	Physical Science technicians
02 वास्तु शास्त्रज्ञ, अभियंता, तंत्रशास्त्रज्ञ व सर्वेक्षक	1,04,228	15,090	89,138	Architects, engineers, technologists and surveyors.
03 अभियांत्रिकी तंत्रज्ञ	55,746	8,288	47,458	Engineering technicians
04 विमान व जहाजावरील अधिकारी	9,097	495	8,602	Air crafts and ships officers
05 जीव शास्त्रज्ञ	11,454	4,218	7,236	Life Scientists
06 जीवशास्त्र तंत्रज्ञ	5,938	3,089	2,849	Life Science technicians
07 भिषक व शल्य चिकित्सक (दंत वैद्यकीय व पशुवैद्यकीय शल्य चिकित्सक धरून)	91,795	25,800	65,995	Physicians and surgeons (Including dental and veterinary surgeons)
08 परिचर्या व इतर वैद्यकीय आरोग्य तंत्रज्ञ	1,29,376	40,742	88,634	Nursing and other medical health technicians
09 शास्त्रीय वैद्यकीय व तांत्रिक व्यक्ती	8,104	1,484	6,620	Scientific, Medical and technical person
10 गणितज्ञ, संख्या शास्त्रज्ञ व संबंधित कामगार	4,558	623	3,935	Mathematicians, Statisticians & related workers
11 अर्थशास्त्रज्ञ व संबंधित कामगार	1,129	354	775	Economists and related workers
12 लेखापाल, लेखापरीक्षक व संबंधित कामगार	71,200	3,886	67,314	Accountants, auditors and related workers
13 समाज शास्त्रज्ञ व संबंधित कामगार	22,883	7,934	14,949	Social scientist and related workers
14 कायदा शास्त्रज्ञ	31,396	3,829	27,567	Jurists
15 शिक्षक	6,00,645	2,87,940	312,705	Teachers
16 कवी, लेखक, पत्रकार व संबंधित कामगार	7,334	715	6,619	Poets, authors, Journalists & related workers
17 शिल्पकार, रंगारी, छायाचित्रकार व संबंधित निर्मिती कलाकार	29,712	3,185	26,527	Sculptors, painters, Photographers and related creative artists
18 स्वरशिल्पी व प्रयोगशील कलावंत	26,594	7,474	19,120	Composers and performing artists
19 अवर्गीकृत व्यावसायिक कामगार	37,391	13,358	24,033	Professional workers n.e.c.
D-02 प्रशासकीय, कार्यकारी व व्यवस्थापकीय कामगार	4,74,232	72,613	4,01,619	Administrative, Executive & managerial workers
20 निवडून आलेले व विधिमंडळीय पदाधिकारी	28,277	8,654	19,623	Elected and legislative officials
21 शासकीय व स्थानिक संस्थांचे प्रशासनिक व कार्यकारी पदाधिकारी	65,581	7,622	58,059	Administrative & Executive officials Government and local bodies
22 मालक, संचालक व व्यवस्थापक घारूक व किरकोळ व्यापार	71,638	19,823	51,815	Working proprietors, directors and Managers wholesale and retail trade
23 संचालक व व्यवस्थापक वित्तीय संस्था	37,591	7,965	29,626	Directors and managers financial Institutions
24 मालक, संचालक व व्यवस्थापक, खाणकाम, बांधकाम वस्तुनिर्माण व संबंधित उद्योग	1,89,627	16,633	1,72,994	Working proprietors, directors & managers, mining construction, manufacturing and related concerns
25 मालक, संचालक, व्यवस्थापक व संबंधित कार्यकारी अधिकारी, परिवहन, साठवण व दळणवळण	26,983	2,833	24,150	Working proprietors, directors, managers & related executives transport, storage and communications
26 मालक, संचालक व व्यवस्थापक इतर सेवा	44,321	7,022	37,299	Working proprietors, directors & managers other services
29 इतर न उल्लेखिलेले प्रशासकीय, कार्यकारी व इतर व्यवस्थापकीय कामगार	10,214	2,161	8,053	Administrative executive, and managerial workers n.e.c.

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.20 Contd.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
D-03	लिपीक व संबंधित कामगार	14,68,421	3,43,716	11,24,705	Clerical and related workers
30	लिपिक व इतर पर्यवेक्षक	1,57,067	18,828	1,38,239	Clerical and Other supervisors
31	ग्राम अधिकारी	42,588	31,946	10,642	Village Officers
32	लघुलेखक, टंकक, छिद्रांक टंकक	70,868	4,844	66,024	Stenographers, typists and card type punching operators
33	लेखाकार, रोखपाल व संबंधित कामगार	1,98,473	29,656	1,68,817	Book keepers, cashiers & related workers
34	गणक यंत्र चालक	16,717	976	15,741	Computing machine operators
35	लिपिक व संबंधित कामगार	8,29,418	2,05,335	6,24,083	Clerical and related workers
36	परिवहन व दळणवळण पर्यवेक्षक	21,098	7,133	13,965	Transport and communication supervisors
37	परिवहन, वाहक व रक्षक	54,507	21,807	32,700	Transport, conductors and guards
38	डाक वितरक व संबंधित कामगार	33,917	14,979	18,938	Mail distributors and related workers
39	दूरध्वनी व तारयंत्र चालक	43,768	8,211	35,557	Telephone and telegraph operators
D-04	विक्रेते	18,97,007	4,50,287	14,46,720	Sales workers
40	घाऊक व फिरकोळ व्यापारी व दुकानदार	11,68,843	3,13,905	8,54,938	Merchants and shopkeepers, wholesale and retail trade
41	वस्तुनिर्माण प्रतिनिधी	27,877	3,048	24,829	Manufacture agents
42	तांत्रिक विक्रेते व वाणिज्यिक प्रवासी	10,443	762	9,681	Technical salesmen & commercial travellers
43	विक्रेते, दुकान मदतनीस व संबंधित कामगार	5,93,872	1,20,969	4,72,903	Salesmen, shop assistants & related workers
44	विमा, स्थावर मालमत्ता, ठेकी व व्यवसाय सेवा विक्रेते व लिलावदार	80,317	4,905	75,412	Insurance real estate, securities & business service salesmen and auctioneers
45	सावकार व तारण व्यवसायी	3,144	670	2,474	Money lenders and pawn brokers
49	इतर अवर्गीकृत विक्री कामगार	12,511	6,028	6,483	Sales workers n.e.c.
D-05	सेवा कामगार	10,92,617	2,66,408	8,26,209	Service workers
50	उपाहारगृह व खानावळ चालक	92,730	32,020	60,710	Hotel and restaurant keepers
51	गृह चालक, अधिका व उपव्यवस्थापक (घरगुती व संस्थांचे)	5,089	1,053	4,036	House keepers, matrons and stewards (Domestic and institutional)
52	स्वयंपाकी, वाढपी, कलाल व इतर तत्संबंधी कामगार (घरगुती व संस्थांचे)	1,71,301	32,011	1,39,290	Cooks, waiters, bartenders and related workers (Domestic and institutional)
53	इतरत्र न उल्लेखिलेले, घरकाम करणारे व घर व्यवस्था पहाणारे	1,56,458	10,361	1,46,097	Maids and other house keeping service workers n.e.c.
54	इमारत राखणदार, सफाई कामगार, स्वच्छक आणि व इतर संबंधित कामगार	1,60,304	27,633	1,32,671	Building care takers, sweepers, cleaners and related workers
55	धुलाई कामगार व इस्त्री करणारे	60,617	15,409	45,208	Launders, dry cleaners and pressers
56	केशप्रसाधनकार, नाभिक, सौंदर्य प्रसाधनकार व इतर संबंधित कामगार	..	1,02,479	59,320	Hair dressers, barbers, beauticians and related workers
57	सुरक्षा सेवा कामगार	3,10,895	82,251	2,28,645	Protective service workers
59	इतर अवर्गीकृत सेवा कामगार	32,743	6,350	26,393	Service workers n.e.c.
D-06	शेतकरी, मच्छिमार, फासेपारधी लाकूडतोड आणि तत्सम कामगार	3,68,084	2,90,226	77,858	Farmers, Fishermen, hunters, loggers and related workers
60	शेतमळे, दुग्धव्यवसाय व इतर व्यवस्थापक आणि पर्यवेक्षक	10,424	5,589	3,835	Farm plantation, dairy and other managers and supervisor
61	शेतकरी	1,007	742	265	Cultivators
62	शेतकऱ्यांव्यतिरिक्त इतर शेती कामगार	58,739	46,916	11,823	Farmers and other than cultivators
63	शेतमजूर				Agricultural labourers
64	मळे मजूर आणि तत्सम कामगार	16,757	14,451	2,306	Plantation labourers and related Workers
65	इतर शेती कामगार	1,67,926	1,36,494	31,432	Other farm workers
66	वन कामगार	31,285	23,414	7,871	Forestry workers
67	शिकारी आणि तत्सम कामगार	3,020	2,399	621	Hunters and related Workers
68	मच्छिमार आणि तत्सम कामगार	78,926	59,221	19,705	Fishermen and related Workers
D-7-8-9	उत्पादन व तत्सम क्षेत्रातील आणि परिवहन सामग्री चालक आणि मजूर	57,95,991	17,27,841	40,68,150	Production and related workers, transport equipment operators and labourers

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.20 Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	
71	खाण कामगार, दगड खाण कामगार, विहिरी खोदणारे आणि तत्सम कामगार	50,135	25,897	24,238	Miners, quarrymen, well drillers and related workers
72	धातूवर प्रक्रिया करणारे	1,11,495	26,454	85,041	Metal processors
73	लाकूड काम करणारे	16,344	4,937	11,407	Wood preparation workers
74	रासायनिक प्रक्रिया करणारे व संबंधित कामगार	1,09,881	20,225	89,656	Chemical processors and related workers
75	कताईकार, विणकर, रंगारी आणि संबंधित कामगार	6,46,846	82,046	4,64,800	Spinners, weavers, knitters, dyers and related workers
76	कातडी कमावणारे, डोंगर खरेदी करणारे, केसाळ कातडी कमावणारे	4,868	2,765	2,103	Tanners, fellmongers and pelt dressers.
77	अन्न व पेये करणारे कामगार	2,09,797	1,05,082	1,04,715	Food and beverage processors
78	तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ करणारे	1,39,649	73,403	66,246	Tobacco preparers & tobacco product makers
79	शिंपी, पोशाख शिवणारे, शिलाई कामगार व गाद्यागिरद्या इ. पुरविणारे	4,30,030	1,50,029	2,80,001	Tailors, dress makers, sewers, upholsters
80	पादत्राण कारागीर आणि चामड्याच्या वस्तू बनविणारे	89,716	34,552	55,164	Shoemakers and leather goods makers
81	सुतार, लाकडाची कपाटे व लाकडाचे तत्सम काम करणारे	2,79,847	1,14,932	1,64,915	Carpenters, cabinet & related wood workers
82	पाथरवट व कोरीव काम करणारे कारागीर	50,876	36,929	13,947	Stone cutters and carvers
83	लोहार, अवजारे बनविणारे व यांत्रिक अवजारे चालक	2,22,945	58,929	1,64,016	Blacksmith, tool makers & machine tool operator
84	यंत्र जोडारी, यंत्रे उभारणारे आणि अचूक अवजारे तयार करणारे (विद्युत वगळून)	4,24,035	86,248	3,37,787	Machinery fitters, machine assemblers and precision instrument makers (except electrical)
85	वीज जोडारी व संबंधित वीज व इलेक्ट्रॉनिक कामगार	..	2,93,570	74,744	Electrical fitters and related electrical and Electronic workers
86	प्रक्षेपण केंद्र व ध्वनि उपकरणे चालक आणि चलचित्र प्रक्षेपक	5,102	1,078	4,024	Broadcasting Station and sound equipment operators and cinema projectionists
87	नळ कारागीर संघाता, धातूचे पत्रे व बांधकामसाठी पत्रे तयार करणारे व उभारणारे.	1,09,864	24,186	85,678	Plumbers, Welders, sheet metal and structural metal preparers and erectors
88	जवाहीर व मौल्यवान धातूचे काम करणारे धातु केंद्रक (छपाई व्यतिरिक्त)	1,01,366	18,753	82,613	Jewellery and precious metal workers and metal engravers (except printing)
89	कांच कारागीर, कुंभार व तत्सम कामगार	1,51,223	96,161	55,062	Glass formers, potters and relate Workers
90	रबर, प्लॅस्टिकच्या वस्तू करणारे	70,711	10,018	60,693	Rubber and plastic product makers
91	कागद व पुठ्याच्या वस्तू बनविणारे	18,015	4,594	13,421	Paper and paper board product makers
92	मुद्रण व तत्सम व्यवसायातील कामगार	96,418	10,334	86,084	Printing and related workers
93	रंगारी	81,384	10,667	70,717	Painters
94	उत्पादन उद्योगातील तत्सम इतर न उल्लेखिलेले कामगार	2,21,767	1,03,548	1,18,219	Production and related workers n.e.c.
95	गवंडी व इतर बांधकाम कामगार	4,68,041	1,36,430	3,31,611	Brick layers and other construction workers
96	स्थिर इंजिने व तत्सम उपकरणे चालक व वंगणकार	55,656	18,498	37,158	Stationary, engines and related equipment operators, oilers and greasers
97	अवजड सामान हाताळणारे व तत्सम यंत्रांचे चालक माल घडविणारे व उतरविणारे	3,53,669	90,638	2,63,031	Material handling and related equipment operators; loaders unloaders
98	परिवहन उपकरणे चालक	6,70,807	1,59,520	5,11,287	Transport equipment operators
99	इतर अवर्गीकृत कामगार	4,11,934	1,46,244	2,65,690	Labourers n.e.c.
D-X-	व्यावसायिक वर्गीकरण न केलेले कामगार	1,66,200	81,928	84,272	Workers not classified by occupation
X-0-	काम शोधणारे नवीन कामगार	..	..	..	New workers seeking employment
XI-	वर्गवारी करता न येण्यासारखे किंवा अपुऱ्या वर्णनाचे व्यवसाय सांगणारे कामगार	68,372	34,715	33,657	Workers reporting occupations unidentifi able or inadequately described
X9-	कोणताही अधिसूचित व्यवसाय न सांगणारे कामगार	97,828	47,213	50,615	Workers not reporting any occupations

आधार - भारतीय जनगणना, १९९१, मालिका १४, भाग तीन ब (दोन)

Source - Census of India, 1991, Series 14, Part III B (ii)

1. क्षेत्रफळ व लोकसंख्या

तक्ता क्रमांक/

काम करणाऱ्यांचे (शेतीव्यतिरिक्त)

Industrial classification of person at work other

(जनगणना/

शेती, शिकार, वनउद्योग आणि मत्स्यव्यवसाय
Agriculture, hunting, forestry and fishing

अ.क्र. Serial No.	जिल्हा	कृषि उत्पादन Agricultural Production	मळे Plantation	पशुधन उत्पादन Live stock Production	कृषि सेवा Agricultural Services	शिकार, फासे लावणे खेळाचा प्रसार Hunting trapping and game propagation	वने संवर्धन आणि ऑडके पाडणे Forestry and logging	मत्स्यव्यवसाय Fishing	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई	1,144	2,287	5,250	735	244	656	6,806	17,122
2	ठाणे	1,897	12,823	5,852	980	103	3,056	15,723	4,043
3	रायगड	605	1,922	2,803	1,028	28	2,628	12,224	21,238
4	रत्नागिरी	426	1,353	1,548	1,058	40	358	12,692	17,475
5	सिंधुदूर्ग	184	1,617	1,255	415	15	859	5,490	9,835
6	नाशिक	864	2,777	10,029	2,834	65	1,761	697	19,027
7	धुळे	316	1,079	7,521	2,607	94	2,287	688	14,592
8	जळगाव	1,476	2,304	6,710	3,914	118	1,576	2,068	18,166
9	अहमदनगर	396	6,252	8,669	3,102	34	1,222	1,512	22,187
10	पुणे	1210	4,506	15,961	6,041	88	2,693	2,417	32,916
11	सातारा	640	956	9,417	3,114	31	852	1,154	16,164
12	सांगली	199	2,126	8,463	4,854	25	590	336	16,593
13	सोलापूर	1020	1,465	16,907	4,614	56	859	949	25,870
14	कोल्हापूर	286	696	13,095	2,843	71	1,162	655	18,808
15	औरंगाबाद	210	504	4,542	3,936	45	943	838	11,018
16	जालना	128	425	3,082	2,568	24	448	599	7,274
17	परभणी	161	314	6,683	2,339	38	678	1,270	11,503
18	बीड	102	281	6,529	4,109	47	492	1,273	12,833
19	नांदेड	201	429	6,648	1,510	77	1,439	1,267	11,571
20	उस्मानाबाद	205	187	3,769	1,411	14	286	197	6,069
21	लातूर	55	162	2,736	1,505	10	229	360	5,057
22	बुलढाणा	160	322	3,810	1,391	315	1,454	614	8,066
23	अकोला	305	481	3,106	1,730	283	1,250	829	7,984
24	अमरावती	741	1,746	5,481	1,719	349	2,373	668	13,077
25	यवतमाळ	277	330	4,999	1,275	462	2,937	2,666	12,946
26	वर्धा	211	566	3,481	887	362	898	795	7,200
27	नागपूर	711	1396	7,979	6,118	156	3,639	3,425	23,424
28	भंडारा	227	306	4,700	3,033	19	5,218	4,505	18,008
29	चंद्रपूर	490	996	6,021	1,390	193	5,251	3,735	18,076
30	गडचिरोली	104	128	1,999	649	24	3,646	1,648	8,198
	महाराष्ट्र राज्य	14,971	50,736	1,89,045	73,709	3,430	51,740	88,100	4,71,731

/AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.21

औद्योगिक गटानुसार वर्गीकरण

than cultivation by division and major groups

Population Census, 1991)

कोळसा खाण Coal Mining	खाणकाम व दगडकाम Mining and quarrying				एकूण Total	वस्तुनिर्माण आणि दुरुस्ती Manufacturing and repairs		District
	क्रुड पेट्रोलियम आणि नैसर्गिक गॅस Crude Petroleum and natural gas	कच्चे लोह,धातु खाणकाम Metal ore mining	इतर खाणकाम other Mining			अन्न पदार्थांचे उत्पादन Manufacture of food products	पेये, तंबाखू व संबंधित पदार्थ यांचे उत्पादन Manufacture of beverages, tobacco and related products	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)	
67	692	45	4,879	5,683	53,480	9,745	Brihan Mumbai	
69	156	39	7,411	7,675	23,408	3,247	Thane	
47	195	6	2,415	2,663	6,028	1,204	Raigad	
10	7	6	3,468	3,491	4,105	479	Ratnagiri	
12	9	560	4,038	4,619	2,714	831	Sindhudurg	
18	32	11	1,251	1,312	18,309	8,957	Nashik	
18	16	26	747	807	13,835	385	Dhule	
43	18	17	680	758	13,030	1,166	Jalgaon	
23	13	8	1,908	1,952	30,323	23,605	Ahmednagar	
69	54	22	3,210	3,355	28,178	6,029	Pune	
36	41	14	1,832	1,923	20,111	554	Satara	
46	27	7	997	1,077	16,790	969	Sangli	
29	11	12	1,955	2,007	17,815	31,943	Solapur	
27	26	9	2,636	2,698	22,934	1,103	Kolhapur	
10	2	1	901	914	11,368	1,259	Aurangabad	
12	7	2	661	682	5,111	1,545	Jalna	
7	1	1	1,050	1,059	9,681	241	Parbhani	
12	5	2	787	806	7,179	99	Beed	
15	6	5	570	596	7,445	2,101	Nanded	
9	6	2	1,003	1,020	5,723	44	Osmanabad	
11	14	3	1,573	1,601	6,149	90	Latur	
10	8	9	465	492	6,121	177	Buldhana	
13	4	6	869	892	8,299	159	Akola	
7	16	2	356	381	5,838	218	Amravati	
3,930	16	5	1,549	5,500	5,882	345	Yavatmal	
32	6	1	856	895	3,056	74	Wardha	
17,213	67	27	8,289	25,596	10,714	4,603	Nagpur	
111	8	10	4,904	5,033	7,688	61,658	Bhandara	
24,604	30	17	4,381	29,032	3,367	242	Chandrapur	
68	2	9	477	556	852	62	Gadchiroli	
46,578	1,495	884	66,118	1,15,075	3,75,533	1,63,134	Maharashtra State	

		वस्तु निर्माण आणि Manufacturing and							
अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा	सुती कापडाचे उत्पादन	लोकर, रेशीम व कृत्रीम तंतूच्या कापडाचे उत्पादन	ताग, अंबाडी व टाकाऊ वस्तूपासूनच्या कापडाचे उत्पादन	कापडाच्या वस्तूचे उत्पादन (पादत्राणे सोडून प्राररणाच्या सर्व वस्तू)	लाकूड आणि लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर वगैरे यांचे उत्पादन	कागद व कागदाच्या वस्तूची निर्मिती, मुद्रण, प्रकाशन आणि संलग्न उद्योग	कातड्याचे आणि कातड्याच्या व कातड्याच्या उत्पादन (दुरूस्ती सोडून)	खर, प्लॅस्टिक, पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांच्या पदार्थांचे उत्पादन
(1)	(2)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)
1	बृहन्मुंबई	1,58,474	11,066	1,212	75,741	71,714	63,720	34,968	75,318
2	ठाणे	1,69,468	14,182	347	13,634	24,123	16,082	3,643	24,852
3	रायगड	9,965	1,363	105	1,068	5,817	2,911	633	5,818
4	रत्नागिरी	585	94	17	724	7,847	826	587	601
5	सिंधुदूर्ग	279	21	67	322	5,062	384	257	158
6	नाशिक	38,166	811	164	7,540	12,194	20,778	3,306	5,737
7	धुळे	8,906	182	91	1,861	7,692	1,095	1,167	604
8	जळगाव	6,294	542	90	1,748	11,882	1,902	2,095	2,148
9	अहमदनगर	2,028	388	312	2,700	10,744	3,316	3,297	863
10	पुणे	5,125	1,415	146	7,327	24,162	13,492	4,333	10,375
11	सातारा	1,599	275	92	5,157	7,645	1,793	2,315	1317
12	सांगली	9,586	199	46	2,945	8,018	1,624	2,671	606
13	सोलापूर	43,514	1,724	1,116	9,429	10,266	1,985	2,545	766
14	कोल्हापूर	55,238	2,328	136	3,321	15,074	3,576	4,638	999
15	औरंगाबाद	3,359	518	73	2,198	6,806	3,664	2,261	2,153
16	जालना	868	36	72	410	4,799	410	1,239	384
17	परभणी	3,053	35	9	640	7,644	436	1,886	194
18	बीड	967	106	22	661	6,158	450	1,927	133
19	नांदेड	5,982	117	17	497	7,646	945	1,758	328
20	उस्मानाबाद	997	56	18	448	4,033	277	1,336	117
21	लातूर	1,927	50	12	429	5,474	551	1,814	215
22	बुलढाणा	2,712	44	62	560	6,389	702	1,163	149
23	अकोला	5,513	125	52	841	7,039	906	1,424	621
24	अमरावती	4,237	61	56	938	7,215	980	1,535	516
25	यवतमाळ	4,617	140	35	500	6,880	639	953	174
26	वर्धा	8,154	44	30	966	3,962	455	537	151
27	नागपूर	39,227	256	182	3,351	17,776	7,106	2,781	3,412
28	भंडारा	4,229	377	76	413	12,687	1,723	1,686	318
29	चंद्रपूर	1,090	199	53	764	10,235	6,732	1,608	284
30	गडचिरोली	437	105	10	165	2,737	1,128	1,047	27
	महाराष्ट्र राज्य	5,00,596	36,859	4,711	1,47,198	3,39,520	1,59,588	91,310	1,39,338

TABLE No. 1.21 - contd.

दुरुस्ती / repairs							
रसायने, रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन (पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांचे पदार्थ सोडून)	अधातू खनिज पदार्थांचे उत्पादन	मूलभूत धातू व मिश्रधातू उद्योग	धातूच्या वस्तू व भाग यांचे उत्पादन (यंत्रे व परिवहन सामग्री सोडून)	परिवहन उपकरणे वगळून यंत्रे व उपकरणे यांचे उत्पादन (शास्त्रीय उपकरणे इ.सोडून)	परिवहन सामुग्री व सुटे भाग यांचे उत्पादन	इतर उत्पादक कारखाने	District
Manufacture of chemicals and chemical products(except products of petroleum and coal)	Manufacture of non-metallic mineral products	Basic metal and alloys industries	Manufacture of metal products and parts (except Machinery and transport equipments)	Manufacture of machinery equipments and other than transport equipment (Manufacture scientific equipment etc.)	Manufacture of transport equipment and parts	Other manufacturing industries	(2)
(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	
99,357	20,870	24,779	85,541	1,38,763	61,517	1,81,122	Brihan Mumbai
63,663	30,618	15,102	38,853	47,506	15,695	43,996	Thane
22,197	7,178	5,244	8,584	3,500	1,240	10,800	Raigad
2,476	1,766	279	2,322	1,209	465	3,867	Ratnagiri
218	1,345	216	523	341	115	1,139	Sindhudurg
3,207	6,334	1,182	8,896	9,697	15,971	11,848	Nashik
496	4,784	387	2,254	791	239	3,277	Dhule
5,849	5,231	765	3,920	2,478	2,061	7,742	Jaigaon
1,691	8,310	1,284	7,261	5,387	4,197	6,293	Ahmednagar
34,222	23,816	4,734	30,171	64,779	45,832	26,828	Pune
817	5,596	772	3,509	3,542	1,730	10,733	Satara
784	4,904	1,224	3,295	6,630	414	3,597	Sangli
862	4,748	1,118	5,159	2,865	1,085	10,726	Solapur
1,547	9,349	2,941	7,058	11,170	2,282	13,525	Kolhapur
4,887	5,548	1,887	4,941	6,886	8,603	4,617	Aurangabad
155	2,250	1,571	2,592	335	113	1,624	Jalna
91	4,147	41	2,031	325	128	2,433	Parbhani
160	3,903	60	2,457	381	141	2,881	Beed
484	9,556	703	2,834	238	127	2,421	Nanded
133	1,972	91	905	865	165	1,994	Osmanaba
231	2,835	156	2,332	463	182	1,615	Latur
626	3,357	53	2,333	191	59	1,682	Buldhana
833	4,219	113	2,834	343	195	3,158	Akola
635	3,456	199	2,610	1,487	196	5,512	Amravati
371	5,572	173	2,024	894	187	2,678	Yavatmal
1,158	2,039	245	1,102	776	96	1,951	Wardha
9,320	18,615	6,888	11,324	3,879	1,390	11,514	Nagpur
3,063	4,478	3,499	3,345	956	502	5,536	Bhandara
1,592	12,555	1,454	3,974	1,699	62	2,481	Chandrapur
76	1,298	67	1,045	48	6	750	Gadchiroli
2,61,201	2,20,649	77,227	2,56,029	3,18,424	1,64,995	3,88,340	Maharashtra State

अ.क्र.	जिल्हा	वस्तु निर्माण आणि दुरुस्ती Manufacturing and repairs			वीज, गॅस आणि पाणी Electricity, gas and water					एकूण
		दुरुस्ती	दुरुस्ती सेवा	एकूण	वीज	गॅस आणि वायु	जल योजना आणि पुरवठा	अपारंपारिक ऊर्जा, निर्मिती व वितरण	एकूण	
Serial No.		Repairs Services	Repairs	Total	Electricity	Gas and steam	Water Works and supply	Non conventional energy generation and distribution	Total	
(1)	(2)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	
1	बृहन्मुंबई	37,428	59,148	12,63,963	10,245	881	2,257	519	13,902	
2	ठाणे	20,851	15,233	5,83,403	9,261	710	3,213	525	13,709	
3	रायगड	1,384	3,979	93,018	3,535	153	1,016	287	4,991	
4	रत्नागिरी	931	1,958	31,138	2,428	43	609	30	3,110	
5	सिंधुदुर्ग	779	1,085	15,856	1,145	11	390	7	1,553	
6	नाशिक	7,755	9,729	1,90,581	8,199	148	946	74	9,367	
7	धुळे	2,048	5,758	55,852	2,718	23	516	33	3,290	
8	जळगाव	5,572	6,303	80,818	6,386	111	840	54	7,391	
9	अहमदनगर	4,500	11,516	1,28,015	3,660	41	510	142	4,353	
10	पुणे	15,065	19,561	3,65,590	8,754	502	1,866	187	11,309	
11	सातारा	1,774	5,969	75,300	4,033	44	658	55	4,790	
12	सांगली	3,998	5,480	73,780	3,583	152	1,450	39	5,224	
13	सोलापूर	2,003	8,931	1,58,600	3,849	56	746	68	4,719	
14	कोल्हापूर	5,323	7,143	1,69,584	4,874	50	1,691	56	6,671	
15	औरंगाबाद	2,541	5,732	79,101	3,582	43	819	25	4,469	
16	जालना	802	2,368	26,684	1,223	13	99	17	1,352	
17	परभणी	1,754	3,165	37,934	2,133	8	344	6	2,491	
18	बीड	1,540	2,762	31,987	3,963	6	179	6	4,154	
19	नांदेड	2,200	3,153	48,552	2,664	1	557	17	3,239	
20	उस्मानाबाद	429	1,920	21,523	1,372	3	127	17	1,519	
21	लातूर	1,831	2,833	29,189	2,075	6	184	15	2,280	
22	बुलढाणा	1,695	2,873	30,948	2,297	12	486	16	2,811	
23	अकोला	2,228	4,126	43,028	3,934	9	1,074	21	5,038	
24	अमरावती	1,761	4,616	42,066	4,133	63	984	36	5,216	
25	यवतमाळ	1,014	3,501	36,579	2,211	45	351	21	2,628	
26	वर्धा	695	2,178	27,669	1,835	26	278	18	2,157	
27	नागपूर	6,127	12,628	1,71,293	12,709	508	901	80	14,198	
28	भंडारा	1,221	5,522	1,18,977	2,191	21	359	14	2,585	
29	चंद्रपूर	2,410	3,553	54,354	5,953	87	407	33	6,480	
30	गडचिरोली	162	910	10,932	1,018	2	47	7	1,074	
महाराष्ट्र राज्य		1,37,821	2,23,833	40,96,314	1,25,963	3778	23,904	25	1,56,070	

ABLE No. 1.21 - contd.

बांधकाम Construction		घाऊक व किरकोळ व्यापार, खानावळ आणि उपाहारगृहे Wholesale and retail trade and restaurants and hotels								
बांधकाम संलग्न कामे	एकूण	अन्न,कापड, पाळीय प्राणी, पेये आणि मादक पेये यांचा घाऊक व्यापार	लाकूड,कागद, कातडी,घामडी आणि केसाळ चामडी, इंधन पेट्रोलियम,रसायने, सुगंधी द्रव्ये,सेरोमिक्स काच, खनिज व धातू यांचा घाऊक व्यापार	दळणवळण व विद्युत उपकरणे यांचा घाऊक व्यापार	अन्यत्र वर्गीकृत न केलेला घाऊक व्यापार	अन्न, पदार्थ आणि पेये, तंबाखू यांसह मादक पेये यांचा किरकोळ व्यापार	आडत प्रतिनिधी किरकोळ व्यापार Commission agents	कापडाचा किरकोळ व्यापार Retail trade in food and beverages, tobacco and intoxicants	कापडाचा किरकोळ व्यापार Retail trade in textiles	District
(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(2)
1,00,868	44,671	1,45,539	13,685	12,877	2,584	52,360	9,113	2,05,318	85,016	Brihan Mumbai
64,706	13,883	78,589	5,720	3,555	731	10,032	2,272	81,020	24,033	Thane
17,408	2,542	19,950	581	299	30	1,500	139	21,789	1,759	Raigad
13,045	1,968	15,013	192	140	16	479	74	15,041	1,127	Ratnagiri
6,861	517	7,378	233	169	20	374	34	8,438	612	Sindhudurg
27,158	4,430	31,588	3,602	883	185	2,892	1,422	36,452	6,851	Nashik
10,895	2,131	13,026	2,260	709	153	2,021	983	26,161	3,666	Dhule
14,843	2,733	17,576	2,362	639	89	2,226	612	35,517	6,854	Jalgaon
20,584	1,880	22,464	2,949	716	264	1,998	815	26,157	5,177	Ahmednagar
95,331	16,848	1,12,179	3,943	2,481	585	8,252	2,678	67,523	13,340	Pune
12,678	3,319	15,997	1,190	478	67	11,421	293	17,696	3,486	Satara
13,604	2,636	16,240	2,654	547	79	2,043	474	21,817	3,652	Sangli
20,001	4,364	24,365	2,371	891	118	1,666	1,013	32,987	8,325	Solapur
20,962	5,689	26,651	3,519	1,083	193	3,046	1,067	32,803	6,444	Kolhapur
18,056	3,947	22,003	1,956	432	153	1,335	430	18,148	3,321	Aurangabad
5,383	750	6,133	1,738	371	57	658	249	10,463	2,062	Jalna
14,747	788	15,535	2,495	117	13	338	336	16,706	3,593	Parbhani
10,808	877	11,685	1,889	347	70	668	428	12,604	2,680	Beed
17,578	827	18,405	2,258	162	67	465	965	19,137	4,743	Nanded
6,896	786	7,682	344	114	12	293	101	8,054	1,186	Osmanabad
9,872	1,228	11,100	2,431	345	81	857	1,007	13,393	3,230	Latur
8,995	803	9,798	1,236	195	35	334	475	14,815	2,953	Buldhana
12,301	2,158	14,459	1,814	442	129	632	541	21,551	4,378	Akola
15,522	2,223	17,755	1,108	401	62	1,304	444	23,262	4,901	Amravati
13,847	1,199	15,046	832	354	37	449	289	18,952	3,175	Yavatmal
7,366	1,149	8,515	394	180	19	402	64	10,195	1,652	Wardha
40,597	22,995	63,592	4,839	2,244	466	4,307	1,235	47,615	11,049	Nagpur
9,282	1,603	10,885	1,220	334	69	747	206	11,560	2,680	Bhandara
16,660	2,346	19,006	517	424	39	499	151	14,611	2,280	Chandrapur
3,373	208	3,581	44	21	3	55	24	3,764	503	Gadchiroli
6,50,227	51,508	8,01,735	70,376	31,950	6,426	1,03,374	27,934	8,93,549	2,24,728	Maharashtra State

घाऊक व किरकोळ व्यापार, खानावळी आणि उपाहारगृहे
Wholesale and retail trade and restaurants and hotels

परिवहन/
Transport

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा (2)	इंधन व इतर घरगुती वापराच्या			एकूण Total (54)	जमिनीवरील वाहतूक Land transport (55)	जल वाहतूक Water transport (56)	हवाई वाहतूक Air transport (57)	वाहतूकीस संलग्न सेवा Services incidental to transport (58)
		वस्तू व टिकाऊ वस्तूंचा किरकोळ व्यापार Retail trade in fuel and other household utilities and durables (51)	इतर वस्तूंचा किरकोळ व्यापार Retail trade n.e.c. (52)	खानावळी आणि उपाहारगृहे Restaurants and hotels (53)					
1	बृहन्मुंबई ..	65,214	1,24,103	83,122	6,53,392	2,56,605	43,868	21,493	15,446
2	ठाणे ..	18,540	34,198	24,724	2,04,825	93,161	8,013	4,119	4,190
3	रायगड ..	3,102	4,960	6,872	41,031	19,753	1,301	59	499
4	रत्नागिरी ..	2,016	3,306	3,508	25,899	9,482	1,269	32	161
5	सिंधुदूर्ग ..	847	1,499	2,222	14,448	5,297	135	11	103
6	नाशिक ..	7,276	10,597	9,893	80,053	37,847	71	133	564
7	धुळे ..	3,421	5,811	4,981	50,166	17,284	21	10	318
8	जळगाव ..	6,117	6,503	6,803	67,722	32,598	81	34	366
9	अहमदनगर ..	4,671	9,154	9,457	61,358	22,536	69	22	278
10	पुणे ..	16,244	24,948	23,358	163,352	81,332	465	511	1,920
11	सातारा ..	3,928	6,632	5,874	40,786	21,213	205	53	402
12	सांगली ..	3,897	5,512	5,422	46,097	19,940	54	27	223
13	सोलापूर ..	5,371	11,558	9,292	73,592	29,800	146	69	514
14	कोल्हापूर ..	5,607	8,808	7,732	70,302	26,043	62	54	465
15	औरंगाबाद ..	4,086	6,426	7,010	43,297	17,671	9	98	550
16	जालना ..	1,962	3,004	3,324	23,888	6,762	0	3	144
17	परभणी ..	2,382	5,102	4,663	35,745	11,711	5	2	89
18	बीड ..	2,367	3,456	4,512	29,021	10,357	12	12	105
19	नांदेड ..	2,405	6,265	5,176	41,643	12,386	3	12	112
20	उस्मानाबाद ..	957	2,285	2,476	15,822	6,176	7	11	135
21	लातूर ..	2,566	3,859	4,080	31,849	8,802	11	14	296
22	बुलढाणा ..	3,131	4,521	3,783	31,478	9,874	17	10	182
23	अकोला ..	4,696	6,401	5,430	46,014	19,775	49	65	309
24	अमरावती ..	4,107	6,274	4,601	46,464	19,809	15	22	352
25	यवतमाळ ..	2,820	5,126	3,989	36,023	10,007	15	17	181
26	वर्धा ..	1,588	2,649	2,025	19,168	8,237	9	18	98
27	नागपूर ..	10,215	18,442	12,902	113,314	62,078	65	608	956
28	भंडारा ..	2,736	6,609	4,241	30,402	12,450	12	10	237
29	चंद्रपूर ..	3,791	3,745	3,808	29,865	14,225	36	17	412
30	गडचिरोली ..	444	661	808	6,327	1,320	51	4	23
महाराष्ट्र राज्य		1,96,504	3,42,414	2,76,088	21,73,343	9,04,531	56,076	27,550	29,630

TABLE No. 1.21 - contd.

साठवण व दळणवळण Storage and communications			वित्त, विमा, स्थावर मालमत्ता आणि व्यावसायिक सेवा Financing, insurance, real estate and business services									
साठवण व वखारी Storage and warehousing	दळणवळण Communications	एकूण Total	बँक कामे, वित्तसेवा समविष्ट Banking activities including financial services	भविष्य निर्वाह आणि विमा Providents and insurance	स्थावर मालमत्ता उपक्रम Real estate activities	कायदे विषयक सेवा Legal services	लॉटरी घालविणे operations of lotteries	जागा भाड्याने देणे Renting and leasing	इतरत्र वर्गीकरण न केलेल्या व्यापारी सेवा Business services not elsewhere classified	एकूण Total	District	
(59)	(60)	(61)	(62)	(63)	(64)	(65)	(66)	(67)	(68)	(69)	(2)	
7,241	44,141	3,88,794	98,833	19,219	6,764	7,096	1,216	2,683	66,094	2,01,905	Brihan Mumbai	
2,132	16,028	1,27,643	33,675	4,212	1,624	1,721	450	1,048	12,840	55,570	Thane	
326	2,267	24,205	3,281	330	140	204	23	81	507	4,566	Raigad	
72	2,123	13,139	2,479	233	52	91	17	43	229	3,144	Ratnagiri	
20	1,311	6,877	1,680	147	9	62	13	75	224	2,210	Sindhudurg	
1,162	4,152	43,929	7,451	1,230	279	1,063	173	399	2,423	13,018	Nashik	
100	1,895	19,628	4,872	354	164	474	47	160	722	6,793	Dhule	
225	2,897	36,201	6,315	596	182	548	72	163	1,308	9,184	Jaigaon	
285	2,790	25,980	6,979	465	87	1,690	106	385	1,300	11,012	Ahmednagar	
3,132	10,918	98,278	21,231	3,343	876	2,806	396	1,156	8,064	37,872	Pune	
130	2,381	24,384	5,634	720	57	482	110	167	997	8,167	Satara	
177	2,264	22,685	7,223	482	112	633	124	415	1,431	10,420	Sangli	
356	3,079	33,964	6,295	643	161	577	138	683	2,247	10,744	Solapur	
104	3,006	29,734	11,739	946	156	820	204	464	2,849	17,178	Kolhapur	
85	1,889	20,302	4,196	646	143	901	82	450	980	7,398	Aurangabad	
33	630	7,572	1,568	116	20	275	24	240	278	2,521	Jalna	
83	1,062	12,952	2,982	253	27	487	27	527	425	4,728	Parbhani	
66	1,139	11,691	2,098	162	24	591	13	459	342	3,689	Beed	
82	1,528	14,123	4,036	294	56	457	48	635	553	6,079	Nanded	
38	687	7,054	1,530	103	27	153	29	150	215	2,207	Osmanabad	
33	958	10,114	2,275	235	61	504	32	432	819	4,358	Latur	
70	1,459	11,612	3,373	229	28	333	31	606	1,363	5,963	Buldhana	
195	2,140	22,533	4,419	421	139	530	61	991	2,058	8,619	Akola	
151	2,070	22,419	3,716	528	178	317	54	445	1,720	6,958	Amravati	
117	1,342	11,679	2,526	280	89	308	35	436	884	4,558	Yavatmal	
162	975	9,499	1,908	211	38	180	28	172	411	2,948	Wardha	
865	6,001	70,573	11,315	2,103	631	1,669	298	1,575	4,771	22,362	Nagpur	
134	1,486	14,329	2,694	254	129	412	51	119	635	4,294	Bhandara	
270	1,491	16,451	2,401	338	44	232	46	376	420	3,857	Chandrapur	
27	470	1,895	555	60	7	34	3	143	52	854	Gadchiroli	
17,873	1,24,579	11,60,239	2,69,279	39,153	12,304	25,650	3,951	15,678	1,17,161	4,83,176	Maharashtra State	

सामूहिक, सामाजिक आणि व्यक्तिगत सेवा /

अ.क्र. Serial No.	जिल्हा	सार्वजनिक प्रशासन आणि संरक्षण सेवा Public administration and defence services	सफाई सेवा Sanitary services	शिक्षण, शास्त्रीय आणि संशोधन सेवा Education scientific and research services	वैद्यकीय आणि आरोग्य सेवा Medical and health services	सामूहिक सेवा Community services	मनोरंजनाच्या व सांस्कृतिक सेवा Recreational and cultural services
(1)	(2)	(70)	(71)	(72)	(73)	(74)	(75)
1	वृहन्मुंबई ..	1,79,725	10,400	1,08,203	73,756	39,140	28,979
2	ठाणे ..	66,127	3,443	51,811	20,362	8,484	4,936
3	रायगड ..	16,965	113	16,370	4,343	1,395	1,056
4	रत्नागिरी ..	10,883	81	15,430	3,818	1,108	522
5	सिंधुदूर्ग ..	5,880	48	9,575	2,160	701	274
6	नाशिक ..	39,882	1,346	33,545	8,909	5,062	1,853
7	धुळे ..	15,738	371	23,269	5,505	1,730	1,161
8	जळगाव ..	23,090	1,230	26,657	7,280	3,033	1,849
9	अहमदनगर ..	27,499	351	28,224	7,016	4,506	1,994
10	पुणे ..	1,01,198	3,585	64,693	24,403	12,550	6,159
11	सातारा ..	18,110	257	26,381	6,166	2,355	1,635
12	सांगली ..	15,537	284	25,513	7,540	1,441	1,443
13	सोलापूर ..	25,022	975	27,967	8,458	3,773	2,513
14	कोल्हापूर ..	22,494	1,712	28,390	8,185	2,482	1,843
15	औरंगाबाद ..	21,981	44	20,772	6,599	1,991	1,227
16	जालना ..	8,964	52	6,432	2,338	669	430
17	परभणी ..	11,203	538	15,890	3,751	1,073	1,304
18	बीड ..	12,657	135	13,764	3,805	1,046	1,188
19	नांदेड ..	12,449	52	17,545	4,569	1,351	730
20	उस्मानाबाद ..	9,625	75	10,960	2,589	551	551
21	लातूर ..	9,710	118	15,994	3,618	702	702
22	बुलढाणा ..	11,633	750	14,547	4,577	1,185	1,185
23	अकोला ..	13,530	1,573	21,076	6,664	1,436	1,436
24	अमरावती ..	18,379	776	23,841	6,242	1,745	1,745
25	यवतमाळ ..	12,070	235	17,675	4,682	879	879
26	वर्धा ..	12,387	193	11,314	3,103	711	711
27	नागपूर ..	49,461	1,942	38,550	14,424	3,885	3,885
28	भंडारा ..	12,797	301	19,738	5,151	1,216	1,216
29	चंद्रपूर ..	12,940	218	17,444	4,479	964	964
30	गडचिरोली ..	5,818	51	6,964	2,100	216	216
	महाराष्ट्र राज्य ..	8,03,754	31,249	7,58,474	2,66,592	1,13,470	74,586

Community, social and personal services

व्यक्तिगत सेवा Personal services	आंतरराष्ट्रीय व इतर अतिरिक्त प्रादेशिक संस्थांच्या सेवा International and other extra territorial bodies services	इतर अवर्गीकृत सेवा services not elsewhere classified	एकूण Total	पुरेसे वर्णन न दिलेले उपक्रम Activities not adequately defined	एकूण Total	District
(76)	(77)	(78)	(79)	(80)	(81)	(2)
2,51,149	1,461	29,382	7,22,495	16,014	34,28,809	Brihan Mumbai
52,449	293	17,361	2,25,266	21,329	13,58,443	Thane
10,287	39	1,653	52,221	6,456	2,70,339	Raigad
7,289	22	962	40,115	2,300	1,54,824	Ratnagiri
4,373	18	736	23,765	489	87,030	Sindhudurg
27,102	207	4,842	1,22,748	3,800	5,15,423	Nashik
14,377	58	1,427	63,636	2,273	2,30,063	Dhule
23,066	71	2,087	88,363	2,192	3,28,371	Jalgaon
20,404	65	3,415	93,474	3,410	3,73,205	Ahmednagar
64,635	298	11,245	2,88,568	7,085	11,20,504	Pune
13,535	119	3,836	72,394	1,317	2,61,222	Satara
16,383	69	2,372	70,587	948	2,63,651	Sangli
27,331	167	2,479	98,685	748	4,33,294	Solapur
21,526	80	4,282	90,994	1,292	4,33,912	Kolhapur
18,720	38	2,603	73,975	7,528	2,70,005	Aurangabad
7,959	18	918	27,780	1,654	1,05,540	Jalna
14,986	20	879	49,644	3,161	1,74,752	Parbhani
12,100	32	930	45,657	2,956	1,54,479	Beed
14,644	38	282	51,660	6,801	2,02,669	Nanded
8,468	35	351	34,039	467	97,402	Osmanabad
11,901	29	884	43,700	1,895	1,41,143	Latur
12,307	41	693	46,789	570	1,48,527	Buldhana
15,292	110	180	61,245	2,861	2,12,673	Akola
20,664	51	961	75,978	910	2,31,224	Amravati
14,746	28	1,293	53,483	1,075	1,79,517	Yavatmal
7,990	28	443	38,329	1,029	1,17,409	Wardha
44,394	122	4,804	1,61,465	7,263	6,73,080	Nagpur
12,110	35	1,686	54,196	2,608	2,61,317	Bhandara
11,798	35	1,441	51,064	9,546	2,37,731	Chandrapur
3,624	5	103	19,688	1,115	54,220	Gdchiroli
7,85,716	3632	1,04,530	29,42,003	1,21,092	1,25,20,778	Maharashtra State

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या /AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 1.22

वस्तूनिर्माण, प्रक्रिया, सेवा व दुरुस्ती या प्रकारच्या उद्योगधंद्यात काम करणाऱ्यांचे घरगुती उद्योगधंदे व विगर-घरगुती उद्योगधंदे यानुसार वर्गीकरण/

Distribution of workers in manufacturing, processing, servicing and repairs by household industry and non-household industry

जनगणना / Population Census, 1991

अनुक्रमांक Serial No.	विभाग	ग्रामीण नागरी एकूण	काम करणाऱ्यांची एकूण संख्या Total numbers of workers at work			घरगुती उद्योगधंद्यात काम करणारे Workers in household Industry			विगर घरगुती उद्योगधंद्यात काम करणारे Workers in no-household Industry			Rural Urban Total	Division
			एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
1. अन्न पदार्थाचे उत्पादन	ग्रा		2,06,080	1,79,853	26,227	17,638	12,936	4,702	1,88,622	1,66,917	21,705	R	Manufacture of food Products
	ना		1,69,453	1,45,178	23,975	14,154	8,447	1,55,119	1,37,031	18,088	U		
	ए		3,75,533	3,25,331	50,202	31,792	21,383	10,409	3,43,741	3,03,948	39,793	T	
2. पेये, तंबाखू व संबंधित पदार्थांचे उत्पादन.	ग्रा		80,503	27,688	52,815	42,353	11,895	30,458	38,150	15,793	22,357	R	Manufacture of beverages, tobacco and tobacco products
	ना		82,631	24,827	57,804	18,556	2,900	15,656	64,075	21,927	42,148	U	
	ए		1,63,134	52,515	1,10,619	60,909	14,795	46,114	1,02,225	37,720	64,505	T	
3. सुती कापडाचे उत्पादन	ग्रा		79,499	72,265	7,234	7,506	3,511	2,195	71,993	66,954	5,039	R	Manufacture of cotton Textiles
	ना		5,11,097	4,79,191	31,906	15,279	10,335	4,944	4,95,818	4,68,856	26,962	U	
	ए		5,90,596	5,51,456	39,140	22,785	16,646	7,139	5,67,811	4,35,810	32,001	T	
4. लोकर, रेशमी व मनुष्य निर्मित तंतूच्या कापडाचे उत्पादन.	ग्रा		6,875	5,512	1,363	1,448	560	888	5,427	4,952	475	R	Manufacture of wool silk and man-made fibre textiles
	ना		29,984	28,305	1,679	640	514	126	29,344	27,791	1,553	U	
	ए		36,859	33,817	3,042	2,088	1,074	1,014	34,771	32,743	2,028	T	
5. ताग व इतर वनस्पती... जन्य तंतूच्या कापडाचे उत्पादन (कापूस सोडून)	ग्रा		1,258	957	301	465	302	163	793	655	138	R	Manufacture of Jute, and other vegetable fibre textiles (Except Cotton)
	ना		3,461	2,301	1,160	166	79	87	3,295	2,222	1,073	U	
	ए		4,719	3,258	1,461	631	381	250	4,088	2,877	1,211	T	
6. कापडाच्या वस्तूंचे उत्पादन... (पोशाख धरून)	ग्रा		33,579	23,566	10,013	16,180	9,927	6,253	17,399	13,639	3,760	R	Manufacture of textiles products (including wearing apparel)
	ना		1,13,619	95,129	18,490	10,611	7,486	3,125	1,03,008	87,643	15,365	U	
	ए		1,47,198	1,18,695	28,503	26,791	17,413	9,378	1,20,407	1,01,282	19,125	T	
7. लाकूड आणि लाकडाच्या... वस्तू फर्निचर वगैरे यांचे उत्पादन.	ग्रा		1,63,888	1,36,293	27,595	87,148	65,941	21,207	76,740	70,352	6,388	R	Manufacture of wood and wood products, furnitures and fixtures
	ना		1,75,632	1,64,357	11,275	26,220	19,333	6,887	1,49,412	1,45,024	4,388	U	
	ए		3,39,520	3,00,650	38,870	1,13,368	85,274	28,094	2,26,152	2,15,376	10,776	T	
8. कागद, कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन आणि तत्सम उद्योग	ग्रा		20,881	19,802	1,079	335	271	64	20,546	19,531	1,015	R	Manufacture of paper and paper products and printing, publishing and allied industries
	ना		1,38,707	1,29,301	9,406	2,944	2,136	808	1,35,763	1,27,165	8,598	U	
	ए		1,59,588	1,49,103	10,485	3,279	2,407	872	1,56,309	1,46,696	9,613	T	

9. कातडी, कातड्याच्या आणि केसाळ कातड्याच्या वस्तूंचे उत्पादन (दुरुस्ती सोडून)	ग्रा	33,379	31,443	1,936	13,748	12,694	1,054	19,631	18,749	882	R	Manufacture of leather and
	ना	57,931	53,779	4,152	12,369	11,000	1,369	45,562	42,779	2,783	U	leather and fur products
	ए	91,310	85,222	6,088	26,117	23,694	2,423	65,193	61,528	3,665	T	(except repairs)
10. रबर, प्लॅस्टीक, पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांच्या पदार्थांचे उत्पादन	ग्रा	18,115	16,302	1,813	345	232	113	17,770	16,070	1,700	R	Manufacture of rubber
	ना	1,21,223	1,08,253	12,970	1,840	1,341	499	1,19,383	1,06,912	12,471	U	plastic, petroleum and
	ए	1,39,338	1,24,555	14,783	2,185	1,573	612	13,7,153	1,22,982	14,171	T	coal products
11. रसायने, रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन (पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांचे उत्पादन सोडून)	ग्रा	45,183	42,991	1,24,555	443	301	142	44,740	42,690	2,050	R	Manufacture of chemicals
	ना	2,16,018	1,93,117	42,991	1,843	1,044	799	2,14,175	1,92,703	22,102	U	and chemical products(except
	ए	2,61,201	2,36,108	2,36,108	2,286	1,345	941	2,58,915	2,34,763	24,152	T	products of Petroleum and coal)
12. अधातू खनिज पदार्थांचे उत्पादन	ग्रा	1,30,243	85,176	85,176	34,061	20,767	13,294	96,482	64,409	32,073	R	Manufacture of non-metallic
	ना	90,106	96,996	96,996	7,900	5,034	2,866	82,206	64,962	17,244	U	mineral products
	ए	2,20,649	1,55,172	1,55,172	41,961	25,801	16,160	1,78,688	1,29,371	49,317	T	
13. मूलभूत धातू व मिश्रधातू यांचे उत्पादन	ग्रा	18,214	17,660	17,660	689	620	69	17,525	17,040	485	R	Basic metal and alloy
	ना	59,013	59,924	56,924	482	415	67	58,531	56,509	2,022	U	industries
	ए	77,227	74,584	74,584	1,171	1,035	136	76,056	73,549	2,507	T	
14. धातूंच्या वस्तू व सुटे भाग यांचे उत्पादन (यंत्र व परिवहन साामुग्री सोडून)	ग्रा	63,815	59,933	59,933	15,171	13,433	1,738	48,644	46,500	2,144	R	Manufacture of metal products
	ना	1,92,214	1,84,503	1,84,503	5,790	51,111	679	1,86,424	1,79,392	7,032	U	and parts (except machinery
	ए	2,56,029	2,44,436	2,44,436	20,961	18,544	2,417	2,35,068	2,25,892	9,176	T	and transport equipment)
15. यंत्रसामुग्री, यांत्रिक अवजारे आणि सुटे भाग यांचे उत्पादन (विद्युत यंत्रसामुग्री सोडून)	ग्रा	48,371	45,915	45,915	6,062	5,534	528	42,309	40,381	1,928	R	Manufacture of machinery,
	ना	2,70,053	2,46,860	2,46,860	1,302	1,113	189	2,68,751	2,45,747	23,004	U	machine tools and parts
	ए	3,18,424	2,92,775	2,92,775	7,364	6,647	717	3,11,060	2,86,128	24,932	T	(except electrical machinery)
16. विद्युत यंत्रसामुग्री, साधने, उपकरणे, पुरवठा व सुटे भाग	ग्रा	...	...	...	...	...	...	...	...	...	R	Manufacture of electrical
	ना	...	...	...	...	...	...	...	...	...	U	machinery, apparatus, appliances
	ए	...	...	...	...	...	...	...	...	...	T	and suppliers
17. परिवहन सामुग्री व सुटे भाग यांचे उत्पादन	ग्रा	18,945	18,696	249	309	289	20	18,636	18,407	229	R	Manufacture of transport
	ना	1,46,050	1,42,210	3,840	310	295	15	1,45,740	1,41,915	3,825	U	equipment and parts
	ए	1,64,995	1,60,906	4,089	619	584	35	1,64,376	1,60,322	4,054	T	
18. इतर उत्पादक कारखाने	ग्रा	84,236	67,971	16,265	53,964	39,864	14,100	30,272	28,107	2,165	R	Other manufacturing
	ना	3,04,104	2,62,833	41,271	55,308	39,233	16,075	2,48,796	2,23,600	25,196	U	industries
	ए	3,88,340	3,30,804	57,536	1,09,272	79,097	30,175	2,79,068	2,51,707	27,361	T	
19. भांडवली वस्तूंची दुरुस्ती	ग्रा	28,270	26,330	1,940	1,924	1,535	389	26,346	24,795	1,551	R	Repairs of capital
	ना	1,09,551	1,05,446	4,105	875	741	134	1,08,676	1,04,705	3,971	U	goods
	ए	1,37,821	1,31,776	6,045	2,799	2,276	523	1,35,022	1,29,500	5,522	T	
एकूण	ग्रा	10,81,634	8,78,353	2,03,281	2,99,789	20,2412	97,377	7,82,025	6,75,941	1,06,084	R	Total
	ना	27,90,847	24,92,810	2,98,037	1,76,589	1,16,557	60,032	26,14,078	23,76,253	2,37,825	U	
	ए	38,72,481	33,71,163	5,01,318	4,76,378	3,18,969	1,57,409	33,96,103	30,52,194	3,43,909	T	

आधार : भारतीय जनगणना, १९९१, मालिका १४, भाग तीन बी (खंड-४)

Source : Population Census of India, 1991, Series 14, Part III- B (Volume-4)

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.23

बिगर घरगुती उद्योगधंदे, व्यापार, व्यवसाय किंवा सेवा हा प्रमुख व्यवसाय असणाऱ्यांचे लिंग व काम करणाऱ्यांच्या वर्गानुसार व उद्योगधंद्यानुसार वर्गीकरण (१९९१)
Industrial Classification by sex and class of workers of persons at work in non-household industry, trade, business, profession or services as main activity (1991)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा	ग्रामीण नागरी एकूण	काम करणाऱ्यांचा वर्ग / Class of workers										Rural/ Urban Total	District	
			एकूण Total		मालक Employer		कामगार Employee		एकटा काम करणारा Single worker		कौटुंबिक कामगार Family worker				
			पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)	
1	बृहन्मुंबई	ग्रा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	R	Brihan Mumbai
		ना	29,22,651	4,55,161	3,61,133	22,784	21,98,278	3,76,385	2,73,730	43,715	89,510	12,277	U		
		ए	29,22,651	4,55,161	3,16,133	22,784	21,98,278	3,76,885	2,73,730	43,715	89,510	12,277	T		
2	ठाणे	ग्रा	1,94,815	38,995	17,799	2,392	1,49,819	27,751	19,699	5,696	7,498	3,156	R	Thane	
		ना	9,68,594	1,32,635	96,736	6,594	7,72,327	1,09,122	77,822	13,743	21,709	3,176	U		
		ए	11,63,409	1,71,630	1,14,535	8,986	9,22,146	1,36,873	97,521	19,439	29,207	6,332	T		
3	रायगड	ग्रा	1,43,298	22,402	12,141	1,516	1,11,706	14,440	14,790	3,992	4,661	2,454	R	Raigad	
		ना	81,077	12,589	8,945	880	59,286	8,879	9,514	2,036	3,332	794	U		
		ए	2,24,375	34,991	21,086	2,396	1,70,992	23,319	24,304	6,028	7,993	3,248	T		
4	रत्नागिरी	ग्रा	94,742	16,928	11,570	1,478	64,590	10,874	14,445	3,031	4,137	1,545	R	Ratnagiri	
		ना	29,665	5,561	4,072	250	20,048	4,351	3,798	531	1,747	429	U		
		ए	1,24,407	22,489	15,642	1,728	84,638	15,225	18,243	3,562	5,884	1,974	T		
5	सिंधुदुर्ग	ग्रा	54,307	12,902	6,053	603	32,724	7,341	12,257	3,557	3,273	1,401	R	Sindhudurg	
		ना	13,251	3,060	1,928	139	7,857	2,065	2,726	611	740	245	U		
		ए	67,558	15,962	7,981	742	40,581	9,406	14,983	4,168	4,013	1,646	T		
6	नाशिक	ग्रा	1,28,155	19,980	16,447	1,867	82,514	12,137	19,798	2,772	9,396	3,204	R	Nasik	
		ना	42,870	34,768	2,827	2,20,224	31,620	36,290	56,088	9,054	20,356	5,345	U		
		ए	4,30,397	62,850	51,215	4,694	3,02,738	43,757	56,088	9,054	20,356	5,345	T		
7	धुळे	ग्रा	90,245	13,637	9,964	863	51,453	7,355	20,034	2,911	8,794	2,508	R	Dhule	
		ना	1,04,689	11,746	14,711	753	62,791	7,375	20,593	2,587	6,594	1,031	U		
		ए	1,94,934	25,383	24,675	1,616	1,14,244	14,730	40,627	5,498	15,388	3,539	T		
8	जळगाव	ग्रा	1,20,697	13,361	16,086	1,260	69,459	7,037	25,673	2,520	9,479	2,544	R	Jalgaon	
		ना	1,63,454	14,448	24,955	1,342	1,06,734	9,509	26,001	2,700	5,764	897	U		
		ए	2,84,151	27,809	41,041	2,602	1,76,193	16,546	51,674	5,220	15,243	3,441	T		

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)				
9	अहमदनगर	ग्रा	1,85,205	33,719	26,813	2,801	1,18,745	19,022	29,180	8,306	10,467	3,590	R	Ahmednagar
		ना	1,13,638	20,873	15,859	1,156	70,129	14,333	21,265	3,838	6,385	1,546	U	
		ए	2,98,843	54,592	42,672	3,957	1,88,874	33,355	50,445	12,144	16,852	5,136	T	
10	पुणे	ग्रा	2,29,216	32,657	19,170	2,092	1,61,675	19,741	33,816	3,776	14,555	5,048	R	Pune
		ना	6,92,618	1,35,234	70,938	6,715	5,26,198	1,05,048	75,658	19,202	19,824	4,269	U	
		ए	9,21,834	1,67,891	90,108	8,807	6,87,873	1,24,789	1,09,474	24,978	34,379	9,317	T	
11	सातारा	ग्रा	1,49,930	21,207	14,983	1,639	1,00,915	12,587	25,150	2,736	8,882	3,245	R	Satara
		ना	60,852	9,344	8,215	1,513	36,689	6,537	12,706	3,794	3,242	500	U	
		ए	2,10,782	30,551	23,198	2,152	1,37,604	19,124	37,856	5,530	12,124	3,745	T	
12	सांगली	ग्रा	1,20,902	15,368	13,073	959	74,217	7,799	26,113	4,305	7,499	2,305	R	Sangali
		ना	1,02,532	14,316	16,281	1,116	61,921	9,214	21,788	3,284	2,542	702	U	
		ए	2,23,434	29,684	29,354	2,075	1,36,138	17,013	47,901	7,589	10,041	3,007	T	
13	सोलापूर	ग्रा	1,41,962	18,998	12,441	1,155	84,973	9,228	32,630	4,810	11,918	3,805	R	Solapur
		ना	1,93,222	49,668	24,845	1,839	1,30,455	37,491	31,407	7,759	6,515	2,579	U	
		ए	3,35,184	68,666	37,286	2,994	2,15,428	46,719	64,037	12,569	18,433	6,384	T	
14	कोल्हापूर	ग्रा	1,76,143	19,924	18,916	1,885	1,19,255	7,783	27,889	4,970	10,083	5,286	R	Kolhapur
		ना	1,89,380	22,704	35,571	2,516	1,21,962	15,143	27,180	4,231	4,667	814	U	
		ए	3,65,523	42,628	54,487	4,401	2,41,217	22,926	55,069	9,201	14,750	6,100	T	
15	औरंगाबाद	ग्रा	73,534	9,156	9,079	792	42,011	4,875	18,460	2,265	3,984	1,224	R	Aurangabad
		ना	1,56,126	23,236	19,054	1,186	1,09,373	17,585	24,950	3,959	2,749	506	U	
		ए	2,29,660	32,392	28,133	1,978	1,51,384	22,460	43,410	6,224	6,733	1,730	T	
16	जालना	ग्रा	40,980	4,287	5,874	465	18,502	1,792	14,493	1,444	2,111	586	R	Jalna
		ना	47,457	6,370	6,482	306	27,114	3,768	11,839	1,572	2,022	724	U	
		ए	88,437	10,657	12,356	771	45,616	5,560	26,332	3,016	4,133	1,310	T	
17	परभणी	ग्रा	40,980	7,061	6,146	418	28,281	2,509	22,958	3,085	4,165	1,049	R	Parbhani
		ना	47,457	9,359	10,783	453	49,188	6,179	22,796	2,287	2,726	422	U	
		ए	88,437	16,420	16,929	871	77,469	8,706	45,754	5,372	6,891	1,471	T	
18	बीड	ग्रा	61,550	9,105	5,846	418	34,569	3,864	23,418	3,306	4,054	1,503	R	Beed
		ना	85,493	7,109	7,383	453	36,513	4,766	15,978	1,757	1,558	305	U	
		ए	1,47,043	16,214	13,229	771	71,082	8,630	39,396	5,063	5,612	1,808	T	
19	नांदेड	ग्रा	67,887	9,771	8,803	418	42,227	4,539	25,159	3,380	4,241	1,228	R	Nanded
		ना	61,432	9,296	14,109	453	53,658	6,036	20,504	2,221	2,492	542	U	
		ए	1,29,319	19,067	22,912	871	95,885	10,575	45,663	5,601	6,733	1,770	T	
20	उस्मानाबाद	ग्रा	80,430	6,454	4,982	432	27,410	2,627	12,352	1,466	4,733	1,917	R	Osmanabad
		ना	90,763	3,394	4,436	281	19,728	2,408	5,097	533	1,305	221	U	
		ए	1,71,193	9,848	9,418	713	47,138	5,035	14,449	1,999	6,048	2,138	T	
21	लातूर	ग्रा	49,487	6,710	6,723	624	31,881	3,418	18,913	2,297	2,154	512	R	Latur
		ना	30,566	5,995	10,302	497	36,209	3,991	14,144	1,397	2,068	226	U	
		ए	80,053	12,705	17,025	1,121	68,090	7,409	33,057	3,694	4,222	738	T	

तक्का क्रमांक / TABLE No. 1.23 — Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
22	बुलडाणा	ग्रा	60,768	6,259	5,474	359	30,088	2,541	21,260	2,052	3,946	1,307	R	Buldhana
		ना	67,835	5,784	6,642	250	35,549	3,191	20,705	1,598	4,939	745	U	
		ए	1,28,603	12,043	12,116	609	65,637	5,732	41,965	3,650	8,885	2,052	T	
23	अकोला	ग्रा	67,758	7,402	6,217	469	37,728	3,986	20,114	1,922	3,699	1,025	R	Akola
		ना	1,16,841	11,466	10,165	411	59,607	7,419	40,012	2,929	7,057	707	U	
		ए	1,84,599	18,868	16,382	880	97,335	11,405	60,126	4,851	10,756	1,732	T	
24	अमरावती	ग्रा	65,684	8,519	7,284	521	35,971	4,944	18,252	1,924	4,177	1,130	R	Amaravati
		ना	1,30,788	14,570	13,980	510	71,622	9,655	38,004	3,633	7,182	772	U	
		ए	1,96,472	23,089	21,264	1,031	1,07,593	14,599	56,256	5,557	11,359	1,902	T	
25	यवतमाळ	ग्रा	81,308	11,483	6,467	405	44,235	6,842	26,866	3,037	3,740	1,199	R	Yavatmal
		ना	67,320	8,451	6,136	180	37,846	5,332	19,961	2,530	3,377	409	U	
		ए	1,48,628	19,934	12,603	585	82,081	12,174	46,827	5,567	7,117	1,608	T	
26	वर्धा	ग्रा	46,313	7,263	4,268	449	29,827	4,405	12,202	1,424	3,016	985	R	Wardha
		ना	54,358	6,185	5,706	324	34,438	4,093	11,956	1,410	2,258	358	U	
		ए	1,00,671	13,448	9,974	773	61,265	8,498	24,158	2,834	5,274	1,343	T	
27	नागपूर	ग्रा	1,01,146	20,285	7,684	731	66,274	14,514	21,768	3,721	4,920	1,319	R	Nagpur
		ना	4,53,703	72,595	48,007	2,977	2,79,888	48,366	1,09,643	17,908	16,165	3,344	U	
		ए	5,54,849	92,880	55,691	3,708	3,46,662	62,880	1,31,411	21,629	21,085	4,663	T	
28	भंडारा	ग्रा	1,08,111	23,363	8,287	691	61,248	11,799	30,392	6,001	8,184	4,872	R	Bhandara
		ना	50,877	8,965	6,735	322	30,119	5,505	11,399	2,380	2,624	758	U	
		ए	1,58,988	32,328	15,022	1,013	91,367	17,304	41,791	8,381	10,808	5,630	T	
29	चंद्रपूर	ग्रा	86,499	15,470	5,145	421	51,353	9,692	27,877	4,682	2,124	675	R	Chandrapur
		ना	1,08,696	13,778	8,642	637	77,578	8,651	21,839	4,370	637	120	U	
		ए	1,95,195	29,248	13,787	1,058	1,28,931	18,343	49,716	9,052	2,761	795	T	
30	गडचिरोली	ग्रा	29,957	5,820	1,781	166	17,576	3,841	9,342	1,366	1,258	447	R	Chandrapur
		ना	11,999	1,557	1,053	43	8,199	969	2,655	526	92	19	U	
		ए	41,956	7377	2,834	209	25,775	4,810	11,997	1,892	1,350	466	T	
महाराष्ट्र राज्य	ग्रा	29,10,700	4,38,486	2,95,516	28,380	18,18,726	2,49,283	6,25,300	99,754	1,71,158	61,069	R	Maharashtra State	
		ना	75,34,842	11,38,319	8,98,572	58,414	53,61,528	8,75,004	10,31,960	1,63,323	2,42,782	41,578		U
		ए	1,04,45,542	15,76,805	11,94,088	86,794	71,80,254	11,24,287	16,57,260	2,63,077	4,13,940	1,02,647		T

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.24

काम न करणाऱ्या व्यक्तींचे व्यवसाय प्रकारानुसार व लिंगानुसार वर्गीकरण
 Classification of person not at work by type of activity and sex
 (जनगणना /1991 census)

(हजारत/In thousand)

अनु क्रमांक Serial No. (1)	व्यवसायाचा प्रकार (2)	ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकूण/Total			Type of activity (2)
		पुरुष Males (3)	स्त्री Females (4)	एकूण Total (5)	पुरुष Males (6)	स्त्री Females (7)	एकूण Total (8)	पुरुष Males (9)	स्त्री Females (10)	एकूण Total (11)	
1	पूर्णवेळ विद्यार्थी	5,568	3,666	9,234	4,268	3,398	7,666	9,836	7,064	16,900	Full time Students
2	घरकाम करणारे	94	2,985	3,079	100	6,149	6,249	194	9,134	9,328	Household duties
3	अवलंबून असणारे व बालके	5,581	6,137	11,718	2,993	2,931	5,924	8,574	9,068	17,612	Dependents and Infant
4	सेवानिवृत्त, व्याजावर भाड्यावर उपजीविका करणारे व स्वतंत्र उत्पन्न असणारे	93	38	131	342	51	393	435	89	524	Retired, rentiers and person of independent means
5	भिकारी	11	6	17	15	6	21	26	12	38	Beggars, Vagrants etc.
6	शिक्षा भोगणारे, मानसिक आजार्याच्या व घमार्थ संस्थांमध्ये राहणाऱ्या व्यक्ती	8	3	11	20	7	27	28	10	38	Inmates of penal, mental and charitable institutions
7	इतर	126	30	156	305	79	384	431	109	540	Others
एकूण		11,481	12,865	24,346	8,043	12,621	20,664	19,524	25,486	45,040	Total

आधार - भारताची जनगणना, १९९१ महाराष्ट्र भाग ३ अ व ब
 Source - Census of India, 1991 Maharashtra part 3A and B

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या /

तक्ता क्रमांक /

काम करणाऱ्या व काम न करणाऱ्या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वयोगटानुसार वर्गीकरण /

(जनगणना /

काम करणाऱ्यांचा वर्ग /

वयोगट Age group	ग्रामीण नागरी एकूण	एकूण लोकसंख्या Total Population	एकूण मुख्यतः काम करणारे Total Main workers	शेतकरी Cultivators	शेतमजूर Agricultural labourers	(a) घरगुती उद्योगधंदे Household Industry वस्तुनिर्माण प्रक्रिया, सेवा व दुरुस्तीचे उद्योगधंदे Manufacturing processing servicing and repairs
						(7)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
5-14	ग्रा	57,36,159	3,81,066	1,28,504	2,31,390	2,724
	ना	32,76,307	26,234	1,270	6,950	1,560
	ए	90,12,466	4,07,302	1,29,774	2,38,340	4,284
15-19	ग्रा	19,32,059	8,23,136	3,60,224	4,29,159	8,299
	ना	13,71,276	88,012	4,034	17,179	5,097
	ए	33,03,335	9,11,147	3,64,258	4,46,338	13,396
20-24	ग्रा	20,14,588	11,68,539	5,14,960	5,76,087	13,085
	ना	14,78,388	1,05,308	7,077	24,910	8,237
	ए	34,92,976	13,64,847	5,22,037	6,00,997	21,322
25-29	ग्रा	19,51,844	12,08,107	5,23,947	5,96,035	13,865
	ना	14,03,753	2,35,029	7,314	28,161	8,655
	ए	33,55,597	14,43,136	5,31,261	6,24,196	22,520
30-34	ग्रा	16,65,137	10,91,323	4,79,831	5,32,597	13,053
	ना	11,18,984	2,25,320	7,560	28,013	8,195
	ए	27,84,121	13,16,643	4,87,391	5,60,610	21,248
36-39	ग्रा	14,73,398	9,86,153	4,46,553	4,69,021	12,687
	ना	9,90,300	2,18,375	8,452	28,274	7,762
	ए	24,63,698	12,04,528	4,55,005	4,97,296	20,449
40-49	ग्रा	23,73,167	15,90,346	7,62,283	7,33,015	20,196
	ना	12,94,358	2,92,025	14,378	42,974	12,201
	ए	36,67,525	18,82,371	7,76,661	7,75,989	32,397
50-59	ग्रा	16,97,308	9,33,490	4,66,283	4,22,090	11,567
	ना	8,10,994	1,39,528	9,077	25,139	5,836
	ए	25,08,302	10,73,018	4,75,360	4,47,229	17,403
60 + ...	ग्रा	19,41,319	4,22,124	2,02,534	2,00,840	5,460
	ना	8,38,678	55,292	4,733	13,358	3,168
	ए	27,79,997	4,77,416	2,07,267	2,14,198	8,628
एकूण/Total ..	ग्रा	2,38,51,469	86,09,475	38,77,289	41,92,654	1,01,046
	ना	1,42,52,248	14,78,093	63,975	2,15,058	60,741
	ए	3,81,03,717	1,00,87,568	39,41,264	44,07,712	1,61,787

टीप:-वयाची माहिती उपलब्ध नसलेल्या आकड्यांचा एकूणमध्ये समावेश आहे. /Note.--Figures of age not stated are included in total

आधार:-भारतीय जनगणना, १९९१, मालिका १४ भाग-तीन-बी मालिका

/Source:- Census of India, 1991, Series 14, Part III-B series

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.25

Female workers and non-workers classified according to main activity and age-groups

Population Census, 1991)

(आकडे हजारात / Figures in thousand)

Class of workers				
	सीमांतिक कामगार Marginal workers	काम न करणारे Non- workers	Rural Urban Total	
(b) घरगुती उद्योगधंद्याव्यतिरिक्त इतर उद्योगधंदे ३) पशुसंवर्धन, वनसंवर्धन, मच्छीमारी, शिकार, मळे, फळबाग आणि अनुषंगिक व्यवसाय (४) खाणकाम आणि दगड खाणकाम (६) बांधकाम (७) व्यापार व वाणिज्य (८) वाहतूक साठवण आणि दळणवळण (९) इतर सेवा (b) other than Household industry (III) Livestock, forestry fishing, hunting and plantations, orchards and allied activities (IV) Mini and quarrying (VI) Construction (VII) Trade and commerce (VIII) Transport, storage and communications (IX) other services	(8)	(9)	(10)	
	(8)	(9)	(10)	(2)
	18,450	1,84,698	51,70,393	R
	16,454	5,276	32,44,797	U
	34,904	1,89,974	84,15,190	T
	36,453	2,66,421	8,42,503	R
	61,702	14,925	12,68,339	U
	97,155	2,81,346	21,10,842	T
	64,407	3,22,915	5,23,134	R
	1,56,084	23,629	12,58,451	U
	2,20,491	3,46,544	17,81,585	T
	74,260	3,08,610	4,35,127	R
	1,90,899	23,712	11,45,012	U
	2,65,159	3,32,322	15,80,139	T
	65,842	2,53,765	3,20,049	R
	1,81,552	20,731	8,72,933	U
	2,47,394	2,74,496	11,92,982	T
	57,892	2,24,665	2,62,580	R
	1,73,887	19,826	7,52,099	U
	2,31,779	2,44,491	10,14,679	T
	74,852	3,64,798	4,18,023	R
	2,22,472	24,566	9,77,767	U
	2,97,324	3,89,364	13,95,790	T
	33,550	2,73,653	49,165	R
	99,478	12,371	6,59,005	U
	1,33,026	2,86,024	11,49,260	T
	13,290	1,75,953	13,43,242	R
	34,033	7,712	7,75,674	U
	47,323	1,83,665	21,18,916	T
	4,38,486	23,76,928	1,28,65,066	R
	11,38,319	1,52,958	1,26,21,197	U
	15,76,805	25,29,886	2,54,86,263	T

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या /
तक्ता क्रमांक /
मुख्यतः काम करणाऱ्या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वैवाहिक स्थितीनुसार वर्गीकरण /
(जनगणना /

काम करणाऱ्यांचा वर्ग /							
वैवाहिक स्थिती	ग्रामीण नागरी एकूण	एकूण लोकसंख्या Total Population	एकूण मुख्यतः काम करणारे		शेतमजूर Agricultural labourers	पशुसंवर्धन, वनसंवर्धन, मच्छिमारी शिकार, मळे, फळबागा,अनुषंगिक व्यवसाय Livestock, forestry, fishing, hunting and plantations, orchards and allied activities	खाणकाम आणि दगड खाणकाम. Mining and quarrying
			Total Main workers	Cultivators			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1. अविवाहित ..	ग्रा	1,02,90,786	9,00,913	3,45,207	4,85,202	11,705	1,309
	ना	66,23,545	2,49,125	4,199	19,471	1,531	415
	ए	19,14,331	11,50,038	3,49,406	5,04,673	13,236	1,724
2. विवाहित ..	ग्रा	1,15,21,118	69,70,125	32,63,575	32,93,867	38,674	10,189
	ना	66,78,121	10,33,102	51,739	1,61,375	9,546	3,375
	ए	1,81,99,239	80,03,227	33,15,314	34,55,242	48,220	13,564
3. विधवा ..	ग्रा	19,20,775	6,54,527	2,49,377	3,55,895	3,771	602
	ना	9,02,757	1,75,701	7,505	29,832	1,931	716
	ए	28,23,532	8,30,228	2,56,882	3,85,727	5,702	1,318
4. घटस्पोटिता किंवा अलग राहणाऱ्या.	ग्रा	1,17,760	83,730	19,010	57,650	598	87
	ना	47,075	20,125	532	4,380	142	47
	ए	1,64,835	1,03,855	19,542	62,030	740	134
एकूण/ Total ..	ग्रा	2,38,51,469	86,09,475	38,77,289	41,92,654	54,748	12,187
	ना	1,42,52,248	14,78,093	63,975	2,15,058	13,150	4,553
	ए	3,81,03,717	1,00,87,568	39,41,264	44,07,712	67,898	16,740

टीप:-वर्गीकरण न झालेल्या वैवाहिक दर्जाच्या आकडेवारीचा एकूणमध्ये समावेश आहे. /
आधार:-भारतीय जनगणना, १९९१, मालिका १४, भाग-३ बी-१३ (एस) बी-१३ (आय)(एफ) /

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.26

Female main workers according to main activity classified by marital status

Population Census, 1991)

(संख्या / Number)

Class of workers							
वस्तुनिर्माण प्रक्रिया, सेवा व दुरुस्तीचे उद्योगधंदे							
Manufacturing, processing, servicing and repairs							
(a)	(b)			याहतूक, साठवण आणि दळणवळण	इतर सेवा	Rural	Marital status
घरगुती उद्योगधंदे	घरगुती उद्योगधंद्या-व्यतिरिक्त इतर उद्योगधंदे	बांधकाम	व्यापार आणि वाणिज्य	Transport, storage and communications	Other services	Urban	Total
Household industry (9)	Other than Household industry (10)	Construction (11)	Trade and commerce (12)	(13)	(14)	(2)	(1)
8,986	13,716	3,208	4,949	536	23,777	Rural	Unmarried
7,523	63,754	5,871	30,603	7,196	1,03,796	Urban	
16,509	77,470	9,079	35,552	7,732	1,27,573	Total	
81,627	84,982	21,223	47,730	2,732	1,29,522	Rural	Married
45,350	1,52,367	52,529	1,35,436	28,763	3,97,782	Urban	
1,26,977	2,37,349	73,752	1,83,666	31,495	5,27,304	Total	
9,385	6,906	1,672	8,895	484	15,441	Rural	Widowed
7,195	21,418	6,943	25,292	4,535	69,565	Urban	
16,580	28,324	8,615	34,187	5,019	85,006	Total	
1,045	1,287	349	902	21	3,212	Rural	Divorced or separated
672	2,841	924	2,181	295	8,002	Urban	
1,717	4,128	1,273	3,083	316	11,214	Total	
1,01,046	1,06,891	26,453	62,478	3,373	1,71,956	Rural	Total
60,741	2,40,384	66,267	1,94,017	40,790	5,79,158	Urban	
1,61,787	3,47,275	92,720	2,56,495	44,563	7,51,114	Total	

Note.--Figures of unclassified marital status are included in total.

Source : Census of India, 1991, Series 14, Part III- B -13(S), B-13 (I) (F)

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या /

तक्का क्रमांक /

कुटुंबे व त्यातील व्यक्तींची त्यांच्या बोलण्याच्या प्रमुख भाषेनुसार जिल्हावार संख्या/

(जनगणना /

अनुक्रमांक		भाषा/Languages							
		आसामी Assamee		बंगाली Bengali		गुजराथी Gujrathi		हिंदी Hindi	
Serial No. (1)	जिल्हे (2)	कुटुंबे Households (3)	व्यक्ती Persons (4)	कुटुंबे Households (5)	व्यक्ती Persons (6)	कुटुंबे Households (7)	व्यक्ती Persons (8)	कुटुंबे Households (9)	व्यक्ती Persons (10)
1	बृहन्मुंबई	69	294	7,152	29,091	2,21,085	11,89,507	2,29,849	10,03,672
2	ठाणे	11	46	1,992	8,125	30,718	1,44,779	45,565	1,97,628
3	रायगड	..	..	150	494	3,674	17,865	5,315	24,150
4	रत्नागिरी	1	3	18	57	506	2,633	2,260	10,822
5	सिंधुदुर्ग	..	..	..	..	..	..	..	..
6	नाशिक	17	65	419	1,864	2,327	19,441	16,785	92,710
7	धुळे	..	..	10	34	16,193	91,255	12,227	77,308
8	जळगांव	..	..	160	592	6,045	36,156	27,561	1,60,019
9	अहमदनगर	5	11	57	210	1,347	8,347	16,272	93,729
10	पुणे	31	116	1,296	4,910	8,762	47,306	36,809	2,16,141
11	सातारा	..	..	11	46	1,725	8,958	6,065	34,318
12	सांगली	1	5	21	72	1,317	7,553	3,616	20,461
13	सोलापूर	..	..	19	45	1,804	10,701	11,193	67,383
14	कोल्हापूर	..	..	16	49	1,496	8,704	5,275	30,548
15	औरंगाबाद	..	..	99	322	1,288	7,989	41,244	2,22,918
16	जालना	..	..	..	..	..	..	..	..
17	परभणी	..	..	14	37	530	3,227	18,326	1,02,011
18	बीड	..	..	13	25	341	1,942	9,695	54,684
19	नांदेड	..	..	5	26	625	3,736	21,346	1,24,860
20	उस्मानाबाद	1	1	5	11	597	3,798	12,886	79,817
21	लातूर	..	..	..	..	..	..	..	..
22	बुलढाणा	1	4	110	587	986	6,187	19,077	1,11,843
23	अकोला	..	..	23	91	1,860	12,440	33,722	1,88,415
24	अमरावती	..	..	38	120	1,210	8,175	28,161	1,53,598
25	यवतमाळ	1	3	22	70	1,645	10,058	50,239	2,76,604
26	वर्धा	2	9	46	145	529	3,743	11,450	60,299
27	नागपूर	12	32	2,203	9,255	3,203	18,728	72,297	3,62,576
28	भंडारा	2	3	1,295	5,609	1,027	5,905	50,255	2,69,392
29	चंद्रपूर	1	1	5,094	26,153	914	5,190	23,686	1,11,293
30	गडचिरोली	..	..	..	..	..	..	..	..
महाराष्ट्र राज्य		155	593	20,288	88,040	3,11,754	16,84,323	8,11,176	41,47,199

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.27

Districtwise classification of Households And Household Population by languages mainly spoken
Population Census, 1981)

(संख्या / Number)

भाषा/Languages								District (2)
कन्नड Kannad		काश्मिरी Kashmiri		मल्याळम Malayalam		मराठी Marathi		
कुटुंबे Households (11)	व्यक्ती Persons (12)	कुटुंबे Households (13)	व्यक्ती Persons (14)	कुटुंबे Households (15)	व्यक्ती Persons (16)	कुटुंबे Households (17)	व्यक्ती Persons (18)	
27,547	1,36,882	191	793	32,368	1,35,129	7,49,266	37,89,698	Brihan Mumbai
8,868	38,032	13	50	9,231	37,986	4,59,119	24,01,534	Thane
3,584	12,530	5	17	953	3,098	2,61,859	13,25,683	Raigad
3,565	13,630	1	1	296	1,005	4,03,461	19,59,756	Ratnagiri
..	..	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
796	3,568	3	13	1,503	5,284	4,46,396	25,53,876	Nashik
82	350	..	..	95	349	85,308	4,70,577	Dhule
142	629	..	..	265	916	3,17,166	16,39,642	Jaigaon
630	2,384	..	..	311	1,046	4,27,814	23,99,741	Ahmednagar
9,319	41,136	32	135	5,673	21,831	6,46,039	34,56,437	Pune
4,175	16,901	1	5	160	607	3,58,364	18,98,902	Satara
22,910	1,34,298	..	..	223	988	2,82,146	15,39,558	Sangli
49,047	2,83,078	..	..	125	460	3,37,034	18,52,633	Solapur
23,430	1,27,624	1	4	249	892	3,91,583	21,77,501	Kolhapur
937	4,659	..	..	343	1,150	3,30,921	17,90,688	Aurangabad
..	..	..	..	..	..	..	..	Jalna
191	855	..	..	83	277	2,80,824	14,95,219	Parbhani
242	1,073	..	..	95	284	2,34,488	12,62,436	Beed
4,519	24,956	..	..	95	311	2,30,726	12,77,492	Nanded
11,282	65,707	..	..	45	151	3,22,858	18,43,255	Osmanabad
..	..	..	..	..	..	..	..	Latur
92	433	1	3	27	83	2,36,308	12,17,972	Buldhana
177	840	1	4	72	277	2,65,390	13,72,162	Akola
47	172	1	8	89	261	2,66,792	13,43,895	Amravati
39	170	..	..	79	238	2,25,319	11,62,964	Yavatmal
52	197	1	4	81	249	1,59,204	7,98,147	Wardha
411	1,704	12	45	1,497	5,410	3,54,985	18,31,980	Nagpur
607	2,819	1	4	269	888	2,77,731	14,28,534	Bhandara
1,096	5,481	3	11	493	1,701	2,99,147	15,26,471	Chandrapur
..	..	..	..	..	..	..	..	Gadchiroli
1,73,788	9,20,108	267	1,097	54,720	2,20,871	86,50,248	4,58,16,753	Maharashtra State

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हे	भाषा/Languages								
		ओरिसा Oriya		पंजाबी Punjabi		संस्कृत Sanskrit		सिंधी Sindhi		
		कुटुंबे Households (19)	व्यक्ती Persons (20)	कुटुंबे Households (21)	व्यक्ती Persons (22)	कुटुंबे Households (23)	व्यक्ती Persons (24)	कुटुंबे Households (25)	व्यक्ती Persons (26)	
(1)	(2)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	
1	बृहन्मुंबई	...	1,735	7,366	20,472	1,05,382	1	7	44,319	1,95,080
2	ठाणे	...	219	752	2,819	13,229	1	9	29,496	1,39,954
3	रायगड	...	50	230	211	807	1	7	310	1,674
4	रत्नागिरी	...	2	3	19	60	-	-	99	562
5	सिंधुदुर्ग	...	-	-	-	-	-	-	-	-
6	नाशिक	...	63	208	1,334	6,607	7	23	1,238	7,511
7	धुळे	...	-	-	121	659	1	4	1,560	10,557
8	जळगांव	...	6	21	314	1,580	3	15	2,422	18,410
9	अहमदनगर	...	20	115	977	5,730	3	16	878	5,452
10	पुणे	...	89	339	3,620	17,771	11	56	5,060	2,218
11	सातारा	...	40	180	46	244	1	3	121	785
12	सांगली	...	6	51	33	176	2	13	420	2,856
13	सोलापूर	...	7	43	108	511	3	19	327	1,973
14	कोल्हापूर	...	6	20	35	146	1	9	1,396	9,861
15	औरंगाबाद	...	11	28	444	2,365	4	24	524	3,789
16	जालना	...	-	-	-	-	-	-	-	-
17	परभणी	...	84	289	88	456	-	-	129	997
18	बीड	...	-	-	45	197	2	13	62	418
19	नांदेड	...	-	-	549	3,248	3	23	242	1,138
20	उस्मानाबाद	...	10	53	24	83	2	18	78	520
21	लातूर	...	-	-	-	-	-	-	-	-
22	बुलढाणा	...	4	26	70	425	2	22	627	5,000
23	अकोला	...	17	83	145	942	-	-	1,641	12,973
24	अमरावती	...	27	114	166	900	-	-	2,295	16,524
25	यवतमाळ	...	34	101	111	585	-	-	655	4,719
26	वर्धा	...	44	171	208	1,188	-	-	798	5,840
27	नागपूर	...	681	2,873	2,671	15,229	-	-	4,122	27,227
28	भंडारा	...	285	1,243	343	2,188	-	-	1,618	11,487
29	चंद्रपूर	...	308	1,272	693	3,345	-	-	463	3,349
30	गडचिरोली	...	-	-	-	-	-	-	-	-
महाराष्ट्र राज्य		...	3,748	15,581	35,666	1,84,053	48	281	1,00,920	5,17,674

भाषा/Languages

तामीळ Tamil		तेलुगु Telugu		उर्दू Urdu		District
कुटुंबे Households (27)	व्यक्ती Persons (28)	कुटुंबे Households (29)	व्यक्ती Persons (30)	कुटुंबे Households (31)	व्यक्ती Persons (32)	(2)
46,344	2,11,584	34,070	1,56,227	1,29,272	7,78,504	Brihan Mumbai
5,494	23,665	11,230	52,714	34,362	1,91,277	Thane
403	1,313	1,591	6,230	12,950	78,965	Raigad
108	402	1,048	4,391	16,474	96,718	Ratnagiri
-	-	-	-	-	-	Sindhudurg
679	2,819	2,125	11,202	33,549	2,45,308	Nashik
38	157	1,076	4,367	21,919	1,42,191	Dhule
216	944	1,196	6,299	28,186	1,93,292	Jaigaon
479	2,339	7,939	43,816	18,334	1,12,069	Ahmednagar
5,933	29,336	14,421	75,842	20,844	1,29,706	Pune
229	1,067	2,352	16,481	7,649	45,378	Satara
356	1,624	2,768	14,801	15,606	98,316	Sangli
661	3,610	24,060	1,43,068	35,450	2,13,496	Solapur
359	1,841	3,340	17,181	18,081	1,11,267	Kolhapur
394	1,889	3,737	20,024	54,580	3,46,057	Aurangabad
-	-	-	-	-	-	Jalna
180	816	3,329	17,496	32,969	1,97,807	Parbhani
410	2,033	1,818	10,034	22,875	1,43,350	Beed
245	1,273	16,818	93,042	28,978	1,89,000	Nanded
347	1,928	3,741	21,649	32,998	2,03,157	Osmanabad
-	-	-	-	-	-	Latur
149	710	1,547	8,346	22,405	1,44,789	Buldhana
112	534	1,435	8,345	30,575	2,11,467	Akola
68	282	727	3,526	26,506	1,79,005	Amravati
61	226	9,168	47,436	13,733	91,101	Yavatmal
86	350	666	2,770	3,147	19,063	Wardha
1,626	7,407	4,304	22,585	17,458	1,23,427	Nagpur
165	666	657	2,964	1,853	11,453	Bhandara
396	1,533	26,089	1,26,092	3,974	22,904	Chandrapur
-	-	-	-	-	-	Gadchiroli
65,538	3,00,348	1,81,252	9,36,928	6,84,727	43,19,067	Maharashtra State

1. क्षेत्रफळ व लोकसंख्या /
तक्ता क्रमांक /
महाराष्ट्रात स्थलांतराचे कारण
Migrants by place of last resident and
(जनगणना /

पूर्वीचे निवासस्थान (1)	स्थलांतराचे कारण							
	एकूण स्थलांतरीत Total Migrants		रोजगार Employment		व्यवसाय Business		शिक्षण Education	
	पुरुष Males (2)	स्त्रिया Females (3)	पुरुष Males (4)	स्त्रिया Females (5)	पुरुष Males (6)	स्त्रिया Females (7)	पुरुष Males (8)	स्त्रिया Females (9)
A. पूर्वनिवास भारतात अन्यत्र	9,444	15,840	2,284	255	1,082	226	507	203
AI. गणना राज्यात (महाराष्ट्रात)	7,274	13,951	1,440	198	674	182	416	174
A II. गणना राज्याच्या बाहेरील भारतातील राज्य	2,170	1,889	844	57	409	44	92	30
(1) आंध्रप्रदेश ..	128	146	47	4	21	4	4	2
(2) बिहार ..	68	31	35	1	11	*	5	1
(3) गुजरात ..	295	313	79	6	64	6	16	6
(4) गोवा, दमण व दीव	24	34	10	2	2	*	2	1
(5) कर्नाटक ..	353	463	110	13	60	15	11	5
(6) केरळ ..	104	71	60	7	11	1	3	2
(7) मध्यप्रदेश ..	147	219	29	5	23	6	5	2
(8) ओरिसा ..	16	10	9	*	2	*	1	*
(9) पंजाब ..	29	24	9	1	5	*	1	1
(10) राजस्थान ..	125	87	34	1	41	2	10	1
(11) तामिळनाडू ..	98	74	51	4	13	2	2	1
(12) उत्तरप्रदेश ..	680	331	333	9	143	6	27	6
(13) पश्चिम बंगाल ..	39	30	18	2	6	*	1	*
(14) इतर व केंद्रशासित प्रदेश	64	56	20	2	7	2	4	2
B. भारताबाहेरील आशियाई देश	75	63	16	1	6	1	1	1
C. अन्य देश ..	6	7	1	*	1	*	1	*
D. अवर्गीकृत ..	13	14	3	*	1	*	*	*
एकूण - अ+ब+क+ड ..	9,538	15,924	2,304	256	1,090	227	509	204

१ ५०० पेक्षा कमी / Less than 500

आकडे संक्षिप्तात असल्याने बेरजा जुळणार नाहीत/Total do not tally due to rounding

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.28 - contd.

व शोवटचे निवासस्थान

reason for migration in Maharashtra
(census 1991)

(संख्या हजारत/ Numbers In thousand)

Reason for Migration

कुटुंब निर्गमन family moved		विवाह Marriage		दुष्काळ, पूर यासारखी नैसर्गिक आपत्ती Natural Calamities like drought, floods, etc.		इतर Other		Last Residence (1)
पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	
1,911	2,334	117	9,919	53	40	3,490	2,863	Last residence else where in India
1,533	1,832	98	8,998	44	34	3,069	2,533	Within the state of enumeration (Maharashtra)
378	503	19	921	9	6	421	330	State in India beyond State State of enumeration
27	38	2	75	1	*	26	23	Andra Pradesh
9	12	*	11	*	*	8	5	Bihar
64	76	4	160	1	1	68	58	Gujrat
4	7	*	18	*	*	6	6	Goa, Daman & Div.
66	89	3	252	3	3	99	86	Karnataka
12	18	1	28	*	*	17	14	Kerala
40	51	2	119	2	1	45	35	Madhya Pradesh
2	4	*	4	*	*	2	2	Orissa
7	9	*	10	*	*	7	4	Punjab
21	27	1	40	*	*	22	15	Rajasthan
16	24	1	31	*	*	14	12	Tamil Nadu
87	115	4	141	1	*	85	52	Uttar Pradesh
7	11	*	12	*	*	6	5	West Bengal
16	22	1	20	1	1	16	13	Other & Union Territories
19	22	1	13	-	-	32	25	Countries in Asia beyond Indi
2	2	*	2	-	-	2	2	Other Countires
2	2	*	6	*	*	6	6	Unclassifiable
1,934	2,360	118	9,940	53	40	3,530	2,896	Total A+B+C+D

आधार.- भारताची जनगणना, १९९१, महाराष्ट्र, भाग-५अ व ब-डी मालिका

Source.-- Census of India, 1991, Maharashtra, Part V-A & B-D Series

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.29

महाराष्ट्र व बृहन्मुंबईमध्ये जन्म व नोंदणी ठिकाण यानुसार स्थलांतरीतांची लोकसंख्या
Migrants Population by place of birth and place of enumeration in Maharashtra and Greater Mumbai
 (जनगणना /census -1991)

(संख्या हजारात/Figures in thousand)

अनुक्रमांक Serial No.	जन्मस्थान	गणनास्थान/ Place of enumeration						गणनास्थान/ Birth Place
		महाराष्ट्र/ Maharsashtra			बृहन्मुंबई/ Greater Mumbai			
		पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1.	गणना राज्यात	38,463	36,056	74,519	4,187	3,559	7,746	Within the State of enumeration.
(i)	गणनेच्या ठिकाणी जन्म झालेले	31,368	22,375	53,743	3,352	2,871	6,223	Born in place of enumeration.
(ii)	गणना जिल्हयात इतरत्र जन्म झालेले.	3,981	9,163	13,144	0	0	0	Born elsewhere in district of enumeration.
(iii)	राज्यातील इतर जिल्हयात जन्म झालेले.	3,114	4,518	7,632	835	688	1,523	Born in other district of the State.
2.	गणना राज्याच्या बाहेरील भारतातील राज्य	2,255	1,957	4,212	1,229	867	2,096	State in India beyond the State of enumeration
1	उत्तर प्रदेश	699	339	1038	482	231	713	Uttar pradesh
2	कर्नाटक	380	487	867	128	114	242	Karnataka
3	गुजरात	302	319	621	219	220	439	Gujrat
4	मध्य प्रदेश	149	224	373	18	19	37	Madhya Pradsesh
5	आंध्र प्रदेश	133	152	285	46	39	85	Andhra Pradesh
6	केरळ	117	81	198	65	43	108	Kerla
7	राजस्थान	131	89	220	73	48	121	Rajasthan
8	तामिळनाडू	103	77	180	73	55	128	Tamil Nadu
9	बिहार	72	33	105	35	17	52	Bihar
10	पंजाब	31	26	57	15	14	29	Punjab
11	पश्चिम बंगाल	39	31	70	23	17	40	West Bengal
12	गोवा, दमण व दीव	25	35	60	18	21	39	Goa, Daman & Div.
13	इतर राज्य व केंद्रशासित प्रदेश	74	64	138	34	29	63	Other State and Union Territories
	एकूण (1+2)	40,718	38,013	78,731	5,416	4,426	9,842	(1 + 2) Total

२. पर्यावरण सांख्यिकी

२.१ निरनिराळ्या केंद्रांतील तापमान, सापेक्ष आर्द्रता आणि पावसाचे सरासरी दिवस, पाऊस आणि विविध केंद्रांत प्रत्यक्ष पडलेला पाऊस याबाबत माहिती पुढील तक्त्यांत दिली आहे.

२.२ ज्या केंद्रांकरिता माहिती देण्यात आली आहे ती केंद्रे सर्वसाधारणपणे जिल्ह्यातील तालुक्याची किंवा जिल्हा मुख्यालयाची ठिकाणे आहेत. सरासरी पावसाची आकडेवारी ही कमीत कमी पाच वर्षे ते जास्तीत जास्त ऐंशी वर्षांत प्रत्यक्ष पडलेल्या प्रवासाच्या आकडेवारीवरून काढली आहे. जेव्हा एखाद्या दिवसाच्या चौवीस तासांत पर्जन्यमापक यंत्रावर पडलेल्या पावसाची नोंद २.५ मि.मी. वा त्यापेक्षा जास्त झाली असेल तर त्याबाबतीत तो दिवस पावसाचा दिवस समजण्यात येतो.

2. ENVIRONMENT STATISTICS

2.1 Data on temperature and relative humidity at various centres and normal number of rainy days and rainfall and actual rainfall in different centres are presented in the following tables.

2.2 The centres for which data are presented are generally the tehsil or district headquarters in the districts. The figures of average rainfall are worked out on the basis of actual figures for the period ranging from a minimum of five years to a maximum of eighty years. A day was treated as a rainy day if during the twenty-four hours, the rain-gauge recorded 2.5 mm. or more of rainfall.

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तक्का क्रमांक/TABLE No. 2.1

महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या केंद्रांतील तापमान
Temperature at different Centres in Maharashtra State
(1999)

(डिग्रीमध्ये सेल्सियस/In degree celsius)

अ.क्र. Sr. No.	केंद्र (2)	कमाल तापमान Maximum temperature (3)	महिना Month (4)	किमान तापमान Minimum temperature (5)	महिना Month (6)	Centre (2)
1	कुलाबा (मुंबई)	38.2	मार्च/March	16.0	फेब्रु./Feb	Colaba (Mumbai)
2	सांताक्रुझ (मुंबई)	41.0	मार्च/March	12.4	जाने./Jan	Santacruz (Mumbai)
3	डहाणू (ठाणे)	38.5	मार्च/March	13.7	जाने./Jan	Dahanu (Thane)
4	अंलिबाग (रायगड)	38.1	फेब्रु./Feb	14.7	जाने./Jan	Alibag (Raigad)
5	भीरा (रायगड)	43.5	मार्च/March	12.6	फेब्रु./Feb	Bhira (Raigad)
6	हर्णे (रत्नागिरी)	36.1	फेब्रु./Feb	17.5	जाने./Jan	Hamai (Ratnagiri)
7	रत्नागिरी	37.5	फेब्रु./Feb	14.7	फेब्रु./Feb	Ratnagiri
8	वेंगुर्ला (सिंधुदुर्ग)	36.9	फेब्रु./Feb	12.0	जाने./Jan	Vengurla (Sindhudurg)
9	मालेगाव (नाशिक)	44.6	एप्रिल/April	6.3	जाने./Jan	Malegaon (Nashik)
10	ओझर (नाशिक)	41.3	एप्रिल/April	3.3	डिसें./Dec	Ozar (Nashik)
11	जळगाव	42.1	मार्च/March	5.1	डिसें./Dec	Jalgaon
12	अहमदनगर	42.6	मे/May	6.2	डिसें./Dec	Ahmednagar
13	पुणे	41.2	एप्रिल/April	6.7	डिसें./Dec	Pune
14	महाबळेश्वर (सातारा)	34.4	एप्रिल/April	9.2	जाने./Jan	Mahabaleshwar (Satara)
15	सातारा	41.5	मे/May	7.3	डिसें./Dec	Satara
16	सांगली	41.1	एप्रिल/April	11.2	डिसें./Dec	Sangli
17	जेऊर (सोलापूर)	43.8	मे/May	10.3	ऑक्टो./Oct	Jeur (Solapur)
18	सोलापूर	43.8	मे/May	11.6	डिसें./Dec	Solapur
19	कोल्हापूर	39.5	एप्रिल/April	6.3	डिसें./Dec	Kolhapur
20	चिखलठाणा (औरंगाबाद)	42.5	मे/May	8.2	जाने./Jan	Chikhalthana (Aurangabad)
21	उस्मानाबाद	43.2	मे/May	9.7	डिसें./Dec	Osmanabad
22	परभणी	44.7	एप्रिल/April	6.6	जाने./Jan	Parbhani
23	नंदुरबार	N.A.	----	N.A.	----	Nandurbar
24	लोहगाव (पुणे)	N.A.	----	N.A.	----	Lohgaon (Pune)
25	वानवडी (एएफएमसी, पुणे)	N.A.	----	N.A.	----	Wanwadi (AFMC, Pune)
26	बाराभती (पुणे)	N.A.	----	N.A.	----	Baramati (Pune)
27	औरंगाबाद	N.A.	----	N.A.	----	Aurangabad
28	बीड	N.A.	----	N.A.	----	Beed
29	नांदेड	N.A.	----	N.A.	----	Nanded
30	बुलढाणा	41.4	मे/May	8.6	जाने./Jan	Buldhana
31	अकोला (विमानतळ)	45.4	मे/May	7.8	जाने./Jan	Akola (Air port)
32	अकोला (शहर)	45.2	मे/May	7.6	जाने./Jan	Akola (City)
33	अमरावती	45.5	मे/May	9.8	डिसें./Dec	Amaravati
34	यवतमाळ	44.2	मे/May	10.6	जाने./Jan	Yavatmal
35	पुसद (यवतमाळ)	45.7	मे/May	6.0	जाने./Jan	Pusad (Yavatmal)
36	वर्धा	45.4	मे/May	9.7	जाने./Jan	Wardha
37	नागपूर (विमानतळ)	46.4	मे/May	6.5	जाने./Jan	Nagpur (Air port)
38	नागपूर (शहर)	43.8	मे/May	8.9	जाने./Jan	Nagpur (City)
39	गोंदिया	48.5	मे/May	6.8	जाने./Jan	Gondia
40	चंद्रपूर	45.8	एप्रिल/April	8.0	जाने./Jan	Chandrapur
41	ब्रम्हपुरी (चंद्रपूर)	45.3	एप्रिल/April	8.9	जाने./Jan	Bramhapuri (Chandrapur)
42	सिरोंचा (गडचिरोली)	45.3	एप्रिल/April	11.0	डिसें./Dec	Sironcha (Gadchiroli)

टिप : केंद्रांतील नावे केंद्र ज्या जिल्ह्यात आहे त्या जिल्ह्यांची आहेत.

Note :—The names in the brackets indicate the district in which the Centre is located.

आधार : विभागीय हवामानशास्त्र कार्यालय, नागपूर आणि मुंबई

Source :—Regional Meteorological Centres, Nagpur and Mumbai

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तक्का क्रमांक/TABLE No. 2.2

महाराष्ट्र राज्यातील निरनिराळ्या केंद्रानुसार सापेक्ष आर्द्रता
Relative Humidity at different Centres in Maharashtra State
(1999)

(टक्केवारी/Percentage)

सापेक्ष आर्द्रता/Relative humidity						
अ.क्र. Sr. No.	केंद्र (2)	कमाल Highest (3)	महिना Month (4)	किमान Lowest (5)	महिना Month (6)	Centre (2)
1	सांताक्रुझ (मुंबई)	98	Sept & Feb/सप्टें. व फेब्रु.	25	Jan & Dec/जाने. व डिसें.	Santacruz (Mumbai)
2	कुलाबा (मुंबई)	97	August/ऑगस्ट	44	March/मार्च	Colaba (Mumbai)
3	डहानू (ठाणे)	97	Aug. & Sept/ऑगस्ट व सप्टें.	30	April/एप्रिल	Dahanu (Thane)
4	अलिबाग (रायगड)	97	July & Sept/जुलै व सप्टें.	35	Oct/ऑक्टो.	Alibag (Raigad)
5	भीरा	100	Jan,May,June,July,/जाने.,मे.,जून,जुलै, Aug,Sept,Oct.Nov./ऑग.,सप्टें.,ऑक्टो.,नोव्हें.	15	April/एप्रिल	Bhira
6	हर्णे	100	June, July/जून, जुलै	40	Dec/डिसें.	Hurne
7	वेगुला	98	July/जुलै	32	July/जुलै	Vengurla
8	रत्नागिरी	98	August/ऑगस्ट	25	Dec/डिसें.	Ratnagiri
9	मालेगांव	99	Jan/जाने.	9	March/मार्च	Malegaon
10	ओझर (नाशिक)	98	June, Oct/जून, ऑक्टो.	6	April/एप्रिल	Ozar (Nashik)
11	जळगाव	98	Feb,June,Aug,Sept/फेब्रु.,जून,ऑग.,सप्टें.	10	March/मार्च	Jalgaon
12	अहमदनगर	97	August/ऑगस्ट	12	May/मे	Ahmednagar
13	पुणे	98	Jan, Sept/जाने., सप्टें.	9	March, April/मार्च, एप्रिल	Pune
14	महाबळेश्वर	98	May,June,July,Aug,Sept/मे, जून,जुलै,ऑगस्ट,सप्टें	16	Jan/जाने.	Mahabaleshwar
15	सातारा	98	Oct,Sept/ऑक्टो,सप्टें	13	April/एप्रिल	Satara
16	सांगली	100	Oct/ऑक्टो	12	April/एप्रिल	Sangli
17	जेऊर	94	July/जुलै	17	April/एप्रिल	Jeur
18	सोलापूर	100	Sept, Oct/सप्टें, ऑक्टो	8	April/एप्रिल	Solapur
19	कोल्हापूर	100	June,July,Oct./जून,जुलै,ऑक्टो.	18	Feb/फेब्रु.	Kolhapur
20	चिखलठाणा	95	August/ऑगस्ट	12	April/एप्रिल	Chikhalthana
21	उस्मानाबाद	100	June,July,Aug,Sept,Oct/जून,जुलै,सप्टें,ऑक्टो	20	April/एप्रिल	Osmanabad
22	परभणी	96	June,Aug,Sept,Oct./जून,ऑग.,सप्टें.,ऑक्टो.	10	March/मार्च	Parbhani
21	बुलढाणा	N.A.	-	N.A.	-	Buldhana
10	अकोला (विमानतळ)	N.A.	-	N.A.	-	Akola (Air port)
11	अकोला (शहर)	N.A.	-	N.A.	-	Akola (City)
12	अमरावती	N.A.	-	N.A.	-	Amaravati
13	यवतमाळ	N.A.	-	N.A.	-	Yavatmal
14	पुसद (यवतमाळ)	N.A.	-	N.A.	-	Pusad (Yavatmal)
15	वर्धा	N.A.	-	N.A.	-	Wardha
16	नागपूर (विमानतळ)	N.A.	-	N.A.	-	Nagpur (Air port)
17	गोंदिया	N.A.	-	N.A.	-	Gondia
18	चंद्रपूर	N.A.	-	N.A.	-	Chandrapur
19	ब्रम्हपुरी (चंद्रपूर)	N.A.	-	N.A.	-	Bramhapuri (Chandrapur)
20	सिरोंचा (गडचिरोली)	N.A.	-	N.A.	-	Sironcha (Gadchiroli)

टिप : कंसातील नावे केंद्र ज्या जिल्ह्यात आहे त्या जिल्हांची आहेत

Note :—The names in the brackets indicate the district in which the Centre is located

आधार : विभागीय हवामानशास्त्र कार्यालय, नागपूर आणि मुंबई

Source :—Regional Metrological Centres, Nagpur and Mumbai

2. पर्यावरण सांख्यिकी/

तक्का क्रमांक/

सामान्यपणे पडणाऱ्या पावसाचे दिवस आणि पाऊस यांची मासिक आकडेवारी/

(१९९९)

अ.क्र. Serial No.	जिल्हा	जानेवारी January		फेब्रुवारी February		मार्च March		एप्रिल April		मे May		जून June	
		पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	मुंबई	0.1	0.8	0.0	0.6	0.1	0.3	0.3	2.4	0.9	13.1	14.6	551.6
2	मुंबईउपनगर	0.1	0.6	0.1	1.1	0.0	0.1	0.1	0.5	0.9	13.9	14.5	544.4
3	ठाणे	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
4	रायगड	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
5	रत्नागिरी	0.1	1.4	0.0	0.0	0.0	0.2	0.4	3.4	2.3	44.0	20.0	825.2
6	सिंधुदुर्ग	0.1	0.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.4	4.2	3.3	81.9	22.1	925.5
7	नाशिक	0.1	1.0	0.1	0.8	0.1	2.2	0.6	7.7	1.4	20.9	5.7	93.5
8	धुळे	0.3	3.3	0.0	1.0	0.1	2.6	0.1	0.4	0.8	12.8	6.9	132.2
9	नंदुरबार	0.3	3.3	0.0	1.0	0.1	2.6	0.1	0.4	0.8	12.8	6.9	132.2
10	जळगाव	0.4	4.0	0.3	3.0	0.6	4.7	0.2	2.5	0.8	8.0	6.2	131.6
11	अहमदनगर	0.2	2.3	0.1	0.9	0.4	3.8	0.7	7.0	1.7	22.8	6.3	101.8
12	पुणे	0.2	1.4	0.1	1.1	0.4	3.6	1.1	14.5	2.6	40.1	7.5	113.3
13	सातारा	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
14	सांगली	0.1	3.3	0.0	0.0	0.4	8.8	2.0	27.7	3.5	51.3	5.8	117.1
15	सोलापूर	0.2	5.0	0.3	4.4	0.5	5.4	1.0	10.0	2.6	31.4	7.1	119.1
16	कोल्हापूर	0.3	2.9	0.1	0.9	0.6	8.2	2.0	25.3	4.3	67.0	8.6	125.0
17	औरंगाबाद	0.5	4.5	0.2	3.1	0.6	5.3	0.6	5.5	1.4	21.2	7.4	134.0
18	जालना	0.4	4.5	0.1	2.1	0.4	4.7	0.2	1.5	1.4	18.5	8.0	152.4
19	परभणी	0.4	4.7	0.4	4.5	0.8	10.9	1.0	8.2	2.0	20.8	8.5	146.9
20	हिंगोली	0.4	4.7	0.4	4.5	0.8	10.9	1.0	8.2	2.0	20.8	8.5	146.9
21	बीड	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
22	नांदेड	0.6	6.8	0.7	9.2	0.7	9.2	0.8	9.5	1.4	17.4	8.3	152.3
23	उस्मानाबाद	0.2	2.5	0.3	3.7	0.5	4.9	1.2	10.6	2.1	30.8	8.6	154.8
24	लातूर	0.2	2.3	0.2	3.0	0.6	8.8	0.8	11.1	1.4	22.9	9.1	153.5
25	बुलढाणा	0.5	7.0	0.3	5.6	0.6	4.9	0.6	4.8	1.1	15.7	8.2	163.8
26	अकोला	0.1	0.7	0.0	0.0	0.2	1.6	0.7	7.0	1.4	17.8	5.6	83.6
27	वाशिम	0.1	0.7	0.0	0.0	0.2	1.6	0.7	7.0	1.4	17.8	5.6	83.6
28	अमरावती	1.0	13.6	1.1	13.3	1.0	12.4	0.8	7.7	1.1	11.0	7.7	135.1
29	यवतमाळ	1.0	9.3	1.0	12.4	1.7	18.6	1.0	12.8	1.2	14.2	8.7	169.1
30	वर्धा	1.1	14.3	0.9	11.9	1.4	14.1	1.3	11.6	1.4	15.9	8.4	163.8
31	नागपूर	1.1	14.9	1.4	17.5	1.6	17.3	1.3	10.2	1.4	16.9	8.9	171.7
32	भंडारा	1.2	18.2	1.2	16.9	1.2	15.0	1.3	12.8	0.8	10.1	8.5	168.9
33	गोंदिया	1.2	18.2	1.2	16.9	1.2	15.0	1.3	12.8	0.8	10.1	8.5	168.9
34	चंद्रपूर	0.7	8.3	1.0	16.3	1.6	20.1	1.2	17.2	1.5	16.1	8.5	160.1
35	गडचिरोली	0.7	8.5	1.0	13.1	1.0	12.7	0.9	12.4	0.8	10.9	9.0	233.0

N.A. - उपलब्ध नाही/Not Available

टीप : जिल्हातील सर्व पर्जन्यमापक केंद्रांत नोंदलेल्या पावसाची १९४१ ते १९९० ची सरासरी काढून ती प्रत्येक जिल्हासमोर दर्शविली आहे/
आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

ENVIRONMENT STATISTICS

TABLE No. 2.3

Monthwise normal number of rainy days and Rainfall

(पाऊस मिलिमीटरमध्ये/Rainfall in millimetre)

जुलै		ऑगस्ट		सप्टेंबर		ऑक्टोबर		नोव्हेंबर		डिसेंबर		एकूण वार्षिक		District
July		August		September		October		November		December		Total for year		
पावसाचे दिवस	पाऊस	पावसाचे दिवस	पाऊस	पावसाचे दिवस	पाऊस	पावसाचे दिवस	पाऊस	पावसाचे दिवस	पाऊस	पावसाचे दिवस	पाऊस	पावसाचे दिवस	पाऊस	
Number of rainy days	Rainfall	Number of rainy days	Rainfall	Number of rainy days	Rainfall	Number of rainy days	Rainfall	Number of rainy days	Rainfall	Number of rainy days	Rainfall	Number of rainy days	Rainfall	
(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(2)
22.0	720.1	19.8	450.6	12.6	302.9	3.1	61.5	0.8	16.5	0.2	3.1	74.5	2123.5	Mumbai
23.9	846.9	21.8	552.6	13.8	320.9	3.2	69.7	0.9	14.2	0.4	4.0	79.7	2368.9	Mumbai Suburban
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Thane
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Raigad
26.3	944.5	24.7	633.8	15.1	347.5	5.1	106.3	1.6	37.6	0.3	6.3	95.9	2950.2	Ratnagiri
26.9	1011.0	24.1	581.3	15.5	299.5	5.8	111.5	1.9	33.5	0.2	8.3	100.3	3057.3	Sindhudurg
14.1	223.5	10.5	134.9	7.7	162.3	3.1	63.4	1.4	23.4	0.6	6.1	45.4	739.7	Nashik
9.5	157.0	8.6	136.0	6.4	131.3	2.1	37.9	1.1	21.0	0.4	7.6	36.3	643.1	Dhule
13.8	229.8	12.3	208.8	7.0	117.6	2.0	36.4	0.9	17.9	0.7	9.4	45.2	773.7	Nandurbar
6.1	90.2	5.5	91.7	8.4	176.2	3.7	74.6	1.7	31.7	0.6	10.0	35.4	613.0	Jalgaon
12.6	192.6	9.7	117.4	7.4	124.7	4.3	75.2	1.9	29.9	0.4	5.7	48.2	719.5	Ahmednagar
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Pune
11.8	163.3	8.7	98.9	7.8	146.5	5.9	117.7	1.9	41.3	0.5	5.3	48.4	781.2	Satara
8.8	130.9	8.6	138.5	9.4	191.9	4.9	91.5	1.4	20.8	0.5	6.3	45.3	755.2	Sangli
20.4	400.6	17.1	210.7	8.5	108.6	6.5	110.0	2.0	33.1	0.3	5.5	70.7	1097.8	Solapur
11.8	169.3	10.1	156.5	8.5	163.5	3.3	55.8	1.7	32.4	0.7	12.0	46.8	762.9	Kolhapur
10.4	177.9	9.3	157.9	8.2	157.6	2.6	56.4	1.1	24.7	0.3	3.5	42.4	761.7	Aurangabad
11.8	233.8	10.8	226.6	9.3	197.6	3.4	68.6	1.1	18.7	0.5	8.8	50.0	950.1	Jalna
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Parbhani
13.3	252.5	12.0	248.5	9.4	209.2	3.5	63.2	1.1	16.6	0.4	7.1	52.2	1001.5	Hingoli
11.5	169.5	11.1	169.3	10.4	200.3	4.7	82.5	1.1	21.0	0.3	6.6	52.0	856.5	Beed
11.6	207.8	11.6	216.7	8.5	183.2	3.6	77.9	1.2	22.5	0.5	6.9	49.3	916.6	Nanded
12.9	208.9	12.5	217.7	7.8	154.1	2.6	45.8	1.0	21.8	0.7	8.7	48.8	858.8	Osmanabad
10.4	152.4	7.9	86.7	6.4	114.0	3.4	67.1	1.4	29.6	0.3	4.9	37.8	565.4	Latur
13.1	242.0	10.9	220.7	9.3	168.0	2.6	45.1	1.0	17.7	0.8	14.3	50.4	900.9	Buldhana
16.4	339.9	12.0	250.2	8.5	175.7	3.0	46.0	0.6	10.0	0.5	4.9	55.6	1063.1	Akoia
14.9	306.5	11.9	242.2	8.9	176.9	2.9	46.4	0.8	18.0	0.8	12.3	54.7	1033.9	Washim
15.5	334.5	13.3	284.4	9.4	174.7	2.9	51.9	0.9	16.4	0.8	15.0	58.5	1125.4	Amravati
17.0	396.4	15.3	359.4	9.8	199.3	2.9	51.0	0.5	12.9	0.4	9.4	60.1	1270.3	Yavatmal
16.9	376.7	15.0	373.9	9.7	218.9	3.6	57.6	0.8	11.5	0.5	6.5	61.0	1283.2	Wardha
18.7	515.1	17.2	504.1	9.8	222.6	2.9	61.4	0.7	9.7	0.3	6.7	63.0	1610.2	Nagpur
														Bhandara
														Gondiya
														Chandrapur
														Gadchiroli

Note.—The figures shown against each district are simple averages of the rainfall recorded from all the rain gauge stations of the district and are based on 50-years data of 1901 to 1950.

Source.—Directorate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

2. पर्यावरण सांख्यिकी / ENVIRONMENT STATISTICS

तबला क्रमांक /TABLE No.2.4

विविध केंद्रांच्या ठिकाणी पडलेला पाऊस / Rainfall at different Centres
(1999)

(पाऊस मिलीमीटर मध्ये/Rainfall in mm)

अ.क्र. Sr. No.	केंद्र	जानेवारी January		फेब्रुवारी February		मार्च March		एप्रिल April		मे May		जून June		जुलै July		Centre
		पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
I	बृहन्मुंबई	..														Brihan Mumbai
1	मुंबई (कुलाबा)	..	N.A.	-	N.A.	-	N.A.	-	N.A.	-	N.A.	-	N.A.	N.A.	N.A.	Mumbai(Culaba)
2	अंधेरी	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Andheri
II	ठाणे (जिल्हा)	..														Thane (Distt.)
1	ठाणे	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	288.8	24	845.5	Thane
2	कल्याण	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	656.0	24	988.0	Kalyan
3	मुरबाड	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	502.0	23	554.0	Murbad
4	भिवंडी	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	447.0	25	740.0	Bhivandi
5	वाडा	..	-	-	-	-	-	-	-	3	26.0	14	476.6	23	816.0	Wada
6	शहापूर	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	510.0	27	775.0	Shahapur
7	डहाणू	..	-	-	-	-	-	-	-	3	33.0	12	446.7	19	393.1	Dahanu
8	माहीम (पालघर)	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	302.0	18	465.9	Mahim (palghar)
9	जव्हार	..	-	-	-	-	-	-	-	2	42.0	16	303.5	27	692.0	Jawhar
10	मोखाडा	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	457.7	23	993.0	Mokhada
11	विक्रमगड	..	-	-	-	-	-	-	-	3	60.4	18	514.3	24	1088.3	Vicramgad
12	उल्हासनगर	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	380.4	25	657.0	Ulhasnagar
13	तलासरी	..	-	-	-	-	-	-	-	2	19.0	11	469.6	22	557.4	Talasar
14	वसई	..	-	-	-	-	-	-	-	3	51.0	17	580.0	22	553.0	Vasai
III	रायगड (जिल्हा)	..														Raigad (Dist.)
1	अलिबाग	..	-	-	-	-	-	-	-	3	25.2	21	604.4	17	722.1	Alibag
2	पनवेल	..	-	-	-	-	-	-	-	1	37.8	17	443.0	23	892.8	Panvel

3	खालापूर	..	-	-	-	-	-	4	50.0	21	1106.0	26	1954.0	Khalapur
4	उरण	..	-	-	-	-	-	1	31.0	16	483.0	17	383.0	Uran
5	पेण	..	-	-	-	-	-	5	35.3	19	642.6	23	1765.5	Pen
6	महाड	..	-	-	-	-	-	1	53.0	22	839.5	28	1553.0	Mahad
7	माणगाव	..	-	-	-	-	-	6	31.0	22	1029.0	24	1719.0	Mangaon
8	रोहा	..	-	-	-	-	-	4	54.0	21	1065.0	27	1435.0	Roha
9	पोलादपूर	..	-	-	-	-	-	4	102.8	23	855.3	27	1549.9	Poladpur
10	मुरुड	..	-	-	-	-	-	4	59.0	22	816.5	25	841.0	Murad
11	श्रीवर्धन	..	-	-	-	-	-	6	80.1	24	1295.5	26	834.5	Shrivardhan
12	म्हसळा	..	-	-	-	-	-	5	59.0	23	1669.6	27	2007.4	Mhasala
13	कर्जत	..	-	-	-	-	-	2	32.0	19	892.2	26	1356.6	Karjat
14	सुधागड (पाली)	..	-	-	-	-	-	3	66.0	21	1001.0	26	1685.0	Sudhagad (Pali)
IV	रत्नागिरी (जिल्हा)	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Rantagiri (Dist.)
1	रत्नागिरी (टी)	..	-	-	-	-	-	-	-	24	1024.3	24	852.6	Rantagiri (T)
2	मंडणगड	..	-	-	-	-	-	4	38.0	22	976.4	28	1520.4	Mandangad
3	दापोली	..	-	-	-	-	-	1	38.5	26	1711.1	27	1278.6	Dapoli
4	खेड	..	-	-	-	-	-	7	117.0	24	1094.0	27	1337.0	Khed
5	चिपळूण	..	-	-	-	-	-	-	-	22	1186.0	27	1345.0	Chiplun
6	गुहागर	..	-	-	-	-	-	5	37.0	23	1110.0	23	857.0	Guhagar
7	राजापूर	..	-	-	-	-	-	9	186.0	26	1346.5	29	1208.0	Rajapur
8	लांजा	..	-	-	-	-	-	10	172.0	24	1186.9	28	1153.0	Lanja
9	संगमेश्वर	..	-	-	-	-	-	5	84.0	23	1025.0	26	1597.0	Sangmeshwar
V	सिंधुदुर्ग (जिल्हा)	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Sindhudurg (Dist.)
1	देवगड	..	-	-	-	-	-	9	223.0	10	1059.0	27	856.0	Deogad
2	कणकवली	..	-	-	-	-	-	10	262.0	24	1227.0	25	1261.0	Kankavali
3	मालवण	..	-	-	-	-	-	17	235.0	13	1222.0	24	697.0	Malvan
4	वेगुर्ला	..	-	-	-	-	-	10	267.8	26	1513.0	25	1090.0	Vengurta
5	सावंतवाडी	..	-	-	-	-	-	10	254.0	12	1752.6	21	1682.9	Savantwadi
6	कुडाळ	..	-	-	-	-	-	7	53.3	25	1469.1	27	1173.9	Kudal
7	वैभववाडी	..	-	-	-	-	-	7	236.2	25	1263.3	24	1398.3	Vaibhavwadi
VI	नाशिक (जिल्हा)	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Nashik (Distt.)
1	नाशिक	..	-	-	-	2.0	-	2	22.0	6	179.0	17	236.5	Nashik
2	निफाड	..	-	-	-	-	-	-	-	5	64.0	10	119.0	Niphad

तक्ता क्रमांक/TABLE No.2.4—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
3	येवला	..	-	-	1	1.0	-	-	-	2	19.0	6	181.0	7	84.0	Yeola
4	चांदवड	..	-	-	-	-	-	-	-	4	95.0	10	123.0	11	113.0	Chandwad
5	मालेगाव	..	-	-	2	26.9	-	-	-	2	12.8	5	122.7	7	120.7	Malegaon
6	दिंडोरी	..	-	-	-	-	-	-	-	1	21.0	5	100.0	14	301.6	Dindori
7	सुरगणा	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	368.0	23	999.0	Surgana
8	कळवण	..	-	-	-	-	-	2	19.0	-	-	8	59.0	20	142.0	Kaiwan
9	देवळा	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	65.0	8	87.0	Devla
10	इगतपुरी	..	-	-	-	-	-	-	-	2	50.2	16	749.1	28	934.2	Igatpuri
11	सिन्नर	..	-	-	-	-	-	-	-	3	20.9	6	90.6	13	189.4	Sinner
12	पेठ	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	445.0	23	694.1	Peth
13	बागलाण	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	66.0	8	75.0	Baglan
14	त्रिंबकेश्वर	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	326.0	25	835.0	Trimbakeshwar
15	नांदगाव	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	304.0	9	69.0	Nandgaon
VII	धुळे (जिल्हा)	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Dhule (Distt.)
1	धुळे	..	-	-	1	17.0	-	-	-	3	18.0	9	115.0	7	62.0	Dhule
2	साकी	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	167.0	4	147.0	Sakri
3	शिरपुर	..	-	-	2	45.0	-	-	-	-	-	6	238.0	7	72.0	Shirpur
4	सिंदखेडा	..	-	-	2	11.0	-	-	-	-	-	4	213.0	11	82.0	Shindkheda
VIII	नंदुरबार (जिल्हा)	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Nandurbar (Distt.)
1	नंदुरबार	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	116.0	9	180.0	Nandurbar
2	नवापुर	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	193.0	15	324.0	Navapur
3	तळोदा	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	159.0	16	306.0	Taloda
4	शहादा	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	103.3	8	65.4	Shahada
5	अककलकुआ	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	134.0	16	208.0	Akkalkuwa
6	अक्राणी	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	106.0	8	140.0	Akrani
IX	जळगाव (जिल्हा)	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Jalgaon (Distt.)
1	जळगाव	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	165.0	9	90.0	Jalgaon
2	चाळीसगाव	..	-	-	2	20.0	-	-	-	1	6.0	5	130.0	11	135.0	Chalisgaon
3	पाचोप्रा	..	-	-	2	40.0	-	-	-	-	-	8	179.0	7	68.0	Pachora
4	भडगाव	..	-	-	1	60.0	-	-	-	-	-	7	251.1	9	110.0	Bhadgaon

5	चोपडा	..	-	-	2	13.0	-	-	-	-	2.0	8	166.0	9	70.0	Chopada
6	अंमळनेर	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	175.0	11	196.0	Amalner
7	पारोळा	..	-	-	2	15.0	-	-	-	1	8.0	7	319.0	10	123.0	Parola
8	जामनेर	..	-	-	1	28.0	-	-	-	2	41.0	11	90.0	12	111.0	Jamner
9	भुसावळ	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	121.6	12	88.9	Bhusawal
10	मुक्ताईनगर	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	145.0	9	55.2	Muktainagar
11	यावल	..	-	-	1	8.0	-	-	-	-	4.0	6	101.0	11	74.0	Yawal
12	रावेर	..	-	-	2	19.0	-	-	-	2	23.0	7	122.0	5	34.0	Raver
13	एरंडोल	..	-	-	1	33.0	-	-	-	2	7.0	10	148.5	12	163.7	Erandol
X	अहमदनगर (जिल्हा)	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ahmednagar (Distt.)
1	अहमदनगर	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	662.0	8	517.0	Ahmednagar
2	पारनेर	..	-	-	1	25.0	-	-	-	-	-	9	23.0	4	39.0	Paner
3	श्रीगोंदा	..	-	-	-	-	-	-	-	4	126.0	7	150.0	10	98.0	Shrigonda
4	कर्जत	..	-	-	1	7.0	-	-	-	6	87.0	6	152.0	6	98.0	Karjat
5	जामखेड	..	-	-	2	14.0	-	-	-	5	149.0	9	218.0	5	57.0	Jamkhed
6	शेवगाव	..	-	-	2	11.0	-	-	-	2	9.0	4	70.0	6	32.0	Shevgaon
7	पाथर्डी	..	-	-	1	38.0	-	-	-	5	107.0	10	169.0	7	63.0	Pathardi
8	नेवासा	..	-	-	-	-	-	-	-	4	45.0	7	117.0	6	91.0	Nevasa
9	राहुरी	..	-	-	2	112.0	-	-	-	3	41.0	4	49.0	5	98.0	Rahuri
10	संगमनेर	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	121.0	10	49.0	Sangamner
11	अकोला	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	541.5	31	952.2	Akola
12	कोपरगाव	..	-	-	-	-	-	-	-	2	10.0	7	143.0	7	66.0	Kopergaon
13	श्रीरामपूर	..	-	-	-	-	-	-	-	2	73.0	9	781.0	9	724.0	Shrirampur
14	मिरजगाव	..	-	-	1	7.0	-	-	-	2	40.0	7	41.0	2	25.0	Mirajgaon
XI	पुणे (जिल्हा)	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Pune (Distt.)
1	लोहगाव	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Lohgaon
2	पुणे	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Pune
3	हवेली	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	165.3	16	140.9	Haveli
4	खेड	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	112.72	21	132.72	Khed
5	जुन्नर	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	225.0	16	167.0	Junner
6	भोर	..	-	-	-	-	-	-	-	1	24.0	13	387.5	23	331.6	Bhor
7	जेजुरी	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Jejuri
8	लोणावळा	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	912.0	29	1728.2	Lonawala
9	शिरूर	..	-	-	-	-	-	-	-	3	10.0	8	119.0	6	78.0	Shirur
10	बारामती	..	-	-	-	-	-	-	-	1	13.0	5	135.0	3	42.0	Baramati

तक्ता क्रमांक/TABLE No.2.4—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
11	मुळशी	..	-	-	-	-	-	-	-	1	14.0	14	354.0	24	595.0	Mulshi
12	इंदापूर	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Indapur
13	दौंड	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	113.0	4	123.0	Dound
14	मावळ	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	228.0	27	438.0	Maval
15	पुरंधर	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	108.0	10	91.0	Purnādar
16	वेल्ले	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	634.0	27	895.0	Welhe
17	तळेगाव (ढमढेरे)	..	-	-	-	-	-	-	-	2	64.0	7	113.0	8	82.0	Talegaon (Dhamdhere)
18	आंबेगाव (जी. गाव)	..	-	-	-	-	-	-	-	2	11.0	6	208.0	15	205.0	Ambegaon (G.gaon)
XII	सातारा (जिल्हा)	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Satara (Distt.)
1	सातारा	..	-	-	1	4.2	-	-	-	3	44.0	14	256.8	22	301.2	Satara
2	कोरेगाव	..	-	-	-	-	-	-	-	4	73.4	10	166.2	17	179.8	Koregaon
3	वाई	..	-	-	-	-	-	-	-	2	94.0	8	157.0	19	198.9	Wai
4	माण	..	-	-	-	-	-	-	-	4	35.0	4	51.0	4	30.0	Man
5	मेढा (जावळी)	..	-	-	-	-	-	-	-	3	47.6	15	382.3	21	532.7	Medha (Jaoli)
6	महाबळेश्वर	..	-	-	1	37.0	-	-	-	7	118.1	24	1265.3	30	2350.5	Mahabaleshwar
7	पाटण	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	476.8	25	702.0	Patan
8	कराड	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	209.5	15	181.3	Karad
9	खटाव	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	48.0	8	70.0	Khatav
10	खंडाळा	..	-	-	1	15.4	-	-	-	1	3.2	4	64.4	7	69.4	Khandala
11	फलटण	..	-	-	-	-	-	-	-	2	23.6	6	52.0	2	22.6	Phaltan
XIII	सांगली (जिल्हा)	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Sangli (Distt.)
1	मिरज	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	49.0	7	44.8	Miraj
2	जत	..	-	-	-	-	-	-	-	4	139.6	5	50.8	5	31.8	Jat
3	वाळवा	..	-	-	-	-	-	-	-	3	38.0	10	203.0	12	130.0	walva
4	कवठे (महाकाळ)	..	-	-	-	-	-	-	-	3	58.2	6	65.4	8	72.4	Kawathe (Mahakal)
5	खानापूर	..	-	-	-	-	-	-	-	3	93.0	10	97.0	11	92.0	Khanapur
6	तासगाव	..	-	-	-	-	-	-	-	3	84.2	12	130.2	8	60.6	Tasgaon
7	शिराला	..	-	-	-	-	-	-	-	2	6.0	17	204.0	22	325.0	Shirala
8	आटपाडी	..	-	-	-	2.0	-	-	-	3	29.5	4	63.0	4	59.0	Atpadi
9	पलूस	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	palus
XIV	सोलापूर (जिल्हा)	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Solapur (Distt.)
1	दक्षिण सोलापूर	..	-	-	1	12.6	-	-	-	6	68.8	7	107.7	7	70.2	Solapur

2	बार्शी	..	-	-	1	10.0	-	-	-	-	7	116.4	7	100.7	10	136.6	Barshi
3	अक्कलकोट	..	-	-	-	-	-	-	-	-	6	77.0	9	103.0	5	87.0	Akkalkot
4	जेऊर	..	-	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Jeur
5	मोहोळ	..	-	-	-	-	-	-	-	-	6	95.6	9	75.0	8	74.5	Mohol
6	माढा	..	-	-	-	1.6	-	-	-	-	6	116.0	9	123.4	10	155.4	Madha
7	करमाळ	..	-	-	-	-	-	-	-	-	4	209.6	7	170.0	5	67.0	Karmala
8	पंढरपूर	..	-	-	1	18.0	-	-	-	-	2	33.8	8	121.0	4	25.5	Pandharpur
9	सांगोला	..	-	-	1	7.6	-	-	-	-	2	30.0	5	83.6	6	129.4	Sangola
10	माळशिरस	..	-	-	1	8.0	-	-	-	-	5	40.0	11	912.5	9	165.0	Malshiras
11	मंगलवेढा	..	-	-	1	5.8	-	-	-	-	5	59.8	7	47.0	4	43.3	Mangalwedha
12	अकलूज	..	-	-	-	-	-	-	-	-	6	65.0	9	152.0	7	117.0	Akaluj
13	सोलापूर (एम.आय.डी.)	..	-	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Solapur (M.I.D.)
XV	कोल्हापूर (जिल्हा)	..	-	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Kolhapur (Distt.)
1	कोल्हापूर	..	-	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Kolhapur
2	हातकणंगले	..	-	-	-	-	-	-	-	-	3	38.0	11	182.0	16	183.0	Hatkanangale
3	शिरोळ	..	-	-	-	-	-	-	-	-	3	59.0	10	117.0	12	96.0	Shirol
4	गगनबावडा	..	-	-	-	-	-	-	-	-	10	247.0	16	1749.0	31	2451.0	Gaganbavada
5	शाहूवाडी	..	-	-	-	-	-	-	-	-	5	22.7	15	494.9	24	997.5	Shahuwadi
6	गारगोटी	..	-	-	-	-	-	-	-	-	7	95.0	20	387.7	23	1129.5	Gargoti
7	पन्हाळा	..	-	-	-	-	-	-	-	-	3	44.6	19	434.2	24	673.6	Panhala
8	कागल	..	-	-	-	-	-	-	-	-	4	54.8	12	263.6	20	290.2	Kagal
9	गडहिंग्लज	..	-	-	-	-	-	-	-	-	5	78.0	13	258.0	21	407.0	Gadhinglaj
10	राधानगरी	..	-	-	-	-	-	-	-	-	9	96.0	21	833.0	26	1771.0	Radhanagari
11	आजरा	..	-	-	1	1.0	-	-	-	-	8	54.0	21	436.9	25	891.1	Ajara
12	चांदगड	..	-	-	-	-	-	-	-	-	15	310.0	21	842.0	24	1918.0	Chandgad
13	करवीर	..	-	-	-	-	-	-	-	-	2	37.3	17	330.0	18	348.0	Karvir
14	भुदरगड	..	-	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Budhargad
XVI	औरंगाबाद (जिल्हा)	..	-	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Aurangabad (Distt.)
1	औरंगाबाद	..	-	-	-	-	-	-	-	-	4	46.5	8	202.4	10	123.6	Aurangabad
2	खुलदाबाद	..	-	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Khuldabad
3	वैजापूर	..	-	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Vaijapur
4	सोयेगाव	..	-	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Soygaon
5	चिखलठाणा	..	-	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Chikhalthana
6	सिल्लोड	..	-	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Silod
7	गंगापूर	..	-	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Gangapur
8	कन्नड	..	-	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Kannad
9	पैठण	..	-	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Paithan

तक्ता क्रमांक/TABLE No.2.4—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
XVII	जालना (जिल्हा)	..														Jalna (Distt.)
1	जालना	..	-	-	2	7.0	-	-	-	4	68.0	8	152.0	6	101.0	Jalna
2	जाफराबाद	..	-	-	2	26.4	-	-	-	5	143.0	5	149.2	12	184.8	Jaffarabad
3	भोकरदान	..	-	-	2	52.0	-	-	-	4	115.0	6	132.5	10	139.5	Bhokardan
4	अंबड	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	161.2	5	75.8	Ambad
5	परतूर	..	-	-	2	10.0	1	5.0	-	5	90.0	2	233.0	10	63.0	Partur
6	बदनापूर	..	-	-	-	-	-	-	-	4	48.6	9	158.9	8	105.7	Badnapur
7	धनसावंगी	..	-	-	-	-	-	-	-	2	39.0	10	195.0	10	109.0	Dhansavangi
8	मंठा	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	177.0	10	207.0	Mantha
XVIII	परभणी (जिल्हा)	..														Parbhani (Distt.)
1	परभणी	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	176.7	10	137.5	Parbhani
2	सेलू	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	201.2	11	126.9	Selu
3	मानवत	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Manvat
4	जिंतूर	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	172.4	10	196.6	Jintur
5	पालम	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Palam
6	सोपनपेठ	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Sopanpeth
7	गंगाखेड	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	14.2	11	144.9	Gangakhed
8	पूरणा	..	-	-	1	6.0	-	-	-	-	-	10	169.0	10	111.0	Purna
9	पाथरी	..	-	-	-	-	-	-	-	2	19.8	6	151.4	7	66.8	Pathri
XIX	हिंगोली (जिल्हा)	..														Hingoli (Distt.)
1	हिंगोली	..	-	-	1	6.0	-	-	-	1	2.0	8	300.4	12	262.6	Hingoli
2	कळमनुरी	..	-	-	1	7.4	-	-	-	-	-	12	300.4	12	228.0	Kalamnuri
3	बसमत	..	-	-	1	7.0	-	-	-	1	2.0	9	193.2	11	145.0	Basmat
4	औढा नागनाथ	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	220.0	15	219.9	Audha nagnath
5	सेनगांव	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	250.8	13	177.2	Sengaon
XX	बीड (जिल्हा)	..														Beed (Distt.)
1	परळी	..	-	-	-	-	-	-	-	2	16.1	8	64.1	13	116.2	Parli
2	बीड	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Beed
3	धारुर	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Dharur
4	अंबेजोगाई	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Abejogai
5	गेवराई	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Gevarai
6	पाटोदा	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Patoda

7	माजलगाव	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Majalgaon
8	रोटी	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Roti
9	आष्टी	..	-	-	-	-	-	-	-	5	145.6	12	261.0	4	146.0	Ashti
10	कैज	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Kej
XXI	नांदेड (जिल्हा)	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Nanded (Distt.)
1	हदगाव	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Hadgaon
2	किनवट	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Kinvat
3	भोकर	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Bhokar
4	बिलोली	..	-	-	1	46.0	-	-	-	3	114.0	10	108.0	15	234.0	Biloli
5	देगलूर	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	100.9	14	111.7	Degalur
6	मुखेड	..	-	-	1	134.0	-	-	-	-	-	12	102.0	17	281.0	Mukhed
7	कंधार	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	102.0	12	104.0	Kandhar
8	लोहा	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Loha
9	अर्धापूर	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Ardhapur
10	हिमायतनगर	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Himayatnagar
11	माहूर	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Mahur
12	उमरी	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Umari
13	धर्माबाद	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Dharmabad
14	नायगांव	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Naygaon
15	मुदखेड	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	139.4	12	205.9	mudakhed
XXII	उस्मानाबाद (जिल्हा)	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	133.2	9	106.2	Osmanabad (Distt.)
1	उस्मानाबाद	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	133.2	9	106.2	Osmanabad
2	उमरगांव	..	-	-	-	-	-	-	-	5	112.6	5	77.8	10	135.8	Umargaon
3	नवीन लोहारा	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Navin Lohara
4	तुळजापूर	..	-	-	-	-	-	-	-	7	129.4	10	81.1	12	128.6	Tuljapur
5	भूम	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	185.4	9	111.0	Bhoom
6	परांडा	..	-	-	1	4.8	-	-	-	6	62.1	7	131.2	4	79.1	Paranda
7	कळंब	..	-	-	-	-	-	-	-	6	78.6	11	208.6	6	70.4	Kalam
8	वाशी	..	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Washi
XXIII	लातूर (जिल्हा)	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Latur (Distt.)
1	लातूर	..	-	-	1	3.0	-	-	-	5	46.0	8	112.0	10	113.0	Latur
2	अहमदपूर	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	61.9	13	169.1	Ahmadpur
3	उदगीर	..	-	-	1	21.0	-	-	-	3	124.8	9	63.5	10	144.0	Udgr
4	निलंगा	..	-	-	-	-	-	-	-	3	63.0	6	46.0	8	129.0	Nilanga
5	औसा	..	-	-	-	-	-	-	-	5	111.0	9	97.0	10	140.0	Ausa
6	चाकूर	..	-	-	1	4.6	-	-	-	5	128.0	6	78.8	13	129.2	Chakur
7	रेनापूर	..	-	-	-	-	-	-	-	3	106.0	8	103.0	9	113.0	Renapur

तक्ता क्रमांक/TABLE No.2.4 —Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
XXIV	बुलढाणा (जिल्हा)	..														Buldhana (Distt.)
1	जळगाव- जामोद	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	101.0	5	67.4	Jalgaon.Jamod
2	संग्रामपूर	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	86.0	9	87.1	Sangrampur
3	चीखली	..	-	-	1	22.2	-	-	-	-	-	6	114.6	12	159.7	Chikhali
4	शेगांव	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	55.7	11	80.9	Shegaon
5	बुलढाणा	..	-	-	2	33.0	-	-	-	-	-	7	144.4	12	135.2	Buldhana
6	देऊळगाव राजा	..	-	-	2	21.2	-	-	-	-	-	7	56.46	10	182.3	Deulgaon Raja
7	मेहकर	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	355.0	11	335.0	Mehkar
8	सींदखेड राजा	..	-	-	2	16.0	-	-	-	-	-	8	131.0	9	180.0	Sindhkhed Raja
9	लोणार	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	198.0	14	169.0	Lonar
10	खामगाव	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	254.0	7	118.3	Khamgaon
11	मलकापूर	..	-	-	1	14.0	-	-	-	1	44.0	2	32.0	11	201.0	Malkapur
12	मोताळा	..	-	-	2	28.0	-	-	-	-	-	3	110.0	9	69.0	Motala
13	नांदुरा	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	42.0	7	102.0	Nandura
XXV	अकोला (जिल्हा)	..														Akola (Distt.)
1	अकोला	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	208.2	8	184.8	Akola
2	बारशी टाकली	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	196.0	10	144.0	Barshi Takali
3	आकोट	..	-	-	1	25.0	-	-	-	3	21.0	8	141.0	9	113.0	Akot
4	बाळापूर	..	-	-	2	59.0	-	-	-	-	-	6	295.1	8	145.0	Balapur
5	तेल्हारा	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	144.0	10	157.0	Telhara
6	पातूर	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	358.0	9	214.0	Patur
7	मुर्तिजापूर	..	-	-	2	30.0	-	-	-	-	-	12	198.0	10	246.0	Murtijapur
XXVI	वाशीम (जिल्हा)	..														Washim (Distt.)
1	वाशीम	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	280.7	12	354.1	Washim
2	मंगरुळपीर	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	254.0	12	219.0	Mangrulpir
3	मालेगाव	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	384.0	14	277.0	Malegaon
4	मानोरा	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	431.0	15	249.0	Manora
5	कारंजा	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	217.0	13	190.0	Karanja
6	रिसोड	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	299.6	13	185.3	Risod

XXVII अमरावती (जिल्हा)										Amravati (Distt.)					
1	अमरावती	-	-	1	35.2	-	-	-	-	11	158.2	14	326.0	Amravati	
2	बडनेरा	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Badnera	
3	मोर्शी	-	-	2	25.0	-	-	-	1	7.0	7	139.0	12	156.0	Morshi
4	चांदूर बाजार	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	149.4	13	166.8	Chandur Bazar
5	वरुड	-	-	3	48.4	-	-	-	-	-	7	237.5	15	236.0	Warud
6	अचलपूर	-	-	1	23.0	-	-	-	-	-	8	95.0	11	151.4	Achalapur
7	दर्यापूर	-	-	1	35.2	1	22.3	-	-	-	8	158.2	14	143.4	Daryapur
8	अंजनगाव सुरजी	-	-	1	41.0	-	-	-	1	50.0	7	75.2	11	148.8	Anjangaon Surgi
9	चांदूर रेल्वे	-	-	1	40.0	-	-	-	-	-	14	189.0	15	313.4	Chandur Rly.
10	चिखलदरा	-	-	3	65.6	-	-	-	-	-	7	129.4	22	243.2	Chikhaldara
11	तिवसा	1	3.0	1	33.5	-	-	-	4	34.0	9	154.0	10	251.5	Tiwasa
12	धामणागांव रेल्वे	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Dhamangaon Rly.
13	धरणी	-	-	1	14.8	-	-	-	1	12.6	11	219.6	13	121.4	Dhami
14	भातकुली	-	-	1	26.4	-	-	-	1	27.4	9	105.3	16	190.3	Bhatkuli
15	नांदगाव खांदेश्वर	-	-	1	25.0	-	-	-	-	-	10	186.2	11	245.2	Nandgaon Khandeshwar
XXVIII यवतमाळ (जिल्हा)										Yavatmal (Distt.)					
1	यवतमाळ	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Yavatmal
2	बाभुळगाव	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Babhulgaon
3	दारव्हा	-	-	-	-	-	-	-	6	42.1	9	300.0	12	236.0	Dharvha
4	दिग्रस	-	-	-	-	-	-	-	3	66.5	10	291.6	15	224.6	Digras
5	आर्णी	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Arni
6	नेर	-	-	1	6.1	-	-	-	3	27.0	9	165.0	10	99.1	Ner
7	उमरखेड	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Umerkhed
8	मोहगाव	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Mohgaon
9	वणी	-	-	1	14.0	-	-	-	3	19.0	15	254.0	14	246.0	Wani
10	मोरेगाव	-	-	1	11.3	-	-	-	1	4.0	8	157.0	12	262.0	Moregaon
11	केळापूर	-	-	-	-	-	-	1	5.0	-	11	394.0	12	138.0	Kelapur
12	राळेगाव	-	-	3	45.0	-	-	-	-	-	13	188.0	13	194.0	Ralegaon
13	कळंब	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Kalamb
14	पुसद	-	-	-	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Pusad
15	घाटंजी	-	-	-	-	-	-	-	1	19.0	8	269.0	14	138.0	Ghatangi
16	झरीझामरी	-	-	1	4.0	-	-	-	3	30.0	9	193.0	8	56.0	Zeri-Zamari

तक्ता क्रमांक/TABLE No.2.4—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
XXIX	वर्धा (जिल्हा)	..														Wardha (Distt.)
1	आष्टी	..	-	1.8	1	30.2	-	-	-	1	7.0	10	141.2	12	329.2	Ashti
2	कारंजा	..	-	-	1	29.6	-	-	-	1	21.8	6	104.7	13	180.4	Karanja
3	वर्धा	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	245.0	11	225.2	Wardha
4	समुद्रपूर	..	-	-	2	16.4	-	-	-	5	45.2	13	294.4	13	231.4	Samudrapur
5	हिंगणघाट	..	-	-	2	12.6	-	-	-	5	66.5	11	148.8	13	195.0	Hinganghat
6	देवळी	..	-	-	2	7.0	-	-	-	2	44.8	11	240.6	11	281.4	Deoli
7	आर्वी	..	1	4.3	1	19.5	-	-	-	2	24.4	13	172.2	13	164.1	Arvi
8	सेलू	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	286.0	12	252.0	Seloo
XXX	नागपूर (जिल्हा)	..														Nagpur (Distt.)
1	नागपूर (ग्रामीण)	..	-	1.5	1	15.1	-	-	-	2	40.9	10	112.6	16	262.1	Nagpur (Rural)
2	नागपूर (शहर)	..	-	0.5	3	25.1	-	-	-	2	30.0	12	130.6	13	280.4	Nagpur city
3	कामठी	..	-	0.5	2	12.7	-	-	-	1	7.0	12	200.6	16	240.6	Kamtee
4	हिंगणा	..	-	2.0	1	12.0	-	-	-	7	51.6	13	116.8	16	154.4	Hingna
5	काटोल	..	-	-	2	35.6	-	-	-	1	18.8	8	163.6	14	252.0	Katol
6	नरखेड	..	1	2.0	3	39.0	-	-	-	4	31.2	9	166.0	17	258.0	Narkhed
7	सावनेर	..	-	1.2	1	8.8	-	-	-	2	29.4	7	188.0	15	246.4	Saoner
8	कळमेश्वर	..	-	-	3	21.8	-	-	-	1	3.8	12	205.0	11	197.0	Kalameshwar
9	रामटेक	..	1	3.1	2	18.0	-	-	-	4	40.3	12	193.4	15	223.7	Ramtek
10	पारशिवणी	..	-	-	3	23.0	-	-	-	1	15.0	12	198.3	13	286.4	Parseoni
11	मौदा	..	-	-	3	38.0	-	-	-	4	35.8	11	212.6	15	293.2	Mouda
12	भिवापूर	..	-	-	2	38.4	-	-	-	1	19.9	10	200.8	16	202.9	Bhiwapur
13	उमरेड	..	-	-	2	26.2	-	-	-	2	10.3	10	176.8	11	162.5	Umrer
14	कुही	..	-	-	2	20.4	-	-	-	3	30.0	11	170.8	16	240.4	Kuhi
XXXI	भंडारा (जिल्हा)	..														Bhandara (Distt.)
1	भंडारा	..	-	-	2	29.7	-	-	-	4	39.0	13	284.5	14	270.1	Bhandara
2	पीनी	..	-	-	3	72.0	-	-	-	2	23.4	11	233.1	14	191.9	Peoni
3	तुमसर	..	-	-	3	43.5	-	-	-	-	-	12	203.6	13	161.5	Tumsar
4	मोहाडी	..	-	-	3	33.2	-	-	-	2	41.9	13	161.5	17	242.4	Mohadi
5	साकोली	..	-	-	1	12.0	-	-	-	1	10.6	9	299.9	17	470.7	Sakoli
6	लखानपूर	..	-	-	3	31.0	-	-	-	3	14.0	12	271.6	17	279.2	Lakhandur

Gondia (Distt.)																	
XXXII	गोंदिया (जिल्हा)	..															
1	गोंदिया	..	-	-	3	33.0	-	-	-	-	2	20.2	11	242.6	15	206.4	Gondia
2	गोरेगाव	..	-	-	3	20.0	-	-	-	-	2	52.5	9	337.0	14	259.5	Goregaon
3	तिरोडा	..	-	-	2	41.0	-	-	-	-	-	-	10	266.1	17	289.7	Tiroda
4	अर्जुनी मोरगांव	..	-	-	3	43.4	-	-	-	-	4	38.2	9	208.8	18	220.2	Arguni Morgaon
5	देवरी	..	-	-	2	33.2	-	-	-	-	1	10.0	10	224.7	15	171.8	Deori
6	सडक अर्जुनी	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	305.0	16	256.0	Sadak Arguni
7	आमगांव	..	-	-	3	33.4	-	-	-	-	2	7.8	11	179.6	15	336.6	Amgaon
8	सालेकसा	..	-	-	4	42.0	-	-	-	-	1	6.6	9	147.4	17	275.0	Salekasa
XXXIII	चंद्रपूर (जिल्हा)	..															
1	चंद्रपूर	..	-	-	2	34.0	-	-	-	-	-	-	14	315.4	10	155.3	Chandrapur
2	मूल	..	-	-	4	53.2	-	-	-	-	-	3.0	12	150.2	11	117.6	Mul
3	गोंडपिंपरी	..	-	-	1	5.0	-	-	-	-	2	11.8	11	255.8	19	266.0	Gond-pimpri
4	वरोरा	..	-	-	4	57.1	-	-	-	-	3	32.6	12	252.9	8	97.0	Warora
5	भद्रावती	..	-	-	3	28.8	-	-	-	-	4	34.8	16	334.8	11	154.6	Bhadravati
6	चिमूर	..	-	-	3	26.0	-	-	-	-	5	44.5	11	223.5	8	95.5	Chimur
7	नागभीड	..	-	-	2	17.8	-	-	-	-	2	30.5	10	201.7	12	194.7	Nagbhid
8	ब्रम्हपुरी	..	-	-	2	19.2	-	-	-	-	1	69.2	11	206.7	16	254.5	Brahmapuri
9	सावली	..	-	-	4	38.0	-	-	-	-	-	-	15	107.0	15	156.0	Savi
10	सिंदेवाही	..	-	-	4	37.6	-	-	-	-	1	30.6	15	246.0	16	348.8	Sindewahi
11	राजुरा	..	-	-	2	15.0	-	-	-	-	2	16.0	11	279.0	14	132.0	Rajura
XXXIV	गडचिरोली (जिल्हा)	..															
1	गडचिरोली	..	-	-	3	36.8	-	-	-	-	4	95.5	13	232.2	15	455.6	Gadchiroli
2	आरमोरी	..	-	-	4	35.8	-	-	-	-	2	73.0	12	226.8	16	406.6	Amori
3	भामरागड	..	-	-	1	3.3	-	-	-	-	1	17.4	11	268.0	15	293.7	Bhamragad
4	धानोरा	..	-	-	3	41.2	-	-	-	-	5	186.0	14	404.4	19	410.2	Dhanora
5	चामोर्शी	..	-	-	1	20.0	-	-	-	-	-	-	12	263.0	11	120.2	Chamorshi
6	कुरखेडा	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	283.4	13	539.3	Kurkheda
7	अहेरी	..	-	-	-	-	-	-	-	-	2	60.0	11	394.0	15	172.4	Aheri
8	इटापल्ली	..	-	-	2	25.2	-	-	-	-	7	132.1	11	315.2	21	325.3	Etapalli
9	सिरोंचा	..	-	-	1	7.1	-	-	-	-	7	153.4	12	262.7	20	331.6	Sironcha
10	देसाईगंज	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	217.2	16	294.6	Desaiganj
11	कोरची	..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	169.0	17	259.0	Korchi

तक्ता क्रमांक /TABLE No.2.4 – Contd.

(पाऊस मिली मिटरमध्ये/Rainfall in MM)

अ.क्र. Sr. No.	केंद्र	ऑगस्ट August		सप्टेंबर September		ऑक्टोबर October		नोव्हेंबर November		डिसेंबर December		एकूण वार्षिक Total			पाऊस Rainfall	Centre
		पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पाऊस Rainfall		
(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(2)	
1	बृहन्मुंबई	..														Brihan Mumbai
1	मुंबई (कुलाबा)	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Mumbai(Culaba)
2	अंधेरी	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Andheri
1	ठाणे (जिल्हा)	..														Thane (Distt.)
1	ठाणे	..	20	280.4	21	298.3	8	176.2	-	-	-	-	94	2189.2	N.A.	Thane
2	कल्याण	..	19	260.0	17	322.0	7	158.0	-	-	-	-	86	2384.0	N.A.	Kalyan
3	मुरबाड	..	28	183.0	20	333.4	9	228.0	-	-	-	-	84	1800.4	N.A.	Murbad
4	भिवंडी	..	15	192.0	20	280.0	8	208.0	-	-	-	-	83	1867.0	N.A.	Bhivandi
5	वाडा	..	18	243.2	16	342.2	6	160.2	-	-	-	-	80	2064.2	N.A.	Wada
6	शहापूर	..	16	177.0	14	338.0	12	250.0	-	-	-	-	81	2050.0	N.A.	Shahapur
7	डहानू	..	11	169.9	13	186.1	5	78.0	-	-	-	-	63	1306.8	N.A.	Dahanu
8	माहिम (पालघर)	..	14	146.6	15	354.7	5	78.9	-	-	-	-	67	1348.1	N.A.	Mahim (palghar)
9	जव्हार	..	18	249.2	10	155.4	8	174.4	-	-	-	-	81	1616.5	N.A.	Jawhar
10	मोखाडा	..	27	306.8	18	221.2	11	332.7	-	-	-	-	92	2311.4	N.A.	Mokhada
11	विक्रमगड	..	18	266.3	14	248.3	9	169.1	-	-	-	-	86	2346.7	N.A.	Vicramgad
12	उल्हासनगर	..	16	247.8	16	251.2	8	144.8	-	-	-	-	82	1681.2	N.A.	Ulhasnagar
13	तलासरी	..	22	297.6	14	367.6	6	216.0	-	-	-	-	77	1927.2	N.A.	Talasar
14	वसई	..	17	341.0	16	792.0	6	277.0	-	-	-	-	81	2594.0	N.A.	Vasai
1	रायगड (जिल्हा)	..														Raigad (Dist.)
1	अलिबाग	..	10	122.6	16	349.2	6	79.4	-	-	-	-	73	1902.9	N.A.	Alibag
2	पनवेल	..	16	220.0	21	456.8	10	207.4	-	-	-	-	88	2257.8	N.A.	Parvel

3	खालापूर	..	23	429.0	24	855.0	10	33.0	-	-	-	-	108	4427.0	N.A.	Khalapur	
4	उरण	..	10	231.0	13	190.0	6	67.0	-	-	-	-	63	1385.0	N.A.	Uran	
5	पेण	..	18	375.2	18	364.8	7	196.6	-	-	-	-	90	3377.0	N.A.	Pen	
6	महाड	..	22	340.0	22	342.5	13	261.9	-	-	-	-	108	3389.9	N.A.	Mahad	
7	मानगाव	..	25	309.0	22	433.0	11	216.0	-	-	-	-	110	3737.0	N.A.	Mangaon	
8	रोहा	..	20	339.0	17	352.0	8	206.0	-	-	-	-	97	3451.0	N.A.	Roha	
9	पोलादपूर	..	21	468.2	21	329.9	10	353.4	-	-	-	-	106	3658.6	N.A.	Poladpur	
10	मुरुड	..	12	146.1	17	234.5	6	62.0	-	-	-	-	86	2159.1	N.A.	Murad	
11	श्रीवर्धन	..	18	216.6	16	347.7	6	204.5	-	-	-	-	96	2978.9	N.A.	Shrivardhan	
12	म्हसाळा	..	22	573.6	22	525.4	8	154.0	-	-	-	-	107	4989.0	N.A.	Mhasala	
13	कर्जत	..	20	415.2	21	395.3	11	229.4	-	-	-	-	99	3320.7	N.A.	Karjat	
14	सुधागड (पाली)	..	24	458.0	21	399.0	10	271.0	-	-	-	-	105	3880.0	N.A.	Sudhagad (Pali)	
IV	रत्नागिरी (जिल्हा)	..															Rantagiri (Dist.)
1	रत्नागिरी (टी)	..	19	183.7	14	289.0	7	70.7	-	-	-	-	88	2420.3	N.A.	Rantagiri (T)	
2	मंडणगड	..	25	670.2	22	254.4	10	173.0	-	-	-	-	111	3632.4	N.A.	Mandangad	
3	दापोली	..	23	448.4	21	443.8	10	164.2	-	-	-	-	108	4084.6	N.A.	Dapoli	
4	खेड	..	23	370.0	19	357.0	9	195.0	-	-	-	-	109	3470.0	N.A.	Khed	
5	चिपळूण	..	23	285.0	20	303.0	12	271.0	-	-	-	-	104	3390.0	N.A.	Chiplun	
6	गुहागर	..	17	151.0	12	201.0	7	74.0	-	-	-	-	87	2430.0	N.A.	Guhagar	
7	राजापूर	..	19	280.5	15	195.0	7	192.0	-	-	-	-	105	3408.0	N.A.	Rajapur	
8	लांजा	..	18	312.1	14	244.8	10	189.7	-	-	-	-	104	3258.5	N.A.	Lanja	
9	संगमेश्वर	..	23	342.0	16	262.0	12	273.0	-	-	-	-	105	3583.0	N.A.	Sangmeshwar	
V	सिंधुदुर्ग (जिल्हा)	..															Sindhudurg (Dist.)
1	देवगड	..	27	117.0	20	187.0	12	102.0	-	-	-	-	105	2544.0	N.A.	Deogad	
2	कणकवली	..	15	199.0	12	267.0	10	316.0	-	-	-	-	96	3532.0	N.A.	Kankavali	
3	मालवण	..	28	130.0	22	128.0	12	127.0	-	-	-	-	116	2539.0	N.A.	Malvan	
4	वेगुर्ला	..	21	228.4	14	154.4	6	57.0	-	-	-	-	102	3310.6	N.A.	Vengurta	
5	सावंतवाडी	..	24	328.5	21	299.0	14	201.0	-	6.0	-	-	102	4524.0	N.A.	Savantwadi	
6	कुडाळ	..	20	201.2	13	199.8	7	163.0	-	-	-	-	99	3260.3	N.A.	Kudal	
7	वैभववाडी	..	22	363.1	15	262.4	11	389.6	1	34.5	-	-	105	3947.4	N.A.	Vaibhavwadi	
VI	नाशिक (जिल्हा)	..															Nashik (Distt.)
1	नाशिक	..	9	47.3	8	93.8	10	222.0	-	-	-	-	52	802.6	N.A.	Nashik	
2	निफाड	..	15	195.0	11	268.0	6	159.0	2	13.0	-	-	49	818.0	N.A.	Niphad	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.4—Contd.

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(2)	
3	येवला	..	5	45.0	8	107.0	6	254.0	-	-	-	-	36	691.0	N.A.	Yeola
4	चांदवड	..	8	38.0	4	36.0	11	286.0	-	-	-	-	48	691.0	N.A.	Chandwad
5	मालेगाव	..	5	23.2	12	143.2	7	276.7	-	-	-	-	40	726.2	N.A.	Malegaon
6	दिंडोरी	..	7	35.4	4	35.0	8	208.0	-	-	-	-	39	701.0	N.A.	Dindori
7	सुरगणा	..	18	276.0	16	306.0	11	195.0	-	-	-	-	79	2144.0	N.A.	Surgana
8	कळवण	..	20	179.0	21	174.0	10	167.0	2	3.0	-	-	83	743.0	N.A.	Kalwan
9	देवळा	..	3	16.0	7	100.0	11	273.0	-	-	-	-	35	541.0	N.A.	Devla
10	इगतपुरी	..	22	457.4	15	347.9	9	193.4	-	-	-	-	92	2732.1	N.A.	Igatpuri
11	सिन्नर	..	3	23.1	7	68.1	7	317.1	-	-	-	-	39	709.2	N.A.	Sinner
12	पेठ	..	19	239.0	13	221.0	9	169.0	-	-	-	-	75	1768.1	N.A.	Peth
13	बागलाण	..	2	17.0	6	53.0	9	361.0	-	-	-	-	30	572.0	N.A.	Baglan
14	त्रिंबकेश्वर	..	18	316.0	15	190.0	10	200.0	-	-	-	-	78	1867.0	N.A.	Trimbakeshwar
15	नांदगाव	..	8	4.9	8	121.0	5	193.0	-	-	-	-	39	736.0	N.A.	Nandgaon
VII	धुळे (जिल्हा)	..														Dhule (Distt.)
1	धुळे	..	5	37.0	4	45.0	7	196.0	-	-	-	-	36	490.0	N.A.	Dhule
2	साक्री	..	2	28.0	5	21.0	10	118.0	-	-	-	-	29	481.0	N.A.	Sakri
3	शिरपुर	..	5	36.0	7	275.0	7	83.0	-	-	-	-	34	749.0	N.A.	Shirpur
4	सिंदखेडा	..	4	24.0	3	127.0	5	104.0	-	-	-	-	29	561.0	N.A.	Shindkheda
VIII	नंदुरबार (जिल्हा)	..														Nandurbar (Distt.)
1	नंदुरबार	..	6	62.0	2	44.0	5	170.0	-	-	-	-	30	572.0	N.A.	Nandurbar
2	नवापुर	..	8	179.0	9	182.0	10	199.0	-	-	-	-	48	1077.0	N.A.	Navapur
3	ताळोदा	..	10	359.0	7	402.0	5	450.0	-	-	-	-	47	16736.0	N.A.	Talodo
4	शहादा	..	2	13.2	6	73.8	5	56.4	-	-	-	-	27	312.1	N.A.	Shahada
5	अक्कलकुआ	..	7	73.0	2	65.0	2	20.0	-	-	-	-	32	500.0	N.A.	Akkalkuwa
6	अक्राणी	..	3	21.0	8	146.0	9	183.0	-	-	-	-	34	596.0	N.A.	Akrani
IX	जळगाव (जिल्हा)	..														Jalgaon (Distt.)
1	जळगाव	..	8	93.2	6	132.8	5	125.6	-	-	-	-	38	606.6	N.A.	Jalgaon
2	चालिसगाव	..	5	33.0	7	145.0	8	163.0	-	-	-	-	39	632.0	N.A.	Chalisgaon
3	पाचोरा	..	8	108.0	2	110.0	4	49.0	-	-	-	-	31	554.0	N.A.	Pachora
4	भडगाव	..	9	74.0	8	124.0	5	39.0	-	-	-	-	39	658.1	N.A.	Bhadgaon

5	चोपडा	..	5	38.0	6	115.0	3	26.0	-	-	-	-	33	430.0	N.A.	Chopada
6	अमळनेर	..	9	57.0	5	124.0	6	76.0	-	-	-	-	36	628.0	N.A.	Amalner
7	पारोळा	..	11	117.0	8	76.6	6	135.4	-	-	-	-	45	794.0	N.A.	Parola
8	जामनेर	..	6	112.0	7	171.0	7	142.0	-	-	-	-	46	695.0	N.A.	Jamner
9	भुसावळ	..	8	79.2	4	122.4	5	73.0	-	-	-	-	36	485.1	N.A.	Bhusawal
10	मुक्ताईनगर	..	4	51.1	9	132.1	7	212.5	-	-	-	-	39	595.8	N.A.	Muktainagar
11	यावल	..	6	60.0	6	76.0	3	46.0	-	-	-	-	33	369.0	N.A.	Yawal
12	रावेर	..	1	22.0	14	201.0	9	213.0	-	-	-	-	40	634.0	N.A.	Raver
13	एरंडोल	..	14	151.8	9	114.0	8	157.0	-	-	-	-	56	775.0	N.A.	Erandol
X	अहमदनगर (जिल्हा)	..														Ahmednagar (Distt.)
1	अहमदनगर	..	3	45.0	17	190.3	12	722.0	-	-	-	-	56	1965.0	N.A.	Ahmednagar
2	पारनेर	..	2	9.0	8	104.0	5	61.0	-	-	-	-	29	261.0	N.A.	Pamer
3	श्रीगोंदा	..	1	3.0	11	309.0	5	82.0	-	-	-	-	38	768.0	N.A.	Shrigoda
4	कर्जत	..	2	16.0	10	139.0	7	130.0	-	-	-	-	38	629.0	N.A.	Karjat
5	जामखेड	..	4	12.0	10	122.0	6	50.0	-	-	-	-	41	622.0	N.A.	Jamkhed
6	शेवगाव	..	2	17.0	12	181.0	6	234.0	-	-	-	-	34	554.0	N.A.	Shevgaon
7	पाथर्डी	..	1	6.0	6	110.0	-	-	-	-	-	-	30	493.0	N.A.	Pathardi
8	नेवासा	..	3	14.0	10	239.0	11	141.0	-	-	-	-	41	647.0	N.A.	Nevasa
9	राहुरी	..	2	9.0	12	425.0	6	106.0	-	-	-	-	34	840.0	N.A.	Rahuri
10	संगमनेर	..	4	11.0	8	167.0	10	147.0	-	-	-	-	40	495.0	N.A.	Sangamner
11	अकोला	..	20	374.9	22	337.0	-	-	-	-	-	-	97	2205.5	N.A.	Akola
12	कोपरगाव	..	4	26.0	5	82.0	7	215.0	-	-	-	-	32	542.0	N.A.	Kopargaon
13	श्रीरामपूर	..	5	102.0	11	897.0	12	941.0	-	-	-	-	48	3318.0	N.A.	Shrirampur
14	मिरजगाव	..	-	-	7	66.0	3	31.0	-	-	-	-	22	210.0	N.A.	Mirajgaon
XI	पुणे (जिल्हा)	..														Pune (Distt.)
1	लोहगाव	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Lohgaon
2	पुणे	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Pune
3	हवेली	..	5	35.7	8	116.8	11	221.3	-	-	-	-	50	680.0	N.A.	Haveli
4	खेड	..	9	21.2	13	90.1	11	97.8	-	-	-	-	67	454.5	N.A.	Khed
5	जुन्नर	..	5	43.0	8	125.0	9	170.2	-	-	-	-	47	730.2	N.A.	Junner
6	भोर	..	14	119.0	-	-	-	-	-	-	-	-	51	862.1	N.A.	Bhor
7	जेजुरी	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Jejuri
8	लोणावळा	..	27	761.8	25	488.8	10	245.8	-	-	-	-	113	4136.4	N.A.	Lonawala

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.4—Contd.

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(2)	
9	शिरूर	..	1	8.0	6	164.0	13	150.0	-	-	-	-	37	529.0	N.A.	Shirur
10	बारामती	..	1	15.0	8	388.0	8	158.0	-	-	-	-	26	751.0	N.A.	Baramati
11	मुळशी	..	15	179.0	15	141.0	7	170.0	-	-	-	-	76	1453.0	N.A.	Mulshi
12	इंदापूर	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Indapur
13	दोंड	..	2	16.0	6	219.0	9	247.0	-	-	-	-	29	725.0	N.A.	Dound
14	मावळ	..	13	149.0	9	166.0	6	108.0	-	-	-	-	71	1089.0	N.A.	Maval
15	पुरंधर	..	3	24.0	10	129.0	11	150.0	-	-	-	-	41	502.0	N.A.	Purandar
16	वेल्हे	..	24	362.0	17	273.0	12	186.0	-	-	-	-	99	2350.0	N.A.	Welhe
17	तळेगाव (ढमढेरे)	..	1	8.0	7	153.0	8	116.0	-	-	-	-	33	536.0	N.A.	Talegaon (Dhamdhere)
18	आंबेगाव (जी. गाव)	..	6	34.8	6	110.5	9	224.4	-	-	-	-	44	793.7	N.A.	Ambegaon (G.gaon)
XII	सातारा (जिल्हा)	..														Satara (Distt.)
1	सातारा	..	6	98.9	5	139.6	13	263.8	-	-	-	-	64	1108.5	N.A.	Satara
2	कोरेगाव	..	7	54.4	7	165.1	11	242.8	-	-	-	-	56	881.6	N.A.	Koregaon
3	वाई	..	5	42.8	7	248.3	12	361.2	-	-	-	-	53	1102.2	N.A.	Wai
4	माण	..	-	8.0	8	267.0	11	177.0	-	-	-	-	31	568.0	N.A.	Man
5	मेढा (जावली)	..	10	141.7	7	276.2	14	228.6	-	-	-	-	70	1609.1	N.A.	Medha (Jauli)
6	महाबळेश्वर	..	28	1026	25	547.2	13	177.3	-	-	-	-	128	5521.1	N.A.	Mahabaleshwar
7	पाटण	..	15	216.6	7	77.4	12	198.8	-	2.2	-	-	73	1673.8	N.A.	Patan
8	कराड	..	6	47.8	5	117.8	10	234.0	-	-	-	-	47	790.4	N.A.	Karad
9	खटाव	..	4	14.0	7	142.0	12	185.0	-	-	-	-	38	459.0	N.A.	Khatav
10	खंडाळा	..	1	8.6	6	110.6	9	209.0	-	-	-	-	29	480.6	N.A.	Khandala
11	फलटण	..	1	7.0	8	246.1	11	167.9	-	-	-	-	30	519.2	N.A.	Phaltan
XIII	सांगली (जिल्हा)	..														Sangli (Distt.)
1	मिरज	..	3	17.2	5	90.7	8	156.5	-	-	-	-	30	358.2	N.A.	Miraj
2	जत	..	7	119.8	6	209.2	9	164	-	-	-	-	36	715.2	N.A.	Jat
3	वाळया	..	4	35.0	6	110.0	12	335.5	-	-	-	-	47	851.5	N.A.	walva
4	कवठे (महाकाळ)	..	4	22.4	5	147.5	8	224.8	-	-	-	-	34	590.7	N.A.	Kawathe (Mahakal)
5	खानापूर	..	4	39.0	6	168.0	10	212.0	-	-	-	-	44	701.0	N.A.	Khanapur
6	तासगाव	..	3	18.8	5	115.2	11	142.8	-	-	-	-	42	551.8	N.A.	Tasgaon
7	शिराळा	..	19	68.0	8	136.0	14	277.0	-	-	-	-	82	1016.0	N.A.	Shirala
8	आटपाडी	..	3	53.5	10	168.5	7	133.5	-	-	-	-	31	509.0	N.A.	Atpadi
9	पलूस	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Palus

												Solapur (Distt.)					
Rc 4176-19	XIV सोलापूर (जिल्हा)	..															
	1 दक्षिण सोलापूर	..	5	47.0	4	76.1	7	93.1	-	-	-	-	37	475.5	N.A.	Solapur	
	2 बारशी	..	6	31.6	10	145.4	5	39.8	-	-	-	-	46	580.5	N.A.	Barshi	
	3 अक्कलकोट	..	5	118.0	5	137.0	4	55.0	-	-	-	-	34	577.0	N.A.	Akalkot	
	4 जेऊर	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Jeur	
	5 मोहोळ	..	-	-	7	234.4	8	78.6	-	-	-	-	38	558.1	N.A.	Mohol	
	6 माढा	..	1	9.4	11	191.6	6	50.0	-	-	-	-	43	647.4	N.A.	Madha	
	7 करमाळा	..	2	9.0	9	171.3	6	91.0	-	-	-	-	33	717.9	N.A.	Karmala	
	8 पंढरपूर	..	1	5.4	5	97.4	6	111.7	-	-	-	-	27	412.8	N.A.	Pandharpur	
	9 सांगोला	..	6	34.8	7	169.6	8	194.0	-	-	-	-	35	649.0	N.A.	Sangola	
	10 माळशिरस	..	3	13.0	7	154.0	4	39.0	-	-	-	-	40	1331.5	N.A.	Malshiras	
	11 मंगलवेढा	..	-	-	5	187.3	9	255.4	-	-	-	-	31	598.6	N.A.	Mangalwedha	
	12 अकलूज	..	1	6.0	7	78.0	3	40.0	-	-	-	-	33	458.0	N.A.	Akaluj	
13 सोलापूर (एम.आय.डी.)	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Solapur (M.I.D.)		
XV कोल्हापूर (जिल्हा)	..																
1 कोल्हापूर	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Kolhapur		
2 हातकणंगले	..	10	59.0	5	58.0	14	193.0	-	-	-	-	59	713.0	N.A.	Hatkanangale		
3 शिरोळ	..	6	47.0	5	100.0	11	174.0	-	-	-	-	47	593.0	N.A.	Shiroli		
4 गगनबावडा	..	28	809.0	17	365.0	12	382.0	1.0	5.0	-	-	115	6008.0	N.A.	Gaganbavada		
5 शाहूवाडी	..	22	282.2	12	111.1	11	186.1	-	-	-	-	87	2094.5	N.A.	Shahuwadi		
6 गारगोटी	..	21	1322	7	1381.0	8	1524.1	1	5.0	-	-	87	5843.8	N.A.	Gargoti		
7 पन्हाळा	..	24	255.0	15	99.6	14	250.9	-	-	-	-	99	1757.9	N.A.	Panhala		
8 कागल	..	15	99.6	4	62.2	12	198.4	1	4.8	-	-	68	973.6	N.A.	Kagal		
9 गडहिंगलज	..	7	57.0	4	46.0	11	266.0	-	-	-	-	61	1112.0	N.A.	Gadhinglaj		
10 राधानगरी	..	24	622.0	14	147.0	8	168.0	1	25.0	-	-	103	3662.0	N.A.	Radhanagari		
11 आजरा	..	24	234.0	16	109.0	18	242.0	-	-	-	-	113	1968.0	N.A.	Ajara		
12 चांदगड	..	21	422.6	15	172.0	16	384.5	-	-	-	-	112	4049.1	N.A.	Chandgad		
13 करवीर	..	11	77.4	4	40.1	13	201.0	-	-	-	-	65	1033.5	N.A.	Karvir		
14 बुधरगड	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Budhargad		
XVI औरंगाबाद (जिल्हा)	..																
1 औरंगाबाद	..	6	52.0	14	237.8	6	160.7	-	-	-	-	48	823.0	N.A.	Aurangabad		
2 खुलदाबाद	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Khuldabad		
3 वैजापूर	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Vaijapur		
4 सोयेगाव	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Soygaon		

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.4—Contd.

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(2)
5	विखलटाणा	...	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Chikhalthana
6	सिल्लोड	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Sillod
7	गंगापूर	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Gangapur
8	कन्नड	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Kannad
9	पैठण	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Paithan
XVII	जालना (जिल्हा)	..													Jalna (Distt.)
1	जालना	..	9	82.0	14	246.0	6	88.0	-	-	-	49	744.0	N.A.	Jalna
2	जाफराबाद	..	6	118.5	4	77.5	3	42.4	-	-	-	34	741.8	N.A.	Jaffarabad
3	भोकरदान	..	5	175.0	7	76.0	4	64.0	-	-	-	38	754.0	N.A.	Bhokardan
4	अंबड	..	5	52.6	12	259.4	4	110.0	-	-	-	35	659.0	N.A.	Ambad
5	परतूर	..	4	103.0	13	300.0	6	99.0	-	-	-	43	903.0	N.A.	Partur
6	बदनापूर	..	9	71.1	9	141.5	4	122.8	-	-	-	43	648.6	N.A.	Badnapur
7	धनसावंगी	..	5	35.0	14	261.0	4	167.0	-	-	-	45	806.0	N.A.	Dhansavangi
8	मंठा	..	8	130.0	11	333.0	5	72.0	-	-	-	42	919.0	N.A.	Mantha
XVIII	परभणी (जिल्हा)	..													Parbhani (Distt.)
1	परभणी	..	8	211.6	10	286.2	3	67.9	-	-	-	41	879.9	N.A.	Parbhani
2	सेलू	..	8	144.8	10	320.6	7	123.0	-	-	-	44	916.5	N.A.	Selu
3	मानवत	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Manvat
4	जितूर	..	9	217.1	13	480.0	5	179.8	-	-	-	44	1245.9	N.A.	Jintur
5	पालम	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Palam
6	सोपनपेठ	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Sopanpeth
7	गंगाखेड	..	8	215.7	12	234.9	4	115.0	-	-	-	44	724.7	N.A.	Gangakhed
8	पूर्णा	..	11	159.4	10	272.9	5	89.1	-	-	-	47	807.4	N.A.	Purna
9	पाथरी	..	11	125.4	15	346.6	2	43.4	-	-	-	43	753.4	N.A.	Pathri
XIX	हिंगोली (जिल्हा)	..													Hingoli (Distt.)
1	हिंगोली	..	10	207.7	10	245.0	5	48.0	-	-	-	47	1071.7	N.A.	Hingoli
2	कळमनुरी	..	9	273.6	9	242.2	4	86.8	-	-	-	47	1138.4	N.A.	Kalamnuri
3	बसमत	..	7	210.0	13	384.0	7	116.0	-	-	-	49	1057.2	N.A.	Basmat
4	औढा नागनाथ	..	12	260.1	12	220.3	5	43.0	-	-	-	52	963.3	N.A.	Auodha nagnath
5	सेनगांव	..	10	271.0	11	252.0	4	47.0	-	-	-	48	998.0	N.A.	Sengaon

XX	बीड (जिल्हा)	..																	Beed (Distt.)
1	परली	..	8	219.3	11	171.0	8	148.7	-	-	-	-	51	753.0	N.A.			Pari	
2	बीड	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.			Beed	
3	धारुर	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.			Dharur	
4	अंबेजोगाई	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.			Abejogai	
5	गेवराई	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.			Gevarai	
6	पाटोदा	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.			N.A. Patoda	
7	माजलगाव	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.			Majalgaon	
8	रोटी	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.			Roti	
9	आष्टी	..	2	14.4	-	-	-	-	-	-	-	-	23	567.0	N.A.			Ashti	
10	कैज	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.			Kej	
XXI	नांदेड (जिल्हा)	..																	Nanded (Distt.)
1	हदगाव	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.			Hadgaon	
2	किनवट	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.			Kinvat	
3	भोकर	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.			Bhokar	
4	बिलोली	..	15	288.0	7	162.0	8	179.0	-	-	-	-	59	1131.0	N.A.			Biloli	
5	देगलूर	..	14	251.2	9	223.9	3	112.4	-	-	-	-	47	800.1	N.A.			Degalur	
6	मुखेड	..	14	184.0	10	12.0	12	138.0	-	-	-	-	71	851.0	N.A.			Mukhed	
7	कंधार	..	14	294.0	13	163.0	10	217.0	-	-	-	-	64	880.0	N.A.			Kandhar	
8	लोहा	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.			Loha	
9	अर्धापूर	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.			Ardhapur	
10	हिमायतनगर	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.			Himayatnagar	
11	माहूर	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.			Mahur	
12	उमरी	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.			Umari	
13	धर्माबाद	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.			Dharmabad	
14	नायगांव	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.			Naygaon	
15	मुदखेड	..	8	343.5	14	349.6	8	229.0	-	-	-	-	43	1267.4	N.A.			Mudakhed	
XXII	उस्मानाबाद (जिल्हा)	..																	Osmanabad (Distt.)
1	उस्मानाबाद	..	7	86.0	7	191.2	5	73.0	-	-	-	-	35	589.6	N.A.			Osmanabad	
2	उमरगांव	..	7	120.6	10	138.8	6	124.0	-	-	-	-	53	709.6	N.A.			Umargaon	
3	नवीन लोहारा	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.			Navin Lohara	
4	तुळजापूर	..	7	72.4	11	216.0	6	101.2	-	-	-	-	53	730.3	N.A.			Tuljapur	
5	भूम	..	9	84.1	11	239.6	5	115.6	-	-	-	-	46	735.7	N.A.			Bhoom	
6	परांडा	..	2	14.0	9	155.3	7	68.1	-	-	-	-	36	514.6	N.A.			Paranda	
7	कळंब	..	5	105.1	15	353.0	6	135.0	-	-	-	-	49	953.1	N.A.			Kalam	
8	वारी	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.			Washi	
XXIII	लातूर (जिल्हा)	..																	Latur (Distt.)
1	लातूर	..	10	123.0	11	165.0	7	236.0	-	-	-	-	52	798.0	N.A.			Latur	
2	अहमदपूर	..	11	266.5	11	202.6	7	89.5	-	-	-	-	48	789.6	N.A.			Ahmadpur	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.4—Contd.

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)(29)	(2)		
3	उदगीर	..	12	198.8	10	198.2	7	97.3	-	-	-	-	52	847.6	N.A.	Udgir
4	निलंगा	..	11	236.5	8	274.5	8	295.0	-	-	-	-	44	1044.0	N.A.	Nilanga
5	औसा	..	12	129.0	12	190.0	5	220.0	-	-	-	-	53	889.4	N.A.	Ausa
6	चाकूर	..	9	187.2	10	169.4	8	128.8	-	-	-	-	52	826.0	N.A.	Chakur
7	रेनापूर	..	9	159.0	13	261.0	6	134.0	-	-	-	-	48	878.0	N.A.	Renapur
XXIV	बुलढाणा (जिल्हा)	..														Buldhana (Distt.)
1	जळगाव- जामोद	..	7	132.1	8	106.4	7	13.4	-	-	-	-	35	420.3	N.A.	Jalgaon Jamod
2	संग्रामपूर	..	7	123.0	5	47.0	4	128.0	-	-	-	-	32	471.1	N.A.	Sangrampur
3	चीखली	..	8	165.8	5	122.0	6	224.3	-	-	-	-	38	808.6	N.A.	Chikhali
4	शेगांव	..	8	124.3	6	61.0	4	161.8	-	-	-	-	36	483.7	N.A.	Shegaon
5	बुलढाणा	..	13	165.8	12	122.0	7	117.6	-	-	-	-	53	718.0	N.A.	Buldhana
6	देऊळगाव राजा	..	9	119.1	12	141.1	5	74.1	-	-	-	-	43	594.2	N.A.	Deulgaon Raja
7	मेहकर	..	9	156.0	12	185.0	6	86.0	-	-	-	-	48	1117.0	N.A.	Mehkar
8	सींदखेड राजा	..	9	203.0	14	313.0	7	91.0	-	-	-	-	49	934.0	N.A.	Sindhkhed Raja
9	लोणार	..	9	163.0	12	259.0	5	160.0	-	-	-	-	49	949.0	N.A.	Lonar
10	खामगाव	..	12	164.8	8	109.4	4	88.0	-	-	-	-	39	734.5	N.A.	Khamgaon
11	मलकापूर	..	8	82.0	7	101.0	4	73.0	-	-	-	-	34	547.0	N.A.	Malkapur
12	मोताळा	..	11	126.0	10	81.8	8	258.0	-	-	-	-	43	672.8	N.A.	Motala
13	नांदुरा	..	10	111.0	6	46.0	4	142.0	-	-	-	-	31	443.0	N.A.	Nandura
XXV	अकोला (जिल्हा)	..														Akola (Distt.)
1	अकोला	..	10	244.2	11	207.2	7	86.2	-	-	-	-	45	930.6	N.A.	Akola
2	बाशी टाकली	..	11	236.0	9	126.0	7	167.0	-	-	-	-	49	869.0	N.A.	Barshi Takali
3	आकोट	..	7	169.0	11	96.0	5	89.0	-	-	-	-	44	654.0	N.A.	Akot
4	बालापूर	..	10	208.0	14	186.0	5	144.0	-	-	-	-	45	1037.1	N.A.	Balapur
5	तेल्हारा	..	6	160.5	10	106.5	7	105.0	-	-	-	-	40	673.0	N.A.	Telhara
6	पतूर	..	12	379.0	7	143.0	5	154.0	-	-	-	-	47	1248.0	N.A.	Patur
7	मुर्तिजापूर	..	9	230.0	16	200.0	6	190.0	-	-	-	-	55	1094.0	N.A.	Murtijapur
XXVI	वाशीम (जिल्हा)	..														Washim (Distt.)
1	वाशीम	..	11	346.2	9	192.8	7	89.0	-	-	-	-	49	1262.8	N.A.	Washim
2	मंगरूपीर	..	12	339.0	10	138.0	4	61.0	-	-	-	-	48	1011.0	N.A.	Mangrulpir
3	मालेगाव	..	13	385.0	11	248.0	6	211.0	-	-	-	-	54	1505.0	N.A.	Malegaon

4	मानोरा	..	12	220.0	10	139.0	2	44.0	-	-	-	-	48	1083.0	N.A.	Manora
5	कारंजा	..	12	231.5	14	182.3	4	96.5	-	-	-	-	53	917.3	N.A.	Karanja
6	रिसोड	..	11	219.3	9	306.4	6	86.4	-	-	-	-	50	1097.0	N.A.	Risod
XXVII	अमरावती (जिल्हा)	..														Amravati (Distt.)
1	अमरावती	..	9	223.8	22	225.8	5	67.0	-	-	-	-	62	1036.0	N.A.	Amravati
2	बडनेरा	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Badnera
3	मोर्शी	..	9	150.0	16	209.0	4	420.0	-	-	-	-	51	728.0	N.A.	Morshi
4	चांदूर बाजार	..	7	152.1	14	170.2	4	66.4	-	-	-	-	45	704.9	N.A.	Chandur Bazar
5	वरुड	..	7	161.0	14	280.8	5	74.2	-	-	-	-	51	1037.9	N.A.	Warud
6	अचलपूर	..	9	152.0	12	240.0	5	102.0	-	-	-	-	46	763.4	N.A.	Achalapur
7	दर्यापूर	..	8	196.8	13	170.4	5	113.2	-	-	-	-	50	839.5	N.A.	Daryapur
8	अंजनगाव सुरजी	..	8	165.8	17	240.4	5	71.6	-	-	-	-	50	792.8	N.A.	Anjangaon Surgi
9	चांदूर रेल्वे	..	6	240.4	19	184.8	5	77.6	-	-	-	-	60	1045.2	N.A.	Chandur Rly.
10	चिखलदरा	..	16	366.2	22	113.7	7	97.1	-	-	-	-	77	1015.2	N.A.	Chikhaldara
11	तिवसा	..	12	207.0	20	215.5	5	198.0	-	-	-	-	62	1096.5	N.A.	Tiwasa
12	धामणगांव रेल्वे	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Dhamangaon Rly.
13	धारणी	..	13	301.4	14	260.8	6	194.0	-	-	-	-	59	1124.6	N.A.	Dhami
14	भातकुली	..	8	175.8	14	157.1	3	68.5	-	-	-	-	52	750.8	N.A.	Bhatkuli
15	नांदगाव खांदेश्वर	..	8	244.2	17	307.8	5	56.0	-	-	-	-	52	1064.4	N.A.	Nandgaon Khandeshwar
XXVIII	यवतमाळ (जिल्हा)	..														Yavatmal (Distt.)
1	यवतमाळ	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Yavatmal
2	बाभुळगाव	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Babhulgaon
3	दारव्हा	..	12	209.0	11	133.0	4	35.0	-	-	-	-	54	957.1	N.A.	Dharvha
4	दिग्रस	..	10	189.6	10	157.6	4	91.5	-	-	-	-	52	1021.4	N.A.	Digras
5	आर्णी	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Arni
6	नेर	..	7	68.1	13	134.0	3	28.0	-	-	-	-	46	527.2	N.A.	Ner
7	उमरखेड	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Umerkhed
8	मोहगाव	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Mohgaon
9	वणी	..	14	239.0	16	172.0	8	120.0	-	-	-	-	71	1064.0	N.A.	Wani
10	मोरेगाव	..	12	231.0	6	71.0	1	30.0	-	-	-	-	41	766.3	N.A.	Moregaon
11	केळापूर	..	11	333.0	15	158.0	8	115.0	-	-	-	-	58	1146.0	N.A.	Kelapur
12	राळेगाव	..	11	199.0	13	209.0	7	117.0	-	-	-	-	60	952.0	N.A.	Ralegaon
13	कळंब	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Kalamb
14	पुसद	..	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-	-	-	-	N.A.	N.A.	N.A.	Pusad

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.4 —Contd.

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(2)	
15	घाटंजी	..	12	221.0	14	218.0	6	176.0	-	-	-	-	55	1041.0	N.A.	Ghatanji
16	झरीझामरी	..	9	145.0	13	108.0	5	73.0	-	-	-	-	48	609.0	N.A.	Zeri-Zamari
XXIX	वर्धा (जिल्हा)	..														Wardha (Distt.)
1	आष्टी	..	11	183.0	19	252.0	4	158.0	-	-	-	-	58	1102.4	N.A.	Ashti
2	कारंजा	..	9	225.1	17	317.0	7	95.6	-	-	-	-	54	974.2	N.A.	Karanja
3	वर्धा	..	10	261.8	17	241.8	7	129.6	-	-	-	-	58	1103.4	N.A.	Wardha
4	समुद्रपूर	..	14	238.6	15	252.0	7	148.3	-	-	-	-	69	1226.3	N.A.	Samudrapur
5	हिंगणघाट	..	14	200.7	16	329.6	6	84.0	-	-	-	-	67	1037.2	N.A.	Hinganghat
6	देवळी	..	10	220.6	20	221.4	4	71.0	-	-	-	-	60	1086.8	N.A.	Deoli
7	आर्वी	..	9	272.3	20	354.1	6	146.9	-	-	-	-	65	1157.8	N.A.	Arvi
8	सेलू	..	11	402.0	17	268.0	3	39.0	-	-	-	-	56	1247.0	N.A.	Seloo
XXX	नागपूर (जिल्हा)	..														Nagpur (Distt.)
1	नागपूर (ग्रामीण)	..	12	324.8	17	225.3	7	122.3	-	-	-	-	65	1104.6	N.A.	Nagpur (Rural)
2	नागपूर (शहर)	..	12	281.5	15	245.2	7	237.3	-	-	-	-	64	1230.6	N.A.	Nagpur city
3	कामठी	..	14	338.0	16	265.3	2	78.4	-	-	-	-	63	1143.1	N.A.	Kamtee
4	हिंगणा	..	11	187.6	17	176.4	5	35.2	-	-	-	-	70	736.0	N.A.	Hingna
5	काटोल	..	9	120.8	20	380.2	3	65.6	-	-	-	-	57	1036.6	N.A.	Katol
6	नरखेड	..	8	264.0	17	378.2	7	150.0	-	-	-	-	66	1288.4	N.A.	Narkhed
7	सावनेर	..	4	193.4	16	320.6	4	100.0	-	-	-	-	49	1087.8	N.A.	Saoner
8	कळमेश्वर	..	8	213.0	15	366.5	3	63.0	-	-	-	-	53	1070.1	N.A.	Kalameshwar
9	रामटेक	..	10	181.0	22	496.1	4	90.7	-	-	-	-	70	1246.3	N.A.	Ramtek
10	पारशिवनी	..	8	215.0	16	320.6	5	86.8	-	-	-	-	58	1145.1	N.A.	Parseoni
11	मौदा	..	12	408.4	18	228.8	5	99.0	-	-	-	-	68	1315.8	N.A.	Mouda
12	भिवापूर	..	12	352.6	18	299.7	87	100.4	-	-	-	-	146	1214.7	N.A.	Bhiwapur
13	उमरेड	..	11	454.6	18	248.4	5	55.6	-	-	-	-	59	1134.4	N.A.	Umrer
14	कुंधी	..	18	527.5	20	277.3	6	93.0	-	-	-	-	76	1359.4	N.A.	Kuhi
XXXI	भंडारा (जिल्हा)	..														Bhandara (Distt.)
1	भंडारा	..	12	363.3	18	315.6	6	102.9	-	-	-	-	69	1405.1	N.A.	Bhandara
2	पौनी	..	15	445.4	16	316.1	5	88.6	-	-	-	-	66	1370.5	N.A.	Peoni
3	तुमसर	..	11	338.9	19	336.8	6	109.3	-	-	-	-	64	1193.6	N.A.	Tumsar
4	मोहाडी	..	11	381.2	17	500.6	13	100.0	-	-	-	-	76	1460.8	N.A.	Mohadi
5	साकोली	..	18	504.0	17	355.5	5	95.7	-	-	-	-	68	1748.4	N.A.	Sakoli
6	लखानदूर	..	15	332.0	15	234.6	4	121.0	-	-	-	-	69	1283.4	N.A.	Lakhandur

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तक्का क्रमांक/Table No. 2.5

पावसाची कक्षा व कालावधी

Spread and Range of Rainfall, 1999

(मि.मं.मध्ये/ in m. m.)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा (2)	पावसाचा कालावधी Spread of Rainfall		पावसाची कक्षा Range of rainfall		District (2)
		पाऊस सुरु होण्याचा दिनांक Date of on set of monsoon	पाऊस बंद होण्याचा दिनांक Date of closure of monsoon	वर्षातील कमाल पाऊस Maximum (Total) rainfall in a year	वर्षातील किमान पाऊस Minimum (Total) rainfall in a year	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	मुंबई ..	10th June 1999 १० जून १९९९	30th September 1999 ३० सप्टेंबर १९९९	N.A.	N.A.	Mumbai
2	मुंबई उपनगर ..			N.A.	N.A.	Mumbai Suburban
3	ठाणे ..			2594.0	1306.8	Thane
4	रायगड ..			4989.0	1385.0	Raigad
5	रत्नागिरी ..			4084.6	2420.3	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग ..			4524.0	2539.0	Sindhudurg
7	नाशिक ..			2732.1	541.0	Nashik
8	धुळे ..			749.0	481.0	Dhule
9	नंदुरबार ..			1676.0	312.1	Nandurbar
10	जळगाव ..			794.0	369.0	Jalgaon
11	अहमदनगर ..			3318.0	210.0	Ahmednagar
12	पुणे ..			4136.4	454.5	Pune
13	सातारा ..			5521.1	459.0	Satara
14	सांगली ..			1016.0	358.2	Sangli
15	सोलापूर ..			1331.5	412.8	Solapur
16	कोल्हापूर ..			6008.0	593.0	Kolhapur
17	औरंगाबाद ..			823.0	823.0	Aurangabad
18	जालना ..			919.0	659.0	Jalna
19	परभणी ..			1245.9	724.7	Parbhani
20	हिंगोली ..			1138.4	963.3	Hingoli
21	बीड ..			753.0	567.0	Beed
22	नांदेड ..			1267.4	800.1	Nanded
23	उस्मानाबाद ..			953.1	514.6	Osmanabad
24	लातूर ..			1044.0	789.6	Latur
25	बुलढाणा ..			1117.0	420.3	Buldhana
26	अकोला ..			1248.0	654.0	Akola
27	वाशिम ..			1505.0	917.3	Washim
28	अमरावती ..			1124.6	704.9	Amravati
29	यवतमाळ ..			1146.0	527.2	Yavatmal
30	वर्धा ..			1226.3	974.2	Wardha
31	नागपूर ..			1359.4	736.0	Nagpur
32	भंडारा ..			1748.0	1193.6	Bhandara
33	गोंदिया ..			1677.1	1123.8	Gondiya
34	चंद्रपूर ..			1391.8	1004.0	Chandrapur
35	गडचिरोली ..			1885.2	863.4	Gadchiroli

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source : Commissioner of Agriculture, Govt. of Maharashtra, Pune

३. जीवनविषयक सांख्यिकी

३.१ महाराष्ट्र राज्यातील जन्म दर, मृत्यु दर, बालमृत्यु दर, प्रमुख कारणानुसार मृत्यूंची संख्या वगैरे माहिती पुढील तक्त्यात दिली आहे.

३.२ या विभागात दिलेल्या माहितीसाठी खालीलप्रमाणे व्याख्यांचा वापर करण्यात आला होता.

$$(१) \text{ दर हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे जन्म दर} = \frac{\text{ज}}{\text{न}} \times १०००$$

$$(२) \text{ दर हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे मृत्यु दर} = \frac{\text{म}}{\text{न}} \times १०००$$

ज्यांत ज = दिलेल्या भौगोलिक क्षेत्रातील लोकसंख्येत संदर्भ वर्षामध्ये झालेल्या जिवंत जन्मांची संख्या

म = दिलेल्या भौगोलिक क्षेत्रातील लोकसंख्येत संदर्भ वर्षामध्ये झालेल्या मृत्यूंची संख्या

न = त्याच क्षेत्राची संदर्भ वर्षाची वर्षामध्ये अंदाजित लोकसंख्या

$$\text{बाल मृत्यु दर} = \frac{\text{दिलेल्या भौगोलिक क्षेत्रातील एक वर्षाखालील बालकांच्या मृत्यूंची संख्या}}{\text{त्याच क्षेत्रातील लोकसंख्येत जिवंत जन्मलेल्या बालकांची संख्या}} \times १०००$$

बाल मृत्यु दर हा सामाजिक आरोग्याचा एक उत्तम निर्देशक आहे.

३.३ जीवनविषयक आकडेवारी ग्रामीण विभागात महसूल खात्याकडून गोळा करण्यात येते, तर नागरी भागात ते महानगरपालिका व नगरपालिकांचे सांख्यिक कार्य आहे.

3. VITAL STATISTICS

3.1 The following tables give data on birth rate, death rate, infant mortality rate, number of deaths according to principal causes in Maharashtra.

3.2 While presenting tables in this section the following definitions were adopted :—

$$1. \text{ Birth rate per thousand estimated population} = \frac{B}{N} \times 1000$$

$$2. \text{ Death rate per thousand estimated population} = \frac{D}{N} \times 1000$$

Where, B = No. of live births which occurred among the population of the given geographical area during the year under reference

D=No. of deaths which occurred among the population of given geographical area during the year under reference and

N=estimated mid-year population.

$$3. \text{ Infant Mortality rate} = \frac{\text{No. of deaths under one year of age which occurred in the given geographical Area}}{\text{No. of live births which occurred among the population in the same geographical area}} \times 1000$$

Infant mortality rate is a good indicator of social health

3.3 The data on vital statistics was collected through revenue agency in rural area and for urban area, it is a statutory function of Municipalities and Municipal Corporations.

3. जीवनविषयक सांख्यिकी/VITAL STATISTICS

तक्का क्रमांक/TABLE No. 3.1

नोंदणी झालेल्या जन्मांची स्त्री-पुरुष वर्गीकरणानुसार संख्या व जन्म समयी स्त्री-पुरुष प्रमाण
No. of Registered Births Classified by Sex and Sex Ratio at Births
(1999-2000)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा (2)	नोंदणी झालेल्या जन्मांची एकूण संख्या Total No. of Registered Births (3)	नोंदणी झालेले जन्म/Registered Births						जन्मासमयी स्त्री/पुरुष प्रमाण Sex Ratio at Birth (शंभर स्त्रियांमार्गे पुरुषांची संख्या) (Male per 100 females)			District (2)
			ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			ग्रामीण Rural (10)	नागरी Urban (11)	एकूण Total (12)	
(1)			पुरुष Males (4)	स्त्री Females (5)	एकूण Total (6)	पुरुष Males (7)	स्त्री Females (8)	एकूण Total (9)				
1	मुंबई	2,00,734	-	-	-	1,05,789	94,945	2,00,734	-	111	111	Mumbai
2	मुंबईउपनगर		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	ठाणे	1,17,967	11,981	10,502	22,483	50,291	45,193	95,484	111	111	112	Thane
4	रायगड	40,565	13,606	11,821	25,427	8,073	7,065	15,138	115	114	115	Raigad
5	रत्नागिरी	32,512	11,482	10,805	22,287	5,370	4,855	10,225	106	111	108	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	16,306	6,037	5,434	11,471	2,617	2,218	4,835	111	118	113	Sindhudurg
7	नाशिक	1,08,968	29,869	25,231	55,100	28,522	25,346	53,868	118	113	116	Nashik
8	धुळे	34,979	10,665	8,948	19,613	8,373	6,993	15,366	119	120	119	Dhule
9	नंदुरबार	18,959	6,952	6,109	13,061	3,246	2,652	5,898	114	122	116	Nandurbar
10	जळगाव	77,527	21,366	17,612	38,978	21,309	17,240	38,549	121	124	122	Jalgaon
11	अहमदनगर	1,02,001	38,965	33,220	72,185	16,206	13,610	29,816	117	119	118	Ahmednagar
12	पुणे	1,22,467	22,231	18,608	40,839	43,979	37,649	81,628	119	117	118	Pune
13	सातारा	55,540	19,228	15,251	34,479	11,595	9,466	21,061	126	122	125	Satara
14	सांगली	56,053	17,714	14,142	31,856	13,452	10,745	24,197	125	125	125	Sangli
15	सोलापूर	76,362	21,369	16,964	38,333	20,407	17,622	38,029	126	116	121	Solapur
16	कोल्हापूर	61,484	15,971	12,671	28,642	18,417	14,425	32,842	126	128	127	Kolhapur
17	औरंगाबाद	44,472	10,668	7,948	18,616	13,893	11,963	25,856	134	116	123	Aurangabad
18	जालना	23,031	6,465	5,114	11,579	6,371	5,081	11,452	126	125	126	Jalna
19	परभणी	30,433	8,231	6,925	15,156	8,186	7,091	15,277	119	115	117	Parbhani
20	हिंगोली											Hingoli

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
21	बीड	28,634	6,286	4,853	11139	9,377	8,118	17,495	130	116	121	Beed
22	नांदेड	31,703	8,363	6,985	15348	8,488	7,867	16,355	120	108	113	Nanded
23	उस्मानाबाद	22,505	7,609	6,411	14020	4,417	4,068	8,485	119	109	115	Osmanabad
24	लातूर	38,914	11,570	9,653	21223	9,396	8,295	17,691	120	113	117	Latur
25	बुलढाणा	44,141	12,963	11,024	23987	10,821	9,333	20,154	118	116	117	Buldhana
26	अकोला	33,898	5,547	5,103	10750	12,173	10,975	23,148	111	111	111	Akola
27	वाशिम	14,924	4,359	3,558	7917	3,751	3,256	7,007	123	115	119	Washim
28	अमरावती	54,972	10,346	9,365	19711	20,142	15,119	35,261	110	133	125	Amravati
29	यवतमाळ	40,953	11,600	9,998	21598	10,215	9,140	19,355	116	112	114	Yavatmal
30	वर्धा	23,669	6,832	6,494	13326	5,366	4,977	10,343	105	108	106	Wardha
31	नागपूर	75,625	12,061	10671	22732	27,393	25,500	52,893	113	107	109	Nagpur
32	भंडारा	50,740	19,359	17,790	37,149	7,033	6,558	13,591	109	107	108	Bhandara
33	गोंदिया											Gondiya
34	चंद्रपूर	40,406	11,247	9,949	21,196	10,460	8,750	19,210	113	120	116	Chandrapur
35	गडचिरोली	18,133	8,719	7,679	16,398	919	816	1,735	114	113	114	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		17,39,577	4,09,761	3,46,838	7,56,599	5,26,047	456931	982978	118	115	116	Maharashtra State

आधार :- आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source:- Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune

3. जीवनविषयक सांख्यिकी/Vital Statistics

तक्ता क्रमांक/Table No. 3.2

ग्रामीण व नागरी भागातील नोंदणी झालेल्या मृत्यूचे स्त्री-पुरुष वर्गीकरण
No. of Registered Deaths classified by Sex in Rural and Urban areas
 (1999-2000)

अ.क्र. Sr. No.	नोंदणी झालेल्या मृत्यूची जिल्हा	नोंदणी झालेले मृत्यू/No. of Registered Deaths एकूण संख्या Total No. of registered Deaths	नोंदणी झालेले मृत्यू/No. of Registered Deaths						District (2)
			ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			
(1)	(2)	(3)	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	(9)
1	मुंबई	82,033	-	-	-	50,717	31,316	82,033	Mumbai
2	मुंबई उपनगर								
3	ठाणे	26,302	4,853	2,808	7,661	11,414	7,227	18,641	Thane
4	रायगड	11,097	5,471	3,465	8,936	1,347	814	2,161	Raigad
5	रत्नागिरी	12,328	6,483	4,216	10,699	969	660	1,629	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	7,407	3,611	3,002	6,613	464	330	794	Sindhudurg
7	नाशिक	23,299	7,471	4,936	12,407	6,412	4,480	10,892	Nashik
8	धुळे	8,231	3,174	1,935	5,109	1,840	1,282	3,122	Dhule
9	नंदुरबार	4,246	2,046	1,332	3,378	552	316	868	Nandurbar
10	जळगाव	18,874	7,482	5,415	12,897	3,688	2,289	5,977	Jalgaon
11	अहमदनगर	18,118	7,806	4,796	12,602	3,425	2,091	5,516	Ahmednagar
12	पुणे	38,852	6,896	4,617	11,513	16,654	10,685	27,339	Pune
13	सातारा	16,142	7,387	4,955	12,342	2,275	1,525	3,800	Satara
14	सांगली	17,024	6,032	4,030	10,062	4,340	2,622	6,962	Sangli
15	सोलापूर	18,679	6,134	3,894	10,028	5,259	3,392	8,651	Solapur
16	कोल्हापूर	21,126	7,661	5,192	12,853	5,336	2,937	8,273	Kolhapur
17	औरंगाबाद	10,752	3,574	2,191	5,765	3,249	1,738	4,987	Aurangabad
18	जालना	4,791	1,908	1,241	3,149	1,139	503	1,642	Jalna
19	परभणी	8,019	2,865	1,854	4,719	2,179	1,121	3,300	Parbhani
20	हिंगोली								Hingoli
21	बीड	5,404	2,035	1,342	3,377	1,331	696	2,027	Beed
22	नांदेड	9,183	2,924	2,034	4,958	2,735	1,490	4,225	Nanded
23	उस्मानाबाद	5,328	2,426	1,610	4,036	830	462	1,292	Osmanabad
24	लातूर	6,985	3,102	2,221	5,323	1,051	611	1,662	Latur
25	बुलढाणा	9,782	3,650	2,610	6,260	2,247	1,275	3,522	Buldhana
26	अकोला	7,510	2,333	1,341	3,674	2,397	1,439	3,836	Akola
27	वाशिम	3,511	1,598	970	2,568	649	294	943	Washim
28	अमरावती	13,830	4,376	2,808	7,184	3,959	2,687	6,646	Amravati
29	यवतमाळ	10,396	4,351	2,806	7,157	1,988	1,251	3,239	Yavatmai
30	वर्धा	8,316	3,235	2,484	5,719	1,548	1,049	2,597	Wardha
31	नागपूर	21,190	4,641	3,035	7,676	8,641	4,873	13,514	Nagpur
32	भंडारा	15,920	7,205	5,258	12,463	2,247	1,210	3,457	Bhandara
33	गोंदिया								Gondiya
34	चंद्रपूर	9,992	3,701	2,576	6,277	2,317	1,398	3,715	Chandrapur
35	गडचिरोली	4,447	2,405	1,743	4,148	203	96	299	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		4,79,114	1,38,836	92,717	2,31,553	1,53,402	94,159	2,47,561	Maharashtra State

आधार : आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source : Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune

3. जीवनविषयक माहिती/Vital Statistics

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.3

नोंदणी झालेल्या मृत्युंची प्रमुख कारणानुसार संख्या
Number of Registered Deaths by Principal Causes
(1999-2000)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे (2)	प्रमुख कारणे/Principal Causes									District (12)
		पटकी Cholera (3)	देवी Small Pox (4)	प्लेग Plague (5)	ताप Fever (6)	आमांश व अतिसार & Dysentery (7)	श्वसानाचे रोग Respira- tory diseases (8)	दुखापत Injuries (9)	इतर कारणे Other Causes (10)	एकूण सर्व कारणे All Causes Total (11)	
1	मुंबई	-	-	-	565	401	16,084	7,679	57,304	82,033	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai Suburban
3	ठाणे	-	-	-	314	51	2,175	1,446	22,316	26,302	Thane
4	रायगड	-	-	-	87	15	349	515	10,131	11,097	Raigad
5	रत्नागिरी	-	-	-	132	6	465	434	11,291	12,328	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	-	-	-	96	12	562	190	6,547	7,407	Sindhudurg
7	नाशिक	-	-	-	688	110	1,429	1,617	19,455	23,299	Nashik
8	धुळे	-	-	-	89	8	568	497	7,069	8,231	Dhule
9	नंदुरबार	-	-	-	85	12	519	188	3,442	4,246	Nandurbar
10	जळगाव	-	-	-	251	27	1,312	1,050	16,234	18,874	Jalgaon
11	अहमदनगर	-	-	-	105	25	719	1,259	16,010	18,118	Ahmednagar
12	पुणे	-	-	-	317	71	2,342	3,325	32,797	38,852	Pune
13	सातारा	1	-	-	105	20	728	1,197	14,091	16,142	Satara
14	सांगली	-	-	-	119	20	861	774	15,250	17,024	Sangli
15	सोलापूर	-	-	-	92	25	927	707	16,928	18,679	Solapur
16	कोल्हापूर	-	-	-	360	31	2,138	797	17,800	21,126	Kolhapur
17	औरंगाबाद	-	-	-	37	5	259	760	9,691	10,752	Aurangabad
18	जालना	-	-	-	17	3	185	317	4,269	4,791	Jalna
19	परभणी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Parbhani
20	हिंगोली	-	-	-	100	8	314	478	7,119	8,019	Hingoli
21	बीड	-	-	-	50	3	227	382	4,742	5,404	Beed
22	नांदेड	-	-	-	61	7	340	747	8,028	9,183	Nanded
23	उस्मानाबाद	-	-	-	16	2	185	540	4,585	5,328	Osmanabad
24	लातूर	-	-	-	57	11	261	772	5,884	6,985	Latur
25	बुलढाणा	-	-	-	847	8	668	661	7,598	9,782	Buldhana
26	अकोला	-	-	-	178	22	649	630	6,031	7,510	Akola
27	वाशिम	-	-	-	53	5	317	289	2,847	3,511	Washim
28	अमरावती	-	-	-	292	68	1,139	1,222	11,109	13,830	Amravati
29	यवतमाळ	-	-	-	360	32	751	759	8,494	10,396	Yavatmal
30	वर्धा	-	-	-	225	30	1,019	795	6,247	8,316	Wardha
31	नागपूर	-	-	-	810	6	1,148	1,390	17,836	21,190	Nagpur
32	भंडारा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Bhandara
33	गोंदिया	-	-	-	492	7	942	670	13,809	15,920	Gondiya
34	चंद्रपूर	-	-	-	292	17	815	771	8,097	9,992	Chandrapur
35	गडचिरोली	-	-	-	173	24	358	272	3,620	4,447	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	1	-	-	7,465	1,092	40,755	33,130	3,96,671	4,79,114	Maharashtra State

आधार - आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source— Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune

3. जीवनविषयक सांख्यिकी/Vital Statistics

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.4

नोंदणी झालेल्या मृत्यूंची स्त्री-पुरुष वर्गीकरणानुसार व वयोगटानुसार संख्या/Number of Registered Deaths by age and sex
(1999-2000)

वयोगट Age Group (1)	ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकूण/Total		
	पुरुष Males (2)	स्त्री Females (3)	एकूण Total (4)	पुरुष Males (5)	स्त्री Females (6)	एकूण Total (7)	पुरुष Males (8)	स्त्री Females (9)	एकूण Total (10)
१ वर्षाखालील Below 1 year	4,056	3,391	7,447	10,275	7,904	18,179	14,331	11,295	25,626
१ ते ४ वर्षे 1 to 4 years	1,792	2,013	3,805	2,506	2,506	5,012	4,298	4,519	8,817
५ ते १४ वर्षे 5 to 14 years	2,317	2,109	4,426	2,760	2,386	5,146	5,077	4,495	9,572
१५ ते २४ वर्षे 15 to 24 years	4,731	3,926	8,657	6,852	6,656	13,508	11,583	10,582	22,165
२५ ते ३४ वर्षे 25 to 34 years	8,520	4,540	13,060	14,589	7,669	22,258	23,109	12,209	35,318
३५ ते ४४ वर्षे 35 to 44 years	12,149	4,771	16,920	18,889	6,564	25,453	31,038	11,335	42,373
४५ ते ५४ वर्षे 45 to 54 years	14,140	6,150	20,290	20,577	7,159	27,736	34,717	13,309	48,026
५५ ते ६४ वर्षे 55 to 64 years	20,532	10,640	31,172	22,975	10,399	33,374	43,507	21,039	64,546
६५ ते ६९ वर्षे 65 to 69 years	14,116	9,245	23,361	12,859	7,938	20,797	26,975	17,183	44,158
७० वर्षांवरील above 70 years	54,572	45,003	99,575	38,603	33,530	72,133	93,175	78,533	1,71,708
वय माहीत नसलेले Age not Stated	1,911	929	2,840	2,517	1,448	3,965	4,428	2,377	6,805
एकूण / Total	1,38,836	92,717	2,31,553	1,53,402	94,159	2,47,561	2,92,238	1,86,876	4,79,114

आधार - आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune

3. जीवनविषयक सांख्यिकी/Vital Statistics

सक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.5

बाल-मृत्यु दर व प्रसुतीविषयक मृत्युचे दर/Infant Mortality Rate and Maternal Mortality Rate

(1999-2000)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा District	बाल मृत्युचे दर/Registered Rates Infant mortality			माताविषयक मृत्यु दर/Registered Maternal mortality Rates			District (2)
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	मुंबई	-	38	38	-	0.2	0.2	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	-	38	38	-	0.2	0.2	Mumbai Suburban
3	ठाणे	14	8	9	0.8	0.1	0.3	Thane
4	रायगड	9	7	8	0.3	0.5	0.3	Raigad
5	रत्नागिरी	3	12	6	0.1	0.5	0.2	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	12	8	11	0.3	0.2	0.2	Sindhudurg
7	नाशिक	8	25	16	0.4	0.4	0.4	Nashik
8	धुळे	8	13	10	0.3	0.3	0.3	Dhule
9	नंदुरबार	6	1	4	1.3	0.3	0.1	Nandurbar
10	जळगाव	14	1	7	0.6	0.2	0.4	Jalgaon
11	अहमदनगर	5	11	7	0.3	0.2	0.3	Ahmednagar
12	पुणे	6	25	19	0.2	0.1	0.1	Pune
13	सातारा	5	12	8	0.1	0.1	0.1	Satara
14	सांगली	2	23	11	0.3	-	0.2	Sangli
15	सोलापूर	3	18	11	0.6	0.1	0.3	Solapur
16	कोल्हापूर	10	22	16	0.1	0.2	0.2	Kolhapur
17	औरंगाबाद	6	5	6	0.5	0.1	0.3	Aurangabad
18	जालना	11	4	7	0.6	0.1	0.3	Jalna
19	परभणी	-	-	-	-	-	-	Parbhani
20	हिंगोली	9	8	8	1.2	0.3	0.7	Hingoli
21	बीड	17	14	15	0.6	0.2	0.3	Beed
22	नांदेड	14	14	14	1	0.2	0.6	Nanded
23	उस्मानाबाद	11	2	8	0.1	0.1	0.1	Osmanabad
24	लातूर	11	3	7	0.7	0.2	0.4	Latur
25	बुलढाणा	12	13	12	0.3	0.1	0.2	Buldhana
26	अकोला	7	4	5	1.4	0.5	0.8	Akola
27	वाशिम	12	6	9	0.9	0.1	0.5	Washim
28	अमरावती	15	16	15	0.6	1.4	1.1	Amravati
29	यवतमाळ	16	8	12	0.6	0.1	0.4	Yavatmal
30	वर्धा	39	22	31	0.2	0.3	0.2	Wardha
31	नागपूर	11	9	10	0.1	-	0.1	Nagpur
32	भंडारा	-	-	-	-	-	-	Bhandara
33	गोंदिया	17	24	19	0.9	0.5	0.8	Gondiya
34	चंद्रपूर	10	15	12	1.3	0.2	0.8	Chandrapur
35	गडचिरोली	24	-	22	0.7	-	0.6	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		10	18	15	0.5	0.2	0.3	Maharashtra State

आधार - आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source - Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune

3. जीवनविषयक सांख्यिकी/Vital Statistics

तक्ता क्रमांक/Table No. 3.6

महाराष्ट्र राज्यातील जीवनविषयक महत्वाचे दर

Important Vital Rates in respect of Maharashtra State
(1999)

अ.क्र. Sr. No.	बाब	१९९९	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	जन्मसमयी स्त्री-पुरुष प्रमाण	116	Sex Ratio at Birth
2	मृत्युसमयी स्त्री-पुरुष प्रमाण	156	Sex Ratio at Death
3	जीवनविषयक निर्देशांक	363	Vital Index
4	प्रमुख कारणांमुळे झालेल्या मृत्यूंचे दर लाख लोकसंख्येमागे प्रमाण	---	Death rate per lakh population by principal causes
4.1	षटकी	---	Cholera
4.2	देवी	---	Small pox
4.3	प्लेग	---	Plague
4.4	ताप	8	Fevers
4.5	श्वसनाचे रोग	46	Respiratory diseases
4.6	आमांश व अतिसार	1	Dysentery and diarrhoea
4.7	दुखापती	37	Injuries
4.8	इतर सर्व कारणे	447	All other causes

$$\text{टीप - (१) जन्मसमयी स्त्री पुरुष प्रमाण} = \frac{\text{जिवंत जन्मलेले मुलगे}}{\text{जिवंत जन्मलेल्या मुली}} \times १००$$

$$(२) \text{ मृत्युसमयी स्त्री पुरुष प्रमाण} = \frac{\text{पुरुषांचे मृत्यू}}{\text{स्त्रियांचे मृत्यू}} \times १००$$

$$(३) \text{ जीवनविषयक निर्देशांक} = \frac{\text{एकूण जिवंत जन्म}}{\text{एकूण मृत्यू}} \times १००$$

Data is based on Registration records.

$$\text{Note.— (1) Sex Ratio at birth} = \frac{\text{Male live births}}{\text{Female live births}} \times 100$$

$$(2) \text{ Sex Ratio at death} = \frac{\text{Male deaths}}{\text{Female deaths}} \times 100$$

$$(3) \text{ Vital Index} = \frac{\text{Total live births}}{\text{Total deaths}} \times 100$$

आधार - आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source - Directorate of Health services, Government of Maharashtra, Pune

3. जीवनविषयक सांख्यिकी/Vital Statistics

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.7

जन्म दर, मृत्यू दर व बाल-मृत्यू दर
Birth Rate, Death Rate and Infant Mortality Rate
(1999)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा (2)	जन्म दर Birth Rate			मृत्यू दर Death Rate			बाल-मृत्यू दर Infant Mortality Rates			District (2)
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	मुंबई	-	18.1	18.1	-	7.4	7.4	-	38	38	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	-	18.1	18.1	-	7.4	7.4	-	38	38	Mumbai Suburban
3	ठाणे	11.2	21.0	18.0	3.8	3.9	3.9	14	8	9	Thane
4	रायगड	15.5	35.5	19.5	5.4	5.2	5.4	9	7	8	Raigad
5	रत्नागिरी	15.5	65.4	20.4	7.4	10.4	7.7	3	12	6	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	14.5	78.1	19.1	8.3	12.8	8.7	12	8	11	Sindhudurg
7	नाशिक	19.2	31.3	23.6	4.3	6.8	5.2	8	25	16	Nashik
8	धुळे	15.9	36.7	21.2	4.1	7.5	5.0	8	13	10	Dhule
9	नंदुरबार	13.2	31.0	16.1	3.4	4.6	3.6	6	1	4	Nandurbar
10	जळगाव	15.5	37.3	21.8	5.1	5.8	5.3	14	1	7	Jalgaon
11	अहमदनगर	23.1	45.3	27.0	4.2	7.7	4.8	5	11	7	Ahmednagar
12	पुणे	13.6	23.9	19.0	3.8	8.0	6.0	6	25	19	Pune
13	सातारा	14.6	60.2	20.5	5.2	10.9	6.0	5	12	8	Satara
14	सांगली	16.8	41.7	22.7	5.3	12.0	6.9	2	23	11	Sangli
15	सोलापूर	15.0	36.3	21.2	3.9	8.3	5.2	3	18	11	Solapur
16	कोल्हापूर	11.7	36.0	18.3	5.3	9.1	6.3	10	22	16	Kolhapur
17	औरंगाबाद	11.5	25.9	17.0	3.6	5.0	4.1	6	5	6	Aurangabad
18	जालना	8.4	50.2	14.3	2.3	7.2	3.0	11	4	7	Jalna
19	परभणी	9.0	25.4	13.3	2.8	5.5	3.5	9	8	8	Parbhani
20	हिंगोली	9.0	25.4	13.3	2.8	5.5	3.5	9	8	8	Hingoli
21	बीड	6.9	42.9	14.1	2.1	5.0	2.7	17	14	15	Beed
22	नांदेड	7.7	25.5	12.1	2.5	6.6	3.5	14	14	14	Nanded
23	उस्मानाबाद	11.6	41.4	16.2	3.3	5.9	3.7	11	2	8	Osmanabad
24	लातूर	14.5	39.2	20.3	3.6	3.7	3.6	11	3	7	Latur
25	बुलढाणा	14.4	42.0	20.4	3.8	7.5	4.6	12	13	12	Buldhana
26	अकोला	13.0	41.5	24.5	4.5	6.9	5.4	7	4	5	Akola
27	वाशिम	9.2	33.4	13.9	3.0	4.5	3.3	12	6	9	Washim
28	अमरावती	12.9	41.8	23.1	4.7	7.9	5.8	15	16	15	Amravati
29	यवतमाळ	12.1	45.3	18.5	4.0	7.6	4.7	16	8	12	Yavatmal
30	वर्धा	16.0	32.3	20.6	6.9	8.1	7.2	39	22	31	Wardha
31	नागपूर	18.0	21.6	20.4	6.1	5.5	5.7	11	9	10	Nagpur
32	भंडारा	20.8	45.5	24.3	7.0	11.6	7.6	17	24	19	Bhandara
33	गोंदिया	20.8	45.5	24.3	7.0	11.6	7.6	17	24	19	Gondiya
34	चंद्रपूर	17.6	25.8	20.8	5.2	5.0	5.1	10	15	12	Chandrapur
35	गडचिरोली	21.7	30.5	22.3	5.5	5.2	5.4	24	-	22	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		14.4	26.9	19.6	4.4	6.8	5.4	10	18	15	Maharashtra State

- टीप - (१) जन्म व मृत्यूच्या नोंदी जेथून उपलब्ध झाल्या त्या खेडी व शहरांच्या वर्षांच्या मध्यावधी अंदाजित लोकसंख्येवर जन्म व मृत्यू दर आधारलेले आहेत
(२) जन्म व मृत्यू दर एक हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे आहेत. बाल मृत्यू दर एक हजार जिवंत जन्मांमागे आहेत
(३) न्यून नोंदणीमुळे जन्म व मृत्यू दर कमी आहेत

Note—(1) The birth and death rates are based on the mid year estimated population of the village and towns from which the birth and death records were actually received

(2) The birth and death rates are per 1,000 estimated population. Infant mortality rates are per 1,000 live births

(3) The Rates are low due to under registration of births and deaths

आधार - आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source — Directorate of Health Services, Govt. of Maharashtra, Pune

3. जीवनविषयक सांख्यिकी/ VITAL STATISTICS

तक्का क्रमांक/TABLE No. 3.8

प्रमुख कारणानुसार मृत्यूंची संख्या No. of Deaths by Principal Causes
(1999-2000)

अ.क्र. (1)	जिल्हा (2)	विषमज्वर Typhoid			गोवर Measles			शीतज्वर Influenza			इतर ताप Other fevers			District (2)
		ग्रामीण Rural (3)	नागरी Urban (4)	एकूण Total (5)	ग्रामीण Rural (6)	नागरी Urban (7)	एकूण Total (8)	ग्रामीण Rural (9)	नागरी Urban (10)	एकूण Total (11)	ग्रामीण Rural (12)	नागरी Urban (13)	एकूण Total (14)	
1	मुंबई	-	7	7	-	8	8	-	-	-	-	-	-	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai Suburban
3	ठाणे	1	7	8	5	-	5	-	-	-	122	160	282	Thane
4	रायगड	2	-	2	-	-	-	-	-	-	53	25	78	Raigad
5	रत्नागिरी	1	-	1	2	-	2	-	-	-	122	7	129	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	1	-	1	-	-	-	-	-	-	89	1	90	Sindhudurg
7	नाशिक	3	2	5	2	25	27	-	-	-	88	550	638	Nashik
8	धुळे	2	2	4	-	-	-	-	-	-	49	15	64	Dhule
9	नंदुरबार	1	3	4	-	-	-	-	-	-	59	19	78	Nandurbar
10	जळगाव	14	12	26	2	-	2	-	-	-	148	56	204	Jalgaon
11	अहमदनगर	3	1	4	-	-	-	-	-	-	38	21	59	Ahmednagar
12	पुणे	1	3	4	-	1	1	-	-	-	33	56	89	Pune
13	सातारा	5	-	5	-	1	1	-	-	-	55	15	70	Satara
14	सांगली	2	-	2	-	-	-	-	-	-	58	17	75	Sangli
15	सोलापूर	5	3	8	2	1	3	1	-	1	37	34	71	Solapur
16	कोल्हापूर	10	11	21	-	-	-	-	-	-	235	41	276	Kolhapur
17	औरंगाबाद	5	2	7	-	-	-	-	-	-	21	4	25	Aurangabad
18	जालना	2	-	2	-	-	-	-	-	-	8	3	11	Jalna
19	परभणी	3	26	29	-	-	-	-	-	-	43	25	68	Parbhani
20	हिंगोली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Hingoli
21	बीड	-	1	1	-	-	-	-	-	-	29	8	37	Beed
22	नांदेड	8	2	10	1	-	1	-	-	-	35	8	43	Nanded
23	उस्मानाबाद	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	2	14	Osmanabad
24	लातूर	4	7	11	7	1	8	-	-	-	30	3	33	Latur
25	बुलढाणा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	503	333	836	Buldhana
26	अकोला	6	20	26	1	-	1	-	-	-	84	54	138	Akola
27	वाशिम	1	6	7	-	-	-	-	-	-	31	10	41	Washim
28	अमरावती	4	11	15	-	-	-	-	-	-	180	61	241	Amravati
29	यवतमाळ	18	9	27	-	1	1	-	-	-	274	43	317	Yavatmal
30	वर्धा	11	6	17	-	-	-	-	-	-	159	47	206	Wardha
31	नागपूर	4	4	8	2	-	2	-	-	-	589	170	759	Nagpur
32	भंडारा	21	3	24	-	-	-	-	-	-	419	29	448	Bhandara
33	गोंदिया	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Gondiya
34	चंद्रपूर	30	18	48	-	-	-	-	-	-	173	60	233	Chandrapur
35	गडचिरोली	6	-	6	-	-	-	-	-	-	157	5	162	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		174	166	340	24	38	62	1	-	1	3933	1882	5815	Maharashtra State

क्रमांक/TABLE No.3.8 - Contd.

अनु. क्रमांक	जिल्हा	फुफ्फुस दाह			क्षय			डांग्या खोकला			ह्रग्वण			पटकी			District
		ग्रामीण	नागरी	एकूण	ग्रामीण	नागरी	एकूण	ग्रामीण	नागरी	एकूण	ग्रामीण	नागरी	एकूण	ग्रामीण	नागरी	एकूण	
Serial No. (1)	(2)	Rural (15)	Urban (16)	Total (17)	Rural (18)	Urban (19)	Total (20)	Rural (21)	Urban (22)	Total (23)	Rural (24)	Urban (25)	Total (26)	Rural (27)	Urban (28)	Total (29)	(2)
1	मुंबई	-	4,453	4,453	-	8,750	8,750	-	2	2	-	-	-	-	-	-	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai Suburban
3	ठाणे	27	188	215	151	995	1146	-	-	-	-	20	20	-	-	-	Thane
4	रायगड	15	21	36	109	75	184	-	-	-	-	4	4	-	-	-	Raigad
5	रत्नागिरी	2	14	16	220	28	248	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	13	11	24	138	30	168	-	-	-	1	-	1	-	-	-	Sindhudurg
7	नाशिक	60	123	183	143	339	482	-	-	-	1	8	9	-	-	-	Nashik
8	धुळे	13	3	16	110	115	225	-	-	-	-	1	1	-	-	-	Dhule
9	नंदुरबार	13	12	25	152	94	246	-	-	-	2	-	2	-	-	-	Nandurbar
10	जळगाव	35	11	46	239	185	424	-	-	-	2	-	2	-	-	-	Jalgaon
11	अहमदनगर	12	92	104	110	191	301	-	-	-	1	25	26	-	-	-	Ahmednagar
12	पुणे	8	562	570	79	1,309	1,388	-	-	-	3	64	67	-	-	-	Pune
13	सातारा	36	57	93	176	130	306	-	-	-	-	4	4	1	-	1	Satara
14	सांगली	8	117	125	150	204	354	-	-	-	1	24	25	-	-	-	Sangli
15	सोलापूर	8	30	38	121	209	330	-	-	-	3	7	10	-	-	-	Solapur
16	कोल्हापूर	19	191	210	194	599	793	-	-	-	-	28	28	-	-	-	Kolhapur
17	औरंगाबाद	7	7	14	46	45	91	-	-	-	-	1	1	-	-	-	Aurangabad
18	जालना	7	6	13	34	29	63	-	-	-	-	2	2	-	-	-	Jalna
19	परभणी	3	-	3	53	53	106	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Parbhani
20	हिंगोली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Hingoli
21	बीड	7	16	23	27	58	85	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Beed
22	नांदेड	4	19	23	62	70	132	-	-	-	1	-	1	-	-	-	Nanded
23	उस्मानाबाद	3	6	9	22	31	53	-	-	-	-	1	1	-	-	-	Osmanabad
24	लातूर	16	6	22	46	34	80	-	-	-	2	-	2	-	-	-	Latur
25	बुलढाणा	5	57	62	74	170	244	-	6	6	-	9	9	-	-	-	Buldhana
26	अकोला	1	17	18	63	154	217	-	-	-	-	4	4	-	-	-	Akola
27	वाशिम	5	4	9	37	46	83	-	-	-	-	9	9	-	-	-	Washim
28	अमरावती	27	106	133	108	251	359	-	-	-	-	4	4	-	-	-	Amravati
29	यवतमाळ	13	30	43	120	130	250	-	-	-	-	2	2	-	-	-	Yavatmal
30	वर्धा	61	20	81	91	49	140	-	-	-	3	2	5	-	-	-	Wardha
31	नागपूर	15	257	272	56	422	478	-	-	-	2	6	8	-	-	-	Nagpur
32	भंडारा	67	30	97	175	131	306	1	-	1	1	2	3	-	-	-	Bhandara
33	गोंदिया	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Gondiya
34	चंद्रपूर	20	30	50	81	142	223	-	-	-	-	1	1	-	-	-	Chandrapur
35	गडचिरोली	62	1	63	89	3	92	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		592	6,497	7,089	3,276	15,071	18,347	1	8	9	23	228	251	1	-	1	Maharashtra State

तत्का क्रमांक/ TABLE No.3.8 - Contd.

अनु. क्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	आमांश Dysentery			अतिसार Diarrhoeas			हृदय विकार Heart Attack			घटसर्प Diphtheria			पोलिओ Polio			District (2)
		ग्रामीण Rural (30)	नागरी Urban (31)	एकूण Total (32)	ग्रामीण Rural (33)	नागरी Urban (34)	एकूण Total (35)	ग्रामीण Rural (36)	नागरी Urban (37)	एकूण Total (38)	ग्रामीण Rural (39)	नागरी Urban (40)	एकूण Total (41)	ग्रामीण Rural (42)	नागरी Urban (43)	एकूण Total (44)	
1	मुंबई	-	-	-	-	401	401	-	17,308	17,308	-	5	5	-	-	-	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai Suburban
3	ठाणे	-	6	6	9	36	45	445	3,458	3,903	-	-	-	-	-	-	Thane
4	रायगड	2	-	2	11	2	13	241	258	499	-	-	-	-	-	-	Raigad
5	रत्नागिरी	-	-	-	6	-	6	582	80	662	-	-	-	-	-	-	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	4	1	5	5	2	7	658	214	872	-	-	-	-	-	-	Sindhudurg
7	नाशिक	-	2	2	27	81	108	571	646	1,217	-	-	-	-	-	-	Nashik
8	धुळे	-	-	-	4	4	8	265	219	484	-	2	2	-	-	-	Dhule
9	नंदुरबार	1	-	1	5	6	11	85	120	205	-	-	-	-	-	-	Nandurbar
10	जळगाव	3	-	3	10	14	24	509	393	902	3	-	3	-	-	-	Jalgaon
11	अहमदनगर	2	2	4	11	10	21	408	670	1,078	-	-	-	-	-	-	Ahmednagar
12	पुणे	-	2	2	9	60	69	312	3,646	3,958	-	1	1	-	-	-	Pune
13	सातारा	4	3	7	9	4	13	869	563	1,432	-	-	-	-	-	-	Satara
14	सांगली	1	1	2	11	7	18	776	564	1,340	-	-	-	-	-	-	Sangli
15	सोलापूर	3	6	9	7	9	16	396	563	959	2	2	4	-	-	-	Solapur
16	कोल्हापूर	1	2	3	11	17	28	905	1,078	1,983	1	-	1	-	-	-	Kolhapur
17	औरंगाबाद	1	-	1	4	-	4	100	571	671	-	-	-	-	-	-	Aurangabad
18	जालना	1	-	1	1	1	2	52	148	200	-	-	-	-	-	-	Jalna
19	परभणी	-	-	-	4	4	8	55	211	266	-	1	1	-	-	-	Parbhani
20	हिंगोली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Hingoli
21	बीड	-	-	-	-	3	3	47	441	488	-	-	-	-	-	-	Beed
22	नांदेड	-	-	-	5	2	7	76	464	540	4	-	4	-	-	-	Nanded
23	उस्मानाबाद	1	-	1	-	1	1	86	78	164	-	-	-	-	-	-	Osmanabad
24	लातूर	-	1	1	5	5	10	76	64	140	-	1	1	-	-	-	Latur
25	बुलढाणा	2	2	4	2	2	4	142	332	474	-	-	-	-	-	-	Buldhana
26	अकोला	2	1	3	10	9	19	154	796	950	-	-	-	-	-	-	Akola
27	वाशिम	-	2	2	-	3	3	91	129	220	-	1	1	-	-	-	Washim
28	अमरावती	-	-	-	50	18	68	242	476	718	-	-	-	-	-	-	Amravati
29	यवतमाळ	3	1	4	19	9	28	151	212	363	1	-	1	-	-	-	Yavatmal
30	वर्धा	2	3	5	10	15	25	135	193	328	-	1	1	-	-	-	Wardha
31	नागपूर	4	1	5	-	1	1	139	1,363	1,502	-	2	2	-	-	-	Nagpur
32	भंडारा	1	-	1	4	2	6	353	646	999	2	-	2	-	-	-	Bhandara
33	गोंदिया	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Gondiya
34	चंद्रपूर	-	-	-	8	9	17	213	377	590	3	-	3	-	-	-	Chandrapur
35	गडचिरोली	2	-	2	22	-	22	70	28	98	2	-	2	-	-	-	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		40	36	76	279	737	1,016	9,204	36,309	45,513	18	16	34	-	-	-	Maharashtra State

तत्का क्रमांक/ TABLE No. 3.8 - Contd.

अ. क्र.	जिल्हा	कुष्ठरोग Leprosy			कर्करोग Cancer			धनुर्वात Tetanus			कावीळ Jaundice			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
Sr. No. (1)	(2)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(2)
1	मुंबई	-	10	10	-	3367	3367	-	35	35	-	108	108	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai Suburban
3	ठाणे	8	3	11	107	371	478	4	7	11	37	91	128	Thane
4	रायगड	1	1	2	94	36	130	2	1	3	17	24	41	Raigad
5	रत्नागिरी	4	-	4	143	8	151	2	-	2	40	6	46	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	-	-	-	173	22	195	-	-	-	40	7	47	Sindhudurg
7	नाशिक	2	-	2	195	190	385	4	12	16	51	91	142	Nashik
8	धुळे	2	-	2	119	39	158	3	30	33	11	17	28	Dhule
9	नंदुरबार	3	1	4	53	36	89	3	1	4	4	5	9	Nandurbar
10	जळगाव	5	-	5	285	140	425	4	6	10	34	42	76	Jalgaon
11	अहमदनगर	2	-	2	169	77	246	2	2	4	39	33	72	Ahmednagar
12	पुणे	3	6	9	144	472	616	1	4	5	26	39	65	Pune
13	सातारा	1	-	1	273	45	318	5	1	6	39	18	57	Satara
14	सांगली	2	-	2	269	87	356	1	-	1	31	49	80	Sangli
15	सोलापूर	5	-	5	235	170	405	5	5	10	83	40	123	Solapur
16	कोल्हापूर	12	3	15	422	234	656	2	-	2	34	85	119	Kolhapur
17	औरंगाबाद	-	-	-	34	84	118	-	-	-	3	30	33	Aurangabad
18	जालना	1	-	1	27	22	49	-	-	-	4	5	9	Jalna
19	परभणी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Parbhani
20	हिंगोली	-	2	2	56	68	124	3	2	5	6	6	12	Hingoli
21	बीड	1	-	1	54	67	121	-	2	2	4	15	19	Beed
22	नांदेड	2	1	3	77	46	123	5	9	14	11	22	33	Nanded
23	उस्मानाबाद	4	-	4	73	27	100	7	-	7	9	12	21	Osmanabad
24	लातूर	2	-	2	92	45	137	1	3	4	9	17	26	Latur
25	बुलढाणा	3	-	3	136	66	202	1	2	3	2	11	13	Buldhana
26	अकोला	3	-	3	146	137	283	1	2	3	3	26	29	Akola
27	वाशिम	4	-	4	59	42	101	1	4	5	3	8	11	Washim
28	अमरावती	1	22	23	205	163	368	4	9	13	9	25	34	Amravati
29	यवतमाळ	6	2	8	157	85	242	2	6	8	12	17	29	Yavatmal
30	वर्धा	1	1	2	88	48	136	10	1	11	11	-	11	Wardha
31	नागपूर	8	2	10	63	186	249	-	3	3	-	20	20	Nagpur
32	भंडारा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Bhandara
33	गोंदिया	3	-	3	180	69	249	7	1	8	25	28	53	Gondiya
34	चंद्रपूर	2	1	3	85	96	181	9	4	13	10	24	34	Chandrapur
35	गडचिरोली	2	-	2	43	6	49	3	-	3	9	2	11	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		93	55	148	4,256	6,551	10,807	92	152	244	616	923	1,539	Maharashtra State

दुखापतीचा तपशील/ Details of Injuries

अनुक्रमांक S. No. (1)	जिल्हा (2)	आत्महत्या															District (2)
		आत्महत्या			भागणे			बुडणे			अन्नामयील विषबाधेव्यतिरिक्त इतर विषबाधा						
		ग्रामीण Rural (57)	नागरी Urban (58)	एकूण Total (59)	ग्रामीण Rural (60)	नागरी Urban (61)	एकूण Total (62)	ग्रामीण Rural (63)	नागरी Urban (64)	एकूण Total (65)	ग्रामीण Rural (66)	नागरी Urban (67)	एकूण Total (68)	ग्रामीण Rural (69)	नागरी Urban (70)	एकूण Total (71)	
1	मुंबई	-	48	48	-	273	273	-	1842	1842	-	368	368	-	11	11	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai Suburban
3	ठाणे	5	3	8	47	92	139	24	292	316	58	48	106	3	17	20	Thane
4	रायगड	5	1	6	24	12	36	20	37	57	52	21	73	4	21	25	Raigad
5	रत्नागिरी	-	-	-	24	8	32	25	56	81	54	15	69	-	3	3	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	1	-	1	27	1	28	18	6	24	45	1	46	8	2	10	Sindhudurg
7	नाशिक	4	3	7	41	60	101	61	451	512	105	29	134	4	14	18	Nashik
8	धुळे	3	9	12	28	6	34	22	117	139	26	2	28	16	46	62	Dhule
9	नंदुरबार	1	-	1	29	10	39	16	13	29	10	1	11	2	1	3	Nandurbar
10	जळगाव	5	1	6	76	48	124	37	186	223	51	27	78	24	61	85	Jalgaon
11	अहमदनगर	4	13	17	104	15	119	105	229	334	188	23	211	16	7	23	Ahmednagar
12	पुणे	1	24	25	44	220	264	25	1,027	1,052	88	114	202	5	16	21	Pune
13	सातारा	-	5	5	107	28	135	121	162	283	125	22	147	25	61	86	Satara
14	सांगली	-	-	-	106	39	145	39	30	69	116	24	140	16	8	24	Sangli
15	सोलापूर	3	3	6	61	32	93	30	48	78	85	22	107	5	5	10	Solapur
16	कोल्हापूर	4	2	6	92	52	144	32	138	170	144	28	172	4	16	20	Kolhapur
17	औरंगाबाद	5	-	5	35	32	67	21	165	186	39	6	45	26	31	57	Aurangabad
18	जालना	1	-	1	24	2	26	12	91	103	29	5	34	12	11	23	Jalna
19	परभणी	-	-	-	39	10	49	25	115	140	36	7	43	7	10	17	Parbhani
20	हिंगोली	1	-	1	39	10	49	25	115	140	36	7	43	7	10	17	Hingoli
21	बीड	2	-	2	53	9	62	24	24	48	25	6	31	6	1	7	Beed
22	नांदेड	2	-	2	80	14	94	25	144	169	47	9	56	5	81	86	Nanded
23	उस्मानाबाद	-	-	-	64	8	72	29	111	140	51	6	57	3	6	9	Osmanabad
24	लातूर	1	-	1	64	23	87	49	165	214	78	10	88	6	30	36	Latur
25	बुलढाणा	-	-	-	38	22	60	46	71	117	81	16	97	19	59	78	Buldhana
26	अकोला	1	1	2	50	21	71	27	248	275	37	11	48	6	18	24	Akola
27	वाशिम	-	-	-	26	13	39	17	21	38	35	5	40	11	19	30	Washim
28	अमरावती	2	4	6	101	47	148	47	377	424	68	17	85	27	125	152	Amravati
29	यवतमाळ	8	5	13	145	37	182	40	98	138	67	13	80	14	37	51	Yavatmal
30	वर्धा	6	3	9	91	32	123	116	114	230	78	24	102	30	37	67	Wardha
31	नागपूर	4	2	6	76	116	192	64	273	337	112	20	132	8	9	17	Nagpur
32	भंडारा	-	-	-	53	14	67	28	79	107	126	12	138	2	16	18	Bhandara
33	गोंदिया	10	1	11	53	14	67	28	79	107	126	12	138	2	16	18	Gondiya
34	चंद्रपूर	2	3	5	45	48	93	25	118	143	84	32	116	1	17	18	Chandrapur
35	गडचिरोली	12	-	12	25	3	28	16	4	20	52	1	53	7	-	7	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		93	131	224	1,819	1,347	3,166	1,186	6,852	8,038	2,192	945	3,137	322	796	1,118	Maharashtra State

तक्रा क्रमांक/ TABLE No. 3.8 - Contd.

अनु क्रमांक	जिल्हा	- दुखापतीचा तपशील /Details of injuries												District
		वाहतुकीचे अपघात			इतर वर्गीकरण न केलेले अपघात			मनुष्यवध			सर्पदंश			
		Traffic Accidents			Other Accidents not classified elsewhere			Homicide			Snake bite			
Serial No. (1)	ग्रामीण Rural (72)	नागरी Urban (73)	एकूण Total (74)	ग्रामीण Rural (75)	नागरी Urban (76)	एकूण Total (77)	ग्रामीण Rural (78)	नागरी Urban (79)	एकूण Total (80)	ग्रामीण Rural (81)	नागरी Urban (82)	एकूण Total (83)	(2)	
1	मुंबई	--	239	239	--	4,937	4,937	--	--	--	--	9	9	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	--			--			--	--	--	--			Mumbai Suburban
3	ठाणे	79	143	222	192	320	512	6	14	20	92	16	108	Thane
4	रायगड	35	4	39	146	66	212	5	5	10	46	13	59	Raigad
5	रत्नागिरी	30	2	32	81	96	177	2	-	2	28	6	34	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	7	-	7	57	8	65	2	-	2	7	1	8	Sindhudurg
7	नाशिक	130	43	173	243	297	540	12	3	15	103	20	123	Nashik
8	धुळे	24	9	33	88	76	164	-	-	-	30	7	37	Dhule
9	नंदुरबार	6	3	9	40	16	56	5	1	6	31	2	33	Nandurbar
10	जळगाव	23	80	103	155	190	345	3	3	6	69	17	86	Jalgaon
11	अहमदनगर	56	9	65	203	230	433	6	1	7	55	12	67	Ahmednagar
12	पुणे	40	19	59	321	1,343	1,664	12	5	17	33	11	44	Pune
13	सातारा	27	3	30	367	93	460	23	3	26	21	3	24	Satara
14	सांगली	47	25	72	124	147	271	15	6	21	26	6	32	Sangli
15	सोलापूर	52	2	54	207	64	271	15	3	18	60	12	72	Solapur
16	कोल्हापूर	41	4	45	132	72	204	12	2	14	23	4	27	Kolhapur
17	औरंगाबाद	-	-	-	146	195	341	6	-	6	47	7	54	Aurangabad
18	जालना	2	6	8	69	32	101	1	-	1	16	3	19	Jalna
19	परभणी	13	5	18	96	38	134	5	3	8	43	25	68	Parbhani
20	हिंगोली													Hingoli
21	बीड	20	3	23	127	39	166	-	4	4	38	3	41	Beed
22	नांदेड	19	4	23	105	75	180	7	-	7	84	47	131	Nanded
23	उस्मानाबाद	22	2	24	158	48	206	4	1	5	20	7	27	Osmanabad
24	लातूर	8	1	9	178	81	259	7	-	7	61	11	72	Latur
25	बुलढाणा	55	28	83	74	48	122	3	3	6	26	24	50	Buldhana
26	अकोला	15	5	20	85	80	165	5	1	6	18	3	21	Akola
27	वाशिम	6	-	6	69	36	105	-	-	-	23	8	31	Washim
28	अमरावती	18	6	24	183	130	313	3	2	5	53	15	68	Amravati
29	यवतमाळ	12	3	15	160	55	215	13	2	15	48	15	63	Yavatmal
30	वर्धा	17	21	38	95	78	173	21	2	23	32	7	39	Wardha
31	नागपूर	66	22	88	224	233	457	24	42	66	48	15	63	Nagpur
32	भंडारा	42	6	48	156	54	210	23	5	28	51	1	52	Bhandara
33	गोंदिया													Gondiya
34	चंद्रपूर	11	39	50	91	215	306	4	1	5	28	7	35	Chandrapur
35	गडचिरोली	8	-	8	82	13	95	10	-	10	49	1	50	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	931	736	1,667	4,454	9,405	13,859	254	112	366	1,309	338	1,647	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No.3.8-Contd.

दुखापतीचा तपशील/Details of Injuries

अनुक्रमांक जिल्हा		जंगली श्वापदे Wild beasts			सापाय्यतिरिक्त इतर विषारी प्राणी दंश Other than snake bites			एकूण दुखापती Total Injuries			मधुमेह Diabetes			District
Sr.	No.	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	(2)
(1)	(2)	(84)	(85)	(86)	(87)	(88)	(89)	(90)	(91)	(92)	(93)	(94)	(95)	
1	मुंबई	-	-	-	-	-	-	-	7,679	7,679	-	3,501	3,501	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai Suburban
3	ठाणे	1	-	1	1	1	2	503	943	1,446	25	267	292	Thane
4	रायगड	-	-	-	3	1	4	335	180	515	11	21	32	Raigad
5	रत्नागिरी	-	-	-	4	-	4	248	186	434	35	14	49	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	-	-	-	-	-	-	171	19	190	29	6	35	Sindhudurg
7	नाशिक	1	-	1	-	-	-	700	917	1,617	35	105	140	Nashik
8	धुळे	-	-	-	-	-	-	234	263	497	16	13	29	Dhule
9	नंदुरबार	1	-	1	1	-	1	141	47	188	4	14	18	Nandurbar
10	जळगाव	-	-	-	-	-	-	438	612	1,050	29	28	57	Jaigaon
11	अहमदनगर	-	-	-	-	-	-	733	526	1,259	27	52	79	Ahmednagar
12	पुणे	2	-	2	-	-	-	570	2755	3,325	21	220	241	Pune
13	सातारा	-	-	-	6	-	6	822	375	1,197	67	47	114	Satara
14	सांगली	-	-	-	-	-	-	489	285	774	37	102	139	Sangli
15	सोलापूर	-	-	-	2	2	4	517	190	707	39	40	79	Solapur
16	कोल्हापूर	1	-	1	-	-	-	481	316	797	58	58	116	Kolhapur
17	औरंगाबाद	-	-	-	4	-	4	324	436	760	1	14	15	Aurangabad
18	जालना	-	-	-	2	-	2	167	150	317	3	6	9	Jalna
19	परभणी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Parbhani
20	हिंगोली	-	-	-	-	1	1	264	214	478	-	8	8	Hingoli
21	बीड	-	-	-	-	-	-	293	89	382	2	11	13	Beed
22	नांदेड	-	1	1	-	-	-	372	375	747	1	15	16	Nanded
23	उस्मानाबाद	-	-	-	-	-	-	351	189	540	16	6	22	Osmanabad
24	लातूर	-	-	-	-	-	-	451	321	772	8	8	16	Latur
25	बुलढाणा	5	6	11	17	20	37	364	297	661	1	8	9	Buldhana
26	अकोला	-	-	-	-	-	-	243	387	630	2	26	28	Akola
27	वाशिम	-	-	-	-	-	-	187	102	289	6	16	22	Washim
28	अमरावती	-	1	1	-	2	2	500	722	1,222	15	36	51	Amravati
29	यवतमाळ	-	-	-	-	-	-	499	260	759	26	10	36	Yavatmal
30	वर्धा	-	-	-	-	-	-	480	315	795	16	13	29	Wardha
31	नागपूर	11	4	15	13	10	23	646	744	1,390	4	10	14	Nagpur
32	भंडारा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Bhandara
33	गोंदिया	1	-	1	1	-	1	483	187	670	10	13	23	Gondiya
34	चंद्रपूर	-	-	-	5	-	5	294	477	771	19	23	42	Chandrapur
35	गडचिरोली	-	-	-	-	1	1	249	23	272	2	-	2	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		23	12	35	59	38	97	12,549	20,581	33,130	565	4,711	5,276	Maharashtra State

तक्का क्रमांक/TABLE No.3.8-Contd.

अनुक्रमांक Sr. No. (1)	जिल्हा (2)	रक्त क्षय Anaemia			मेंदूज्वर Meningitis			पक्षाघात Paralysis			दमा Asthama			District (2)
		ग्रामीण Rural (96)	नागरी Urban (97)	एकूण Total (98)	ग्रामीण Rural (99)	नागरी Urban (100)	एकूण Total (101)	ग्रामीण Rural (102)	नागरी Urban (103)	एकूण Total (104)	ग्रामीण Rural (105)	नागरी Urban (106)	एकूण Total (107)	
1	मुंबई		980	980	-	535	535	-	-	-	-	2,879	2,879	Mumbai
2	मुंबई उपनगर													Mumbai Suburban
3	ठाणे	1	89	90	4	11	15	158	164	322	274	540	814	Thane
4	रायगड	6	17	23	1	4	5	48	37	85	76	53	129	Raigad
5	रत्नागिरी	-	2	2	-	-	-	224	4	228	189	12	201	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	6	8	14	1	4	5	175	26	201	350	20	370	Sindhudurg
7	नाशिक	4	56	60	4	14	18	193	96	289	538	226	764	Nashik
8	धुळे	2	12	14	9	12	21	57	24	81	266	61	327	Dhule
9	नंदुरबार	1	3	4	3	-	3	46	24	70	173	75	248	Nandurbar
10	जळगाव	7	1	8	14	5	19	121	44	165	658	184	842	Jalgaon
11	अहमदनगर	2	59	61	15	24	39	80	70	150	235	79	314	Ahmednagar
12	पुणे	1	212	213	-	219	219	67	256	323	145	239	384	Pune
13	सातारा	7	63	70	9	18	27	167	36	203	276	53	329	Satara
14	सांगली	4	35	39	9	33	42	125	111	236	277	105	382	Sangli
15	सोलापूर	1	15	16	2	6	8	93	65	158	339	220	559	Solapur
16	कोल्हापूर	18	90	108	16	47	63	353	240	593	929	206	1,135	Kolhapur
17	औरंगाबाद	-	1	1	2	3	5	31	26	57	101	53	154	Aurangabad
18	जालना	4	3	7	-	4	4	20	13	33	76	33	109	Jalna
19	परभणी		1	2	1	1	2	17	27	44	108	97	205	Parbhani
20	हिंगोली													Hingoli
21	बीड	-	34	34	-	12	12	21	34	55	77	42	119	Beed
22	नांदेड	5	23	28	1	6	7	38	39	77	118	67	185	Nanded
23	उस्मानाबाद	10	5	15	1	1	2	22	20	42	103	20	123	Osmanabad
24	लातूर	3	2	5	-	5	5	26	25	51	119	40	159	Latur
25	बुलढाणा	-	45	45	3	8	11	53	24	77	246	110	356	Buldhana
26	अकोला	2	27	29	3	10	13	43	80	123	147	267	414	Akola
27	वाशिम	-	1	1	3	2	5	30	21	51	89	136	225	Washim
28	अमरावती	6	88	94	4	30	34	86	162	248	389	258	647	Amravati
29	यवतमाळ	5	8	13	4	11	15	65	48	113	269	189	458	Yavatmal
30	वर्धा	22	14	36	1	1	2	78	46	124	618	180	798	Wardha
31	नागपूर	2	36	38	2	38	40	91	173	264	231	167	398	Nagpur
32	भंडारा		12	34	46	4	10	813	186	999	399	139	538	Bhandara
33	गोंदिया													Gondiya
34	चंद्रपूर	10	11	21	4	5	9	201	163	364	200	342	542	Chandrapur
35	गडचिरोली	7	2	9	3	1	4	89	7	96	197	6	203	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य..		149	1,977	2,126	123	1,080	1,203	3,631	2,291	5,922	8,212	7,098	15,310	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक / TABLE No.3.8 -Contd.

अनुक्रमांक	जिल्हा	यकृताचे आजार Liver diseases			वार्धक्य Aerulity			गरोदरपणातील आजार Complaints relating to pregnancy			अपरिपक्वता Pre-maturity			District
		ग्रामीण Rural (108)	नागरी Urban (109)	एकूण Total (110)	ग्रामीण Rural (111)	नागरी Urban (112)	एकूण Total (113)	ग्रामीण Rural (114)	नागरी Urban (115)	एकूण Total (116)	ग्रामीण Rural (117)	नागरी Urban (118)	एकूण Total (119)	
Sr. No. (1)	(2)	(108)	(109)	(110)	(111)	(112)	(113)	(114)	(115)	(116)	(117)	(118)	(119)	(2)
1	मुंबई	-	-	-	-	3,714	3,714	-	31	31	-	2,191	2,191	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai Suburban
3	ठाणे	49	200	249	2,067	1,831	3,898	19	14	33	50	366	416	Thane
4	रायगड	19	26	45	3,438	454	3,892	7	6	13	24	39	63	Raigad
5	रत्नागिरी	34	10	44	5,178	251	5,429	2	5	7	7	12	19	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	44	5	49	2,998	100	3,098	3	1	4	39	7	46	Sindhudurg
7	नाशिक	16	103	119	5,788	2,387	8,175	21	18	39	81	218	299	Nashik
8	धुळे	15	21	36	2,229	746	2,975	6	4	10	19	81	100	Dhule
9	नंदुरबार	6	33	39	1,231	225	1,456	17	2	19	7	-	7	Nandurbar
10	जळगाव	18	30	48	5,569	2,208	7,777	24	6	30	103	5	108	Jalgaon
11	अहमदनगर	12	46	58	6,068	1,179	7,247	18	6	24	93	146	239	Ahmednagar
12	पुणे	26	325	351	6,078	5,312	11,390	9	7	16	48	516	564	Pune
13	सातारा	72	41	113	5,693	831	6,524	4	2	6	36	88	124	Satara
14	सांगली	67	117	184	4,842	1,563	6,405	10	1	11	51	593	644	Sangli
15	सोलापूर	38	149	187	4,501	2,203	6,704	23	3	26	17	155	172	Solapur
16	कोल्हापूर	40	147	187	5,153	1,791	6,944	3	7	10	36	268	304	Kolhapur
17	औरंगाबाद	1	8	9	2,164	1,262	3,426	10	2	12	11	10	21	Aurangabad
18	जालना	1	9	10	1,019	176	1,195	7	1	8	25	18	43	Jalna
19	परभणी	-	16	16	1,348	339	1,687	18	4	22	13	1	14	Parbhani
20	हिंगोली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Hingoli
21	बीड	2	20	22	1,388	407	1,795	7	3	10	8	84	92	Beed
22	नांदेड	9	13	22	1,419	403	1,822	15	4	19	25	14	39	Nanded
23	उस्मानाबाद	3	12	15	1,590	181	1,771	2	1	3	29	2	31	Osmanabad
24	लातूर	4	6	10	1,376	133	1,509	14	3	17	20	9	29	Latur
25	बुलढाणा	-	9	9	2,291	887	3,178	6	3	9	30	128	158	Buldhana
26	अकोला	1	21	22	1,268	341	1,609	15	11	26	12	2	14	Akola
27	वाशिम	2	12	14	799	154	953	7	1	8	5	8	13	Washim
28	अमरावती	46	69	115	2,540	2,038	4,578	11	48	59	221	484	705	Amravati
29	यवतमाळ	6	23	29	1,478	237	1,715	12	2	14	56	9	65	Yavatmal
30	वर्धा	15	8	23	1,260	258	1,518	2	4	6	152	47	199	Wardha
31	नागपूर	-	31	31	2,162	2,739	4,901	2	1	3	30	84	114	Nagpur
32	भंडारा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Bhandara
33	गोंदिया	5	8	13	4,071	530	4,601	34	7	41	60	71	131	Gondiya
34	चंद्रपूर	41	53	94	1,993	443	2,436	28	4	32	180	269	449	Chandrapur
35	गडचिरोली	4	-	4	963	67	1,030	11	-	11	65	-	65	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य..		596	1,571	2,167	89,962	35,390	1,25,352	367	212	579	1,553	5,925	7478	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8 -Contd.

अनुक्रमांक जिल्हा Sr. No. (1) (2)	सर्व इतर कारणे All other causes			कारणे न सांगितलेले Causes not stated			एकूण मृत्यू Total deaths			District (2)
	ग्रामीण Rural (120)	नागरी Urban (121)	एकूण Total (122)	ग्रामीण Rural (123)	नागरी Urban (124)	एकूण Total (125)	ग्रामीण Rural (126)	नागरी Urban (127)	एकूण Total (128)	
1 मुंबई										Mumbai Mumbai Suburban
2 मुंबई उपनगर		26,021	26,021						74,354	
3 ठाणे	3,077	6,196	9,273	513	2,675	3,188	7,158	17,698	24,856	Thane
4 रायगड	3,738	794	4,532	681	82	763	8,601	1,981	10,582	Raigad
5 रत्नागिरी	3,482	922	4,404	176	68	244	10,451	1,443	11,894	Ratnagiri
6 सिंधुदुर्ग	1,454	229	1,683	220	81	301	6,442	775	7,217	Sindhudurg
7 नाशिक	3,572	4,213	7,785	304	467	771	11,707	9,975	21,682	Nashik
8 धुळे	1,345	938	2,283	330	491	821	4,875	2,859	7,734	Dhule
9 नंदुरबार	1,073	140	1,213	294	8	302	3,237	821	4,058	Nandurbar
10 जळगाव	4,254	1,757	6,011	364	237	601	12,459	5,365	17,824	Jalgaon
11 अहमदनगर	3,073	1,908	4,981	1,445	284	1,729	11,869	4,990	16,859	Ahmednagar
12 पुणे	3,197	8,110	11,307	731	2,919	3,650	10,943	24,584	35,527	Pune
13 सातारा	3,333	1,329	4,662	383	71	454	11,520	3,425	14,945	Satara
14 सांगली	2,697	2,818	5,515	144	129	273	9,573	6,677	16,250	Sangli
15 सोलापूर	3,264	3,220	6,484	278	1,303	1,581	9,511	8,461	17,972	Solapur
16 कोल्हापूर	3,479	1,958	5,437	437	854	1,291	12,372	7,957	20,329	Kolhapur
17 औरंगाबाद	2,348	1,753	4,101	546	675	1,221	5,441	4,551	9,992	Aurangabad
18 जालना	1,376	875	2,251	313	138	451	2,982	1,492	4,474	Jalna
19 परभणी										Parbhani Hingoli
20 हिंगोली	2,263	1,900	4,163	459	294	753	4,455	3,086	7,541	
21 बीड	1,202	572	1,774	206	108	314	3,084	1,938	5,022	Beed
22 नांदेड	2,298	2,370	4,668	364	253	617	4,586	3,850	8,436	Nanded
23 उस्मानाबाद	1,521	653	2,174	171	44	215	3,685	1,103	4,788	Osmanabad
24 लातूर	2,906	862	3,768	105	61	166	4,872	1,341	6,213	Latur
25 बुलढाणा	2,022	814	2,836	374	199	573	5,896	3,225	9,121	Buldhana
26 अकोला	1,297	1,195	2,492	166	248	414	3,431	3,449	6,880	Akola
27 वाशिम	997	193	1,190	211	33	244	2,381	841	3,222	Washim
28 अमरावती	2,408	1,288	3,696	126	273	399	6,684	5,924	12,608	Amravati
29 यवतमाळ	3,680	1,607	5,287	273	283	556	6,658	2,979	9,637	Yavatmal
30 वर्धा	2,045	1,200	3,245	442	122	564	5,239	2,282	7,521	Wardha
31 नागपूर	3,312	6,930	10,242	308	122	430	7,030	12,770	19,800	Nagpur
32 भंडारा										Bhandara Gondiya Chandrapur
33 गोंदिया	3,589	1,081	4,670	1,714	249	1,963	11,980	3,270	15,250	
34 चंद्रपूर	2,454	1,076	3,530	217	84	301	5,983	3,238	9,221	
35 गडचिरोली	1,689	144	1,833	390	4	394	3,899	276	4,175	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य	78,445	85,066	1,63,511	12,685	12,859	25,544	2,19,004	2,26,980	4,45,984	Maharashtra State

आधार :- आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे / Source :- Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune

४. गृहनिर्माण :

४.१ या विभागात १९९१ च्या जनगणनेनुसार घरबांधणी विषयी गोळा करण्यात आलेली माहिती देण्यात आली आहे.

४.२ "घर" म्हणजे वस्ती असलेले किंवा वस्ती नसलेले निवासगृह, दुकान, दुकान व निवासी (संमिश्र) उद्योगधंद्याचे ठिकाण व कार्यशाळा इत्यादीसाठी असलेले एखादे बांधकाम किंवा त्याचा भाग, ज्याला रस्त्यावरून, सार्वजनिक जिन्यावरून, शिवारातून किंवा मुख्य दरवाजातून प्रवेश करता येण्यासारखे प्रवेशद्वार आहे, असे ठिकाण अशी व्याख्या करण्यात आली. तक्ता क्रमांक ४.२ मध्ये घराच्या वापरानुसार जनगणना झालेल्या एक हजार कुटुंबांचे वापरात असलेल्या खोल्यांचे संख्येनुसार वर्गीकरण दिले आहे व ते २० टक्के नमुन्यावर आधारित आहे. चार भिती व डोक्यावर छप्पर असून प्रवेशद्वार आहे आणि ज्याचा आकार कमीतकमी ६ X ६ फुट असेल अशा जागेस "खोली" म्हणतात. बंद न केलेली छपरी, स्वयंपाकाची खोली, भांडार, गॅरेज, गुरांचा गोठा किंवा ज्या खोलीचा आकार ६ X ६ फुटांपेक्षा कमी आहे अशी जागा खोली म्हणून गणली जात नाही. कुटुंबातील व्यक्ती अशा प्रकारच्या कोणत्याही जागी राहत असल्यास ती नियमानुसार "खोलीत" राहते असे समजले जात नाही. "कुटुंब" म्हणजे एकाच घरात एकत्र राहणाऱ्या आणि त्याच ठिकाणी शिजवलेले भोजन घेणाऱ्या व्यक्तींचा समूह, कुटुंबातील कोणत्याही व्यक्तीस कामकाजाच्या निकडीमुळे असे करणे शक्य नसले तरी, त्या व्यक्तीस त्या कुटुंबातील गणले जाते. ह्या ठिकाणी दिलेली माहिती फक्त कुटुंबसंस्थेपुरतीच मर्यादित आहे. संस्थांतील कुटुंबे उदा. वसतिगृहे, राहण्याची व जेवणाची सोय असलेल्या खाणावळी; तुरुंग, दवाखाने इ. ठिकाणी राहणाऱ्या व्यक्तींचा समूह जरी "कुटुंब" संज्ञेच्या व्याख्येत बसत असला तरी त्यांचा त्यात समावेश करण्यात आलेला नाही.

4. Housing :

4.1. This section gives data on housing collected through 1991 Population Census.

4.2. In the 1991 Census "House" was defined as a structure or part of a structure (inhabited or vacant) or a dwelling; a shop, a shop-cum-dwelling or a place of business, workschool, etc. with a separate entrance whether that separate entrance led directly to the street or to a common staircase, court-yard or a gate. The classification of houses according to the purpose for which they were used and the distribution of 1,000 census households by the number of rooms occupied is given in Table No. 4.2 which is based on 20 per cent sample. A room has four walls with a door way and a roof overhead and of at least 6'x6' dimensions. Unenclosed verandah, kitchen, store, garage and cattleshed or places of sizes smaller than 6'x6' are not treated as rooms. Households residing in any one of such places are treated as having no regular room. A 'household' is a group of persons who commonly live together in the same house and take their meals from a common mess unless exigencies of work prevent one of them from doing so. Material presented here is restricted only to the family type of households. Institutional households, i.e. groups of persons residing in hostels, boardings, prisons, hospitals, etc., who otherwise satisfy the definition of household are not included here.

4. गृहविषयक सांख्यिकी/

तक्का क्रमांक/
घरांची वापरानुसार केलेली वर्गवारी/
जनगणना/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण ग्रामीण नागरी	जनगणनेनुसार घरांची संख्या Total Number of census houses	घरांची वादी			घरगुती धंदेहॉटेल, सराई, धर्मशाळा, प्रवासो घरे आणि तपासणांचे घरे		
				करतेवेळी आढळलेली घरे Census houses vacant at the time of house listing	रिकामी निवासी Residence	दुकाने व निवासी Shop-cum- residenc	धरून कार्यशाळा व निवासी Workshop- cum-residence including household industry	Hotels, sarais, dharmashalas, tourist homes, and inspection houses	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	
1 मुंबई	..	ए	27,68,910	2,43,525	20,20,755	22,275	25,090	6,310	
		ग्रा							
		ना							
2 मुंबई उपनगर	..	ए	27,68,910	2,43,525	20,20,755	22,275	25,090	6,310	
		ग्रा							
		ना							
3 ठाणे	..	ए	14,76,730	2,48,915	10,26,745	13,510	11,600	3,185	
		ग्रा	4,19,655	33,515	3,25,385	5,665	5,600	675	
		ना	10,57,075	2,15,400	7,01,360	7,845	6,000	2,510	
4 रायगड	..	ए	5,05,960	53,195	3,47,190	5,640	4,665	1,240	
		ग्रा	4,10,265	37,025	2,85,235	4,190	3,305	670	
		ना	95,695	16,170	61,955	1,450	1,360	570	
5 रत्नागिरी	..	ए	4,51,490	25,865	2,88,755	3,125	3,615	930	
		ग्रा	4,16,600	23,155	2,65,070	2,645	3,165	630	
		ना	34,890	2,710	23,685	480	450	300	
6 सिंधुदुर्ग	..	ए	2,48,105	21,130	1,52,670	1,300	3,920	815	
		ग्रा	2,28,725	19,315	1,40,385	1,135	3,560	640	
		ना	19,380	1,815	12,285	165	360	175	
7 नाशिक	..	ए	9,06,430	1,12,220	6,35,750	7,905	12,270	2,260	
		ग्रा	5,58,140	62,610	3,99,220	5,095	9,000	940	
		ना	3,48,290	49,610	2,36,530	2,810	3,270	1,320	
8 धुळे	..	ए	6,10,145	58,040	4,30,870	7,295	14,680	1,055	
		ग्रा							
		ना							
9 नंदुरबार	..	ए	1,20,010	12,210	83,330	1,590	2,355	445	
		ग्रा							
		ना							
10 जळगाव	..	ए	7,91,230	85,245	5,65,940	6,720	15,275	1,820	
		ग्रा	5,83,795	62,535	4,16,255	4,810	13,075	1,130	
		ना	2,07,435	22,710	1,49,685	1,910	2,200	690	

HOUSING STATISTICS

TABLE No. 4.1

Classification of houses According to Use
Population Census (1991)

घरे

Census houses used as

दुकाने (खानावळी सोडून) Shops (excluding eating houses)	कारखाने व व्यवसाय केंद्रे व कार्यालये Business houses and offices	उपाहारगृहे; मिठाईची दुकाने व खाणावळी Factories, workshops and work sheds	मनोरंजन व सामूहिक असलेली घरे आणि पंचायत घरे Places of entertainment and community gathering Panchayatghar	प्राथनालये (उदा. मंदिरे, चर्च, मस्जिद, गुरुद्वार इत्यादि) Places of worship (eg., temple, church, mosque, gurudwara, etc.)	इतर Other	Total Rural Urban	District
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
1,21,760	57,550	1,03,355	11,255	3,340	6,620	1,38,365	T. Mumbai
0	0	0	0	0	0	0	R
1,21,760	57,550	1,03,355	11,255	3,340	6,620	1,38,365	T. Mumbai Suburban
							R
							U
40,025	12,220	44,665	4,260	1,480	5,460	54,950	T. Thane
4,635	2,110	4,090	400	295	2,605	28,055	R
35,390	10,110	40,575	3,860	1,185	2,855	26,895	U
7,440	3,235	6,475	685	695	6,505	66,075	T. Raigad
3,765	1,945	3,850	320	520	5,755	61,430	R
3,675	1,290	2,625	365	175	750	4,645	U
7,255	2,645	5,415	785	760	6,785	1,03,555	T. Ratnagiri
5,295	1,975	4,135	565	670	6,375	1,01,275	R
1,960	670	1,280	220	90	410	2,280	U
5,005	1,760	4,050	930	300	4,180	51,100	T. Sindhudurg
3,725	1,340	3,175	800	270	3,935	49,625	R
1,280	420	875	130	30	245	1,475	U
21,455	8,125	21,010	2,395	1,845	8,560	65,940	T. Nashik
6,380	4,040	7,210	845	1,100	6,700	49,640	R
15,075	4,085	13,800	1,550	745	1,860	16,300	U
11,780	3,755	9,120	1,270	885	3,815	57,095	T. Dhule
5,935	2,165	4,240	610	685	3,300	51,320	R
5,845	1,590	4,880	660	200	515	5,775	U
							T. Nandurbar
							R
							U
17,365	4,755	13,935	2,035	1,070	5,750	67,305	T. Jalgaon
9,015	2,995	6,960	955	755	4,800	57,400	R
8,350	1,760	6,975	1,080	315	950	9,905	U

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
11	अहमदनगर	ए	8,23,185	95,245	5,54,780	5,455	16,425	2,350
		ग्रा	6,82,690	75,405	4,66,050	4,205	13,205	1,745
		ना	1,40,495	19,840	88,730	1,250	3,220	605
12	पुणे	ए	14,33,440	1,79,285	9,83,875	12,550	25,565	4,420
		ग्रा	6,76,890	73,735	4,54,725	5,640	17,465	1,860
		ना	7,56,550	1,05,550	5,29,150	6,910	8,100	2,560
13	सातारा	ए	6,37,660	67,200	4,29,380	5,805	10,295	1,530
		ग्रा	5,39,050	54,365	3,67,795	4,480	8,650	1,080
		ना	98,610	12,835	61,585	1,325	1,645	450
14	सांगली	ए	5,20,535	49,515	3,72,760	4,765	12,730	1,170
		ग्रा	3,91,355	35,640	2,83,890	3,385	11,275	815
		ना	1,29,180	13,875	88,870	1,380	1,455	355
15	सोलापूर	ए	7,38,920	63,315	5,21,095	6,505	32,800	2,120
		ग्रा	5,24,475	46,375	3,81,125	4,185	14,535	1,425
		ना	2,14,445	16,940	1,39,970	2,320	18,265	695
16	कोल्हापूर	ए	7,13,505	60,240	4,51,650	5,920	46,290	1,815
		ग्रा	5,15,710	42,760	3,17,345	4,250	42,085	1,015
		ना	1,97,795	17,480	1,34,305	1,670	4,205	800
17	औरंगाबाद	ए	5,07,190	58,240	3,68,320	4,710	7,345	1,345
		ग्रा	3,38,580	35,250	2,48,635	3,360	6,085	635
		ना	1,68,610	22,990	1,19,685	1,350	1,260	710
18	जालना	ए	3,04,855	23,560	2,32,790	2,900	5,120	720
		ग्रा	2,53,810	17,905	1,97,005	2,335	4,135	345
		ना	51,045	5,655	35,785	565	985	375
19	परभणी	ए	4,66,310	25,135	3,64,375	4,210	7,205	1,145
		ग्रा						
		ना						
20	हिंगोली	ए	1,00,470	7,365	75,490	995	965	680
		ग्रा						
		ना						
21	बीड	ए	4,50,675	35,355	3,28,935	3,030	7,060	1,300
		ग्रा	3,77,785	29,665	2,75,015	2,475	6,505	835
		ना	72,890	5,690	53,920	555	555	465
22	नांदेड	ए	5,02,010	31,940	3,83,645	4,760	7,445	1,460
		ग्रा	3,95,935	20,515	3,08,380	3,765	6,115	775
		ना	1,06,075	11,425	75,265	995	1,330	685
23	उस्मानाबाद	ए	2,83,645	18,255	2,13,435	2,975	6,455	1,180
		ग्रा	2,41,600	15,040	1,83,055	2,595	5,775	880
		ना	42,045	3,215	30,380	380	680	300
24	लातूर	ए	3,44,300	16,905	2,67,700	3,440	5,985	1,165
		ग्रा	2,73,055	13,000	2,14,885	2,795	5,335	695
		ना	71,245	3,905	52,815	645	650	470

TABLE No. 4.1—contd.

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(3)	(2)
18,055	6,555	21,335	2,715	2,570	11,670	82,120	T.	Ahmednagar
10,695	4,580	14,635	1,530	2,315	10,390	74,780	R	
7,360	1,975	6,700	1,185	255	1,280	7,340	U	
39,095	14,065	42,750	3,800	3,300	15,455	96,055	T.	Pune
8,535	4,675	16,960	905	1,900	11,835	69,105	R	
30,560	9,390	25,790	2,895	1,400	3,620	26,950	U	
12,520	4,980	15,405	1,290	1,940	9,535	68,830	T.	Satara
7,555	3,385	10,890	590	1,630	8,685	61,780	R	
4,965	1,595	4,515	700	310	850	7,050	U	
12,070	4,180	13,800	1,205	1,525	4,960	36,730	T.	Sangli
6,555	2,355	8,135	535	1,185	4,330	28,825	R	
5,515	1,825	5,665	670	340	630	7,905	U	
20,895	5,345	20,685	2,495	2,650	9,405	45,225	T.	Solapur
8,485	3,220	11,080	880	2,145	7,940	37,915	R	
12,410	2,125	9,605	1,615	505	1,465	7,310	U	
16,830	6,520	28,140	1,845	2,255	6,335	63,015	T.	Kolhapur
7,660	3,780	14,725	785	1,730	5,470	52,410	R	
9,170	2,740	13,415	1,060	525	865	10,605	U	
12,080	3,375	9,915	1,425	1,380	4,830	31,785	T.	Aurangabad
4,350	1,790	4,590	580	1,085	3,995	26,385	R	
7,730	1,585	5,325	845	295	835	5,400	U	
5,915	1,885	4,450	465	640	2,920	22,060	T.	Jalna
3,375	1,020	2,965	305	530	2,590	20,055	R	
2,540	865	1,485	160	110	330	2,005	U	
9,775	2,350	6,935	865	525	4,095	37,565	T.	Parbhani
3,955	1,310	3,610	330	360	3,435	34,475	R	
5,820	1,040	3,325	535	165	660	3,090	U	
							T.	
							R	
							U	
							T.	Hingoli
							R	
							U	
9,080	2,080	8,140	1,180	1,280	4,525	46,785	T.	Beed
4,910	1,400	5,225	745	1,145	4,095	44,005	R	
4,170	680	2,915	435	135	430	2,780	U	
11,665	3,280	7,940	1,225	520	4,020	41,825	T.	Nanded
5,950	2,080	4,150	670	385	3,415	37,870	R	
5,715	1,200	3,790	555	135	605	3,955	U	
6,295	1,730	5,575	510	1,375	2,940	21,040	T.	Osmanabad
4,095	1,090	3,860	255	1,260	2,610	19,630	R	
2,200	640	1,715	255	115	330	1,410	U	
11,140	2,230	7,335	1,070	1,360	3,080	20,520	T.	Latur
6,180	1,365	3,995	495	1,185	2,795	18,230	R	
4,960	865	3,340	575	175	285	2,290	U	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
25	बुलढाणा	ए	4,64,550	33,370	3,35,125	4,380	6,690	880
		ग्रा	3,72,730	24,425	2,71,400	3,210	5,550	430
		ना	91,820	8,945	63,725	1,170	1,140	450
26	अकोला	ए	5,33,845	34,490	3,97,235	4,270	7,080	1,155
		ग्रा						
		ना						
27	वाशिम	ए	1,43,605	12,890	1,06,030	1,020	1,200	630
		ग्रा						
		ना						
28	अमरावती	ए	5,21,195	31,310	3,88,675	6,115	9,165	1,025
		ग्रा	3,60,800	18,630	2,72,350	3,980	6,400	490
		ना	1,60,395	12,680	1,16,325	2,135	2,765	535
29	ययतमाळ	ए	5,28,650	25,285	3,86,685	5,240	8,205	975
		ग्रा	4,43,200	18,555	3,25,305	4,300	7,170	640
		ना	85,450	6,730	61,380	940	1,035	335
30	वर्धा	ए	2,72,155	15,250	1,99,660	3,010	5,215	445
		ग्रा	2,04,470	9,745	1,50,110	2,075	4,150	290
		ना	67,685	5,505	49,550	935	1,065	155
31	नागपूर	ए	7,73,170	51,885	5,70,675	9,595	20,930	1,350
		ग्रा	3,13,700	17,110	2,26,225	3,210	8,905	425
		ना	4,59,470	34,775	3,44,450	6,385	12,025	925
32	भंडारा	ए	5,40,010	27,630	3,79,025	5,695	23,620	675
		ग्रा						
		ना						
33	गोर्दिया	ए	65,180	6,070	46,490	850	2,730	155
		ग्रा						
		ना						
34	चंद्रपूर	ए	4,80,980	25,965	3,38,610	3,745	9,095	865
		ग्रा	3,59,295	15,270	2,44,610	2,835	8,070	450
		ना	1,21,685	10,695	94,000	910	1,025	415
35	गडचिरोली	ए	2,30,950	9,265	1,45,020	1,930	4,285	315
		ग्रा	2,11,945	7,770	1,31,035	1,785	3,935	260
		ना	19,005	1,495	13,985	145	350	55
महाराष्ट्र राज्य	..	ए	19,830,735	18,26,775	14,082,125	1,78,775	3,76,120	47,020
		ग्रा	1,18,15,300	9,16,075	8,410,655	1,05,420	2,68,385	21,895
		ना	80,15,435	9,10,700	5,671,470	73,355	1,07,735	25,125

TABLE No. 4.1—contd.

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(3)	(2)
8,860	2,565	7,500	925	1,100	3,695	57,180	T.	Buldhana
4,525	1,490	4,100	315	855	2,935	R		
4,335	1,075	3,400	610	245	760	U		
12,270	3,295	9,660	1,315	755	4,930	54,855	T.	Akola
4,640	1,825	4,740	525	550	3,975	49,475	R	
7,630	1,470	4,920	790	205	955	5,180	U	
11,485	3,715	9,860	1,300	785	4,550	49,000	T.	Amravati
4,135	1,805	3,820	365	530	3,660	41,570	R	
7,350	1,910	6,040	935	255	890	7,430	U	
10,465	3,045	8,160	980	1,005	5,000	70,435	T.	Yavatmal
5,555	1,990	4,950	430	800	4,475	66,370	R	
4,910	1,055	3,210	550	205	525	4,065	U	
5,765	2,035	4,465	535	315	2,820	30,170	T.	Wardha
2,265	1,125	2,590	265	185	2,335	27,235	R	
3,500	910	1,875	270	130	485	2,935	U	
23,175	6,900	17,040	2,495	1,040	6,160	54,695	T.	Nagpur
3,495	1,715	3,875	525	340	3,440	39,995	R	
19,680	5,185	13,165	1,970	700	2,720	14,700	U	
7,025	2,775	7,345	1,000	590	4,115	73,720	T.	Bhandara
4,545	2,165	5,415	765	510	3,725	70,845	R	
2,480	610	1,930	235	80	390	2,875	U	
							T.	Gondiya
							R	
							U	
7,030	3,100	7,425	1,070	585	3,745	74,955	T.	Chandrapur
3,465	1,895	4,355	650	405	3,005	69,945	R	
3,565	1,205	3,070	420	180	740	5,010	U	
1,940	1,305	1,980	220	325	1,835	59,420	T.	Gadchiroli
1,445	955	1,525	170	290	1,740	58,030	R	
495	350	455	50	35	95	1,390	U	
5,05,515	1,81,355	4,73,865	53,545	38,195	1,68,295	17,42,170	T.	Maharashtra State
1,55,120	63,585	1,73,850	17,110	25,615	1,34,345	13,99,520	R	
3,50,395	1,17,770	3,00,015	36,435	12,580	33,950	3,42,650	U	

Source:- Census of India, 1991, Series 14, Part VII

4. गृहविषयक सांख्यिकी/HOUSING STATISTICS

तक्का क्रमांक/TABLE No. 4.2

वापरातील खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबांची संख्या Households by number of rooms occupied

जनगणना/Population Census, 1991

वापरातील खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबे
Households occupying

अ.क्र. Sr. No. (1)	जिल्हा (2)	एकूण ग्रामीण नागरी (3)	एकूण Total (4)	वेगळी खोली नसलेले No Exclusive room (5)	१ खोली	२ खोली	३ खोल्या	४ खोल्या	५ खोल्या	६ खोल्या	खोल्यांची संख्या न दर्शविलेले Unspecified No. of rooms (12)	बेघर कुटुंबे House- less households (13)	Total Rural Urban (3)	District (2)	
					1 Room (6)	2 Rooms (7)	3 Rooms (8)	4 Rooms (9)	5 Rooms (10)	6 Rooms (11)					
1 मुंबई	...	ए	20,87,785	165	15,21,415	3,78,070	1,33,685	37,125	10,015	7,275	35	16,825	T.	Mumbai	
		ग्रा													R
		ना													U
2 मुंबई उपनगर	...	ए	20,87,785	165	15,21,415	3,78,070	1,33,685	37,125	10,015	7,275	35	16,825	T.	Mumbai Suburban	
		ग्रा													R
		ना													U
3 ठाणे	...	ए	10,68,205	60	6,67,925	3,02,680	69,125	18,945	5,050	4,410	10	10,594	T.	Thane	
		ग्रा													R
		ना													U
4 रायगड	...	ए	3,66,185	5	2,09,265	1,14,060	28,530	8,890	2,605	2,320	510	4,910	T.	Raigad	
		ग्रा													R
		ना													U
5 रत्नागिरी	...	ए	3,18,515	15	1,67,050	96,415	31,940	13,260	4,485	4,880	470	4,652	T.	Ratnagiri	
		ग्रा													R
		ना													U
6 सिंधुदुर्ग	...	ए	1,71,125	10	88,880	49,985	16,475	9,185	3,230	3,280	80	3,286	T.	Sindhudurg	
		ग्रा													R
		ना													U
7 नाशिक	...	ए	6,63,750	15	4,62,800	1,49,565	34,250	10,670	2,960	3,350	140	5,109	T.	Nashik	
		ग्रा													R
		ना													U

तक्रा क्रमांक/TABLE No. 4.2—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
8	धुळे	ए	4,64,795	25	3,33,010	86,095	20,050	5,795	1,525	1,695	16,600	7,155	T.	Dhule
		ग्रा											R	
		ना											U	
9	नंदुरबार	ए	88,120	5	50,705	24,540	7,595	3,070	1,020	1,185	0	397	T.	Nandurbar
		ग्रा											R	
		ना											U	
10	जळगाव	ए	5,92,710	70	4,37,095	1,15,585	24,780	8,730	2,145	3,450	855	6,870	T.	Jalgaon
		ग्रा	4,37,825	60	3,43,170	75,355	12,840	3,680	555	1,355	810	6,335	R	
		ना	1,54,885	10	93,925	40,230	11,940	5,050	1,590	2,095	45	535	U	
11	अहमदनगर	ए	5,80,725	10	4,78,115	73,670	17,240	7,100	2,305	2,260	25	3,442	T.	Ahmednagar
		ग्रा	4,86,785	10	4,17,630	53,070	10,240	3,520	1,150	1,150	15	2,947	R	
		ना	93,940	0	60,485	20,600	7,000	3,580	1,155	1,110	10	495	U	
12	पुणे	ए	10,37,130	15	7,28,815	1,93,690	67,710	30,400	8,780	7,700	20	7,253	T.	Pune
		ग्रा	4,87,845	5	3,94,130	72,985	14,260	4,345	1,100	1,005	15	4,547	R	
		ना	5,49,285	10	3,34,685	1,20,705	53,450	26,055	7,680	6,695	5	2,706	U	
13	सातारा	ए	4,55,495	20	3,35,180	81,590	25,005	7,835	2,470	3,360	35	11,269	T.	Satara
		ग्रा	3,90,090	15	2,95,075	67,185	18,850	5,520	1,465	1,955	25	10,900	R	
		ना	65,405	5	40,105	14,405	6,155	2,315	1,005	1,405	10	369	U	
14	सांगली	ए	3,96,775	0	1,81,745	85,440	25,930	10,320	3,305	3,320	86,715	2,734	T.	Sangli
		ग्रा	3,04,065	0	1,41,745	64,010	16,675	5,480	1,495	1,385	73,275	1,805	R	
		ना	92,710	0	40,000	21,430	9,255	4,840	1,810	1,935	13,440	929	U	
15	सोलापूर	ए	5,67,930	5	4,12,005	1,11,525	27,120	10,045	3,275	3,795	160	3,029	T.	Solapur
		ग्रा	4,05,610	0	3,11,130	73,710	14,220	4,210	1,095	1,085	160	2,317	R	
		ना	1,62,320	5	1,00,875	37,815	12,900	5,835	2,180	2,710	0	712	U	
16	कोल्हापूर	ए	5,48,295	105	3,21,575	1,38,740	57,160	19,595	5,235	5,840	45	7,300	T.	Kolhapur
		ग्रा	4,06,345	100	2,45,285	1,03,095	41,415	11,525	2,455	2,425	45	6,125	R	
		ना	1,41,950	5	76,290	35,645	15,745	8,070	2,780	3,415	0	1,175	U	
17	औरंगाबाद	ए	3,83,390	35	2,89,990	66,260	15,830	6,720	2,255	2,290	10	2,167	T.	Aurangabad
		ग्रा	2,60,425	20	2,22,640	31,450	4,390	1,230	205	480	10	1,560	R	
		ना	1,22,965	15	67,350	34,810	11,440	5,490	2,050	1,810	0	607	U	

तक्का क्रमांक/TABLE No. 4.2—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
18	जालना	ए	2,42,350	0	1,17,940	33,380	7,705	2,260	870	990	79,205	1728	T.	Jalna
		ग्रा	2,04,830	0	99,530	23,425	4,355	1,000	275	275	75,970	1555	R	
		ना	37,520	0	18,410	9,955	3,350	1,260	595	715	3,235	173	U	
19	परभणी	ए	3,78,400	5	1,76,485	87,120	19,635	6,460	2,070	2,015	84,610	3971	T.	Parbhani
		ग्रा											R	
		ना											U	
20	हिंगोली	ए	77,875	5	37,645	23,830	7,270	3,010	1,145	1,165	3,805	375	T.	Hingoli
		ग्रा											R	
		ना											U	
21	बीड	ए	3,41,085	5	1,98,865	55,660	15,365	5,220	1,645	1,815	62,510	1935	T.	Beed
		ग्रा	2,85,865	5	1,76,980	39,060	8,490	2,215	590	645	57,880	1815	R	
		ना	55,220	0	21,885	16,600	6,875	3,005	1,055	1,170	4,630	120	U	
22	नांदेड	ए	3,99,840	0	1,75,820	79,325	18,700	7,710	2,470	2,775	1,13,040	2827	T.	Nanded
		ग्रा	3,21,495	0	1,45,990	53,420	10,245	3,670	1,010	1,085	1,06,075	2465	R	
		ना	78,345	0	29,830	25,905	8,455	4,040	1,460	1,690	6,965	362	U	
23	उस्मानाबाद	ए	2,24,780	5	1,38,600	48,770	11,515	4,240	1,510	1,945	18,195	1770	T.	Osmanabad
		ग्रा	1,92,900	5	1,24,500	38,615	8,005	2,490	820	955	17,510	1672	R	
		ना	31,880	0	14,100	10,155	3,510	1,750	690	990	685	98	U	
24	लातूर	ए	2,80,120	0	1,48,040	70,065	17,425	7,495	2,315	2,505	32,275	1992	T.	Latur
		ग्रा	2,25,615	0	1,22,505	53,410	11,825	4,600	1,205	1,240	30,830	1839	R	
		ना	54,505	0	25,535	16,655	5,600	2,895	1,110	1,265	1,445	153	U	
25	बुलढाणा	ए	3,48,820	15	1,97,480	56,340	12,705	3,945	1,085	1,675	75,575	3035	T.	Buldhana
		ग्रा	2,81,945	5	1,64,155	35,880	5,885	1,625	385	720	73,290	2663	R	
		ना	66,875	10	33,325	20,460	6,820	2,320	700	955	2,285	372	U	
26	अकोला	ए	4,12,545	10	2,91,205	87,130	21,965	7,580	2,345	2,300	10	2,118	T.	Akola
		ग्रा											R	
		ना											U	
27	वाशिम	ए	3,03,525	5	2,37,120	52,450	9,955	2,605	650	735	5	1,704	T.	Washim
		ग्रा											R	
		ना											U	

तक्का क्रमांक/TABLE No. 4.2—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
28	अमरावती	ए	4,10,190	15	2,59,755	1,03,275	29,045	11,045	3,675	3,375	5	2,653	T.	Amravati
		ग्रा	2,87,440	10	2,01,615	64,400	14,595	4,520	1,115	1,185	0	1,991	R	
		ना	1,22,750	5	58,140	38,875	14,450	6,525	2,560	2,190	5	662	U	
29	यवतमाळ	ए	4,04,885	0	2,76,850	91,425	21,420	7,160	2,445	2,575	3,010	3,353	T.	Yavatmal
		ग्रा	3,40,915	0	2,46,345	70,800	14,345	4,170	1,195	1,070	2,990	3,014	R	
		ना	63,970	0	30,505	20,625	7,075	2,990	1,250	1,505	20	339	U	
30	वर्धा	ए	2,11,455	0	1,19,970	64,390	19,150	4,995	1,425	1,415	110	2,816	T.	Wardha
		ग्रा	1,59,445	0	96,070	48,645	10,855	2,650	615	515	95	2,691	R	
		ना	52,010	0	23,900	15,745	8,295	2,345	810	900	15	125	U	
31	नागपूर	ए	6,10,795	0	2,69,195	2,02,135	86,935	30,560	11,270	10,700	0	7,888	T.	Nagpur
		ग्रा	2,44,165	0	1,47,205	72,315	19,325	3,775	895	650	0	5,759	R	
		ना	3,66,630	0	1,21,990	1,29,820	67,610	26,785	10,375	10,050	0	2,129	U	
32	भंडारा	ए	4,16,390	65	2,01,395	1,31,880	58,390	14,435	3,510	3,925	2,790	1,328	T.	Bhandara
		R												
		U												
33	गोदिया	ए	3,65,945	60	1,88,975	1,13,930	44,630	10,655	2,395	2,625	2,675	1,037	T.	Gondiya
		R												
		U												
34	चंद्रपूर	ए	3,59,085	10	1,80,610	1,18,805	39,815	12,860	3,605	3,370	10	2,875	T.	Chandrapur
		ग्रा	2,62,525	10	1,44,755	82,815	24,365	6,850	1,965	1,755	10	2,137	R	
		ना	96,560	0	35,855	35,990	15,450	6,010	1,640	1,615	0	738	U	
35	गडचिरोली	ए	1,55,225	20	75,690	55,125	17,025	4,510	1,225	1,300	330	704	T.	Gadchiroli
		ग्रा	1,40,605	20	71,635	49,145	13,905	3,675	970	940	315	647	R	
		ना	14,620	0	4,055	5,980	3,120	835	255	360	15	57	U	
महाराष्ट्र राज्य	...	ए	1,48,98,775	705	94,62,765	33,28,195	991,625	3,35,090	1,01,105	1,01,905	5,77,385	1,37,588	T.	Maharashtra State
		ग्रा	89,91,280	400	59,09,680	18,71,120	4,58,720	1,37,165	36,195	37,390	5,40,610	98,281	R	
		ना	59,07,495	305	35,53,085	14,57,075	532,905	1,97,925	64,910	64,515	36,775	39,307	U	

आधार:- भारताची जनगणना, १९९१, मालिका १४, भाग आठ

Source:- Census of India, 1991, Series 14, Part VIII

4. गृहविषयक सांख्यिकी/HOUSING STATISTICS

तक्का क्रमांक/TABLE No. 4.3

वापरतील निवासी घरे व प्रत्येक घरामागे व्यक्तींची संख्या, १९९१
Occupied Residential Houses and No. of Persons per House in 1991

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण कुटुंबे Total house- holds	संस्थांतील कुटुंबे Institu- tional house- holds	वापरतील निवासी घरे Occupied Residential Houses			वापरतील निवासी घरामागे व्यक्तींची संख्या Persons per occupied Census House			District
				ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	मुंबई	20,51,216	4,341	0	20,27,243	20,27,243	0.00	4.89	4.89	Mumbai Mumbai Suburban
2	मुंबई उपनगर									
3	ठाणे	10,96,592	4,143	3,48,587	7,30,562	10,79,149	5.32	4.64	4.86	Thane
4	रायगड	3,73,126	915	2,95,678	67,019	3,62,697	5.06	4.90	5.03	Raigad
5	रत्नागिरी	3,24,036	423	2,72,256	25,798	2,98,054	5.16	5.35	5.18	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	1,75,893	179	1,47,866	13,291	1,61,157	5.20	4.75	5.16	Sindhudurg
7	नाशिक	7,00,310	553	4,18,940	2,43,905	6,62,845	5.92	5.61	5.81	Nashik
8	धुळे	4,58,359	881	3,65,952	88,078	4,54,030	5.50	5.90	5.58	Dhule Nandurbar
9	नंदुरबार									
10	जळगाव	5,96,838	424	4,34,261	1,57,282	5,91,543	5.32	5.56	5.38	Jalgaon
11	अहमदनगर	6,26,703	938	5,01,748	98,985	6,00,733	5.65	5.38	5.61	Ahmednagar
12	पुणे	10,79,140	3,088	4,99,623	5,65,256	10,64,879	5.45	4.96	5.19	Pune
13	सातारा	4,65,891	584	3,94,689	58,606	4,53,295	5.41	5.38	5.40	Satara
14	सांगली	4,23,305	371	3,13,324	94,295	4,07,619	5.44	5.32	5.42	Sangli
15	सोलापूर	5,78,788	1,644	4,11,479	1,62,621	5,74,100	5.59	5.71	5.62	Solapur
16	कोल्हापूर	5,67,952	311	3,90,992	1,46,349	5,37,341	5.63	5.37	5.56	Kolhapur
17	औरंगाबाद	4,24,578	313	2,60,001	1,30,973	3,90,974	5.72	5.53	5.66	Aurangabad
18	जालना	2,57,513	118	2,01,999	38,717	2,40,716	5.61	5.95	5.66	Jalna
19	परभणी	3,80,148	216	2,95,120	80,451	3,75,571	5.55	5.92	5.63	Parbhani Hingoli
20	हिंगोली									
21	बीड	3,67,181	244	2,77,002	58,007	3,35,009	5.39	5.63	5.43	Beed
22	नांदेड	4,07,277	375	3,21,439	82,375	4,03,814	5.67	6.14	5.77	Nanded
23	उस्मानाबाद	2,33,003	181	1,95,640	34,389	2,30,029	5.53	5.63	5.54	Osmanabad
24	लातूर	2,83,757	185	2,24,028	57,456	2,81,484	5.95	5.95	5.95	Latur
25	बुलढाणा	3,52,853	212	2,81,225	68,189	3,49,414	5.32	5.69	5.39	Buldhana
26	अकोला	4,20,013	560	3,05,297	1,09,500	4,14,797	5.17	5.79	5.33	Akola Washim
27	वाशिम									
28	अमरावती	4,27,359	348	290,247	132,667	4,22,914	5.10	5.40	5.20	Amravati
29	यवतमाळ	4,13,123	476	338,497	65,867	4,04,364	5.08	5.41	5.13	Yavatmal
30	वर्धा	2,20,348	167	157,528	54,182	2,11,710	4.97	5.23	5.04	Wardha
31	नागपूर	6,54,520	753	249,251	370,046	6,19,297	5.04	5.48	5.30	Nagpur
32	भंडारा	4,33,635	233	3,64,597	54,716	4,19,313	5.02	5.04	5.02	Bhandara Gondiya
33	गोदिया									
34	चंद्रपूर	3,88,047	506	264,965	102,419	3,67,384	4.81	4.85	4.82	Chandrapur
35	गडचिरोली	1,62,931	448	137,355	14,327	1,51,682	5.23	4.78	5.18	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,53,44,435	24,130	89,59,586	59,33,571	1,48,93,157	5.40	5.15	5.30	Maharashtra State

आधार : भारताची जनगणना १९९१, लोकसंख्या तक्के, भाग दोन(अ)
Source.—Census of India, Tables Part II-(A)

तत्ता क्रमांक/ Table No. 4.4

---

4. गृह विषयक सांख्यिकी/HOUSING STATISTICS

तक्का क्रमांक/TABLE No. 4.4

वापरातील घराचे छप्पर व भिंती यांसाठी वापरलेल्या प्रमुख सामानानुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण
Distribution of Households by Predominant Material of Roof and Wall of houses occupied

जनगणना/Population Census, 1991

छपरासाठी वापरलेले सामान Material of Roof												
भिंतीसाठी वापरलेले सामान	ग्रामीण नागरी एकूण	Total households	गवत, पाने, बोरु, गवती छप्पर, लाकूड चिखल, न भाजलेल्या विटा किंवा बांबू	फरशी, पाटी, पातळ लाकडी फळी	लोखंड, जस्त किंवा इतर धातूचे पन्हाळीदार पत्रे	अस्बेस्टॉस, सिमेंटचे पत्रे	विटा, दगड आणि चुना	दगड	काँक्रीट आरबीसी/ आरसीसी	इतर सर्व प्रकारचे व उल्लेख न केलेले सामान	Rural Urban Total	Material of wall
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)	(1)
एकूण सामान	ग्रा	1,18,15,300	27,17,050	48,21,555	27,34,930	3,16,190	1,20,480	40,810	3,09,005	7,55,280	R	All Materials
	ना	80,15,435	2,87,855	19,42,120	15,22,430	13,20,635	1,36,295	40,020	25,56,305	2,09,775	U	
	ए	1,98,30,735	30,04,905	67,63,675	42,57,360	16,36,825	2,56,775	80,830	28,65,310	9,65,055	T	
गवत,पाने,बोरु किंवा बांबू	ग्रा	16,33,775	7,87,195	-	2,14,610	12,985	-	-	-	6,18,985	R	Grass,Leaves,Reeds
	ना	3,15,815	1,15,315	-	72,310	12,120	-	-	-	1,16,070	U	or Bamboo
	ए	19,49,590	9,02,510	-	2,86,920	25,105	-	-	-	7,35,055	T	
चिखल	ग्रा	37,79,465	8,91,265	20,60,400	7,85,670	16,785	-	-	-	25,345	R	Mud
	ना	4,56,070	49,040	2,46,875	1,41,925	11,925	-	-	-	6,305	U	
	ए	42,35,535	9,40,305	23,07,275	9,27,595	28,710	-	-	-	31,650	T	
न भाजलेल्या विटा	ग्रा	11,43,345	2,63,445	5,66,705	2,83,230	15,310	4,430	4,550	2,375	3,300	R	Unburnt Bricks
	ना	4,74,340	25,385	1,94,240	1,80,640	56,040	6,535	2,305	6,735	2,460	U	
	ए	16,17,685	2,88,830	7,60,945	4,63,870	71,350	10,965	6,855	9,110	5,760	T	

तक्रा क्रमांक/TABLE No. 4.4—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)	(1)
लाकूड	ग्रा	1,11,770	20,680	38,410	43,855	5,450	--	--	--	3,375	R	Wood
	ना	3,01,045	14,565	88,585	1,40,250	44,845	--	--	--	12,800	U	
	ए	4,12,815	35,245	1,26,995	1,84,105	50,295	--	--	--	16,175	T	
भाजलेल्या विटा	ग्रा	21,51,305	1,62,930	9,58,975	5,88,495	1,64,790	79,970	11,595	1,70,235	14,315	R	Burnt Bricks
	ना	46,96,215	49,885	10,54,355	6,56,995	9,18,115	1,04,325	23,665	18,68,230	20,645	U	
	ए	68,47,520	2,12,815	20,13,330	12,45,490	10,82,905	1,84,295	35,260	20,38,465	34,960	T	
जीआय किंवा इतर धातूचे पत्रे	ग्रा	53,660	1,415	5,210	35,350	7,340	540	2,500	1,080	225	R	GI Sheets or other
	ना	5,52,675	15,445	1,56,620	2,03,995	1,54,465	3,345	5,690	5,625	7,490	U	Metal Sheets
	ए	6,06,335	16,860	1,61,830	2,39,345	1,61,805	3,885	8,190	6,705	7,715	T	
दगड	ग्रा	26,48,955	5,79,900	11,33,630	7,48,295	64,550	27,795	20,760	46,640	27,385	R	Stone
	ना	2,67,475	13,335	1,11,090	80,905	15,000	6,520	3,445	32,800	4,380	U	
	ए	29,16,430	5,93,235	12,44,720	8,29,200	79,550	34,315	24,205	79,440	31,765	T	
सिमेंट काँक्रीट	ग्रा	2,12,580	3,325	50,870	30,205	28,120	7,565	1,295	88,460	2,740	R	Cement Concrete
	ना	9,05,065	2,900	86,810	41,030	1,05,855	15,395	4,785	6,41,195	7,105	U	
	ए	11,17,645	6,225	1,37,680	71,235	1,33,975	22,950	6,080	7,29,655	9,845	T	
न उल्लेखिलेले इतर सर्व सामान	ग्रा	78,070	6,425	6,365	5,070	730	155	95	170	59,060	R	All Other Materials
	ना	45,845	1,935	3,235	4,265	2,210	180	125	1,555	32,340	U	and Materials
	ए	1,23,915	8,360	9,600	9,335	2,940	335	220	1,725	91,400	T	not stated

आधार:- भारताची जनगणना, १९९१, मालिका १४, भाग सात

Source:- Census of India, 1991, Series 14, Part VII

4. गृहविषयक सांख्यिकी/HOUSING STATISTICS

तक्का क्रमांक/TABLE No. 4.5

बेघर व संस्थांत राहणारी लोकसंख्या - १९९१

Houseless and Institutional Population, Census 1991

अ.क्र. Serial No.	जिल्हा	व्यक्तींची संख्या Number of Persons			एकूण लोकसंख्येशी	District
		बेघर Houseless	संस्थांतील Institutional	एकूण Total	टक्केवारी Percentage to total population	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	मुंबई					Mumbai Mumbai Suburban
2	मुंबई उपनगर	38,763	59,622	98,385	0.99	
3	ठाणे	33,381	52,925	86,306	1.64	Thane
4	रायगड	18,606	8,758	27,364	1.50	Raigad
5	रत्नागिरी	18,629	6,638	25,267	1.64	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	12,909	1,940	14,849	1.78	Sindhudurg
7	नाशिक	22,384	33,593	55,977	1.45	Nashik
8	धुळे					Dhule Nandurbar
9	नंदुरबार	31,772	39,823	71,595	2.82	
10	जळगाव	30,812	10,993	41,805	1.31	Jalgaon
11	अहमदनगर	13,377	23,820	37,197	1.10	Ahmednagar
12	पुणे	25,650	57,200	82,850	1.50	Pune
13	सातारा	43,004	13,598	56,602	2.31	Satara
14	सांगली	9,485	6,887	16,372	0.74	Sangli
15	सोलापूर	10,830	13,133	23,963	0.74	Solapur
16	कोल्हापूर	26,736	10,270	37,006	1.24	Kolhapur
17	औरंगाबाद	10,062	13,904	23,966	1.08	Aurangabad
18	जालना	7,708	1,859	9,567	0.70	Jalna
19	परभणी					Parbhani Hingoli
20	हिंगोली	15,736	7,866	23,602	1.11	
21	बीड	7,583	6,361	13,944	0.77	Beed
22	नांदेड	11,962	14,457	26,419	1.18	Nanded
23	उस्मानाबाद	7,298	4,728	12,026	0.94	Osmanabad
24	लातूर	7,687	6,633	14,320	0.85	Latur
25	बुलढाणा	13,012	6,438	19,450	1.03	Buldhana
26	अकोला					Akola Washim
27	वाशिम	8,800	9,624	18,424	0.83	
28	अमरावती	9,389	15,570	24,959	1.13	Amravati
29	यवतमाळ	13,435	17,373	30,808	1.48	Yavatmal
30	वर्धा	10,392	5,800	16,192	1.52	Wardha
31	नागपूर	23,005	22,520	45,525	1.38	Nagpur
32	भंडारा					Bhandara Gondiya
33	गोंदिया	5,489	7,888	13,377	0.63	
34	चंद्रपूर	9,732	9,110	18,842	1.06	Chandrapur
35	गडचिरोली	2,618	11,521	14,139	1.80	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	5,00,246	5,00,852	10,01,098	1.27	Maharashtra State

आधार : भारताची जनगणना, १९९१ लोकसंख्या तक्तें, भाग दोन (अ)

Source.—Census of India, 1991 Population Tables, Part II-(A)

५. शिक्षण :

५.१ शिक्षणाच्या प्रकारानुसार शिक्षण संस्था त्यांतील विद्यार्थी, शिक्षक आणि प्रमुख परीक्षांचे निकाल इत्यादी बाबींची माहिती पुढील तक्त्यांत दिली आहे.

५.२ शैक्षणिक संस्थांचे शिक्षणाच्या प्रकारानुसार केलेले वर्गीकरण हे शिक्षणाच्या टप्प्यानुसार केलेल्या वर्गीकरणापेक्षा थोडे वेगळे आहे. बऱ्याचशा माध्यमिक शिक्षण संस्था प्राथमिक स्तरावरील शिक्षणही देतात. तरीही सर्व विद्यार्थ्यांची संख्या माध्यमिक शिक्षण संस्थांतच दर्शविण्यात येते. पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक व माध्यमिक शाळांतील विद्यार्थ्यांची इयत्तानुसार केलेली वर्गवारी कदाचित खरे चित्र उभे करू शकेल. तीन ते पाच वर्षे ह्या वयोगटातील मुले पूर्व-प्राथमिक संस्थांत शिकतात. ह्या संस्था किंडरगार्टन किंवा मॉटेसरी म्हणून ओळखल्या जातात. प्राथमिक संस्थांत पूर्व-प्राथमिक व इयत्ता पहिली ते चौथी किंवा इयत्ता पहिली ते सातवी किंवा आठवी किंवा त्यापेक्षा कमी इयत्तांचा शिक्षण विभागाने मंजूर केलेला अभ्यासक्रम शिकविला जातो. माध्यमिक संस्थांत इयत्ता आठवी ते दहावीतील किंवा केवळ अकरावी/बारावीतील वा अकरावी/बारावीसह खालच्या इयत्तांतील विद्यार्थ्यांना शिक्षण देण्यात येते. उच्च शिक्षण म्हणजे माध्यमिक शालान्त प्रमाणपत्र परीक्षा पास झाल्यानंतरचा पदवी किंवा पदविका अभ्यासक्रम होय. ह्या विभागात परीक्षांच्या निकालाविषयी आकडेवारीही देण्यात येते.

5. EDUCATION

5.1 Data on educational institutions according to type of education, students, teachers and results of major examinations are presented in the following tables.

5.2 The classification of institutions according to type is slightly different from stages of education. There are many secondary schools which also impart education in 'primary' courses. Nevertheless, the entire enrolment of students is included under secondary education. The break-up of the total enrolment of students in pre-primary, primary and secondary schools according to standards may perhaps give the realistic picture. Children between ages three and five attend pre-primary institutions. These are generally known as kindergarten, montessori etc. Primary institutions provide education for pre-primary and standard I—IV or standard I—VII/VIII or less and teach the curriculum approved by the Education Department whereas secondary institutions coach students for standard VIII to X or XI/XII with or without lower standard. Higher education is education after passing secondary school certificate examination which leads to a degree/diploma examination. The statistics about examination results is also presented.

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्त क्रमांक/TABLE No. 5.1

शिक्षणाच्या प्रकारानुसार मान्यताप्राप्त संस्था

Number of Recognised Institution by Type of Education

(1999-2000)

अ.क्र. Sr. No.	संस्थेचा प्रकार (2)	संस्थांची संख्या Number of Institution (3)	Type of Institution (4)
1	विद्यापीठे	13 *	Universities
2	दर दहा लाख लोकसंख्येमागे कला, वाणिज्य आणि विज्ञान महाविद्यालये	9	Arts, Commerce and Science Colleges per Ten lakhs population
3	शिक्षक प्रशिक्षण महाविद्यालय (डी. एड.)	275	Teacher Training Colleges (D.Ed.)
4	शारीरिक शिक्षण महाविद्यालये	97	Colleges for Physical Education
5	शिक्षक प्रशिक्षण महाविद्यालये (बी. एड.)	144	Teachers Training Colleges (B.Ed.)
6	दर लाख लोकसंख्येमागे उच्च माध्यमिक शाळा	3	Higher Secondary Schools per Lakh of Population
7	दर लाख लोकसंख्येमागे उच्च / मूलोद्योग शाळा	12	High / Post Basic Schools per lakh of Population
8	दर हजार लोकसंख्येमागे प्राथमिक / पूर्व-प्राथमिक / कनिष्ठ मूलोद्योग शाळा	1	Primary / Pre-Primary / Jr. Basic Schools per thousand of Population
9	अपंगांकरिता शाळा	N.A.	Schools for Handicapped
10	दर लाख लोकसंख्येमागे माध्यमिक शाळा / वरिष्ठ मूलोद्योग शाळा	25	Middle Schools / Senior Basic Schools per lakh of Population

NA-उपलब्ध नाही /Not Available

टिप्पणी : यात चार कृषि विद्यापीठे समाविष्ट आहेत

Note.—Including 4 agriculture Universities

आधार : शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्का क्रमांक/TABLE No. 5.2

फक्त मुलींसाठी असलेल्या शैक्षणिक संस्थांची शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संख्या
Number of Educational Institutions Exclusively for girls by type of Education
(1999-2000)

अ.क्र.	जिल्हा	कला व विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालये	शिक्षकांची प्रशिक्षण महाविद्यालये Teachers Training Colleges		उच्च माध्यमिक शाळा	माध्यमिक/ मूलोद्योग शाळा	वरिष्ठ प्राथमिक शाळा	कनिष्ठ प्राथमिक शाळा	
Sr. No.		Arts/ Science and Commerce Colleges	बी.एड. B.Ed.	डी.एड. D.Ed.	Higher Secondary Schools	Secondary Schools	Upper Primary Schools	Lower Primary Schools	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	मुंबई	11	2	7	9	96	-	63	Mumbai
2	मुंबई उपनगर								Mumbai Suburban
3	ठाणे	5	-	2	9	15	17	21	Thane
4	रायगड	1	-	1	1	7	11	10	Raigad
5	रत्नागिरी	-	-	-	-	6	11	5	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	-	-	-	-	2	4	2	Sindhudurg
7	नाशिक	3	-	2	5	20	81	39	Nashik
8	धुळे	1	1	1	9	22	20	42	Dhule
9	नंदुरबार	1	-	-	3	7	4	23	Nandurbar
10	जळगाव	5	1	1	4	37	85	90	Jalgaon
11	अहमदनगर	1	-	2	5	37	6	32	Ahmednagar
12	पुणे	4	2	6	15	32	142	66	Pune
13	सातारा	3	-	5	5	28	14	25	Satara
14	सांगली	7	2	3	11	53	86	84	Sangli
15	सोलापूर	4	-	1	8	27	42	48	Solapur
16	कोल्हापूर	4	1	2	14	52	97	67	Kolhapur
17	औरंगाबाद	2	-	1	14	31	17	27	Aurangabad
18	जालना	1	-	-	2	7	9	9	Jalna
19	परभणी	1	-	-	7	6	17	7	Parbhani
20	हिंगोली	-	-	-	2	3	7	14	Hingoli
21	बीड	4	-	1	8	20	25	28	Beed
22	नांदेड	2	1	-	5	35	30	17	Nanded
23	उस्मानाबाद	-	-	-	2	23	22	16	Osmanabad
24	लातूर	1	-	3	16	26	28	10	Latur
25	बुलढाणा	-	-	-	3	16	9	47	Buldhana
26	अकोला	1	-	2	10	19	11	56	Akola
27	वाशिम	1	-	-	2	20	1	12	Washim
28	अमरावती	4	-	1	8	43	19	63	Amravati
29	यवतमाळ	2	-	-	11	23	20	32	Yavatmal
30	वर्धा	1	-	-	7	16	1	61	Wardha
31	नागपूर	8	-	5	20	60	22	72	Nagpur
32	भंडारा	2	-	2	5	9	3	14	Bhandara
33	गोंदिया	1	-	-	6	7	11	25	Gondiya
34	चंद्रपूर	2	-	-	4	20	3	42	Chandrapur
35	गडचिरोली	1	-	-	2	8	5	16	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		84	10	48	232	833	880	1,185	Maharashtra State

आधार : शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.— Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune

5. शिक्षण/EDUCATION
तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.3
वर्गीकरणानुसार शाळांची संख्या
Number of schools according to classification
(1999-2000)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	उच्च माध्यमिक शाळा Higher Secondary Schools				माध्यमिक/वरिष्ठ मूलोद्योग शाळा Middle/Senior Basic Schools				पूर्व प्राथमिक/प्राथमिक/कनिष्ठ मुलौद्योग शाळा Pre-primary/Primary/ Junior Basic Schools				District
		शासकीय Govt.	स्थानिक स्वराज्य संस्था Local Bodies	अनुदानित/ विनाअनुदानित Aided/ Unaided	एकूण Total	शासकीय Govt.	स्थानिक स्वराज्य संस्था Local Bodies	अनुदानित/ विनाअनुदानित Aided/ Unaided	एकूण Total	शासकीय Govt.	स्थानिक स्वराज्य संस्था Local Bodies	अनुदानित/ विनाअनुदानित Aided/ Unaided	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	मुंबई	11	51	1,162	1,224	-	876	-	876	-	312	922	1,234	Mumbai
2	मुंबई उपनगर													Mumbai Suburban
3	ठाणे	41	12	746	799	34	1,009	610	1,653	42	2,325	268	2,635	Thane
4	रायगड	8	4	309	321	15	747	30	792	4	1,872	70	1,946	Raigad
5	रत्नागिरी	-	1	301	302	4	1,086	18	1,108	-	1,561	29	1,590	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	-	-	187	187	4	551	7	562	1	909	33	943	Sindhudurg
7	नाशिक	33	5	610	648	32	824	118	974	37	2,207	121	2,365	Nashik
8	धुळे	23	2	299	324	6	150	52	208	8	858	110	976	Dhule
9	नंदुरबार	50	2	152	204	36	131	44	211	20	1,065	52	1,137	Nandurbar
10	जळगाव	16	10	491	517	12	581	74	667	13	1,243	134	1,390	Jalgaon
11	अहमदनगर	18	1	620	639	11	581	63	655	4	2,317	95	2,416	Ahmednagar
12	पुणे	23	34	864	921	11	1,234	205	1,450	6	2,543	239	2,788	Pune
13	सातारा	3	2	518	523	5	826	49	880	1	1,614	84	1,699	Satara
14	सांगली	-	1	475	476	3	607	55	665	2	1,049	108	1,159	Sangli
15	सोलापूर	2	9	626	637	2	774	108	884	-	1,747	207	1,954	Solapur
16	कोल्हापूर	2	7	638	647	9	924	67	1,000	2	958	128	1,088	Kolhapur
17	औरंगाबाद	11	55	340	406	6	686	146	838	4	844	127	975	Aurangabad
18	जालना	1	32	155	188	-	681	31	712	1	514	59	574	Jalna
19	परभणी	2	42	144	188	-	470	55	525	1	492	54	547	Parbhani

20	हिंगोली	3	30	88	121	2	420	34	456	-	342	30	372	Hingoli
21	बीड	7	57	371	435	2	665	93	760	3	1,177	63	1,243	Beed
22	नांदेड	10	71	319	400	19	914	205	1138	1	1,000	159	1,160	Nanded
23	उस्मानाबाद	1	50	252	303	-	538	60	598	-	398	59	457	Osmanabad
24	लातूर	-	50	427	477	-	593	126	719	-	526	122	648	Latur
25	बुलढाणा	1	43	256	300	3	541	20	564	1	851	67	919	Buldhana
26	अकोला	1	14	276	291	2	311	65	378	1	690	42	733	Akola
27	वाशिम	2	8	191	201	-	283	18	301	1	476	38	515	Washim
28	अमरावती	12	36	453	501	10	618	48	676	10	1,080	105	1,195	Amravati
29	यवतमाळ	19	42	341	402	8	728	66	802	15	1,186	85	1,286	Yavatmal
30	वर्धा	6	9	216	231	4	255	26	285	2	711	55	768	Wardha
31	नागपूर	8	40	647	695	3	575	153	731	7	1,288	444	1,739	Nagpur
32	भंडारा	3	37	197	237	1	226	39	266	3	515	82	600	Bhandara
33	गोंदिया	12	28	186	226	2	368	42	412	6	605	64	675	Gondiya
34	चंद्रपूर	15	25	304	344	2	511	53	566	7	1,071	90	1,168	Chandrapur
35	गडचिरोली	33	10	149	192	27	332	48	407	-	948	25	973	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		377	820	13,310	14,507	275	20,616	2,828	23,719	203	37,294	4,370	41,867	Maharashtra State

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source :- Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.4

शाळा शिक्षकांची विभागवार संख्या

Number of School Teachers Classified by Department
(1999-2000)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा (2)	उच्च / उच्च माध्यमिक / बहुउद्येशीय प्राथमिक विभाग Primary Schools / Pri-Primary/ Junior Basic Departments			माध्यमिक/वरिष्ठ मूलोद्योग विभाग Middle/Senior Basic Deptt.			प्राथमिक/पूर्व-प्राथमिक कनिष्ठ मूलोद्योग विभाग Primary/Pre-Primary Junior Basic Deptt.			अध्यापक प्रशिक्षण महाविद्यालये (बी.एड.) Teachers Training Colleges (B. Ed.)			एकूण बेरीज Grand Total			District (2)
		पुरुष Men	स्त्री women	एकूण Total	पुरुष Men	स्त्री women	एकूण Total	पुरुष Men	स्त्री women	एकूण Total	पुरुष Men	स्त्री women	एकूण Total	पुरुष Men	स्त्री women	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
1	मुंबई	10,705	19,279	29,984	4,374	8,005	12,379	1,928	11,264	13,192	38	157	195	17,045	38,705	55,750	Mumbai
2	मुंबई उपनगर																Mumbai Suburban
3	ठाणे	6,618	7,102	13,720	4,391	10,402	14,793	3,114	8,633	11,747	24	29	53	14,147	26,166	40,313	Thane
4	रायगड	3,954	1,729	5,683	2,383	2,312	4,695	2,305	4,319	6,624	3	4	7	8,645	8,364	17,009	Raigad
5	रत्नागिरी	2,903	842	3,745	3,197	2,532	5,729	1,680	2,238	3,918	18	7	25	7,798	5,619	13,417	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	1,875	578	2,453	1,510	1,347	2,857	796	1,966	2,762	9	1	10	4,190	3,892	8,082	Sindhudurg
7	नाशिक	7,521	2,834	10,355	4,395	3,334	7,729	4,687	3,306	7,993	26	23	49	16,629	9,497	26,126	Nashik
8	धुळे	4,702	939	5,641	924	569	1,493	2,253	2,620	4,873	35	25	60	7,914	4,153	12,067	Dhule
9	नंदुरबार	2,364	391	2,755	1,107	324	1,431	2,223	2,027	4,250	20	13	33	5,714	2,755	8,469	Nandurbar
10	जळगाव	9,189	1,643	10,832	3,988	2,034	6,022	3,956	4,263	8,219	35	30	65	17,168	7,970	25,138	Jalgaon
11	अहमदनगर	8,637	2,216	10,853	3,185	1,855	5,040	4,944	5,867	10,811	22	14	36	16,788	9,952	26,740	Ahmednagar
12	पुणे	10,347	6,566	16,913	4,979	6,745	11,724	3,978	8,150	12,128	48	72	120	19,352	21,533	40,885	Pune
13	सातारा	6,498	1,979	8,477	3,704	2,354	6,058	2,348	4,455	6,803	26	17	43	12,576	8,805	21,381	Satara
14	सांगली	5,151	1,659	6,810	3,183	2,569	5,752	2,116	2,787	4,903	27	16	43	10,477	7,031	17,508	Sangli
15	सोलापूर	7,263	1,715	8,978	4,659	2,775	7,434	3,819	4,175	7,994	33	13	46	15,774	8,678	24,452	Solapur
16	कोल्हापूर	7,074	1,885	8,959	4,985	2,473	7,458	2,224	3,493	5,717	48	56	104	14,331	7,907	22,238	Kolhapur
17	औरंगाबाद	3,903	1,753	5,656	3,462	1,796	5,258	2,323	4,210	6,533	31	28	59	9,719	7,787	17,506	Aurangabad
18	जालना	2,315	430	2,745	3,138	616	3,754	1,147	956	2,103	14	4	18	6,614	2,006	8,620	Jalna
19	परभणी	2,340	488	2,828	2,537	1,012	3,549	1,692	848	2,540	14	6	20	6,583	2,354	8,937	Parbhani
20	हिंगोली	1,488	168	1,656	2,227	411	2,638	830	1,865	2,695	0	0	0	4,545	2,444	6,989	Hingoli

21	बीड	..	4,937	786	5,723	3,778	1,466	5,244	2,711	1,287	3,998	18	9	27	11,444	3,548	14,992	Beed
22	नांदेड	..	5,159	967	6,126	5,697	1,507	7,204	2,415	1,287	3,702	21	19	40	13,292	3,780	17,072	Nanded
23	उस्मानाबाद	..	3,231	462	3,693	2,909	757	3,666	1,603	1,914	3,517	23	5	28	7,766	3,138	10,904	Osmanabad
24	लातूर	..	5,445	974	6,419	3,856	1,390	5,246	2,353	595	2,948	14	4	18	11,668	2,963	14,631	Latur
25	बुलढाणा	..	4,292	626	4,918	3,493	757	4,250	2,561	1,279	3,840	4	3	7	10,350	2,665	13,015	Buldhana
26	अकोला	..	3,232	1,101	4,333	1,561	1,061	2,622	1,405	2,904	4,309	20	17	37	6,218	5,083	11,301	Akola
27	वाशिम	..	2,085	338	2,423	1,578	355	1,933	1,172	1,262	2,434	0	0	0	4,835	1,955	6,790	Washim
28	अमरावती	..	4,918	2,108	7,026	2,923	1,793	4,716	2,326	2,794	5,120	10	9	19	10,177	6,704	16,881	Amravati
29	यवतामाळ	..	3,855	1,057	4,912	3,619	1,765	5,384	2,256	3,120	5,378	21	17	38	9,751	5,959	15,710	Yavatmal
30	वर्धा	..	2,824	1,060	3,884	1,203	739	1,942	1,231	1,941	3,172	7	4	11	5,265	3,744	9,009	Wardha
31	नागपूर	..	7,174	4,987	12,161	2,519	4,400	6,919	2,419	4,385	6,804	16	33	49	12,128	13,805	25,933	Nagpur
32	भंडारा	..	2,788	720	3,508	1,453	936	2,389	945	1,739	2,684	6	7	13	5,192	3,402	8,594	Bhandara
33	गोंदिया	..	2,713	608	3,321	2,380	773	3,153	1,202	1,465	2,667	3	1	4	6,298	2,847	9,145	Gondiya
34	चंद्रपूर	..	4,090	1,388	5,478	3,101	1,218	4,319	2,388	3,181	5,569	18	18	36	9,597	5,805	15,402	Chandrapur
35	गडचिरोली	..	2,163	359	2,522	1,973	497	2,470	1,490	1,685	3,175	13	4	17	5,639	2,545	8,184	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य			1,63,753	71,737	2,35,490	1,04,371	72,879	1,77,250	76,840	1,08,280	1,85,120	665	665	1,330	3,45,629	2,53,561	5,99,190	Maharashtra State

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source :- Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune

5. शिक्षण
तक्का क्रमांक
विभागावार विद्यार्थ्यांची संख्या
(1999)

अ.क्र. Serial No. (1)	जिल्हा (2)	प्राथमिक/पूर्व प्राथमिक/ मूलोद्योग विभाग Primary/Pre-Primary/ Basic Department			माध्यमिक वरिष्ठ मूलोद्योग विभाग Middle/Senior Basic Department		
		मुले Boys (3)	मुली Girls (4)	एकूण Total (5)	मुले Boys (6)	मुली Girls (7)	एकूण Total (8)
1	मुंबई	3,05,963	2,53,628	5,59,591	2,64,670	2,65,121	5,29,791
2	मुंबई उपनगर						
3	ठाणे	2,60,937	2,40,810	5,01,747	3,36,780	2,99,666	6,36,446
4	रायगड	1,32,274	1,28,439	2,60,713	82,890	78,366	1,61,256
5	रत्नागिरी	45,725	44,348	90,073	81,162	76,899	1,58,061
6	सिंधुदुर्ग	28,859	27,648	56,507	33,000	32,068	65,068
7	नाशिक	1,51,468	1,37,994	2,89,462	1,65,876	1,53,742	3,19,618
8	धुळे	1,03,552	94,565	1,98,117	30,440	25,907	56,347
9	नंदुरबार	1,06,597	1,01,109	2,07,706	32,972	25,506	58,478
10	जळगाव	1,88,372	1,69,350	3,57,722	1,18,981	1,08,303	2,27,284
11	अहमदनगर	2,24,922	1,95,207	4,20,129	1,07,607	1,00,405	2,08,012
12	पुणे	1,90,616	1,74,577	3,65,193	2,47,765	2,27,469	4,75,234
13	सातारा	1,14,370	1,06,222	2,20,592	99,659	94,735	1,94,394
14	सांगली	92,728	85,158	1,77,886	1,08,975	93,137	2,02,112
15	सोलापूर	1,54,893	1,46,900	3,01,793	1,54,499	1,38,167	2,92,666
16	कोल्हापूर	1,11,667	1,00,397	2,12,064	1,45,753	1,35,201	2,80,954
17	औरंगाबाद	1,57,986	1,34,373	2,92,359	1,66,798	1,50,440	3,17,238
18	जालना	50,404	45,028	95,432	1,03,868	97,566	2,01,434
19	परभणी	61,014	36,942	97,956	95,988	90,313	1,86,301
20	हिंगोली	56,480	54,137	1,10,617	64,406	59,592	1,23,998
21	बीड	75,180	72,489	1,47,669	1,26,228	1,14,674	2,40,902
22	नांदेड	66,423	65,030	1,31,453	1,67,359	1,60,758	3,28,117
23	उस्मानाबाद	93,161	85,487	1,78,648	76,097	76,991	1,53,088
24	लातूर	51,480	53,649	1,05,129	1,22,290	1,11,965	2,34,255
25	बुलढाणा	77,317	72,024	1,49,341	90,603	83,260	1,73,863
26	अकोला	1,01,384	92,541	1,93,925	58,044	53,577	1,11,621
27	वाशिम	51,596	39,857	91,453	43,569	40,170	83,739
28	अमरावती	87,419	83,490	1,70,909	95,562	85,088	1,80,650
29	यवतमाळ	1,70,433	1,57,524	3,27,957	1,20,662	1,10,725	2,31,387
30	वर्धा	49,337	45,656	94,993	32,569	28,788	61,357
31	नागपूर	1,30,447	1,22,326	2,52,773	1,20,370	1,11,386	2,31,756
32	भंडारा	58,396	53,757	1,10,153	40,104	38,656	78,760
33	गोंदिया	45,749	47,092	92,841	57,846	54,589	1,12,435
34	चंद्रपूर	64,529	61,104	1,25,633	82,136	80,163	1,62,299
35	गडचिरोली	84,976	83,573	1,68,549	48,825	45,239	94,064
	महाराष्ट्र राज्य	37,44,654	34,12,431	71,57,085	37,24,353	34,48,632	71,72,985

EDUCATION

TABLE No. 5.5

Number of Students by Department
-2000)

माध्यमिक/उच्चमाध्यमिक/ बहुउद्देशीय उच्च मूलोद्योग विभाग High/Higher Secondary/Multipurpose/ Post Basic			पदवी Graduation			पदव्युत्तर Post-Graduation			District (2)
मुलें Boys (9)	मुली Girls (10)	एकूण Total (11)	मुलें Boys (12)	मुली Girls (13)	एकूण Total (14)	मुलें Boys (15)	मुली Girls (16)	एकूण Total (17)	
5,70,555	4,68,655	10,39,210	64,239	73,216	1,37,455	1,022	1,218	2,240	Mumbai Mumbai Suburban
2,86,067	2,46,939	5,33,006	23,078	26,795	49,873	538	668	1,206	Thane
1,07,639	86,405	1,94,044	6,616	5,756	12,372	161	162	323	Raigad
68,452	49,204	1,17,656	3,118	2,873	5,991	117	104	221	Ratnagiri
38,385	32,893	71,278	2,604	2,482	5,086	19	6	25	Sindhudurg
2,21,177	1,71,622	3,92,799	22,569	14,931	37,500	3,657	2,205	5,862	Nashik
1,01,903	76,235	1,78,138	7,995	5,146	13,141	893	569	1,462	Dhule
50,081	36,946	87,027	4,330	2,084	6,414	529	217	746	Nandurbar
2,26,827	1,70,461	3,97,288	15,074	9,837	24,911	2,125	1,247	3,372	Jalgaon
2,24,563	1,74,001	3,98,564	16,495	10,044	26,539	3,618	1,704	5,322	Ahmednagar
3,24,783	2,69,007	5,93,790	35,416	32,530	67,946	2,973	2,088	5,061	Pune
1,51,912	1,20,303	2,72,215	14,243	10,454	24,697	1,695	1,107	2,802	Satara
1,28,423	1,08,925	2,37,348	12,044	9,727	21,771	673	575	1,248	Sangli
1,90,081	1,37,373	3,27,454	17,135	8,633	25,768	1,118	362	1,480	Solapur
1,73,188	1,35,690	3,08,878	20,244	12,401	32,645	702	319	1,021	Kolhapur
1,24,980	93,069	2,18,049	18,252	8,457	26,709	2,787	771	3,558	Aurangabad
68,373	39,196	1,07,569	7,604	1,630	9,234	369	174	543	Jalna
61,075	41,656	1,02,731	3,914	2,241	6,155	776	309	1,085	Parbhani
37,309	20,746	58,055	1,223	563	1,786	134	58	192	Hingoli
1,21,663	84,910	2,06,573	16,397	5,341	21,738	5,094	1,306	6,400	Beed
1,37,708	98,229	2,35,937	10,148	3,698	13,846	1,217	409	1,626	Nanded
70,982	53,521	1,24,503	8,338	2,917	11,255	1,717	542	2,259	Osmanabad
1,25,459	99,146	2,24,605	8,249	3,503	11,752	2,085	759	2,844	Latur
1,14,012	81,880	1,95,892	5,162	3,069	8,231	248	93	341	Buldhana
84,361	72,905	1,57,266	5,769	4,518	10,287	973	797	1,770	Akola
57,144	38,064	95,208	2,875	1,315	4,190	129	57	186	Washim
1,26,443	1,15,411	2,41,854	9,808	9,588	19,396	1,418	1,230	2,648	Amravati
99,266	78,472	1,77,738	6,738	4,497	11,235	208	239	447	Yavatmal
66,095	64,602	1,30,697	4,021	3,819	7,840	244	189	433	Wardha
2,04,687	1,83,847	3,88,534	20,803	22,913	43,716	2,489	3,398	5,887	Nagpur
64,276	59,816	1,24,092	5,771	4,067	9,838	1,089	777	1,866	Bhandara
59,124	54,116	1,13,240	3,416	2,412	5,828	15	26	41	Gondiya
1,04,344	93,758	1,98,102	8,521	5,237	13,758	1,244	1,022	2,266	Chandrapur
46,877	36,550	83,427	2,538	1,188	3,726	84	60	144	Gadchiroli
46,38,214	36,94,553	83,32,767	4,14,747	317,882	7,32,629	42,160	24,767	66,927	Maharashtra State

Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune

5. शिक्षण/

तक्का क्रमांक/

अनुसूचित जातीच्या व नवबोद्ध विद्यार्थ्यांची विभागवार संख्या/
(1999)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	प्राथमिक/पूर्व प्राथमिक/ मूलोद्योग विभाग Primary/Pre-Primary/ Basic Department			माध्यामिक/वरिष्ठ मूलोद्योग विभाग Middle/Senior Basic Department		
		मुले Boys (3)	मुली Girls (4)	एकूण Total (5)	मुले Boys (6)	मुली Girls (7)	एकूण Total (8)
1	मुंबई	26,973	24,405	51,378	54,952	52,748	1,07,700
2	मुंबईउपनगर						
3	ठाणे	9,195	8,534	17,729	38,977	35,735	74,712
4	रायगड	7,192	6,655	13,847	4,064	3,776	7,840
5	रत्नागिरी	2,659	2,605	5,264	7,602	7,267	14,869
6	सिंधुदुर्ग	1,019	926	1,945	2,723	2,685	5,408
7	नाशिक	13,444	12,718	26,162	16,685	15,086	31,771
8	धुळे	5,464	5,170	10,634	2,152	1,978	4,130
9	नंदुरबार	2,363	2,183	4,546	851	751	1,602
10	जळगाव	14,031	11,671	25,702	13,169	12,321	25,490
11	अहमदनगर	22,232	21,124	43,356	14,608	13,180	27,788
12	पुणे	31,421	29,988	61,409	41,911	37,932	79,843
13	सातारा	8,975	8,479	17,454	12,310	11,575	23,885
14	सांगली	8,210	8,000	16,210	16,325	14,428	30,753
15	सोलापूर	25,240	23,154	48,394	22,006	19,929	41,935
16	कोल्हापूर	10,190	9,845	20,035	23,114	20,526	43,640
17	औरंगाबाद	13,786	12,116	25,902	22,984	20,940	43,924
18	जालना	6,997	6,465	13,462	16,944	15,084	32,028
19	परभणी	7,658	17,152	24,810	15,266	4,363	19,629
20	हिंगोली	4,303	4,004	8,307	13,675	13,039	26,714
21	बीड	10,726	10,086	20,812	17,766	17,649	35,415
22	नांदेड	17,356	15,945	33,301	43,902	43,408	87,310
23	उस्मानाबाद	5,677	5,248	10,925	13,891	13,706	27,597
24	लातूर	13,112	16,073	29,185	21,254	17,419	38,673
25	बुलढाणा	17,934	16,625	34,559	22,459	20,667	43,126
26	अकोला	17,959	12,526	30,485	11,721	15,266	26,987
27	वाशिम	7,397	6,596	13,993	10,278	9,146	19,424
28	अमरावती	16,754	16,168	32,922	17,260	16,214	33,474
29	यवतमाळ	11,168	10,001	21,169	15,728	15,629	31,357
30	वर्धा	6,221	6,006	12,227	5,473	4,976	10,449
31	नागपूर	30,329	26,323	56,652	22,607	20,892	43,499
32	भंडारा	6,523	5,935	12,458	5,320	5,107	10,427
33	गोंदिया	3,830	3,909	7,739	8,127	7,649	15,776
34	चंद्रपूर	10,351	10,183	20,534	14,568	14,405	28,973
35	गडचिरोली	2,427	2,378	4,805	5,116	4,984	10,100
	महाराष्ट्र राज्य	3,99,116	3,79,196	7,78,312	5,75,788	5,30,460	11,06,248

आधार : शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

EDUCATION

TABLE No. 5.6

Number of Schedule Castes Students and Neo-Buddhist students by Department
(-2000)

माध्यमिक/उच्च-माध्यमिक/ बहुउद्देशीय उच्च मूलोद्योग विभाग High/Higher Secondary/Multipurpose/ Post Basic Department			पदवी Graduation			पदव्युत्तर Post-Graduation			District (2)
मुले Boys (9)	मुली Girls (10)	एकूण Total (11)	मुले Boys (12)	मुली Girls (13)	एकूण Total (14)	मुले Boys (15)	मुली Girls (16)	एकूण Total (17)	
54,264	42,217	96,481	4,680	4,685	9,365	108	62	170	Mumbai
									Mumbai urban
25,232	20,495	45,727	1,579	1,769	3,348	52	53	105	Thane
8,299	6,773	15,072	395	316	711	0	0	0	Raigad
6,829	5,108	11,937	337	211	548	11	9	20	Ratnagiri
2,804	2,256	5,060	188	141	329	4	0	4	Sindhudurg
26,682	15,178	41,860	1,968	1,152	3,120	537	160	697	Nashik
8,747	5,878	14,625	701	415	1,116	98	49	147	Dhule
3,518	2,547	6,065	407	130	537	61	21	82	Nandurbar
23,498	15,530	39,028	1,641	690	2,331	298	143	441	Jaigaon
29,574	21,177	50,751	1,617	864	2,481	395	257	652	Ahmednagar
42,423	34,211	76,634	3,529	2,722	6,251	404	211	615	Pune
18,278	13,235	31,513	1,182	794	1,976	250	109	359	Satara
17,175	12,742	29,917	1,314	826	2,140	83	62	145	Sangli
31,590	19,774	51,364	2,399	1,160	3,559	218	62	280	Solapur
23,720	17,686	41,406	2,068	994	3,062	99	29	128	Kolhapur
22,424	15,989	38,413	4,078	1,466	5,544	761	210	971	Aurangabad
10,924	5,774	16,698	546	221	767	14	0	14	Jalna
11,045	6,957	18,002	566	284	850	94	52	146	Parbhani
7,691	4,339	12,030	223	78	301	13	10	23	Hingoli
18,652	11,916	30,568	2,044	750	2,794	792	208	1,000	Beed
36,088	25,176	61,264	2,253	744	2,997	291	57	348	Nanded
12,824	8,655	21,479	1,426	418	1,844	407	100	507	Osmanabad
24,563	18,206	42,769	1,676	412	2,088	464	94	558	Latur
24,242	15,530	39,772	793	338	1,131	62	31	93	Buldhana
21,822	17,484	39,306	1,025	590	1,615	206	107	313	Akola
12,871	8,939	21,810	551	204	755	27	11	38	Washim
28,762	25,848	54,610	2,058	1,441	3,499	350	230	580	Amravati
17,121	13,177	30,298	1,040	673	1,713	115	91	206	Yavatmal
13,766	13,451	27,217	627	693	1,320	1	0	1	Wardha
51,645	48,664	1,00,309	4,268	4,514	8,782	797	1,001	1,798	Nagpur
13,703	12,204	25,907	1,579	1,138	2,717	246	159	405	Bhandara
10,066	9,129	19,195	747	539	1,286	4	9	13	Gondiya
23,362	20,550	43,912	2,556	1,631	4,187	480	380	860	Chandrapur
7,127	5,872	12,999	556	310	866	32	26	58	Gadchiroli
6,91,331	5,22,667	12,13,998	52,617	33,313	85,930	7,774	4,003	11,777	Maharashtra State

Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune

5. शिक्षण/

तत्का क्रमांक/

अनुसूचित जमातीतील विद्यार्थ्यांची विभागवार संख्या/
(1999)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	प्राथमिक/पूर्व प्राथमिक/ मूलोद्योग विभाग Primary/Pre-Primary/ Basic Department			माध्यमिक/बोरण्ड मूलोद्योग विभाग Middle/Senior Basic Department		
		मुले Boys (3)	मुली Girls (4)	एकूण Total (5)	मुले Boys (6)	मुली Girls (7)	एकूण Total (8)
1	मुंबई	3,278	3,222	6,500	8,630	8,067	16,697
2	मुंबईउपनगर						
3	ठाणे	46,528	39,557	86,085	50,900	38,438	89,338
4	रायगड	14,452	12,097	26,549	5,963	4,931	10,894
5	रत्नागिरी	355	352	707	1,160	938	2,098
6	सिंधुदुर्ग	41	49	90	90	95	185
7	नाशिक	44,177	39,870	84,047	41,988	34,148	76,136
8	धुळे	22,631	18,874	41,505	9,839	7,070	16,909
9	नंदुरवार	36,031	34,158	70,189	19,921	14,849	34,770
10	जळगाव	20,233	16,631	36,864	15,128	12,213	27,341
11	अहमदनगर	17,031	14,798	31,829	7,888	6,040	13,928
12	पुणे	12,272	11,368	23,640	8,257	7,407	15,664
13	सातारा	698	571	1,269	1,011	866	1,877
14	सांगली	313	302	615	526	428	954
15	सोलापूर	4,687	4,033	8,720	3,730	3,393	7,123
16	कोल्हापूर	954	865	1,819	1,327	1,080	2,407
17	औरंगाबाद	4,943	4,065	9,008	6,965	6,336	13,301
18	जालना	1,284	1,214	2,498	2,246	1,996	4,242
19	परभणी	2,097	1,567	3,664	3,258	3,108	6,366
20	हिंगोली	2,443	2,139	4,582	6,840	5,246	12,086
21	बीड	848	859	1,707	1,782	1,528	3,310
22	नांदेड	8,007	7,293	15,300	22,119	19,124	41,243
23	उस्मानाबाद	1,685	1,416	3,101	4,136	3,919	8,055
24	लातूर	3,591	2,403	5,994	3,183	4,242	7,425
25	बुलढाणा	4,695	3,877	8,572	5,533	4,733	10,266
26	अकोला	3,966	3,670	7,636	4,983	4,532	9,515
27	वाशिम	3,098	2,810	5,908	3,231	2,767	5,998
28	अमरावती	16,403	15,847	32,250	20,038	16,550	36,588
29	यवतमाळ	17,285	16,367	33,652	23,944	21,767	45,711
30	वर्धा	6,663	6,863	13,526	6,270	5,577	11,847
31	नागपूर	24,377	21,515	45,892	19,101	18,599	37,700
32	भंडारा	3,213	3,157	6,370	4,393	4,291	8,684
33	गोंदिया	7,523	6,909	14,432	8,057	7,998	16,055
34	चंद्रपूर	12,290	9,748	22,038	12,977	14,918	27,895
35	गडचिरोली	7,615	8,463	16,078	17,201	13,712	30,913
महाराष्ट्र राज्य		3,55,707	3,16,929	6,72,636	3,52,615	3,00,906	6,53,521

आधार : शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

EDUCATION

TABLE No. 5.7

Number of Scheduled Tribes Students by Department
-2000)

माध्यमिक/उच्च-माध्यमिक/ वहुउद्देशीय उच्च मूलोद्योग विभाग High/Higher Secondary/Multipurpose Post Basic Department			पदवी Graduation			पदव्युत्तर Post-Graduation			District
मुले Boys (9)	मुली Girls (10)	एकूण Total (11)	मुले Boys (12)	मुली Girls (13)	एकूण Total (14)	मुले Boys (15)	मुली Girls (16)	एकूण Total (17)	(2)
6,531	5,067	11,598	311	450	761	6	9	15	Mumbai
									Mumbai Suburban
28,254	17,501	45,755	845	377	1,222	15	5	20	Thane
5,210	3,279	8,489	123	96	219	0	0	0	Raigad
518	322	840	9	0	9	0	0	0	Ratnagiri
180	126	306	12	2	14	0	0	0	Sindhudurg
26,380	16,151	42,531	1,568	456	2,024	278	67	345	Nashik
15,411	8,969	24,380	513	201	714	69	17	86	Dhule
23,366	14,711	38,077	1,518	556	2,074	171	37	208	Nandurbar
20,230	12,920	33,150	458	148	606	57	31	88	Jalgaon
11,775	7,148	18,923	587	128	715	135	20	155	Ahmednagar
12,565	8,593	21,158	686	375	1,061	78	24	102	Pune
1,365	1,002	2,367	61	43	104	5	4	9	Satara
1,081	756	1,837	22	13	35	1	0	1	Sangli
4,239	2,861	7,100	94	44	138	2	1	3	Solapur
1,235	873	2,108	25	23	48	0	0	0	Kolhapur
4,616	2,686	7,302	310	126	436	42	11	53	Aurangabad
2,008	1,069	3,077	72	10	82	0	2	2	Jalna
2,047	1,221	3,268	75	25	100	14	1	15	Parbhani
3,494	1,684	5,178	67	13	80	6	1	7	Hingoli
1,896	1,077	2,973	115	21	136	22	3	25	Beed
15,444	9,944	25,388	649	177	826	68	15	83	Nanded
1,528	983	2,511	141	37	178	26	10	36	Osmanabad
4,735	3,412	8,147	87	14	101	14	11	25	Latur
4,108	2,318	6,426	94	35	129	3	1	4	Buldhana
6,263	4,842	11,105	196	130	326	20	20	40	Akola
3,576	1,907	5,483	129	35	164	0	0	0	Washim
13,796	10,294	24,090	366	231	597	48	27	75	Amravati
15,645	12,019	27,664	395	137	532	27	15	42	Yavatmal
9,363	8,909	18,272	235	180	415	3	2	5	Wardha
32,795	27,629	60,424	1,303	1,106	2,409	212	200	412	Nagpur
5,924	5,033	10,957	451	243	694	61	45	106	Bhandara
9,838	8,677	18,515	262	83	345	0	0	0	Gondiya
14,852	11,907	26,759	659	319	978	74	41	115	Chandrapur
15,704	11,864	27,568	517	162	679	25	3	28	Gadchiroli
3,25,972	2,27,754	5,53,726	12,955	5,996	18,951	1,482	623	2,105	Maharashtra State

Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune

5. शिक्षण/
तक्ता क्रमांक/
शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्था व विद्यार्थी/

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	पूर्व प्राथमिक शाळा Pre-Primary School		प्राथमिक शाळा Primary School		माध्यमिक शाळा Secondary School		उच्च माध्यमिक वर्ग असलेल्या माध्यमिक शाळा Secondary Schools having Higher Secondary School	
		संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुंबई	300	15,485	2,110	10,73,897	1,036	7,76,523	188	2,62,687
2	मुंबई उपनगर								
3	ठाणे	2,348	2,18,775	4,288	9,19,418	665	3,41,122	134	1,91,884
4	रायगड	2,322	1,22,640	2,738	2,99,329	253	99,116	68	94,928
5	रत्नागिरी	952	24,381	2,698	2,23,753	253	66,745	49	50,911
6	सिंधुदुर्ग	1,106	26,556	1,505	95,019	151	40,087	36	31,191
7	नाशिक	385	4,368	3,339	6,04,712	525	2,31,736	123	1,61,063
8	धुळे	1,106	58,755	1,184	1,95,709	235	80,466	89	97,672
9	नंदुरबार	1,204	1,06,367	1,348	1,59,817	164	42,201	40	44,826
10	जळगाव	2,364	1,29,768	2,057	4,55,238	399	2,36,301	118	1,60,987
11	अहमदनगर	2,755	1,37,014	3,071	4,91,127	510	2,27,198	129	1,71,366
12	पुणे	2,685	66,425	4,238	7,74,002	705	3,06,627	216	2,87,163
13	सातारा	2,334	90,523	2,579	3,24,463	426	1,59,667	97	1,12,548
14	सांगली	1,360	61,928	1,824	3,18,070	381	1,28,227	95	1,09,121
15	सोलापूर	2,017	84,234	2,838	5,10,225	543	2,11,782	94	1,15,672
16	कोल्हापूर	1,929	86,754	2,088	4,06,264	547	1,88,523	100	1,20,355
17	औरंगाबाद	2,139	1,40,508	1,813	4,69,089	347	1,53,722	59	64,327
18	जालना	501	22,374	1,286	2,74,492	155	67,463	33	40,106
19	परभणी	453	18,149	1,072	2,66,108	155	63,391	33	39,340
20	हिंगोली	1,857	64,330	828	1,70,285	105	40,466	16	17,589
21	बीड	638	21,190	2,003	3,67,381	374	1,38,337	61	68,236
22	नांदेड	503	13,027	2,298	4,46,543	312	1,40,779	88	95,158
23	उस्मानाबाद	1,411	1,16,389	1,055	2,15,347	263	80,558	40	43,945
24	लातूर	235	7,473	1,367	3,31,911	356	1,23,326	121	1,01,279
25	बुलढाणा	553	17,997	1,483	3,05,207	215	89,185	85	1,06,707
26	अकोला	1,656	85,787	1,111	2,19,759	208	75,528	83	81,738
27	वाशिम	887	26,610	816	1,48,582	143	38,936	58	56,272
28	अमरावती	970	23,912	1,871	3,27,647	350	1,11,853	151	1,30,001
29	यवतमाळ	2,207	1,99,152	2,088	3,60,192	323	99,672	79	78,066
30	वर्धा	932	24,639	1,053	1,31,711	163	60,723	68	69,974
31	नागपूर	813	34,521	2,470	4,50,008	520	2,25,406	175	1,63,128
32	भंडारा	999	52,579	866	1,36,334	106	32,906	131	91,186
33	गोंदिया	1,010	41,316	1,087	1,63,960	154	50,029	72	63,211
34	चंद्रपूर	1,981	23,597	1,734	2,64,335	267	1,08,701	77	89,401
35	गडचिरोली	1,361	1,20,402	1,380	1,42,211	138	39,261	54	44,166
महाराष्ट्र राज्य		46,073	22,87,925	65,586	1,20,42,145	11,447	48,76,563	3,060	34,56,204

EDUCATION

TABLE No. 5.8

Institutions and Enrolment by Type of Education

(1999-2000)

विद्यापीठ शिक्षण विभाग (१) राष्ट्रीय महत्त्वाच्या संस्था (२) अभिमत विद्यापीठ संस्था University teaching Departments (1) Institutions of National Importance (2) Institutions Deemed as University District		सर्वसाधारण शिक्षण महाविद्यालय (कला, वाणिज्य व शास्त्र) Colleges of General Education (Arts, Commerce and Science)		वाणिज्य महाविद्यालये Commerce Colleges पदवीपूर्व स्तर Under Graduate Level		District
संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
6	11,705	87	1,39,695	3	83	Mumbai
-	-	-	-	-	-	Mumbai Suburban
-	-	37	51,079	1	30	Thane
-	-	20	12,695	-	-	Raigad
-	-	13	6,212	-	-	Ratnagiri
-	-	9	5,111	-	-	Sindhudurg
-	-	34	43,362	-	-	Nashik
-	-	20	14,603	-	-	Dhule
-	-	11	7,160	-	-	Nandurbar
1	1,254	33	28,283	-	-	Jalgaon
-	-	28	31,861	-	-	Ahamednagar
5	10,388	62	73,007	1	115	Pune
-	-	31	27,499	-	-	Satara
-	-	32	23,019	1	76	Sangli
-	-	31	27,248	-	-	Solapur
-	-	48	33,666	-	-	Kolhapur
1	1,940	26	30,267	-	-	Aurangabad
1	3,186	9	9,777	-	-	Jalna
-	-	14	7,240	-	-	Parbhani
-	-	4	1,978	-	-	Hingoli
-	-	23	28,138	-	-	Beed
1	285	22	15,472	-	-	Nanded
-	-	15	13,514	-	-	Osmanabad
-	-	21	14,596	-	-	Latur
-	-	18	8,572	-	-	Buldhana
-	-	13	12,057	-	-	Akola
-	-	10	4,376	-	-	Washim
1	651	39	22,044	-	-	Amravati
-	-	22	11,682	-	-	Yavatmal
-	-	16	8,273	-	-	Wardha
1	4,683	58	49,603	-	-	Nagpur
-	-	13	11,704	-	-	Bhandara
-	-	10	5,869	-	-	Gondiya
-	-	23	16,024	-	-	Chandrapur
-	-	14	3,870	-	-	Gadchiroli
17	34,092	866	7,99,556	6	304	Maharashtra State

शिक्षकांना प्रशिक्षण/ Training of Teachers

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा (2)	पदवी स्तर/Degree level				पदवोपुर्व स्तर, Under Graduate Level			
		शिक्षणशास्त्र पदवी/ B. Ed.		शारीरिक शिक्षण/ Physical Education		शिक्षणशास्त्र पदविका/ D. Ed.		चित्रकला शिक्षण प्रमाणपत्र/ Drawing Teachers Certificate	
		संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment
(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)
1	मुंबई	17	1,833	1	130	14	2,152	2	633
2	मुंबईउपनगर								
3	ठाणे	7	504	1	100	18	1,669	1	46
4	रायगड	1	60	1	100	7	645	-	-
5	रत्नागिरी	3	237	-	-	6	780	1	26
6	सिंधुदुर्ग	1	100	-	-	5	389	-	-
7	नाशिक	3	479	1	39	11	930	2	307
8	धुळे	8	624	1	50	8	888	1	162
9	नंदुरबार	3	310	1	78	1	80	-	-
10	जळगाव	6	648	2	122	5	521	1	124
11	अहमदनगर	4	320	1	80	9	813	1	76
12	पुणे	9	1,137	3	362	16	1,988	1	634
13	सातारा	4	400	-	-	12	875	-	-
14	सांगली	5	399	1	154	11	690	1	183
15	सोलापूर	5	449	7	916	17	1,865	1	60
16	कोल्हापूर	14	1,193	2	160	10	559	1	207
17	औरंगाबाद	5	588	5	830	8	775	1	100
18	जालना	2	160	4	240	5	304	-	-
19	परभणी	2	208	2	194	2	169	-	-
20	हिंगोली	-	-	-	-	2	256	-	-
21	बीड	3	260	3	213	7	776	1	87
22	नांदेड	4	352	2	166	7	760	1	60
23	उस्मानाबाद	3	263	4	404	8	821	-	-
24	लातूर	2	248	3	170	12	1,596	-	-
25	बुलढाणा	1	70	4	282	6	566	-	-
26	अकोला	3	289	1	264	5	642	-	-
27	वाशिम	-	-	2	126	2	149	-	-
28	अमरावती	2	192	7	2,230	8	732	1	137
29	यवतगाळ	5	391	9	1,342	7	623	-	-
30	वर्धा	2	170	3	1,489	5	358	1	25
31	नागपूर	8	809	13	4,081	24	1,849	-	-
32	भंडारा	2	160	2	118	3	356	-	-
33	गोविंदा	1	87	4	451	3	309	-	-
34	चंद्रपूर	6	499	5	343	6	290	-	-
35	गडचिरोली	3	240	2	226	5	306	-	-
महाराष्ट्र राज्य		144	13,679	97	15,460	275	25,481	18	2,867

TABLE No. 5.8—contd.

		शिक्षकांना प्रशिक्षण/ Training of Teachers		कृषि, पशुवैद्यक शास्त्र व कुक्कुट पालन प्रशिक्षण Agriculture Veterinary Science and Poultry Training				
इतर प्रकारच्या ऑग्ल-भारतीय शाळा Other types of Anglo-Indian Schools		शालेय स्तर/ School Level		पदवी स्तर Degree Level		शालेय स्तर School Level		
संस्था Institution (25)	विद्यार्थी Enrolment (26)	संस्था Institution (27)	विद्यार्थी Enrolment (28)	संस्था Institution (29)	विद्यार्थी Enrolment (30)	संस्था Institution (31)	विद्यार्थी Enrolment (32)	District (2)
1	76	--	--	2	546	--	--	Mumbai Mumbai Suburban
--	--	--	--	--	--	1	100	Thane
--	--	--	--	--	--	1	119	Raigad
--	--	--	--	2	787	2	250	Ratnagiri
--	--	--	--	--	--	2	115	Sindhudurg
--	--	--	--	--	--	2	176	Nashik
--	--	--	--	1	583	1	60	Dhule
--	--	--	--	--	--	--	--	Nandurbar
--	--	--	--	--	--	1	120	Jalgaon
--	--	--	--	1	340	1	59	Ahmednagar
1	80	--	--	1	1,119	2	397	Pune
--	--	--	--	1	153	1	100	Satara
--	--	--	--	--	--	1	100	Sangli
--	--	--	--	--	--	1	101	Solapur
--	--	--	--	1	775	3	343	Kolhapur
--	--	--	--	--	--	1	89	Aurangabad
--	--	--	--	--	--	--	--	Jalna
--	--	--	--	3	1437	1	92	Parbhani
--	--	--	--	--	--	--	--	Hingoli
--	--	--	--	--	--	1	85	Beed
--	--	--	--	--	--	1	57	Nanded
--	--	--	--	--	--	--	--	Osmanabad
--	--	--	--	2	437	1	120	Latur
--	--	--	--	--	--	3	362	Buldhana
--	--	--	--	2	1,095	2	158	Akola
--	--	--	--	--	--	--	--	Washim
--	--	--	--	1	671	3	305	Amravati
--	--	--	--	1	122	1	78	Yavatmal
--	--	--	--	--	--	2	210	Wardha
--	--	--	--	2	1,221	2	199	Nagpur
--	--	--	--	--	--	--	--	Bhandara
--	--	--	--	--	--	1	95	Gondiya
--	--	--	--	1	389	3	296	Chandrapur
--	--	--	--	--	--	--	--	Gadchiroli
2	156	--	--	21	9,675	41	4,186	Maharashtra State

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा (2)	कायदा/Law		संगीत, ललितकला व उपयोजित कला/Music, Fine Arts and Applied Arts					
		पदवी स्तर Degree Level		पदवी स्तर Degree Level		पदवीपूर्व स्तर Under Graduate Level		शालेय स्तर School Level	
		संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment
(1)	(2)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)
1	मुंबई	7	5,683	4	1,739	2	160	-	-
2	मुंबईउपनगर								
3	ठाणे	1	906	-	-	1	66	-	-
4	रायगड	-	-	-	-	-	-	-	-
5	रत्नागिरी	1	116	-	-	-	-	-	-
6	सिंधुदुर्ग	-	-	-	-	-	-	-	-
7	नाशिक	2	983	-	-	1	83	-	-
8	धुळे	1	507	1	57	-	-	-	-
9	नंदुरबार	-	-	-	-	-	-	-	-
10	जळगाव	1	677	1	41	1	47	-	-
11	अहमदनगर	1	720	-	-	1	43	-	-
12	पुणे	5	5,560	-	-	1	219	-	-
13	सातारा	2	635	-	-	1	64	-	-
14	सांगली	1	633	-	-	-	-	-	-
15	सोलापूर	2	562	-	-	-	-	-	-
16	कोल्हापूर	2	1,094	-	-	2	145	-	-
17	औरंगाबाद	2	2,143	1	401	-	-	-	-
18	जालना	-	-	-	-	-	-	-	-
19	परभणी	-	-	-	-	-	-	-	-
20	हिंगोली	1	451	-	-	-	-	-	-
21	बीड	1	590	-	-	-	-	-	-
22	नांदेड	2	590	1	92	-	-	-	-
23	उस्मानाबाद	1	345	-	-	-	-	-	-
24	लातूर	1	394	-	-	-	-	-	-
25	बुलढाणा	-	-	-	-	1	20	-	-
26	अकोला	1	499	-	-	1	83	-	-
27	वाशिम	-	-	-	-	-	-	-	-
28	अमरावती	1	661	-	-	-	-	-	-
29	यवतमाळ	1	259	-	-	1	41	-	-
30	वर्धा	1	244	-	-	-	-	-	-
31	नागपूर	2	1,497	2	454	1	37	-	-
32	भंडारा	-	-	-	-	-	-	-	-
33	गोंदिया	1	132	-	-	-	-	-	-
34	चंद्रपूर	1	567	-	-	-	-	-	-
35	गडचिरोली	-	-	-	-	-	-	-	-
महाराष्ट्र राज्य		42	26,448	10	2,784	14	1,008	-	-

TABLE No. 5.8—contd.

वेद्यकीय,परिचर्या, प्रसूतिशास्त्र व औषधशास्त्र/Medical, Nursing, Midwifery and Pharmacy								District
पदवी स्तर/Degree Level								
विषम चिकित्सा Allopathy		आयुर्वेद Ayurved		दंतवेद्यक/युनानी Dental/Unani		सर्माचिकित्सा Homeopathy		District
संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	
(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(2)
9	6,100	4	1,295	4	1,179	2	818	Mumbai
								Mumbai Suburban
1	346	1	179	-	-	2	211	Thane
-	-	-	-	-	-	1	177	Raigad
-	-	-	-	-	-	1	104	Ratnagiri
-	-	1	281	-	-	1	100	Sindhudurg
-	-	1	254	2	405	2	352	Nashik
2	764	3	479	-	-	1	102	Dhule
-	-	-	-	-	-	-	-	Nandurbar
-	-	1	298	-	-	-	-	Jaigaon
1	560	4	522	1	266	3	545	Ahmednagar
5	2,901	5	1,549	2	715	3	1,115	Pune
1	379	1	255	-	-	1	239	Satara
2	637	1	206	1	161	-	-	Sangli
1	516	1	251	-	-	-	-	Solapur
1	454	3	846	-	-	4	596	Kolhapur
1	704	-	-	2	176	3	744	Aurangabad
-	-	-	-	-	-	-	-	Jalna
-	-	-	-	-	-	1	157	Parbhani
-	-	-	-	-	-	-	-	Hingoli
1	330	-	-	-	-	1	228	Beed
1	276	1	260	-	-	1	130	Nanded
-	-	1	143	-	-	-	-	Osmanabad
1	412	-	-	-	-	-	-	Latur
-	-	-	-	-	-	1	266	Buldhana
-	-	1	210	1	151	1	135	Akola
-	-	-	-	-	-	-	-	Washim
1	505	1	239	1	187	2	400	Amravati
-	-	2	436	-	-	-	-	Yavatmal
2	956	-	-	-	-	-	-	Wardha
3	1,701	2	519	1	393	1	77	Nagpur
-	-	-	-	-	-	1	72	Bhandara
-	-	-	-	-	-	-	-	Gondiya
-	-	-	-	-	-	1	89	Chandrapur
-	-	-	-	-	-	-	-	Gadchiroli
33	17,541	34	8,222	15	3,633	34	6,657	Maharashtra State

		वेद्यकोव परिचर्या, प्रसुतोशास्त्र व औषधशास्त्र Medical, Nursing, Midwifery and Pharmacy				इतर प्रकारच्या संस्था:			
		पदवीपूर्व स्तर/Under Graduate level				Degree level			
		सर्माचिकित्सा Allopathy		परिचर्या Nursing		पदवी स्तर Graduate level		पदवीपूर्व स्तर Under Graduate level	
अ.क्र. Sr. No. (1)	जिल्हा (2)	संस्था Institution (49)	विद्यार्थी Enrolment (50)	संस्था Institution (51)	विद्यार्थी Enrolment (52)	संस्था Institution (53)	विद्यार्थी Enrolment (54)	संस्था Institution (55)	विद्यार्थी Enrolment (56)
1	मुंबई	--	--	18	2,745	14	6,070	2	487
2	मुंबईउपनगर	--	--	--	--	--	--	--	--
3	ठाणे	--	--	1	85	--	--	--	--
4	रायगड	--	--	2	70	--	--	--	--
5	रत्नागिरी	--	--	1	37	--	--	--	--
6	सिंधुदुर्ग	--	--	1	15	--	--	--	--
7	नाशिक	--	--	2	252	6	1,613	--	--
8	धुळे	--	--	1	116	5	445	--	--
9	नंदुरबार	--	--	--	--	--	--	--	--
10	जळगाव	--	--	1	89	4	1,024	--	--
11	अहमदनगर	--	--	4	322	7	1,032	--	--
12	पुणे	--	--	2	363	21	5,343	--	--
13	सातारा	--	--	2	153	1	226	--	--
14	सांगली	--	--	1	120	2	307	--	--
15	सोलापूर	2	101	3	238	2	254	--	--
16	कोल्हापूर	--	--	1	164	3	965	1	96
17	औरंगाबाद	--	--	2	280	4	717	--	--
18	जालना	--	--	1	30	2	199	--	--
19	परभणी	--	--	1	20	1	138	--	--
20	हिंगोली	--	--	--	--	--	--	--	--
21	बीड	--	--	1	39	--	--	--	--
22	नांदेड	--	--	2	236	2	175	--	--
23	उस्मानाबाद	--	--	1	34	--	--	--	--
24	लातूर	--	--	--	--	1	57	--	--
25	बुलढाणा	--	--	1	40	1	84	--	--
26	अकोला	1	38	2	124	2	298	--	--
27	वाशिम	--	--	--	--	--	--	--	--
28	अमरावती	--	--	2	114	2	486	--	--
29	यवतमाळ	--	--	1	40	3	460	--	--
30	वर्धा	--	--	2	90	3	1,124	--	--
31	नागपूर	1	49	7	956	13	1,832	--	--
32	भंडारा	--	--	1	40	1	208	--	--
33	गोंदिया	--	--	--	--	1	134	--	--
34	चंद्रपूर	--	--	1	71	1	213	--	--
35	गडचिरोली	--	--	--	--	--	--	--	--
महाराष्ट्र राज्य		4	188	65	6,883	102	23,404	3	583

TABLE No. 5.8—contd.

इतर प्रकारच्या संस्था/Other Types of Institutions						
इतर Other		शालेय स्तर School Level		संशोधन संस्था/पदवी स्तर Research Institutions/ Degree Level		District
संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	
(57)	(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	(2)
-	-	7	467	11	116	Mumbai
-	-	-	-	-	-	Mumbai Suburban
-	-	1	511	-	-	Thane
-	-	-	-	-	-	Raigad
-	-	-	-	-	-	Ratnagiri
-	-	-	-	-	-	Sindhudurg
-	-	1	90	-	-	Nashik
-	-	1	30	-	-	Dhule
-	-	-	-	-	-	Nandurbar
-	-	1	24	-	-	Jalgaon
-	-	-	-	-	-	Ahmednagar
-	-	2	464	7	302	Pune
-	-	-	-	-	-	Satara
-	-	-	-	1	25	Sangli
-	-	2	296	-	-	Solapur
-	-	2	56	-	-	Kolhapur
-	-	2	319	-	-	Aurangabad
-	-	3	337	-	-	Jalna
-	-	-	-	-	-	Parbhani
-	-	-	-	-	-	Hingoli
-	-	-	-	-	-	Beed
-	-	2	180	-	-	Nanded
-	-	-	-	-	-	Osmanabad
-	-	2	266	-	-	Latur
-	-	1	38	-	-	Buldhana
-	-	1	21	-	-	Akola
-	-	-	-	-	-	Washim
-	-	2	94	-	-	Amravati
-	-	1	34	-	-	Yavatmal
-	-	-	-	-	-	Wardha
-	-	2	157	-	-	Nagpur
-	-	-	-	-	-	Bhandara
-	-	-	-	-	-	Gondiya
-	-	-	-	-	-	Chandrapur
-	-	-	-	-	-	Gadchiroli
-	-	33	3,384	19	443	Maharashtra State

5. शिक्षण/ EDUCATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No.5.9

पटावरील विद्यार्थी व शिक्षकांची संख्या

Enrolment of Students and Number of Teachers

(1999-2000)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा (2)	पूर्व प्राथमिक प्राथमिक माध्यमिक	एकूण प्रशिक्षित शिक्षक Total Number of Trained Teachers			एकूण शिक्षक Total Number of Teachers			पटावरील विद्यार्थी Enrolment (10)	Pre-Primary Primary, Secondary (3)	District (2)
			पुरुष Male (4)	स्त्री Female (5)	एकूण Total (6)	पुरुष Male (7)	स्त्री Female (8)	एकूण Total (9)			
1	मुंबई	पूर्व प्राथमिक									Mumbai
2	मुंबईउपनगर	प्राथमिक	6,137	18,604	24,741	6,302	18,969	25,271	10,73,897	Primary	Mumbai Suburban
		माध्यमिक (उ.मा.सह)	10,414	18,761	29,175	10,705	19,279	29,984	10,39,210	Secondary (including H. Sec.)	
		पूर्व प्राथमिक									
3	ठाणे	प्राथमिक	6,876	12,773	19,649	7,501	14,345	21,846	9,19,418	Primary	Thane
		माध्यमिक (उ.मा.सह)	6,471	6,784	13,255	6,618	7,102	13,720	5,33,006	Secondary (including H. Sec.)	
		पूर्व प्राथमिक				4	4,690	4,694	2,18,775	Pre-Primary	
4	रायगड	प्राथमिक	4,345	3,866	8,211	4,688	4,293	8,981	2,99,329	Primary	Raigad
		माध्यमिक (उ.मा.सह)	3,903	1,632	5,535	3,954	1,729	5,683	1,94,044	Secondary (including H. Sec.)	
		पूर्व प्राथमिक					2,338	2,338	1,22,640	Pre-Primary	
5	रत्नागिरी	प्राथमिक	4,742	3,537	8,279	4,877	3,752	8,629	2,23,753	Primary	Ratnagiri
		माध्यमिक (उ.मा.सह)	2,891	830	3,721	2,903	842	3,745	1,17,656	Secondary (including H. Sec.)	
		पूर्व प्राथमिक					1,018	1,018	24,381	Pre-Primary	
6	सिंधुदुर्ग	प्राथमिक	2,232	2,192	4,424	2,293	2,219	4,512	95,019	Primary	Sindhudurg
		माध्यमिक (उ.मा.सह)	1,875	578	2,453	1,875	578	2,453	71,278	Secondary (including H. Sec.)	
		पूर्व प्राथमिक					13	1,094	1,107	26,556	
7	नाशिक	प्राथमिक	8,709	6,134	14,843	9,082	6,255	15,337	6,04,712	Primary	Nashik
		माध्यमिक (उ.मा.सह)	7,445	2,768	10,213	7,521	2,834	10,355	3,92,799	Secondary (including H. Sec.)	
		पूर्व प्राथमिक					385	385	4,368	Pre-Primary	

तक्ता क्रमांक/TABLE NO.5.9-contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(3)	(2)
8	धुळे	पूर्व प्राथमिक					1,102	1,102	58,755	Pre-Primary	Dhule
		प्राथमिक	3,110	2,042	5,152	3,177	2,087	5,264	1,95,709	Primary	
		माध्यमिक(उ.मा.सह)	4,634	913	5,547	4,702	939	5,641	1,78,138	Secondary (including H. Sec.)	
9	नंदुरबार	पूर्व प्राथमिक					1,287	1,287	1,06,367	Pre-Primary	Nandurbar
		प्राथमिक	3,142	1,011	4,153	3,330	1,064	4,394	1,59,817	Primary	
		माध्यमिक(उ.मा.सह)	2,346	387	2,733	2,364	391	2,755	87,027	Secondary (including H. Sec.)	
10	जळगाव	पूर्व प्राथमिक					2,365	2,365	1,29,768	Pre-Primary	Jalgaon
		प्राथमिक	7,774	3,835	11,609	7,944	3,932	11,876	4,55,238	Primary	
		माध्यमिक(उ.मा.सह)	9,165	1,634	10,799	9,189	1,643	10,832	3,97,288	Secondary (including H. Sec.)	
11	अहमदनगर	पूर्व प्राथमिक				12	2,888	2,900	1,37,014	Pre-Primary	Ahmednagar
		प्राथमिक	7,939	4,690	12,629	8,117	4,834	12,951	4,91,127	Primary	
		माध्यमिक(उ.मा.सह)	8,496	2,137	10,633	8,637	2,216	10,853	3,98,564	Secondary (including H. Sec.)	
12	पुणे	पूर्व प्राथमिक					2,657	2,657	66,425	Pre-Primary	Pune
		प्राथमिक	8,507	11,629	20,136	8,957	12,238	21,195	7,74,002	Primary	
		माध्यमिक(उ.मा.सह)	10,220	6,484	16,704	10,347	6,566	16,913	5,93,790	Secondary (including H. Sec.)	
13	सातारा	पूर्व प्राथमिक					2,320	2,320	90,523	Pre-Primary	Satara
		प्राथमिक	5,948	4,388	10,336	6,052	4,489	10,541	3,24,463	Primary	
		माध्यमिक(उ.मा.सह)	6,447	1,939	8,386	6,498	1,979	8,477	2,72,215	Secondary (including H. Sec.)	
14	सांगली	पूर्व प्राथमिक					1,360	1,360	61,928	Pre-Primary	Sangli
		प्राथमिक	5,195	3,905	9,100	5,299	3,996	9,295	3,18,070	Primary	
		माध्यमिक(उ.मा.सह)	5,134	1,648	6,782	5,151	1,659	6,810	2,37,348	Secondary (including H. Sec.)	
15	सोलापूर	पूर्व प्राथमिक					2,017	2,017	84,234	Pre-Primary	Solapur
		प्राथमिक	8,350	4,882	13,232	8,478	4,933	13,411	5,10,225	Primary	
		माध्यमिक(उ.मा.सह)	7,183	1,691	8,874	7,263	1,715	8,978	3,27,454	Secondary (including H. Sec.)	
16	कोल्हापूर	पूर्व प्राथमिक					1,897	1,897	86,754	Pre-Primary	Kolhapur
		प्राथमिक	7,150	4,013	11,163	7,209	4,069	11,278	4,06,264	Primary	
		माध्यमिक(उ.मा.सह)	7,029	1,877	8,906	7,074	1,885	8,959	3,08,878	Secondary (including H. Sec.)	
17	औरंगाबाद	पूर्व प्राथमिक					2,245	2,245	1,40,508	Pre-Primary	Aurangabad
		प्राथमिक	5,367	3,520	8,887	5,785	3,761	9,546	4,69,089	Primary	
		माध्यमिक(उ.मा.सह)	3,865	1,744	5,609	3,903	1,753	5,656	2,18,049	Secondary (including H. Sec.)	
18	जालना	पूर्व प्राथमिक					527	527	22,374	Pre-Primary	Jalna
		प्राथमिक	4,025	978	5,003	4,285	1,045	5,330	2,74,492	Primary	
		माध्यमिक(उ.मा.सह)	2,274	419	2,693	2,315	430	2,745	1,07,569	Secondary (including H. Sec.)	

तक्ता क्रमांक/TABLE NO.5.9-contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(3)	(2)
19	परमणी	पूर्व प्राथमिक					453	453	18,149	Pre-Primary	Parbhani
		प्राथमिक	3,937	1,324	5,261	4,229	1,407	5,636	2,66,108	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)	2,242	484	2,726	2,340	488	2,828	1,02,731	Secondary (including H. Sec.)	
20	हिंगोली	पूर्व प्राथमिक					1,657	1,657	64,330	Pre-Primary	Hingoli
		प्राथमिक	2,822	513	3,335	3,057	619	3,676	1,70,285	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)	1,403	158	1,561	1,488	168	1,656	58,055	Secondary (including H. Sec.)	
21	बीड	पूर्व प्राथमिक					638	638	21,190	Pre-Primary	Beed
		प्राथमिक	5,908	1,972	7,880	6,489	2,115	8,604	3,67,381	Primary	
		माध्यमिक(उ.मा.सह)	4,868	774	5,642	4,937	786	5,723	2,06,573	Secondary (including H. Sec.)	
22	नांदेड	पूर्व प्राथमिक					503	503	13,027	Pre-Primary	Nanded
		प्राथमिक	7,647	2,128	9,775	8,112	2,291	10,403	4,46,543	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)	5,091	950	6,041	5,159	967	6,126	2,35,937	Secondary (including H. Sec.)	
23	उस्मानाबाद	पूर्व प्राथमिक					1,411	1,411	1,16,389	Pre-Primary	Osmanabad
		प्राथमिक	4,385	1,229	5,614	4,512	1,260	5,772	2,15,347	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)	3,203	452	3,655	3,231	462	3,693	1,24,503	Secondary (including H. Sec.)	
24	लातूर	पूर्व प्राथमिक					235	235	7,473	Pre-Primary	Latur
		प्राथमिक	5,673	1,555	7,228	6,209	1,750	7,959	3,31,911	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)	5,435	973	6,408	5,445	974	6,419	2,24,605	Secondary (including H. Sec.)	
25	बुलढाणा	पूर्व प्राथमिक					564	564	17,997	Pre-Primary	Buldhana
		प्राथमिक	5,870	1,398	7,268	6,054	1,472	7,526	3,05,207	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)	4,260	622	4,882	4,292	626	4,918	1,95,892	Secondary (including H. Sec.)	
26	अकोला	पूर्व प्राथमिक					1,667	1,667	85,787	Pre-Primary	Akola
		प्राथमिक	2,899	1,986	4,885	2,966	2,298	5,264	2,19,759	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)	3,175	1,071	4,246	3,232	1,101	4,333	1,57,266	Secondary (including H. Sec.)	
27	वाशिम	पूर्व प्राथमिक					887	887	26,610	Pre-Primary	Washim
		प्राथमिक	2,698	683	3,381	2,750	730	3,480	1,48,582	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)	2,030	325	2,355	2,085	338	2,423	95,208	Secondary (including H. Sec.)	
28	अमरावती	पूर्व प्राथमिक					970	970	23,912	Pre-Primary	Amravati
		प्राथमिक	5,111	3,552	8,663	5,249	3,617	8,866	3,27,647	Primary	
		माध्यमिक (उ.मा.सह)	4,885	2,068	6,953	4,918	2,108	7,026	2,41,854	Secondary (including H. Sec.)	
29	यवतमाळ	पूर्व प्राथमिक					2,225	2,225	1,99,152	Pre-Primary	Yavatmal
		प्राथमिक	5,701	2,544	8,245	5,875	2,660	8,535	3,60,192	Primary	
		माध्यमिक(उ.मा.सह)	3,807	1,050	4,857	3,855	1,057	4,912	1,77,738	Secondary (including H. Sec.)	

तक्ता क्रमांक/TABLE NO.5.9-contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(3)	(2)
30	वर्धा	पूर्व प्राथमिक	-	-	-	-	932	932	24,639	Pre-Primary	Wardha
		प्राथमिक	2,420	1,682	4,102	2,434	1,748	4,182	1,31,711	Primary	
		माध्यमिक(उ.मा.सह)	2,815	1,055	3,870	2,824	1,060	3,884	1,30,697	Secondary (including H. Sec.)	
31	नागपूर	पूर्व प्राथमिक	-	-	-	-	702	702	34,521	Pre-Primary	Nagpur
		प्राथमिक	4,836	7,943	12,779	4,938	8,083	13,021	4,50,008	Primary	
		माध्यमिक(उ.मा.सह)	7,076	4,896	11,972	7,174	4,987	12,161	3,88,534	Secondary (including H. Sec.)	
32	भंडारा	पूर्व प्राथमिक	-	-	-	-	992	992	52,579	Pre-Primary	Bhandara
		प्राथमिक	2,357	1,634	3,991	2,398	1,683	4,081	1,36,334	Primary	
		माध्यमिक(उ.मा.सह)	2,761	713	3,474	2,788	720	3,508	1,24,092	Secondary (including H. Sec.)	
33	गोंदिया	पूर्व प्राथमिक	-	-	-	6	1,004	1,010	41,316	Pre-Primary	Gondiya
		प्राथमिक	3,508	1,132	4,640	3,576	1,234	4,810	1,63,960	Primary	
		माध्यमिक(उ.मा.सह)	2,670	599	3,269	2,713	608	3,321	1,13,240	Secondary (including H. Sec.)	
34	चंद्रपूर	पूर्व प्राथमिक	-	-	-	-	1,987	1,987	23,597	Pre-Primary	Chandrapur
		प्राथमिक	5,099	2,225	7,324	5,489	2,412	7,901	2,64,335	Primary	
		माध्यमिक(उ.मा.सह)	4,014	1,365	5,379	4,090	1,388	5,478	1,98,102	Secondary (including H. Sec.)	
35	गडचिरोली	पूर्व प्राथमिक	-	-	-	-	1,362	1,362	1,20,402	Pre-Primary	Gadchiroli
		प्राथमिक	2,862	732	3,594	3,463	820	4,283	1,42,211	Primary	
		माध्यमिक(उ.मा.सह)	2,063	339	2,402	2,163	359	2,522	83,427	Secondary (including H. Sec.)	
महाराष्ट्र राज्य	पूर्व प्राथमिक	-	-	-	35	48,679	48,714	22,87,925	Pre-Primary	Maharashtra State	
	प्राथमिक	1,73,281	1,26,231	2,99,512	1,81,176	1,32,480	3,13,656	1,20,42,145	Primary		
	माध्यमिक(उ.मा.सह)	1,61,590	70,120	2,31,710	1,63,753	71,737	2,35,490	83,32,767	Secondary (including H. Sec.)		

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source :- Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune

5. शिक्षण /
तक्ता क्रमांक /
पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक व माध्यमिक शाळांमधील
Number of pupils in Pre-Primary, Primary

अ.क्र.	जिल्हे	पूर्व प्राथमिक	इयत्ता १ली	इयत्ता २री	इयत्ता ३री	इयत्ता ४थी	इयत्ता ५वी
Sr. No.		Pre-Primary	Std.I	Std.II	Std.III	Std.IV	Std.V
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	मुंबई	15,485	2,24,162	2,09,838	205,810	2,13,406	2,45,530
2	मुंबई उपनगर						
3	ठाणे	2,18,775	1,79,923	1,65,993	156,115	1,73,662	1,70,299
4	रायगड	1,22,640	61,541	56,102	58,054	61,086	54,297
5	रत्नागिरी	24,381	35,122	36,117	36,445	39,694	41,296
6	सिंधुदुर्ग	26,556	16,005	15,784	15,927	17,456	18,905
7	नाशिक	4,368	1,24,319	1,18,124	121,045	1,22,785	1,08,786
8	धुळे	58,755	49,373	42,117	42,367	43,071	35,234
9	नंदुरवार	1,06,367	40,395	36,827	32,558	31,392	23,381
10	जळगाव	1,29,768	96,708	93,123	94,942	97,410	91,671
11	अहमदनगर	1,37,014	99,929	95,911	102,761	1,18,500	1,05,234
12	पुणे	66,425	1,49,134	1,41,750	141,772	1,55,133	1,54,531
13	सातारा	90,523	57,209	55,854	60,485	72,222	68,790
14	सांगली	61,928	56,832	55,649	60,543	70,840	63,320
15	सोलापूर	84,234	98,755	96,999	94,053	1,05,669	1,00,691
16	कोल्हापूर	86,754	74,145	74,188	70,683	70,180	80,580
17	औरंगाबाद	1,40,508	92,031	89,391	91,226	86,287	72,627
18	जालना	22,374	54,348	52,967	57,869	52,229	41,926
19	परभणी	18,149	55,276	52,577	49,937	48,091	40,841
20	हिंगोली	64,330	35,046	30,795	32,710	32,373	24,295
21	बीड	21,190	77,133	72,195	77,964	70,796	60,633
22	नांदेड	13,027	1,11,890	91,100	88,135	79,892	65,714
23	उस्मानाबाद	1,16,389	39,595	38,613	40,604	40,010	40,077
24	लातूर	7,473	72,344	61,862	59,759	54,030	61,657
25	बुलढाणा	17,997	56,702	56,050	60,609	66,852	58,016
26	अकोला	85,787	41,120	40,551	51,084	43,527	39,896
27	वाशिम	26,610	28,081	27,141	31,932	30,898	26,402
28	अमरावती	23,912	64,115	63,803	66,212	65,218	66,782
29	यवतमाळ	1,99,152	72,178	65,737	66,638	67,133	57,804
30	वर्धा	24,639	25,690	25,720	26,827	28,813	27,005
31	नागपूर	34,521	90,961	91,411	93,894	94,364	85,326
32	भंडारा	52,579	26,633	24,645	24,326	28,102	26,599
33	गोंदिया	41,316	28,817	26,578	27,606	32,213	29,990
34	चंद्रपूर	23,597	49,282	46,678	48,648	53,100	53,060
35	गडचिरोली	1,20,402	30,156	25,096	25,505	27,324	23,780
महाराष्ट्र राज्य		22,87,925	24,14,950	22,77,286	23,15,045	23,93,758	22,64,975

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

EDUCATION

TABLE No.5.10

विद्यार्थ्यांची इयत्तावार संख्या (३०.९.१९९९)

and Secondary Schools by Standard (30.9.1999)

इयत्ता ६वी	इयत्ता ७वी	इयत्ता ८वी	इयत्ता ९वी	इयत्ता १०वी	इयत्ता ११वी	इयत्ता १२वी	एकूण	Districts
Std.VI	Std.VII	Std.VIII	Std.IX	Std.X	Std.XI	Std.XII	Grand Total	(2)
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
221,075	2,03,979	2,11,033	1,79,299	1,30,158	1,07,370	89,860	22,41,520	Mumbai Mumbai Suburban
1,40,458	1,27,229	1,16,121	1,01,432	69,757	42,938	34,212	14,78,139	Thane
45,020	40,728	38,829	36,080	22,830	12,395	9,046	4,96,008	Raigad
36,617	33,760	29,437	25,737	17,605	8,675	6,223	3,46,728	Ratnagiri
16,688	15,654	15,174	14,996	11,660	5,728	4,682	1,68,659	Sindhudurg
95,927	87,375	75,932	67,140	48,079	27,578	24,765	10,21,855	Nashik
30,963	30,685	28,116	27,244	23,716	13,742	12,751	3,79,379	Dhule
18,554	15,722	13,037	12,704	11,073	7,662	6,376	2,49,681	Nandurbar
83,635	73,583	58,659	71,031	64,485	27,808	26,140	8,79,195	Jalgaon
84,585	75,820	66,517	60,499	46,838	30,696	24,602	9,11,892	Ahmednagar
1,34,425	1,26,191	1,21,881	1,12,399	81,153	48,338	38,297	14,05,004	Pune
59,017	55,223	50,563	50,863	39,174	25,185	20,581	6,15,166	Satara
52,963	48,126	44,827	46,902	32,841	19,735	15,924	5,68,502	Sangli
87,769	74,841	61,285	54,100	38,895	23,890	18,626	8,55,573	Solapur
74,524	68,320	63,099	58,686	46,587	34,027	25,640	7,40,659	Kolhapur
64,482	55,432	44,801	41,115	33,658	21,627	19,040	7,11,717	Aurangabad
32,348	27,162	20,901	17,910	14,063	7,522	6,640	3,85,885	Jalna
33,944	28,874	20,834	18,000	13,651	7,374	6,746	3,76,145	Parbhani
21,543	17,205	12,097	10,504	7,523	3,721	3,558	2,31,370	Hingoli
49,804	45,009	37,169	32,973	28,165	19,351	17,069	5,88,261	Beed
57,915	51,107	40,574	37,749	31,644	19,616	18,948	6,94,284	Nanded
35,466	29,203	24,783	22,049	18,071	10,231	9,518	3,48,220	Osmanabad
57,024	57,461	38,461	36,174	30,918	18,689	19,309	5,67,688	Latur
47,560	41,539	35,711	33,175	24,801	13,523	12,012	5,06,550	Buldhana
34,355	31,914	28,769	25,962	22,736	13,664	12,050	3,85,628	Akola
22,171	19,007	17,061	15,039	13,582	8,486	7,569	2,47,369	Washim
51,483	47,427	44,624	41,113	33,952	19,725	17,338	5,81,792	Amravati
48,207	44,564	37,872	33,656	28,744	13,776	12,162	5,48,471	Yavatmal
24,706	23,532	22,605	21,552	19,970	12,160	10,932	2,69,512	Wardha
84,563	79,980	66,169	54,873	65,146	32,285	30,186	8,69,158	Nagpur
24,310	22,736	21,996	20,800	19,525	11,867	11,456	2,62,795	Bhandara
27,021	24,458	22,567	20,857	19,072	11,307	9,548	2,80,034	Gondiya
47,502	41,258	37,605	34,592	29,574	16,915	14,745	4,72,959	Chandrapur
21,025	18,927	15,610	14,034	12,174	7,637	6,539	2,27,807	Gadchiroli
19,67,649	17,84,031	15,84,719	14,51,039	11,51,820	7,05,243	6,03,090	2,09,13,605	Maharashtra State

Source :- Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक /Table No. 5.11

प्राथमिक व माध्यमिक (उच्च माध्यमिकसह) शिक्षण संस्थांतील विद्यार्थ्यांची शिक्षणाच्या माध्यमानुसार संख्या
Number of pupils in Primary and Secondary (Including higher secondary) Institutions According to Medium of Instructions
(1999-2000)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा (1)	प्राथमिक/ माध्यमिक (3)	मराठी Marathi (4)	गुजराथी Gujarathi (5)	उर्दू Urdu (6)	हिंदी Hindi (7)	सिंधी Sindhi (8)	इंग्रजी English (9)	इतर Others (10)	एकूण Grand Total (11)	Primary/ Secondary (3)	District (2)
1	मुंबई	प्राथमिक	4,37,112	56,294	1,34,949	1,62,926	-	2,47,105	35511	10,73,897	Primary	Mumbai
2	मुंबईउपनगर	माध्यमिक									4,83,434	68,770
3	ठाणे	प्राथमिक	5,59,721	26,257	43,117	72,838	6184	2,00,225	11076	9,19,418	Primary	Thane
		माध्यमिक	3,17,734	14,293	29,430	27,381	10657	1,32,509	1002	5,33,006	Secondary	
4	रायगड	प्राथमिक	2,78,710	25	11,992	839	-	7,763	-	2,99,329	Primary	Raigad
		माध्यमिक	1,69,464	95	9,746	1,138	-	13,601	-	1,94,044	Secondary	
5	रत्नागिरी	प्राथमिक	2,04,486	-	13,723	-	-	5,544	-	2,23,753	Primary	Ratnagiri
		माध्यमिक	1,08,053	-	7,234	-	-	2,369	-	1,17,656	Secondary	
6	सिंधुदुर्ग	प्राथमिक	92,048	-	967	-	-	2,004	-	95,019	Primary	Sindhudurg
		माध्यमिक	70,750	-	442	-	-	86	-	71,278	Secondary	
7	नाशिक	प्राथमिक	5,13,945	200	72,782	1,074	-	16,711	-	6,04,712	Primary	Nashik
		माध्यमिक	3,33,001	1,556	10,904	1,007	35	46,296	-	3,92,799	Secondary	
8	धुळे	प्राथमिक	1,78,981	-	13,805	351	77	2,495	-	1,95,709	Primary	Dhule
		माध्यमिक	1,64,026	-	9,370	309	601	3,832	-	1,78,138	Secondary	
9	नंदुरबार	प्राथमिक	1,55,183	208	3,274	-	279	873	-	1,59,817	Primary	Nandurbar
		माध्यमिक	80,866	1,174	4,209	-	-	778	-	87,027	Secondary	
10	जळगाव	प्राथमिक	3,96,136	19	47,968	3,175	853	7,087	-	4,55,238	Primary	Jalgaon
		माध्यमिक	3,76,117	-	11,908	4,097	821	4,345	-	3,97,288	Secondary	
11	अहमदनगर	प्राथमिक	4,69,724	10	11,395	574	-	9,424	-	4,91,127	Primary	Ahmednagar
		माध्यमिक	3,82,635	-	4,219	547	-	11,163	-	3,98,564	Secondary	
12	पुणे	प्राथमिक	6,20,199	2,564	81,199	4,233	55	65,076	676	7,74,002	Primary	Pune
		माध्यमिक	4,79,850	197	7,106	5,181	43	1,01,321	92	5,93,790	Secondary	
13	सातारा	प्राथमिक	3,17,004	-	1,533	-	-	5,926	-	3,24,463	Primary	Satara
		माध्यमिक	2,63,742	-	732	-	-	7,741	-	2,72,215	Secondary	
14	सांगली	प्राथमिक	2,92,846	199	6,855	-	-	5,289	12,881	3,18,070	Primary	Sangli
		माध्यमिक	2,26,105	306	1,801	-	-	3,984	5,152	2,37,348	Secondary	
15	सोलापूर	प्राथमिक	4,65,715	138	20,661	402	-	4,826	18,483	5,10,225	Primary	Solapur
		माध्यमिक	3,09,404	-	9,748	124	-	5,709	2,469	3,27,454	Secondary	
16	कोल्हापूर	प्राथमिक	3,89,778	59	7,378	135	269	8,492	153	4,06,264	Primary	Kolhapur
		माध्यमिक	2,95,800	139	1,832	-	349	10,758	-	3,08,878	Secondary	
17	औरंगाबाद	प्राथमिक	4,11,051	-	46,322	472	-	11,244	-	4,69,089	Primary	Aurangabad
		माध्यमिक	1,89,608	-	18,804	972	-	8,665	-	2,18,049	Secondary	

तक्का क्रमांक/ Table No. 5.11—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(3)	(2)
18	जालना	प्राथमिक	2,54,145	263	15,630	2,080	-	2,341	33	2,74,492	Primary	Jalna
		माध्यमिक	97,155	-	6,281	2,527	-	1,606	-	1,07,569	Secondary	
19	परभणी	प्राथमिक	2,44,331	-	20,677	-	-	1,100	-	2,66,108	Primary	Parbhani
		माध्यमिक	93,227	-	7,715	-	-	1,789	-	1,02,731	Secondary	
20	हिंगोली	प्राथमिक	1,61,595	-	8,029	164	-	497	-	1,70,285	Primary	Hingoli
		माध्यमिक	55,868	-	1,023	424	-	740	-	58,055	Secondary	
21	बीड	प्राथमिक	3,43,211	-	22,413	-	-	1,757	-	3,67,381	Primary	Beed
		माध्यमिक	1,94,897	-	10,677	-	-	999	-	2,06,573	Secondary	
22	नांदेड	प्राथमिक	3,97,843	-	43,631	2,168	-	2,841	60	4,46,543	Primary	Nanded
		माध्यमिक	2,22,831	-	9,575	578	-	2,953	-	2,35,937	Secondary	
23	उस्मानाबाद	प्राथमिक	2,10,123	-	4,925	-	-	299	-	2,15,347	Primary	Osmanabad
		माध्यमिक	1,21,914	-	2,301	-	-	288	-	1,24,503	Secondary	
24	लातूर	प्राथमिक	3,13,257	-	17,261	-	-	1,393	-	3,31,911	Primary	Latur
		माध्यमिक	2,17,246	-	5,111	-	-	2,248	-	2,24,605	Secondary	
25	बुलढाणा	प्राथमिक	2,66,266	-	33,638	551	-	4,752	-	3,05,207	Primary	Buldhana
		माध्यमिक	1,83,313	-	10,838	931	-	810	-	1,95,892	Secondary	
26	अकोला	प्राथमिक	1,67,979	103	36,970	3,999	727	9,981	-	2,19,759	Primary	Akola
		माध्यमिक	1,30,807	-	18,381	3,207	-	4,871	-	1,57,266	Secondary	
27	वाशिम	प्राथमिक	1,32,797	-	12,599	1,593	-	1,593	-	1,48,582	Primary	Washim
		माध्यमिक	88,915	-	5,530	471	-	292	-	95,208	Secondary	
28	अमरावती	प्राथमिक	2,21,268	32	68,786	16,729	-	20,832	-	3,27,647	Primary	Amravati
		माध्यमिक	2,17,488	-	16,648	5,097	-	2,621	-	2,41,854	Secondary	
29	यवतमाळ	प्राथमिक	3,36,365	-	15,245	2,948	-	5,634	-	3,60,192	Primary	Yavatmal
		माध्यमिक	1,60,628	-	12,426	3,276	-	1,408	-	1,77,738	Secondary	
30	वर्धा	प्राथमिक	1,20,997	93	1,806	2,779	-	6,036	-	1,31,711	Primary	Wardha
		माध्यमिक	1,23,296	-	2,062	3,098	-	2,241	-	1,30,697	Secondary	
31	नागपूर	प्राथमिक	3,18,448	1,208	24,426	55,159	-	50,767	-	4,50,008	Primary	Nagpur
		माध्यमिक	3,06,899	349	16,770	44,979	-	19,537	-	3,88,534	Secondary	
32	भंडार	प्राथमिक	1,32,458	-	570	1,636	-	1,670	-	1,36,334	Primary	Bhandara
		माध्यमिक	1,19,305	-	607	2,175	-	2,005	-	1,24,092	Secondary	
33	गोंदिया	प्राथमिक	1,32,001	36	188	28,457	-	3,278	-	1,63,960	Primary	Gondiya
		माध्यमिक	1,06,902	49	65	5,273	-	787	164	1,13,240	Secondary	
34	चंद्रपूर	प्राथमिक	2,33,416	-	4,202	7,248	-	12,562	6,907	2,64,335	Primary	Chandrapur
		माध्यमिक	1,75,477	-	1,400	8,990	-	11,198	1,037	1,98,102	Secondary	
35	गडचिरोली	प्राथमिक	1,34,098	-	456	6,899	-	758	-	1,42,211	Primary	Gadchiroli
		माध्यमिक	79,474	-	334	3,215	-	404	-	83,427	Secondary	
	महाराष्ट्र राज्य	प्राथमिक	99,03,237	87,708	8,49,372	3,79,429	8,444	7,28,175	85,780	1,20,42,145	Primary	Maharashtra
		माध्यमिक	69,46,231	86,928	3,08,100	2,05,208	12,506	7,56,548	17,246	83,32,767	Secondary	State

5. शिक्षण / EDUCATION

तयता क्रमांक / TABLE No.5.12

प्रमुख परीक्षांचे निकाल

Examination Results (Major Examinations) March 2000

अ.क्र. Sr. No.	परीक्षा	परीक्षेला बसलेल्यांची संख्या Number appeared			उत्तीर्ण झालेल्यांची संख्या Number passed			Examination
		मुलगे	मुली	एकूण	मुलगे	मुली	एकूण	
		Boys	Girls	Total	Boys	Girls	Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	कला- बॅचलर ऑफ आर्ट्स मास्टर ऑफ आर्ट्स एम.बी.ए. पीएच.डी. / एम.फिल.	66,395 23,562 4,808 377	56,473 17,940 1,231 126	1,21,868 41,502 6,037 503	32,509 11,316 3,988 227	33,664 9,482 1,111 95	66,173 20,778 5,097 322	Arts- Bachelor of Arts Master of Arts M.B.A. Ph.D./M.Phil
2	शास्त्र- बॅचलर ऑफ सायन्स मास्टर ऑफ सायन्स पीएच.डी.	18,076 3,980 185	13,835 3,020 90	31,911 7,000 275	9,125 2,131 162	9,689 2,185 83	18,814 4,316 245	Science- Bachelor of Science. Master of Science. Ph.D.
3	वाणिज्य- बॅचलर ऑफ कॉमर्स मास्टर ऑफ कॉमर्स पीएच.डी. / एम.फिल.	43,819 8,171 71	37,828 7,292 18	81,647 15,463 89	20,625 1,930 84	20,826 2,300 16	41,451 4,230 80	Commerce- Bachelor of Commerce Master of Commerce Ph.D./M.Phil
4	वैद्यकीय- एम.बी.बी.एस. एम.डी. / एम.एस. एम.एससी. (मेडिसिन)	1,336 406 6	663 280 6	1,999 686 12	649 291 2	328 189 3	977 480 5	Medical- M.B.B.S. M.D./M.S. M. Sc. (Medicine)
5	शुभुषा- बी.एससी. (परिचर्या) एम.एससी. (परिचर्या)	22 8	198 76	220 84	16 5	185 73	201 78	Nursing- B.Sc. (Nursing) M.Sc. (Nursing)
6	दंतशास्त्र- बी.डी.एस. एम.डी.एस.	264 12	314 16	578 28	176 6	226 9	402 15	Dentia- B.D.S. M.D.S.
7	अभियांत्रिकी- बी.ई. (स्थापत्य) बी.ई. (विद्युत) बी.ई. (यांत्रिकी) बी.ई. (मेटलर्जी) बी.ई. (केमिकल) एम.ई. (स्थापत्य) एम.ई. (विद्युत) एम.ई. (यांत्रिकी) एम.ई. (मेटलर्जी) एम.ई. (केमिकल)	2,000 2,322 4,808 98 883 168 68 136 26 99	211 305 15 4 62 25 14 5 6 9	2,211 2,627 4,823 102 945 193 82 141 31 108	1,061 1,570 3,232 76 575 32 15 15 2 89	152 232 11 4 49 2 3 1 1 9	1,213 1,802 3,243 80 624 34 18 16 3 98	Engineering- B.E. (Civil) B.E. (Electrical) B.E. (Mechanical) B.E. (Metallurgy) B.E. (Chemical) M.E. (Civil) M.E. (Electrical) M.E. (Mechanical) M.E. (Metallurgy) M.E. (Chemical)
8	वास्तुशास्त्र- बॅचलर ऑफ आर्किटेक्चर डिग्री इन फाईन आर्ट	361 737	356 469	717 1,206	214 372	279 276	493 648	Architecture- Bachelor of Architecture Degree in F.A.
9	विधी - बॅचलर ऑफ लॉ./एलएल.बी. मास्टर ऑफ लॉ./एलएल.एम. पीएच.डी.	4,958 786 9	2,395 453 3	7,353 1,239 12	2,417 241 9	1,040 161 3	3,457 402 12	Law- Bachelor of Law/LL.B. Master of Law/LL.M. Ph.D.

सफ़ता क्रमांक / TABLE NO.5.12-contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
10	शिक्षण-							Education-
	बी.एड	9,955	7,799	17,754	8,260	6,817	15,077	B.Ed.
	एम.एड	1,472	883	2,355	481	474	935	M.Ed.
	डी.एड							D.Ed.
	बी.पी.एड	6,215	1,309	7,524	5,086	1,039	6,125	B.P.Ed.
	एम.पी.एड	436	96	532	324	85	409	M.P.Ed.
	एस.एस.सी. (१० वी)	854,108	5,81,598	14,15,702	4,09,326	2,95,478	7,04,804	S.S.C. (Xth)
	एच.एस.सी. (१२ वी)	483,355	2,96,807	7,80,162	2,70,314	2,01,900	4,72,214	H.S.C. (xii)th
	जी.सी.सी.	129,212	1,03,209	2,32,421	75,508	64,532	1,40,040	G.C.C.
	जी.सी.डी.	141	86	227	3	3	6	G.C.D.
	बी.आर.एल.	12	9	21	8	7	15	B.R.L.
11	शेतकी-							Agriculture-
	बी.एससी.	18,076	13,835	31,911	9,125	9,889	18,814	B.Sc.
	एम.एससी.	3,980	3,020	7,000	2,131	2,185	4,316	M.Sc.
	डॉक्टरेट / पीएच.डी.	185	90	275	162	83	245	Doctorate / Ph.D.
12	औषधीशास्त्र-							Medicine-
	बॅचलर ऑफ फार्मसी	1,146	362	1,508	977	335	1,312	Bachelor of Pharmacy
	मास्टर ऑफ फार्मसी	6	8	14	6	8	14	Master of Pharmacy
13	तंत्रशास्त्र-							Technology-
	बॅचलर ऑफ टेक्नॉलॉजी	365	185	550	335	167	502	Bachelor of Technology
	मास्टर ऑफ टेक्नॉलॉजी	40	4	44	23	4	27	Master of Technology
	बी.एससी. (टेक्नॉलॉजी)	81	21	102	60	17	77	B.Sc.Tech.
	एम.एससी. (टेक्नॉलॉजी)	4	2	6	1	1	2	M.Sc.Tech.
14	आयुर्वेद-							Ayurved-
	बी.ए.एम.एस.	405	260	665	291	189	480	B.A.M.S. /
	बी.एस.ए.एम.	712	519	1,231	306	191	497	B.S.A.M.
15	गृहशास्त्र-							Home Science-
	बी.एससी.(गृहशास्त्र)	5	846	851	-	677	677	B.Sc. (Home Science)
	एम.एससी.(गृहशास्त्र)	-	216	216	-	184	184	M.Sc. (Home Science)
	पीएच.डी.	-	3	3	-	-	-	Ph.D.
16	वस्त्रनिर्माण-							Textile-
	बॅचलर ऑफ टेक्स्टाइल्स	121	7	128	101	6	107	Bachelor of Textiles
17	ग्रंथपाल शास्त्र-							Library Science-
	बॅचलर ऑफ लायब्ररी सायन्स	816	609	1,425	393	389	782	Bachelor of Library Science
	मास्टर ऑफ लायब्ररी	51	38	89	33	31	64	Master of Library
18	समाज सेवा-							Social Work-
	बॅचलर ऑफ सोशल वर्क	234	243	477	124	146	270	Bachelor of Social Work
	मास्टर ऑफ सोशल वर्क	1,050	672	1,722	684	447	1,131	Master of Social Work
19	वृत्तपत्र विद्या-							Journallism-
	बॅचलर ऑफ जर्नालिझम	358	132	490	269	83	352	Bachelor of Journalism
20	पशुवैद्यक शास्त्र-							Veterinary Science-
	बी.व्ही.एससी.	1,248	148	1,396	1,220	140	1,360	B.V.Sc.
	एम.व्ही.एससी.	120	17	137	120	17	137	M.V.Sc.

आधार : १) शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

२) तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source : 1) Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune

2) Directorate of Technical Education, Govt. of Maharashtra, Mumbai

5. शिक्षण /
तक्ता क्रमांक /
संस्थेच्या प्रकारानुसार तांत्रिक शिक्षण संस्था /
(1999-

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा	अभियांत्रिकी आणि तंत्रशास्त्रीय महाविद्यालये Engineering & Technological Colleges	तंत्र निकेतन Poly- technic	इतर पदविका संस्था Other Diploma Institutions	औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था Industrial Training Institutions	उच्च तांत्रिक विद्यालये/ केंद्रे Technical High Schools/ Centres	मुल्योद्योग प्रशिक्षण आणि संबंधित सूचना केंद्रे Basic Training & related Instruction Centres
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	मुंबई	5	3	9	10	8	27
2	मुंबईउपनगर	14	13	14	15	15	25
3	ठाणे	15	12	6	26	20	14
4	रायगड	4	3	1	18	7	3
5	रत्नागिरी	3	3	3	16	9	2
6	सिंधुदुर्ग	0	1	0	8	5	1
7	नाशिक	4	5	7	43	16	4
8	धुळे	3	4	2	10	8	1
9	नंदुरबार	2	0	2	9	3	
10	जळगाव	5	9	4	50	16	1
11	अहमदनगर	6	7	3	31	21	1
12	पुणे	23	14	14	44	38	15
13	सातारा	2	4	2	15	9	3
14	सांगली	4	6	2	14	21	2
15	सोलापूर	3	5	2	15	27	4
16	कोल्हापूर	7	6	4	21	27	3
17	औरंगाबाद	7	3	2	20	13	4
18	जालना	0	1	1	11	2	
19	परभणी	0	1	1	7	4	1
20	हिंगोली	0	0	0	6	2	
21	बीड	1	3	2	14	6	1
22	नांदेड	2	2	1	13	7	1
23	उस्मानाबाद	2	1	1	10	6	
24	लातूर	3	6	1	11	5	1
25	बुलढाणा	2	2	1	16	7	1
26	अकोला	2	3	1	10	7	1
27	वाशिम	0	1	0	6	5	
28	अमरावती	3	7	2	16	13	1
29	यवतमाळ	2	3	5	18	7	1
30	वर्धा	1	2	1	13	5	2
31	नागपूर	13	14	13	46	9	2
32	भंडारा	2	2	1	11	2	3
33	गोंदिया	0	0	1	9	2	
34	चंद्रपूर	2	3	0	22	6	1
35	गडचिरोली	0	1	0	12	3	
	महाराष्ट्र राज्य	142	150	109	616	361	126

आधार :- १) व्यवसाय शिक्षण प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
२) तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

EDUCATION

TABLE No.5.13

Technical Institutions by type of Institutions

2000)

+२स्तरीय व्यावसायिक शिक्षण योजना	औद्योगिक कामगारांचे अर्धवेळ वर्ग	शिल्पकारांकर आणि इतर तांत्रिक प्रमाणपत्र देणा-या संस्था	प्रगत व्यवसाय शिक्षण पध्दती	+२स्तरीय केंद्रशासन पुरस्कृत व्यवसाय शिक्षण अभ्यासक्रम संस्था	एकूण Grand Total	District
Vocational Centres at + 2 stage	Parttime classes for Industrial workers	Institution of Crafts and other Technical certificate courses	Advanced Vocational training system	Centrally Sponsored at + 2 stage vocational education institutes	(14)	(2)
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
20	1	115		13	211	Mumbai
16		164		22	298	Mumbai Suburban
10	1	109	1	23	237	Thane
7		59		15	117	Raigad
4		33		14	87	Ratnagiri
2		53		15	85	Sindhudurg
14	1	128	1	48	271	Nashik
7		40		26	101	Dhule
1		41		6	64	Nandurbar
10		154		50	299	Jalgaon
11	1	93		26	200	Ahmednagar
21	1	159	1	90	420	Pune
12		99		35	181	Satara
10		103		39	201	Sangli
10	1	133		31	231	Solapur
6	1	87	1	34	197	Kolhapur
10	1	91	1	37	189	Aurangabad
1		29		5	50	Jalna
2		24		20	60	Parbhani
1		20		6	35	Hingoli
2		49		40	118	Beed
7		83	1	20	137	Nanded
4		80		20	124	Osmanabad
7		134		73	241	Latur
5		49		31	114	Buldhana
15		61		34	134	Akola
3		40		20	75	Washim
15	1	318	1	110	487	Amravati
4		88		27	155	Yavatmal
8		92		21	145	Wardha
18	1	521	1	68	706	Nagpur
6		116		19	162	Bhandara
1		27		4	44	Gondiya
7	1	68		33	143	Chandrapur
1		32		14	63	Gadchiroli
278	11	3,492	8	1,089	6,382	Maharashtra State

Source : 1) Directorate of Vocational Education and Training, Govt. of Maharashtra, Mumbai

2) Directorate of Technical Education, Govt. of Maharashtra, Mumbai

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.14

शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील मंजूर केलेल्या जागा, प्रवेश क्षमता आणि उत्तीर्ण झालेल्यांची संख्या
Number of sanctioned seats, intake capacity and outturn of Govt. Industrial Training Institutes
(1999-2000)

अनु.क्र. Sr. No.	व्यवसायाचे नाव (2)	मंजूर जागा Sanctioned Seats (3)	प्रवेश क्षमता IntakeCapacity (4)	उत्तीर्ण झालेले Passed (Outturn) (5)	Name of the Trade (2)
1	आरेखक यांत्रिकी	2,784	2,784	641	Draftsman (Mechanic)
2	आरेखक स्थापत्य	2,124	2,124	506	Draftsman (Civil)
3	सर्वेक्षक	656	656	265	Surveyor
4	जोडारी	15,152	15,152	3,963	Filter
5	कातारी	3,580	3,580	1,096	Turner
6	यंत्रकारागीर	2,320	2,320	676	Mechinist
7	यंत्रकारागीर (घर्षक)	972	972	347	Mechinist (Gr.)
8	बंधकार	384	384	154	Pattern Maker
9	यांत्रिक (प्रशीतन व वातानुकूलीकरण)	2,256	2,256	554	Mechanic(Ref. & Air condition)
10	यांत्रिक (उपकरण)	352	352	73	Instrument (Mechanic)
10	टूल अॅन्ड डायमेकर	736	736	181	Tool and Die Maker
11	यांत्रिक (मिलराईट मेन्टेनन्स)	752	752	252	Millright Maint. Mechanic
12	घड्याळजी	176	176	27	Watch Maker
13	वीजतंत्री	12,472	12,472	3,313	Electrician
14	तारतंत्री	6,016	6,016	1,390	Wireman
15	वीजविलेपक	160	160	98	Electroplator
16	यांत्रिक (मोटारगाडी)	5,120	5,120	1,388	Mechanic (Motor Vehical)
17	यांत्रिक (कृषि व यंत्रसामुग्री)	128	128	78	Mechanic (Agricultural and machinery equipments)
18	यांत्रिक (रेडिओ व दूरचित्रवाणी)	3,216	3,216	824	Mechanic (Radio and T.V.)
19	इलेक्ट्रॉनिक्स (मेकॅनिक)	4,192	4,192	903	Electronics (Mech.)
20	रंगारी	928	928	262	Painter
21	बिनतारी यंत्रचालक	80	80	-	Wireless Operator
21	यांत्रिक उपकरण (रासायनिक संयंत्र)	32	32	12	Instrument Mechanic (C.P.)
30	अटेन्डंट ऑपररेटर	80	80	-	Attendant Operator
31	मेटेन्सस मेकॅनिक (रासायनिक संयंत्र)	80	80	16	Maintainance Mechanic (Chemical Plant)
32	प्लॅस्टिक मोल्ड मेकर (एस.सी.व्ही.टी.)	-	-	-	Plastic Mould Maker (S.C.V.T.)
33	रबर टेक्निशियन (एस.सी.व्ही.टी.)	16	16	-	Rubber Technician (S.C.V.T.)
34	वास्तुशास्त्र आरेखक	16	16	-	Architect Draftsman
35	फॉर्जर अॅन्ड हीट ट्रीटर	112	112	47	Forger and Heat Treater
36	सुतार	1,984	1,984	794	Carpainter
37	यांत्रिक डिझेल	3,200	3,200	1,640	Mechanic Diesel
38	यांत्रिक ट्रॅक्टर	928	928	522	Tractor Mechanic
39	साचेकार	752	752	462	Moulder
40	घातूपत्रे कारागीर	1,904	1,904	916	Sheet Metal Worker
41	संधाता	6,816	6,816	3,001	Weldar
42	नळ कारागीर	1,504	1,504	458	Plumber
43	डाटा प्रिपरेशन अॅन्ड कॉम्प्युटर सॉफ्टवेअर	1,680	1,680	658	Data preparation and Computer Software

सत्ता क्रमांक/TABLE No. 5.14 -- Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
44	प्लॅस्टिक प्रोसेसिंग ऑपरेटर	498	498	238	Plastic Processing Operator
45	गवंडी	1,344	1,344	288	Mason
46	पंप मेकॅनिक	1,136	1,136	765	Pump Mechanic
47	लेटर प्रेस मशिन माईंडर	32	32	211	Letter Press Machine Minder
48	भाज्या व फळे टिकविणे	880	880	327	Preservation of fruits and vegetables
49	ब्लीचिंग डायंग अॅन्ड कॅलिको प्रिंटिंग	64	64	52	Bleaching Dyeing and Calico Printing
50	चामड्याची पायत्राणे बनविणे	16	16	5	Leather Foot wear making
51	चामड्याच्या वस्तू बनविणे	16	16	5	Leather goods making
52	सेक्रेटारियल प्रॅक्टिस	464	464	165	Secretarial Practise
53	हेअर अॅन्ड स्किन केअर	1,104	1,104	747	Hair and Skin care
54	फोटो टाईप सेटिंग अॅन्ड डेस्क टॉप पब्लिशिंग ऑपरेटर	128	128	157	Photo Type setting and Desk Top Publishing operator
55	बेकरी अॅन्ड कन्फेक्शनरी	672	672	289	Bakery and confectionery
56	लघुलेखन (इंग्रजी)	832	832	197	Stenography (English)
57	लघुलेखन (मराठी)	364	364	132	Stenography (Marathi)
महाराष्ट्र राज्य		96,668	96,668	32,804	Maharashtra State

आधार :- व्यवसाय शिक्षण प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :- Directorate of Vocational Education and Training, Govt. of Maharashtra, Mumbai

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/Table No. 5.15

तांत्रिक संस्थांची त्यांच्या वर्गवारीनुसार संख्या, प्रवेशक्षमता, नाव नोंदविलेली, उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी आणि शिक्षकांची संख्या
Number of Technical institutions, their intake capacity, Enrolment, Outturn and Number of Teachers by Category of Institution
(1999-2000)

अ. क्र. Sr.No.	वर्गवारी	संख्या Number of Institute	एकूण प्रवेश क्षमता Total Intake Capacity	एकूण नोंदणी केलेले Enrolment	एकूण उत्तीर्ण Total outturn	शिक्षकांची संख्या No. of Teachers	Category
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	पदवी पातळी (अभियांत्रिकी आणि तंत्रशास्त्रिकी महाविद्यालये) संस्था	142	30,686	26,942	17,712	6,431	Degree level (Engineering and Technological Colleges)Institutes
2	पदविका संस्था पातळीवरील (तंत्रनिकेतन आणि इतर पदविका) संस्था	259	35,970	34,481	20,114	4,884	Diploma level (Polytechnic and other Diploma) Institutions
3	औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था (तात्पुरती अनुमती दिलेल्या चार यगळून)	616	96,668	71,994	32,603	7,113	Industrial Training Institutes (Excluding Four Provisionally
4	तंत्र माध्यमिक विद्यालये / केंद्रे	361	35,115	35,115	22,630	690	Technical High Schools/Centres

आधार :व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, मुंबई

Source : Directorate of Vocational Education and Training, Govt. of Maharashtra, Mumbai

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्का क्रमांक/TABLE No. 5.16

अभियांत्रिकी पदवी अभ्यासक्रमातील प्रवेशांची प्रकारानुसार संख्या
Intake In Degree Courses In Engineering by categories

अ.क्र. Sr. No.	वर्ष Year	स्थापत्य Civil	यांत्रिकी Mechanical	विद्युत् Electrical	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	1960-61	240	240	240	720
2	1970-71	530	520	460	1,510
3	1980-81	550	540	480	1,570
4	1990-91	2,817	2,727	747	6,291
5	1995-96	2,860	3,770	970	7,600
6	1996-97	2,934	3,860	954	7,748
7	1997-98	2,770	4,290	1,390	8,450
8	1998-99	2,720	4,520	1,320	8,560
9	1999-00	2,320	4,270	1,320	7,910

आधार : तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Directorate of Technical Education, Govt. of Maharashtra, Mumbai

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.17

अभियांत्रिकी, तंत्रशास्त्र व तंत्रनिकेतन महाविद्यालयाच्या अंतिम वर्षाच्या परीक्षेस बसलेल्या व उत्तीर्ण झालेल्या
विद्यार्थ्यांची संख्या

**Number of Students appeared and passed in final Year Examination of Engineering, Technological
and Polytechnic Colleges
(1999-2000)**

अनुक्रमांक Sr. No. (1)	अभ्यासाचा प्रकार (2)	परीक्षेस बसलेले No. appeared (3)	उत्तीर्ण झालेले Passed (4)	Type of Courses (2)
I पदवी अभ्यासक्रम				I Degree courses
1	स्थापत्य	1,869	1,467	Civil
2	यांत्रिकी	6,212	3,644	Mechanical
3	विद्युत	948	743	Electrical
4	इतर	18,913	11,858	Others
	एकूण	26,942	17,712	Total
II पदविका अभ्यासक्रम				II Diploma courses
1	स्थापत्य	3,190	1,380	Civil
2	यांत्रिकी	6,899	3,918	Mechanical
3	विद्युत	1,896	1,171	Electrical
4	इतर	22,496	13,645	Others
	एकूण	34,481	20,114	Total

आधार — तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source-- Directorate of Technical Education, Govt. of Maharashtra, Mumbai

६. जनता संपर्क :

६.१ छापखाने, प्रकाशित झालेली पुस्तके व नियतकालिके, त्यांचे भाषावार व विषयवार वर्गीकरण यासंबंधी माहिती या विभागातील तक्त्यांमध्ये दिली आहे.

6. MASS COMMUNICATION :

6.1 Data on printing presses, books and periodicals published and their classification according to languages and subjects are presented in the tables in this section.

6. जनता संपर्क / MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 6.1

प्रमुख भाषांमधून प्रसिध्द झालेली वृत्तपत्रे व नियतकालिके यांची संख्या
Number of News papers and Periodicals published in Major Languages

अनुक्रमांक Sr.No.	वर्ष Year	प्रमुख भाषांत प्रकाशित झालेली वृत्तपत्रे व नियतकालिके News papers and Periodicals published in major News papers Languages
(1)	(2)	(3)
1	1980-81	3,286
2	1985-86	3,166
3	1990-91	3,925
4	1991-92	3,673
5	1992-93	3,841
6	1993-94	4,284
7	1994-95	4,524
8	1995-96	4,665
9	1996-97	4,500
10	1997-98	4,354
11	1998-99	4,386
12	1999-00	4,396

आधार - अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Examiner of Books and Publications, Govt. of Maharashtra, Mumbai

6. जनता संपर्क / MASS COMMUNICATION

तबता क्रमांक / TABLE No. 6.2

छापखान्यांची जिल्हावार संख्या

Number of Printing Presses by district

(1999-2000)

Sr. No.	वर्ष/Year जिल्हा/District	सार्वजनिक Public	खाजगी Private	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
	1980-81	N.A.	6,940	6,940	
	1985-86	N.A.	7,670	7,670	
	1990-91	8	8,186	8,194	
	1995-96	8	8,521	8,529	
	1998-99	8	8,503	8,511	
1	मुंबई	1	3,032	3,033	Mumbai
2	मुंबई उपनगर				
3	ठाणे				
4	रायगड				
5	रत्नागिरी				
5	सिंधुदुर्ग	-	-	-	Sindhudurg
7	नाशिक	-	343	343	Nashik
8	धुळे	-	138	138	Dhule
9	नंदुरवार				
10	जळगाव				
11	अहमदनगर	-	404	404	Ahmednagar
12	पुणे	3	784	787	Pune
13	सातारा	1	271	272	Satara
14	सांगली	-	332	332	Sangali
15	सोलापूर	-	328	328	Solapur
16	कोल्हापूर	1	693	694	Kolhapur
17	औरंगाबाद	1	250	251	Aurangabad
18	जालना	-	16	16	Jalna
19	परभणी	-	40	40	Parbhani
20	हिंगोली				
21	बीड				
22	नांदेड	-	64	64	Nanded
23	उस्मानाबाद	-	69	69	Osmanabad
24	लातूर	-	2	2	Latur
25	बुलढाणा	-	86	86	Buldhana
26	अकोला	-	139	139	Akola
27	वाशिम				
28	अमरावती				
29	यवतमाळ	-	68	68	Yavatmal
30	वर्धा	-	51	51	Wardha
31	नागपूर	1	398	399	Nagpur
32	भंडारा	-	41	41	Bhandara
33	गोंदिया				
34	चंद्रपूर				
35	गडचिरोली	-	16	16	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	8	8,521	8,529	Maharashtra State

टीप: N.A.- उपलब्ध नाही./Not available

Note : Includes Government Printing Press

आधार - अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशन, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source : Examiner of Books of Publications, Govt. of Maharashtra, Mumbai

6 जनता संपर्क /

तक्ता कमांक/

छापखाने व निरनिराळ्या भाषांतील नियतकालिके

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा (2)	छापखान्यांची संख्या No. of Presss (3)	दैनिके/Dailies								
			इंग्रजी English (4)	मराठी Marathi (5)	गुजराथी Gujrati (6)	कोंकणी Kokani (7)	हिंदी Hindi (8)	उर्दू Urdu (9)	सिंधी Sindhi (10)	इतर Others (11)	एकूण Total (12)
1	मुंबई	3,033	11	--	8	--	17	5	--	--	41
2	मुंबई उपनगर	4	38	2	--	2	--	1	--	47	--
3	ठाणे	360	--	13	--	--	5	--	7	--	25
4	रायगड	107	--	7	--	--	--	--	--	--	7
5	रत्नागिरी	52	--	11	--	--	--	--	--	--	11
6	सिंधुदुर्ग	--	--	6	--	--	--	--	--	--	6
7	नाशिक	343	1	20	--	--	--	4	--	--	25
8	धुळे	138	--	9	--	--	--	--	--	--	9
9	नंदुरबार	--	--	2	--	--	--	--	--	--	2
10	जळगाव	229	--	24	--	--	1	--	--	--	25
11	अहमदनगर	404	--	20	--	--	--	--	--	--	20
12	पुणे	787	2	22	--	--	3	1	--	--	28
13	सातारा	272	--	16	--	--	--	--	--	--	16
14	सांगली	332	--	15	--	--	--	--	--	--	15
15	सोलापूर	328	--	11	--	--	1	--	--	--	12
16	कोल्हापूर	694	--	16	--	--	1	--	--	--	17
17	औरंगाबाद	251	1	19	--	--	3	5	--	--	28
18	जालना	16	--	16	--	--	2	--	--	--	18
19	परभणी	40	--	12	--	--	--	1	--	--	13
20	हिंगोली	--	--	5	--	--	--	--	--	--	5
21	बीड	38	--	25	--	--	--	--	--	--	25
22	नांदेड	64	--	33	--	--	--	13	--	--	46
23	उस्मानाबाद	69	--	16	--	--	--	--	--	--	16
24	लातूर	2	--	28	--	--	--	--	--	--	28
25	बुलढाणा	86	--	13	--	--	--	--	--	--	13
26	अकोला	139	--	18	--	--	6	--	--	--	24
27	वाशिम	--	--	3	--	--	--	--	--	--	3
28	अमरावती	79	--	25	--	--	9	--	--	--	34
29	यवतमाळ	68	--	18	--	--	--	--	--	--	18
30	वर्धा	51	--	5	--	--	4	--	--	--	9
31	नागपूर	399	3	15	--	--	20	--	--	--	38
32	भंडारा	41	--	3	--	--	8	--	--	--	11
33	गोंदिया	--	--	--	1	--	--	--	--	--	1
34	चंद्रपूर	91	--	15	--	--	5	--	--	--	20
35	गडचिरोली	16	--	3	--	--	2	--	--	--	5
महाराष्ट्र राज्य ..		8,529	22	503	10	--	89	29	8	--	661

MASS COMMUNICATION

TABLE No. 6.3

Number of Printing Presses and Number of Periodicals in different Languages (1999-2000)

साप्ताहिके (द्वि आणि त्रै साप्ताहिके धरुन) /Weeklies(Including Bi & Tri Weeklies)									
इंग्रजी English	मराठी Marathi	गुजराथी Gujrati	कोंकणी Kokani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total	District
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(2)
29	-	11	-	51	-	-	-	91	Mumbai
9	56	9	-	6	8	3	-	91	Mumbai Suburban
-	69	4	-	29	5	29	-	136	Thane
-	24	-	-	-	-	-	-	24	Raigad
-	9	-	-	1	-	-	-	10	Ratnagiri
-	19	-	-	-	-	-	-	19	Sindhudug
-	55	-	-	3	41	-	-	99	Nashik
-	35	-	-	-	6	-	-	41	Dhule
-	10	-	-	-	-	-	-	10	Nandurbar
1	108	-	-	8	2	-	-	119	Jalgaon
-	42	-	-	4	1	-	-	47	Ahmednagar
3	40	-	-	3	2	2	-	50	Pune
-	25	-	-	-	-	-	-	25	Satara
-	48	-	-	2	-	-	-	50	Sangli
-	64	-	-	2	1	-	-	67	Solapur
-	40	-	-	-	-	-	-	40	Kolhapur
-	77	-	-	14	4	-	-	95	Aurangabad
-	49	-	-	7	-	-	-	56	Jalna
-	47	-	-	2	4	-	-	53	Parbhani
-	7	-	-	-	-	-	-	7	Hingoli
-	93	-	-	6	2	-	-	101	Beed
-	89	-	-	8	12	-	-	109	Nanded
-	26	-	-	-	-	-	-	26	Osmanabad
-	64	-	-	3	1	-	-	68	Latur
-	30	-	-	15	-	-	-	45	Buldhana
-	38	-	-	26	-	-	-	64	Akola
-	3	-	-	-	-	-	-	3	Washim
-	81	-	-	62	1	-	-	144	Amravati
-	93	-	-	14	-	-	-	107	Yavatmal
-	13	-	-	50	-	-	-	63	Wardha
-	36	2	-	62	1	1	-	102	Nagpur
-	22	-	-	52	-	-	-	74	Bhandara
-	6	-	-	-	-	-	-	6	Gondiya
-	73	-	-	21	-	-	-	94	Chandrapur
-	21	-	-	2	-	-	-	23	Gadchiroli
42	1512	26	-	453	91	35	-	2,159	Maharashtra State

(पाक्षिके/Fortnightlies)										
अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा	इंग्रजी English	मराठी Marathi	गुजराथी Gujrati	कोंकणी Kokani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total
(1)	(2)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)
1	मुंबई	21	--	6	--	21	2	--	--	50
2	मुंबई उपनगर	8	15	4	--	5	--	2	--	34
3	ठाणे	--	6	1	--	6	--	1	--	14
4	रायगड	--	3	--	--	--	--	--	--	3
5	रत्नागिरी	--	1	--	--	--	--	--	--	1
6	सिंधुदुर्ग	--	--	--	--	--	--	--	--	--
7	नाशिक	1	2	--	--	3	2	--	--	8
8	धुळे	--	3	--	--	1	--	--	--	4
9	नंदुरबार	--	--	--	--	--	--	--	--	--
10	जळगाव	--	4	--	--	4	--	--	--	8
11	अहमदनगर	--	5	--	--	--	--	--	--	5
12	पुणे	4	8	1	--	2	--	--	--	15
13	सातारा	--	2	--	--	1	--	--	--	3
14	सांगली	--	6	--	--	--	--	--	--	6
15	सोलापूर	--	8	--	--	--	--	--	--	8
16	कोल्हापूर	--	6	--	--	--	--	--	--	6
17	औरंगाबाद	--	5	--	--	1	--	--	--	6
18	जालना	--	--	--	--	--	--	--	--	--
19	परभणी	--	--	--	--	--	--	--	--	--
20	हिंगोली	--	--	--	--	--	--	--	--	--
21	बीड	--	--	--	--	--	1	--	--	1
22	नांदेड	--	1	--	--	1	--	--	--	2
23	उस्मानाबाद	--	--	--	--	--	--	--	--	--
24	लातूर	--	2	--	--	--	--	--	--	2
25	बुलढाणा	--	1	--	--	4	--	--	--	5
26	अकोला	--	3	--	--	2	--	--	--	5
27	वाशिम	--	--	--	--	--	--	--	--	--
28	अमरावती	--	3	--	--	2	--	--	--	5
29	यवतमाळ	--	5	--	--	--	--	--	--	5
30	वर्धा	--	4	--	--	2	--	--	--	6
31	नागपूर	1	8	--	--	5	1	--	--	15
32	भंडारा	--	--	--	--	--	--	--	--	--
33	गोर्दिया	--	--	--	--	--	--	--	--	--
34	चंद्रपूर	--	2	--	--	--	--	--	--	2
35	गडचिरोली	--	--	--	--	--	--	--	--	--
महाराष्ट्र राज्य		35	103	12	--	60	6	3	--	219

TABLE No. 6.3 - Contd.

मासिके (द्विमासिके धरुन/Monthlies (including Bi monthlies))									
इंग्रजी English	मराठी Marathi	गुजराथी Gujrati	कोंकणी Kokani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total	District
(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(2)
203	81	56	--	52	7	7	--	406	Mumbai
72	--	12	--	6	--	--	--	90	Mumbai Suburban
4	15	8	--	4	--	15	--	46	Thane
1	8	--	--	2	--	--	--	11	Raigad
--	1	--	--	--	--	--	--	1	Ratnagiri
--	3	--	--	--	--	--	--	3	Sindhudurg
2	28	--	--	6	4	--	--	40	Nashik
--	7	--	--	--	--	--	--	7	Dhule
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Nandurbar
--	6	--	--	3	1	--	--	10	Jalgaon
--	8	--	--	4	--	--	--	12	Ahmednagar
29	94	4	--	19	4	6	--	156	Pune
--	1	--	--	--	--	--	--	1	Satara
--	8	--	--	2	--	--	--	10	Sangli
1	6	--	--	2	1	--	--	10	Solapur
--	11	--	--	2	--	--	--	13	Kolhapur
--	8	--	--	1	1	--	--	10	Aurangabad
--	3	--	--	--	--	--	--	3	Jalna
1	1	--	--	--	--	--	--	2	Parbhani
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Hingoli
--	4	--	--	--	--	--	--	4	Beed
--	6	--	--	1	--	--	--	7	Nanded
--	1	--	--	--	--	--	--	1	Osmanabad
--	1	--	--	1	--	--	--	2	Latur
1	--	--	--	--	--	--	--	1	Buldhana
--	4	--	--	--	--	--	--	4	Akola
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Washim
--	7	--	--	4	--	--	--	11	Amravati
1	3	--	--	1	--	--	--	5	Yavatmal
--	1	--	--	7	--	--	--	8	Wardha
9	37	--	--	16	--	2	--	64	Nagpur
--	--	--	--	1	--	--	--	1	Bhandara
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Gondiya
--	1	--	--	--	--	--	--	1	Chandrapur
--	1	--	--	--	--	--	--	1	Gadchiroli
324	355	80	--	134	18	30	--	941	Maharashtra State

त्रैमासिके (चौमासिके धरून)/(including four monthlies)										
अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा	इंग्रजी English	मराठी Marathi	गुजराथी Gujrati	कोंकणी Kokani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total
(1)	(2)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)
1	मुंबई	101	21	13	-	25	4	-	-	164
2	मुंबई उपनगर	23	-	-	-	-	-	2	-	25
3	ठाणे	1	4	1	-	-	1	-	-	7
4	रायगड	1	-	-	-	1	-	-	-	2
5	रत्नागिरी	-	1	-	-	-	-	-	-	1
6	सिंधुदुर्ग	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	नाशिक	2	3	-	-	1	-	-	-	6
8	धुळे	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	नंदुरबार	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	जळगाव	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	अहमदनगर	-	2	-	-	1	-	-	-	3
12	पुणे	21	18	1	-	9	-	2	-	51
13	सातारा	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14	सांगली	-	1	-	-	-	-	-	-	1
15	सोलापूर	-	2	-	-	-	-	-	-	2
16	कोल्हापूर	-	7	-	-	-	-	-	-	7
17	औरंगाबाद	1	2	-	-	-	-	-	-	3
18	जालना	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	परभणी	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	हिंगोली	-	1	-	-	-	-	-	-	1
21	बीड	-	1	-	-	-	-	-	-	1
22	नांदेड	-	1	-	-	-	-	-	-	1
23	उस्मानाबाद	-	-	-	-	-	-	-	-	-
24	लातूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25	बुलढाणा	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26	अकोला	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	वाशिम	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	अमरावती	-	2	-	-	3	-	-	-	5
29	यवतमाळ	-	1	-	-	-	-	-	-	1
30	वर्धा	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31	नागपूर	3	4	1	-	9	-	1	-	18
32	भंडारा	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33	गोंदिया	-	-	-	-	-	-	-	-	-
34	चंद्रपूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35	गडचिरोली	-	-	-	-	-	-	-	-	-
महाराष्ट्र राज्य		153	70	16	-	49	5	5	-	298

आधार : अधिपरिक्षक , पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

TABLE No. 6.3 Contd.

वार्षिके(षण्मासिके धरुन)/Annual(including six-monthlies)									
इंग्रजी English	मराठी Marathi	गुजराथी Gujrati	कोंकणी Kokani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total	District
(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(57)	(2)
17	16	7	-	16	2	7	-	65	Mumbai
5	-	-	-	-	-	-	-	5	Mumbai Suburban
-	2	-	-	-	-	11	-	13	Thane
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Raigad
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ratnagiri
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Sindhudug
-	2	-	-	-	-	-	-	2	Nashik
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Dhule
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Nandurbar
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Jalgaon
-	1	-	-	1	-	-	-	2	Ahmednagar
7	2	-	-	7	-	5	-	21	Pune
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Satara
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Sangli
-	2	-	-	2	-	-	-	4	Solapur
-	1	-	-	-	-	-	-	1	Kolhapur
1	1	-	-	-	-	-	-	2	Aurangabad
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Jalna
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Parbhani
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Hingoli
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Beed
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Nanded
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Osmanabad
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Latur
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Buldhana
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Akola
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Washim
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Amravati
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Yavatmal
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Wardha
1	1	-	-	-	-	1	-	3	Nagpur
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Bhandara
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Gondiya
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Chandrapur
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Gadchiroli
31	28	7	-	26	2	24	-	118	Maharashtra State

Source : Examiner of Books of publications, Government of Maharashtra, Mumbai

6. जनता संपर्क / MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 6.4

प्रकाशित पुस्तके व नियतकालिके यांविषयीची सांख्यिकी
Statistics of Books and Periodicals published
(1999-2000)

अनुक्रमांक Serial No.	प्रकाशनाचा प्रकार	इंग्रजी व इतर युरोपियन भाषा English and other European languages	प्रादेशिक भाषा Regional languages	भारतीय प्राचीन भाषा Indian classical languages	एकापेक्षा अधिक भाषांत In more than one language	एकूण Total	Type of Publication
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	पुस्तके (अ) मूळ लेखन (ब) अनुवादित (क) एकूण	110 - 110	34 - 34	829 9 938	5 - 5	978 9 987	Books (a) Original Work (b) Translation (c) Total
2	नियतकालिके (मासिक ते वार्षिक कालावधीची) एकूण प्रकाशने	508 618	717 751	- 838	19 24	1,244 2,231	Periodicals (of periodicaly from monthly to yearly) Total number of Publications

आधार - अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
Source - Examiner of Books and Publications, Govt. of Maharashtra, Mumbai

6 सार्वजनिक जनता संपर्क / MASS COMMUNICATION

तत्ता क्रमांक / TABLE No. 6.5

पुस्तके व नियतकालिके यांचे भाषावर वर्गीकरण

Classification of books and periodicals according to languages
(1999-2000)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	भाषा (2)	पुस्तके Books (3)	नियतकालिके Periodicals (4)	एकूण Total (5)	Languages (2)
1	इंग्रजी	212	607	819	English
2	मराठी	850	2,571	3,421	Marathi
3	गुजराथी	-	151	151	Gujarathi
4	हिंदी	19	811	830	Hindi
5	सिंधी	7	105	112	Sindhi
6	उर्दू	13	151	164	Urdu
7	प्राचीन भाषा	-	-	-	Classical Languages
8	बोली भाषा	-	-	-	Dialects
9	एकापेक्षा अधिक भाषा	-	-	-	In more than one languages
10	इतर भाषा	-	-	-	Other Languages
		1,101	4,396	5,497	Total

टीप :- नियतकालिकांत मासिक, त्रैमासिक व वार्षिक प्रकाशनांचाच समावेश आहे

Note :- Periodicals include monthly, quarterly and annual publications only

आधार :- अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Note :- Examiner of books and Publications, Govt. of Maharashtra, Mumbai

6. सार्वजनिक जनता संपर्क / MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 6.6

प्रकाशित झालेली पुस्तके व नियतकालिके यांची विषयवार वर्गवारी
Classification of Books and Periodicals Published according to subject
 (1999-2000).

पुस्तके/ Books						
अनुक्रमांक	भाषा	शैक्षणिक	अशैक्षणिक	एकूण	नियतकालिके	Subject
Serial No.	(2)	Educational (3)	Non-Educational (4)	Total (5)	Periodicals (6)	(2)
1	कृषि	--	10	10	53	Agriculture
2	मानववंशशास्त्र	--	--	--	--	Anthropology
3	पुराणवस्तु अभ्यास	--	--	--	--	Archaeology
4	शिवण व कर्तनकला	--	--	--	18	Arts & Craft
5	खगोलशास्त्र व फलज्योतिष	--	12	12	10	Astronomy & astrology
6	चरित्र (आठवणी धरून)	--	5	5	--	Biography (including memories)
7	नागरिक शास्त्र	--	12	12	--	Civics
8	वाणिज्य व उद्योगधंदे	--	4	4	55	Commerce & Industry
9	नाटक	--	20	20	5	Drama
10	अर्थशास्त्र	--	2	2	21	Economics
11	शिक्षण	202	9	211	59	Education
12	अभियांत्रिकी	--	5	5	43	Engineering
13	कवित्त वाङ्मय/ललित वाङ्मय	--	253	253	13	Fiction
14	खेळ	--	1	1	6	Games and Sports
15	भूगोल	--	1	1	1	Geography
16	आरोग्य	--	31	31	34	Health and hygiene
17	इतिहास	--	23	23	5	History
18	उद्योग	--	4	4	79	Industry
19	भाषा	--	11	11	8	Languages
20	विधी (कायदा)	--	11	11	8	Law
21	गणित	--	4	4	--	Mathematics
22	औषध	--	15	15	23	Medicine
23	संगीत (नृत्य धरून)	--	3	3	98	Music (including dancing)
24	निसर्गशिक्षण	--	3	3	2	Nature study
25	तत्वज्ञान (मानसिक व नैतिकशास्त्र धरून)	--	38	38	5	Philosophy (including mental & moral science)
26	काव्य	--	153	153	9	Poetry
27	राज्यशास्त्र	--	11	11	1	Political science
28	धर्म	--	37	37	95	Religion
29	शास्त्र (भौतिकशास्त्र, रसायनशास्त्र, भूगर्भशास्त्र, प्राणिशास्त्र व वनस्पतिशास्त्र धरून)	--	20	20	17	Science (including physics, Chemistry, Geology, Zoology, Botany etc.
30	समाजशास्त्र	--	26	26	69	Sociology
31	प्रवास	--	9	9	7	Travel
32	युद्ध	--	1	1	--	War
33	संकिर्ण	--	58	58	489	Miscellaneous
एकूण		202	785	987	1,244	Total

आधार :- अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :- Examiner of books and Publications, Govt. of Maharashtra, Mumbai

७. आरोग्य :

७.१ राज्य व केंद्र शासनाची, तसेच नगरपालिका, स्थानिक स्वराज्य संस्था यांची व खाजगी संस्थांनी शासकीय सहाय्याने चालविलेली रुग्णालये व दवाखाने यांची माहिती देण्यात आली आहे. राज्याच्या आरोग्य सेवा संचालनालय आणि जिल्हा परिषदांच्या नियंत्रणाखाली असलेल्या प्राथमिक आरोग्य केंद्रांची माहितीदेखील यात समाविष्ट आहे.

7. HEALTH :

7.1 Information is given in the tables on number of hospitals and dispensaries of State and Central Government Institutions, institutions run by Municipalities and Local Bodies and also private aided institutions. Primary Health Centres under the control of the State's Directorate of Public Health Services and under Zilla Parishads are also included in the data.

7. आरोग्य/
सक्ता क्रमांक/
वैद्यकीय (विषम चिकित्सकीय)संस्थांची संख्या/
(1999)

अनु क्रमांक Sr. No.	जिल्हा	रुग्णालये/Hospital					दवाखाने/Dispensaries				
		एकूण Total	राज्य शासन State Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	खाजगी व इतर Pvt. & Others	इतर Others	एकूण Total	राज्य शासन State Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	खाजगी व इतर Pvt. & Others	इतर Others
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	मुंबई	747	13	54	680		600	20	162	418	
2	मुंबई उपनगर										
3	ठाणे	264	25	19	220		39	6	27	6	
4	रायगड	216	15	2	199		186	2	7	177	
5	रत्नागिरी	48	14	--	34		325	--	7	318	
6	सिंधुदुर्ग	59	11	--	48		565	1	11	553	
7	नाशिक	588	31	18	539		496	7	23	466	
8	पुळे	153	11	7	135		124	5	38	81	
9	नंदुरबार										
10	जळगाव	304	19	16	269		34	7	27	--	
11	अहमदनगर	266	16	5	245		1,219	3	8	1208	
12	पुणे	96	28	25	43		83	6	69	8	
13	सातारा	26	15	1	10		26	7	19	--	
14	सांगली	22	12	2	8		1,038	19	48	971	
15	सोलापूर	218	17	16	185		797	22	46	729	
16	कोल्हापूर	245	23	8	214		82	16	30	36	
17	औरंगाबाद	200	15	4	181		814	4	30	780	
18	जालना	69	9	--	60		239	--	13	226	
19	परभणी	89	15	--	74		239	15	--	224	
20	हिंगोली										
21	बीड	74	13	--	61		321	3	18	300	
22	नांदेड	23	17	1	5		35	27	6	2	
23	उस्मानाबाद	14	12	2	--		10	--	10	--	
24	लातूर	215	14	1	200		142	--	8	134	
25	बुलढाणा	119	15	3	101		76	1	75	--	
26	अकोला	140	17	3	120		767	18	44	705	
27	वाशिम										
28	अमरावती	46	15	4	27		117	6	98	13	
29	यवतमाळ	280	19	--	261		41	22	1	18	
30	वर्धा	41	9	--	32		74	34	5	35	
31	नागपूर	132	10	3	119		436	10	37	389	
32	भंडारा	83	20	5	58		408	--	83	325	
33	गोंदिया										
34	चंद्रपूर	29	16	10	3		13	--	13	--	
35	गडचिरोली	21	14	--	7		39	2	19	18	
महाराष्ट्र राज्य		4,827	480	209	4,138	--	9,385	263	982	8,140	--

आधार : आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

HEALTH

TABLE No. 7.1

Number of Medical (Allopathic) Institutions
-2000)

ग्रामीण/Rural				नागरी/Urban				प्रति वैद्यकीय (रुग्णालय व दवाखाने)		District
रुग्णालये Hospital	प्राथमिक आरोग्य केंद्रे Primary Health Centres	दवाखाने Dispensaries	एकूण Total	रुग्णालये Hospital	प्राथमिक आरोग्य केंद्रे Primary Health Centres	दवाखाने Dispensaries	एकूण Total	संरथेमागे लोकसंख्या Population served per Medical institution (Hospital and Dispensaries)	21	
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
--	--	--	--	747	--	600	1,347	8,845	Mumbai Mumbai Suburban	
10	77	7	94	255	--	32	287	2,139	Thane	
56	55	104	215	165	--	82	247	4,827	Raigad	
13	56	141	210	35	--	184	219	3,954	Ratnagiri	
44	99	529	672	15	--	36	51	1,991	Sindhudurg	
182	93	431	706	413	--	65	478	4,237	Nashik	
14	181	23	218	149	--	101	250	6,448	Dhule Nandurbar	
12	92	20	124	295	--	17	312	8,557	Jaigaon	
111	89	490	690	156	--	490	646	2,597	Ahmednager	
48	94	32	174	63	--	53	116	2,646	Pune	
12	95	18	125	14	--	8	22	19,026	Satara	
8	98	885	991	14	--	154	168	2,229	Sangli	
49	96	597	742	172	--	204	376	3,470	Solapur	
14	97	16	127	231	--	68	297	8,291	Kolhapur	
5	100	166	271	195	--	648	843	2,621	Aurangabad	
15	101	73	189	54	--	166	220	3,942	Jalna	
4	205	9	218	96	--	230	326	4,648	Parbhani Hingoli	
13	105	249	367	61	--	72	133	4,319	Beed	
8	108	16	130	16	--	20	36	17,488	Nanded	
2	107	7	116	12	--	3	15	11,238	Osmanabad	
59	104	112	275	158	--	30	186	4,508	Latur	
8	111	75	194	114	--	2	116	7,275	Buldhana	
4	217	300	521	138	--	471	607	2,356	Akola Washim	
5	110	83	198	41	--	35	76	9,546	Amravati	
10	112	20	142	270	--	21	291	5,682	Yavatmal	
6	118	39	163	35	--	36	71	5,281	Wardha	
2	117	35	154	130	--	405	535	5,914	Nagpur	
18	227	268	511	71	--	145	216	3,253	Bhandara Godiya	
19	115	9	143	14	--	4	18	13,235	Chandrapur	
16	116	39	171	5	--	--	5	5,511	Gadchiroli	
767	3,293	4,791	8,851	4,130	--	4,380	8,510	1,86,074	Maharashtra State	

Source - Directorate of Health Services Govt. of Maharashtra, Pune

7. आरोग्य/HEALTH

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.2

आयुर्वेदिक, युनानी व होमिओपॅथिक संस्थांची संख्या
Number of Ayurvedic, Unani and Homeopathic Institutions

(1999-2000)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	आयुर्वेदिक/Ayurvedic				युनानी/Unani				होमिओपॅथिक/Homeopathic					District (2)	
		शासकीय State Government	स्थानिक संस्था Local Bodies	इतर Other	एकूण Total	शासकीय State Government	स्थानिक संस्था Local Bodies	इतर Other	एकूण Total	शासकीय State Government	स्थानिक संस्था Local Bodies	इतर Other	एकूण Total	एकूण संस्था Grand Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	
1	मुंबई															Mumbai Mumbai Suburban
2	मुंबई उपनगर	1	8	1	10	--	2	1	3	1	--	--	1	14		
3	ठाणे	--	5	2	7	--	12	--	12	--	--	--	--	19	Thane	
4	रायगड	--	--	2	2	--	--	--	--	--	--	3	3	5	Raigad	
5	रत्नागिरी	--	2	5	7	--	--	--	--	--	--	--	--	7	Ratnagiri	
6	सिंधुदुर्ग	--	5	292	297	--	--	2	2	--	--	137	137	436	Sindhudurg	
7	नाशिक	--	12	158	170	--	--	2	2	--	--	151	151	323	Nashik	
8	धुळे	--				--				--					Dhule Nandurbar	
9	नंदुरबार	--	21	30	56	--	--	--	--	--	--	--	--	56		
10	जळगाव	--	24	12	36	--	--	--	--	--	--	--	--	36	Jalgaon	
11	अहमदनगर	--	2	490	492	--	--	13	13	--	--	367	367	872	Ahmednager	
12	पुणे	--	1	3	4	--	--	1	1	--	--	1	1	6	Pune	
13	सातारा	1	18	712	731	--	--	8	8	--	--	308	308	1047	Satara	
14	सांगली	14	40	373	427	--	--	--	--	--	--	167	167	594	Sangli	
15	सोलापूर	--	8	11	19	--	--	--	--	--	--	4	4	23	Solapur	
16	कोल्हापूर	--	1	301	302	--	--	12	12	--	--	256	256	570	Kolhapur	
17	औरंगाबाद	--	4	120	124	--	6	2	8	--	--	243	243	375	Aurangabad	
18	जालना	--	0	3	3	--	--	3	3	--	--	--	--	6	Jalna	
19	परभणी														Parbhani Hingoli	
20	हिंगोली	7	0	59	66	2	--	2	4	2	--	44	46	116		

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.2-contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)
21	बीड	--	--	5	5	--	--	--	--	--	--	--	--	5	Beed
22	नांदेड	8	--	--	8	6	--	--	6	--	--	2	2	16	Nanded
23	उस्मानाबाद	1	5	--	6	--	2	--	2	--	--	--	--	8	Osmanabad
24	लातूर	1	7	80	88	--	--	27	27	--	1	3	4	119	Latur
25	बुलढाणा	--	70	--	70	--	--	--	--	--	--	--	--	70	Buldhana
26	अकोला	}	32	223	255	--	--	--	--	--	149	149	149	404	Akola
27	वाशिम														Washim
28	अमरावती	--	2	66	68	--	1	--	1	--	2	1	3	72	Amravati
29	यवतमाळ	19	1	2	22	--	--	--	--	--	--	18	18	40	Yavatmal
30	वर्धा	11	--	--	11	--	3	--	3	--	--	2	2	16	Wardha
31	नागपूर	1	47	3	51	--	3	--	3	--	5	1	6	60	Nagpur
32	भंडारा	}	70	37	108	--	--	--	--	--	3	101	104	212	Bhandara
33	गोदिया														Godiya
34	चंद्रपूर	10	--	--	10	--	--	--	--	--	--	--	--	10	Chandrapur
35	गडचिरोली	2	5	--	7	--	--	--	--	--	--	--	--	7	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		82	390	2,990	3,462	8	29	73	110	3	11	1,958	1,972	5,544	Maharashtra State

आधार - आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source - Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune

7. आरोग्य/HEALTH

तक्का क्रमांक/TABLE No. 7.3

वैद्यकीय संस्थामधील खाटांची संख्या
Number of beds in medical institutions
(1999-2000)

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा	Beds installed खाटांची संख्या				Beds in खाटांची संख्या		Beds for खाटांची संख्या		District
		एकूण Total	रुग्णालये Hospitals	प्राथमिक आरोग्य केंद्र Primary Health Centres	दवाखाने Dispen- saries	ग्रामीण Rural area	नागरी Urban area	पुरुष Male	स्त्रिया Female	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	मुंबई	37,088	34,618	0	2,470	0	37,088	N.A.	N.A.	Mumbai
2	मुंबई उपनगर									
3	ठाणे	6,725	6,263	462	0	702	6,023	N.A.	N.A.	Thane
4	रायगड	3,935	3,802	318	15	1,326	2,609	N.A.	N.A.	Raigad
5	रत्नागिरी	1,969	1,483	402	84	777	1,192	N.A.	N.A.	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	1,430	1,128	228	74	891	539	N.A.	N.A.	Sindhudurg
7	नाशिक	9,293	8,711	582	0	2,429	6,864	N.A.	N.A.	Nashik
8	धुळे	3,608	2,924	660	24	1,640	1,968	N.A.	N.A.	Dhule
9	नंदुरबार									
10	जळगाव	4,708	4,246	462	0	827	3,881	N.A.	N.A.	Jalgaon
11	अहमदनगर	5,513	4,983	528	2	2,808	2,705	N.A.	N.A.	Ahmednager
12	पुणे	13,301	12,784	510	7	2,372	10,929	N.A.	N.A.	Pune
13	सातारा	2,614	1,988	626	0	1,456	1,158	N.A.	N.A.	Satara
14	सांगली	4,072	1,751	354	1,967	1,643	2,429	N.A.	N.A.	Sangli
15	सोलापूर	9,844	4,718	408	4,718	1,384	8,460	N.A.	N.A.	Solapur
16	कोल्हापूर	5,720	5,146	426	148	993	4,727	N.A.	N.A.	Kolhapur
17	औरंगाबाद	4,161	3,879	282	0	110	4,051	N.A.	N.A.	Aurangabad
18	जालना	1,612	1,307	228	77	475	1,137	N.A.	N.A.	Jalna
19	परभणी	1,849	1,519	300	30	420	1,429	N.A.	N.A.	Parbhani
20	हिंगोली									
21	बीड	2,100	1,781	282	37	556	1,544	N.A.	N.A.	Beed
22	नांदेड	1,947	1,533	378	36	794	1,153	N.A.	N.A.	Nanded
23	उस्मानाबाद	907	610	252	45	312	595	N.A.	N.A.	Osmanabad
24	लातूर	3,221	2,842	276	103	570	2,651	N.A.	N.A.	Latur
25	बुलढाणा	2,184	1,871	312	1	522	1,662	N.A.	N.A.	Buldhana
26	अकोला	3,340	3010	330	0	300	3,040	N.A.	N.A.	Akola
27	वाशिम									
28	अमरावती	3,318	2,982	336	0	639	2,679	N.A.	N.A.	Amravati
29	यवतमाळ	1,717	1,381	336	0	681	1,036	N.A.	N.A.	Yavatmal
30	वर्धा	2,707	2,545	162	0	1,183	1,524	N.A.	N.A.	Wardha
31	नागपूर	2,988	2,700	288	0	240	2,748	N.A.	N.A.	Nagpur
32	भंडारा	1,819	1,621	198	0	866	953	N.A.	N.A.	Bhandara
33	गोदिया									
34	चंद्रपूर	1,900	1,552	348	0	628	1,272	N.A.	N.A.	Chandrapur
35	गडचिरोली	961	615	276	70	741	220	N.A.	N.A.	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,46,551	1,26,093	10,550	9,908	28,285	1,18,266	N.A.	N.A.	Maharashtra State

N. A. - उपलब्ध नाही / Not Available

टिप - (१) रुग्णालयातील/दवाखात्यातील खाटांमध्ये राज्य व केंद्र सरकार, स्थानिक संस्था, जि.प. व खाजगी रुग्णालये आणि स्वयंसेवी संघटनांच्या रुग्णालयातील/दवाखात्यातील खाटांचा समावेश आहे.

Note - (1) Hospitals/Dispensaries beds include beds of State Govt., Local bodies, Z.P., Private Hospitals and voluntary organizations Hospitals/Dispensaries

आधार : आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Directorate of Health Services. Govt. of Maharashtra, Pune

7. आरोग्य/HEALTH

तत्ता क्रमांक/TABLE No. 7.4

सार्वजनिक आणि सार्वजनिक सहाय्यित संस्थांकडून मिळणाऱ्या वैद्यकीय सुविधा
 Medical Facilities available through Public and Public aided Institutions
 (1999-2000)

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	रुग्णालये Hospitals (3)	प्राथमिक आरोग्य केंद्रे Primary Health Centres (4)	दवाखाने Dispensaries (5)	प्राथमिक आरोग्य पथके Primary Health Units (6)	क्षयरोग रुग्णालये आणि रुग्ण चिकित्सालये TB Hospitals and Clinics (7)	सर्व संस्थांतील खाटांची संख्या No. of Beds in all Institution (8)	जिल्हा District (2)
1	मुंबई	747	-	600	-	24	37,088	Mumbai
2	मुंबई उपनगर							Mumbai Suburban
3	ठाणे	264	77	39	23	2	6,725	Thane
4	रायगड	216	55	188	4	1	3,935	Raigad
5	रत्नागिरी	48	67	325	-	1	1,969	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	59	38	565	-	1	1,430	Sindhudurg
7	नाशिक	588	106	496	10	1	9,329	Nashik
8	धुळे	163	90	124	-	1	3,480	Dhule
9	नंदुरबार							Nandurbar
10	जळगाव	304	80	34	-	1	4,708	Jalgaon
11	अहमदनगर	267	89	1,219	5	1	5,815	Ahmednager
12	पुणे	96	86	83	19	2	13,301	Pune
13	सातारा	26	71	26	5	1	2,414	Satara
14	सांगली	22	59	1,038	2	1	4,072	Sangli
15	सोलापूर	218	68	797	1	1	9,844	Solapur
16	कोल्हापूर	245	72	82	7	2	5,690	Kolhapur
17	औरंगाबाद	200	47	814	-	1	3,879	Aurangabad
18	जालना	69	38	239	2	1	1,612	Jalna
19	परभणी	89	51	239	8	1	1,849	Parbhani
20	हिंगोली							Hingoli
21	बीड	74	47	321	2	1	2,100	Beed
22	नांदेड	23	64	35	11	1	1,947	Nanded
23	उस्मानाबाद	14	42	10	-	1	907	Osmanabad
24	लातूर	215	46	142	1	1	3,221	Latur
25	बुलढाणा	119	52	76	-	2	2,184	Buldhana
26	अकोला	140	55	767	3	1	3,190	Akola
27	वाशिम							Washim
28	अमरावती	46	56	117	12	2	3,318	Amravati
29	यवतमाळ	280	62	41	2	1	1,747	Yavatmal
30	वर्धा	32	27	74	7	3	2,707	Wardha
31	नागपूर	132	48	426	1	1	2,880	Nagpur
32	भंडारा	83	72	408	-	2	2,053	Bhandara
33	गोदिया							Godiya
34	चंद्रपूर	29	58	13	1	1	1,900	Chandrapur
35	गडचिरोली	21	45	39	34	1	961	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		4,828	1,768	9,375	160	61	1,46,255	Maharashtra State

आधार : आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source : Directorate of Health Services. Govt. of Maharashtra, Pune

८. कुटुंब कल्याण :

८.१ कुटुंब कल्याण केंद्राच्या आकडेवारीत फिरत्या कुटुंब कल्याण केंद्रांचाही समावेश आहे. ह्या केंद्रांमध्ये नसबंदी शस्त्रक्रिया, लूप वरविणं व कुटुंब कल्याण साधनांचे वाटप करणे इत्यादी कामे नियमितपणे चालतात. पुरुष नसबंदीस इंग्रजीत व्हॅसेक्टॉमी म्हणतात, तर स्त्री नसबंदीस ट्युबेक्टॉमी म्हणतात. 'लूप' हे साधन स्त्रियांसाठी असून त्यांचा उपयोग पाळणा लांबविण्याकरिता किंवा थांबविण्याकरिता होतो.

8. FAMILY WELFARE :

8.1 The number of family welfare centres include Mobile Family Welfare Centres also. In those centres the Sterilisation, I.U.C.D. insertions and distribution of conventional contraceptives are done regularly. The sterilisation operation performed on male is called vasectomy and that on female is called tubectomy. I.U.C.D. device is meant for women and is used for spacing as well as for stopping of births.

8. कुटुंब कल्याण /FAMILY WELFARE

तक्का क्रमांक/TABLE No. 8.1

कुटुंब कल्याण केंद्रांची/चिकीत्सालयांची संख्या
Number of family welfare centres / clinics

(1999-2000)

अनु. क्र. Sr.No.	जिल्हा (2)	एकूण Total (3)	ग्रामीण Rural (4)	नागरी Urban (5)	शासकीय Govt. (6)	इतर संस्था Other bodies (7)	District (2)
1	मुंबई	86	0	86	9	77	Mumbai
2	मुंबई उपनगर						Mumbai Suburban
3	ठाणे	119	77	42	90	29	Thane
4	रायगड	56	54	2	55	1	Raigad
5	रत्नागिरी	69	67	2	68	1	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	42	39	3	41	1	Sindhudurg
7	नाशिक	122	100	22	103	19	Nashik
8	धुळे	50	41	9	44	6	Dhule
9	नंदुरबार	49	49	0	49	0	Nandurbar
10	जळगाव	103	80	23	83	20	Jalgaon
11	अहमदनगर	100	90	10	93	7	Ahmednagar
12	पुणे	126	88	38	95	31	Pune
13	सातारा	77	71	6	75	2	Satara
14	सांगली	82	59	23	64	18	Sangli
15	सोलापूर	91	68	23	72	19	Solapur
16	कोल्हापूर	92	72	20	74	18	Kolhapur
17	औरंगाबाद	59	47	12	52	7	Aurangabad
18	जालना	47	38	9	43	4	Jalna
19	परभणी	65	51	14	58	7	Parbhani
20	हिंगोली						Hingoli
21	बीड	52	47	5	52	0	Beed
22	नांदेड	73	64	9	70	3	Nanded
23	उस्मानाबाद	44	42	2	44	0	Osmanabad
24	लातूर	65	46	19	55	10	Latur
25	बुलढाणा	57	52	5	57	0	Buldhana
26	अकोला	40	30	10	35	5	Akola
27	वाशिम						Washim
28	अमरावती	70	58	12	64	6	Amravati
29	यवतमाळ	72	62	10	69	3	Yavatmal
30	वर्धा	32	27	5	28	4	Wardha
31	नागपूर	83	48	35	57	26	Nagpur
32	भंडारा	80	72	8	77	3	Bhandara
33	गोंदिया						Gondiya
34	चंद्रपूर	65	58	7	60	5	Chandrapur
35	गडचिरोली	47	45	2	46	1	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		2,240	1,767	473	1,907	333	Maharashtra State

आधार :- आरोग्य सेवा संचालनालय, (कुटुंब कल्याण, माता बाल संगोपन व शालेय आरोग्य), महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source :- Directorate of Health Services, (Family Welfare, MCH & SH) Government of Maharashtra, Pune

8. कुटुंब कल्याण / FAMILY WELFARE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 8.2

महाराष्ट्रातील कुटुंब कल्याण कार्यक्रम
Family Welfare Programme in Maharashtra
(1999-2000)

अनु क्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	ऐच्छिक नसबंदी शस्त्रक्रिया संख्या No. of Voluntary Sterilisation Operation		बसविलेल्या लुपांची संख्या No. of I.U.C.D.		District (2)
		लक्ष्य Targets (3)	साध्य Achievements (4)	लक्ष्य Targets (5)	साध्य Achievements (6)	
1	मुंबई	44,200	42,555	49,400	46,010	Mumbai
2	मुंबईउपनगर					Mumbai Suburban
3	ठाणे	28,200	27,774	26,000	25,951	Thane
4	रायगड	10,000	11,322	8,500	7,562	Raigad
5	रत्नागिरी	10,400	10,449	8,600	8,246	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	4,400	4,432	5,500	4,970	Sindhudurg
7	नाशिक	26,800	27,628	17,800	16,553	Nashik
8	धुळे	8,900	10,500	7,800	5,701	Dhule
9	नंदुरबार	6,400	6,519	6,200	4,125	Nandurbar
10	जळगाव	23,900	23,380	15,000	14,283	Jalgaon
11	अहमदनगर	22,700	23,243	23,100	23,426	Ahmednagar
12	पुणे	46,900	47,316	26,400	27,620	Pune
13	सातारा	21,300	19,447	15,000	12,389	Satara
14	सांगली	21,300	20,143	14,100	14,133	Sangli
15	सोलापूर	30,900	29,334	18,300	11,668	Solapur
16	कोल्हापूर	27,200	27,774	20,800	19,917	Kolhapur
17	औरंगाबाद	14,100	13,617	12,700	11,774	Aurangabad
18	जालना	10,000	9,141	8,400	7,534	Jalna
19	परभणी	14,700	14,748	12,200	10,586	Parbhani
20	हिंगोली					Hingoli
21	बीड	14,100	14,163	11,700	11,775	Beed
22	नांदेड	19,000	19,229	9,400	7,747	Nanded
23	उस्मानाबाद	9,600	10,044	7,900	6,246	Osmanabad
24	लातूर	14,100	14,115	9,600	8,365	Latur
25	बुलढाणा	9,700	11,257	11,400	10,739	Buldhana
26	अकोला	10,800	10,258	8,000	7,413	Akola
27	वाशिम	8,100	6,861	5,500	5,095	Washim
28	अमरावती	14,800	15,114	13,900	13,616	Amravati
29	यवतमाळ	15,200	16,309	14,600	13,969	Yavatmal
30	वर्धा	8,900	8,538	7,300	7,310	Wardha
31	नागपूर	23,400	24,419	22,000	20,159	Nagpur
32	भंडारा	17,000	17,259	12,300	10,063	Bhandara
33	गोंदिया					Gondiya
34	चंद्रपूर	14,500	14,760	14,500	12,035	Chandrapur
35	गडचिरोली	6,100	6,478	4,000	4,018	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		5,57,600	5,58,176	4,47,900	4,11,008	Maharashtra State

आधार : आरोग्य सेवा संचालनालय, (कुटुंब कल्याण, माता बाल संगोपन व शालेय आरोग्य), महाराष्ट्र शासन, पुणे
Source.—Directorate of Health Services, (Family Welfare, MCH and SH) Govt. of Maharashtra, Pune

8. कुटुंब कल्याण / FAMILY WELFARE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 8.3

कुटुंब कल्याण केंद्रांची संख्या व त्यांचे कार्य
Number of Family Welfare Centres Operating and work done
(1999-2000)

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा District	३१ मार्च, २००० रोजी केंद्रांची संख्या No. of Centres as on 31st March, 2000	ऐच्छिक नसबंदी शस्त्रक्रिया संख्या No. of Sterilisation Operations done			बसविलेल्या तुपांची संख्या No. of I.U.C.D. insertions performed	District
			Vasectomy	Tubectomy	Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	बृहन्मुंबई	86	332	42,223	42,555	46,016	Mumbai
2	मुंबई उपनगर						
3	ठाणे	119	88	27,688	27,774	25,951	Thane
4	रायगड	56	14	11,308	11,322	7,562	Raigad
5	रत्नागिरी	69	65	10,384	10,449	8,246	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	42	25	4,407	4,432	4,970	Sindhudurg
7	नाशिक	122	550	27,078	27,628	16,553	Nashik
8	धुळे	50	230	10,320	10,550	5,701	Dhule
9	नंदुरबार	49	51	6,468	6,519	4,125	Nandurbar
10	जळगाव	103	79	23,301	23,380	14,283	Jalgaon
11	अहमदनगर	100	11	23,232	23,243	23,426	Ahmednagar
12	पुणे	126	142	47,174	47,316	27,620	Pune
13	सातारा	77	24	19,433	19,447	12,369	Satara
14	सांगली	82	8	20,135	20,143	14,133	Sangli
15	सोलापूर	91	7	29,327	29,334	11,668	Solapur
16	कोल्हापूर	92	14	27,760	27,774	19,917	Kolhapur
17	औरंगाबाद	59	7	13,610	13,617	11,774	Aurangabad
18	जालना	47	2	9,139	9,141	7,534	Jalna
19	परभणी	65	8	14,740	14,748	10,586	Parbhani
20	हिंगोली						
21	बीड	52	14	14,149	14,163	11,775	Beed
22	नांदेड	73	2	19,227	19,229	7,747	Nanded
23	उस्मानाबाद	44	4	10,040	10,044	6,246	Osmanabad
24	लातूर	65	4	14,111	14,115	8,365	Latur
25	बुलढाणा	57	55	11,202	11,257	10,739	Buldhana
26	अकोला	40	70	10,188	10,258	7,413	Akola
27	वाशिम	25	5	6,856	6,861	5,095	Washim
28	अमरावती	70	191	14,923	15,114	13,616	Amravati
29	यवतमाळ	72	10	16,299	16,309	13,979	Yavatmal
30	वर्धा	32	48	8,490	8,538	7,310	Wardha
31	नागपूर	83	189	24,230	24,419	20,159	Nagpur
32	भंडारा	80	1,066	16,193	17,259	10,063	Bhandara
33	गोंदिया						
34	चंद्रपूर	65	158	14,602	14,760	12,035	Chandrapur
35	गडचिरोली	47	1,028	5,450	6,478	4,018	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		2,240	4,499	5,53,677	5,58,176	4,11,008	Maharashtra State

आधार : आरोग्य सेवा संचालनालय, (कुटुंब कल्याण, माता बाल संगोपन व शालेय आरोग्य), महाराष्ट्र शासन, पुणे
Source.—Directorate of Health Services, (Family Welfare, MCH and SH) Govt. of Maharashtra, Pune

९. समाज कल्याण सेवा :

९.१ या विभागात आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकांना वितरित करण्यात आलेली कर्जे व अनुदाने ह्या संबंधीची माहिती दिली आहे.

9. SOCIAL WELFARE SERVICES :

9.1 Information of loans and grants disbursed to economically weaker sections is given in this section.

9. समाज कल्याण सेवा / SOCIAL WELFARE SERVICES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 9.1

आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकांना वितरित केलेल्या कर्ज व अनुदानाबाबत उद्देश व साधनानुसार माहिती
Loans and grants disbursed to economically weaker sections by purpose and sources
(1999-2000)

अनुक्रमांक Serial No.	साधने/उद्देश (2)	शासकीय / Government		बँका / Bank		इतर / Others		Sources/purpose (2)
		लाभधारकांची संख्या No. of beneficiaries (3)	रक्कम रुपये Amount Rs. (4)	लाभधारकांची संख्या No. of beneficiaries (5)	रक्कम रुपये Amount Rs. (6)	लाभधारकांची संख्या No. of beneficiaries (7)	रक्कम रुपये Amount Rs. (8)	
1	जमीन खरेदी	--	--	--	--	--	--	Purchase of land
2	शेती अवजारे खरेदी	--	--	--	--	--	--	purchase of Agriculture Implement
3	शेतीच्या इतर उद्देशांकरिता	--	--	--	--	--	--	Other Agricultural purposes
4	औद्योगिक उद्देशांकरिता	--	--	--	--	--	--	Industrial purposes
5	वाहने खरेदी	--	--	--	--	--	--	Purchase of vehicles
6	इतर	--	--	--	--	--	--	Others
7	सिमांतिक कर्ज योजना	1,848	129.61	1,848	388.83	--	--	Margin money Schemes
	५० टक्के अनुदान योजना							50 percent subsidy Scheme
	एकूण	1,848	129.61	1,848	388.83	--	--	Total

आधार - (१) वसंतराव नाईक विमुक्त जाती व भटक्या जमाती विकास महामंडळ (मर्या.), मुंबई

(२) लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे विकास महामंडळ (मर्या.), मुंबई

(३) महात्मा फुले मागासवर्गीय विकास महामंडळ (मर्या.), मुंबई

Source.— (1) Vasantrao Naik Vimukta Jati & Nomadic Tribe Development Corp. Ltd., Mumbai

(2) Lok Shahir Annabhau Sathé Development Corp. Ltd., Mumbai

(3) Mahatma Phule Backward Class Development Corp. Ltd., Mumbai

१०. सामाजिक सुरक्षा व सामाजिक संरक्षण
(पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)

१०.१ या विभागातील तक्त्यांमध्ये बृहन्मुंबई व महाराष्ट्र राज्यातील पोलीसांची संख्या व त्यांच्यावरील खर्च, विविध गुन्हांचे वर्गीकरण, न्यायालये व त्यांच्याकडील प्रकरणे आणि तुरुंग या विषयांवरील आकडेवारी समाविष्ट आहे.

10. SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE
(Police, Crimes and Judicial)

10.1 Data in the tables in this section include statistics regarding Police Force in Brihan Mumbai and Maharashtra and cost of Police, classification of various crimes, courts and cases with them and prisons.

---

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)
(1) पोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.1

महाराष्ट्र राज्यातील पोलीस ठाणी व पोलीसांची संख्या (रेल्वे धरून व बृहन्मुंबई वगळून)
Police Stations and Police Force in Maharashtra State (Including Railways but excluding Brihan Mumbai)
(1999)

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	पोलीस ठाणी Number of Police Stations (3)	आऊट पोस्ट No. of Out Posts (4)	हंगामी धरून एकूण पोलीसांची संख्या Strength of Police including temporary force (5)	चीकशी झालेले एकूण दखलपत्र गुन्हे Total number of cognizable Crimes investigated (6)	डिस्ट्रिक्ट District (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	मुंबई रेल्वे	12	10	3,403	1,709	Mumbai Rly.
2	नवी मुंबई शहर	11	9	1,914	4,995	Navi Mumbai City
3	ठाणे शहर	25	1	6,064	10,665	Thane City
4	ठाणे (ग्रामीण)	30	34	2,944	7,575	Thane (Rural)
5	रायगड	24	22	1,822	5,479	Raigad
6	रत्नागिरी	13	29	1,309	4,316	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	9	23	920	1,534	Sindhudurg
8	नाशिक शहर	7	--	1,785	3,992	Nashik City
9	नाशिक (ग्रामीण)	33	35	2,583	6,224	Nashik (Rural)
10	धुळे	14	11	1,550	4,512	Dhule
11	नंदुरबार	11	23	996	3,817	Nandurbar
12	जळगाव	33	29	2,936	7,671	Jalgaon
13	अहमदनगर	24	38	2,303	7,388	Ahmednagar
14	पुणे रेल्वे	6	13	890	1,495	Pune Rly.
15	पुणे शहर	19	--	5,902	20,242	Pune City
16	पुणे (ग्रामीण)	28	45	2,073	6,928	Pune (Rural)
17	सातारा	25	28	2,307	5,664	Satara
18	सांगली	20	25	1,821	6,819	Sangli
19	सोलापूर शहर	5	--	1,302	4,601	Solapur City
20	सोलापूर (ग्रामीण)	21	33	1,747	8,700	Solapur (Rural)
21	कोल्हापूर	27	19	2,333	6,166	Kolhapur
22	औरंगाबाद शहर	10	2	2,600	2,576	Aurangabad City
23	औरंगाबाद (ग्रामीण)	21	10	1,215	4,550	Aurangabad (Rural)
24	जालना	16	8	1,186	4,572	Jalna
25	परभणी	17	10	1,248	3,793	Parbhani
26	बीड	22	13	1,524	6,286	Beed
27	नांदेड	34	22	2,768	6,993	Nanded
28	उस्मानाबाद	16	15	1,207	4,794	Osmanabad
29	हिंगोली	12	8	749	2,309	Hingoli
30	लातूर	20	16	1,308	4,912	Latur
31	बुलढाणा	27	12	1,874	8,915	Buldhana
32	अकोला	18	14	1,976	7,831	Akola
33	अमरावती शहर	9	4	1,400	4,330	Amravati City
34	अमरावती (ग्रामीण)	28	13	1,778	9,373	Amravati
35	यवतमाळ	28	18	1,810	14,999	Yavatmal
36	वाशिम	11	11	1,067	3,552	Washim
37	वर्धा	15	5	1,249	14,814	Wardha
38	नागपूर रेल्वे	16	24	1,173	9,769	Nagpur Rly.
39	नागपूर शहर	19	--	5,383	15,086	Nagpur City
40	नागपूर (ग्रामीण)	22	18	1,796	9,931	Nagpur (Rural)
41	गोंदिया	12	6	1,527	5,937	Gondiya
42	भंडारा	12	6	839	7,180	Bhandara
43	चंद्रपूर	28	22	2,425	9,435	Chandrapur
44	गडचिरोली	28	21	2,588	4,390	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		838	705	89,594	2,96,819	Maharashtra State

आधार - पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Office of the Director General of Police, Government of Maharashtra, Mumbai

---

तक्रा क्रमांक/ Table No. 10.2

---

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे, न्यायालयविषयक)/
(1)पोलीस/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील पोलीसांवरील खर्च व त्यांची संख्या/

1999

अनु क्रमांक Serial No.	पोलीस आयुक्त, अतिरिक्त पोलीस आयुक्त, उपआयुक्त व सहाय्यक पोलीस आयुक्त, Commissioner of Police and Additional Commissioner of Police, Deputy Commissioner of Police and Assistant Commissioner of Police												
	पोलीस निरीक्षक व सहाय्यक पोलीस निरीक्षक Police Inspector and Asstt. Police Inspector			पोलीस अभियोक्ता Police Prosecutors			उप-निरीक्षक व सहाय्यक उप-निरीक्षक Sub-Inspector Asstt.Sub-Inspector						
जिल्हा	तात्पुरते Temporary	कायमचे Permanent	एकूण Total	तात्पुरते Temporary	कायमचे Permanent	एकूण Total	तात्पुरते Temporary	कायमचे Permanent	एकूण Total	तात्पुरते Temporary	कायमचे Permanent	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	मुंबई रेल्वे	9	1	9	26	5	31	34	27	61	59	33	91
2	नवी मुंबई शहर	11	0	11	26	1	27	4	0	4	202	4	206
3	ठाणे शहर	0	26	26	0	83	83	7	10	17	0	637	637
4	ठाणे (ग्रामीण)	7	0	7	18	1	19	5	5	10	233	27	260
5	रायगड	2	3	5	19	5	24	4	5	9	115	30	145
6	रत्नागिरी	2	2	4	7	3	10	3	7	10	38	64	102
7	सिंधुदुर्ग	3	1	4	7	2	9	4	2	6	42	18	60
8	नाशिक शहर	7	0	7	24	3	27	0	4	4	19	69	88
9	नाशिक (ग्रामीण)	3	5	8	12	8	20	5	6	11	64	43	107
10	धुळे	1	2	3	5	27	32	12	6	18	32	0	32
11	नंदुरबार	4	1	5	2	2	4	6	3	9	14	14	28
12	जळगाव	4	3	7	7	9	16	10	8	18	51	187	238
13	अहमदनगर	3	4	7	11	7	18	17	11	28	94	49	143
14	पुणे शहर	17	7	24	96	20	116	6	13	19	164	287	451
15	पुणे (ग्रामीण)	4	3	7	22	6	28	15	12	27	109	54	163
16	पुणे (रेल्वे)	1	2	3	2	4	6	5	3	8	15	16	31
17	सातारा	2	3	5	25	6	31	6	7	13	35	19	54
18	सांगली	2	3	5	6	5	11	8	5	13	34	104	138
19	सोलापूर शहर	7	1	8	20	3	23	5	3	8	14	55	69
20	सोलापूर (ग्रामीण)	2	3	5	8	7	15	4	6	10	21	32	53
21	कोल्हापूर	3	3	6	10	7	17	3	6	9	43	128	171
22	औरंगाबाद शहर	7	--	7	25	2	27	--	9	9	65	7	72
23	औरंगाबाद (ग्रामीण)	1	4	5	15	5	20	7	2	9	27	75	102
24	जालना	4	1	5	17	2	19	17	11	28	52	36	88
25	परभणी	2	3	5	3	5	8	4	5	9	79	28	107
26	हिंगोली	3	1	4	5	1	6	--	--	--	15	13	28
27	बीड	2	3	5	11	3	14	8	5	13	53	86	139
28	नांदेड	6	3	9	18	5	23	5	7	12	97	41	138
29	उस्मानाबाद	3	2	5	11	3	14	4	5	9	46	42	88
30	लातूर	3	2	5	18	4	22	--	9	9	55	43	98
31	बुलढाणा	2	3	5	7	6	13	8	7	15	124	52	176
32	अकोला	--	5	5	--	14	14	3	17	20	--	165	165
33	वाशिम	--	3	3	--	7	7	6	--	6	--	41	41
34	अमरावती शहर	2	6	8	--	14	14	7	5	12	59	51	110
35	अमरावती (ग्रामीण)	2	3	5	8	4	12	6	5	11	32	46	78
36	यवतमाळ	2	3	5	19	5	23	6	6	12	114	26	140
37	वर्धा	2	3	5	5	4	9	14	6	20	68	57	125
38	नागपूर शहर	13	6	19	54	22	76	14	10	24	256	63	319
39	नागपूर (ग्रामीण)	3	3	6	23	4	27	2	6	8	117	31	148
40	नागपूर रेल्वे	1	3	4	1	6	7	12	1	13	32	68	100
41	भंडारा	2	2	4	16	4	20	2	3	5	51	21	72
42	गोंदिया	4	1	5	9	4	13	2	2	4	77	13	90
43	चंद्रपूर	4	3	7	39	3	42	9	4	13	110	65	175
44	गडचिरोली	9	--	9	26	2	28	2	2	4	118	9	127
महाराष्ट्र राज्य		171	135	306	683	343	1,026	301	275	576	3,044	2,949	5,993

आधार -(१) पोलीस आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई (२) पोलीस महासंचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

Police

TABLE No. 10.2

Cost and Strength of Police in Maharashtra

हवालदार		पोलीस शिपाई		एकूण		केंद्र व राज्य शासनाच्या महसूल खात्या-मधून देय असलेली रक्कम		केंद्र व राज्य शासनाच्या महसूल खात्या-व्यतिरिक्त अन्य देय रक्कम		एकूण खर्च (हजार रुपयात)		District
Head Constables		Constables		Total		Total cost payable from Central and State Revenue ('000 Rs.)		Total cost Central and State Revenue ('000 Rs.)		Total cost ('000 Rs.)		
तात्पुरते	कायमचे	एकूण	तात्पुरते	कायमचे	एकूण	तात्पुरते	कायमचे	एकूण				
Tempo- rary	Perma- nent	Total	Tempo- rary	Perma- nent	Total	Tempo- rary	Perma- nent	Total	(24)	(25)	(26)	(2)
(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)				
473	391	864	1,282	1,126	2,408	1,881	1,583	3,464	3,86,995	--	3,86,995	Mumbai Rly.
363	35	398	1,142	130	1,272	1,748	170	1,918	1,09,819	3,060	1,12,879	Navi Mumbai City
--	1,088	1,088	--	4,230	4,230	7	6,074	6,081	3,96,508	--	3,96,508	Thane City
355	175	530	1,160	968	2,128	1,778	1,176	2,954	1,81,095	103	1,81,198	Thane (Rural)
122	242	364	624	660	1,284	886	945	1,831	1,417	--	1,417	Raigad
156	111	267	453	473	926	659	660	1,319	92,148	3,253	95,401	Ratnagiri
126	64	190	405	252	657	587	339	926	43,858	--	43,858	Sindhudurg
211	90	301	775	587	1,362	1,036	753	1,789	1,24,457	139	1,24,596	Nashik Rural
336	310	646	895	907	1,802	1,315	1,279	2,594	1,59,057	860	1,59,917	Nashik (Rural)
211	160	371	541	571	1,112	802	766	1,568	1,48,918	1,036	1,49,954	Dhule
131	99	230	412	317	729	569	436	1,005	33,852	94	33,946	Nandurbar
305	261	566	810	1,299	2,109	1,187	1,767	2,954	2,13,965	1,158	2,15,123	Jalgaon
288	156	444	719	972	1,691	1,132	1,199	2,331	1,79,240	624	1,79,864	Ahmednagar
729	414	1,143	2,365	1,803	4,168	3,377	2,544	5,921	4,06,203	10,131	4,16,334	Pune City
259	237	496	633	748	1,379	1,042	1,058	2,100	3,28,765	1,755	3,30,520	Pune (Rural)
169	54	223	116	511	627	308	590	898	100,741	--	100,741	Pune Rly.
284	268	552	920	745	1,665	1,272	1,448	2,320	1,70,756	346	1,71,102	Satara
218	130	348	623	696	1,319	891	943	1,834	1,39,975	--	1,39,975	Sangli
100	135	235	385	582	967	531	779	1,310	--	1,873	1,873	Solapur City
174	235	409	492	773	1,285	701	1,058	1,757	1,66,492	--	1,66,492	Solapur (Rural)
248	294	542	746	851	1,597	1,053	1,289	2,342	1,75,050	774	1,75,824	Kolhapur
527	48	575	1,642	277	1,919	2,268	343	2,609	1,77,327	--	1,77,327	Aurangabad (U)
103	131	234	428	426	854	581	643	1,224	96,542	207	96,749	Aurangabad (R.)
130	92	222	499	353	852	719	495	1,214	79,456	684	80,140	Jalna
129	123	252	433	443	876	850	607	1,257	1,41,232	--	1,41,232	Parbhani
131	55	186	325	200	525	479	270	749	1,41,232	50	1,41,282	Hingoli
186	109	295	459	612	1,071	719	818	1,537	1,27,632	377	1,28,009	Beed
356	246	602	1,171	825	1,996	1,653	1,127	2,780	2,03,524	500	2,04,024	Nanded
147	88	235	427	438	865	638	578	1,216	1,09,863	583	1,10,446	Osmanabad
292	96	388	408	387	795	776	640	1,316	84,636	--	84,636	Latur
167	184	351	650	679	1,329	958	932	1,889	97,339	194	97,533	Buldhana
--	371	371	--	1,421	1,421	3	1,993	1,996	3,42,141	--	3,42,141	Akola
--	206	206	--	810	810	6	1,067	1,073	31,588	--	31,588	Washim
235	--	235	1,033	--	1,033	1,336	76	1,412	30,271	--	30,271	Amravati City
240	170	410	700	573	1,273	988	801	1,789	1,95,953	51	1,96,004	Amravati (Rural)
76	279	355	634	652	1,286	851	971	1,822	1,28,955	281	1,29,236	Yavatmal
133	112	245	403	462	865	626	643	1,269	1,03,267	1,132	1,04,399	Wardha
634	595	1,229	1,940	1,800	3,740	2,911	2,496	5,407	4,00,947	9,847	4,10,794	Nagpur City
132	219	351	827	437	1,264	1,104	700	1,804	2,75,776	1,817	2,77,593	Nagpur (Rural)
88	157	256	268	538	806	413	773	1,196	51,064	--	51,064	Nagpur Rly.
106	86	172	337	234	571	514	330	844	1,55,971	--	1,55,971	Bhandara
233	80	313	952	154	1,106	1,277	254	1,531	1,74,481	115	1,74,596	Gondiya
334	120	454	1,178	569	1,747	1,674	764	2,438	1,83,563	1,536	1,85,099	Chandrapur
403	54	457	1,815	152	1,967	2,373	219	2,592	1,74,481	--	1,74,481	Gadchiroli
10,051	8,550	18,601	32,027	31,641	63,668	46,277	43,893	90,170	70,66,452	42,581	71,09,033	Mah. State

e.—(1) Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Mumbai (2) Director General of Police, Govt. of Maharashtra, Mumbai

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)
(1)पोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.3

महाराष्ट्र राज्यात झालेले इंडियन पिनल कोडखाली दखलपात्र असलेले गुन्हे (गुन्ह्यांचे प्रयत्न धरून)
Cognizable offences (including attempts) under Indian Penal Code in Maharashtra State
(1999-2000)

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	तिमाहीमध्ये/ During Quarter				एकूण Total (31.3.2000)	Offences (2)
		(30-6-1999)	(30-9-1999)	(31-12-1999)	(31-3-2000)		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	दंगल	1,029	872	1,200	964	4,065	Rioting
2	नाण्यासंबंधीचे गुन्हे	--	1	--	--	1	Offences relating to coins
3	चलन व बँक नोटासंबंधीचे गुन्हे	40	64	32	32	168	Offences relating to currency and Bank notes
4	खून	834	721	704	723	2,982	Murders
5	सदोष मनुष्यवध (परंतु खून या संज्ञेत अंतर्भूत नसलेले)	42	26	31	21	120	Culpable homicides not amounting to murder
6	अंमली पदार्थांचा व्यापार	--	--	--	--	--	Administrating of stupefying drugs
7	व्यक्तीचे अपहरण	281	274	235	320	1,110	Kidnapping and abduction
8	दरोडा किंवा त्याकरिता एकत्र होणे	174	190	214	218	796	Dacoity and preparation of assembly for dacoity
9	चोरी, दरोडे	638	592	606	586	2,422	Theft, Robbery
10	घरफोडी	3,567	3,765	3,477	3,359	14,168	House breaking
11	फसवणूक	859	935	800	965	3,559	Cheating
12	विश्वासघात	435	384	332	420	1,571	Breach of trust
13	एकूण चोऱ्या	10,272	10,628	10,341	10,746	41,987	Total Thefts
	(अ) तांब्याची तार	434	468	502	525	1,929	(a) Copper Wire
	(ब) जनावरे	262	270	217	229	978	(b) Cattle
	(क) सायकली	305	410	427	453	1,595	(c) Cycles
(ड)	मोटारी व सुटे भाग	214	285	224	235	958	(d) Motor Vehicle and accessories
	(इ) पिस्तुल वगैरे	6	3	1	5	15	(e) Fire arms
	(फ) स्फोटक पदार्थ	1	-	-	2	3	(f) Explosives
	(ग) इतर	9,050	9,192	8,973	9,297	36,512	(g) Other thefts
14	इतर गुन्हे	23,498	20,058	21,694	31,064	96,314	Other Crimes
	एकूण	41,669	38,510	39,666	49,418	1,69,263	Total

आधार - (१) पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई (२) पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—(1) Office of the Director General of Police, Government of Maharashtra State, Mumbai (2) Office of the Police Commissioner, Brihan Mumbai, Government of Maharashtra, Mumbai

टीप/Note : N. A. उपलब्ध नाही/ Not Available

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 10.4

---

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

पोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.4

बृहन्मुंबईतील दखलपात्र गुन्हे - भाग-१
Cognizable Crimes in Brihan Mumbai—Part-I
 (1998)

अनु क्रमांक Serial No.	गुन्हे	वर्षात नोंदविलेल्या प्रकरणांची संख्या	तपास करणे नाकारल्याची प्रकरणे	खोटी सिध्द किंवा घोषित झालेली प्रकरणे	कायद्यातील किंवा वस्तुस्थितीतील चुकीमुळे किंवा वर्ष अखेरची प्रलंबित प्रकरणे		बिनचूक प्रकरणे True cases			एकूण	दंडाधिकार्या-समोर थेट दाखल केलेली प्रकरणे	गुन्हा शाबीत झालेली दंडाधिकार्या-पुढील प्रकरणे	एकूण विनचूक प्रकरणे	Offences
					अदखलपात्र ठरविलेली प्रकरणे	प्रलंबित प्रकरणे	गुन्हा शाबीत झालेली	निकालात काढलेली ठरविलेली किंवा समोपचाराने मिटवलेली	शोधून न काढलेली किंवा न पकडलेली					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
वर्ग एक														Class I—
1	शासन, सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्यायविरुद्धेच गुन्हे	1,441	..	..	..	7,054	29	165	65	259	2	..	1,441	Offences against the State, public tranquillity, safety and justice
वर्ग दोन														Class II—
2	व्यक्तिगत गंभीर गुन्हे	7,302	..	..	..	46,079	793	3,805	658	5,256	6	..	7,302	Serious offences against persons
वर्ग तीन														Class III—
3	व्यक्तिगत व मालमत्ता विषयक गंभीर गुन्हे	3,497	..	..	..	12,657	237	560	1,111	1,908	25	2	3,497	Serious offences against persons and property
वर्ग चार														Class IV—
4	व्यक्तिगत किरकोळ गुन्हे	2,040	..	..	..	15,312	317	997	257	1,571	58	12	2,040	Minor offences against persons

													Class V—	
वर्ग पाच														
5 मालमत्ताविषयक किरकोळ गुन्हे	14,345	..	..	..	35,768	798	1,477	5,666	7,941	171	47	14,345	Minor offences against property	
एकूण वर्ग एक ते पाच	28,625	..	..	..	1,16,870	2,174	7,004	7,757	16,935	262	61	28,625	Total for classes I to V	
6 वर न उल्लेखिलेले इतर गुन्हे	1,392	..	..	..	2,084	360	741	572	1,673	142	42	1,392	Other offences (not mentioned above)	
एकूण	30,017	..	..	..	1,18,954	2,534	7,745	8,329	18,608	404	103	30,017	Grand Total	

आधार - पोलीस आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Mumbai

10. सामाजिक सुरक्षा आणि सामाजिक संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)/

(1)पोलीस/

तक्ता क्रमांक/

बृहन्मुंबईतील दखलपात्र गुन्हे - भाग-२

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	कोर्टात सुनावणी व्हावयाची असलेल्या किंवा तपासावर किंवा जामिनावर असलेल्या कैदेतील व्यक्तिविषयी या वर्षाच्या सुरुवातीला क्रिमीनल प्रोसिजर कोडच्या १७० कलमानुसार		क्रिमीनल प्रोसिजर कोडच्या आदेशानुसार		सुनावणी केलेल्या व्यक्ती No. of persons tried	गुन्हा शाबीत झालेल्या व्यक्ती No. of persons convicted
		पोलिसांकडे नोंदविलेली किंवा पोलिसांनी दखल घेतलेली प्रकरणे Persons in custody pending trial or investigation or on bail under section 170 Cr. P. C. at the beginning of the year as concerned in cases reported to or in cases taken by the police	वर्षात पोलिसांनी अटक केलेल्या व्यक्ती Persons arrested by the Police during the year	मुक्त खाली मुक्त केलेल्या व्यक्ती Persons released under section 169 Cr. P. C. order before trial	दंडाधिकाऱ्याच्या सुनावणीपूर्वी मुक्त केलेल्या व्यक्ती Persons released by Magistrate's trial		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
वर्ग एक -							
1	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय ह्या बाबतीतील गुन्हे	17,631	3,603	6	22	3,937	774
वर्ग दोन -							
2	व्यक्तिसंबंधी गंभीर गुन्हे	56,846	12,259	8	69	13,250	3,039
वर्ग तीन -							
3	व्यक्ति किंवा मालमत्तेसंबंधी गंभीर गुन्हे	15,067	3,056	42	19	3,189	583
वर्ग चार -							
4	व्यक्तिसंबंधी गौण गुन्हे	12,143	3,583	38	..	3,378	626
वर्ग पाच -							
5	मालमत्तेसंबंधी गौण गुन्हे	22,703	5,986	69	60	6,423	1,841
एकूण वर्ग एक ते पाच		1,24,390	28,487	163	170	30,171	6,863
6 वर न उल्लेखिलेले इतर गुन्हे		2,377	3,454	..	137	2,287	607
एकूण		1,26,767	31,941	163	307	32,458	7,470

आधार - पोलीस आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

Police

TABLE No. 10.5

Cognizable Crimes in Brihan Mumbai—Part-II
(1999)

निर्दोष ठरविलेल्या मुक्त केलेल्या किंवा सामोपचाराने मिटविलेल्या प्रकरणातील व्यक्ति No. of persons acquitted or discharged or compounded	अटक टाळलेल्या व्यक्तींची वर्षाखेरची संख्या No. of persons evading arrest at the close of the year	कोर्टात सुनावणी व्हावयाची असलेल्या किंवा तपासावर किंवा जामिनावर असलेल्या व्यक्तींची वर्षाखेरची संख्या No. of persons In custody pending trial or investigation or on bail at the end of the year	दंडाधिकारी प्रकरणातील व्यक्ती Persons concerned in Magistrate's cases			Offences
			अटक केलेले Number arrested	गुन्हा शाबीत झालेली Number convicted	निर्दोष ठरविलेले किंवा मुक्त केलेले Number acquitted or discharged	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
2,849	5	17,589	..	..	..	<i>Class I—</i> Offences against the State, public tranquillity, safety and justice
4,012	69	61,985	2	..	..	<i>Class II—</i> Serious offences against the persons
639	115	16,882	..	..	..	<i>Class III—</i> Serious offences against the property and persons or against property only
890	39	14,210	..	..	..	<i>Class IV—</i> Minor offences against the persons
2,782	342	24,006	29	..	..	<i>Class V—</i> Minor offences against the property
11,172	570	1,34,672	31	..	..	Total for classes I to V
852	80	4,235	4	..	..	Other offences not specified above
12,024	650	1,38,907	35	..	..	Grand Total

Source—Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Mumbai

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)/SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

(1)पोलीस/POLICE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.6

बृहन्मुंबईतील दखलपात्र नसलेले गुन्हे - भाग-१

Non-Cognizable crimes in Brihan Mumbai—Part-I
(1999)

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	वर्षाच्या	वर्षभरात	निपटारा	सुनावणी न	आरोपी मेल्या,	सुनावणी संपुष्टात आल्यामुळे	वर्षअखेर	Offences	
		सुरुवातीची प्रलंबित प्रकरणे Number of cases pending at the beginning of the year	दाखल झालेली प्रकरणे Cases reported during the year	करण्यासाठी एकूण [स्तंभ (३)+(४)] Total for disposal [column (3) + (4)]	करता रद्दबातल केलेली प्रकरणे Number of cases dismissed without trial	आरोपी मेल्या, निसटला किंवा सुनावणी चालू असताना वेडा झाला किंवा त्याच्यावरील आरोप रद्द केले सामोपचाराने मिटवले किंवा काढून घेतली अशी प्रकरणे Cases in which accused died, escaped, became insane during trial or in which charges were abandoned, compounded or withdrawn				निकालात काढलेली प्रकरणे Number of cases tried to a conclusion and ended in मुक्त केलेली किंवा निर्दोषी ठरविलेली Discharged or acquitted
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
वर्ग एक -										
1	सार्वजनिक शांतता सुरक्षितता इत्यादी बाबतीतील गुन्हे	3,813	1,654	5,467	-	26	255	200	4,352	Class I— Offences against the State, public tranquillity, etc.
वर्ग दोन -										
2	व्यक्तिविषयक गंभीर गुन्हे	35,224	9,775	44,999	-	668	2,026	2,732	37,528	Class II— Serious offences against the persons
वर्ग तीन -										
3	मालमत्ताविषयक गंभीर गुन्हे	7,525	4,444	11,969	-	73	200	338	8,689	Class III— Serious offences against property

	वर्ग चार -									<i>Class IV—</i>
4	व्यक्तिविषयक गौण गुन्हे	10,399	3,971	14,370	-	115	474	394	12,444	Minor offences against the persons
	वर्ग पाच -									<i>Class V—</i>
5	मालमत्ताविषयक गौण गुन्हे	18,174	17,825	35,999	-	177	643	2,083	19,759	Minor offences against property
	वर्ग सहा -									<i>Class VI—</i>
6	वर न उल्लेखिलेले इतर गुन्हे	570	465	1,035	-	50	50	67	788	Other offences not specified above
7	पोलिसांनी दखल घेतलेले इतर विशेष किंवा स्थानिक कायद्याबाबतचे गुन्हे	36,769	2,23,636	2,60,405	-	1,365	6,949	2,16,850	31,185	Offences under other special local laws non-cognizable by the police
	एकूण	1,12,474	2,61,770	3,74,244	-	2,474	10,597	2,22,752	1,14,745	Grand Total

आधार - पोलीस आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Mumbai

10. सामाजिक सुरक्षा आणि सामाजिक संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)/

(1) पोलीस/

तक्ता क्रमांक/

बृहन्मुंबईतील दखलपत्र नसलेले गुन्हे - भाग-२

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	वर्षाच्या सुरुवातीला शिल्लक असलेली प्रकरणे ज्यातील व्यक्तींची सुनावणी चालू आहे किंवा ज्यांच्याबाबत कायदेशीर कारवाई सुरु केली आहे Persons concerned in cases pending at the beginning of the year namely under trial or against whom processes had been issued	ज्यांच्याविरुद्ध कारवाई सुरु केली आहे अशा व्यक्ती Persons against whom processes had been issued		पळून गेल्यामुळे किंवा अटक टाळल्यामुळे या वर्षात ज्यांना अटक झाली नाही अशा व्यक्ती आणि ज्यांच्याविरुद्ध वर्ष अखेरीस कायदेशीर कारवाई प्रलंबित होती अशा व्यक्ती Persons not arrested because they absconded or evaded arrest or failed to comply with summons during the year and persons against whom processes were outstanding at the end of the year	न्यायालयापुढे हजर झालेल्या व्यक्ती Persons who appeared before Court
			तक्रारीवरून On complaint	दंडाधिकाऱ्यानी स्वतः घेतलेल्या दखलीमुळे किंवा पोलीसांकडून मिळालेल्या माहितीवरून On Magistrate's own motion or information from the police		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
वर्ग एक -						
1 सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय- पातळीवरील गुन्हे	..	22,001	1,598	..	34	3,280
वर्ग दोन -						
2 व्यक्तिसंबंधी गंभीर गुन्हे	..	64,498	6,886	..	66	9,135
वर्ग तीन -						
3 मिळकतीसंबंधी गंभीर गुन्हे	..	18,300	2,398	1	46	2,833
वर्ग चार -						
4 व्यक्तिसंबंधी गौण गुन्हे	..	14,943	3,710	..	32	1,744
वर्ग पाच -						
5 मिळकतीसंबंधी गौण गुन्हे	..	25,913	4,773	1	128	5,580
वर्ग सहा -						
6 वर न उल्लेखिलेले गुन्हे	..	2,363	5,942	1	20	582
वर्ग सात -						
7 इतर विशेष किंवा स्थानिक कायद्याबाबत घडलेले किंवा पोलिसांनी दखल घेण्यासारखे गुन्हे	..	46,215	1,53,269	..	90	2,24,028
एकूण	..	1,94,233	1,78,576	3	416	2,47,182

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

Police

TABLE No. 10.7

Non-Cognizable Crimes In Brihan Mumbai—Part-II
(1999)

हजर झालेल्या व सुनावणीशिवाय मुक्त केलेल्या व्यक्ती	सुनावणी झालेल्या व्यक्ती Persons tried		वर्षअखेर सुनावणी चालू असलेल्या व्यक्ती Persons under trial at the close of the year	आरोप रद्द केलेल्या सामोपचाराने मिटवलेल्या किंवा काढून घेतलेल्या प्रकरणांतील व्यक्ती व सुनावणी चालू असतांना मेलेल्या निसदून गेलेल्या किंवा वेड लागलेल्या व्यक्ती	हजर होण्याआधीच मेलेल्या निसदून गेलेल्या किंवा बदली करण्यात आलेल्या व्यक्ती	Offences
	निर्दोष ठरविलेल्या किंवा मुक्त केलेल्या Acquitted or discharged	गुन्हा शाबीत झालेल्या Convicted		Number concerned in cases abandoned or compounded or withdrawn and number who died, escaped or became insane during the trial	No. of persons died, escaped or transferred before appearance	
(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
0	1,609	111	22,766	..	6	<i>Class I—</i> Offences against the State, public tranquillity, safety and justice
4	4,703	1,129	66,809	120	..	<i>Class II—</i> Serious offences against the person
78	1,464	517	19,040	15	2	<i>Class III—</i> Serious offences against the property
14	1,411	325	14,765	29	..	<i>Class IV—</i> Minor offences against the person
47	2,593	1,398	27,137	42	2	Minor offences against the property
16	146	99	2,686	79	1	<i>Class VI—</i> Offences not specified above
..	9,712	2,20,200	39,666	23	..	Offences under other special or local laws and cognizable by police
159	21,638	2,23,779	1,92,869	308	11	Grand Total

Source — Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Mumbai

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

पोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.8

बृहन्मुंबईतील व महाराष्ट्र राज्यातील (बृहन्मुंबई वगळून) चोरीस गेलेली व परत मिळालेली मालमत्ता
Property stolen and recovered in Brihan Mumbai and in Maharashtra State (excluding Brihan Mumbai)

1999

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	मालमत्ता चोरीस गेलेली प्रकरणे (संख्या) Cases in which property was stolen (No.)	चोरीची मालमत्ता परत मिळालेली प्रकरणे (संख्या) Cases in which property was recovered (No.)	चोरीस गेलेल्या मालमत्तेची किंमत (₹.'000) Amount of property stolen ('000 Rs.)	परत मिळालेल्या मालमत्तेची किंमत (₹.'000) Amount of property recovered ('000 Rs.)	Offences
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
						<i>Brihan Mumbai</i>
						<i>Cognizable—</i>
1	चोरी	14,518	3,858	9,56,295	2,41,965	Theft
2	जबर चोरी	549	202	91,600	33,083	Robbery
3	दंडनीय विश्वासघात	407	203	22,40,194	3,23,555	Criminal breach of trust
4	सार्वजनिक क्षेत्रातील कर्मचारी, बँकर व्यापारी किंवा दलाल यांनी केलेला दंडनीय विश्वासघात	10	9	80,305	6,045	Criminal breach of trust by public servant or by bankers, merchant or agent.
5	चोरीची मालमत्ता बाळगणे अदखली -	99	99	1,346	1,346	Possession of stolen property
						<i>Non-cognizable—</i>
6	बळजबरीने लुबाडणे	297	261	7,552	525	Extortion
7	दंडनीय अफरातफर	422	136	80,601	9,621	Criminal misappropriation
एकूण		16,302	4,768	34,57,893	6,16,140	Grand Total
						<i>Maharashtra State (excluding</i>
						<i>Brihan Mumbai)</i>
						<i>Cognizable—</i>
1	चोरी	37,949	10,907	8,40,452	45,475	Theft
2	जबर चोरी	2,151	1,114	1,03,696	49,690	Robbery
3	दंडनीय विश्वासघात	918	440	2,10,201	61,843	Criminal breach of trust
4	सार्वजनिक क्षेत्रातील कर्मचारी, बँकर व्यापारी किंवा दलाल यांनी केलेला दंडनीय विश्वासघात	252	80	39,596	641	Criminal breach of trust by public servant or by bankers, merchants or agents
5	चोरीची मालमत्ता बाळगणे अदखली -	466	168	4,633	1,616	Possession of stolen property
						<i>Non-cognizable—</i>
6	बळजबरीने लुबाडणे	16	5	267	237	Extortion
7	दंडनीय अफरातफर	134	32	29,517	1,435	Criminal misappropriation
एकूण		41,886	12,746	12,28,362	1,60,737	Grand Total

आधार - (१) पोलीस आयुक्त व (२) पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source —(i) Commissioner of Police and (ii) Director-General of Police, Government of Maharashtra, Mumbai

---

तक्का क्रमांक/ Table No. 10.9

---

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण(पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

(१) पोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.9

महाराष्ट्र राज्यातील दखलपात्र गुन्हे (रेल्वे धरून परंतु बृहन्मुंबई वगळून) - भाग-१
Cognizable crimes in Maharashtra State (including Railway but excluding Brihan Mumbai)—Part-I

(1999)

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	तपासावर शिल्लक असलेल्या आदल्या वर्षातल्या गुन्हांची संख्या		तपासणी न झालेली किंवा तपासणीस नकार दिलेली प्रकरणे	वस्तुस्थितीतील किंवा कायद्यातील चुकीमुळे खोटी किंवा दखलपात्र नसलेली घोषित केलेली प्रकरणे		वर्षभरात दोषारोपपत्र देण्यात आलेली प्रकरणे		वर्ष अखेरीस तपासावर शिल्लक असलेली प्रकरणे	Offences
		वर्षात दाखल झालेली प्रकरणे	वर्षात दाखल झालेली प्रकरणे		दखलपात्र नसलेली घोषित केलेली प्रकरणे	वर्षभरात दोषारोपपत्र देण्यात आलेली प्रकरणे	वर्षभरात दोषारोपपत्र देण्यात आलेली प्रकरणे	वर्ष अखेरीस तपासावर शिल्लक असलेली प्रकरणे		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)	
1	दखलपात्र गुन्हात मदत करणे	1	--	--	---	1	--	--		Abetment of cognizable offences
2	दखलपात्र गुन्हाबाबत कट करणे	2	6	--	1	4	1	2		Cognizable criminal conspiracy
	वर्ग एक -									Class I—
3	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय ह्या बाबतीतील गुन्हे	901	6,176	3	107	5,767	359	841		Offences against the States public tranquillity, safety and justice
	वर्ग दोन -									Class II—
4	व्यक्तिविषयक गंभीर गुन्हे	6,711	49,581	53	989	45,166	4,202	5,882		Serious offences against persons
	वर्ग तीन -									Class III—
5	व्यक्ती आणि मालमत्ताविषयक किंवा फक्त मालमत्ताविषयक गंभीर गुन्हे	5,229	17,107	2	253	7,179	10,676	4,226		Serious offences against persons and property or against property only

वर्ग चार -									<i>Class IV—</i>
6 व्यक्तिविषयक किरकोळ गुन्हे	1,389	8,923	4	53	8,163	1,003	1,089		Minor offences against persons
वर्ग पाच -									<i>Class V—</i>
7 मालमत्ताविषयक किरकोळ गुन्हे	10,571	35,658	28	522	13,944	22,422	9,313		Minor offences against property
वर्ग सहा -									<i>Class VI—</i>
8 वर न नोंदविलेले इंडियन पिनल कोडखालील इतर गुन्हे	2,939	25,772	3	122	24,517	1,255	2,614		Other offences under I. P. C. not mentioned above
एकूण (एक ते आठ)	27,743	1,43,223	93	2,047	1,04,741	39,918	24,167		Sub-Total (1 to 8)
9 वन नमूद न केलेले इतर गुन्हे									Other offences not specified above—
(१) विशेष किंवा स्थानिक कायद्याखालील दखलपात्र ठरविलेले गुन्हे	16,903	1,51,570	1,999	215	1,40,887	721	24,651		(i) Offences under special and local law declared to be cognizable
(२) बी. एच. ओ. आर. १९४७ या कायद्याखालील गुन्हे	--	--	--	--	--	--	--		(ii) Offences under B. H. O. R. Act, 1947
एकूण	46,646	2,94,793	2,092	2,262	2,45,628	40,639	48,818		Grand Total

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 10.9 —Contd.

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	वर्ग केलेली प्रकरणे Transferred	न्यायालयात काम चालू असेलेली गेल्या वर्षातील प्रकरणे Cases pending trial at Court from the previous year	चालू वर्षात न्यायालयात पाठविलेली प्रकरणे Cases sent to Court for trial during the year	न्यायालयात सामोपचाराने मिटलेली, काढून घेतलेली किंवा अन्यथा निकालात काढलेली (गुन्हास मदत केल्याचे गुन्हे धरून) प्रकरणे		निर्दोष सुटलेली प्रकरणे Cases acquitted	गुन्हा शाबित झालेली प्रकरणे Cases convicted	वर्ष अखेरीस न्यायालयात चालू असलेली प्रकरणे Cases pending trial at court at the end of the year	Offences
					Cases compounded or withdrawn or otherwise disposed of by Courts (including abetting, etc.)	सांमोपचाराने न्यायालयातून मिटविलेली काढून घेतलेली प्रकरणे किंवा अन्यथा Compounded थांबविलेली प्रकरणे Withdrawn or otherwise dropped				
(1)	(2)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
1	दखलपात्र गुन्हात मदत करणे	..	20	1	--	--	--	--	21	Abetment of cognizable offences
2	दखलपात्र गुन्हाबाबत कट करणे	..	13	4	--	--	--	--	17	Cognizable criminal conspiracy
वर्ग एक -										Class I—
3	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय ह्या बाबतीतील गुन्हे	..	52,161	5,767	362	605	2,979	658	53,324	Offences against the States public tranquillity, safety and justice.
वर्ग दोन -										Class II—
4	व्यक्तिविषयक गंभीर गुन्हे	..	2,77,745	45,166	6,685	1,568	18,415	2,716	2,93,527	Serious offences against persons
वर्ग तीन -										Class III—
5	व्यक्ती आणि मालमत्ताविषयक किंवा फक्त मालमत्ताविषयक गंभीर गुन्हे	..	63,360	7,179	168	234	4,038	700	65,399	Serious offences against persons and property or against property only.
वर्ग चार -										Class IV—
6	व्यक्तिविषयक किरकोळ गुन्हे	..	57,311	8,163	543	613	3,323	794	60,201	Minor offences against persons

	वर्ग पाच -								Class V—
7	मालमत्ताविषयक किरकोळ गुन्हे वर्ग सहा -	1,34,795	13,944	365	966	8,123	1,976	1,37,309	Minor offences against property
									Class VI—
8	वर न नोंदविलेले इंडियन पिनल कोडखालील इतर गुन्हे	1,252,32	24,517	1,144	1,279	9,742	1,997	1,35,587	Other offences under I. P. C. not mentioned above
	एकूण (एक ते आठ)	7,10,637	1,04,741	9,267	5,265	46,620	8,841	7,45,385	Sub-Total (1 to 8)
9	वन नमूद न केलेले इतर गुन्हे (१) विशेष किंवा स्थानिक कायद्याखालील दखलपात्र ठरविलेले गुन्हे.	8,52,943	1,40,887	74	17,088	74,482	18,203	8,83,983	Other offences not specified above— (i) Offences under special and local laws declared to be cognizable.
	(२) बी. एच. ओ. आर. १९४७ या कायद्याखालील गुन्हे	--	--	--	--	--	--	--	(ii) Offences under B. H. O. R. Act, 1947
	एकूण	15,63,580	2,45,628	9,341	22,353	1,21,102	27,044	16,29,368	Grand Total

आधार - पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Office of the Director-General of Police, Government of Maharashtra, Mumbai

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे सुधारगृहे व न्यायालयविषयक)/

(1)पोलीस/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील दखलपात्र गुन्हे (रेल्वे धरून व बृहन्मुंबई वगळून) भाग-२

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	गेल्या वर्षापासून प्रकरणांची चौकशी चालू असताना ज्या व्यक्ती कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशांची संख्या		सुनावणीपूर्वी पोलिसांनी किंवा दंडाधिकार्यांनी मुक्तदाखल केलेल्या व्यक्ती केलेल्या व्यक्ती		वर्ष अखेरीस प्रकरणांची चौकशी चालू असताना ज्या व्यक्ती कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशांची संख्या		ज्यांच्यावरील प्रकरणाची कोर्टातील सुनावणी गेल्या वर्षापासून चालू आहे अशा व्यक्तींची संख्या	
		Number of persons in custody or on bail during the stage of investigation pending from previous year	Number of persons arrested during the year	Persons discharged by police or by magistrate before trial	Number of persons in whose cases charge-sheets were filed during the year	Number of persons in custody or on bail pending investigation at the end of the year	Number of persons at trial in court pending from the previous year		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)		
1	दखलपात्र गुन्हात साथ देणे ..	..	..	..	..	..	38		
2	दखलपात्र गुन्हाविषयी कट करणे ..	12	25	..	26	11	40		
	वर्ग एक -								
3	सार्वजनिक शांतता, सुरक्षितता व न्याय- ह्याबाबतील गुन्हे	3,953	37,024	108	37,402	3,467	3,60,035		
	वर्ग दोन -								
4	व्यक्तिविषयक गंभीर गुन्हे ..	7,110	86,173	566	85,744	6,973	5,15,380		
	वर्ग तीन -								
5	व्यक्ति आणि मालमत्ताविषयक किंवा फक्त मालमत्ताविषयक गंभीर गुन्हे.	2,172	18,211	2,329	16,042	2,012	1,48,657		
	वर्ग चार -								
6	व्यक्तिविषयक किरकोळ गुन्हे ..	973	10,369	35	10,611	696	85,112		
	वर्ग पाच -								
7	मालमत्ताविषयक किरकोळ गुन्हे ..	3,856	26,855	2,092	25,064	3,555	2,28,230		
	वर्ग सहा -								
8	वर न नोंदविलेले इंडियन पिनल कोडखालील इतर गुन्हे	3,263	43,387	54	43,032	3,564	2,06,384		
	एकूण - (एक ते आठ) ..	21,339	2,22,044	5,184	2,17,921	20,278	15,43,876		
	(९) विशेष व स्थानिक कायद्या- खाली दखलपात्र ठरविलेले गुन्हे.	20,661	1,82,832	229	1,76,531	26,733	11,14,449		
	(२) १९४७ च्या बी. एच. ओ. आर. कायद्याखालील गुन्हे	..	..	..	..	..	..		
	एकूण ..	42,000	4,04,876	5,413	3,94,452	47,011	26,58,325		

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

Police

TABLE No. 10.10

Cognizable Crimes in Maharashtra State (Including Railways but excluding Brihan Mumbai)—Part-II (1999)

ज्यांचेवरील प्रकरणे कोर्टापुढे सुनावणीसाठी या वर्षात सादर केली अशा व्यक्तींची संख्या	ज्यांची प्रकरणे सामोपचाराने मिटविली किंवा काढून घेतली किंवा अन्यप्रकारे निकालात काढली (गुन्हात साथ देणे वगैरे आरोप धरून) अशा व्यक्ती	शिक्षा झालेल्या निर्दोष ठरविलेल्या व्यक्ती किंवा मुक्त केलेल्या व्यक्ती Number of persons convicted acquitted or	ज्या व्यक्तींची कोर्टापुढे सुनावणी चालू असताना ज्या कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशा व्यक्तींची वर्षाखेरची वर्ग केलेली	ज्या व्यक्तींची कोर्टापुढे सुनावणी चालू असताना ज्या कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशा व्यक्तींची वर्षाखेरची वर्ग केलेली	ज्या व्यक्तींची कोर्टापुढे सुनावणी चालू असताना ज्या कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशा व्यक्तींची वर्षाखेरची वर्ग केलेली	ज्या व्यक्तींची कोर्टापुढे सुनावणी चालू असताना ज्या कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशा व्यक्तींची वर्षाखेरची वर्ग केलेली	ज्या व्यक्तींची कोर्टापुढे सुनावणी चालू असताना ज्या कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशा व्यक्तींची वर्षाखेरची वर्ग केलेली	ज्या व्यक्तींची कोर्टापुढे सुनावणी चालू असताना ज्या कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशा व्यक्तींची वर्षाखेरची वर्ग केलेली
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)	
..	..	..	..	..	38	..	Abetment of cognizable offences	
26	..	..	..	..	66	..	Cognizable criminal conspiracy	
37,402	2,818	6,488	4,393	21,428	3,62,310	..	Class I— Offences against the State public tranquility, safety and justice	
85,744	13,281	2,205	6,547	32,037	5,47,054	..	Class II— Serious offences against the persons	
16,042	342	448	1,731	8,069	1,54,109	..	Class III— Serious offences against persons and property or against property only	
10,611	894	831	942	5,085	87,971	..	Class IV— Minor offences against the persons	
25,064	833	1,532	3,574	12,828	2,34,527	..	Class V— Minor offences against the property	
43,032	3,288	1,754	4,565	19,045	2,20,773	..	Class VI— Other offences under I. P. C. not mentioned above	
2,17,921	21,456	13,258	21,752	98,492	16,06,848	..	Sub-Total (1 to 8)	
1,76,531	133	22,650	22,634	86,035	11,58,528	..	Other offences not specified above— (i) Offences against special and local laws declared to be cognizable (ii) Offences under B. H. O. R. Act, 1947	
3,94,452	21,589	35,908	44,386	1,84,527	27,65,376	..	Grand Total	

Source—Director-General of Police, Government of Maharashtra, Mumbai

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

(२) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.11

अपील व मूळ अधिकारिता वापरणाऱ्या न्यायालयीन अधिकाऱ्यांची संख्या
Number of Judicial Officers exercising Appellate and Original Jurisdiction in Maharashtra State
1997

अ.क्र. Sr. No.	पदनाम	संख्या/Number	Designation
(1)	(2)	(3)	(2)
दिवाणी/Civil			
1	मुख्य न्यायमूर्ती व उच्च न्यायालयातील न्यायाधीश . .	50	Chief Justice and High Court Judges
2	प्रमुख न्यायाधीश व नगरदिवाणी न्यायालयाचे इतर . . न्यायाधीश, मुंबई	52	Principal Judge and other Judges of the City Civil Court, Mumbai
3	जिल्हा न्यायाधीश	28	District Judges
4	सह-न्यायाधीश	36	Joint Judges
5	सहायक न्यायाधीश (प्रशिक्षणार्थी धरून)	106	Additional Judges
6	लघुवाद न्यायालयाचे न्यायाधीश	33	Small Cause Court Judges
7	दिवाणी न्यायाधीश (वरिष्ठ स्तर)	113	Civil Judges (Senior Division)
8	दिवाणी न्यायाधीश (कनिष्ठ स्तर)	579	Civil Judges (Junior Division)
9	न्याय पंचायत	..	Nyaya Panchayat
फौजदारी/Criminal			
1	मुख्य न्यायमूर्ती व उच्च न्यायालयातील न्यायाधीश	50	Chief Justice and High Court Judges
2	सत्र न्यायाधीश	28	Sessions Judges
3	अपर सत्र न्यायाधीश	121	Additional Sessions Judges
4	सहायक सत्र न्यायाधीश	33	Assistant Sessions Judges
5	मुख्य महानगर दंडाधिकारी, मुंबई.	1	Chief Metropolitan Magistrate, Mumbai
6	अपर मुख्य महानगर दंडाधिकारी, मुंबई.	12	Additional Chief Metropolitan Magistrates, Mumbai
7	जिल्हा दंडाधिकारी *	57	District Magistrates*
8	न्याय दंडाधिकारी, प्रथम श्रेणी.	19	Judicial Magistrates, First Class
9	न्याय दंडाधिकारी, द्वितीय श्रेणी	16	Judicial Magistrates, Second Class
10	न्याय दंडाधिकारी, तृतीय श्रेणी	..	Judicial Magistrates, Third Class
11	कार्यकारी दंडाधिकारी	589	Executive Magistrates
12	महानगर दंडाधिकारी, मुंबई.	31	Metropolitan Magistrates, Mumbai

* ह्यात २७ अपर जिल्हा दंडाधिकार्यांचा समावेश आहे
These include 27 Additional District Magistrates also

आधार - उच्च न्यायालय, मुंबई ह्यांची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे
Source—Annual Judicial Statements of High Court, Mumbai

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)
 SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)
 (२) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.12

महाराष्ट्र राज्यातील न्यायालयीन निर्णय दिलेली, नवीन आलेली व ज्यात दोषारोप करण्यात आले अशी प्रकरणे
 (मुंबई उच्च न्यायालयाच्या हद्दीतील)

Number of Cases decided in and receipts and charges of the Courts in the State of Maharashtra
 (Territory Subject to the High Court of Mumbai)
 (1997)

दिवाणी/Civil				फौजदारी/Criminal			
मूळ शाखा/Original		अपील शाखा/Appellate		मूळ शाखा/Original		अपील शाखा/Appellate	
नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous	नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous	नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous	नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1,83,727	1,17,608	17,093	10,957	18,59,722	35,451	3,981*	28,439**

* ह्यात हुकूमनाम्याच्या अंमलबजावणीसाठी अर्ज, नादारीसाठीचे अर्ज व इतर संकीर्ण प्रकरणांचा समावेश आहे
 Includes all applications for execution of decrees, insolvency applications and other miscellaneous cases

** ह्यात संकीर्ण बाबतीतील अर्जांसहित फौजदारी प्रक्रिया संहितेखालील सुधारित प्रकरणांचा समावेश आहे
 These are all cases of revision under the Code of Criminal Procedure including miscellaneous applications

आधार - मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरण पत्रे

Source—Annual Judicial Statements, High Court, Mumbai

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)/

(२) न्यायालयीन/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी न्यायालयांत दाखल केलेल्या दिवाणी दाव्यांची संख्या, वर्णन व मूल्य/

हक्क व इतर बाबतीतील दावे

अनुक्रमांक	न्यायालयाचा वर्ग	पैसा किंवा जंगम मालमत्तेसाठी केलेले दावे	स्थावर मालमत्तेसाठी केलेले दावे	विशिष्ट सूट मिळविण्यासाठी केलेले दावे	गहाण खताबाबत दावे
Serial No.		Suits for money or moveable property	Suits for immoveable property	Suit for specific relief	Mortgage suits
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	दिवाणी न्यायाधिकांची न्यायालये	32,478	34,915	20,516	10,250
2	लघुवाद न्यायालये	639	1,170	--	--
3	जिल्हा प्रमुख न्यायालयाव्यतिरिक्त जिल्हा न्यायालये	6,057	783	559	46
	एकूण	39,174	36,868	21,075	10,296
4	राज्याच्या मुख्यालयाचे ठिकाण किंवा शासकीय मुख्यालयाचे ठिकाणची न्यायालये इलाखा शहर लघुवाद न्यायालये, मुंबई	2,358	3,684	--	--
5	नगर दिवाणी	1,504	4,730	528	--
	एकूण	3,862	8,414	528	--
	एकूण सर्व	43,036	45,282	21,603	10,296

टीप - आकडे पूर्णांकात लिहिल्यामुळे स्तंभ (१०)मधील बेरजा जुळतीलच असे नाही

आधार - मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरण पत्र/

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

JUDICIAL

TABLE No. 10.13

Number, description and value of Civil Suits instituted in the Civil Courts in the State of Maharashtra 1997

Title and other suits				
इतर दावे (स्तंभ (४) ते (६) व्यतिरिक्त) Other suits not falling under any of the preceding heads	एकूण Total	एकूण सर्व Grand Total	दाव्यांचे एकूण मूल्य (रुपये हजारात) Total value of suits (000 Rs.)	Class of Courts
(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
21,214	86,895	1,19,373	56,24,223	Courts of Civil Judges
--	1,170	1,809	12,117	Small-Cause Courts
1,599	2,987	9,044	21,55,634	District Courts other than Chief Courts of Districts
22,813	91,052	1,30,226	77,91,974	Total
259	3,943	6,301	13,26,835	Courts at the headquarters of the State or seat of Government Presidency Small-Cause Court, Mumbai
15	5,273	6,777	4,356	The City Civil Court, Mumbai
274	9,216	13,078	13,31,191	Total
23,087	1,00,268	1,43,304	91,23,165	Grand Total

Note- In the case of Col.(10) sub-totals may not add up to total due to rounding

Source—Annual Judicial Statements, High Court, Mumbai

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)
(2) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.14

महाराष्ट्रातील मूळ शाखेच्या अधिकार क्षेत्रातील दिवाणी प्रकरणांच्या चौकशीचे सर्वसाधारण निकाल
General results of the trials of Civil Cases of original jurisdiction in Maharashtra
(1997)

अ.क्र.	बाब	दिवाणी विभाग/Civil Units			संकीर्ण प्रकरणे/Miscellaneous Cases			Sr. No.	tem
		दिवाणी न्यायालये	राज्याच्या मुख्यालयाच्या ठिकाणी किंवा शासकीय मुख्यालयाच्या ठिकाणची न्यायालये	एकूण	दिवाणी न्यायालये	राज्याच्या मुख्यालयाच्या ठिकाणी किंवा शासकीय मुख्यालयाच्या ठिकाणची न्यायालये	एकूण		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)	
1	न्यायालयात प्रतीदाखल झालेले दावे	3,66,929	1,36,919	5,03,848	2,20,267	8,217	2,28,484	Number of suits before the Courts	
2	निकालात काढलेले दावे-							Number of suits disposed of—	
	(अ) चौकशीशिवाय-							(a) Without trial—	
	(१) दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या आदेश नऊच्या नियम ३ व ८ अन्वये	14,738	6,633	21,371	8,584	50	8,634	(1) Under order IX, rules 3 and 8, Civil Procedure Code	
	(२) अन्यथा	26,617	9,739	36,356	17,568	1,246	18,814	(2) Otherwise	
	(ब) एकतर्फी	16,521	9,783	26,304	3,901	191	4,092	(b) Ex parte	
	(क) मागणीप्राप्त झाल्यामुळे	6,051	136	6,187	2,729	30	2,759	(c) On admission of claims	
	(ड) समझोता झाल्यामुळे	18,944	1,311	20,255	6,490	39	6,529	(d) Compromised	
	(इ) पूर्ण चौकशीअंती-							(e) After full trial—	
	(१) फिर्यादीच्या बाजूने निकाल	19,386	1,033	20,419	7,700	167	7,867	(1) Judgment for Plaintiff	
	(२) प्रतिवादीच्या बाजूने निकाल	9,233	387	9,620	1,910	33	1,943	(2) Judgment for Defendant	
	(फ) लवादानुसार	1,078	---	1,078	53	--	53	(f) On reference to arbitration	
	(ग) हस्तांतरित करून	42,118	19	42,137	19,470	287	19,757	(g) By transfer	
3	वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित प्रकरणे	3,70,620	1,26,410	4,97,030	1,51,862	6,174	1,58,036	Pending at the close of the year	
4	एक वर्षाहून अधिक काळ प्रलंबित प्रकरणे	2,55,194	80,989	3,36,183	97,064	5,022	1,02,086	Pending for more than a year	

आधार : मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Mumbai

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालये)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)
(2)न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.15

महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी अपील न्यायालयांचा कारभार
Business of the Civil Appellate Courts in Maharashtra State
1997

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	हुकूमनाम्यावरील अपिले Appeals from Decrees			संकीर्ण अपिले Miscellaneous Appeals			Item
		दिवाणी न्यायालयातील मूळ हुकूमनाम्यावरील अपीले Appeals from original decrees Civil Courts	राज्याच्या मुख्यालयाच्या किंवा शासकीय मुख्यालयाच्या ठिकाणची कार्यालये Courts at the headquarters of the State or seat of Government	एकूण Total	दिवाणी न्यायालयातील मूळ आदेशावरील अपीले Appeals from orders Civil Courts	राज्याच्या मुख्यालयाच्या किंवा शासकीय मुख्यालयाच्या ठिकाणची कार्यालये Courts at the headquarters of the State or seat of Government	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	न्यायालयासमोरील अपिले	59,130	29,952	89,082	22,927	10,027	32,954	Number of appeals before the Courts
2	निकालात काढलेली अपिले-							Number of appeals disposed of—
	(अ) काढून टाकलेली किंवा खटला न चालविलेली	3,090	2,234	5,324	2,291	1,579	3,870	(a) Dismissed or not prosecuted
	(ब) निकाल कायम केलेली	3,827	1,339	5,166	2,622	838	3,460	(b) Confirmed
	(क) निकालात बदल केलेली	1,464	328	1,792	775	425	1,200	(c) Modified
	(ड) उलट केलेली	603	269	872	441	377	818	(d) Reversed
	(इ) फेर सुनावणीकरिता पुन्हा बंदिस्त केलेली	599	50	609	411	18	429	(e) Remanded for retrial
	(फ) हस्तांतरित	3,328	2	3,330	1,180	--	1,180	(f) By transfer
3	वर्षाखेर प्रलंबित	61,020	32,131	93,151	15,207	6,790	21,997	Pending at the close of the year
4	एक वर्षाहून अधिक काळ प्रलंबित ..	47,108	15,166	62,274	9,240	2,930	12,170	Pending for more than a year

आधार : मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Mumbai

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)/

(2) न्यायालयीन/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्रातील विविध वर्गांच्या न्यायाधिकरणात चौकशी चालू असलेल्या फौजदारी प्रकरणाचे सर्वसाधारण निकाल/

अ.क्र. Serial No.	न्यायालयाचा वर्ग	नोंदलेले गुन्हे No. of offences reported	चौकशी चालू असलेल्या व्यक्ती No. of persons under trial	ज्यांची प्रकरणे निकालात काढली आहेत अशा व्यक्ती/	
				निर्दोष सुटलेले किंवा सोडलेले Discharged or acquitted	परिरक्षणाखालील गुन्हेगार कायद्याखाली निकालात काढलेली Dealt with under the probation of offenders Act
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	वरिष्ठ न्यायालये	--	--	--	--
2	सत्र न्यायालये (अपर सत्र न्यायाधीश धरून)	23,539	1,47,610	26,474	26
3	खास न्यायाधीशांची न्यायालये	--	3,356	22,595	3,058
4	सहायक सत्र न्यायाधीशांची न्यायालये	--	30	375	22
5	न्याय दंडाधिकारी	12,81,652	43,98,650	9,43,495	6,487
6	विशेष न्याय दंडाधिकारी	5,06,904	7,27,443	1,28,222	40
7	न्याय दंडाधिकारी यांचे खंडपीठ	--	--	--	--
8	कार्यकारी न्याय दंडाधिकारी (जिल्हा दंडाधिकारी धरून)	1,98,729	3,94,520	2,20,282	6,408
एकूण		20,14,210	56,91,193	13,21,553	12,961

आधार : मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

JUDICIAL

TABLE No. 10.16

General results of trials of Criminal Cases in the tribunals of various classes in Maharashtra (1997)

Persons whose cases were disposed of					
दोषी ठरलेले	शिक्षा झालेले किंवा संदर्भित	मृत, फरारी किंवा दुसऱ्या राज्यात रवाना	वर्षाखेरीस चौकशी चालू असलेल्या व्यक्ती	वर्षाखेरीस चौकशी चालू असलेल्या व्यक्ती	Class of courts
Convicted	Committed or referred	Died, escaped or transferred to another State	Persons remaining under trial at the end of the year		
(7)	(8)	(9)	(10)		(2)
--	--	--	--		Superior Courts
4,232	--	1,726	1,15,152		Courts of Sessions (Including Additional Sessions Judges)
1,040	--	568	17,929		Courts of Special Judges
--	--	--	353		Courts of Assistant Sessions Judges
5,57,623	7,238	76,183	28,07,624		Judicial Magistrates
2,74,144	38	485	3,24,514		Special Judicial Magistrates
--	--	--	--		Benches of Judicial Magistrates
39,652	181	637	1,27,360		Executive Magistrates (Including District Magistrates)
8,76,691	7,457	79,599	33,92,932		Total

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Mumbai

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)/

(2) न्यायालयीन/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील फौजदारी प्रकरणांबाबत अपिले व फेरतपासणीचे सर्वसाधारण निकाल/

अनुक्रमांक Serial No.	न्यायाधिकरण	व्यक्तींची संख्या/			
		न्यायालयात अपिले व फेरतपासणीसाठी अर्ज करणारे Number of appellants and applicants for revision before the Courts	नाकारलेली अपिले किंवा अर्ज Appeals or applications rejected	शिक्षा क्रिया हुकूम कायम केलेला Sentence or order confirmed	शिक्षेत वदल झालेला Sentence altered
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
अपिले					
1	जिल्हा मुख्य दंडाधिकार्यास (जिल्हा दंडाधिकारी धरून)	..	..	..	..
2	सत्र न्यायालयास	13,099	239	781	693
3	वरिष्ठ न्यायालये				
	(अ) दोषी ठरलेल्याकडून	9,692	319	115	61
	(ब) निवाड्यानुसार निर्दोषी ठरलेल्यासाठी शासनाकडून	11,228	355	98	59
	एकूण	34,019	913	994	813
फेरतपासणी					
1	जिल्हा मुख्य दंडाधिकार्याकडून	..	..	..	..
2	सत्र न्यायालयाकडून	53,652	6,221	6,481	1,417
3	वरिष्ठ न्यायालयाकडून	7,947	216	165	12
	एकूण	61,599	6,437	6,646	1,429
	एकूण खर्च	95,618	7,350	7,640	2,242

आधार : मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

JUDICIAL

TABLE No. 10.17

General results of appeals and revisions in criminal cases in Maharashtra State (1997)

Number of persons					
शिक्षावत विरुद्ध निर्णय झालेले Sentence reversed	इतर मार्गाने निकालात काढलेले Otherwise disposed of	मृत, फरारी किंवा दुसऱ्या राज्यात हस्तांतरित Died, escaped or transferred to another State	चांकराी प्रलंबित असलेले Pending trial	Tribunals	
(7)	(8)	(9)	(10)	(2)	
Appeals					
..	..	..	..	..	To Chief Magistrate of District (including District Magistrates)
899	812	112	9,563	..	To Court of Sessions
..	..	..	..	..	Superior Courts—
246	195	..	8,756	..	(a) By persons convicted
163	100	..	10,453	..	(b) By Government from judgment of acquittal
1,308	1,107	112	28,772	..	Total
Revisions					
..	..	..	..	..	By Chief Magistrates of Districts
3,214	9,052	287	26,980	..	By Courts of Sessions
102	74	..	7,378	..	By Superior Courts
3,316	9,126	287	34,358	..	Total
4,624	10,233	399	63,130	..	Grand Total

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Mumbai

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

(2)न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्का क्रमांक/TABLE No. 10.18

महाराष्ट्र राज्यात नोंदलेले गुन्हे
Number of offences reported in Maharashtra State
1997

अ.क्र. Serial No.	गुन्हाचे वर्णन	नोंदलेले गुन्हे Number of offences reported	खरी ठरलेली प्रकरणे Number of cases returned as true	वर्षभरात सुनावणीसाठी आलेली प्रकरणे Number of cases brought to trial during the year	Description of Offences
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
	(अ) सार्वजनिक/वैयक्तिक गुन्हे				(A) Public/Individual Offences
1	सार्वजनिक शांततेविरुद्धचे गुन्हे	11,306	11,277	36,085	Offences against the public tranquillity
2	सार्वजनिक आरोग्य, सुरक्षितता, सोयी, सभ्यता व नैतिक आधार या विरुद्धचे गुन्हे	30,028	30,028	82,210	Offences affecting the public health, safety, convenience, decency and morals
3	मानवी शरीरास दुखापत करणारे गुन्हे	17,470	17,470	59,399	Offences affecting the human body life
4	दुखापत	78,280	78,092	2,69,515	Hurt
5	अन्याय निर्बंध व अन्याय कैद	7,304	7,304	22,408	Wrongful restraint and wrongful confinement
6	दंडनीय, जबरदस्ती व हल्ला	9,269	9,269	28,995	Criminal, force and assault
7	चोरी	45,669	45,663	1,86,020	Theft
8	जबरी चोरी व दरोडेखोरी	6,260	6,226	20,803	Robbery and Dacoity
9	दंडनीय विश्वासघात	4,938	4,931	19,280	Criminal breach of trust
10	चोरीची मालमत्ता बाळगणे	2,517	2,517	8,529	Receiving of stolen property
11	फसवणुक	11,404	11,393	36,557	Cheating
12	नैतिक अपाय	3,996	3,992	14,371	Mischief
13	दंडनीय अतिद्रामण	17,114	17,104	54,327	Criminal trespass
14	विवाह संदर्भातील गुन्हे	18,446	18,219	44,588	Offences relating to marriage
15	धाकदपटशा, अपमान व क्षुब्धताविषयक दंडनीय गुन्हे	16,937	16,914	66,779	Criminal intimidation, insult and annoyance
16	इतर गुन्हे	39,773	39,763	94,260	Other offences
	एकूण (अ)	3,20,711	3,20,162	10,46,126	Total (A)

तत्ता क्रमांक/TABLE No. 10.18 —contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
(ब) भारतीय कायदे, मुंबई कायदे, मध्यप्रान्त, वन्हाड कायदे व हैदराबाद कायदे याखालील गुन्हे					(B) Offences under Indian Acts, Bombay Acts, C. P. and Berar Acts and Hyderabad Acts
17 लष्करी छावणी कायदा, दोन, १९२४	351	351	7,864	Cantonment Act, II of 1924	/
18 फौजदारी प्रक्रिया संहिता, पाच, १९९८	1,23,955	1,23,932	1,76,049	Criminal Procedure Code, V of 1898	
19 राज्य कर्मचारी विमा कायदा, चौतीस, १९४८ ..	457	454	2,936	Employees State Insurance Act, XXXIV of 1948	
20 कारखाने अधिनियम, त्रेसष्ट, १९४८	1,586	1,586	8,770	Factories Act, LXIII of 1948	
21 वन कायदा, सोळा, १९२७	2,373	2,373	6,674	Forest Act, XVI of 1927	
22 मोटार वाहने कायदा, चार, १९३९	6,36,089	6,36,089	10,10,083	Motor Vehicles Act, IV of 1939	
23 प्राण्यांना निर्दयतेने वागविण्यास प्रतिबंध करणे अधिनियम, अकरा, १८९०	787	787	807	Prevention of Cruelty to Animals Act, XI of 1890	
24 अन्न भेसळ विरोधी कायदा, सदतीस, १९५४ ..	1,099	1,073	5,599	Prevention of Food Adulteration Act, XXXVII of 1954	
25 वेतन प्रदान कायदा, चार, १९३६	62	62	191	Payment of Wages Act, IV of 1936	
26 रेल्वे कायदा, नऊ, १८९०	61,088	61,088	80,232	Railway Act, IX of 1890	
27 कंपनी कायदा, एक, १९५६	361	361	4,600	Companies Act, I of 1956	
28 महाराष्ट्र नगरपालिका कायदा, अकरा, १९६५ ..	73,676	73,548	1,70,874	Municipalities Act, XI of 1965	
29 पोलीस कायदा, बावीस, १९५१	3,86,545	3,86,537	5,11,970	Police Act, XXII of 1951	
30 जुगार विरोधी कायदा, एक्केचाळीस, १८८७ ..	41,148	41,148	1,20,741	Prevention of Gambling Act, XLI of 1887	
31 दारुबंदी कायदा, तीस, १९४९	..	2,25,769	2,25,761	5,80,412 Prohibition Act, XXV of 1949	
32 सार्वजनिक वाहन कायदा, सात, १९२०	3,361	3,361	3,366	Public Conveyance Act, VII of 1920	
33 दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियम, एकोणऐशी, १९४८	19,966	19,966	43,242	Shops and Establishments Act, LXXIX of 1948	
34 अत्यावश्यक वस्तू कायदा, दहा, १९५५	170	170	699	Essential Commodities Act, X of 1955	
35 भौक मागण्याविरुद्ध कायदा, दहा, १९६० ..	5,557	5,557	6,017	Prevention of Begging Act, X of 1960	
36 मोटार वाहन कर कायदा, दहा, १९४७	238	238	239	Motor Vehicles Taxation Act, X of 1947	
37 महानगरपालिका कायदा, तीन, १८८८	1,703	1,703	1,188	Municipal Corporation Act, III of 1888	
38 मोटार वाहन (कर) कायदा, चौतीस, १९८१ ..	3,475	3,475	4,019	Motor Vehicles Act, IX of 1949	
39 इतर कायदे	1,03,683	1,03,495	2,86,346	Other Acts	
एकूण - (ब)	16,93,499	16,93,115	30,32,918	Total (B)	
एकूण - (अ)+(ब)	20,14,210	20,13,277	40,79,044	Grand Total (A)+(B)	

आधार : मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे
Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Mumbai

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

(2) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्रा क्रमांक/TABLE No. 10.19

फौजदारी गुन्हांच्याबाबतीत दिलेल्या शिक्षा

Punishments inflicted in criminal cases in Maharashtra State

1997

अ.क्र. Sr.No.	प्रकार	माहिती Particulars	Type
(1)	(2)	(3)	(2)
1	फाशी शिक्षा झालेल्या व्यक्ती	--	Number of persons executed
2	शिक्षा झालेल्या व्यक्ती-		Number of persons sentenced to—
	(अ) मृत्युची	19	(a) Death
	(ब) जन्मठेपेची	542	(b) Imprisonment for life
	(क) कमी मुदतीच्या कैदेची	3,02,631	(c) Imprisonment for lesser term
	(ड) दंड किंवा जप्तीची	20,46,082	(d) Fine or forfeiture
3	ताकीद देऊन सुटका केलेल्या	1,156	Release on admonition (U/s. 562, Cr. P. C.)
4	तडीपार केलेले	19,478	Bound over (U/s. 562, Cr. P. C.)
5	परिरक्षणाखालील गुन्हेगार कायद्याखाली निकालात काढलेले	12,961	Dealt with under the probation of Offenders Act
6	दंडाची शिक्षा झालेले-		Number of persons sentenced to fine of—
	(अ) दहा रुपये किंवा कमी दंड	88,745	(a) Rs. 10 and under
	(ब) दहा रुपयांपेक्षा जास्त दंड	19,57,337	(b) Over Rs. 10
7	दंडाची एकूण रक्कम (हजार रुपयांत)		Total amount of fines ('000 Rs.)—
	(अ) लादलेली	2,53,824	(a) Imposed
	(ब) वसूल केलेली	1,56,297	(b) Realised
	(क) भरपाई केलेली	2,315	(c) Paid as compensation
8	कैदेची शिक्षा झालेल्या व्यक्ती-		Number of persons sentenced to imprisonment of—
	(अ) १५ दिवस किंवा कमी	1,79,005	(a) 15 days and under
	(ब) १५ दिवस ते सहा महिने	78,298	(b) Above 15 days to 6 months
	(क) सहा महिने ते दोन वर्ष	43,750	(c) Above 6 months to 2 years
	(ड) दोन वर्षांपेक्षा अधिक	1,578	(d) Above 2 years

आधार : मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे

Source.—Annual Judicial Statements of High Court, Mumbai

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

तका क्रमांक/TABLE No. 10.20

कारागृहातील व दुय्यम कारागृहातील कैदी
Prisoners confined in Jails and subsidiary Jails
(1999-2000)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब (2)	माहिती Particulars (3)	Item (2)		
1	कैदेची जागा-		Place of confinement—		
	(अ) मध्यवर्ती कारागृह.. .. .	8	(a) Central Jails		
	(ब) जिल्हा कारागृह	23	(b) District Jails		
	(क) विशेष कारागृह, रत्नागिरी.. .. .	1	(c) Sub-Jails- Ratnagiri		
	(ड) किशोर सुधारालय, नाशिक.. .. .	1	(d) Open Colonies- Nashik		
	(इ) दुय्यम कारागृह	172	(c) Sub-Jails		
	(फ) मुक्त छावण्या	3	(d) Open Colonies		
	एकूण	208	Total		
2	कैदी-		Prisoners—		
2.1	वर्षाच्या सुरुवातीस असलेले	20,671	755	21,426	Remained at the Commencement of the year
2.2	वर्षात भरती झालेले	1,36,204	7,089	1,43,293	Received during the year
	एकूण	1,56,875	7,844	1,64,719	Total
2.3	कायद्याच्या सर्व कलमांतून मुक्त झालेले	1,36,374	7,117	1,43,491	Discharged from all clauses
2.4	वर्षाच्या शेवटी असलेले	20,501	727	21,228	Remaining at the end of the year
2.5	प्रत्येक वर्गाची दैनिक सरासरी संख्या	21,459	762	22,221	Daily average number of each class

आधार : कारागृह महानिरीक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Office of the Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)
 SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)
 (२) न्यायालयीन/Judicial

तक्का क्रमांक/TABLE No. 10.21

कारागृहात दाखल केलेल्या व वर्षअखेरीस राहिलेल्या कैद्यांची स्त्री-पुरुष संख्या व चालू वर्षात कैद केलेल्या कैद्यांची
 (न्यायिक कैदी फक्त) स्त्री-पुरुष, वय, साक्षरता व पूर्वीच्या व्यवसायानुसार संख्या
 Number of convicts admitted and remained in jail at the close of the year by sex and convicts imprisoned
 during the year by sex, age, literacy and previous occupation (for judicial convicts only)
 (1999-2000)

अनु.क्र. Sr. No.	बाब (2)	माहिती Particulars		Item (2)
		पुरुष Men (3)	स्त्रिया Women (4)	
1	आधीच्या वर्षाच्या शेवटी राहिलेले कैदी ..	6,006	197	Remained at the close of the previous year
2	चालू वर्षात कैद केलेले	24,819	638	Imprisoned during the present year
3	बदलून आलेले	4,063	229	Received by transfer
	एकूण	28,882	867	Total
4	वर्षभरात मुक्त केलेले	28,798	825	Discharged during the year
5	वर्ष अखेर शिल्लक संख्या	6,090	239	Closing balance at the end of the year
	चालू वर्षात कैद केलेले-			Imprisoned during the present year—
1	वयानुसार/Age			Age
1.1	१६ वर्षाखालील	--	--	Under 16 Years
1.2	१६-२८ वर्षे	1,898	46	16-18 Years
1.3	१९-२१ वर्षे	5,692	139	19-21 Years
1.4	२२-३० वर्षे	12,391	396	22-30 Years
1.5	३१-४० वर्षे	5,930	219	31-40 Years
1.6	४१-६० वर्षे	2,554	59	41-60 Years
1.7	६० वर्षावर	417	8	Above 60 Years
	एकूण	28,882	867	Total
2	साक्षरतेनुसार-			Literacy—
2.1	साक्षर	10,863	335	Literate
2.2	निरक्षर	18,019	532	Illiterate
	एकूण	28,882	867	Total
3	पूर्वीच्या व्यवसायानुसार-			Previous occupation—
3.1	शासकीय सेवेत, नगरपालिका किंवा इतर स्थानिक संस्थांत काम करणारे	411	5	Employed, under Government or municipal or other local authorities
3.2	व्यावसायिक व्यापार व वाणिज्य क्षेत्रातील	3,396	50	Professional and engaged in commercial trade
3.3	सेवा किंवा वैयक्तिक कार्यालये असलेल्या	6,318	161	In service or performing personal offices.
3.4	शेती व पशु क्षेत्रातील	--	--	Engaged in agriculture and with animals
3.5	यांत्रिक, कला, वस्तुनिर्माण व अभियांत्रिकी इ. क्षेत्रातील	12,001	241	Employed in mechanical, arts manufacture and engineering operation, etc
3.6	इतरत्र वर्गीकरण न झालेल्या व्यक्ती ..	6,756	410	Miscellaneous, not classified otherwise
	एकूण	28,882	867	Total
3.7	विवाहित	18,982	579	Married
3.8	अविवाहित	8,671	212	Unmarried
3.9	विधवा/विधुर	1,229	76	Widows/Widower
	एकूण	28,882	867	Total

आधार : कारागृह महानिरीक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)
 (२) न्यायालयीन/Judicial

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.22

कारागृहात दाखल केलेल्या कैद्यांची स्त्री-पुरुष, शिक्षेचे स्वरूप व शिक्षेची मुदत यानुसार, तसेच पूर्वी शिक्षा झालेली असून पुन्हा कारागृहात दाखल केलेल्या कैद्यांची संख्या (न्यायिक कैदी फक्त)

Number of convicts admitted into jail by sex, nature and length of sentences and convicts admitted into the jails who had been previously convicted (for Judicial convicts only)
 (1999-2000)

अनु.क्र. Sr.No.	बाब	पुरुष Male	स्त्रिया Women	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
	वर्षभरात कारागृहात दाखल केलेली कैदी- कारावास-			Convicts admitted during the year— Imprisonment—
1	एक महिना किंवा कमी	11,231	233	Not exceeding one month
2	एक महिन्याहून जास्त व तीन महिने किंवा कमी	5,705	235	Above one month and not exceeding three months
3	तीन महिन्याहून जास्त व सहा महिने किंवा कमी	4,294	102	Above three months and not exceeding six months
4	सहा महिन्याहून जास्त व एक वर्ष किंवा कमी	2,564	73	Above six months and not exceeding one year
5	एक वर्षाहून जास्त व एक वर्ष किंवा कमी	1,645	44	Above one year and not exceeding two years
6	दोन वर्षाहून जास्त व पाच वर्षे किंवा कमी	825	21	Above two years and not exceeding five years
7	पाच वर्षाहून जास्त व दहा वर्षे किंवा कमी	824	26	Above five years and not exceeding ten years
8	दहा वर्षाहून जास्त	325	42	Exceeding ten years
9	हद्दपारीची शिक्षा-			Sentenced to transportation—
	(अ) आयुष्यभर	1,465	91	(a) For life
	(ब) मुदतीची हद्दपारी	--	--	(b) For a term
10	मृत्युची शिक्षा	--	4	Sentences of death
	एकूण	28,882	867	Total
	पूर्वी शिक्षा झालेले व कारागृहात दाखल केलेले कैदी-	--	--	Convicts admitted who had been previously convicted—
1	जामीन न मिळाल्यामुळे किंवा चांगल्या वर्तणुकी- अभावी कैद केलेले सराईत गुन्हेगार	--	--	Number of habitual offenders imprisoned in default of finding security or good behaviour
2	पूर्वी शिक्षा झालेले वर्तणूक चांगली असलेले वा व जामीन न मिळविता आल्यामुळे कैद केलेले-			Number of habitual offenders imprisoned in default behaviour
	(अ) पूर्वी एकदा शिक्षा झालेले ..	369	16	(a) Previously convicted once
	(ब) पूर्वी दोनदा शिक्षा झालेले ..	123	1	(b) Previously convicted twice
	(क) पूर्वी दोनपेक्षा जास्त वेळा शिक्षा झालेले		40	(c) Previously convicted more than twice
	एकूण - (१+२) .	532	17	Total (1+2)
3	१६ वर्षाखालील गुन्हेगार	--	--	Offenders under 16 years of age

आधार : कारागृह महानिरीक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयके)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)
 (२)न्यायालयीन/Judicial

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.23

तुरुंगातील कैद्यांवर पहारा करणे व त्यांची देखभाल करणे यावरील खर्च
Expenditure on guarding and maintaining the prisoners in jails
 (1999-2000)

(रुपये हजारत/Rs. in thousands)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	खर्च Expenditure (3)	Item (2)
	आस्थापना खर्च		Expenditure on Establishment
(अ)	आवर्ती (वेतनासह)	5,49,668	(A) Recurring (With Salaries)
(ब)	अनावर्ती	--	(B) Non Recurring
१.	विकास खर्च	--	Development Expenditure
२.	विकासेत्तर खर्च	--	Non-development Expenditure
	एकूण (अ + ब)	5,49,668	Total (A + B)
(क)	योजनेत्तर खर्च		(C) Expenditure on Non-plan schemes—
1	वेतन	3,31,419	Salaries
2	प्रवास खर्च	3,235	Travel expenses
3	आहारविषयक आकार	80,528	Diet charges
4	कार्यालयीन खर्च	5,714	Office expenses
5	अवजारे, यंत्रसंच व यंत्रसामग्री	113	Tools, Plants, Machinery and Equipment
6	भाडे, दर व कर	1,355	Rents, Rates and Taxes
7	मजुरी	11,582	Wages
8	सहायक अनुदान	90	Grant-in-aid contribution
9	वैद्यकीय उपचार	5,910	Medical treatment
10	तुरुंग उद्योगावरील खर्च	56,726	Jail industries expenses
11	इतर खर्च	51,335	Other charges
12	यंत्र सामग्रीवरील खर्च	--	Machinery Expenditure
13	कपडे बिछाना	45	Dress material
14	संकीर्ण बांधकाम	367	Miscellaneous construction
15	कारागृह शेती आधुनिकीकरण	--	Development on Jail Agricultural
16	पेट्रोल	780	Petrol
17	इतर संकीर्ण खर्च	469	Other Miscellaneous Expenditure
	एकूण	5,49,668	Total (C)
	कैद्यांची रोजची सरासरी संख्या (साथे कैदी वागळून)	22,221	Average of regular prisoners of figure (Hormal figure)
	कैद्यांचा दरडोई एकूण खर्च (रुपये)	67.80	Total cost per head of average strength (In Rs.)

आधार : कारागृह महानिरीक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune

११. राज्य उत्पन्न :

राज्य उत्पन्नाचे चालू किंमतीनुसार व १९९३-९४ च्या स्थिर किंमतीनुसार अंदाज, त्यांची टक्केवारीनुसार विभागणी, क्षेत्रानुसार विभागणी इत्यादी माहिती या विभागात दिली आहे. हे अंदाज (१) कार्यालयीन अभिलेखामधून उपलब्ध झालेल्या व (२) अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, केंद्रीय सांख्यिकीय संघटना आणि इतर संस्थांनी मागील काही वर्षांत घेतलेल्या नमुना पाहण्या व अभ्यास पाहण्या यांतून गोळा केलेल्या व्यापक सांख्यिकीय माहितीवर आधारित आहेत.

तक्ता क्र. ११.१ मध्ये घटक खर्चावर आधारित राज्य उत्पन्न व दरडोई उत्पन्न आणि त्यांचे निर्देशांक यांची माहिती देण्यात आली आहे.

तक्ता क्र. ११.२ मध्ये घटक खर्चावर आधारित चालू किंमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्नाची माहिती देण्यात आली आहे.

तक्ता क्र. ११.३ मध्ये घटक खर्चावर आधारित स्थिर (१९९३-९४ च्या) किंमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्नाची माहिती दिली आहे.

तक्ता क्र. ११.४ मध्ये घटक खर्चावर आधारित निव्वळ राज्य उत्पन्नाच्या मुख्य क्षेत्रवार निर्देशांकांची माहिती दिली आहे.

तक्ता क्र. ११.५ मध्ये मागील वर्षापेक्षा निव्वळ राज्य उत्पन्नाच्या टक्केवारीतील बदल स्थिर (१९९३-९४ च्या) किंमतीनुसार देण्यात आला आहे.

तक्ता क्र. ११.६ मध्ये स्थिर (१९९३-९४ च्या) किंमतीनुसार निव्वळक राज्यांचे व केंद्रशासित प्रदेशांचे दरडोई उत्पन्न दिले आहे.

11. STATE INCOME :

In this section the estimates of State income at current and constant (1993-94) prices, their percentage distribution sectoral distribution etc. are given. These estimates are prepared on the basis of comprehensive statistical material which has become available from official records and also collected through sample surveys and type studies conducted by this Directorate, Central Statistical Organisation and other agencies over the past few years.

Table No.11.1 gives information regarding State Income and per capita State Income at factor cost and their indices.

Table No.11.2 gives information regarding net State domestic product at factor cost by sectors at current prices.

Table No.11.3 gives information regarding net State domestic product at factor cost by sectors at constant (1993-94) prices.

Table No.11.4 gives information regarding indices of net State domestic products at factor cost by major sectors.

Table No.11.5 gives information regarding percentage in net State domestic products over the previous year at constant (1993-94) prices.

Table No.11.6 gives information regarding per capita income in selected States, Union territories of India at constant (1993-94) prices.

11. राज्य उत्पन्न/State Income

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.1

घटक खर्चावर आधारित राज्य उत्पन्न व दरडोई उत्पन्न आणि त्यांचे निर्देशांक
State Income and Per Capita State Income at Factor Cost and their Indices

बाब	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	1993-94	1994-95	1995-96	1996-97	1997-98*	1998-99*	1999-00+	Industry
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
स्थूल राज्य उत्पन्न -												Gross Domestic Product
चालू किमतीनुसार (रु.लाखात) . .	N.A.	N.A.	1799959	6727828	11331964	13007332	15781814	17624492	19335207	20888525	24022428	At Current Prices (Rs.in lakh)
स्थिर (१९९३-९४ च्या) किमतीनुसार (रु.लाखात)	N.A.	N.A.	5127189	9052681	11331964	11621327	12956683	13671829	14223969	14565092	15892740	At (1993-94) Constant Prices (Rs. in lakh)
निव्वळ राज्य उत्पन्न -												Net State Domestic Product
चालू किमतीनुसार (रु.लाखात)	188873	473809	1648010	6014300	10176746	11650697	14073021	15568007	17069950	18511908	21221625	At Current Prices(Rs.in lakh)
स्थिर (१९९३-९४ च्या) किमतीनुसार (रु.लाखात)	2412344	3110902	4615151	8126556	10176746	10374316	11518757	12038864	12499616	12834288	13976947	At (1993-94) Constant Prices (Rs. in lakh)
दरडोई निव्वळ राज्य उत्पन्न -												Per Capita Net State Domestic Product
चालू किमतीनुसार (रुपये)	484	957	2647	7696	12290	13813	16379	17825	19275	20644	23398	At Current Prices (Rs.)
स्थिर (१९९३-९४ च्या) किमतीनुसार (रुपये)	6177	6286	7412	10398	12290	12299	13406	13784	14114	14312	15410	At (1993-94) Constant Prices (Rs.)
स्थूल राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक												Index number of Gross State Domestic Product
चालू किमतीनुसार	N.A.	N.A.	100.00	373.78	629.57	722.65	876.79	979.16	1074.20	1160.50	1334.61	At Current Prices
स्थिर (१९९३-९४ च्या) किमतीनुसार	N.A.	N.A.	100.00	176.56	221.02	226.66	252.71	266.65	277.42	284.08	309.97	At (1993-94) Constant Prices
निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक												Index number of Gross State Domestic Product
चालू किमतीनुसार . .	100.00	250.86	872.55	3184.31	5388.14	6168.53	7451.05	8242.58	9037.79	9801.24	11235.92	At Current Prices
स्थिर (१९९३-९४ च्या) किमतीनुसार	100.00	128.96	191.31	336.87	421.86	430.05	477.49	499.05	518.15	532.03	579.39	At (1993-94) Constant Prices
दरडोई निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक												Index number of per capita Net State Domestic Product.
चालू किमतीनुसार . .	100.00	197.96	547.30	1591.26	2541.35	2856.09	3386.67	3685.66	3985.48	4268.60	4838.06	At Current Prices
स्थिर (१९९३-९४ च्या) किमतीनुसार	100.00	101.76	120.00	168.34	198.97	199.12	217.03	223.15	228.49	231.71	249.48	At (1993-94) Constant Prices

टिप / Note - N. A. - उपलब्ध नाही / Not available * अस्थायी / Provisional + प्राथमिक अंदाज / Preliminary estimates

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई Source - Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

11. राज्य उत्पन्न/State Income

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.2

घटक खर्चावर आधारित चालू किंमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्न
Net State Domestic Product at Factor Cost by Sectors at Current Prices

(रुपये लाखात /Rs.in lakhs)

विभाग (1)	1960-61 (2)	1970-71 (3)	1980-81 (4)	1990-91 (5)	1993-94* (6)	1994-95* (7)	1995-96* (8)	1996-97* (9)	1997-98* (10)	1998-99* (11)	1999-00+ (12)	Industry (2)
प्राथमिक क्षेत्र	64893	113740	410341	1319119	2159874	2421086	2700765	3426445	3013391	3460892	3645912	Primary Sector
1. कृषि	59068	100664	360689	1127049	1934320	2166424	2405486	3049402	2580923	3062708	3201419	Agriculture
2. वन उद्योग	4876	10701	33876	123798	128507	151975	160106	169479	182483	179617	211247	Forestry and Logging
3. मत्स्योद्योग	398	1222	7512	25677	44088	44382	64766	87322	83364	73937	76015	Fishing
4. खाणी	551	1153	8264	42595	52959	58305	70407	120242	166621	144630	157231	Mining and Quarrying
द्वितीय क्षेत्र	48629	152596	553139	1987491	3170629	3600229	4492801	4747319	5594059	5372467	6398352	Secondary Sector
5. कारखाने												Manufacturing
5.1 नोंदणीकृत	26800	81216	305824	1167332	1645129	1847803	2387462	2447751	2847405	2772155	3217713	Registered
5.2 अनोंदणीकृत	12653	40400	153878	412395	787696	905826	1098158	1188746	1454520	1179136	1605791	Un-registered
6. बांधकाम	8569	27547	77672	323147	532175	598947	682971	796262	930383	1014661	1095187	Construction
7. वीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा	607	3433	15765	84617	205629	247653	324210	314560	361751	406515	479661	Electricity, gas & water supply
तृतीय क्षेत्र	75350	207474	684530	2707691	4846243	5629382	6879453	7394243	8462499	9678549	11177361	Tertiary Sector
8. परिवहन, साठवण व दळणवळण												Transport, storage & communications
8.1 रेल्वे	2198	4193	6477	54568	79192	89068	95367	120613	115520	119705	130719	Railways
8.2 इतर साधनांनी परिवहन आणि साठवण	3015	11429	38932	207893	391356	482579	568551	641516	792741	854359	934679	Transport by Other Means and Storage
8.3 दळणवळण	1085	4624	13528	90743	198690	250110	296845	368248	482760	569988	698986	Communications
9. व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे	22401	55594	228567	816302	1245908	1458704	1863586	2202819	2589753	2604816	2951449	Trade, Hotels & Restaurants.
10. बँका व विमा उद्योग,	4016	16566	80767	515853	1433591	1661148	2122531	1804609	1906915	2347095	2536530	Banking & Insurance
11. स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यवसायिक सेवा	30899	75538	198320	436132	556665	626510	688565	782929	830893	1095046	1270818	Real Estate & Ownership of Dwellings and Business Services
12. सार्वजनिक प्रशासन	4162	14727	47193	213796	335619	387201	458759	531400	660635	718151	1000856	Public Administration
13. इतर सेवा	7574	24803	70746	372404	605222	674062	785249	942109	1083282	1369389	1653324	Other Services
एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न	188872	473810	1648010	6014301	10176746	11650697	14073019	15568007	17069949	18511908	21221625	Net State Domestic Product

* अस्थायी / Provisional + प्रारंभिक / Preliminary आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई / Source - Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

11. राज्य उत्पन्न/State Income

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.3

घटक खर्चावर आधारित स्थिर (१९९३-९४च्या) किंमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्न
Net State Domestic Product At Factor Cost by Sectors At Constant (1993-94) Prices

(रुपये लाखात/Rs.in lakhs)

विभाग (1)	1960-61 (2)	1970-71 (3)	1980-81 (4)	1990-91 (5)	1993-94* (6)	1994-95* (7)	1995-96* (8)	1996-97* (9)	1997-98* (10)	1998-99* (11)	1999-00+ (12)	Industry (2)
प्राथमिक क्षेत्र	1016492	928801	1277955	1859680	2159874	2122158	2222769	2622920	2098817	2335157	2437601	Primary Sector
1. कृषि	873357	759159	1091502	1591859	1934320	1897260	1965957	2349254	1826766	2081111	2169415	Agriculture
2. वन उद्योग	117983	135729	118405	154431	128507	135132	136295	130898	125792	113846	120863	Forestry and Logging
3. मत्स्योद्योग	16239	18615	34431	39432	44088	37401	57748	70369	59877	56307	55313	Fishing
4. खाणी	8913	15298	33617	73958	52959	52365	62769	72399	86382	83893	92010	Mining and Quarrying
द्वितीय क्षेत्र	630406	986166	1502492	2673799	3170629	3225264	3691609	3722979	4201945	4060758	4488318	Secondary Sector
5. कारखाने												Manufacturing—
5.1 नोंदणीकृत	239085	439220	768943	1536708	1645129	1649852	1983092	1941896	2164428	2043473	2314208	Registered
5.2 अनोंदणीकृत	169189	214529	332709	499291	787696	810625	911703	926601	1108667	1017720	1126119	Un-registered
6. बांधकाम	209325	296577	336156	478643	532175	536224	533713	579812	633303	692640	747839	Construction
7. वीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा	12807	35840	64684	159157	205629	228563	263101	274670	295547	306925	300152	Electricity, gas & water supply
तृतीय क्षेत्र	765445	1195935	1834705	3593076	4846243	5026893	5604378	5692966	6198853	6438373	7051028	Tertiary Sector
8. परिवहन, साठवण व दळणवळण												Transport, storage & communications
8.1 रेल्वे	23351	32551	44424	72803	79192	81727	88149	112248	105703	107501	115598	Railways
8.2 इतर साधनांनी परिवहन आणि साठवण	44848	100526	146882	323768	391356	445732	503009	527017	577118	583436	632882	Transport by Other Means and Storage
8.3 दळणवळण	22462	51536	105362	177641	198690	231697	276600	337823	443146	525903	633218	Communications
9. व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे	297688	360648	589245	1085836	1245908	1263023	1514813	1668252	1846512	1808461	1946750	Trade, Hotels & Restaurants.
10. बँका व विमा उद्योग,	65681	132057	206302	639329	1433591	1466071	1591516	1296371	1335388	1414703	1392585	Banking & insurance
11. स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यवसायिक सेवा	165708	264907	366353	504601	556665	577399	606834	642975	672304	696981	736019	Real Estate & Ownership of Dwellings and Business Services
12. सार्वजनिक प्रशासन	25257	67292	149702	285957	335619	351753	378146	400881	465693	447561	605047	Public Administration
13. इतर सेवा	120450	186418	226435	503141	605222	609491	645511	707399	752989	853827	988929	Other Services
एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न	2412343	3110902	4615152	8126555	10176746	10374315	11518756	12038865	12499615	12834288	13976947	Net State Domestic Product

* अस्थायी / Provisional + प्राथमिक अंदाज / Preliminary estimates आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई Source - Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Mumbai

11. राज्य उत्पन्न/State Income

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.4

घटक खर्चावर आधारित निव्वळ राज्य उत्पनाचे व दरडोई निव्वळ राज्य उत्पनाचे चालू किंमतीनुसार व स्थिर (१९९३-९४च्या) किंमतीनुसार मुख्य क्षेत्रवार निर्देशांक
Indices of Net State Domestic Product at Factor Cost by Major Sectors & Per Capita Net State Domestic Product at Current & Constant (1993-94) Prices

बाब	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	1993-94*	1994-95*	1995-96*	1996-97*	1997-98*	1998-99*	1999-00+	Industry
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
निव्वळ राज्य उत्पन्न (निर्देशांक)												Net State Domestic Product (Index)
i. चालू किंमतीनुसार	100.00	250.86	872.55	3184.31	5388.14	6168.53	7451.05	8242.58	9037.79	9801.24	11235.92	At Current Prices
ii. स्थिर (१९९३-९४) च्या किंमतीनुसार	100.00	128.96	191.31	336.87	421.86	430.05	477.49	499.05	518.15	532.03	579.39	At (1993-94) Constant Prices
प्राथमिक विभाग												Primary Sector
i. चालू किंमतीनुसार	100.00	175.27	632.34	2032.77	3328.37	3730.90	4161.88	5280.16	4643.64	5333.24	5618.36	At Current Prices
ii. स्थिर (१९९३-९४) च्या किंमतीनुसार	100.00	91.37	125.72	182.95	212.48	208.77	218.67	258.04	206.48	229.73	239.81	At (1993-94) Constant Prices
द्वितीय विभाग												Secondary Sector
i. चालू किंमतीनुसार	100.00	313.80	1137.46	4087.03	6520.01	7403.42	9238.89	9762.27	11503.49	11047.81	13157.42	At Current Prices
ii. स्थिर (१९९३-९४) च्या किंमतीनुसार	100.00	156.43	238.34	424.14	502.95	511.62	585.59	590.57	666.55	644.15	711.97	At (1993-94) Constant Prices
तृतीय विभाग												Tertiary Sector
i. चालू किंमतीनुसार	100.00	275.34	908.46	3593.44	6431.56	7470.88	9129.88	9813.07	11230.78	12844.63	14833.74	At Current Prices
ii. स्थिर (१९९३-९४) च्या किंमतीनुसार	100.00	156.24	239.69	469.41	633.13	656.73	732.17	743.75	809.84	841.13	921.17	At (1993-94) Constant Prices
दरडोई निव्वळ राज्य उत्पन्न												Per Capita Net State Domestic Product
i. चालू किंमतीनुसार	100.00	197.96	547.30	1591.26	2541.35	2856.09	3386.67	3685.66	3985.48	4268.60	4838.06	At Current Prices
ii. स्थिर (१९९३-९४) च्या किंमतीनुसार	100.00	101.76	120.00	168.34	198.97	199.12	217.03	223.15	228.49	231.71	249.48	At (1993-94) Constant Prices

*अस्थायी / Provisional + प्राथमिक अंदाज / Preliminary estimates

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

11. राज्य उत्पन्न/State Income

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.5

मागील वर्षाच्या तुलनेत निव्वळ राज्य उत्पन्नाच्या व निव्वळ राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या बदलाची टक्केवारी स्थिर (१९९३-९४च्या) किंमतीनुसार
Percentage change in Net State Domestic Product and Net National Income over the previous year at Constant (1993-94) Prices

केंद्र /वर्ष (1)	1969-70 (2)	1970-71 (3)	1980-81 (4)	1990-91 (5)	1993-94* (6)	1994-95* (7)	1995-96* (8)	1996-97* (9)	1997-98* (10)	1998-99* (11)	1999-00+ (12)	center/year (2)
महाराष्ट्र राज्य												Maharashtra State
प्राथमिक	-3.22	-0.34	-5.15	-5.62	4.76	-1.75	4.74	18.00	-19.98	11.26	4.39	Primary
द्वितीय	5.46	4.42	1.26	7.19	10.02	1.72	14.46	0.85	12.87	-3.36	10.53	Secondary
तृतीय	4.07	6.19	1.49	7.81	12.54	3.73	11.49	1.58	8.89	3.86	9.52	Tertiary
एकूण राज्य उत्पन्न	2.11	3.61	-0.51	4.22	10.02	1.94	11.03	4.52	3.83	2.68	8.90	Total State Income
भारत												India
प्राथमिक	6.60	6.90	13.30	4.10	3.40	5.28	-0.66	9.27	-1.75	6.84	0.56	Primary
द्वितीय	8.90	1.60	2.50	6.90	7.00	10.32	11.88	6.78	2.07	2.26	6.73	Secondary
तृतीय	5.30	4.90	4.20	5.20	7.30	6.97	10.75	7.27	10.25	8.56	10.06	Tertiary
एकूण राष्ट्रीय उत्पन्न	6.70	5.20	7.50	5.20	5.90	7.06	7.28	8.16	4.53	6.54	6.56	Total National income

* अस्थायी/Provisional + प्राथमिक अंदाज / preliminary estimates

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

11. राज्य उत्पन्न/State Income

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.6

स्थिर (१९९३-९४च्या) किंमतीनुसार निवडक राज्यांचे व केंद्रशासित प्रदेशांचे दरडोई उत्पन्न
Per Capita Income of Selected States/ Union Territories of India at Constant (1993- 94) Prices

(रुपयांत/ In Rs.)

अनुक्रमांक Sr. No. (1)	राज्य/केंद्रशासित प्रदेश (2)	1993-94 (3)	1994-95 (4)	1995-96 (5)	1996-97 (6)	1997-98 (7)	1998-99 (8)	1999-2000 (9)	State/Union Territories (2)
1	आंध्र प्रदेश	7,447	7,739	8,086	8,531	8,214	9,018	9,318	Andhra Pradesh
2	आसाम	5,715	5,737	5,760	5,793	5,796	5,587	5,968	Assam
3	बिहार	3,810	4,068	3,723	4,093	4,203	4,397	N.A.	Bihar
4	गुजराथ	9,997	11,936	12,189	13,382	13,286	13,709	N.A.	Gujrat
5	हरियाणा	10,824	11,362	11,326	12,439	12,297	12,766	13,463	Hariyana
6	हिमाचल प्रदेश	7,349	7,905	7,939	8,238	8,498	8,864	N.A.	Himachal Pradesh
7	जम्मू आणि काश्मीर	6,543	6,619	6,732	6,978	7,128	7,297	N.A.	Jammu and Kashmir
8	कर्नाटक	7835	8,095	8,363	8,997	9,228	10,282	10,928	Karnataka
9	केरळ	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Kerala
10	मध्यप्रदेश	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Madhya Pradesh
11	महाराष्ट्र	12,290	12,299	13,406	13,784	14,114	14,312	15,410	Maharashtra
12	ओरिसा	4,877	5,103	5,291	4,930	5,475	5,648	N.A.	Orissa
13	पंजाब	12,714	12,778	12,989	13,687	13,705	14,007	14,678	Punjab
14	राजस्थान	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Rajasthan
15	तामीळनाडू	8,953	9,871	10,164	10,568	11,301	11,619	12,314	Tamil Nadu
16	त्रिपुरा	5,350	5,107	5,339	5,724	6,115	6,214	N.A.	Tripura
17	उत्तर प्रदेश	5,919	6,115	6,224	6,727	6,603	6,914	7,149	Uttar Pradesh
18	पश्चिम बंगाल	6,781	7,121	7,514	7,903	8,438	8,900	9,425	West Bengal
19	गोवा	5,602	15,655	16,180	18,320	18,122	N.A.	N.A.	Goa
	भारत	7,698	8,088	8,499	9,036	9,288	9,733	10,204	India

N.A. - उपलब्ध नाही / Not Available

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

11. राज्य उत्पन्न/State Income

तालिका क्रमांक / TABLE No. 11.7

चालू किंमतीनुसार औद्योगिक गटवार राज्य उत्पन्न
State Income by Industry of Origin at Current Prices

(रुपये लाखात / Rs. in Lakhs)

अनुक्रमांक Sr. No. (1)	बाब (2)	1993-94*	1994-95*	1995-96*	1996-97*	1997-98*	1998-99*	1999-00+	Items (2)
1	कृषि	19,34,320	21,66,424	24,05,486	30,49,402	25,80,923	30,62,708	32,01,419	Agriculture
2	वन उद्योग	1,28,507	1,51,975	1,60,106	1,69,479	1,82,483	1,79,617	2,11,247	Forestry
3	मत्स्योद्योग	44,088	44,382	64,766	87,322	83,364	73,937	76,015	Fishing
4	खाणी	52,959	58,305	70,407	1,20,242	1,66,621	1,44,630	1,57,231	Mining
	एकूण - प्राथमिक	2159,874	24,21,086	27,00,765	34,26,445	30,13,391	34,60,892	36,45,912	Total - Primary
5	कारखाने								Manufacturing
	5.1 नोंदणीकृत	16,45,129	18,47,803	23,87,462	24,47,751	28,47,405	27,72,155	32,17,713	Registered
	5.2 अनोंदणीकृत	7,87,696	9,05,826	10,98,158	11,88,746	14,54,520	11,79,136	16,05,791	Un-Registered
6	बांधकाम	5,32,175	5,98,947	6,82,971	7,96,262	9,30,383	10,14,661	10,95,187	Construction
7	वीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा	2,05,629	2,47,653	3,24,210	3,14,560	3,61,751	4,06,515	4,79,661	Electricity, Gas & Water - Supply
	एकूण - द्वितीय	31,70,629	36,00,229	44,92,801	47,47,319	55,94,059	53,72,467	63,98,352	Total - Secondary
8	परिवहन, साठवण व दळणवळण -								Transport Storage & Communications
	8.1 रेल्वे	79,192	89,068	95,367	1,20,613	1,15,520	1,19,705	1,30,719	Railways
	8.2 इतर साधनांमधील परिवहन आणि साठवण	3,91,356	4,82,579	5,68,551	6,41,516	7,92,741	8,54,359	9,34,679	Transport by other Means and Storage
	8.3 दळणवळण	1,98,690	2,50,110	2,96,845	3,68,248	4,82,760	5,69,988	6,98,986	Communications
9	व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे	12,45,908	14,58,704	18,63,586	22,02,819	25,89,753	26,04,816	29,51,449	Trade Hotels and Restaurants
	एकूण (८ + ९)	19,15,146	22,80,461	28,24,349	33,33,196	39,80,774	41,48,868	47,15,833	Total (8 + 9)
10	बँक आणि विमा उद्योग	14,33,591	16,61,148	21,22,531	18,04,609	19,06,915	23,47,095	25,36,530	Banking and Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा.	5,56,665	6,26,510	6,88,565	7,82,929	8,30,893	10,95,046	12,70,818	Real Estate, Ownership of Dwelling & Business Services
	एकूण - (१० + ११)	19,90,256	22,87,658	28,11,096	25,87,538	27,37,808	34,42,141	38,07,348	Total (10 + 11)
12	सार्वजनिक प्रशासन	3,35,619	3,87,201	4,58,759	5,31,400	6,60,635	7,18,151	10,00,856	Public Administration
13	इतर सेवा	6,05,222	6,74,062	7,85,249	9,42,109	10,83,282	13,69,389	16,53,324	Other Services
	एकूण (१२ + १३)	9,40,841	10,61,263	12,44,008	14,73,509	17,43,917	20,87,540	26,54,180	Total (12 + 13)
	एकूण - तृतीय	48,46,243	56,29,382	68,79,453	73,94,243	84,62,499	96,78,549	11,77,361	Total - Tertiary
14	एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न	101,76,746	116,50,697	140,73,019	155,68,007	170,69,949	185,11,908	212,21,625	Net State Domestic Product
15	लोकसंख्या (०००)	82,802	84,348	85,923	87,340	88,562	89,673	90,699	Population (000)
16	दरडोई राज्य उत्पन्न (रु.)	12,290.46	13,812.65	16,378.64	17,824.60	19,274.58	20,643.79	23,397.86	Per Capita State Income (Rs.)

* अस्थायी / Provisional + प्राथमिक अंदाज / Preliminary estimates

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :- Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

11. राज्य उत्पन्न/State Income

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.8

चालू किंमतीनुसार औद्योगिक गटवार राज्य उत्पन्नाची टक्केवारी
Percentage Distribution of State Income by Industry of Origin at Current Prices

अनुक्रमांक Sr. No. (1)	बाब (2)	1993-94 (3)	1994-95 (4)	1995-96 (5)	1996-97 (6)	1997-98* (7)	1998-99* (8)	1999-00+ (9)	Items (2)
1	कृषि	19.0	18.6	17.1	19.6	15.1	16.5	15.1	Agriculture
2	वन उद्योग	1.3	1.3	1.1	1.1	1.1	1.0	1.0	Forestry
3	मत्स्योद्योग	0.4	0.4	0.5	0.6	0.5	0.4	0.4	Fishing
4	खाणी	0.5	0.5	0.5	0.8	1.0	0.8	0.7	Mining
	एकूण - प्राथमिक	21.2	20.8	19.2	22.1	17.7	18.7	17.2	Total - Primary
5	कारखाने								Manufacturing
	5.1 नोंदणीकृत	16.2	15.9	17.0	15.7	16.7	15.0	15.2	Registered
	5.2 अनोंदणीकृत	7.7	7.8	7.8	7.6	8.5	6.4	7.6	Un-Registered
6	बांधकाम	5.2	5.1	4.9	5.1	5.5	5.5	5.2	Construction
7	वीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा	2.0	2.1	2.3	2.0	2.1	2.2	2.3	Electricity, Gas & Water - Supply
	एकूण - द्वितीय	31.1	30.9	32.0	30.4	32.8	29.1	30.3	Total - Secondary
8	परिवहन, साठवण व दळणवळण -								Transport Storage & Communications
	8.1 रेल्वे	0.8	0.8	0.7	0.8	0.7	0.6	0.6	Railways
	8.2 इतर साधनांनी परिवहन आणि साठवण	3.8	4.1	4.0	4.1	4.6	4.6	4.4	Transport by other Means and Storage
	8.3 दळणवळण	2.0	2.1	2.1	2.4	2.8	3.1	3.3	Communications
9	व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे	12.2	12.5	13.2	14.1	15.2	14.1	13.9	Trade Hotels and Restaurants
	एकूण (8 + 9)	18.8	19.5	20.0	21.4	23.3	22.4	22.2	Total (8 + 9)
10	बँक आणि विमा उद्योग	14.1	14.3	15.1	11.6	11.2	12.7	12.0	Banking and Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा.	5.5	5.4	4.9	5.0	4.9	5.9	6.0	Real Estate, Ownership of Dwelling & Business Services
	एकूण - (१० + ११)	19.6	19.7	20.0	16.6	16.1	18.6	18.0	Total (10 + 11)
12	सार्वजनिक प्रशासन	3.3	3.3	3.3	3.4	3.9	3.9	4.7	Public Administration
13	इतर सेवा	5.9	5.8	5.6	6.1	6.3	7.4	7.8	Other Services
	एकूण (१२ + १३)	9.2	9.1	8.9	9.5	10.2	11.3	12.5	Total (12+ 13)
	एकूण - तृतीय	47.6	48.3	48.9	47.5	49.6	52.3	52.7	Total - Tertiary
14	एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	Net State Domestic Product

* अस्थायी / Provisional + प्राथमिक अंदाज / Preliminary estimates

टिप - तपशिलातील आकडे संक्षिप्तता दिलेले असल्याने बेरजा एकूणशी जुळतीलच असे नाही /

Note- Details may not be add upto totals due to rounding

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :- Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

11. राज्य उत्पन्न/State Income

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.9

औद्योगिक गटानुसार झालेले स्थिर (१९९३-९४च्या) किमतीनुसार राज्य उत्पन्न
State Income by Industry of Origin at Constant (1993-94) Prices

(रुपये लाखात / Rs. in Lakhs)

अनुक्रमांक Sr. No. (1)	बाब (2)	1993-94* (3)	1994-95* (4)	1995-96* (5)	1996-97* (6)	1997-98* (7)	1998-99* (8)	1999-00+ (9)	Items (2)
1	कृषि	19,34,320	18,97,260	19,65,957	23,49,254	18,26,766	20,81,111	21,69,415	Agriculture
2	वन उद्योग	1,28,507	1,35,132	1,36,295	1,30,898	1,25,792	1,13,846	1,20,863	Forestry
3	मत्स्योद्योग	44,088	37,401	57,748	70,369	59,877	56,307	55,313	Fishing
4	खाणी	52,959	52,365	62,769	72,399	86,382	83,893	92,010	Mining
	एकूण - प्राथमिक	21,59,874	21,22,158	22,22,769	26,22,920	20,98,817	23,35,157	24,37,601	Total - Primary
5	कारखाने								Manufacturing
	5.1 नोंदणीकृत	16,45,129	16,49,852	19,83,092	19,41,896	21,64,428	20,43,473	23,14,208	Registered
	5.2 अनोंदणीकृत	7,87,696	8,10,625	9,11,703	9,26,601	11,08,667	10,17,720	11,26,119	Un-Registered
6	बांधकाम	5,32,175	5,36,224	5,33,713	5,79,812	6,33,303	6,92,640	7,47,839	Construction
7	वीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा	2,05,629	2,28,563	2,63,101	2,74,670	2,95,547	3,06,925	3,00,152	Electricity, Gas & Water-Supply
	एकूण - द्वितीय	31,70,629	32,25,264	36,91,609	37,22,979	42,01,945	40,60,758	44,88,318	Total - Secondary
8	परिवहन, साठवण व दळणवळण -								Transport, Storage & Communications
	8.1 रेल्वे	79,192	81,727	88,149	1,12,248	1,05,703	1,07,501	1,15,598	Railways
	8.2 इतर साधनांनी परिवहन आणि साठवण	3,91,356	4,45,732	5,03,009	5,27,017	5,77,118	5,83,436	6,32,882	Transport by other Means and Storage
	8.3 दळणवळण	1,98,690	2,31,697	2,76,600	3,37,823	4,43,146	5,25,903	6,33,218	Communications
9	व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे	12,45,908	12,63,023	15,14,813	16,68,252	18,46,512	18,08,461	19,46,750	Trade Hotels and Restaurants
	एकूण (८ + ९)	19,15,146	20,22,179	23,82,571	26,45,340	29,72,479	30,25,301	33,28,448	Total (8 + 9)
10	बँक आणि विमा उद्योग	14,33,591	14,66,071	15,91,516	12,96,371	13,35,388	14,14,703	13,92,585	Banking and Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा.	5,56,665	5,77,399	6,06,634	6,42,975	6,72,304	6,96,981	7,36,019	Real Estate, Ownership of Dwelling & Business Services
	एकूण - (१० + ११)	19,90,256	20,43,470	21,98,150	19,39,346	20,07,692	21,11,684	21,28,604	Total (10 + 11)
12	सार्वजनिक प्रशासन	3,35,619	3,51,753	3,78,146	4,00,881	4,65,693	4,47,561	6,05,047	Public Administration
13	इतर सेवा	6,05,222	6,09,491	6,45,511	7,07,399	7,52,989	8,53,827	9,88,929	Other Services
	एकूण (१२ + १३)	9,40,841	9,61,244	10,23,657	11,08,280	12,18,682	13,01,388	15,93,976	Total (12 + 13)
	एकूण - तृतीय	4,846,243	50,26,893	56,04,378	56,92,966	61,98,853	64,38,373	70,51,028	Total - Tertiary
14	एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न	10,176,746	1,03,74,315	1,15,18,756	1,20,38,865	1,24,99,615	1,28,34,288	1,39,76,947	Net State Domestic Product
15	लोकसंख्या (०००)	82,802	84,348	85,923	87,340	88,562	89,673	90,699	Population (000)
16	दरडोई राज्य उत्पन्न (रु.)	12,290.46	12,299.42	13,405.91	13,783.91	14,113.97	14,312.32	15,410.25	Per Capita State Income (Rs)

* अस्थायी / Provisional + प्राथमिक अंदाज / Preliminary estimates

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :- Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

11. राज्य उत्पन्न/State Income

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.10

चालू किंमतीनुसार औद्योगिक गटवार राज्य उत्पन्नाची टक्केवारी
Percentage Distribution of State Income by Industry of Origin at Current Prices

अनुक्रमांक Sr. No. (1)	बाब (2)	1993-94*	1994-95*	1995-96*	1996-97*	1997-98*	1998-99*	1999-00+	Items (2)
1	कृषि	19.0	18.3	17.1	19.5	14.6	16.2	15.5	Agriculture
2	वन उद्योग	1.3	1.3	1.2	1.1	1.0	0.9	0.9	Forestry
3	मत्स्योद्योग	0.4	0.4	0.5	0.6	0.5	0.4	0.4	Fishing
4	खाणी	0.5	0.5	0.5	0.6	0.7	0.7	0.7	Mining
	एकूण - प्राथमिक	21.2	20.5	19.3	21.8	16.8	18.2	17.4	Total - Primary
5	कारखाने								Manufacturing
5.1	नोंदणीकृत	16.2	15.9	17.2	16.1	17.3	15.9	16.6	Registered
5.2	अनोंदणीकृत	7.7	7.8	7.9	7.7	8.9	7.9	8.1	Un-Registered
6	बांधकाम	5.2	5.2	4.6	4.8	5.1	5.4	5.4	Construction
7	वीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा	2.0	2.2	2.3	2.3	2.4	2.4	2.1	Electricity, Gas and Water Supply
	एकूण - द्वितीय	31.2	31.1	32.0	30.9	33.6	31.6	32.1	Total - Secondary
8	परिवहन, साठवण व दळणवळण -								Transport Storage & Communications
8.1	रेल्वे	0.8	0.8	0.8	0.9	0.8	0.8	0.8	Railways
8.2	इतर साधनांनी परिवहन आणि साठवण	3.8	4.3	4.4	4.4	4.6	4.5	4.5	Transport by other Means and Storage
8.3	दळणवळण	2.0	2.2	2.4	2.8	3.5	4.1	4.5	Communications
9	व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे	12.2	12.5	13.2	14.1	14.8	14.1	13.9	Trade Hotels and Restaurants
	एकूण (८ + ९)	18.8	19.5	20.8	22.0	23.7	23.5	23.7	Total (8 + 9)
10	बँक आणि विमा उद्योग	14.1	14.1	13.8	10.8	10.7	11.0	10.0	Banking and Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा.	5.5	5.6	5.3	5.3	5.4	5.4	5.3	Real Estate, Ownership of Dwelling & Business Services
	एकूण - (१० + ११)	19.6	19.7	19.1	16.1	16.1	16.4	15.3	Total (10 + 11)
12	सार्वजनिक प्रशासन	3.3	3.4	3.3	3.3	3.7	3.5	4.3	Public Administration
13	इतर सेवा	5.9	5.9	5.6	5.9	6.0	6.7	7.1	Other Services
	एकूण (१२ + १३)	9.2	9.3	8.9	9.2	9.7	10.2	11.4	Total (12 + 13)
	एकूण - तृतीय	47.6	48.5	48.8	47.3	49.5	50.1	50.4	Total - Tertiary
14	एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	Net State Domestic Product

* अस्थायी/Provisional + प्राथमिक अंदाज / Preliminary estimates

टिप - तपशिलातील आकडे संक्षिप्तात दिलेले असल्याने बेरजा एकूणशी जुळतीलच असे नाही / Note - Details may not be add upto totals due to rounding

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :- Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

11. राज्य उत्पन्न/State Income

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.11

औद्योगिक गटानुसार झालेले स्थिर (१९९३-९४च्या) किंमतीनुसार राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक
Indices of State Income by Industry of Origin at Constant (1993-94) Prices

अनुक्रमांक Sr. No. (1)	बाब (2)	1993-94* (3)	1994-95* (4)	1995-96* (5)	1996-97* (6)	1997-98* (7)	1998-99* (8)	1999-00+ (9)	Items (2)
1	कृषि	100.0	98.1	101.6	121.5	94.4	107.6	112.2	Agriculture
2	वन उद्योग	100.0	105.2	106.1	101.9	97.9	88.6	94.1	Forestry
3	मत्स्योद्योग	100.0	84.8	131.0	159.6	135.8	127.7	125.5	Fishing
4	खाणी	100.0	98.9	118.5	136.7	163.1	158.4	173.7	Mining
	एकूण - प्राथमिक	100.0	98.3	102.9	121.4	97.2	108.1	112.9	Total - Primary
5	कारखाने								Manufacturing
	5.1 नोंदणीकृत	100.0	100.3	120.5	118.0	131.6	124.2	140.7	Registered
	5.2 अनोंदणीकृत	100.0	102.9	115.7	117.6	140.7	129.2	143.0	Un-Registered
6	बांधकाम	100.0	100.8	100.3	109.0	119.0	130.2	140.5	Construction
7	वीज, गॅस आणि पाणीपुरवठा	100.0	111.2	127.9	133.6	143.7	149.3	146.0	Electricity, Gas & Water- Supply
	एकूण - द्वितीय	100.0	101.7	116.4	117.4	132.5	128.1	141.6	Total - Secondary
8	परिवहन, साठवण व दळणवळण								Transport Storage & Communications
	8.1 रेल्वे	100.0	103.2	111.3	141.7	133.5	135.7	146.0	Railways
	8.2 इतर साधनांनी परिवहन आणि साठवण	100.0	113.9	128.5	134.7	147.5	149.1	161.7	Transport by other Means & Storage
	8.3 दळणवळण	100.0	116.6	139.2	170.0	223.0	264.7	318.7	Communications
9	व्यापार, खाणावळ आणि उपाहारगृहे	100.0	101.4	121.0	133.9	148.2	145.2	156.3	Trade Hotels and Restaurants
	एकूण (८ + ९)	100.0	105.6	124.4	138.1	155.2	158.0	173.8	Total (8 + 9)
10	बँक आणि विमा उद्योग	100.0	102.3	111.0	90.4	93.1	98.7	97.1	Banking & Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालकी आणि व्यावसायिक सेवा.	100.0	103.7	109.0	115.5	120.8	125.2	132.2	Real Estate, Ownership of Dwelling and Business Services
	एकूण - (१० + ११)	100.0	102.7	110.4	97.4	100.9	106.1	107.0	Total (10 + 11)
12	सार्वजनिक प्रशासन	100.0	104.8	112.7	119.4	138.8	133.4	180.3	Public Administration
13	इतर सेवा	100.0	100.7	106.7	116.9	124.4	141.1	163.4	Other Services
	एकूण (१२ + १३)	100.0	102.2	108.8	117.8	129.5	138.3	169.4	Total (12 + 13)
	एकूण - तृतीय	100.0	103.7	115.6	117.5	127.9	132.9	145.5	Total - Tertiary
14	एकूण निव्वळ राज्य उत्पन्न	100.0	101.9	113.2	118.3	122.8	126.1	137.3	Net State Domestic Product
15	दरडोई राज्य उत्पन्न (रु.)	100.0	99.8	108.5	110.5	113.1	115.7	123.8	Per Capita State Income (Rs)

* अस्थायी / Provisional + प्राथमिक अंदाज / Preliminary estimates

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :- Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

१२. शेती :

१२.१ या विभागामध्ये जमिनीचा वापर, मुख्य पिके, त्यांचे उत्पादन, बागायत क्षेत्र, उत्पादनाचे निर्देशांक, मृदू संधारण, शेतीची यंत्रे व अवजारे व कृषी गणना या बाबींची माहिती दिली आहे.

१२.२ गाव पत्रकानुसार भौगोलिक क्षेत्र हे ग्राम अधिकाऱ्यांनी महसुलीच्या कामाकरिता गोळा केलेल्या खेड्यातील माहितीवरून गणना केलेले क्षेत्र होय. भारताच्या सर्व्हेयर-जनरल यांनी दिलेल्या एकूण क्षेत्रफळाची आकडेवारी व गाव पत्रकानुसार दिलेल्या एकूण क्षेत्रफळाची आकडेवारी यात फरक आढळून येतो, कारण पहिले क्षेत्र हे गटाची माहिती गोळा करून काढलेले असते, तर दुसरे गाव पत्रकावरून खेड्यातील क्षेत्रफळाची बेरीज करून काढलेले असते. या व्यतिरिक्त इमारती, रस्ते इत्यादीखालील क्षेत्रफळ मोजताना विचारात घेण्यात येणाऱ्या गोष्टीही वेगवेगळ्या आहेत. "वने" यामध्ये प्रत्यक्ष वनाखालील असलेले सर्व क्षेत्र किंवा कोणत्याही वनविषयक कायद्यानुसार राज्य सरकारच्या किंवा खाजगी अधिपत्याखालील "वने" म्हणून वर्ग केलेले किंवा प्रशासकीय बाबींसाठी " वने " म्हणून गणले गेलेले क्षेत्र ह्याचा समावेश आहे. जर ह्यातील काही भाग वनव्याप्त नसेल, परंतु तो शेतीकरिता उपयोगात आणला जात असेल तर त्यानुसार त्या क्षेत्राला कसलेले किंवा न. कसलेले क्षेत्र असे संबोधण्यात येते. " बिगर-शेती वापरखाली असलेली जमीन " म्हणजे इमारती, रस्ते व रेल्वे याखालील जमीन किंवा पाण्याखालील उदा. नद्या, कालवे यांनी व्याप्त असलेली जमीन आणि शेती सोडून इतर उपयोगात आणलेली जमीन याचा समावेश होतो. पडिक आणि लागवडीस योग्य नसलेल्या जमिनीत सर्व पडिक व लागवडीस योग्य नसलेली म्हणजेच पर्वत, वाळवंट इत्यादींचा समावेश होतो. जी जमीन अतिशय खर्च केल्याशिवाय लागवडीखाली येऊ शकत नाही अशी जमीन, ती स्वतंत्र गटात असो किंवा लागवड केलेल्या जमिनीत असो, तिला लागवडीस योग्य नसलेले क्षेत्र असे संबोधले जाते. कायम कुरणे आणि इतर चराऊ जमीन मिळून सर्व चराऊ जमीन होते, मग त्यात कायम कुरणे असोत किंवा नसोत. वनक्षेत्रातील गावांचे क्षेत्र आणि चराऊ क्षेत्र यांचा या शीर्षखाली समावेश होतो. कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रात समावेश नसलेल्या झाडेझुडपाखालील जमीन आणि आंबरायां यांचा कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राव्यतिरिक्त इतर शेतीविषयक वापरासाठी असलेल्या एकूण " लागवडीलायक " जमिनीत समावेश होतो. काटेरी झाडाखालील जमीन, छपराकरिता वापरावयाच्या गवताखालील जमीन, बांबुच्या झाडाखालील व इंधन म्हणून वापरण्यात येणाऱ्या वनराईखालील जमीन किंवा फळबागायत म्हणून समावेश होत नाही अशा जमिनीचा ह्यात समावेश होतो. " लागवडीलायक पड " जमिनीत एकूण लागवडी योग्य उपलब्ध असलेली जमीन, जी सध्या वापरात असेल किंवा वापरात नसेल, परंतु जी एकदाच वापरली असेल, परंतु चालू वर्षी व गेल्या पाच किंवा जास्त वर्षात सतत कसली नसेल अशा जमिनीचा समावेश होतो. अशी जमीन पड जमीन किंवा झुडपांनी व जंगलव्याप्त असेल जिचा कोणत्याही कामाकरिता उपयोग होऊ शकत नाही अशा जमिनीचा सारा ठरवलेला असेल किंवा नसेल आणि अशी जमीन स्वतंत्र गटात किंवा लागवड केलेल्या जमिनीत असेल. चालू वर्षी पडिक ठेवलेल्या लागवडीखालील जमिनीचा "चालू पड" मध्ये अंतर्भाव होतो. एखादे पेरणी केलेले क्षेत्र त्याच वर्षात दुसऱ्यांदा लागवडीखाली आणले नसेल तर ते "चालू पड" जमीन म्हणून गणले जाते. "इतर पड" जमिनीत लागवडीखाली असलेल्या परंतु कमीतकमी एक वर्ष व जास्तीत जास्त पाच वर्षे लागवडीखाली नसलेल्या सर्व जमिनींचा

12. AGRICULTURE

12.1. In this section tables containing data on Land utilisation, principal crops and their production, area irrigated, agricultural implements and machinery and on agricultural census are given.

12.2. The Geographical area according to village papers is calculated from the village returns prepared by the village officials for revenue purposes. There is difference between the figures of total area according to the Surveyor-General of India and that according to the village papers, because the latter is calculated by totalling up areas of village returns while the former is calculated in blocks. Moreover, allowances made for areas covered by buildings, roads, etc. are different in two cases. Under 'Forests' are included all actually forested areas or lands classed or administered as forests under any legal enactment dealing with forests whether State owned or private. If any portion of such land is not actually wooded but put to some agricultural use, that portion is included under the appropriate heading of cultivated or uncultivated land. Land put to non-agricultural uses stands for all lands occupied by buildings, roads and railways or under water, e. g. rivers and canals and other lands put to uses other than for agricultural, *Barren and unculturable land* covers all barren and unculturable land like mountains, deserts etc. Land which cannot be brought under cultivation unless at a high cost, is classed as *unculturable*, whether such land is in isolated blocks or within cultivated holdings. *Permanent pastures* and other grazing land cover all grazing lands whether they are permanent pastures and meadows or not. Village common and grazing lands within forest areas are included under this head. *Land under miscellaneous tree crops and groves* not included in the net area sown includes all cultivable land which is not included under net area sown but is put to some agricultural use. Land under casuarina trees, thatching grass, bamboo bushes and other groves for fuel etc., which are not included under 'orchards' are classed under this category. *Culturable waste* includes all lands available for cultivation whether or not taken up for cultivation or taken up for cultivation once but not cultivated during the current and last five years or more in succession. Such lands may be either fallow or covered with shrubs and jungles which are not put to any use. They may or may not be assessed and may lie in isolated blocks or within cultivated holdings. *Current fallows* comprise cropped areas which are kept fallow during the current year. If any seeding area is not cropped again in the same year, it is also treated as current fallow. *Other fallow land* includes all lands which were taken up for cultivation but are temporarily out of cultivation for a period of not less than one year and not more than five years. The reasons for keeping such lands fallow

समावेश होतो. अशा जमिनी पडित ठेवण्यास खालीलपैकी एखादे कारण असू शकते. - (१) शेतकऱ्यांची हलाखीची आर्थिक परिस्थिती, (२) अपुरा पाणीपुरवठा, (३) हिंवापाचे हवामान, (४) गाळ व चिखल वाहून आणणाऱ्या नद्या व कालवे, (५) जमिनीची झीज, (६) कृषि उत्पादनाचा योग्य तो मोबदला न मिळणे. कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रामध्ये निव्वळ लागवडीखाली असलेले क्षेत्र आणि फळांच्या बागा यांचासुद्धा समावेश होतो ज्यात एकापेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेले क्षेत्र एकदाच मोजले जाते. एकूण लागवडीखालील क्षेत्रामध्ये एकूण पिकांखालील क्षेत्राचा समावेश होतो. एकूण पिकाखालील क्षेत्र आणि कसलेले निव्वळ क्षेत्र यामध्ये फरक असण्याचे कारण म्हणजे त्याच जमिनीत त्याच वर्षी त्याच किंवा इतर पिकांची एकापेक्षा जास्त वेळा लागवड करणे हे होय.

१२.३ निरनिराळ्या पिकांखालील क्षेत्राची माहिती गावाच्या कागदपत्रावरून घेण्यात येते. अंदाजित उत्पादनाचे आकडे अंशतः "पीक कापणी सर्वेक्षणाच्या" निष्कर्षावरून व अंशतः "पैसेवारी" पद्धतीच्या माहितीवरून घेण्यात येतात. सध्या पीक कापणी पाहण्या, तांदूळ, बाजरी, ज्वारी, गहू, नाचणी, हरभरा, तूर (अंशतः), ऊस, कापूस, भूईमूग व तंबाखू (सातारा, सांगली व कोल्हापूर जिल्ह्यात फक्त) ह्या पिकांसाठी घेण्यात येतात. जलसिंचनाच्या साधनांची गणना दर पाच वर्षांनी घेण्यात येते. मधल्या वर्षामध्ये नवीन सिंचनाकरिता बांधलेल्या विहिरी किंवा उपयोगात न येणाऱ्या जुन्या विहिरी यांची नोंद घेण्याच्या सूचना ग्राम अधिकाऱ्यांना दिलेल्या असतात. त्यामुळे पूर्वीच्या पंचवार्षिक गणनेतील विहिरीच्या संख्येची आकडेवारी अद्ययावत करणे शक्य होते. पिकांच्या उत्पादनाच्या मूळ आकडेवारीवरून उत्पादनातील कल काय आहे ह्याबद्दल निश्चित कल्पना करणे शक्य नाही. त्यासाठी कृषि विभागाने प्रमुख पिकांखालील कृषि उत्पादनांच्या निर्देशांकांची मालिका तयार केली आहे. उत्पादकता निर्देशांक म्हणजे उत्पादन निर्देशांकाचे क्षेत्र निर्देशांकाशी असलेले प्रमाण गुणिले शंभर असे होय. १९९५ च्या पंचवार्षिक पशुधन गणनेत गोळा केलेली शेतीची अवजारे, साधने ह्यांची आकडेवारी व कृषि गणनेत गोळा केलेली विहित जमिनीची संख्या व त्याखालील क्षेत्राची आकडेवारीही देण्यात आली आहे.

may be one of the followings (1) poverty of cultivators, (2) inadequate supply of water, (3) malarial climate, (4) silting of canals and rivers, (5) soil erosion and (6) unremunerative nature of farming. The net area sown consists of net area sown with crops and camards, area sown more than once being counted only once. The grass cropped area represents the sum total of area under all crops. The difference between the total cropped area and net area sown is accounted for by the area sown more than once on the same land during the same year with the same or different crops.

12.3. The data about area under different crops are compiled from village records. The estimates of outturn are based partly on the results of crop cutting surveys and partly on 'paisewari method.' At present, crop cutting surveys are being conducted in respect of rice, bajri, jawar, wheat, ragi, gram, tur (partly), sugar-cane, cotton, groundnut and tobacco (Satara, Sangli and Kolhapur districts only). A census of irrigation sources takes place after every five years. For any intermediate years the village officers are instructed to note the number or new irrigation wells constructed or old wells which have gone out of use and thus bring up-to-date the earlier quinquennial census figures of number of wells. Correct idea regarding trends in production cannot be obtained from the absolute figures on production of crops. To overcome this difficulty, a series of index numbers of agricultural production of principal crops are compiled by the Department of Agriculture. The productivity index is the ratio of index of production to the index of area multiplied by 100. The data on agricultural machinery and implements presented is as enumerated in quinquennial Livestock-Census, 1987 and 1992 and data on operational holdings and area operated as per Agricultural Census are presented.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.1

---

12. शेती/

तक्ता क्रमांक/

जमिनीचा वापर/

1999-2000

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा	एकूण भौगोलिक क्षेत्र (गाव पत्रकानुसार) Geographical area by (village papers)	वनव्याप्त क्षेत्र Area under forest	लागवडीसाठी उपलब्ध नसलेली जमीन Land not available for cultivation			इतर Other
				विगरशेती वापरा- खाली असलेली जमीन Land put to non-agricultural uses	नापिक व लागवडीयोग्य नसलेली जमीन Barren and non-cultivable land	एकूण Total (5+6)=7	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	मुंबई	380	15	286	73	359	6
2	मुंबई उपनगर						
3	ठाणे	9,337	4,464	746	566	1,312	540
4	रायगड	6,869	1,600	490	1,284	1,774	401
5	रत्नागिरी	8,164	57	136	2,335	2,471	137
6	सिंधुदुर्ग	5,040	331	205	998	1,203	20
7	नाशिक	15,634	3,329	187	1,786	1,973	237
8	धुळे	14,380	5,491	211	551	762	503
9	नांदुरबार						
10	जळगाव	11,639	1,566	145	808	953	388
11	अहमदनगर	17,020	1,636	138	1,328	1,466	418
12	पुणे	15,820	1,640	1,058	1,460	2,518	715
13	सातारा	10,582	1,429	290	1,199	1,489	781
14	सांगली	8,610	452	460	389	849	177
15	सोलापूर	14,878	353	52	633	685	664
16	कोल्हापूर	7,763	1,467	362	439	801	412
17	औरंगाबाद	10,077	713	622	220	842	375
18	जालना	7,726	50	218	73	291	262
19	परभणी	10,972	349	390	169	559	310
20	हिंगोली						
21	बीड	10,686	233	428	244	672	382
22	नांदेड	10,331	855	358	187	545	595
23	उस्मानाबाद	7,485	40	155	66	221	185
24	लातूर	7,157	18	201	190	391	210
25	बुलढाणा	9,671	1,145	467	261	728	367
26	अकोला	10,560	649	546	225	771	455
27	वाशिम						
28	अमरावती	12,217	3,101	429	195	624	531
29	यवतमाळ	13,519	2,542	536	394	930	606
30	वर्धा	6,289	621	432	107	539	389
31	नागपूर	9,864	1,842	703	210	913	779
32	भंडारा	9,279	2,679	878	178	1,056	1,314
33	गोंदिया						
34	चंद्रपूर	10,918	3,934	809	264	1,073	513
35	गडचिरोली	14,916	11,050	510	147	657	733
	महाराष्ट्र राज्य	3,07,583	53,651	12,448	16,979	29,427	13,405

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

AGRICULTURE

TABLE NO. 12.1

Land Utilisation

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात / Area in hundred hectares)

लागवडीखाली नसलेली पड व्यतिरिक्त जमीन Uncultivated excluding fallow land			पड जमीन Fallow Land			लागवडी- खालील निव्वळ क्षेत्र	एकापेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेले क्षेत्र	लागवडी- खालील एकूण क्षेत्र	District
झाडाझुडुपाखालील जमीन व आंबराया	लागवडीलायक पड	एकूण	चालू पड	इतर पड	एकूण				
Land under Miscellaneous tree crops and graves (9)	Culturable waste (10)	Total 8+9+10=11	Current fallow (12)	Other fallow (13)	Total 12+13=14	Net area sown (15)	Area sown more than once (16)	Gross cropped area (17)	(2)
0	0	6	0	0	0	0	0	0	Mumbai
									Mumbai Suburban
49	342	931	94	90	184	2,446	160	2,606	Thane
226	380	1,007	144	458	602	1,886	270	2,156	Raigad
70	1,349	1,556	277	1,347	16,624	2,456	102	2,558	Ratnagiri
257	660	937	144	1,023	16,167	1,402	184	1,586	Sindhudurg
19	197	453	717	346	16,063	8,816	889	9,705	Nashik
18	43	564	64	160	224	7,339	836	8,175	Dhule
									Nandurbar
28	64	480	81	45	126	8,514	4,850	13,364	Jalgaon
34	190	642	835	941	1,776	11,500	3,376	14,876	Ahmednagar
136	374	1,224	193	275	468	9,770	1,975	11,745	Pune
72	380	1,233	187	476	663	5,768	1,255	7,023	Satara
129	145	451	399	512	911	5,947	909	6,856	Sangli
53	394	1,111	1,067	1,290	2,357	10,372	1,000	11,372	Solapur
64	395	871	128	249	377	4,247	3,150	7,397	Kolhapur
56	152	583	389	542	931	7,008	3,299	10,307	Aurangabad
112	159	533	726	160	886	5,966	1,429	7,395	Jalna
16	347	673	786	383	1,169	8,222	4,953	13,175	Parbhani
									Hingoli
13	405	800	833	396	1,229	7,752	1,517	9,269	Beed
61	357	1,013	694	137	831	7,087	1,138	8,225	Nanded
16	441	642	883	761	1,644	4,938	2,469	7,407	Osmanabad
177	240	627	425	370	795	5,326	1,828	7,154	Latur
10	149	526	153	212	365	6,907	1,548	8,455	Buldhana
16	93	564	265	138	403	8,173	2,631	10,804	Akola
									Washim
70	94	695	136	143	279	7,518	2,966	10,484	Amravati
136	232	974	322	262	584	8,489	1,286	9,775	Yavatmal
79	157	625	622	236	858	3,646	210	3,856	Wardha
81	317	1,177	217	233	450	5,482	456	5,938	Nagpur
87	276	1,677	168	81	249	3,618	666	4,284	Bhandara
									Gondiya
124	333	970	198	154	352	4,584	1,103	5,687	Chandrapur
33	229	995	393	93	486	1,733	145	1,878	Gadchiroli
2,241	8,894	24,540	11,540	11,513	23,053	1,76,912	46,600	2,23,512	Maharashtra State

Source:—Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

12. शेती / Agriculture

तक्ता क्रमांक / Table No. 12.2

प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र व त्यांचे उत्पादन / Area and Outturn of principal crops (1999-2000)

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात, उत्पादन शंभर टनात व दर हेक्टरी उत्पादन किलोग्रॅममध्ये)

(Area in '00' hectares Outturn in '00' tonnes and yield per hectare in Kg.)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	तांदूळ/Rice			गहू/Wheat			ज्वारी/Jowar			बाजरी/Bajri			District (2)
		क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai Suburban
3	ठाणे	1,418	3,020	2,130	1	1	1,000	--	--	--	--	--	--	Thane
4	रायगड	1,357	3,285	2,421	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Raigad
5	रत्नागिरी	799	1,928	2,413	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	799	1,813	2,269	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Sindhudurg
7	नाशिक	478	572	1,197	857	1,226	1,431	472	383	811	3,605	2,119	588	Nashik
8	धुळे	49	47	959	126	170	1,349	456	442	969	1,070	492	460	Dhule
9	नंदुरबार	217	95	438	73	102	1,397	722	626	867	157	77	490	Nandurbar
10	जळगांव	18	17	944	469	883	1,883	2,197	3,344	1,522	673	686	1,019	Jalgaon
11	अहमदनगर	57	80	1,404	1,270	1,788	1,408	4,991	1,916	384	3,106	1,783	574	Ahmednagar
12	पुणे	617	892	1,446	718	1,250	1,741	4,862	3,458	711	1,599	1,181	739	Pune
13	सातारा	440	711	1,616	379	702	1,852	2,159	2,637	1,221	910	843	926	Satara
14	सांगली	179	472	2,637	310	577	1,861	2,776	2,805	1,010	1,026	564	550	Sangli
15	सोलापूर	32	42	1,313	686	810	1,181	7,020	3,551	506	572	193	337	Solapur
16	कोल्हापूर	1,035	2,626	2,537	76	152	2,000	274	411	1,500	1	1	1,000	Kolhapur
17	औरंगाबाद	9	4	444	472	665	1,409	2,126	1,827	859	1,386	1,233	890	Aurangabad
18	जालना	13	7	538	302	422	1,397	1,848	1,628	881	848	617	728	Jalna
19	परभणी	91	42	462	415	522	1,258	2,403	2,464	1,025	74	52	703	Parbhani
20	हिंगोली	150	90	600	451	584	1,295	1,002	1,255	1,252	4	2	500	Hingoli
21	बीड	38	17	447	387	475	1,227	3,252	2,456	755	1,815	1,243	685	Beed

22	नांदेड	..	..	261	156	598	334	391	1171	287	2,925	1,279	3	2	667	Nanded
23	उस्मानाबाद	..	..	152	85	559	362	287	793	3,011	2,634	875	191	80	419	Osmanabad
24	लातूर	..	..	197	117	594	283	267	943	2,043	2,628	1,286	101	57	564	Latur
25	बुलढाणा	..	..	2	1	500	355	670	1,887	1,520	2,578	1,696	75	38	507	Buldhana
26	अकोला	..	..	--	--	--	124	209	1,685	878	1,335	1,521	23	12	522	Akola
27	वाशिम	..	..	19	12	632	176	193	1,097	732	971	1,327	27	14	519	Washim
28	अमरावती	..	..	88	56	636	217	350	1,613	1,172	1,307	1,115	10	5	500	Amravati
29	यवतमाल	..	..	53	46	868	242	288	1,190	1,535	1,842	1,200	86	44	512	Yavatmai
30	वर्धा	..	..	5	3	600	210	255	1,214	506	394	779	1	1	1,000	Wardha
31	नागपूर	..	..	377	422	1,119	626	709	1,133	698	526	754	1	1	1,000	Nagpur
32	भंडारा	..	..	1,465	2,296	1,567	175	141	806	14	6	429	--	--	--	Bhandara
33	गोंदिया	..	..	1,902	2,468	1,298	43	24	558	1	--	--	--	--	--	Gondiya
34	चंद्रपूर	..	..	1,437	2,163	1,505	342	242	708	819	527	643	--	--	--	Chandrapur
35	गडचिरोली	..	..	1,448	2,003	1,383	10	6	600	131	50	382	--	--	--	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य				15,202	25,588	1,683	10,491	14,361	1,369	51,907	46,926	904	17,364	11,340	653	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक / Table No. 12.2 — Contd.

अनुक्रमांक	जिल्हा	नाचणी / Ragi			मका / Maize			बार्ली / Barley			इतर तृणधान्ये / Other Cereals			District
		क्षेत्र	उत्पादन	दर हेक्टरी उत्पादन	क्षेत्र	उत्पादन	दर हेक्टरी उत्पादन	क्षेत्र	उत्पादन	दर हेक्टरी उत्पादन	क्षेत्र	उत्पादन	दर हेक्टरी उत्पादन	
Serial No.	(2)	Area	Outturn	Yield per hect.	Area	Outturn	Yield per hect.	Area	Outturn	Yield per hect.	Area	Outturn	Yield per hect.	(2)
(1)		(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	
1	मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Mumbai Suburban
3	ठाणे	175	170	971	..	..	..	..	..	..	113	79	699	Thane
4	रायगड	119	87	731	..	..	..	..	..	..	33	21	636	Raigad
5	रत्नागिरी	198	227	1,146	..	..	..	..	..	..	46	31	674	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	32	36	1,125	1	1	1,000	..	..	..	..	..	..	Sindhudurg
7	नाशिक	451	404	896	205	294	1,434	..	..	..	379	269	710	Nasik
8	धुळे	65	53	815	41	66	1,610	..	..	..	161	106	658	Dhule
9	नंदुरबार	10	9	900	175	182	1,040	..	..	..	6	1	167	Nandurbar
10	जळगाव	..	..	..	92	148	1,609	..	..	..	..	..	..	Jalgaon
11	अहमदनगर	26	25	962	169	262	1,550	..	..	..	14	7	500	Ahmednagar
12	पुणे	127	125	984	150	224	1,493	4	3	750	39	29	744	Pune
13	सातारा	95	113	1,189	137	209	1,526	1	1	1000	9	2	222	Satara
14	सांगली	8	12	1,500	174	278	1,598	..	..	..	7	2	286	Sangli
15	सोलापूर	..	..	..	270	403	1,493	1	1	1000	11	2	182	Solapur
16	कोल्हापूर	258	420	1,628	61	96	1,574	..	..	..	20	10	500	Kolhapur
17	औरंगाबाद	..	..	..	470	801	1,704	..	..	..	28	20	714	Aurangabad
18	जालना	..	..	..	383	685	1,789	..	..	..	..	..	..	Jalna
19	परभणी	..	..	..	17	20	1,176	..	..	..	3	3	1,000	Parbhani
20	हिंगोली	..	..	..	6	8	1,333	..	..	..	..	..	..	Hingoli
21	बीड	..	..	..	65	109	1,677	..	..	..	..	..	..	Beed
22	नांदेड	..	..	..	1	1	1,000	2	1	500	14	10	714	Nanded
23	उस्मानाबाद	..	..	..	109	133	1,220	5	4	800	10	6	600	Osmanabad
24	लातूर	..	..	..	45	50	1,111	1	1	1,000	9	3	333	Latur
25	बुलढाणा	..	..	..	194	296	1,526	..	..	..	20	12	600	Buldhana
26	अकोला	..	..	..	1	1	1,000	..	..	..	10	6	600	Akola
27	वाशिम	..	..	..	1	1	1,000	..	..	..	..	..	..	Washim
28	अमरावती	..	..	..	8	10	1,250	..	..	..	19	13	684	Amravati
29	यवतमाळ	..	..	..	1	1	1,000	..	..	..	4	2	500	Yavatmal
30	वर्धा	..	..	..	2	2	1,000	..	..	..	2	1	500	Wardha
31	नागपूर	..	..	..	3	3	1,000	..	..	..	5	3	600	Nagpur
32	भंडारा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	Bhandara
33	गोंदिया	..	..	..	2	2	1,000	..	..	..	..	1	..	Gondiya
34	चंद्रपूर	..	..	..	2	3	1,500	..	..	..	29	20	690	Chandrapur
35	गडचिरोली	..	..	..	30	39	1,300	..	..	..	13	10	769	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य	..	1,564	1,681	1,075	2,815	43,28	1,537	14	11	786	1,004	669	666	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक / Table No. 12.2 — contd.

अनुक्रमांक	जिल्हा	एकूण तृणधान्ये / Total Cereals			हरभरा / Gram			तूर / Tur			इतर कडधान्ये / Other Pulses			District	
		क्षेत्र	उत्पादन	दर हेक्टरी उत्पादन	क्षेत्र	उत्पादन	दर हेक्टरी उत्पादन	क्षेत्र	उत्पादन	दर हेक्टरी उत्पादन	क्षेत्र	उत्पादन	दर हेक्टरी उत्पादन		
Serial No.		Area	Outturn	Yield per hect.	Area	Outturn	Yield per hect.	Area	Outturn	Yield per hect.	Area	Outturn	Yield per hect.	(2)	
(1)	(2)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)		
1	मुंबई	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Mumbai	
2	मुंबई उपनगर	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	Mumbai Suburban	
3	ठाणे	...	1,707	3,270	1,916	38	25	658	27	14	519	126	68	540	Thane
4	रायगड	...	1,509	3,393	2,249	23	15	652	9	5	556	96	45	469	Raigad
5	रत्नागिरी	...	1,043	2,186	2,096	...	...	...	5	3	600	58	29	500	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	...	832	1,850	2,224	...	...	...	2	1	500	60	29	483	Sindhudurg
7	नाशिक	...	6,447	5,267	817	600	393	655	87	45	517	526	298	567	Nasik
8	धुळे	...	1,968	1,376	699	179	103	575	69	25	362	437	241	551	Dhule
9	नंदुरबार	...	1,360	1,092	803	125	78	624	234	120	513	419	252	601	Nandurbar
10	जळगांव	...	3,449	5,078	1,472	611	482	789	251	140	558	1,053	366	348	Jalgaon
11	अहमदनगर	...	9,633	5,861	608	553	346	626	190	99	521	390	103	264	Ahmednagar
12	पुणे	...	8,116	7,162	882	515	347	674	39	27	692	346	161	465	Pune
13	सातारा	...	4,130	5,218	1,263	263	184	700	77	31	403	442	200	452	Satara
14	सांगली	...	4,480	4,710	1,051	312	255	817	144	59	410	647	268	414	Sangli
15	सोलापूर	...	8,592	5,002	582	378	253	669	285	85	298	280	101	361	Solapur
16	कोल्हापूर	...	1,725	3,716	2,154	122	93	762	20	8	400	142	76	535	Kolhapur
17	औरंगाबाद	...	4,491	4,550	1,013	487	264	542	423	176	416	321	135	421	Aurangabad
18	जालना	...	3,394	3,359	990	176	109	619	472	222	470	846	487	576	Jalna
19	परभणी	...	3,003	3,103	1,033	576	351	609	479	274	572	774	224	289	Parbhani
20	हिंगोली	...	1,613	1,939	1,202	212	99	467	260	134	515	402	129	321	Hingoli
21	बीड	...	5,557	4,300	774	252	127	504	478	181	379	436	147	337	Beed
22	नांदेड	...	2,902	3,486	1,201	338	208	615	486	560	1,152	900	467	519	Nanded
23	उस्मानाबाद	...	3,840	3,229	841	503	281	559	802	620	773	621	123	198	Osmanabad
24	लातूर	...	2,679	3,123	1,166	303	185	611	701	765	1,091	1,130	327	289	Latur
25	बुलढाणा	...	2,166	3,595	1,660	472	335	710	557	423	759	1,388	751	541	Buldhana
26	अकोला	...	1,036	1,563	1,509	381	289	759	460	580	1,261	716	411	574	Akola
27	वाशिम	...	955	1,191	1,247	225	165	733	381	468	1,228	1,108	552	498	Washim
28	अमरावती	...	1,514	1,741	1,150	570	433	760	922	967	1,049	708	375	530	Amravati
29	यवतमाळ	...	1,921	2,223	1,157	222	120	541	1,157	1,415	1,223	743	501	674	Yavatmal
30	वर्धा	...	726	656	904	211	112	531	488	448	918	37	13	351	Wardha
31	नागपूर	...	1,710	1,664	973	381	221	580	511	465	910	119	44	370	Nagpur
32	भंडारा	...	1,654	2,443	1,477	60	26	433	61	54	885	372	175	470	Bhandara
33	गोंदिया	...	1,948	2,495	1,281	31	12	387	40	38	950	10	3	300	Gondiya
34	चंद्रपूर	...	2,629	2,955	1,124	170	73	429	274	212	774	448	199	444	Chandrapur
35	गडचिरोली	...	1,632	2,108	1,292	36	16	444	18	17	944	220	105	477	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	...	1,00,361	1,04,904	1,045	9,325	6,000	643	10,409	8,681	834	16,321	7,405	454	Maharashtra State

तक्का क्रमांक / Table No. 12.2—contd.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	एकूण कडधान्ये / Total Pulses			एकूण अन्नधान्ये / Total Foodgrains			ऊस / Sugarcane			कापूस / Cotton			District (2)
		क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	
(1)	(2)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(2)
1	मुंबई	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	Mumbai Suburban
3	ठाणे	191	107	560	1,898	3,377	1,779	---	---	---	---	---	---	Thane
4	रायगड	128	65	508	1,637	3,458	2,112	---	---	---	---	---	---	Raigad
5	रत्नागिरी	63	32	508	1,106	2,218	2,005	---	---	---	---	---	---	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	62	30	484	894	1,880	2,103	---	---	---	---	---	---	Sindhudurg
7	नाशिक	1,213	736	607	7,660	6,003	784	234	19,638	84	56	93	284	Nasik
8	धुळे	685	369	539	2,653	1,745	658	56	4,520	81	671	459	116	Dhule
9	नंदुरबार	778	450	578	2,138	1,542	721	75	4,556	61	316	318	171	Nandurbar
10	जळगांव	1,915	988	516	5,364	6,066	1,131	94	8,715	93	3,991	5,620	239	Jalgaon
11	अहमदनगर	1,133	548	484	10,766	6,409	595	666	59,629	90	150	226	257	Ahmednagar
12	पुणे	900	535	594	9,016	7,697	854	476	47,775	100	4	14	593	Pune
13	सातारा	782	415	531	4,912	5,633	1,147	427	45,145	106	54	126	398	Satara
14	सांगली	1,103	582	528	5,583	5,292	948	456	49,066	108	33	76	392	Sangli
15	सोलापूर	943	439	466	9,535	5,441	571	667	63,045	95	58	102	299	Solapur
16	कोल्हापूर	284	177	623	2,009	3,893	1,938	919	91,079	99	1	1	218	Kolhapur
17	औरंगाबाद	1,231	575	467	5,722	5,125	896	196	14,530	74	1,595	1,132	121	Aurangabad
18	जालना	1,494	818	548	4,888	4,177	855	127	9,608	76	1,703	1,216	121	Jalna
19	परभणी	1,829	849	464	4,832	3,952	818	123	10,960	89	2,192	1,371	106	Parbhani
20	हिंगोली	874	362	414	2,487	2,301	925	208	16,140	78	1,135	971	146	Hingoli
21	बीड	1,166	455	390	6,723	4,755	707	320	22,300	70	1,112	872	133	Beed
22	नांदेड	1,724	1,235	716	4,626	4,721	1,021	148	11,271	76	2,743	1,769	110	Nanded
23	उस्मानाबाद	1,926	1,024	532	5,766	4,253	738	266	18,595	70	30	20	114	Osmanabad
24	लातूर	2,134	1,277	598	4,813	4,400	914	279	19,753	71	280	187	114	Latur
25	बुलढाणा	2,417	1,509	624	4,583	5,104	1,114	10	946	95	2,580	2,635	174	Buldhana
26	अकोला	1,557	1,280	822	2,593	2,843	1,096	2	183	92	2,396	2,341	166	Akola
27	वाशिम	1,714	1,185	691	2,669	2,376	890	18	1,683	94	1,199	1,067	151	Washim
28	अमरावती	2,200	1,775	807	3,714	3,516	947	19	1,859	98	3,260	2,496	130	Amravati
29	यवतमाळ	2,122	2,036	959	4,043	4,259	1,053	70	6,499	93	4,461	4,481	171	Yavatmal
30	वर्धा	736	573	779	1,462	1,229	841	27	2,327	86	1,339	1,751	222	Wardha
31	नागपूर	1,011	730	722	2,721	2,394	880	7	619	88	634	1,037	278	Nagpur
32	भंडारा	493	255	517	2,147	2,698	1,257	11	963	88	---	---	---	Bhandara
33	गोंदिया	81	53	654	2,029	2,548	1,256	---	---	---	---	---	---	Gondiya
34	चंद्रपूर	892	484	543	3,521	3,439	977	---	---	---	546	612	191	Chandrapur
35	गडचिरोली	274	138	504	1,906	2,246	1,178	---	---	---	---	---	---	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		36,055	22,086	613	1,36,416	1,26,990	931	5,901	5,31,404	90	32,539	30,993	162	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक / Table No. 12.2—Contd.

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	मिरची / Chilli			भुईमूग / Groundnut			तीळ / Sesamum			मोहरी/राई/जवस / Rape/Mustered/Linseed			District (2)	
		क्षेत्र Area (51)	उत्पादन Outturn (52)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (53)	क्षेत्र Area (54)	उत्पादन Outturn (55)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (56)	क्षेत्र Area (57)	उत्पादन Outturn (58)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (59)	क्षेत्र Area (60)	उत्पादन Outturn (61)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (62)		
1	मुंबई	...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai	
2	मुंबई उपनगर	...	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai Suburban	
3	ठाणे	...	4	3	750	4	8	2,000	14	5	357	2	1	500	Thane
4	रायगड	...	3	2	667	3	3	1,000	3	1	333	--	--	--	Raigad
5	रत्नागिरी	...	2	2	1,000	6	11	1,833	--	--	--	1	--	--	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	...	5	5	1,000	49	84	1,714	2	1	500	--	--	--	Sindhudurg
7	नाशिक	...	37	35	946	426	342	803	7	2	286	10	2	200	Nasik
8	धुळे	...	76	66	868	439	246	560	100	28	280	6	2	333	Dhule
9	नंदुरबार	...	--	--	--	269	235	874	8	3	375	--	--	--	Nandurbar
10	जळगांव	...	42	47	1,119	172	161	936	241	94	390	1	--	--	Jalgaon
11	अहमदनगर	...	23	26	1,130	214	332	1,551	13	3	231	12	3	250	Ahmednagar
12	पुणे	...	37	37	1,000	543	691	1,273	38	9	237	4	2	500	Pune
13	सातारा	...	12	10	833	613	880	1,436	4	1	250	8	2	250	Satara
14	सांगली	...	34	27	794	388	378	974	9	2	222	9	3	333	Sangli
15	सोलापूर	...	37	29	784	255	336	1,318	9	2	222	10	3	300	Solapur
16	कोल्हापूर	...	51	17	333	641	949	1,480	--	--	--	--	--	--	Kolhapur
17	औरंगाबाद	...	35	13	371	124	73	589	60	19	317	59	13	220	Aurangabad
18	जालना	...	22	9	409	38	29	763	40	13	325	36	9	250	Jalna
19	परभणी	...	24	8	333	82	91	1,110	41	9	220	21	6	286	Parbhani
20	हिंगोली	...	--	--	--	51	67	1,314	19	4	211	10	4	400	Hingoli
21	बीड	...	51	19	373	180	125	694	92	29	315	66	22	333	Beed
22	नांदेड	...	90	29	322	104	86	827	82	19	232	6	2	333	Nanded
23	उस्मानाबाद	...	26	11	423	155	98	632	60	12	200	109	38	349	Osmanabad
24	लातूर	...	28	9	321	176	95	540	109	22	202	45	15	333	Latur
25	बुलढाणा	...	44	23	523	95	73	768	68	23	338	1	--	--	Buldhana
26	अकोला	...	13	6	462	19	24	1,263	53	13	245	2	1	500	Akola
27	वाशिम	...	--	--	--	11	11	1,000	25	21	840	--	--	--	Washim
28	अमरावती	...	42	45	1,071	84	68	810	43	5	116	2	--	--	Amravati
29	यवतमाळ	...	23	15	652	65	60	923	74	25	338	9	3	333	Yavatmal
30	वर्धा	...	12	6	500	63	50	794	12	4	333	23	7	304	Wardha
31	नागपूर	...	142	26	183	128	99	773	10	3	300	124	39	315	Nagpur
32	भंडारा	...	30	12	400	3	3	1,000	12	4	333	75	21	280	Bhandara
33	गोंदिया	...	--	--	--	1	1	1,000	12	4	333	87	15	172	Gondiya
34	चंद्रपूर	...	88	43	489	3	3	1,000	23	7	304	296	89	301	Chandrapur
35	गडचिरोली	...	21	10	476	--	--	--	18	6	333	46	9	196	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		...	1,054	590	560	5,404	5,712	1,057	1,301	393	302	1,080	311	288	Maharashtra State

टिप : (१) उसाचे उत्पादन शंभर मेट्रिक टनात (२) कापसाचे उत्पादन गासड्याच्या (प्रत्येकी १७० कि.) स्वरूपात आहे
आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

तक्ता क्रमांक / Table No. 12.2—Contd.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	एरंडी / Caster seed			तंबाखू / Tobacco			District (2)
		क्षेत्र Area (63)	दर हेक्टरी उत्पादन Outturn (64)	उत्पादन Yield Per hect. (65)	क्षेत्र Area (66)	दर हेक्टरी उत्पादन Outturn (67)	उत्पादन Yield per hect. (68)	
(1)	(2)	(63)	(64)	(65)	(66)	(67)	(68)	(2)
1	मुंबई	...	--	--	--	--	--	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	...	--	--	--	--	--	Mumbai Suburban
3	ठाणे	...	--	--	--	--	--	Thane
4	रायगड	...	--	--	--	--	--	Raigad
5	रत्नागिरी	...	--	--	--	--	--	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	...	--	--	--	--	--	Sindhudurg
7	नाशिक	...	7	1	143	--	--	Nashik
8	धुळे	...	6	1	167	--	--	Dhule
9	नंदुरबार	...	--	--	--	--	--	Nandurbar
10	जळगांव	...	3	1	333	--	--	Jalgaon
11	अहमदनगर	...	7	2	286	1	1,000	Ahmednagar
12	पुणे	...	3	1	333	--	--	Pune
13	सातारा	...	3	1	333	1	1,000	Satara
14	सांगली	...	--	--	--	31	36	Sangli
15	सोलापूर	...	1	--	--	1	1,000	Solapur
16	कोल्हापूर	...	3	1	333	48	61	Kolhapur
17	औरंगाबाद	...	4	1	250	1	1,000	Aurangabad
18	जालना	...	3	1	333	--	--	Jalna
19	परभणी	...	11	3	273	--	--	Parbhani
20	हिंगोली	...	--	--	--	--	--	Hingoli
21	बीड	...	17	4	235	1	1,000	Beed
22	नांदेड	...	6	1	167	1	1,000	Nanded
23	उस्मानाबाद	...	6	1	167	1	1,000	Osmanabad
24	लातूर	...	3	1	333	1	1,000	Latur
25	बुलढाणा	...	6	2	333	--	--	Buldhana
26	अकोला	...	--	--	--	--	--	Akola
27	वाशिम	...	--	--	--	--	--	Washim
28	अमरावती	...	4	1	250	1	1,000	Amravati
29	यवतमाळ	...	3	1	333	--	--	Yavatmal
30	वर्धा	...	2	1	500	--	--	Wardha
31	नागपूर	...	3	1	333	1	1,000	Nagpur
32	भंडारा	...	8	2	250	--	--	Bhandara
33	गोंदिया	...	--	--	--	--	--	Gondiya
34	चंद्रपूर	...	1	--	--	1	1,000	Chandrapur
35	गडचिरोली	...	--	--	--	2	1,000	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	...	110	28	255	92	1,196	Maharashtra State

Note:- (1) Sugarcane production in hundred metric tonnes (2) Production of Cotton is in hundred bales of 170 kg. each

Source.—Commissionerate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

---

तत्ता क्रमांक/TABLE No. 12.3

---

12. शेती/

तक्का क्रमांक/

जास्त उत्पादित पिकांच्या प्रकारानुसार क्षेत्र व दर हेक्टरी सरासरी उत्पादन/

अ.क्र. Sr. No.	वर्ष Year	तांदूळ (खरीप) Rice (Kharip)						गहू Wheat					
		क्षेत्र Area			सरासरी उत्पादन Yield Rate			क्षेत्र Area			सरासरी उत्पादन Yield Rate		
		एकूण देणारी वाणे	अधिक उत्पन्न वाणे	टक्केवारी	एकूण देणारी वाणे	अधिक उत्पन्न वाणे	टक्केवारी	एकूण देणारी वाणे	अधिक उत्पन्न वाणे	टक्केवारी	एकूण देणारी वाणे	अधिक उत्पन्न वाणे	टक्केवारी
		Total	H. Y. V.	%	Total	H. Y. V.	%	Total	H. Y. V.	%	Total	H. Y. V.	%
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1.	1985-86	15,155	10,440	68.90	1407	1,662	118.10	8,815	6,362	72.20	731	839	114.80
2.	1990-91	15,398	11,853	77.00	1147	1,532	105.90	8,734	7,113	81.40	1,052	1,102	104.80
3.	1995-96	14,848	12,570	84.66	1683	1,830	108.73	7,017	6,248	89.04	1,279	1,333	104.22
4.	1996-97	14,485	12,644	87.30	1762	1,835	104.10	7,991	7,406	92.70	1,460	1,502	102.90
5.	1997-98	14,440	12,576	87.09	1614	1,683	104.28	7,413	6,582	88.08	897	948	105.69
6.	1998-99	14,457	12994	89.88	1657	1,677	101.21	10,155	9,688	95.40	1,289	1,153	89.45
7.	1999-00	14,788	14,075	95.18	1674	1,688	100.84	10,491	8,849	84.35	1,369	1,445	105.55

टीप : एच.वाय.व्ही.- अधिक उत्पन्न देणारी वाणे
आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र, राज्य, पुणे

AGRICULTURE

TABLE No. 12.3

Area and average yield per hectare of High yielding varieties Crops

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात, प्रति हेक्टरी सरासरी उत्पादन किलोत)
(Area in '00' hectares. Yield Rate in Kg. per Hectare)

बाजरी Bajra			ज्वारी (खरीप) Jowar (Kharip)						ज्वारी (खरीप) Jowar (Kharip)		
क्षेत्र Area			सरासरी उत्पादन Yield rate			क्षेत्र Area			सरासरी उत्पादन Yield rate		
एकूण देणारी वाणे	अधिक उत्पन्न H. Y. V.	टक्केवारी %	एकूण देणारी वाणे	अधिक उत्पन्न H. Y. V.	टक्केवारी %	एकूण देणारी वाणे	अधिक उत्पन्न H. Y. V.	टक्केवारी %	एकूण देणारी वाणे	अधिक उत्पन्न H. Y. V.	टक्केवारी %
(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
17,028	10,081	59.20	246	298	121.10	28,804	21,944	76.20	921	1,073	116.50
19,270	14,322	74.30	518	613	106.00	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
16,649	15,109	90.75	580	594	102.41	20,235	18,617	91.60	1,420	1,425	100.35
19,468	18,548	95.23	941	954	101.38	21,501	20,100	93.45	1,819	1,852	101.81
16,712	15,396	92.13	670	681	101.64	20,132	19,062	94.69	1,203	1,223	101.66
17,597	15,931	90.53	848	854	100.71	19,549	17,992	92.04	1,425	1,443	101.26
17,364	16,839	96.98	653	657	100.61	19,180	18,963	98.87	1,324	1,326	100.15

N.A. उपलब्ध नाही/Not Available

Note.— H. Y. V. High Yielding Varieties

Source.—Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

12. शेती/AGRICULTURE

तक्का क्रमांक/TABLE No. 12.4

भारतातील प्रमुख पिकांचे राज्यवार सरासरी उत्पादन
Average yield of Important Crops In India by States
(1999-2000)

सरासरी उत्पादन प्रती हेक्टर किलोमध्ये/Average yield in Kg. per hect.)

अ.क्र. Sr. No.	राज्ये/ केंद्रशासित प्रदेश (2)	तांदूळ Rice (3)	ज्वारी Jawar (4)	बाजरी Bajra (5)	मका Maize (6)	नाचणी Ragi (7)	गहू Wheat (8)	बाली Barely (9)	तूर Tur (10)	हरभरा Gram (11)	ऊस Sugar cane (quint) (12)	बटाटा Potato (13)	कापूस Cotton (14)	States/UT (2)
1	आंध्र प्रदेश	2,650	727	838	3,257	1,144	667	-	358	583	80,121	-	261	Andhra Pradesh
2	आसाम	1,459	-	-	700	-	1,289	-	714	500	39,828	-	85	Assam
3	अरुणाचल प्रदेश	1,099	-	-	1,357	-	1,308	-	1,000	-	-	-	-	Arunachal Pradesh
4	बिहार	1,450	647	621	2,125	985	2,186	1,212	1,235	975	42,020	-	-	Bihar
5	गुजरात	1,482	1,203	918	1,289	1,108	2,116	-	812	512	69,877	-	230	Gujrat
6	गोवा	3,684	-	-	-	1,100	-	-	-	-	52,615	-	-	Goa
7	दीव दमण	1,650	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Div. Daman
8	हरियाणा	2,385	196	991	2,400	-	4,165	2,914	798	580	55,766	-	408	Haryana
9	हिमाचल प्रदेश	1,501	-	-	2,272	1,100	1,574	1,255	-	1,500	22,467	-	-	Himachal Pradesh
10	जम्मू व काश्मीर	1,561	-	478	1,485	-	1,768	468	-	-	-	-	-	Jammu & Kashmir
11	कर्नाटक	2,564	885	597	2,644	1,530	833	-	570	549	1,00,716	-	207	Karnatak
12	केरळ	2,204	500	-	-	750	-	-	-	-	99,793	-	273	Kerala
13	मध्यप्रदेश	1,191	782	1,008	1,574	292	1,863	1,196	854	986	42,634	-	145	Madhya Pradesh
14	महाराष्ट्र	1,684	904	653	1,541	1,075	1,369	857	834	644	90,073	-	162	Maharashtra
15	मणिपूर	2,323	-	-	2,488	-	-	-	-	-	30,286	-	170	Manipur
16	मेघालय	1,604	-	-	1,452	-	1,628	-	667	750	-	-	126	Meghalaya
17	मिझोराम	1,779	-	-	1,800	-	-	-	-	-	-	-	567	Mizoram
18	नागालँड	892	867	867	1,250	-	2,500	1,750	714	1,200	50,000	-	227	Nagaland
19	ओरिसा	1,127	571	500	1,500	646	1,305	-	625	588	52,442	-	272	Orissa
20	पंजाब	3,347	-	800	2,577	-	4,696	3,533	831	968	62,685	-	340	Punjab
21	राजस्थान	1,262	312	330	1,038	-	2,540	2,019	609	695	40,767	-	287	Rajasthan
22	सिक्कीम	1,472	-	-	1,340	940	1,580	1,545	-	-	-	-	-	Sikkim
23	तामीलनाडू	3,481	984	1,530	1,587	2,004	-	-	711	628	1,08,360	-	324	Tamil Nadu
24	त्रिपुरा	2,178	-	-	769	-	1,846	-	625	-	51,300	-	189	Tripura
25	उत्तर प्रदेश	2,176	894	1,395	1,445	1,384	2,764	2,200	1,312	948	57,394	-	146	Uttar Pradesh
26	प. बंगाल	2,237	417	-	1,986	1,208	2,336	922	742	827	76,978	-	425	West Bengal
27	दिल्ली	827	435	556	-	-	919	-	-	-	-	-	-	Delhi
28	पॉण्डिचरी	2,339	-	2,500	-	-	-	-	-	-	84,857	-	765	Pondichery
29	दादरा व नगर हवेली	1,674	-	-	-	1,643	1,500	-	882	-	-	-	-	Dadara & Nagar Haveli
30	अंदमान व निकोबार	2,679	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	A. and N. Island
	भारत	1,986	847	650	1,792	1,401	2,778	1,997	786	833	70,935	-	225	INDIA

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

Source : Commissioner of Agriculture, Maharashtra State, Pune

12. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 12.5

वहित धारण जमिनीच्या आकारमान गटानुसार वहित धारकांची संख्या व क्षेत्र
Number of Operational Holdings & Area according to Size Groups

कृषी गणना/Agricultural Census, 1995-96

(आकडे शंभरात/ Figures in Hundred)

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा	सिमांतिक (एक हेक्टरा- पर्यंत) Marginal (up to 1 Hectare)	अल्पधारक (१ ते २ हे.) Small (1 to 2) Hectare	निम्न मध्यम (२ ते ४ हे.) Semi- medium (2 to 4) Hectare	मध्यम (४ ते १० हे.) Medium (4 to 10) Hectare	मोठे (१० हेक्टरा- पेक्षा जास्त) Large (More than 10 Hectare)	एकूण Total	वहित धारण जमिनीचे सरासरी क्षेत्र (हेक्टरात) Average size of operational holdings (in hectare)	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	मुंबई	-	-	-	-	-	-	-	No. Mumbai
	क्षेत्र	-	-	-	-	-	-	-	Area
2	मुंबईउपनगर	-	-	-	-	-	-	-	No. Mumbai Suburban
	क्षेत्र	-	-	-	-	-	-	-	Area
3	ठाणे	1,458	549	345	194	44	2,590	-	No. Thane
	क्षेत्र	578	788	954	1,157	753	4,230	1.63	Area
4	रायगड	1,915	474	276	135	24	2,824	-	No. Raigad
	क्षेत्र	744	668	762	799	403	3,376	1.20	Area
5	रत्नागिरी	1,708	555	504	378	93	3,238	-	No. Ratnagiri
	क्षेत्र	584	803	1,430	2,292	1,535	6,644	2.05	Area
6	सिंधुदुर्ग	1,683	372	293	194	49	2,591	-	No. Sindhudurg
	क्षेत्र	546	549	830	1,175	1,316	4,415	1.70	Area
7	नाशिक	1,680	1,522	1,082	465	61	4,811	-	No. Nashik
	क्षेत्र	876	2,184	2,954	2,687	1,026	9,728	2.02	Area
8	धुळे	838	1,212	843	352	32	3,277	-	No. Dhule
	क्षेत्र	524	1,759	2,287	2,008	489	7,066	2.16	Area
9	नंदुरबार	NA	NA	NA	NA	NA	NA	-	No. Nandurbar
	क्षेत्र	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	Area
10	जळगाव	1,048	1,417	886	379	30	3,760	-	No. Jalgaon
	क्षेत्र	632	2,048	2,420	2,157	414	7,671	2.04	Area
11	अहमदनगर	3,339	2,492	1,523	478	47	7,879	-	No. Ahmednagar
	क्षेत्र	1,756	3,642	4,151	2,708	842	13,099	1.66	Area
12	पुणे	2,567	1,419	1,068	494	82	5,629	-	No. Pune
	क्षेत्र	1,218	2,118	2,989	2,939	1,412	10,677	1.9	Area
13	सातारा	4,512	1,485	719	224	24	6,964	-	No. Satara
	क्षेत्र	1,896	2,184	1,975	1,274	501	7,831	1.12	Area
14	सांगली	2,641	1,050	678	279	41	4,689	-	No. Sangli
	क्षेत्र	1,106	1,482	1,857	1,613	644	6,701	1.43	Area
15	सोलापूर	1,149	1,376	1,309	643	104	4,582	-	No. Solapur
	क्षेत्र	658	2,046	3,602	3,764	1,638	11,708	2.56	Area
16	कोल्हापूर	3,892	933	408	119	13	5,365	-	No. Kolhapur
	क्षेत्र	1,485	1,324	1,105	666	286	4,866	0.91	Area

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 12.5 - Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)	
17	औरंगाबाद	संख्या	1,183	1,395	924	317	25	3,844	-	No.	Aurangabad
		क्षेत्र	682	2,002	2,471	1,778	358	7,291	1.90	Area	
18	जालना	संख्या	983	1,178	730	302	24	3,217	-	No.	Jalna
		क्षेत्र	549	1,694	1,959	1,711	387	6,300	1.96	Area	
19	परभणी	संख्या	1,249	1,606	1,154	436	23	4,468	-	No.	Parbhani
		क्षेत्र	731	2,307	3,141	2,404	309	8,891	1.99	Area	
20	हिंगोली	संख्या	NA	NA	NA	NA	NA	NA	-	No.	Hingoli
		क्षेत्र	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	Area	
21	बीड	संख्या	1,679	1,529	992	388	31	4,619	-	No.	Beed
		क्षेत्र	903	2,213	2,710	2,193	471	8,491	1.84	Area	
22	नांदेड	संख्या	1,316	1,496	996	309	15	4,131	-	No.	Nanded
		क्षेत्र	772	2,134	2,647	1,693	206	7,453	1.80	Area	
23	उस्मानाबाद	संख्या	521	816	671	389	48	2,445	-	No.	Osmanabad
		क्षेत्र	302	1,183	1,832	2,272	692	6,280	2.57	Area	
24	लातूर	संख्या	576	968	731	366	32	2,673	-	No.	Latur
		क्षेत्र	374	1,399	2,008	2,083	421	6,285	2.35	Area	
25	बुलढाणा	संख्या	824	1,112	735	349	41	3,061	-	No.	Buldhana
		क्षेत्र	522	1,606	1,996	2,026	599	6,749	2.20	Area	
26	अकोला	संख्या	714	1,137	776	407	61	3,094	-	No.	Akola
		क्षेत्र	493	1,653	2,118	2,398	877	7,539	2.44	Area	
27	वाशिम	संख्या	NA	NA	NA	NA	NA	NA	-	No.	Washim
		क्षेत्र	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	Area	
28	अमरावती	संख्या	849	1,243	711	343	45	3,191	-	No.	Amravati
		क्षेत्र	599	1,794	1,941	1,998	645	6,977	2.19	Area	
29	यवतमाळ	संख्या	142	1,110	938	487	67	2,744	-	No.	Yavatmal
		क्षेत्र	98	1,623	2,528	2,811	960	8,020	2.92	Area	
30	वर्धा	संख्या	234	525	423	226	26	1,434	-	No.	Wardha
		क्षेत्र	172	761	1,165	1,311	389	3,798	2.65	Area	
31	नागपूर	संख्या	536	838	606	300	31	2,309	-	No.	Nagpur
		क्षेत्र	346	1,219	1,668	1,717	455	5,406	2.34	Area	
32	भंडारा	संख्या	2,218	938	403	116	9	3,683	-	No.	Bhandara
		क्षेत्र	1,061	1,314	1,083	639	128	4,226	1.15	Area	
33	गोंदिया	संख्या	NA	NA	NA	NA	NA	NA	-	No.	Gondiya
		क्षेत्र	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	Area	
34	चंद्रपूर	संख्या	745	630	527	265	31	2,198	-	No.	Chandrapur
		क्षेत्र	412	1,022	1,431	1,530	462	4,858	2.21	Area	
35	गडचिरोली	संख्या	463	379	266	98	11	1,217	-	No.	Gadchiroli
		क्षेत्र	249	541	706	557	171	2,223	1.83	Area	
	महाराष्ट्र राज्य	संख्या	42,662	31,756	21,517	9,432	1,164	1,06,531	-	No.	Maharashtra State
		क्षेत्र	20,868	46,060	58,720	54,360	18,789	1,98,797	1.87	Area	

आधार :- कृषि गणना, १९९५-९६, कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source:- Agricultural Census, 1995-96, Department of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

12. शेती/AGRICULTURE

तक्का क्रमांक/ TABLE No. 12.6

धारण प्रकारानुसार एकूण वहित धारकांची संख्या व क्षेत्र
Number and Area of Operational Holdings by Tenure and by Size Groups
 (कृषी गणना/Agricultural Census, 1995-96)

(क्षेत्र हेक्टरमध्ये/Area in hectares)

अनु- क्रमांक Serial No.	आकारमान क्षेत्र Size class hectare	व्यक्तीगत धारण Individual holdings		समाईक धारक Joint holdings		संस्था धारक Institutional Holdings		एकूण धारक Total Holdings	
		संख्या No.	क्षेत्र Area	संख्या No.	क्षेत्र Area	संख्या No.	क्षेत्र Area	संख्या No.	क्षेत्र Area
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	up to 0.05	21,64,643	5,56,363	72,986	17,577	3,272	688	22,40,901	5,74,628
2	0.50 - 1.00	19,62,607	14,65,346	60,493	45,103	2,090	1,578	20,25,190	15,12,027
	सिमांतिक Marginal	41,27,250	20,21,709	1,33,479	62,680	5,362	2,266	42,66,091	20,86,655
3	1.00 - 2.00 लहान /Small	30,77,870	44,52,532	94,676	1,49,086	2,974	4,294	31,75,520	46,05,912
		30,77,870	44,52,532	94,676	1,49,086	2,974	4,294	31,75,520	46,05,912
4	2.00 - 3.00	14,20,913	34,12,019	51,730	1,25,507	1,824	4,450	14,74,467	35,41,976
5	3.00 - 4.00 निम्न मध्यम Semi-medium	6,48,374	22,30,209	28,097	96,960	905	3,103	6,77,376	23,30,272
		20,69,287	56,42,228	79,827	2,22,467	2,729	7,553	21,51,843	58,72,248
6	4.00 - 5.00	3,68,714	16,37,970	17,956	79,905	708	3,149	3,87,378	17,21,024
7	5.00 - 7.50	3,89,373	23,49,768	21,678	1,31,235	982	6,033	4,12,033	24,87,036
8	7.50 - 10.00 मध्यम Medium	1,34,085	11,44,613	9,117	78,203	599	5,124	1,43,801	12,27,940
		8,92,172	51,32,351	48,751	2,89,343	2,289	14,306	9,43,212	54,36,000
9	10.00 - 20.00	94,216	12,35,747	7,899	1,04,820	794	10,857	1,02,909	13,51,424
10	20.00-and above मोठे Large	11,319	4,24,245	1,319	50,672	620	52,475	13,258	5,27,392
		1,05,535	16,59,992	9,218	1,55,492	1,414	63,332	1,16,167	18,78,816
	एकूण / Total	1,02,72,114	1,89,08,812	3,65,951	8,79,068	14,768	91,751	1,06,52,833	1,98,79,631
	एकूणशी टक्केवारी Percentage to Total	96.43	95.12	3.44	4.42	0.14	0.46	100.00	100.00

आधार : कृषि गणना, १९९५-९६, कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Agricultural Census, 1995-96, Department of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

12. शेती/AGRICULTURE

तक्का क्रमांक/ TABLE No. 12.7

रासायनिक खतांचा वापर
Consumption of Chemical Fertilizers
(1999-2000)

(आकडे मे.टनात/Figures in M. tonnes)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा (2)	खते/Fertilizers				District (2)
		नत्रयुक्त Nitrogenous (3)	स्फुरदयुक्त Phosphatic (4)	पालाशयुक्त Potassic (5)	एकूण Total (6)	
1	मुंबई	0	0	0	0	Mumbai Mumbai Suburban
2	मुंबईउपनगर					
3	ठाणे	15,100	2,430	1,847	19,377	Thane
4	रायगड	13,649	3,117	3,003	19,769	Raigad
5	रत्नागिरी	7,206	1,044	1,063	9,313	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	4,359	2,025	1,545	7,929	Sindhudurg
7	नाशिक	73,403	34,520	8,378	1,16,301	Nashik
8	धुळे	54,200	16,780	7,766	78,746	Dhule Nandurbar
9	नंदुरबार					
10	जळगाव	83,502	44,328	23,355	1,51,185	Jalgaon
11	अहमदनगर	80,253	41,414	18,522	1,40,189	Ahmednagar
12	पुणे	64,419	27,955	11,784	1,04,158	Pune
13	सातारा	41,377	19,529	11,282	72,188	Satara
14	सांगली	49,374	23,034	18,021	90,429	Sangli
15	सोलापूर	60,272	30,389	13,006	1,03,667	Solapur
16	कोल्हापूर	58,460	29,883	29,730	1,18,073	Kolhapur
17	औरंगाबाद	47,107	24,011	4,795	75,913	Aurangabad
18	जालना	34,862	16,054	2,744	53,660	Jalna
19	परभणी	41,632	19,637	7,085	68,354	Parbhani Hingolj
20	हिंगोली					
21	बीड	30,904	18,419	6,485	55,808	Beed
22	नांदेड	67,629	37,524	18,591	1,23,744	Nanded
23	उस्मानाबाद	16,454	7,276	2,619	26,349	Osmanabad
24	लातूर	31,330	23,344	8,341	63,015	Latur
25	बुलढाणा	40,374	21,799	5,476	67,649	Buldhana
26	अकोला	47,728	25,852	5,281	78,861	Akola Washim
27	वाशिम					
28	अमरावती	32,051	14,131	6,303	52,485	Amravati
29	यवतमाळ	39,401	18,479	6,744	64,624	Yavatmal
30	वर्धा	22,411	8,611	3,074	34,096	Wardha
31	नागपूर	26,471	16,586	1,070	44,127	Nagpur
32	भंडारा	28,530	8,466	1,272	38,268	Bhandara Gondiya
33	गोंदिया					
34	चंद्रपूर	21,445	9,739	3,075	34,259	Chandrapur
35	गडचिरोली	9,806	5,615	2,535	17,956	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		11,43,709	5,51,991	2,34,792	19,30,492	Maharashtra State

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Commissionerate of Agriculture, Maharashtra Government, Pune

---

तत्का क्रमांक/TABLE No. 12.8

---

12. शेती/
तक्ता क्रमांक/
शेतीची यंत्रे आणि अवजारे/

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हे	गाड्या Carts	नांगर Ploughs		पाभरी Seed drills		मळणी यंत्र Threshers		कड्या कापण्याची यंत्रे Chaff cutters	
			लाकडी Wooden	लोखंडी Iron	स्थानिक Local	सुधारित Improved	बैलाकडून किंवा मनुष्यबळाने Bullock or manually operated	शक्तीवर चालणारी Power operated	बैलाकडून किंवा मनुष्यबळाने Bullock or manually operated	शक्तीवर चालणारी Power operated
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	मुंबई	9	6	0	0	0	0	0	2	0
2	मुंबई उपनगर									
3	ठाणे	28,537	1,09,561	674	100	114	216	0	10	0
4	रायगड	18,734	86,018	1,429	0	0	1,023	0	0	2
5	रत्नागिरी	2,187	1,42,065	405	9	7	341	3	4	0
6	सिंधुदुर्ग	2,241	86,032	806	0	4	17	0	0	0
7	नाशिक	55,545	93,647	48,154	8,087	44,226	2,107	4,362	2,965	680
8	धुळे									
9	नंदुरबार	48,806	1,20,830	31,027	8,503	45,875	692	561	1,348	174
10	जळगाव	77,599	36,831	22,028	3,336	62,608	697	1,242	1,117	643
11	अहमदनगर	57,239	17,723	44,053	4,416	53,232	2,221	1,976	2,232	1,291
12	पुणे	33,916	50,120	33,823	6,625	36,169	2,154	1,315	3,323	980
13	सातारा	29,347	21,105	18,741	4,609	20,850	1,413	988	2,325	521
14	सांगली	22,256	8,239	17,928	1,483	16,461	1,196	246	3,786	421
15	सोलापूर	35,485	15,037	38,532	4,172	29,945	1,964	432	5,563	985
16	कोल्हापूर	28,589	28,522	13,305	4,780	5,010	1,725	251	1,954	285
17	औरंगाबाद	37,407	16,494	25,548	87	43,495	653	831	434	176
18	जालना	35,468	8,530	12,775	165	38,049	517	470	2,061	38
19	परभणी									
20	हिंगोली	64,482	65,714	27,733	3,425	43,050	1,074	570	3,742	54
21	बीड	47,686	7,090	24,651	1,600	47,967	718	95	3,011	76
22	नांदेड	42,757	73,905	9,836	1,783	45,605	395	83	13,253	213
23	उस्मानाबाद	29,170	5,580	27,377	5,594	30,361	267	249	1,230	209
24	लातूर	23,809	32,888	19,074	2,133	31,432	893	206	1,098	177
25	बुलढाणा	60,151	10,007	36,668	729	64,763	937	176	242	211
26	अकोला									
27	वाशिम	44,382	20,684	27,752	184	42,382	594	783	181	494
28	अमरावती	51,375	29,839	22,313	1,325	30,883	425	900	327	333
29	यवतमाळ	63,173	68,477	40,298	2,813	37,276	624	333	612	119
30	वर्धा	37,149	23,708	18,656	1,521	13,836	3,027	935	414	345
31	नागपूर	52,476	46,033	11,871	1,288	24,921	1,581	1,328	161	228
32	भंडारा									
33	गोंदिया	1,05,347	1,67,343	11,016	283	3,827	9,788	430	64	53
34	चंद्रपूर	71,388	99,087	19,412	1,189	9,260	730	153	85	13
35	गडचिरोली	42,916	85,816	1,159	180	5,283	97	17	2	1
महाराष्ट्र राज्य		12,49,626	15,76,731	6,07,044	70,419	8,26,891	38,086	18,935	51,546	8,722

N.A.उपलब्ध नाही/

*यामध्ये संयुक्त कापणी व मळणी यंत्र यांचा समावेश आहे
आधार : पशु गणना-१९९७

AGRICULTURE

TABLE No. 12.8

Agricultural Machinery and Implements (1997)

उसाचे चरक Sugarcane crushers				सिंचनसाठी विद्युत पंप Electric pumps for irrigation									
शक्तीने चालणारे Worked by power	बैलाच्या सहाय्याने चालणारे Worked by bullocks	पाच अश्वशक्ती पर्यंत Upto 5 H.P.	सहा आणि अधिक अश्वशक्तीचे 6 and above	एकूण Total	सिंचन व कृषि कामाकरिता वापरातील इंजिने व पंप Oil engines with pump for irrigation and agricultural purposes	तेल पशियन चाक Parsian wheels	फवारणी यंत्रे Sprayers and dusters	ट्रॅक्टरस Tractors	दुचाकी मशागत यंत्रे Two wheeler Tractors of power tillers	ट्रॅक्टरस चालणारी घाणी Ghanis		District	
(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)		(2)	
0	0	N.A.	N.A.	7	16	0	3	8	103	0		Mumbai Mumbai Suburban	
4	3	N.A.	N.A.	2,142	1,501	68	3,284	370	1,024	2		Thane	
39	28	N.A.	N.A.	895	597	5	2,071	66	129	15		Raigad	
14	3	N.A.	N.A.	1,350	884	17	3,427	12	38	17		Ratnagiri	
4	7	N.A.	N.A.	4,946	1,144	130	2,412	33	65	45		Sindhudurg	
137	110	N.A.	N.A.	66,440	5,784	127	40,611	10,813	1,113	84		Nashik	
29	7	N.A.	N.A.	33,040	1,487	203	24,990	2,786	100	7		Dhule Nandurbar	
156	179	N.A.	N.A.	40,454	3,751	121	43,811	5,018	240	247		Jalgaon	
177	169	N.A.	N.A.	90,496	9,190	196	23,462	11,645	220	146		Ahmednagar	
361	343	N.A.	N.A.	51,026	10,242	82	18,242	7,703	389	197		Pune	
371	101	N.A.	N.A.	40,723	7,801	9	15,510	5,616	624	212		Satara	
136	113	N.A.	N.A.	30,517	4,200	86	10,497	3,709	331	96		Sangli	
996	785	N.A.	N.A.	52,366	8,810	115	15,806	3,481	264	259		Solapur	
343	282	N.A.	N.A.	20,068	10,056	58	8,741	5,423	1,151	131		Kolhapur	
217	77	N.A.	N.A.	42,921	517	4	31,123	2,666	49	93		Aurangabad	
217	111	N.A.	N.A.	33,785	1,764	0	33,908	2,379	18	61		Jalna	
344	76	N.A.	N.A.	39,057	3,052	14	51,209	1,185	103	176		Fairhadi Hingoli	
262	61	N.A.	N.A.	42,132	2,366	1	23,905	1,318	51	56		Beed	
163	48	N.A.	N.A.	28,480	580	17	40,589	1,123	7	33		Nanded	
921	210	N.A.	N.A.	34,495	4,308	26	18,247	1,128	36	39		Osmanabad	
1,296	325	N.A.	N.A.	24,136	1,897	37	15,790	1,407	45	202		Latur	
46	53	N.A.	N.A.	41,542	4,666	6	48,896	2,657	120	91		Buldhana	
470	72	N.A.	N.A.	17,388	1,417	4	38,069	2,054	20	100		Akola Washim	
25	7	N.A.	N.A.	30,361	960	7	35,204	2,256	163	31		Amravati	
52	32	N.A.	N.A.	18,738	3,333	58	63,027	865	124	37		Yavatmal	
4	29	N.A.	N.A.	12,751	3,160	83	38,910	550	153	31		Wardha	
75	141	N.A.	N.A.	36,563	4,836	68	37,561	1,320	184	50		Nagpur	
15	86	N.A.	N.A.	8,914	5,079	12	28,794	2,211	190	66		Bhandara Gondiya	
5	37	N.A.	N.A.	5,350	5,641	293	33,275	1,150	102	19		Chandrapur	
0	0	N.A.	N.A.	741	3,220	108	5,423	401	44	43		Gadchiroli	
6,879	3,495	N.A.	N.A.	8,51,824	1,12,259	1,955	7,56,797	81,353	7,200	2,586		Maharashtra State	

Not Available

* Including combine harvest machines

Source.—Live Stock Census, 1997

12. शेती / Agriculture

तक्ता क्रमांक / Table No. 12.9

महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या उत्पादनांचे निर्देशांक Index numbers of Production of Principal Crops in Maharashtra State

(पायाभूत काळ १९६९-७०. त्रैवार्षिक =100)
(Base 1969-70 Triennium = 100)

अनुक्रमांक Serial No.	वस्तू (2)	1960-61 (3)	1965-66 (4)	1970-71 (5)	1975-76 (6)	1980-81 (7)	1985-86 (8)	1990-91 (9)	1995-96 (10)	1998-99 (11)	1999-00 (12)	Commodity (2)
I	अन्नधान्ये -											I. FOOD-GRAINS
(a)	तृणधान्ये											(a) Cereals -
1	तांदूळ	11.52	100.2	121.7	167.3	172.8	159.7	169.4	120.4	111.7	187.3	Rice
2	गहू	4.81	104.4	114.6	312.1	242.4	167.7	239.1	100.9	135.2	373.8	Wheat
3	खरीप ज्वारी	11.45	128.9	52.0	131.4	165.6	155.3	222.7	98.7	87.3	148.7	Kharif Jawar
4	रब्बी ज्वारी	9.67	141.0	46.7	85.2	111.6	88.6	149.5	120.2	99.5	150.1	Rabi Jawar
5	एकूण ज्वारी	21.12	134.4	49.6	110.3	140.9	124.8	189.3	106.2	91.5	149.4	Total Jawar
6	बाजरी	5.80	76.9	129.7	88.1	119.6	66.1	175.4	134.5	206.6	178.5	Bajri
7	बार्ली	0.01	94.1	141.2	192.4	396.2	390.5	113.2	1.9	22.6	62.3	Barly
8	मका	0.24	60.3	82.2	278.4	404.5	331.5	434.5	223.8	423.6	1396.1	Maize
9	नाचणी	1.19	108.4	103.6	119.8	133.5	166.2	136.1	72.1	75.2	107.0	Ragi
10	कोद्रा	0.09	110.4	68.8	73.6	88.5	78.1	83.0	32.4	47.7	40.0	Kodra
11	इतर तृणधान्ये	0.27	98.8	79.6	107.4	100.6	98.8	129.6	75.7	134.9	97.3	Other Cereals
	एकूण तृणधान्ये	45.05	113.7	87.1	144.6	158.1	132.8	187.0	111.0	114.0	191.7	Total-Cereals
(b)	कडधान्ये											(b) Pulses -
1	हरभरा	1.32	130.4	84.2	175.6	146.1	170.8	348.1	234.6	341.7	583.7	Gram
2	तूर	4.46	156.5	90.6	136.3	120.2	150.8	140.6	152.2	203.3	290.1	Tur
3	इतर कडधान्ये	4.66	90.6	74.9	135.8	75.3	125.9	156.0	163.4	212.5	173.6	Other Pulses
	एकूण कडधान्ये	10.44	123.8	82.8	141.0	103.5	102.2	173.7	167.6	225.9	275.2	Total-Pulses
	एकूण अन्नधान्ये	52.49	115.6	86.3	143.9	147.8	137.6	184.5	122.2	136.2	207.5	Total-Food-grains

II अन्नधान्येतर -										II. NONFOOD-GRAINS		
(a) गळिताची धान्ये -										(a) Oil Seeds		
(1)	भुईमूग	9.25	127.4	93.4	110.3	97.2	74.6	157.9	104.3	108.3	91.1	Groundnut
(2)	तीळ	0.70	89.3	56.2	99.2	113.7	157.6	237.5	162.2	127.8	124.1	Sesamum
(3)	मोहरी,राई आणि जवस	0.58	163.9	94.4	177.5	158.3	163.9	149.1	73.3	50.6	92.0	Rape,Mustard and Linseed
(4)	एरंड	0.01	150.0	100.0	200.0	233.3	250.0	350.0	58.3	241.7	466.7	Castor-Seed
(5)	सूर्यफूल								643.6	396.5	422.4	Sunflower
	एकूण गळितांची धान्ये	10.45	126.9	91.0	113.3	101.8	85.2	162.9	138.8	122.7	93.7	Total Oil Seeds
(b) तंतू पिके-										(b) Fibres		
(1)	कापूस	8.43	122.7	35.5	57.2	93.1	146.0	137.9	192.8	179.5	227.3	Cotton
(2)	अंबाडी	0.03	187.2	46.4	115.8	110.9	88.2	60.9	26.7	40.7	41.8	Mesta
	एकूण तंतू पिके	8.46	122.8	35.5	57.4	93.1	145.7	137.7	192.1	179.0	226.7	Total-Fibres
(c) संकीर्ण-										(c) Miscellaneous		
(1)	ऊस	21.64	81.4	115.5	156.2	182.6	379.1	297.5	183.3	195.5	374.0	Sugarcane
(2)	तंबाखू	0.18	256.2	108.3	102.1	141.7	160.4	216.7	77.2	114.4	229.2	Tobacco
(3)	बटाटे	0.35	150.0	99.4	133.7	101.8	122.2	124.5	107.5	122.9	146.0	Potato
(4)	मिरची	8.34	98.8	69.6	89.6	85.4	79.1	74.7	83.0	77.9	65.3	Chilies
	एकूण संकीर्ण	25.51	85.9	109.2	146.8	168.4	165.1	265.4	175.3	186.6	329.5	Total Miscellaneous
	एकूण अन्नधान्येतर	44.51	102.6	79.9	121.9	138.3	142.5	216.8	171.8	172.6	254.1	Total-Non-Food-grains
	सर्व पिके	100.00	109.8	75.0	134.1	143.6	138.1	198.9	145.7	153.4	228.2	All Commodities

आधार :- आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

Source.-Commissionerate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

12. शेती/

तक्का क्रमांक/

मुख्य पिकांखालील जिल्हावार क्षेत्र/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	तृणधान्ये व कडधान्ये Cereals and Pulses	ऊस Sugarcane	फळे व भाज्या Fruits and Vegetables	मसाले व मसाल्याचे पदार्थ Cendiments and Spices	संकीर्ण अन्नपिके Miscellaneous food crops	एकूण अन्नपिके Total food crops
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	मुंबई	0	0	0	0	0	0
2	मुंबई उपनगर						
3	ठाणे	2,054	0	178	7	0	2,239
4	रायगड	1,748	0	206	10	0	1,964
5	रत्नागिरी	1,152	0	297	9	0	1,458
6	सिंधुदुर्ग	863	2	366	9	0	1,240
7	नाशिक	7,701	182	815	65	0	8,763
8	धुळे	3,442	34	48	36	0	3,560
9	नंदुरबार	2,377	98	125	51	0	2,651
10	जळगाव	5,415	120	362	43	0	5,940
11	अहमदनगर	10,559	750	368	39	0	11,716
12	पुणे	8,054	626	764	81	0	9,525
13	सातारा	5,319	521	271	38	0	6,149
14	सांगली	5,317	574	131	34	0	6,056
15	सोलापूर	7,470	734	290	43	0	8,537
16	कोल्हापूर	2,046	1,050	108	67	0	3,271
17	औरंगाबाद	5,676	185	117	46	0	6,024
18	जालना	4,749	87	65	28	0	4,929
19	परभणी	6,948	180	140	42	0	7,310
20	हिंगोली						
21	बीड	6,406	204	298	67	0	6,975
22	नांदेड	4,500	135	109	79	0	4,823
23	उस्मानाबाद	5,455	209	87	66	0	5,817
24	लातूर	4,671	245	64	33	0	5,013
25	बुलडाणा	4,671	9	77	64	0	4,821
26	अकोला	2,557	12	50	5	0	2,624
27	वाशिम	2,794	8	68	3		2,873
28	अमरावती	3,740	23	503	55	0	4,321
29	यवतमाळ	4,111	70	181	31	0	4,393
30	वर्धा	1,463	30	109	13	0	1,615
31	नागपूर	2,766	8	460	136	0	3,370
32	भंडारा	4,185	60	107	51	0	4,403
33	गोंदिया						
34	चंद्रपूर	3,454	0	59	97	0	3,610
35	गडचिरोली	1,884	0	10	22	0	1,916
	महाराष्ट्र राज्य	1,33,547	6,156	6,833	1,370	0	1,47,906

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

AGRICULTURE

TABLE No. 12.10

Districtwise Area under major crops 1998-99

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात)

(Area in " 00 " hectares)

एकूण गळितांची धान्ये Total Oil seeds	तंतू पिके Fibre crops	औषधी द्रव्ये व मादक पदार्थ Drugs and narcotics	वैरणीची पिके Fodder crops	संकीर्ण अन्नधान्येतर पिके Miscellaneous non-food crops	एकूण अन्नधान्येतर पिके Total non-food crops	एकूण पिकाखालील क्षेत्र Total area under crops	District
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
0	0	0	0	0	0	0	Mumbai Mumbai Suburban
49	2	3	1,773	1	1,828	4,067	Thane
34	0	0	367	0	401	2,365	Raigad
71	0	0	1,384	0	1,455	2,913	Ratnagiri
120	0	0	33	0	153	1,393	Sindhudurg
790	48	1	499	13	1,351	10,114	Nashik
705	599	0	0	0	1,304	4,864	Dhule
189	346	17	2	1	555	3,206	Nandurbar
541	3,713	0	23	12	4,289	10,229	Jaigaon
860	125	1	506	24	1,516	13,232	Ahmednagar
817	5	1	1,191	23	2,037	11,562	Pune
813	49	2	432	10	1,306	7,455	Satara
1,138	36	10	340	6	1,530	7,586	Sangli
856	57	1	106	3	1,023	9,560	Solapur
1,308	1	40	1,019	1	2,369	5,640	Kolhapur
920	1,560	0	21	4	2,505	8,529	Aurangabad
721	1,624	0	13	13	2,371	7,300	Jalna
1,151	3,304	0	9	19	4,483	11,793	Parbhani Hingoli
1,095	1,129	1	188	3	2,416	9,391	Beed
634	2,812	0	22	0	3,468	8,291	Nanded
1,612	40	0	156	1	1,809	7,626	Osmanabad
1,521	403	1	21	4	1,950	6,963	Latur
892	2,670	0	1	7	3,570	8,391	Buldhana
348	2,152	1	1	2	2,504	5,128	Akola
845	1,445	0	0	0	2,290	5,163	Washim
1,913	3,240	2	0	0	5,155	9,476	Amravati
913	4,500	0	0	4	5,417	9,810	Yavatmal
1,430	1,487	0	3	1	2,921	4,536	Wardha
2,859	565	0	2	8	3,434	6,804	Nagpur
322	5	0	1	1	329	4,732	Bhandara Gondiya
1,536	535	1	1	7	2,080	5,690	Chandrapur
158	2	2	1	1	164	2,080	Gadchiroli
27,161	32,454	84	8,115	169	67,983	2,15,889	Maharashtra State

Source.—Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

12. शेती / Agriculture

तक्ता क्रमांक/Table No. 12.11

महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकाखालील क्षेत्राचे निर्देशांक Index number of area of Principal Crops in Maharashtra State

(पायाभूत काळ १९८१-८२ त्रैवार्षिक =100)

(Base 1981-82 Triennium = 100)

अनुक्रमांक Serial No.	वस्तू (2)	1960-61 (3)	1965-66 (4)	1970-71 (5)	1975-76 (6)	1980-81 (7)	1985-86 (8)	1990-91 (9)	1995-96 (10)	1998-99 (11)	1999-00 (12)	Commodity (2)
I	अन्नधान्ये -											I. FOOD-GRAINS
(a)	तृणधान्ये -											(a) Cereals -
1	तांदूळ ..	97.7	99.3	101.4	106.4	113.0	115.8	118.9	103.2	98.6	114.3	Rice
2	गहू ..	108.6	99.8	97.3	140.1	129.3	105.6	104.6	69.0	91.1	125.7	Wheat
3	खरीप ज्वारी ..	100.9	103.1	100.5	108.9	118.7	114.1	109.0	72.8	64.2	76.0	Kharif Jawar
4	रब्बी ज्वारी ..	114.1	105.5	96.7	101.2	105.1	114.4	109.3	98.2	80.5	100.0	Rabi Jawar
5	एकूण ज्वारी ..	108.4	104.4	98.3	104.6	111.0	114.2	109.2	86.4	72.9	89.5	Total Jawar
6	बाजरी ..	79.3	88.7	98.9	87.7	82.9	82.6	93.5	105.1	106.8	84.2	Bajri
7	बाली ..	113.3	76.7	186.7	293.4	296.7	306.6	75.0	2.9	21.6	46.2	Barly
8	मका ..	60.6	95.5	103.2	135.5	164.9	174.0	244.1	254.4	383.8	636.9	Maize
9	नाचणी ..	108.2	108.9	89.6	99.0	104.3	104.4	97.7	66.8	71.2	73.7	Ragi
10	कोद्रा ..	119.8	102.9	71.4	74.9	85.6	76.2	69.0	26.3	39.2	31.0	Kodra
11	इतर तृणधान्ये ..	104.1	94.2	87.3	100.0	100.3	86.7	51.3	45.4	80.8	53.3	Other Cereals
	एकूण तृणधान्ये ..	101.1	100.2	98.4	104.2	107.1	107.1	106.2	89.5	85.0	95.7	Total-Cereals
(b)	कडधान्ये											(b) Pulses-
1	हरभरा ..	115.3	89.6	89.0	128.0	123.1	153.1	192.8	166.1	205.0	267.4	Gram
2	तूर ..	86.1	91.6	101.8	109.7	114.7	122.8	163.6	149.4	144.8	169.1	Tur
3	इतर कडधान्ये ..	84.5	86.8	97.1	106.8	90.5	93.6	94.0	96.6	97.0	97.3	Other Pulses
	एकूण कडधान्ये ..	89.0	88.3	97.1	110.3	106.2	108.2	123.3	120.8	126.0	136.5	Total-Pulses
	एकूण अन्नधान्ये ..	..	97.8	98.1	105.4	106.9	107.3	109.7	95.7	93.1	103.9	Total-Food-grains

II अन्नधान्येतर -											II. NONFOOD-GRAINS	
(a) गळिताची धान्ये -											(a) Oil Seeds	
(1)	भुईमूग	118.3	122.1	98.8	93.4	91.0	77.5	96.3	73.9	68.0	59.1	Groundnut
(2)	तीळ	78.9	77.7	76.2	93.3	117.9	139.9	177.5	121.3	80.8	80.1	Sesamum
(3)	मोहरी,राई आणि जवस	124.7	98.0	104.5	158.8	132.6	132.2	123.2	61.7	44.4	56.6	Rape,Mustard and Linseed
(4)	एरंड	143.2	116.2	75.7	119.5	124.8	111.5	146.0	49.3	226.1	292.0	Castor-Seed
(5)	सुर्यफूल								666.5	566.9	518.4	Sunflower
	एकूण गळितांची धान्ये	114.3	112.8	96.7	103.2	100.8	90.2	110.8	112.6	94.9	62.1	Total Oil Seeds
(b) तंतू पिके-											(b) Fibres	
(1)	कापूस	91.1	99.0	100.3	84.1	97.2	100.4	99.5	117.1	121.7	118.6	Cotton
(2)	अंबाडी	86.5	96.7	84.8	115.9	113.1	99.8	66.3	29.3	47.3	50.1	Mesta
	एकूण तंतू पिके	91.0	99.0	99.9	84.8	97.6	100.4	98.8	115.0	120.0	117.2	Total-Fibres
(c) संकीर्ण-											(c) Miscellaneous	
(1)	ऊस	80.2	86.2	108.4	148.4	166.1	172.5	288.6	200.7	201.7	383.6	Sugarcane
(2)	तंबाखू	209.1	109.1	95.9	92.0	98.6	82.0	83.7	43.2	78.5	76.2	Tobacco
(3)	बटाटे	138.1	127.1	94.1	92.5	90.1	97.1	106.2	126.0	134.6	133.4	Potato
(4)	मिरची	98.3	99.5	91.6	90.2	93.9	89.2	80.4	78.3	69.0	65.5	Chilies
	एकूण संकीर्ण	93.8	94.8	99.5	116.8	126.7	127.1	176.0	153.0	151.6	212.7	Total Miscellaneous
	एकूण अन्नधान्येतर	97.9	102.6	99.0	92.6	100.7	99.5	108.2	118.0	115.6	108.6	Total-Non-Food-grains
	सर्व पिके	98.5	99.0	98.3	102.2	105.3	105.3	109.3	101.1	98.5	105.1	All Commodities

आधार :- कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

Source.-Commissionerate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

12. शेती / Agriculture

तक्का क्रमांक/ Table No. 12.12

महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या सरासरी उत्पादनाचे निर्देशांक
Index number of average yield of Principal Crops in Maharashtra State

(पायाभूत काळ १९८१-८२ त्रैवार्षिक = 100)

(Base 1981-82 Triennium = 100)

अनुक्रमांक	वस्तू	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76	1980-81	1985-86	1990-91	1995-96	1998-99	1999-00	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
I	अन्नधान्ये -											I. FOOD-GRAINS
(a)	तृणधान्ये											(a) Cereals -
1	तांदूळ	102.6	65.2	119.8	157.2	152.9	137.9	124.9	116.7	113.3	163.9	Rice
2	गहू	96.0	73.0	117.8	222.8	187.5	158.8	183.3	146.2	148.4	297.4	Wheat
3	खरीप ज्वारी	127.8	65.1	51.7	120.7	139.5	136.1	149.7	135.5	135.9	195.7	Kharif Jawar
4	रब्बी ज्वारी	123.6	75.9	48.3	84.2	105.2	77.4	106.9	122.3	123.6	150.2	Rabi Jawar
5	एकूण ज्वारी	124.0	69.9	50.5	105.4	126.9	109.3	133.1	122.8	125.5	166.9	Total Jawar
6	बाजरी	97.0	65.6	131.1	100.4	144.2	80.0	106.0	128.0	193.5	211.8	Bajri
7	बार्ली	83.1	107.4	75.6	65.6	133.5	127.3	143.0	65.4	104.7	134.9	Barly
8	मका	99.5	88.8	79.6	205.5	245.3	190.4	116.0	88.0	110.4	219.2	Maize
9	नाचणी	100.2	66.3	115.6	121.0	128.0	159.2	152.9	108.0	105.4	145.3	Ragi
10	कोद्रा	92.2	87.1	96.4	98.3	103.4	102.5	95.2	123.5	121.8	129.1	Kodra
11	इतर तृणधान्ये	94.9	86.6	91.2	107.4	100.3	113.9	110.9	166.7	166.86	182.7	Other Cereals
	एकूण तृणधान्ये	111.8	68.7	88.2	135.7	143.9	121.3	133.8	123.0	131.0	189.6	Total-Cereals
(b)	कडधान्ये											(b) Pulses -
1	हरभरा	113.1	85.6	94.6	137.2	118.7	111.6	130.3	141.2	166.7	218.3	Gram
2	तूर	181.8	90.4	89.0	124.2	101.8	122.7	121.3	101.9	140.4	171.6	Tur
3	इतर कडधान्ये	107.1	89.3	77.1	127.2	75.7	134.6	106.6	169.2	219.1	178.4	Other Pulses
	एकूण कडधान्ये	139.0	89.3	84.4	127.3	94.9	125.2	116.3	125.1	164.7	184.1	Total-Pulses
	एकूण अन्नधान्ये	116.4	72.2	87.5	134.1	134.7	122.1	130.6	123.6	140.4	188.2	Total-Food-grains

II अन्नधान्येत्तर पिके-											II. NON-FOOD-GRAINS	
(a) गळिताची धान्ये-											(a) Oil Seeds—	
(1)	भुईमूग	107.7	61.7	94.5	118.1	105.9	102.9	138.9	141.0	159.3	154.3	Groundnut
(2)	तीळ	113.2	110.0	73.8	106.3	96.5	112.6	123.0	133.7	165.4	154.9	Sesamum
(3)	मोहरी, राई आणि जयस.	131.4	102.3	90.3	111.8	119.4	123.9	115.5	118.7	113.9	162.5	Rape, Mustard and Linseed
(4)	एरंड	104.7	71.7	132.1	167.4	187.0	224.2	173.7	118.4	106.9	159.8	Castor-Seed
(5)	सुर्यफूल								96.6	69.6	81.5	Sunflower
एकूण गळितांची धान्ये		109.4	65.7	93.2	116.8	107.1	106.1	135.5	194.7	125.5	154.8	Total Oil Seeds
(b) तंतू पिके											(b) Fibres—	
(1)	कापूस	134.7	77.9	35.4	68.0	95.7	145.4	110.2	164.7	147.6	191.6	Cotton
(2)	अंबाडी	158.6	100.3	54.7	99.9	98.1	88.4	140.8	91.1	86.1	83.4	Mesta
एकूण तंतू पिके		134.8	78.0	35.5	68.2	95.7	145.2	110.3	164.6	147.5	191.5	Total—Fibres
(c) संकीर्ण-											(c) Miscellaneous—	
(1)	ऊस	101.5	91.4	106.6	105.2	100.9	103.9	103.3	91.3	97.0	97.5	Sugarcane
(2)	तंबाखू	122.5	122.2	112.9	110.0	143.7	195.5	184.0	179.2	145.8	300.6	Tobacco
(3)	बटाटे	108.6	69.5	105.5	144.4	113.0	125.1	117.7	85.3	91.4	109.4	Potato
(4)	मिरची	100.5	94.3	75.9	99.3	90.9	88.7	86.0	106.1	113.0	99.8	Chillies
एकूण संकीर्ण पिके		101.9	92.3	103.2	105.1	108.6	103.3	102.6	91.8	97.4	98.0	Total Miscellaneous
एकूण अन्नधान्येत्तर		110.3	81.9	83.4	102.4	106.5	109.9	107.8	112.8	108.8	110.7	Total—Non-Food-grains
सर्व पिके		113.8	76.5	87.9	119.2	120.9	116.1	119.2	117.3	121.6	139.7	All Commodities

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

Source.—Commissionerate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

12. शेती/ AGRICULTURE

तक्का क्रमांक/ TABLE No. 12.13

जिल्हावार बांधबंदिस्ती केलेली जमीन/Area bounded in each District

(क्षेत्र हजार हेक्टरात)

(Area in thousand hectares)

अ. क्र.	जिल्हे	पहिली योजना	दुसरी योजना	तिसरी योजना	वार्षिक योजना	चौथी योजना	पाचवी योजना	सहावी योजना								District
Serial No.		During First Plan Period	During Second Plan Period	During Third Plan Period	Annual Plan Period 66-67 to 68-69	During Fourth Plan Period 69-70 to 73-74	During Fifth Plan Period 74-75 to 78-79	During Sixth Plan Period 79-80 to 83-84	85-86	90-91	95-96	97-98	98-99	(14)	(2)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)		
1	बृहन्मुंबई	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Mumbai		
2	ठाणे	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Thane		
3	रायगड	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Raigad		
4	रत्नागिरी	*	*	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	Ratnagiri		
5	सिंधुदुर्ग	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Sindhudurg		
6	नाशिक	13	46	188	88	130	14	4	*	*	—	—	—	Nashik		
7	धुळे	11	104	137	83	93	42	25	2	1	2	2	—	Dhule		
8	जळगाव	15	30	126	115	149	33	20	2	2	1	*	—	Jalgaon		
9	अहमदनगर	27	111	188	107	102	26	25	2	1	—	—	—	Ahmednagar		
10	पुणे	44	60	159	92	66	12	10	1	-	—	*	1	Pune		
11	सातारा	2	11	58	45	68	6	6	1	1	—	—	—	Satara		
12	सांगली	12	41	96	68	101	17	6	3	1	—	—	—	Sangli		
13	सोलापूर	61	48	253	147	163	49	28	3	1	1	—	—	Solapur		
14	कोल्हापूर	*	*	9	10	14	1	*	..	*	—	—	—	Kolhapur		
15	औरंगाबाद	1	9	109	139	415	23	26	3	2	2	1	—	Aurangabad		
16	जालना	—	—	—	—	—	23	15	2	8	1	1	1	Jalna		
17	परभणी	—	1	29	79	216	49	63	4	11	—	1	1	Parbhani		
18	बीड	2	10	७४	87	271	42	51	2	2	1	1	—	Beed		
19	नांदेड	*	*	30	63	114	68	51	5	6	7	20	3	Nanded		
20	उस्मानाबाद	7	17	119	180	403	79	60	4	4	—	—	—	Osmanabad		
21	लातूर	—	—	—	—	—	—	14	5	7	1	—	—	Latur		
22	बुलढाणा	—	2	79	88	111	85	66	8	6	1	1	1	Buldhana		
23	अकोला	—	10	57	87	105	75	48	6	9	6	4	3	Akola		
24	अमरावती	—	10	46	51	89	37	40	6	6	3	—	—	Amravati		
25	यवतमाळ	—	15	87	91	95	76	61	8	7	—	—	6	Yavatmal		
26	वर्धा	—	2	30	33	25	40	30	3	6	2	4	—	Wardha		
27	नागपूर	—	1	34	49	39	41	20	3	2	1	—	4	Nagpur		
28	भंडारा	—	—	*	*	—	—	—	—	—	—	—	—	Bhandara		
29	चंद्रपूर	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	Chandrapur		
30	गडचिरोली	—	—	9	15	23	8	२	1	*	—	—	—	Gadchiroli		
महाराष्ट्र राज्य		195	527	1,917	1,717	2,793	823	670	73	83	30	37	20	Maharashtra State		

*हजार हेक्टरपेक्षा कमी/Less than thousand hectares

टिप : जमीनीच्या बांधबंदिस्तांची माहिती संख्या परिमाणात आहे

Note.— Information of area bounded in number of completed units

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

12. शेती/ AGRICULTURE

तक्का क्रमांक/ TABLE No. 12.14

वहिलीची खाती आणि त्यांचे क्षेत्र कृषी गणना १९९५-९६

No. of operational Holdings and area operated Agricultural Census 1995-96

(आकडे शंभरात / Figures in hundred)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हे	व्यक्तिगत खाती Individual Holdings		संयुक्त खाती Joint Holdings		संस्थागत खाती Institutional Holdings		एकूण खाती All Holdings		District
		संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	मुंबई	..	..	..	..	..	..	..	..	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	..	..	..	..	..	..	..	..	Mumbai Suburban
3	ठाणे	2,454	4,031	131	170	5	29	2,590	4,230	Thane
4	रायगड	2,694	3,132	126	228	5	16	2,825	3,376	Raigad
5	रत्नागिरी	3,008	5,978	229	666	1	—	3,238	6,644	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	2,575	4,341	15	65	1	9	2,591	4,415	Sindhudurg
7	नाशिक	4,790	9,666	18	39	3	23	4,811	9,728	Nashik
8	धुळे	3,129	6,664	144	385	3	17	3,276	7,066	Dhule
9	नंदुरबार	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	Nandurbar
10	जळगाव	3,422	6,865	326	753	12	53	3,760	7,671	Jalgaon
11	अहमदनगर	7,857	12,918	17	59	5	122	7,879	13,099	Ahmednagar
12	पुणे	5,255	9,639	361	970	13	68	5,629	10,677	Pune
13	सातारा	6,900	7,709	57	81	7	41	6,964	7,831	Satara
14	सांगली	4,611	6,515	75	153	3	33	4,689	6,701	Sangli
15	सोलापूर	4,305	10,794	268	822	9	91	4,582	11,707	Solapur
16	कोल्हापूर	5,347	4,811	11	18	7	37	5,365	4,866	Kolhapur
17	औरंगाबाद	3,816	7,220	26	63	2	8	3,844	7,291	Aurangabad
18	जालना	3,207	6,283	9	9	1	8	3,217	6,300	Jalna
19	परभणी	4,377	8,634	88	226	3	31	4,468	8,891	Parbhani
20	हिंगोली	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	Hingoli
21	बीड	4,597	8,428	14	31	7	31	4,618	8,490	Beed
22	नांदेड	4,111	7,407	19	35	2	11	4,132	7,453	Nanded
23	उस्मानाबाद	2,386	6,126	59	154	—	—	2,445	6,280	Osmanabad
24	लातूर	2,644	6,205	28	71	1	8	2,673	6,284	Latur
25	बुलढाणा	2,909	6,324	145	394	8	31	3,062	6,749	Buldhana
26	अकोला	2,891	6,904	193	568	10	67	3,094	7,539	Akola
27	वाशिम	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	Washim
28	अमरावती	2,870	6,154	300	744	21	79	3,191	6,977	Amravati
29	यवतमाळ	2,694	7,838	46	158	4	24	2,744	8,020	Yavatmal
30	वर्धा	1,387	3,625	42	143	5	30	1,434	3,798	Wardha
31	नागपूर	2,224	5,154	81	228	4	24	2,309	5,406	Nagpur
32	भंडारा	3,180	3,596	501	625	2	4	3,683	4,225	Bhandara
33	गोंदिया	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	Gondiya
34	चंद्रपूर	2,060	4,349	135	489	3	20	2,198	4,858	Chandrapur
35	गडचिरोली	1,021	1,778	195	444	1	2	1,217	2,224	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		102,721	189,088	3,659	8,791	148	917	1,06,528	1,98,796	Maharashtra State.

आधार : कृषि गणना, १९९५-९६, कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Agriculture Census, 1995-96, Department of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

१३. जलसिंचन

१३.१. विविध साधनांनुसार भिजलेले क्षेत्र, पीकवार सिंचनाखालील क्षेत्र व बागायती विहिरींची संख्या याबाबत माहिती या विभागात दिली आहे.

13. IRRIGATION

13.1. Data on irrigated area according to various sources, cropwise irrigated area and irrigation wells are presented in the tables in this section.

13. जलसिंचन / IRRIGATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 13.1

सिंचनाच्या निरनिराळ्या साधनांनी भिजलेले क्षेत्र
Area irrigated by different sources of irrigation
(1998-99)

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात)

(Area in '100' Hectares)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	सिंचनाखालील निव्वळ क्षेत्र Net area irrigated by			सिंचनाखालील एकूण स्थूल क्षेत्र Total gross area of Crops Irrigated		District (2)
		भूपृष्ठीय सिंचन Surface Irrigation (3)	विहिरीद्वारा सिंचन Well irrigation (4)	सिंचनाखालील एकूण निव्वळ क्षेत्र Total Net Area irrigated (5)	(6)	(6)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(6)	(2)
1	मुंबई	-	-	-	-	-	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	-	-	-	-	-	Mumbai Suburban
3	ठाणे	2	186	188	208	208	Thane
4	रायगड	80	39	119	144	144	Raigad
5	रत्नागिरी	9	22	31	41	41	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	305	3	308	339	339	Sindhudurg
7	नाशिक	139	1,815	1,954	2,356	2,356	Nashik
8	धुळे	31	415	446	533	533	Dhule
9	नंदुरबार	89	400	489	507	507	Nandurbar
10	जळगाव	58	1,445	1,503	1,678	1,678	Jalgaon
11	अहमदनगर	970	2,422	3,392	3,721	3,721	Ahmednagar
12	पुणे	1,006	1,610	2,616	3,117	3,117	Pune
13	सातारा	588	1,140	1,728	2,258	2,258	Satara
14	सांगली	271	1,112	1,383	1,536	1,536	Sangli
15	सोलापूर	619	1,885	2,504	2,887	2,887	Solapur
16	कोल्हापूर	663	625	1,288	1,354	1,354	Kolhapur
17	औरंगाबाद	232	1,395	1,627	1,872	1,872	Aurangabad
18	जालना	88	598	686	1,026	1,026	Jalna
19	परभणी	397	545	942	1,374	1,374	Parbhani
20	हिंगोली	397	545	942	1,374	1,374	Hingoli
21	बीड	711	1,435	2,146	2,536	2,536	Beed
22	नांदेड	227	445	672	902	902	Nanded
23	उस्मानाबाद	207	875	1,082	1,339	1,339	Osmanabad
24	लातूर	42	439	481	534	534	Latur
25	बुलढाणा	63	395	458	529	529	Buldhana
26	अकोला	9	175	184	258	258	Akola
27	वाशिम	24	170	194	226	226	Washim
28	अमरावती	15	630	645	805	805	Amravati
29	यवतमाळ	111	460	571	651	651	Yavatmal
30	वर्धा	65	225	290	392	392	Wardha
31	नागपूर	526	710	1,236	1,486	1,486	Nagpur
32	भंडारा	1,658	285	1,943	2,187	2,187	Bhandara
33	गोंदिया	1,658	285	1,943	2,187	2,187	Gondiya
34	चंद्रपूर	891	163	1,054	1,169	1,169	Chandrapur
35	गडचिरोली	538	31	569	613	613	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		10,634	22,095	32,729	38,578	38,578	Maharashtra State

आधार.— कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.— Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

13. जलसिंचन / IRRIGATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 13.2

सिंचनाखालील स्थूल क्षेत्र व पिकांखालील स्थूल क्षेत्र
Gross area irrigated and gross cropped area
(1998-99)

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात)

(Area in '100' Hectares)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण	एकूण	राज्यांच्या	निव्वळ	पिकांखालील	सिंचन क्षमता =	District
		पिकां- खालील क्षेत्र	सिंचित क्षेत्र टक्केवारी	एकूण क्षेत्रांशी	सिंचित क्षेत्र	क्षेत्रांशी स्थूल सिंचित क्षेत्रांची टक्केवारी	स्थूल सिंचित क्षेत्र X १०० निव्वळ सिंचित क्षेत्र Irrigation Intensity = Gross Irrigated area x 100 Net irrigated area	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	मुंबई	...	-	-	-	-	-	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	...	-	-	-	-	-	Mumbai Suburban
3	ठाणे	...	4,067	208	1	188	5	Thane
4	रायगड	...	2,365	144	-	119	6	Raigad
5	रत्नागिरी	...	2,913	41	-	31	1	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	...	1,393	339	1	308	24	Sindhudurg
7	नाशिक	...	10,114	2,356	6	1,954	23	Nasik
8	धुळे	...	4,864	533	1	446	11	Dhule
9	नंदुरबार	...	3,206	507	1	489	16	Nandurbar
10	जळगांव	...	10,229	1,678	4	1,503	16	Jaigaon
11	अहमदनगर	...	13,232	3,721	10	3,392	28	Ahmednagar
12	पुणे	...	11,562	3,117	8	2,616	27	Pune
13	सातारा	...	7,455	2,258	6	1,728	30	Satara
14	सांगली	...	7,586	1,536	4	1,383	20	Sangli
15	सोलापूर	...	9,560	2,887	7	2,504	30	Solapur
16	कोल्हापूर	...	5,640	1,354	4	1,288	24	Kolhapur
17	औरंगाबाद	...	8,529	1,872	5	1,627	22	Aurangabad
18	जालना	...	7,300	1,026	3	686	14	Jalna
19	परभणी	☒	...	...	...	...	...	Parbhani
20	हिंगोली	☒	11,793	1,374	4	942	12	Hingoli
21	बीड	...	9,391	2,536	7	2,146	27	Beed
22	नांदेड	...	8,291	902	2	672	11	Nanded
23	उस्मानाबाद	...	7,626	1,339	3	1,082	8	Osmanabad
24	लातूर	...	6,963	534	1	481	8	Latur
25	बुलढाणा	...	8,391	529	1	458	6	Buldhana
26	अकोला	...	5,128	258	1	184	5	Akola
27	वाशिम	...	5,163	226	1	194	4	Washim
28	अमरावती	...	9,476	805	2	645	8	Amravati
29	यवतमाळ	...	9,810	651	2	571	7	Yavatmal
30	वर्धा	...	4,536	392	1	290	9	Wardha
31	नागपूर	...	6,804	1,486	4	1,236	22	Nagpur
32	भंडारा	☒	...	...	...	...	...	Bhandara
33	गोंदिया	☒	4,732	2,187	6	1,943	46	Gondiya
34	चंद्रपूर	...	5,690	1,169	3	1,054	21	Chandrapur
35	गडचिरोली	...	2,080	613	2	569	29	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		...	2,15,889	38,577	100	32,729	18	Maharashtra State

आधार.- कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.- Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

13. जलसिंचन /
तक्ता क्रमांक /
विविध पिकांखालील सिंचित क्षेत्र/
(1998-99)

अनु क्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	तांदुळ Rice (3)	गहू Wheat (4)	ज्वारी Jowar (5)	बाजरी Bajri (6)	बाली Barley (7)	मका Maize (8)	नाचणी Ragi (9)	हरभरा Gram (10)
1	मुंबई	-	-	-	-	-	-	-	-
2	मुंबई उपनगर	-	-	-	-	-	-	-	-
3	ठाणे	44	1	-	-	-	-	-	31
4	रायगड	80	-	-	-	-	-	-	2
5	रत्नागिरी	2	-	-	-	-	-	-	-
6	सिंधुदुर्ग	63	-	-	-	-	1	-	-
7	नाशिक	31	588	62	140	-	25	-	284
8	धुळे	22	133	20	-	-	2	-	113
9	नंदुरबार	-	-	-	-	-	-	-	-
10	जळगांव	6	392	115	-	-	5	-	298
11	अहमदनगर	3	740	830	278	-	51	-	148
12	पुणे	25	389	652	106	-	87	-	176
13	सातारा	155	310	620	117	-	25	-	45
14	सांगली	33	150	333	45	-	33	-	89
15	सोलापूर	11	374	674	64	-	113	-	124
16	कोल्हापूर	79	58	-	-	-	8	-	26
17	औरंगाबाद	8	379	466	1	-	71	-	188
18	जालना	5	234	163	11	-	5	-	71
19	परभणी	32	545	33	-	-	6	-	85
20	हिंगोली	-	-	-	-	-	-	-	-
21	बीड	13	335	731	60	-	22	-	129
22	नांदेड	60	206	37	-	-	1	-	119
23	उस्मानाबाद	73	140	410	-	-	2	-	125
24	लातूर	-	105	5	-	-	5	-	31
25	बुलढाणा	15	227	-	-	-	6	-	72
26	अकोला	-	221	-	13	-	1	-	67
27	वाशिम	-	-	-	-	-	-	-	-
28	अमरावती	-	145	-	-	-	1	-	76
29	यवतमाळ	-	168	-	-	-	1	-	95
30	वर्धा	0	162	-	-	-	1	-	48
31	नागपूर	244	459	-	-	-	-	-	107
32	भंडारा	1,890	91	-	-	-	-	-	24
33	गोंदिया	-	-	-	-	-	-	-	-
34	चंद्रपूर	915	70	-	-	-	-	-	16
35	गडचिरोली	577	5	-	-	-	-	-	-
	महाराष्ट्र राज्य	4,386	6,627	5,151	895	-	470	-	2,569

आधार — कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

IRRIGATION

TABLE No. 13.3

Irrigated area under different crops

(शंभर हेक्टरात)
(In '100' Hectares)

तूर	मिरची	ऊस	एकूण अन्न पिके	कापूस	भूईमूग	तंबाखू	सर्व अन्नोत्तर पिके	सिंचनाखालील एकूण क्षेत्र	
Tur	Chillies	Sugarcane	All Food Crops	Cotton	Groundnut	Tobacco	All Non-Food Crops	Total irrigated area (gross)	District
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai Suburban
2	5	-	199	-	1	-	9	208	Thane
1	4	-	131	-	2	-	13	144	Raigad
1	1	-	24	-	6	-	17	41	Ratnagiri
-	3	2	196	-	48	-	143	339	Sindhudurg
-	35	182	2,172	12	78	-	184	2,356	Nasik
-	87	132	666	164	200	-	374	533	Dhule
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Nandurbar
-	39	120	1,341	160	126	-	337	2,185	Jalgaon
35	22	750	3,180	35	181	-	541	3,721	Ahmednagar
14	48	626	2,853	2	92	-	264	3,117	Pune
8	9	521	2,141	15	55	-	117	2,258	Satara
10	22	574	1,428	22	47	1	108	1,536	Sangli
24	25	734	2,445	38	213	-	442	2,887	Solapur
-	56	1,050	1,324	-	21	3	30	1,354	Kolhapur
-	39	185	1,440	261	16	-	432	1,872	Aurangabad
-	23	87	668	316	17	-	358	1,026	Jalna
-	18	180	1,059	135	119	-	315	1,374	Parbhani
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Hingoli
89	31	204	1,948	89	142	-	588	2,536	Beed
-	66	135	747	-	104	-	155	902	Nanded
-	30	209	1,088	-	38	-	251	1,339	Osmanabad
-	18	245	481	1	26	1	53	534	Latur
-	60	9	467	31	25	-	62	529	Buldhana
-	6	20	447	4	23	-	37	484	Akola
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Washim
-	53	23	794	2	7	-	11	805	Amravati
-	26	70	545	40	52	-	106	651	Yavatmal
1	10	30	363	3	20	-	29	392	Wardha
-	119	8	1,412	3	24	-	74	1,486	Nagpur
-	34	16	2,180	-	3	-	7	2,187	Bhandara
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Gondiya
-	80	-	1,160	4	1	-	9	1,169	Chandrapur
-	21	-	612	-	1	-	1	613	Gadchiroli
188	990	6,112	33,511	1,337	1,685	5	5,067	38,578	Maharashtra State

Source - Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

13. जलसिंचन / IRRIGATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 13.4

बागायती विहिरींची एकूण संख्या
Total Number of Irrigation Wells
(1998-99)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हे (2)	विहिरींची संख्या No. of wells			एकूण Total (5)	District (2)
		वापरात असलेल्या In use (3)	वापरात नसलेल्या Not in use (4)			
1	मुंबई	-	-	-	Mumbai	
2	मुंबई उपनगर	-	-	-	Mumbai Suburban	
3	ठाणे	15,820	513	16,333	Thane	
4	रायगड	5,185	354	5,539	Raigad	
5	रत्नागिरी	7,280	636	7,916	Ratnagiri	
6	सिंधुदुर्ग	16,326	617	17,249	Sindhudurg	
7	नाशिक	1,24,618	3,999	1,28,617	Nasik	
8	धुळे	31,786	3,448	35,234	Dhule	
9	नंदुरबार	-	-	-	Nandurbar	
10	जळगाव	65,080	8,530	73,610	Jalgaon	
11	अहमदनगर	1,51,398	15,017	1,66,415	Ahmednagar	
12	पुणे	89,988	2,536	92,524	Pune	
13	सातारा	45,565	4,160	49,725	Satara	
14	सांगली	52,796	4,624	57,420	Sangli	
15	सोलापूर	66,315	6,884	73,199	Solapur	
16	कोल्हापूर	28,067	1,112	29,179	Kolhapur	
17	औरंगाबाद	68,705	1,794	70,499	Aurangabad	
18	जालना	32,924	1,524	34,448	Jalna	
19	परभणी	42,512	1,200	43,712	Parbhani	
20	हिंगोली	-	-	-	Hingoli	
21	बीड	47,552	4,220	51,772	Beed	
22	नांदेड	23,496	431	23,927	Nanded	
23	उस्मानाबाद	32,828	3,127	35,955	Osmanabad	
24	लातूर	28,921	4,113	33,034	Latur	
25	बुलढाणा	47,901	6,383	54,284	Buldhana	
26	अकोला	28,771	5,400	34,171	Akola	
27	वाशिम	-	-	-	Washim	
28	अमरावती	75,294	5,346	80,640	Amravati	
29	यवतमाळ	38,593	3,329	41,922	Yavatmal	
30	वर्धा	29,905	6,959	36,864	Wardha	
31	नागपूर	53,646	10,679	64,325	Nagpur	
32	भंडारा	20,436	7,215	27,651	Bhandara	
33	गोंदिया	-	-	-	Gondiya	
34	चंद्रपूर	11,715	2,511	14,226	Chandrapur	
35	गडचिरोली	7,059	1,046	8,105	Gadchiroli	
	महाराष्ट्र राज्य	12,90,788	1,17,707	14,08,495	Maharashtra State	

आधार.— कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.— Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

13. जलसिंचन/IRRIGATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13.5

निर्मित सिंचन क्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र
Irrigation potential created and actual irrigated area
(1999-2000)

(आकडे हजार हेक्टरात)

(Figure in thousand hectares)

अनुक्रमांक Sr.No	जिल्हा (2)	जून १९९६ अखेर निर्मित सिंचन क्षमता Irrigation potential created at the end of June 1999			प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र १९९९-२००० Actual Irrigated Area 1999-2000			सिंचित क्षेत्राची निर्मित सिंचन क्षमतेची टक्केवारी Percentage of Irrigated to potential created area (9)	Districts (2)
		मोठे व मध्यम प्रकल्प Major & Medium Projects (3)	लघु / उपसा सिंचन Minor / Lift Irrigation (4)	एकूण Total (5)	मोठे व मध्यम प्रकल्प Major & Medium Projects (6)	लघु / उपसा सिंचन Minor / Lift Irrigation (7)	एकूण Total (8)		
1	मुंबई	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai Suburban
3	ठाणे	34.64	5.29	39.93	3.49	1.77	5.26	13.17	Thane
4	रायगड	14.86	8.66	23.52	4.19	4.88	9.07	38.56	Raigad
5	रत्नागिरी	3.52	4.11	7.63	0.15	0.17	0.32	4.19	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	1.33	3.95	5.28	0.00	0.66	0.66	12.50	Sindhudurg
7	नाशिक	131.25	29.29	160.54	46.67	9.76	56.43	35.15	Nasik
8	धुळे	33.78	39.46	73.24	13.45	3.26	16.71	22.82	Dhule
9	नंदुरबार	0.00	34.73	34.73	0.00	3.30	3.30	9.50	Nandurbar
10	जळगाव	154.36	19.80	174.16	31.19	2.82	34.01	19.53	Jalgaon
11	अहमदनगर	236.07	38.80	274.87	121.96	13.92	135.88	49.43	Ahmednagar
12	पुणे	194.33	97.25	291.58	126.79	39.12	165.91	56.90	Pune
13	सातारा	168.12	14.46	182.58	85.63	3.37	89.00	48.75	Satara
14	सांगली	140.53	29.30	169.83	55.24	4.05	59.29	34.91	Sangli
15	सोलापूर	256.07	47.07	303.14	102.74	5.84	108.58	35.82	Solapur
16	कोल्हापूर	162.18	11.99	174.17	85.50	2.05	87.55	50.27	Kolhapur
17	औरंगाबाद	39.51	31.33	70.84	11.98	2.75	14.73	20.79	Aurangabad
18	जालना	53.54	16.03	69.57	12.23	2.25	14.48	20.81	Jalna
19	परभणी	144.73	13.22	157.95	32.06	1.30	33.36	21.12	Parbhani
20	हिंगोली	34.2	9.71	43.91	13.97	1.98	15.95	36.32	Hingoli
21	बीड	100.72	41.68	142.40	19.54	5.75	25.29	17.76	Beed
22	नांदेड	118.75	41.71	160.46	30.73	4.09	34.82	21.70	Nanded
23	उस्मानाबाद	39.25	33.70	72.95	10.92	1.83	12.75	17.48	Osmanabad
24	लातूर	55.89	34.08	89.97	11.62	7.71	19.33	21.48	Latur
25	बुलढाणा	33.94	28.82	62.76	8.29	7.87	16.16	25.75	Buldhana
26	अकोला	32.38	8.62	41.00	7.54	2.36	9.90	24.15	Akola
27	वाशिम	6.64	26.08	32.72	2.69	9.53	12.22	37.35	Washim
28	अमरावती	45.16	17.53	62.69	3.61	4.60	8.21	13.10	Amravati
29	यवतमाळ	77.45	34.53	111.98	18.83	6.82	25.65	22.91	Yavatmal
30	वर्धा	58.15	10.14	68.29	8.81	1.73	10.54	15.43	Wardha
31	नागपूर	121.13	21.33	142.46	65.11	8.46	73.57	51.64	Nagpur
32	भंडारा	112.64	47.36	160.00	31.93	7.87	39.80	24.88	Bhandara
33	गोंदिया	0.00	0.00	0.00	57.11	15.62	72.73	0.00	Gondiya
34	चंद्रपूर	30.78	29.76	60.54	29.17	19.53	48.70	80.44	Chandrapur
35	गडचिरोली	29.14	5.65	34.79	21.33	4.59	25.92	74.50	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	2,665.04	835.44	3,500.48	1,074.47	211.61	1,286.08	36.74	Maharashtra State

आधार.- पाटबंधारे विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.- Irrigation Department, Government of Maharashtra, Mumbai

१४. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय

१४.१ या विभागातील तक्त्यामध्ये पशुधन गणना, पशुवैद्यकीय सुविधा व पशुवधगृहे यांच्याविषयी आकडेवारी दिली आहे.

१४.२. १९९७ च्या पशुधन गणनेनुसार गणना केलेले विविध प्रकारचे पशु व कुक्कुट यांची संख्या देण्यात आली आहे. संपूर्ण देशात समान संकल्पना व गणना पध्दती वापरून अशा पंचवार्षिक गणना घेण्यात येतात. अशा गणनांत संपूर्ण पशुधनासंबंधी माहिती प्रत्येक घराघरातून गोळा करण्यात येते. पशुवधगृहातील पशूंची, मोकट प्राण्यांची व स्थलांतराधीन प्राण्यांची गणना करताना विशेष काळजी घेण्यात येते.

14. ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

14.1. Data on Livestock Census, Veterinary facilities provided and slaughter houses are given in the tables in this section.

14.2. The data on number of livestock and poultry presented is as enumerated in the State at the time of 1997 Livestock Census. These are quinquennial census conducted throughout the country on the basis of uniform concepts and method of enumeration. At these censuses all the livestock is enumerated by house to house enquiry. Particular care is taken to enumerate livestock in the slaughter houses, stray animals and animals in transit.

१४. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/

तक्ता क्रमांक/

जिल्हावार पशुधनाची संख्या/

		गाई/बैल /Cattle								
		तीन वर्षांवरील बैल/ Males over 3 years					तीन वर्षांवरील गाई Females over 3 years			
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	पैदाशीसाठी व		केवळ कामाकरिता वापरलेले Used for work only	इतर Others	एकूण Total	दुभत्या In milk	आटलेल्या व एकदाही न व्यायलेल्या Dry and not calved even once	कामासाठी वापरातील Working	
		केवळ पैदाशीसाठी वेवलेले Used for breeding only	कामासाठी उपयोगात उपयोगात आणलेले Used for breeding and work both							केवळ उपयोगात कामाकरिता वापरलेले Used for work only
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
1	बृहन्मुंबई	361	112	305	61	839	3,323	922	.....	
2	मुंबई उपनगर									
3	ठाणे	2,794	30,717	2,19,057	4,908	2,57,476	69,601	91,603	.....	
4	रायगड	971	22,001	1,47,774	5,065	1,75,811	68,454	72,472	.....	
5	रत्नागिरी	413	38,300	2,11,567	4,883	2,55,163	66,280	1,04,171	.....	
6	सिंधुदुर्ग	735	14,596	97,217	3,094	1,15,642	25,882	28,527	.....	
7	नाशिक	4,602	20,309	4,23,294	8,103	4,56,308	1,83,334	1,99,137	.....	
8	धुळे	5,776	19,490	3,49,717	7,886	3,82,869	1,13,983	1,24,087	.....	
9	नंदुरवार									
10	जळगांव	4,899	14,403	2,82,401	4,561	3,06,264	1,14,382	1,05,161	.....	
11	अहमदनगर	4,159	22,373	3,00,178	5,598	3,32,308	2,84,461	2,23,502	.....	
12	पुणे	2,342	15,110	2,30,441	4,169	2,52,062	2,07,340	1,53,481	.....	
13	सातारा	1,869	7,395	1,27,162	3,278	1,39,704	1,05,840	73,583	.....	
14	सांगली	1,238	5,979	89,916	1,634	98,767	56,685	41,853	.....	
15	सोलापूर	3,441	17,127	1,51,555	4,628	1,76,751	1,53,672	90,086	.....	
16	कोल्हापूर	779	6,129	1,10,192	1,815	1,18,915	58,665	22,911	.....	
17	औरंगाबाद	1,859	9,021	2,58,589	3,923	2,73,401	92,784	82,699	.....	
18	जालना	1,086	7,409	2,09,055	5,059	2,22,609	62,918	69,278	.....	
19	परभणी	2,828	9,656	3,00,022	4,856	3,17,362	1,18,919	1,15,613	.....	
20	हिंगोली									
21	बीड	807	18,182	2,38,955	1,204	2,59,148	1,05,405	82,226	.....	
22	नांदेड	2,220	5,374	2,44,843	2,411	2,54,848	1,28,289	1,27,779	.....	
23	उस्मानाबाद	1,144	13,646	1,40,800	1,924	1,57,514	72,718	45,979	.....	
24	लातूर	587	3,372	1,63,265	1,099	1,68,323	67,527	55,510	.....	
25	बुलढाणा	3,449	8,529	2,37,776	2,161	2,51,915	76,854	83,898	.....	
26	अकोला	1,682	2,965	2,64,026	2,252	2,70,925	1,01,338	1,16,408	.....	
27	वाशिम									
28	अमरावती	2,592	3,242	2,10,342	1,541	2,17,717	90,770	1,02,265	.....	
29	यवतमाळ	4,144	4,818	2,90,043	3,634	3,02,639	105,961	1,75,862	.....	
30	वर्धा	2,502	3,154	1,29,974	2,189	1,37,819	62,540	81,227	.....	
31	नागपूर	5,445	5,210	2,10,024	5,188	2,25,867	85,868	1,20,795	.....	
32	भंडारा	4,360	5,544	3,13,883	5,630	3,29,417	91,665	1,04,289	.....	
33	गोंदिया									
34	चंद्रपूर	3,217	5,302	2,67,006	3,552	2,79,077	75,651	1,09,655	.....	
35	गडचिरोली	8,835	17,811	2,16,985	8,436	2,52,067	63,379	1,00,572	.....	
महाराष्ट्र राज्य		81,136	3,57,276	64,36,373	1,14,742	69,89,527	29,14,488	29,05,551	.....	

आधार : पशुधन गणना, १९९७

ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

TABLE No. 14.1

Live-Stock in each District

गाई/बैल /Cattle			म्हशी-रेडे/Bufaloes							District
तीन वर्षावरील गाई Females over 3 years			तीन वर्षावरील रेडे Males over 3 years							
इतर Others	एकूण Total	वास्तरे Young stock	एकूण गाई - बैल Total Cattle	पैदाशीसाठी व			इतर Others	एकूण Total	(2)	
		केवळ पैदाशीसाठी ठेवलेले Used for breeding only	कामासाठी उपयोगात आणलेले Used for breeding and work both	केवळ कामाकरिता वापरलेले Used for work only	(15)	(16)				(17)
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)	
68	4,313	1,382	6,534	2,048	43	87	201	2,379	Mumbai Mumbai Suburban	
1,735	1,62,939	1,40,214	5,60,629	1,715	5,648	23,861	712	31,936	Thane	
2,655	1,43,581	1,32,300	4,51,692	382	5,343	20,474	549	26,748	Raigad	
1,749	1,72,200	1,53,189	5,80,552	221	3,213	15,831	280	19,545	Ratnagiri	
784	55,193	57,436	2,28,271	333	4,782	22,517	908	28,540	Sindhudurg	
3,452	3,85,923	3,32,588	11,74,819	2,574	2,551	23,569	425	29,119	Nashik	
2,374	2,40,444	2,17,546	8,40,859	3,300	1,285	2,223	316	7,124	Dhule Nandurbar	
3,326	2,22,869	1,92,658	7,21,791	3,820	1,284	1,668	847	7,419	Jaigaon	
4,553	5,12,516	4,34,159	12,78,983	1,565	861	1,189	227	3,842	Ahmednagar	
2,319	3,63,140	2,81,126	8,96,328	2,804	928	1,220	275	5,227	Pune	
1,985	1,81,408	1,43,977	4,65,089	1,685	778	1,244	307	4,014	Satara	
765	99,303	78,770	2,76,840	1,397	2,147	3,845	400	7,789	Sangli	
2,418	2,46,176	2,23,698	6,46,625	2,290	2,369	3,605	492	8,756	Solapur	
8,595	90,171	51,642	2,60,728	965	1,922	15,622	602	19,111	Kolhapur	
1,333	1,76,816	1,63,644	6,13,861	1,125	881	719	131	2,856	Aurangabad	
162	1,32,358	1,16,250	4,71,217	585	535	731	74	1,925	Jalna	
2,157	2,36,689	2,11,069	7,65,120	1,031	408	621	137	2,197	Parbhani Hingoli	
356	1,87,987	1,76,853	6,23,988	656	337	392	33	1,418	Beed	
2,209	2,58,277	2,18,464	7,31,589	1,245	189	343	143	1,920	Nanded	
828	1,19,525	1,02,519	3,79,558	575	503	781	35	1,894	Osmanabad	
799	1,23,836	1,02,124	3,94,283	490	234	238	16	978	Latur	
1,611	1,62,363	1,37,010	5,51,288	1,114	632	575	121	2,442	Buldhana	
779	2,18,525	1,77,971	6,67,421	1,174	235	244	219	1,872	Akola Washim	
1,203	1,94,238	1,79,216	5,91,171	2,384	53	113	28	2,578	Amravati	
3,922	2,85,745	2,24,473	8,12,857	1,752	206	405	87	2,450	Yavatmal	
2,335	1,46,102	1,40,685	4,24,606	1,466	513	589	132	2,700	Wardha	
3,876	2,10,539	2,02,756	6,39,162	2,890	876	960	407	5,133	Nagpur	
2,284	1,98,238	2,23,048	7,50,703	2,135	1,782	24,393	1,187	29,497	Bhandara Gondiya	
2,702	1,88,008	1,95,177	6,62,262	931	433	1,427	166	2,957	Chandrapur	
2,301	1,66,252	1,84,392	6,02,711	1,616	4,810	42,420	1,324	50,170	Gadchiroli	
65,635	58,85,674	51,96,336	1,80,71,537	46,268	45,781	2,11,906	10,581	3,14,536	Maharashtra State	

Source : Live-stock Census, 1997

म्हशी-रेडे / Buffaloes								
तीन वर्षावरील म्हशी Females over 3 years								
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	दुभत्या In milk (20)	आटलेल्या व एकदाही न			एकूण Total (24)	रेडके	एकूण म्हशी-रेडे
			व्यायलेल्या Dry and not calved even once (21)	कामाच्या Working (22)	इतर Others (23)		Young Stock (25)	Total buffaloes (26)
(1)	(2)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
1	बृहन्मुंबई	68,236	3,049	...	122	71407	3,890	77,676
2	मुंबई उपनगर							
3	ठाणे	98,712	40,735	...	916	140363	50,957	223,256
4	रायगड	35,776	31,841	...	956	68573	51,706	1,47,027
5	रत्नागिरी	21,189	22,537	...	136	43862	31,113	94,520
6	सिंधुदुर्ग	20,921	20,927	...	496	42344	33,975	1,04,859
7	नाशिक	75,651	65,853	...	1,294	142798	90,072	261,989
8	घुळे	62,016	55,408	...	1,488	118912	80,980	207,016
9	नदुरबार							
10	जळगांव	1,22,118	1,00,544	...	2,450	225112	130,103	362,634
11	अहमदनगर	56,484	49,637	...	680	106801	62,652	1,73,295
12	पुणे	1,10,649	75,550	...	1,510	187709	94,015	286,951
13	सातारा	1,38,352	86,082	...	2,409	226843	130,226	361,083
14	सांगली	1,82,424	1,00,694	...	498	283616	176,240	467,645
15	सोलापूर	1,13,408	64,503	...	1,321	179232	136,763	324,751
16	कोल्हापूर	3,20,768	1,11,031	...	1,010	432809	203,373	655,293
17	औरंगाबाद	32,213	29,292	...	360	61865	37,468	1,02,189
18	जालना	25,831	24,638	...	97	50566	33,324	85,815
19	परभणी	65,831	54,765	...	1,226	121822	79,111	2,03,130
20	हिंगोली							
21	बीड	59,506	46,676	...	182	106364	80,646	1,88,428
22	नांदेड	87,031	66,874	...	1,066	154971	103,566	2,60,457
23	उस्मानाबाद	52,771	33,247	...	340	86358	59,313	1,47,565
24	लातूर	80,730	52,666	...	687	134083	93,689	2,28,750
25	बुलढाणा	42,177	37,830	...	451	80458	38,989	1,21,889
26	अकोला	52,737	44,251	...	300	97288	50,176	1,49,336
27	वाशिम							
28	अमरावती	43,177	37,487	...	694	81358	44,195	1,28,131
29	यवतमाळ	41,496	45,677	...	1,180	88353	51,803	1,42,606
30	वर्धा	19,427	20,833	...	411	40671	24,196	67,567
31	नागपूर	28,830	28,818	...	853	58501	34,818	98,452
32	भंडारा	51,693	38,796	...	1,271	91760	70,113	1,91,370
33	गोंदिया							
34	चंद्रपूर	29,420	31,543	...	635	61598	49,223	1,13,778
35	गडचिरोली	11,179	11,009	...	239	22427	22,633	95,230
महाराष्ट्र राज्य		21,50,753	14,32,793	...	25,278	36,08,824	21,49,328	60,72,688

मेढरे Sheep	शेळ्या Goats	घोडे-शिगरे Horse and ponies	इतर जनावरे Other live-stock	एकूण पशुधन Total live-stock	कोंबड्या, बंदके यगैरे Total poultry	कुत्रे Dogs	कुत्र्यांचा समावेश करून एकूण पशुधन Total live- stock including dogs	District
(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(2)
429	12,593	1,770	5,089	1,04,091	1,52,979	22,527	1,26,618	Mumbai Mumbai Suburban
1,084	2,57,376	251	16,801	10,59,396	19,54,860	97,253	11,56,649	Thane
675	1,59,556	1,201	3,271	7,63,422	16,80,347	50,595	8,14,017	Raigad
47	60,381	55	511	7,36,066	15,88,825	42,211	7,78,277	Ratnagiri
214	36,291	2	2,760	3,72,397	8,59,602	52,712	4,25,109	Sindhudurg
3,30,129	7,84,410	2,962	40,882	25,95,191	31,24,295	1,50,989	27,46,180	Nashik
1,97,584	6,35,566	3,455	38,497	19,22,977	16,96,936	42,671	19,65,648	Dhule Nandubar
42,634	5,58,653	2,210	40,735	17,28,657	6,85,572	73,682	18,02,339	Jalgaon
5,68,549	11,24,363	1,888	47,637	31,94,715	26,31,233	2,17,142	34,11,857	Ahmednagar
4,12,737	6,44,826	3,534	46,365	22,90,741	39,40,230	1,78,515	24,69,256	Pune
3,66,807	4,33,013	1,911	13,926	16,41,829	20,10,275	1,13,413	17,55,242	Satara
2,15,702	3,67,092	501	12,844	13,40,624	24,32,323	98,083	14,38,707	Sangli
3,35,655	8,90,516	1,415	26,661	22,25,623	20,84,547	1,49,956	23,75,579	Solapur
1,84,343	1,75,232	1,317	5,259	12,82,172	15,82,977	79,114	13,61,286	Kolhapur
93,585	4,11,109	2,727	25,284	12,48,755	5,23,004	78,026	13,26,781	Aurangabad
50,736	2,86,811	2,165	34,232	9,30,976	3,36,223	47,447	9,78,423	Jalna
40,636	4,00,870	782	21,976	14,32,514	4,51,708	80,470	15,12,984	Parbhani Hingoli
1,62,771	5,31,585	1,209	19,921	15,27,902	7,85,853	94,803	16,22,705	Beed
50,170	3,56,413	439	31,027	14,30,095	5,20,710	57,908	14,88,003	Nanded
53,915	2,89,776	695	11,809	8,83,318	5,63,019	51,078	9,34,396	Osmanabad
54,220	1,99,587	246	12,404	8,89,490	2,82,580	54,916	9,44,406	Latur
92,111	3,43,228	1,440	34,835	11,27,927	3,53,195	52,165	11,80,092	Buldhana
22,583	3,60,152	3,315	22,056	12,24,863	5,34,644	68,520	12,93,383	Akola Wahim
23,948	3,20,747	3,922	17,951	10,85,870	3,25,233	62,796	11,48,666	Amravati
10,598	3,98,699	1,127	15,523	13,81,410	6,44,891	78,989	14,60,399	Yavatmal
4,312	1,83,806	715	7,825	6,88,831	2,73,170	41,315	7,30,146	Wardha
15,067	3,24,680	632	14,892	10,92,885	6,76,813	70,494	11,63,379	Nagpur
2,646	4,30,829	79	9,951	13,85,578	9,25,179	44,715	14,30,293	Bhandara Gondiya
20,955	2,68,534	110	20,375	10,86,014	9,59,088	35,846	11,21,860	Chandrapur
13,009	20,47,192	5	48,565	9,63,712	7,83,662	40,038	10,03,750	Gadchiroli
33,67,851	114,34,021	42,080	6,49,864	3,96,38,041	3,53,63,973	23,28,389	4,19,66,430	Maharashtra State

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय / ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 14.2

पशुसंवर्धनासाठी मूलभूत सुविधा

Infrastructure facilities in Animal Husbandry

(1999-2000)

अ.क्र Serial No.	जिल्हा (2)	पशुवैद्यकीय रुग्णालये (3)	पशुवैद्यकीय दवाखाने (4)	कृत्रिम रेतन केंद्रे (5)	पशुवधगृहे (6)	मेंढ्या व लोकर विस्तारित केंद्रे (7)	गाई-बैल पैदास केंद्रे (8)	कुक्कुट पालन केंद्रे (9)	डुकरे पैदास केंद्र (10)	District (2)
	1950-51	254 ***	-	-	210	-	4	-	-	
	1960-61	454 ***	-	36	298	12	15	-	-	
	1970-71	26	263	870	N.A.	12	15	-	-	
	1980-81	56	507	2,417	197	-	12	-	-	
	1990-91	31	815	3,602	387	2	12	20	-	
	1995-96	31	1,090	4,067	421	1	12	20	-	
	1998-99	31	1,156	4,249	421	-	12	20	-	
1	मुंबई	1	8	4	2	-	-	-	-	Mumbai
2	मुंबई उपनगर									
3	ठाणे	1	42	138	11	-	-	1	-	Thane
4	रायगड	1	25	104	8	-	-	1	-	Raigad
5	रत्नागिरी	1	20	152	-	-	-	1	-	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	1	9	95	2	-	-	-	-	Sindhudurg
7	नाशिक	1	60	226	8	-	-	1	-	Nashik
8	धुळे	1	63	182	9	-	-	1	-	Dhule
9	नंदुरबार									
10	जळगांव	1	66	176	19	-	-	-	-	Jalgaon
11	अहमदनगर	1	61	228	8	-	1	1	-	Ahmednagar
12	पुणे	1	43	269	9	1 **	1	1	-	Pune
13	सातारा	1	48	181	7	-	-	1	-	Satara
14	सांगली	1	60	152	6	-	1	1	-	Sangli
15	सोलापूर	1	39	168	8	-	1	1	-	Solapur
16	कोल्हापूर	1	43	167	14	-	-	1	-	Kolhapur
17	औरंगाबाद	1	33	118	10	-	1	1	-	Aurangabad
18	जालना	1	31	197	8	-	-	-	-	Jalna
19	परभणी	1	50	148	22	-	1	1	-	Parbhani
20	हिंगोली									
21	बीड	1	33	148	11	-	-	1	-	Beed
22	नांदेड	1	61	167	17	-	-	1	-	Nanded
23	उस्मानाबाद	1	40	98	11	-	-	1	-	Osmanabad
24	लातूर	1	35	133	6	-	-	-	-	Latur
25	बुलढाणा	1	21	127	51	-	-	-	-	Buldhana
26	अकोला	1	33	137	50	-	-	1	-	Akola
27	वाशिम									
28	अमरावती	1	36	163	37	-	2	1	-	Amravati

तयला क्रमांक/TABLE No. 14.2 contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
29	यवतमाळ	1	50	188	50	-	1	1	-	Yavatmal
30	वर्धा	1	25	107	6	-	1	-	-	Wardha
31	नागपूर	2	45	184	17	-	1	1	-	Nagpur
32	भंडारा	}	1	35	158	5	-	-	-	}
33	गोंदिया									
34	चंद्रपूर	1	26	143	7	-	-	-	-	Chandrapur
35	गडचिरोली	1	68	95	2	-	1	-	-	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		31*	1,209	4,453	421	1	12	20	-	Maharashtra State

टिप.- *1) यामध्ये शेतकी विद्यापीठा अंतर्गत असणाऱ्या परळ, परभणी व नागपूर येथील सर्व पशुवैद्यकीय चिकित्सालयांचा समावेश आहे.

** 2) लोकर विश्लेषण प्रयोगशाळा

***3) पशुवैद्यकीय दवाखाना व पशुवैद्यकीय रुग्णालयांचा यात समावेश आहे.

Note.- * 1) Includes all Veterinary Hospitals at Paral, Parbhani & Nagpur and are under agricultural University

** 2) Wool Analysis Laboratory

*** 3) Includes both vaterinary Hospitals and Dispensaries

आधार:- पशुसंवर्धन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.- Commissioner of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/
तक्ता क्रमांक/
पशुवैद्यकीय संस्थांनी केलेले काम/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	उपचार केलेली	खच्ची केलेली	लस टोचणी केलेली जनावरे / Vaccinations performed				
		जनावरे Cases Treated	जनावरे Castrations performed	घटसर्प Haemorrhagic septicaemia	फन्या Black Quarter	बुळकांडी Rinderpest	साळ्या खुरकत Foot and mouth	इन्टरोटोक्स्यामिया Enteratexaemia
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	मुंबई	21,471	1,120	1,200	1,330	---	3,442	---
2	मुंबई उपनगर							
3	ठाणे	1,43,567	14,714	47,216	54,761	---	54,984	14,208
4	रायगड	1,87,622	16,031	1,04,885	1,19,865	---	44,929	1,14,454
5	रत्नागिरी	1,85,965	10,272	1,14,685	69,799	---	45,448	55,113
6	सिंधुदुर्ग	1,51,307	6,832	99,184	30,019	---	17,511	18,037
7	नाशिक	6,31,523	78,015	3,87,977	3,60,315	---	59,414	2,51,396
8	धुळे	3,16,348	31,998	3,03,326	1,34,943	---	1,12,270	1,18,371
9	नंदुरबार	1,83,773	218,164	1,73,919	98,346	---	69,690	8,161
10	जळगाव	5,50,480	61,684	3,29,007	1,89,249	---	1,12,430	83,563
11	अहमदनगर	6,89,427	76,921	1,90,000	2,82,498	---	2,27,535	2,97,812
12	पुणे	7,35,671	45,493	3,75,759	3,57,893	---	1,98,929	4,21,376
13	सातारा	4,11,880	19,772	4,13,652	2,06,057	---	69,352	3,46,247
14	सांगली	4,31,773	24,903	3,20,764	1,24,081	---	35,580	1,80,762
15	सोलापूर	6,35,419	36,662	2,07,337	1,00,218	---	1,47,434	2,14,422
16	कोल्हापूर	3,69,295	18,233	3,42,523	1,38,806	---	1,288	1,94,799
17	औरंगाबाद	4,77,621	42,095	1,38,386	1,21,200	---	38,000	61,937
18	जालना	3,87,156	46,044	2,22,906	1,91,461	---	52,264	1,35,105
19	परभणी	3,02,096	30,129	1,76,972	1,19,599	---	30,991	62,837
20	हिंगोली	1,61,306	15,227	1,11,879	77,165	---	14,915	56,343
21	बीड	4,85,298	52,493	1,37,726	1,40,021	---	1,92,745	90,401
22	नांदेड	5,26,587	38,002	3,34,705	3,14,293	---	1,01,823	1,71,496
23	उस्मानाबाद	4,16,962	33,610	3,08,542	1,68,711	---	33,474	2,00,424
24	लातूर	4,36,019	36,408	2,79,551	1,72,781	---	62,470	70,402
25	बुलढाणा	4,01,099	37,074	1,75,166	81,878	---	57,830	56,011
26	अकोला	3,19,564	30,847	93,095	46,862	---	28,187	27,262
27	वाशिम	1,35,618	22,044	70,684	44,316	---	13,847	21,390
28	अमरावती	5,90,218	34,785	2,59,489	1,33,916	---	82,583	1,16,767
29	यवतमाळ	6,32,022	41,367	2,06,587	1,14,695	---	1,15,985	68,693
30	वर्धा	2,75,054	19,461	1,05,324	72,584	---	49,865	46,684
31	नागपूर	4,01,409	36,256	1,53,866	1,02,302	---	1,02,966	66,365
32	भंडारा	1,96,743	19,144	1,21,953	90,267	---	76,118	60,403
33	गोंदिया	1,45,507	19,283	63,667	30,044	---	95,700	23,936
34	चंद्रपूर	5,11,622	39,532	1,15,181	81,991	---	1,25,931	49,563
35	गडचिरोली	2,91,172	27,146	1,18,443	68,769	---	96,650	41,764
महाराष्ट्र राज्य		1,27,38,594	10,91,761	66,05,556	44,41,035	---	25,42,680	3,74,66,524

आधार - पशुसंवर्धन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

TABLE No. 14.3

Work Done By Veterinary Institutions
(1999-2000)

लस टोचणी केलेले जनावरे / Vaccinations performed					कृत्रिम रेतन केलेली जनावरे Animals covered by artificial insemina- tions		नैसर्गिक रेतन केलेली जनावरे Animals covered by Nature services		District (2)
शेळ्या, मेढ्यांची देवी Sheep and Goat, Pox	रानीखेत (मानमोडी) Ranikhet Disease	कोंबड्याची देवी Fowl Pox	इतर Other	एकूण Total	गायी Cows	म्हशी Buffaloes	गायी Cows	म्हशी Buffaloes	
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	
---	16,483	6,911	9,078	38,444	124	105	---	---	Mumbai Mumbai Suburban
---	6,99,630	2,79,631	2,85,778	14,36,208	5,930	5,613	268	---	Thane
---	6,98,314	2,36,120	2,14,822	15,33,389	4,135	4,427	---	---	Raigad
---	11,03,970	4,21,759	1,47,399	19,58,173	13,939	5,855	15	---	Ratnagiri
---	6,77,678	2,10,199	1,21,567	11,74,295	8,043	4,867	73	12	Sindhudurg
---	6,00,172	2,40,185	3,88,562	22,88,021	87,488	12,847	13	---	Nashik
---	4,02,908	2,20,192	2,08,111	15,00,121	20,352	6,352	676	235	Dhule
---	2,67,084	81,250	1,39,779	8,38,229	11,525	4,962	---	---	Nandurbar
---	5,30,750	2,15,508	1,78,930	16,39,437	33,842	21,447	---	11	Jalgaon
---	6,98,567	3,98,037	1,94,992	22,89,441	2,88,608	17,479	318	---	Ahmednagar
198	10,98,946	2,71,691	4,78,025	32,02,817	2,21,325	28,890	---	---	Pune
4,957	9,39,486	1,87,425	1,37,831	23,05,007	1,28,431	69,232	---	---	Satara
7,623	6,18,441	1,43,117	1,59,387	15,89,755	48,262	1,28,513	---	---	Sangli
8,959	6,12,350	2,10,668	2,75,501	17,46,889	81,424	20,531	799	226	Solapur
7,492	5,66,174	2,24,246	3,04,009	17,79,337	58,909	1,53,258	---	---	Kolhapur
-	1,76,312	96,451	1,44,616	7,76,902	61,907	8,300	---	---	Aurangabad
-	1,93,761	1,10,754	1,883	9,08,134	20,816	8,099	---	---	Jalna
-	88,204	36,863	34,196	5,49,662	14,993	11,975	215	---	Parbhani
-	32,623	13,546	18,870	3,25,341	6,700	4,897	---	---	Hingoli
-	1,87,632	88,080	96,629	9,33,234	45,418	13,182	---	---	Beed
-	1,46,161	63,783	1,03,489	12,35,750	26,072	18,285	1,245	---	Nanded
200	2,14,293	43,242	1,07,340	10,76,226	30,049	13,624	---	---	Osmanabad
-	1,84,730	1,00,980	17,292	8,88,206	31,266	23,462	---	---	Latur
-	76,226	18,922	19,113	4,85,146	23,852	18,575	---	---	Buldhana
-	63,030	37,163	87,467	3,83,066	17,553	11,653	---	---	Akola
-	43,854	9,855	7,179	2,11,125	7,682	5,848	---	---	Washim
6,328	1,68,325	67,598	80,211	9,15,217	25,845	10,022	215	12	Amravati
-	2,24,711	83,966	1,27,469	9,42,106	19,477	8,895	234	---	Yavatmal
-	1,54,186	71,297	668	5,00,608	24,577	4,214	---	---	Wardha
-	1,88,932	1,01,085	3,70,268	10,85,784	40,176	5,164	563	4	Nagpur
-	2,20,992	57,895	5,743	6,33,371	23,968	7,546	459	252	Bhandara
-	95,831	24,767	58	3,34,003	10,499	4,920	---	---	Gondiya
-	1,81,430	76,756	1,009	6,31,861	15,527	8,658	482	---	Chandrapur
4,975	1,06,320	56,520	1,574	4,95,035	7,197	2,705	105	---	Gadchiroli
40,732	1,22,78,506	45,06,462	44,68,845	3,86,30,340	1,45,911	6,74,402	56,807	7,752	Maharashtra State

Source.-Commissioner of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/ ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 14..4

दुग्धशाळा आणि दूध शीतकरण केंद्रांची संख्या आणि त्यांची क्षमता

Number of Milk Plants and Milk Chilling Centres and their Capacity

(1999-2000)

अनु क्र. Sr. No.	वर्ष Year	सरासरी प्रतिदिन दूध संकलन (लाख लिटरमध्ये) Average Collection of milk (in lakhs Ltrs)	दूध प्रक्रिया संयंत्रे /Milk Plants		दूध शीतकरण केंद्र /Chilling Centre	
			संख्या Number	क्षमता (लाख लिटरमध्ये) Capacity (in Lakhs Ltrs)	संख्या Number	क्षमता (लाख लिटरमध्ये) (Capacity in '000 Ltrs)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	1984-85	17.42	25	28.25	83	8.58
2	1990-91	23.78	33	42.40	82	8.16
3	1995-96	31.49	31	32.10	77	7.19
4	1996-97	33.89	31	32.10	77	7.19
5	1997-98	35.56	32	32.30	80	7.64
6	1998-99	36.02	32	32.30	69	6.57
7	1999-00	37.38	57	63.60	105	17.37

आधार.- दुग्ध विकास आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, वरळी, मुंबई

Source - Commissioner of Dairy Development, Government of Maharashtra, Warli, Mumbai

---

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.5

---

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/

तक्ता क्रमांक/

उपचार केलेल्या आणि खच्ची केलेल्या जनावरांची संख्या/

		मुख्यालयाच्या ठिकाणी उपचार केलेल्या पशूंची संख्या No. of cases treated at the headquarter							
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	आंतररुग्ण In-patients				बाह्यरुग्ण Out-patients			
		अश्वजातीय Equine (3)	गोवंशीय Bovine (4)	इतर Others (5)	एकूण Total (6)	अश्वजातीय Equine (7)	गोवंशीय Bovine (8)	इतर Others (9)	एकूण Total (10)
1	बृहन्मुंबई	-	-	-	-	67	1,242	10,917	12,226
2	मुंबई उपनगर	-	-	-	-	-	-	-	-
3	ठाणे	-	-	31	31	239	50,658	27,514	73,411
4	रायगड	-	-	-	-	1,175	62,190	27,362	90,727
5	रत्नागिरी	1	1	3	5	31	52,971	21,662	74,664
6	सिंधुदुर्ग	-	24	1	25	1	37,546	28,069	65,616
7	नाशिक	7	241	5	253	989	2,79,216	1,24,399	4,04,606
8	धुळे	1	48	42	91	524	1,55,504	51,147	2,07,175
9	नंदुरबार	1	27	25	53	205	90,335	29,712	1,20,352
10	जळगाव	6	129	6	141	176	3,57,406	61,698	4,19,282
11	अहमदनगर	1	147	3	150	501	3,45,076	1,48,075	4,39,468
12	पुणे	5	62	11	78	764	3,48,487	1,62,755	5,12,006
13	सातारा	1	23	44	68	433	1,30,309	83,509	2,14,251
14	सांगली	10	311	3	324	456	2,67,940	91,039	3,59,435
15	सोलापूर	11	482	10	503	434	1,78,810	1,48,507	3,27,751
16	कोल्हापूर	-	45	4	49	446	2,00,637	56,893	2,59,976
17	औरंगाबाद	8	85	84	177	465	2,24,561	1,23,491	3,48,517
18	जालना	-	75	1	76	335	1,92,678	83,139	2,76,152
19	परभणी	-	155	19	174	450	2,01,352	52,723	2,54,525
20	हिंगोली	-	83	10	93	241	1,07,513	28,151	1,35,905
21	बीड	4	188	36	228	433	2,71,890	1,06,871	3,79,194
22	नांदेड	2	178	24	204	975	3,64,953	76,844	4,42,772
23	उस्मानाबाद	2	359	55	416	213	2,20,706	92,879	3,13,798
24	लातूर	2	145	3	150	331	2,74,088	76,715	3,51,134
25	बुलढाणा	3	192	2	197	1,398	2,37,643	83,273	3,22,314
26	अकोला	3	59	34	96	898	1,84,623	66,297	2,51,818
27	वाशिम	1	25	15	41	381	78,351	28,136	1,06,868
28	अमरावती	2	34	2	38	1,571	3,37,169	1,08,465	4,47,205
29	यवतमाळ	1	50	2	53	1,033	3,36,965	1,30,396	4,68,394
30	वर्धा	-	45	7	52	250	1,51,502	55,793	2,07,545
31	नागपूर	4	159	19	182	166	1,89,557	99,862	2,89,585
32	भंडारा	1	72	25	98	19	1,04,475	31,024	1,35,518
33	गोंदिया	1	53	18	72	14	77,267	22,946	1,00,227
34	चंद्रपूर	-	35	1	36	80	1,99,490	1,18,728	3,18,298
35	गडचिरोली	-	40	15	55	11	1,12,292	38,887	1,51,190
महाराष्ट्र राज्य ...		77	3,572	560	4,209	15,805	64,25,406	24,94,878	89,36,089

ANIMAL HUBANDRY AND DAIRYING

TABLE No.14.5

Animal Treated and Castrated
(1999-2000)

फिरतीवर उपचार केलेल्या पशूंची संख्या No. of cases treated on tour				एकूण औषधोपचार केलेल्या परंतु संस्थाकडे न आणलेल्या पशूंची संख्या Total No. of Cases supplied with Medicines but not brought to the institutions		मुख्यालयाच्या ठिकाणी खच्ची केलेल्यांची संख्या Castrations performed at the headquarter			District
अश्वजातीय Equine (11)	गोवंशीय Bovine (12)	इतर Others (13)	एकूण Total (14)		अश्वजातीय Equine (16)	गोवंशीय Bovine (17)	इतर Others (18)	एकूण Total (19)	(2)
41	2,651	6,643	9,245	9,250	-	539	83	622	Mumbai Mumbai Sub.rn
25	40,902	29,198	70,125	1,69,876	3	5,659	857	6,519	Thane
268	61,102	35,525	96,895	1,28,507	7	7,105	199	7,311	Raigad
3	57,635	53,658	1,11,296	1,33,468	-	3,947	89	4,036	Ratnagiri
3	40,206	45,457	85,666	1,22,976	-	3,145	4	3,149	Sindhudurg
84	1,11,424	1,15,156	2,26,664	1,42,029	1	42,544	906	43,451	Nashik
54	68,971	40,057	1,09,082	63,731	1	15,758	1,808	17,567	Dhule
31	40,067	23,270	63,368	49,945	1	13,870	1,591	15,462	Nandurbar
8	1,08,680	22,369	1,31,057	42,029	3	38,252	88	38,343	Jalgaon
60	1,10,730	84,835	1,95,625	2,15,738	2	54,730	4,206	58,938	Ahmednagar
80	91,867	1,31,640	2,23,587	1,51,262	-	31,741	5,608	37,349	Pune
161	64,298	1,33,102	1,97,561	86,845	-	12,626	3,100	15,726	Satara
19	45,913	26,082	72,014	75,113	4	10,687	10,131	20,822	Sangli
28	82,702	2,24,435	3,07,165	1,35,782	5	15,949	9,073	25,027	Solapur
29	56,491	52,750	1,09,270	65,232	26	9,911	5,232	15,169	Kolhapur
51	70,830	58,046	1,28,927	1,09,943	-	29,572	80	29,622	Aurangabad
32	69,411	41,485	1,10,928	1,11,793	-	32,234	90	32,324	Jalna
48	32,733	14,616	47,397	128,656	-	24,727	-	24,727	Parbhani
26	17,478	7,804	25,308	82,686	-	12,497	-	12,497	Hingoli
57	57,668	48,151	1,05,876	86,358	-	40,416	156	40,572	Beed
82	65,394	18,135	83,611	1,46,564	-	30,606	16	30,622	Nanded
23	62,728	39,997	1,02,748	79,890	-	25,560	134	25,694	Osmanabad
30	56,237	28,468	84,735	52,275	-	29,472	8	29,480	Latur
59	51,087	27,442	78,588	77,777	-	27,812	5	27,817	Buldhana
55	46,175	21,420	67,650	48,586	-	18,240	287	18,527	Akola
23	19,596	9,090	28,709	29,704	-	13,035	205	13,240	Washim
97	98,850	44,028	1,42,975	1,32,267	3	18,269	66	18,338	Amravati
47	1,10,388	53,140	1,63,575	1,31,853	-	24,392	150	24,542	Yavatmal
18	49,217	18,222	67,457	1,05,686	-	11,104	429	11,533	Wardha
19	72,597	39,026	11,642	1,71,434	-	15,790	6,421	22,211	Nagpur
-	45,175	15,952	61,127	1,11,992	-	11,124	1,567	12,691	Bhandara
-	33,411	11,797	45,208	73,206	-	11,205	1,578	12,783	Gondiya
13	1,17,828	75,447	1,93,288	1,42,494	-	18,755	1,709	20,464	Chandrapur
5	99,465	40,457	1,39,927	95,969	-	7,306	1,200	8,506	Gadchiroli
1,579	21,59,817	16,36,900	37,98,296	35,10,916	56	6,68,579	57,046	7,25,681	Maharashtra State

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	फिरतीवर खच्ची केलेल्यांची संख्या Castrations performed on tour				खालील वळूंच्या रेतनापासून कृत्रिम रेतन केलेल्या जनावरांची संख्या No. of animals inseminated by semen of following bulls				
		अश्वजातीय Equine	गोवंशीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	विदेशी वळू Exotic bull	संकरित वळू Cross-breed bull	देशी वळू Indigencious bull	रेडा Male Buffaloes	एकूण Total
(1)	(2)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)
1	बृहन्मुंबई	--	477	21	498	57	67	--	105	229
2	मुंबई उपनगर	--								
3	ठाणे	--	7,864	331	8,195	3,481	2,449	--	5,613	11,543
4	रायगड	--	8,205	515	8,720	2,534	1,601	--	4,427	8,562
5	रत्नागिरी	--	6,129	107	6,236	6,763	7,176	--	5,855	19,794
6	सिंधुदुर्ग	--	3,679	4	3,683	4,207	3,836	--	4,867	12,910
7	नाशिक	--	34,263	301	34,564	37,165	50,323	--	12,847	1,00,335
8	धुळे	--	13,498	933	14,431	7,685	12,667	--	6,352	26,704
9	नंदुरबार	--	11,881	821	12,702	5,740	5,785	--	4,962	16,487
10	जळगाव	--	23,330	11	23,341	15,354	18,488	--	21,447	55,289
11	अहमदनगर	--	17,174	809	17,983	66,309	222,299	--	17,479	3,06,087
12	पुण	--	6,242	1,902	8,144	19,440	201,590	295	28,890	2,50,215
13	सातारा	2	3,099	945	4,046	9,733	108,889	9,809	69,232	1,97,663
14	सांगली	3	1,418	2,660	4,081	3,198	36,047	9,017	1,28,513	1,76,775
15	सोलापूर	--	5,736	5,899	11,635	10,557	62,051	8,816	20,531	1,01,955
16	कोल्हापूर	--	1,715	1,349	3,064	4,225	54,684	--	1,53,258	2,12,167
17	औरंगाबाद	--	12,473	--	12,473	18,194	43,713	--	8,300	70,207
18	जालना	--	13,718	2	13,720	10,980	9,836	--	8,099	28,915
19	परभणी	--	5,402	--	5,402	8,963	5,220	810	11,975	26,968
20	हिंगोली	--	2,730	--	2,730	4,386	2,307	7	4,897	11,597
21	बीड	--	11,840	81	11,921	11,746	33,638	34	13,182	58,600
22	नांदेड	--	7,370	10	7,380	8,924	9,089	8,059	18,285	44,357
23	उस्मानाबाद	--	7,568	348	7,916	9,679	20,370	--	13,624	43,673
24	लातूर	--	6,916	12	6,928	12,064	13,141	6,061	23,462	54,728
25	बुलढाणा	--	9,250	7	9,257	12,982	10,870	--	18,575	42,427
26	अकोला	--	12,314	6	12,320	10,923	6,630	--	11,653	29,206
27	वाशिम	--	8,800	4	8,804	5,538	2,144	--	5,848	13,530
28	अमरावती	--	16,396	51	16,447	16,026	9,819	--	10,022	35,867
29	यवतमाळ	--	16,811	14	16,825	12,204	7,273	--	8,895	28,372
30	वर्धा	--	7,677	251	7,928	11,033	11,716	1,828	4,214	28,791
31	नागपूर	--	10,901	3,144	14,045	17,809	22,190	177	5,164	45,340
32	भंडारा	--	5,538	915	6,453	9,024	14,803	141	7,546	31,514
33	गोर्दिया	--	5,578	922	6,500	6,662	3,816	21	4,920	15,419
34	चंद्रपूर	--	18,021	1,047	19,068	9,694	5,833	--	8,658	24,185
35	गडचिरोली	--	16,687	1,953	18,640	5,842	1,355	--	2,705	9,902
महाराष्ट्र राज्य		5	3,40,700	25,375	3,66,080	3,99,121	10,21,715	45,075	6,74,402	21,40,313

TABLE No. 14.5 -contd.

कृत्रिम रेतनाद्वारे जन्माला आलेली बासरे Calves born by artificial insemination				केलेली एकूण लस टोघणी Total vaccinations carried out	District
संकरित Crossbreed	देशी Indigeneous	रेडकू Buffaloes bulls	एकूण Total	(33)	(2)
(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(2)
27	--	17	44	38,344	Mumbai Mumbai Suburban
1,359	--	1,583	2,942	14,36,208	Thane
1,151	--	1,407	2,558	15,33,389	Raigad
4,989	--	2,205	7,194	19,58,173	Ratnagiri
2,383	--	1,635	4,018	11,74,295	Sindhudurg
29,364	--	4,404	33,768	22,88,021	Nashik
7,117	--	2,396	9,513	15,00,121	Dhule
4,026	--	2,087	6,113	8,38,229	Nandurbar
11,363	--	7,105	18,468	16,39,437	Jalgaon
98,506	--	5,017	1,03,523	22,89,441	Ahmednagar
73,091	80	8,376	81,547	32,02,817	Pune
41,177	5,276	22,952	69,405	23,05,007	Satara
12,454	4,320	42,869	59,643	15,89,755	Sangli
21,309	3,706	4,903	29,918	17,46,889	Solapur
15,719	--	44,899	60,618	17,79,337	Kolhapur
19,136	--	2,669	21,805	7,76,902	Aurangabad
6,506	7	2,303	8,816	9,08,134	Jalna
3,969	84	3,180	7,233	5,49,662	Parbhani
1,792	4	1,385	3,181	3,25,341	Hingoli
13,581	13	3,470	17,064	9,33,234	Beed
4,851	1,436	3,682	9,969	12,35,750	Nanded
8,498	--	3,418	11,916	10,76,226	Osmanabad
7,528	1,116	5,903	14,547	8,88,206	Latur
6,843	--	5,337	12,180	4,85,146	Buldhana
4,057	--	2,526	6,583	3,83,066	Akola
1,766	--	1,540	3,306	2,11,125	Washim
5,810	--	2,478	8,288	9,15,217	Amravati
4,453	--	2,457	6,910	9,42,106	Yavatmal
6,781	547	1,043	8,371	5,00,608	Wardha
11,198	35	1,430	12,663	10,85,784	Nagpur
7,561	--	2,866	10,427	6,33,371	Bhandara
2,606	--	1,733	4,339	3,34,003	Gondiya
3,690	1	2,267	5,958	6,31,861	Chandrapur
989	--	530	1,519	4,95,035	Gadchiroli
4,45,650	16,625	2,02,072	6,64,347	3,86,30,340	Maharashtra State

Source-Commissioner of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय / ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.6

पशुवैद्यकीय संस्थांची संख्या
Number of Veterinary Institutions
(1999-2000)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा (2)	पशुवैद्यकीय चिकित्सालये Veterinary Polyclinics (3)	पशुवैद्यकीय रुग्णालये Veterinary Hospitals (4)	पशुवैद्यकीय दवाखाने Veterinary Dispensaries (5)	फिरते पशुवैद्यकीय दवाखाने Mobile veterinary clinic		पशुवैद्यकीय सहायक केंद्रे Veterinary Aid Centre (8)	Districts (2)
					राज्य State (6)	स्थानिक Local (7)		
1	मुंबई	1	8	--	--	--	--	Mumbai Mumbai Suburban
2	मुंबई उपनगर							
3	ठाणे	1	--	42	2	--	68	Thane
4	रायगड	1	--	25	--	1	58	Raigad
5	रत्नागिरी	1	-	20	2	--	44	Ratangiri
6	सिंधुदुर्ग	1	-	9	7	--	55	Sindhudurg
7	नाशिक	1	1	59	2	--	111	Nashik
8	धुळे	1	--	63	2	--	60	Dhule Nandubar
9	नंदुरबार							
10	जळगाव	1	--	66	--	--	75	Jalgaon
11	अहमदनगर	1	--	61	1	--	149	Ahmednager
12	पुणे	1	1	42	--	2	123	Pune
13	सातारा	1	--	48	1	1	83	Satara
14	सांगली	1	--	60	1	--	35	Sangali
15	सोलापूर	1	--	39	--	--	117	Solapur
16	कोल्हापूर	1	--	43	2	--	69	Kolhapur
17	औरंगाबाद	1	1	32	--	--	40	Aurangabad
18	जालना	1	--	31	1	--	26	Jalna
19	परभणी	1	--	50	--	--	64	Parbhani Hingoli
20	हिंगोली							
21	बीड	1	--	33	1	--	78	Beed
22	नांदेड	1	--	61	--	1	88	Nanded
23	उस्मानाबाद	1	--	40	1	--	49	Osmanabad
24	लातूर	1	--	35	1	--	65	Latur
25	बुलढाणा	1	--	21	2	--	84	Buldhana
26	अकोला	1	--	33	--	--	70	Akola Washim
27	वाशिम							
28	अमरावती	1	--	36	2	--	61	Amaravati
29	यवतमाळ	1	--	50	11	--	97	Yavatmai
30	वर्धा	1	--	25	--	--	50	Wardha
31	नागपूर	2	1	44	2	--	43	Nagpur
32	भंडारा	1	--	35	2	--	57	Bhandara Gondiya
33	गोंदिया							
34	चंद्रपूर	1	--	25	4	2	98	Chandrapur
35	गडचिरोली	1	--	68	5	2	56	Gadchiroli
महाराष्ट्र		31	12	1,197	52	9	2,073	Maharashtra State

आधार.- पशुसंवर्धन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.-Commissioner of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय / ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.7

पशुसंवर्धनासंबंधीची संकीर्ण माहिती

Miscellaneous Statistics Relating to Animal Husbandry
(1999-2000)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	संख्या/Number (3)	Item (2)
I पशुवैद्यकीय संस्था-			Veterinary Institutions-
1	पशुवैद्यकीय सर्वचिकित्सालये ...	31	Veterinary Polclinics
2	पशुवैद्यकीय रुग्णालये ...	12	Veterinary Hospitals
3	पशुवैद्यकीय दवाखाने ...	1,197	Veterinary Dispensaries
4	पशुवैद्यकीय सहायक केंद्रे ...	2,073	Veterinary Aid Centre
5	फिरते पशुवैद्यकीय दवाखाने ...	61	Mobile Veterinary Clinics
6	पशुवैद्यकीय जैव पदार्थ निर्मिती संस्था ...	1	Institute of Veterinary Biologicial Products
7	राज्यस्तरीय रोग अन्वेषण प्रयोगशाळा ...	1	State level disease investigation section laboratory
8	विभागीय रोग अन्वेषण प्रयोगशाळा ...	6	Regional level disease investigation section laboratory
9	फिरती पशुरोगसाथ नियंत्रण केंद्रे ...	10	Mobile epizotic control units
10	तपासणी चौक्या ...	13	Check posts
11	दक्षता पथके ...	6	Vigilance units
12	अनुवर्ती केंद्रे ...	1	Rinder posts follow up centres
II पशु विकास			Cattle Development
1	विभागीय कृत्रिम रेतन केंद्रे ...	49	Regional Artificial Insemination Centres
2	जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्रे ...	29	District Artificial Insemination Centres
3	आधारभूत ग्राम केंद्रे ...	48	Key Village Centres
4	कृत्रिम रेतन उपकेंद्रे ...		Artificial Insemination Sub-Centre
(अ)	जिल्हा परिषदांखालील ...	3,194	(A) Under Zilla Parishads
(ब)	आधारभूत ग्राम केंद्रामधील ...	468	(B) Under Key Village Centres
(क)	विभागीय कृत्रिम रेतन केंद्रामधील ...	670	(C) Under Regional Artificial Insemination Centres
5	पशुपैदास केंद्रे ...	12	Cattle breeding farms
6	कृत्रिम रेतन तंत्राविषयी प्रशिक्षण केंद्रे ...	4	Training Centres in Artificial Insemination Technique
7	पशुधन पर्यवेक्षकांसाठी पदविका अभ्यासक्रम...	1	Diploma Course for Livestock Supervisory
III कुक्कुट विकास			Poultry Development
1	अंडी उबविण्याची व कुक्कुट पैदास केंद्रे ...	4	Central Hatcheries and Poultry breeding farms
2	कुक्कुट विस्तार केंद्रे ...	2	Poultry extension centres
3	सघन कुक्कुट सुधार गट ...	16	Intensive poultry development blocks
4	बदक पैदास केंद्रे ...	1	Duck Breeding Farm
VI मेष विकास			Sheep Development
1	मेष पैदास केंद्र (महाराष्ट्र मेष विकास ... महामंडळाखालील)	9	Sheeping Breeding farms (with Maharashtra sheep Development Corporation)
2	शेळी पैदास केंद्रे ...	1	Goat Breeding Farms
3	लोकर विश्लेषण प्रयोगशाळा ... मेढी पैदास (विभागासह)	1	Wool Analysis Laboratory Sheeping Breeding farms

तक्ता क्रमांक/Table No. 14.7 - contd.

(1)	(2)	(3)	(2)
V संशोधन योजना-			Research Scheme
1	जनावरांच्या लाळ्या व खुरकत रोगांवरील संसर्ग शास्त्राभ्यासास अखिल भारतीय समन्वित प्रकल्प	--	All India Co-ordinated research Project for epidemiological studies of foot and mouth diseases
VI इतर संस्था			Other Institutions
1	पशुपोषण खाद्य केंद्र ...	1	Animal Nutrition Centre
2	गुण नियंत्रण योजना ...	1	Quality Control Scheme
3	सूक्ष्मजीव शास्त्रज्ञांचे कार्यालय ...	1	Office of the Microbiologist

आधार.- पशुसंवर्धन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.-The Commissioner of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune

१५. वनशास्त्र व लाकूडतोड

१५.१. वनक्षेत्र व वनापासून मिळणारे प्रमुख व गौण उत्पादन यांची आकडेवारी या विभागात दिली आहे.

१५.२. राज्यातील वन विभाग व महसूल विभागाच्या अधिपत्याखालील वनक्षेत्रासंबंधीची माहिती वेगवेगळी दिली आहे. वनक्षेत्राचे राखीव, संरक्षित व अवर्गीकृत असं कायदेशीरदृष्ट्या वर्गीकरण केले आहे. वरील कायदेशीरदृष्ट्या केलेले वर्गीकरण १९२७ च्या "भारतीय वन कायदा, १९२७ (१९२७ च्या सोळा)" नुसार केले आहे. राखीव वनक्षेत्रात मुख्यतः इमारतीच्या लाकडाचे उत्पादन करण्यात येत असून ह्यात चरणे किंवा मशागत करणे ह्यास परवानगी दिली जात नाही. संरक्षित वनक्षेत्रात चरणे आणि मशागत करणे यावर इतके कडक निर्बंध नसून काही मर्यादित निर्बंधासह परवानगी देण्यात येते. अवर्गीकृत वनक्षेत्र म्हणजे दुर्गम किंवा अव्याप्त वनक्षेत्र समजण्यात येते. शासनाने स्थानिक संस्थांकडून किंवा खाजगी व्यक्तींकडून व्यवस्थापनासाठी घेतलेले वनक्षेत्र करारावरील म्हणून ओळखले जाते. या विभागामध्ये देण्यात आलेल्या वनक्षेत्राची आकडेवारी शेती विभागाच्या "जमिनीचा वापर" ह्या तक्त्यातील वनक्षेत्राच्या आकडेवारीशी जुळणार नाही. हा फरक खालील कारणामुळे दिसून येतो :-

(१) भारतीय वन सांख्यिकीत वन विभागाच्या अधिपत्याखालील वृक्षांनी न आच्छादलेल्या क्षेत्रासह सर्व क्षेत्र वनक्षेत्र म्हणून समजले जाते तर कृषि सांख्यिकीत त्यांचे प्रत्यक्ष वापरानुसार वर्गीकरण केले जाते.

(२) वन विभागाची माहिती विशिष्ट प्रशासकीय कारणासाठी व वनक्षेत्राची मालकी ठरविण्याच्या दृष्टिने उपयुक्त ठरते. जमिनीच्या वापरासंबंधी सांख्यिकीसाठी वनक्षेत्राचा प्रत्यक्ष वापर कसा होतो हे कृषि खात्याच्या दृष्टिने जितके महत्वाचे आहे तेवढे वन विभागाच्या दृष्टिने नाही.

(३) वन विभागाची माहिती आर्थिक वर्षानुसार उपलब्ध असते तर कृषि विभागाची कृषि वर्षानुसार असते. प्रमुख व गौण वनोत्पादनाची आकडेवारी वन विभागाच्या अधिपत्याखाली वनक्षेत्राशीच संबंधित आहे.

15. FORESTRY AND LOGGING

15.1. Data on area under forest and major and minor forest produce are given in the tables in this section.

15.2 Information regarding forest under the control of the State's Forest Department and those under the control of the State's Revenue Department is shown separately. The areas under forests are classified according to legal status into reserved forest, protected forests and unclassified forests. The legal status refers to classification of forests under the Indian Forest Act, 1927 (XVI of 1927). Reserved Forests are those that are intended mainly for timber production and in which rights of grazing and cultivation are seldom allowed. In protected forests, the restrictions are not so rigid as grazing or cultivation is allowed but certain limitations and restrictions are imposed. The unclassified forest refers to the inaccessible forest or unoccupied waste. The forests which are taken by Government from local bodies or private individuals for management on lease basis are called 'leased forests'. The forest area shown in Tables in this sector may not tally with the area under "forest" shown in table on land utilisation in agriculture section. The two sets of figures differ due to the following reasons :-

(i) In the Indian Forests Statistics the whole area including non-wooded area under the control of Forest Department is taken as area under forests while in Agricultural Statistics, it is classified according to its actual utilisation.

(ii) The Forest Department Return are meant to serve a definite administrative purpose and indicate the ownership of the forest area; the actual utilisation of these areas is not so important from their point of view as it is in the land utilisation statistics for Agricultural Department.

(iii) The Forest Department returns relate to financial years and Agricultural Statistics relate to the agricultural years. the figures of production of major and minor forest produce refer to the areas under the control of Forest Department only.

तक्ता क्रमांक/ TABLE NO. 15.1 - Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
28	अमरावती	3,489	--	--	3,489	5.63	28.57	Amravati
29	यवतमाळ	2,948	--	8	2,956	4.77	21.76	Yavatmal
30	वर्धा	1,047	--	--	1,047	1.69	16.59	Wardha
31	नागपूर	2,371	394	--	2,765	4.46	27.95	Nagpur
32	भंडारा	1,188	300	--	1,488	2.40	38.20	Bhandara
33	गोंदिया	2,543	320	--	2,863	4.62	52.77	Gondiya
34	चंद्रपूर	4,066	939	--	5,005	8.08	43.74	Chandrapur
35	गडचिरोली	12,508	518	--	13,026	21.03	90.38	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		57,820	3559	558	61,937	100.00	20.13	Maharashtra State

P:- अस्थायी / Provisional

आधार :- मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर

Source :- Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 15.2 - Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
28	अमरावती	5	85,034	3	4,009	8	89,043	Amravati
29	यवतमाळ	4	35,224	2	548	6	35,772	Yavatmal
30	वर्धा	12	1,06,455	15	16,723	27	1,23,178	Wardha
31	नागपूर	9	72,065	66	9,947	75	82,012	Nagpur
32	भंडारा	7	16,782	46	8,823	53	25,605	Bhandara
33	गोंदिया	3	27,823	7	2,479	10	30,302	Gondiya
34	चंद्रपूर	2	10,218	4	1,027	6	11,245	Chandrapur
35	गडचिरोली	24	1,39,271	57	18,990	81	1,58,261	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		76	5,56,185	214	74,446	290	6,30,631	Maharashtra State

Neg - नगण्य/ Negligible

P - अस्थायी / Provisional

आधार :- मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर

Source :- Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur

15. वनशास्त्र व लाकूडतोड / FORESTRY AND LOGGING

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 15.3

आगी आणि गुरांपासून संरक्षित वनक्षेत्र

Forest area Protected from Fire and Cattle Grazing

अ. क्र. वर्ष Sr.No Year	एकूण वनक्षेत्र (चौ. कि. मी.) Total Forest Area (sq.Kms.)	आगीपासून संरक्षण (चौ. कि. मी.) Protection against fire (sq.Kms.)		आगीपासून सुरक्षित वन क्षेत्राची एकूण वनक्षेत्राशी टक्केवारी percentage of Forests under Fire protection to total Forest (6)	चराईपासून संरक्षण / Protection against grazing				
		प्रयत्न Attempted	संरक्षण Protected		आग बिझविण्यासाठी आलेला खर्च (रु.) Cost of Fire on servancy operation (Rs.)	चराईसाठी बंद केलेले क्षेत्र (चौ.कि.मी.) Area closed for grazing (sq.Kms.)	चराईसाठी खुले क्षेत्र (चौ.कि.मी.) Area open to Grazing (sq.Kms.)	वर्षाच्या काही काळासाठी चराईसाठी ठेवलेले क्षेत्र (चौ. कि. मी.) Area open to grazing for part of the year (Sq. Kms.)	वर्षभर काळासाठी चराईसाठी ठेवलेले क्षेत्र (चौ. कि. मी.) Area open to grazing for the year (Sq. Kms.)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	1960-61	56,949	53,093	52,456	92.00	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
2	1970-71	56,191	56,191	55,700	99.00	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
3	1980-81	56,134	50,790	50,543	90.00	29,96,860	10,325	45,282	2,091
4	1990-91	55,502	55,577	55,111	99.16	2,71,45,208	13,053	42,110	613
5	1995-96	55,587	53,065	52,809	99.52	4,70,47,914	14,253	38,895	1,248
6	1998-99	56,478	56,258	55,915	99.39	4,17,94,186	18,759	37,576	1,431
7	1999-00 P	55,377	54,765	54,365	99.27	4,88,83,971	18,118	38,158	427

टीप / Notes :- N.A. उपलब्ध नाही / Not available P:- अस्थायी / Provisional

आधार :- मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर Source :- Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur

15. वनशास्त्र व लाकूडतोड / FORESTRY AND LOGGING

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 15.4

महत्वाच्या जातींच्या झाडांच्या लागवडीचे क्षेत्र

Plantation of Important Species

(लागवड हेक्टरात / Plantation in Hectare)

(वनरोपण चौ. कि. मी. / Afforestation in Sq. Km.)

अ. क्र. Sr.No	वर्ष Year	निलगिरी Eucalyptus	सिसम Shisham	साग Teak	किकर Kikar	मलबेरी Mallbery	चील Chil	इतर Miscellaneous	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	1960-61	-	-	-	-	-	-	4,888	4,888
2	1970-71	-	-	3,567	-	-	-	11,396	14,963
3	1980-81	41	-	5,151	-	-	-	37,043	42,235
4	1990-91	-	-	1,728	-	-	-	78,224	79,952
5	1995-96	-	-	1,428	-	-	-	79,096	80,524
6	1998-99	-	-	523	-	-	-	39,873	40,396
7	1999-00 P	-	-	1,968	-	-	-	72,999	74,967

P- अस्थायी / Provisional

आधार : मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर

Source : Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur

15. वनशास्त्र व लाकूडतोड / FORESTRY AND LOGGING
तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 15.5
वनावरील महसूल व खर्च / Revenue From and Expenditure on Forests

(मूल्य लाख रुपये / Value in lakhs Rs.)

अ. क्र. Sr.No	वर्ष Year	वनापासून एकूण महसूल Gross Revenue from Forests				वनावरील खर्च Expenditure on forests				शिल्लक असलेली निव्वळ महसूल सूट Net Revenue i.e.surplus (+) Deficit (-)			
		वन विभाग Forest Deptt.	वन मंडळ Corpo- ration	खाजगी वन Private Forest	एकूण Total	वन विभाग Forest Deptt.	वन मंडळ Corpo- ration	खाजगी वन Private Forest	एकूण Total	वन विभाग Forest Deptt.	वन मंडळ Corpo- ration	खाजगी वन Private Forest	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	1960-61	487	-	-	487	218	-	-	218	269	-	-	269
2	1970-71	1,062	102	-	1,164	943	85	-	1,028	119	17	-	136
3	1980-81	4,194	1,539	-	5,733	2,617	817	-	3,434	1,577	722	-	2,299
4	1990-91	14,059	1,637	-	15,696	12,889	1,383	-	14,272	1,170	254	-	1,424
5	1995-96	13,446	287	-	13,733	21,864	1,301	-	23,165	(-) 8,418	(-) 1014	-	(-) 9,432
6	1998-99	13,193	-	-	13,193	28,285	3,240	-	31,525	(-) 15,092	(-) 3240	-	(-) 18,332
7	1999-00 P	14,236	-	-	14,236	48,113	241	-	48,354	(-) 33,877	(-) 241	-	(-) 34,118

345

P:- अस्थायी / Provisional

आधार :- मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर

Source :- Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur

15. वनशास्त्र व लाकूडतोड /
तक्ता क्रमांक /
निरनिराळ्या प्रकारच्या वनाखालील क्षेत्र /

अ.क्र. Sr.No	जिल्हा	वन विभाग / Forest Department				महसूल विभाग / Revenue Department			
		अवर्गीकृत/Unclassified				अवर्गीकृत/Unclassified			
		राखीव Reserved	संरक्षित Protected	पट्टयाने दिलेले Leased	एकूण Total	राखीव Reserved	संरक्षित Protected	पट्टयाने दिलेले Leased	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुंबई	-	-	-	-	-	-	-	-
2	मुंबई उपनगर	7	-	31	38	-	-	-	-
3	ठाणे	2,337	959	4	3,300	-	-	-	-
4	रायगड	1,271	131	165	1,567	15	41	-	56
5	रत्नागिरी	11	-	49	60	-	-	2	2
6	सिंधुदुर्ग	20	-	392	412	-	-	-	-
7	नाशिक	2,913	244	12	3,169	45	-	-	45
8	धुळे	1,854	4	-	1,858	165	-	-	165
9	नंदुरबार	1,968	47	63	2,178	9	-	-	9
10	जळगाव	1,746	19	-	1,765	-	-	-	-
11	अहमदनगर	1,375	14	53	1,442	547	-	3	550
12	पुणे	1,450	-	261	1,711	300	-	-	300
13	सातारा	1,369	48	107	1,524	-	-	-	-
14	सांगली	371	2	26	399	95	-	8	103
15	सोलापूर	179	-	13	192	166	-	-	166
16	कोल्हापूर	562	416	692	1,670	1	1	1	3
17	औरंगाबाद	819	22	59	900	-	-	-	-
18	जालना	79	2	18	99	-	-	-	-
19	परभणी	334	-	41	375	-	-	-	-
20	हिंगोली	-	-	-	-	-	-	-	-
21	बीड	199	17	25	241	-	-	-	-
22	नांदेड	1,060	3	218	1,281	-	-	-	-
23	उस्मानाबाद	31	-	41	72	-	-	-	-
24	लातूर	3	-	37	40	-	-	-	-
25	बुलढाणा	1,065	97	6	1,168	-	-	-	-
26	अकोला	784	16	-	800	-	-	-	-
27	वाशिम	-	-	-	-	-	-	-	-
28	अमरावती	3,479	10	-	3,489	-	-	-	-
29	यवतमाळ	2,775	173	-	2,948	-	-	-	-
30	वर्धा	519	339	161	1,019	-	-	28	28
31	नागपूर	1,148	706	326	2,180	-	-	191	191
32	भंडारा	582	316	155	1,053	-	-	135	135
33	गोदिया	1,077	813	209	2,099	-	-	444	444
34	चंद्रपूर	3,101	832	32	3,965	-	-	101	101
35	गडचिरोली	9,410	2,795	159	12,364	-	-	144	144
महाराष्ट्र राज्य		43,898	8,025	3,455	55,378	1,343	42	1,057	2,442

P - अस्थायी / Provisional

आधार - मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर

FORESTRY AND LOGGING

TABLE NO. 15.6

Area under different types of forest
(1999-2000)

(क्षेत्र चौ. कि. मी. मध्ये / Area in Sq. Km.)

एकूण / Total			एकूण वनक्षेत्राचे त्रिदलीय वर्गीकरण Tripartite Classification of Total Forest Area				म.व.वि.म. कडे हस्तांतरित के लेले वनक्षेत्र	वन विभागाच्या ताब्यात घेतलेले खाजगी वनक्षेत्र	
राखीव Reserved	संरक्षित Protected	पट्टयाने दिलेले Unclassified Leased	एकूण Total	खरी वने Proper Forest	राखीव कुरणे Pasture reserved	जळाऊ लाकूड व इतर / Fuels and miscellaneous	Forest area transferred to F.D.C.M.	Private forest brought Department	Districts
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai
7	-	31	38	38	-	-	-	6	Mumbai Suburban
2,337	959	4	3,300	2,880	209	211	468	74	Thane
1,286	172	165	1,623	1,441	172	10	-	125	Raigad
11	-	51	62	12	2	48	-	2	Ratnagiri
20	-	392	412	412	-	-	-	144	Sindhudurg
2,958	244	12	3,214	3,169	45	-	161	32	Nashik
2,019	4	-	2,023	995	845	183	23	-	Dhule
1,977	47	163	2,187	2,075	112	-	210	-	Nandurbar
1,746	19	-	1,765	1,046	419	300	226	-	Jalgaon
1,922	14	56	1,992	994	998	-	-	-	Ahmednagar
1,750	-	261	2,011	1,359	577	7	-	70	Pune
1,369	48	107	1,524	1,524	-	-	-	18	Satara
466	2	34	502	128	370	4	-	8	Sangli
345	-	13	358	18	340	-	-	-	Solapur
563	417	693	1,673	1,523	147	3	-	70	Kolhapur
819	22	59	900	872	18	10	-	-	Aurangabad
79	2	18	99	95	2	2	-	-	Jalna
334	-	41	375	375	-	-	-	-	Parbhani
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Hingoli
199	17	25	241	226	-	15	-	-	Beed
1,060	3	218	1,281	1,281	-	-	-	-	Nanded
31	-	41	72	22	-	50	-	-	Osmanabad
3	-	37	40	-	-	40	-	-	Latur
1,065	97	6	1,168	789	369	10	-	-	Buldhana
784	16	-	800	627	17	156	-	1	Akola
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Washim
3,479	10	-	3,489	3,361	84	44	-	-	Amravati
2,775	173	-	2,948	1,763	775	410	-	8	Yavatmal
519	339	189	1,047	682	-	365	-	-	Wardha
1,148	706	517	2,371	1,387	130	854	394	-	Nagpur
582	316	290	1,188	572	10	606	300	-	Bhandara
1,077	813	653	2,543	1,068	13	1,462	320	-	Gondiya
3,101	832	133	4,066	2,276	48	1,742	939	-	Chandrapur
9,410	2,795	303	12,508	10,789	562	1,157	518	-	Gadchiroli
45,241	8,067	4,612	57,820	43,799	6,264	7,689	3,559	558	Maharashtra State

Source :- Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur

१६. मत्स्यव्यवसाय

१६.१ खारवण केंद्रातील माशांची आयात, सागरी मत्स्य उत्पादन, मत्स्यव्यवसायासाठी वापरल्या जाणाऱ्या बोटी या संबंधीची आकडेवारी या विभागात दिली आहे.

16. FISHERIES

16.1. Data regarding fishcatch, disposition of fish marine fishery and fishingcraft are presented in the tables in this section.

16. मत्स्यव्यवसाय / FISHERIES

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 16.1

मासळीच्या प्रकाराच्या गटानुसार पकडलेली व उतरविलेली मासळी / Fish Catch and Landings by group of Species
(1999-2000)

(टनांत / in Tonnes)

अ. क्र.	जिल्हा	गोडया पाण्यातील मासळी	लेप Soles	कर्ली, दाताळी, तारली, पेडवा, भिलजी भिंग, पाला, मांदेळी, काटी, खवले, पाथुरडी	खरबा बांगडा, सूरमई, गेदर, नार्बी, चिराटी, बामणे Tunnies, Barites, Mackeral	इतर मासळी Miscellaneous Harings (Telesos+toyit)	मुशी, पाकट, म्हाकूळ, इत्यादी Shark, rays, Shells, etc.	कोळंबी जवळा, करंदी, शेवंडी Crusta- ceons	एकूण पकडलेली व उतरविलेली मासळी Total catch and landings	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	मुंबई	-	1,165	9,428	15,113	64,410	10,695	53,087	153,898	Mumbai
2	मुंबईउपनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai Suburban
3	ठाणे	3,100	7	11,358	1,501	57,510	2,567	17,266	93,309	Thane
4	रायगड	500	302	3,941	1,118	10,180	1,017	31,685	48,743	Raigad
5	रत्नागिरी	-	2,589	11,609	4,511	50,331	2,667	4,606	76,313	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	-	749	3,024	3,852	19,386	1,306	921	29,238	Sindhudurg
7	नाशिक	2,250	-	-	-	-	-	-	2,250	Nashik
8	धुळे	1,550	-	-	-	-	-	-	1,550	Dhule
9	नंदुरबार	900	-	-	-	-	-	-	900	Nandurbar
10	जळगाव	5,960	-	-	-	-	-	-	5,960	Jalgaon
11	अहमदनगर	9,600	-	-	-	-	-	-	9,600	Ahmednagar
12	पुणे	6,142	-	-	-	-	-	-	6,142	Pune
13	सातारा	3,550	-	-	-	-	-	-	3,550	Satara
14	सांगली	3,200	-	-	-	-	-	-	3,200	Sangli
15	सोलापूर	1,250	-	-	-	-	-	-	1,250	Solapur
16	कोल्हापूर	2,700	-	-	-	-	-	-	2,700	Kolhapur
17	औरंगाबाद	2,750	-	-	-	-	-	-	2,750	Aurangabad
18	जालना	2,050	-	-	-	-	-	-	2,050	Jalna

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 16.1- contd.

19	परभणी ☒	3,035	-	-	-	-	-	-	3,035	☒ Parbhani
20	हिंगोली ☒		-	-	-	-	-	-		☒ Hingoli
21	बीड	3,000	-	-	-	-	-	-	3,000	Beed
22	नांदेड	3,551	-	-	-	-	-	-	3,551	Nanded
23	उस्मानाबाद	1,090	-	-	-	-	-	-	1,090	Osmanabad
24	लातूर	2,995	-	-	-	-	-	-	2,995	Latur
25	बुलढाणा	7,670	-	-	-	-	-	-	7,670	Buldhana
26	अकोला	1,933	-	-	-	-	-	-	1,933	Akola
27	वाशिम	3,343	-	-	-	-	-	-	3,343	Washim
28	अमरावती	3,325	-	-	-	-	-	-	3,325	Amravati
29	यवतमाळ	3,883	-	-	-	-	-	-	3,883	Yavatmal
30	वर्धा	3,105	-	-	-	-	-	-	3,105	Wardha
31	नागपूर	6,950	-	-	-	-	-	-	6,950	Nagpur
32	भंडारा ☒	32,098	-	-	-	-	-	-	32,098	☒ Bhandara
33	गोंदिया ☒		-	-	-	-	-	-		☒ Gondiya
34	चंद्रपूर	19,763	-	-	-	-	-	-	19,763	Chandrapur
35	गडचिरोली	2,227	-	-	-	-	-	-	2,227	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,43,470	4,812	39,360	26,095	2,01,817	18,252	1,07,565	5,41,371	Maharashtra State

आधार :- मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai

16. मत्स्यव्यवसाय / FISHERIES

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 16.2

पकडलेल्या मासळीचा वापर (सागरी व भूजल) / Disposition of Fish Catch (Marine & Inland)

(1999-2000)

(टनांत / in Tonnes)

अ.क्र. Sr.No	जिल्हा (2)	विक्रीसाठी ताजा Fresh for Marketing (3)	गोठविण्या- करिता For freezing (4)	वाळविण्या- करिता For Sun drying (5)	खारविण्या- करिता For salting (6)	डबा बंद मासे Canning (7)	खता- करिता For Manure (8)	इतर Miscella- neous Purpose (9)	मासळीचा दिलेला भाग Offar for reduction (10)	फेकून एकूण Total (11)	Districts (2)
1	मुंबई										
2	मुंबई उपनगर	1,20,353	*	30,386	-	*	3,159	*	N.A.	1,53,898	Mumbai - Mumbai Suburban
3	ठाणे	44,800	*	47,987	22	*	500	*	N.A.	93,309	Thane
4	रायगड	23,189	*	22,611		*	2,943	*	N.A.	48,743	Raigad
5	रत्नागिरी	53,166	*	1,646	3,919	*	17,582	*	N.A.	76,313	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	20,458	*	1,634	2,849	*	4,297	*	N.A.	29,238	Sindhudurg
7	नाशिक	2,250	-	-	-	-	-	-	-	2,250	Nashik
8	धुळे	1,550	-	-	-	-	-	-	-	1,550	Dhule
9	नंदुरबार	900	-	-	-	-	-	-	-	900	Nandurbar
10	जळगाव	5,960	-	-	-	-	-	-	-	5,960	Jalgaon
11	अहमदनगर	9,600	-	-	-	-	-	-	-	9,600	Ahmednagar
12	पुणे	6,142	-	-	-	-	-	-	-	6,142	Pune
13	सातारा	3,550	-	-	-	-	-	-	-	3,550	Satara
14	सांगली	3,200	-	-	-	-	-	-	-	3,200	Sangli
15	सोलापूर	1,250	-	-	-	-	-	-	-	1,250	Solapur
16	कोल्हापूर	2,700	-	-	-	-	-	-	-	2,700	Kolhapur
17	औरंगाबाद	2,750	-	-	-	-	-	-	-	2,750	Aurangabad
18	जालना	2,050	-	-	-	-	-	-	-	2,050	Jalna
19	परभणी										
20	हिंगोली	3,035	-	-	-	-	-	-	-	3,035	Parbhani Hingoli
21	बीड	3,000	-	-	-	-	-	-	-	3,000	Beed
22	नांदेड	3,551	-	-	-	-	-	-	-	3,551	Nanded
23	उस्मानाबाद	1,090	-	-	-	-	-	-	-	1,090	Osmanabad
24	लातूर	2,995	-	-	-	-	-	-	-	2,995	Latur
25	बुलढाणा	7,670	-	-	-	-	-	-	-	7,670	Buldhana
26	अकोला	1,933	-	-	-	-	-	-	-	1,933	Akola
27	वाशिम	3,343	-	-	-	-	-	-	-	3,343	Washim
28	अमरावती	3,325	-	-	-	-	-	-	-	3,325	Amravati
29	यवतमाळ	3,883	-	-	-	-	-	-	-	3,883	Yavatmal
30	वर्धा	3,105	-	-	-	-	-	-	-	3,105	Wardha
31	नागपूर	6,950	-	-	-	-	-	-	-	6,950	Nagpur
32	भंडारा										
33	गोंदिया	32,098	-	-	-	-	-	-	-	32,098	Bhandara Gondiya
34	चंद्रपूर	19,763	-	-	-	-	-	-	-	19,763	Chandrapur
35	गडचिरोली	2,227	-	-	-	-	-	-	-	2,227	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		4,01,836	*	1,04,264	6,790	*	28,481	*	N.A.	5,41,371	Maharashtra State

N.A. -उपलब्ध नाही/ Not Available

* -स्तंभ (३) मध्ये समाविष्ट/ Included on column NO.3

आधार :- मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai

16. मत्स्यव्यवसाय / FISHERIES

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 16.3

खारवण केंद्रात केलेली माशांची आयात, मिठाचे वाटप आणि खारवलेले मासे

Quantity of fish brought for curing, salt issued and fish cured at different centres

(1999-2000)

(टनांत / in Tonnes)

अ. क्र. Sr.No	मासे खारविण्याची आवारे	खारवण्यासाठी आणलेले मासे Quantity of fish brought for curing	मिठाचे वाटप Quantity of salt issued	खारवून बाहेर पाठविलेल्या माशांचे वजन Quantity of cured fish removed	Fish curing yards
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	बोरिया	1,600	320	1,200	Boria
2	जयगड	-	-	-	Jaigad
3	वरवडे	-	-	-	Warwade
4	मिरकरवाडा	37,860	7,572	28,395	Mirkarwada
5	भाटये	-	-	-	Bhatye
6	पूर्णागड	-	-	-	Purnagad
7	जैतापूर	-	-	-	Jaitapur
8	विजयदूर्ग	-	-	-	Vijaydurg
9	मालवण	-	-	-	Malvan
10	देवबाग	-	-	-	Devbag
11	मोबार	-	-	-	Mobar
12	कोच्चार	-	-	-	Kochar
13	वेंगुर्ला	-	-	-	Vengurla
14	सखार	-	-	-	Sakhar
15	तारा मंबरी	-	-	-	Tara Mumbari
16	देवगड	-	-	-	Deogad
	एकूण	39,460	7,892	29,595	Total

आधार :- मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई -

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai

16. मत्स्यव्यवसाय / FISHERIES

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 16.4

मत्स्यव्यवसायासंबंधीची संकीर्ण माहिती / Miscellaneous statistics relating to fisheries

(1999-2000)

अ.क्र. Sr.No	बाब	परिमाण	माहिती Particulars	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(2)
1	एकूण समुद्रकिनारा	कि. मीटर	720	Kilometres	Total coastline of State
2	सागरी मत्स्यव्यवसाय करणारी खेडी / गावठाणे	संख्या	394	Nos.	Marine-Fishing Villages / Hamlets.
3	मत्स्यव्यवसायात गुंतलेल्या होडया	संख्या	19,570	Nos.	Boats engaged in fishing
4	प्रत्येकी एक मे. टनाच्या वर वजन असलेल्या होडया	संख्या	14,509	Nos.	Boats above one M. tone
5	यंत्रसज्ज होडया	संख्या	9,621	Nos.	Mechanised boats
6	नौतळाची सोय असलेल्या होडया	संख्या	3,954	Nos.	Boats with deck facilities
7	एकूण मत्स्योत्पादन-				Total fish production-
(१)	सागरी	हजार मे. टन	3.98	Thousand M.T.	(I) Marine
(२)	गोडया पाण्याचे	हजार मे. टन	1.35	Thousand M.T.	(ii) Inland
8	मत्स्यव्यवसायातील सहकारी संस्था-				Number of Co-operative Societies-
(१)	प्राथमिक	संख्या	2,362	Nos.	(I) Primary
(२)	जिल्हा / विभाग / संघ	संख्या	32	Nos.	(ii) District/ Divisional Federations.
(३)	शिखर	संख्या	1	Nos.	(iii) Apex
9	सहकारी संस्थांची सभासद संख्या-				Membership of Co-operative Societies-
(१)	प्राथमिक	हजारात		Thousand No.	(I) Primary
(२)	जिल्हा / विभाग / संघ	हजारात	232	Thousand No.	(ii) District/ Divisional Federations.
(३)	शिखर	हजारात		Thousand No.	(iii) Apex
10	सहकारी संस्थांचे खेळते भांडवल-				Working capital of Co-operative Societies-
(१)	प्राथमिक	हजार रुपये	N.A.	Thousand Rs.	(I) Primary
(२)	जिल्हा / विभाग / संघ	हजार रुपये	N.A.	Thousand Rs.	(ii) District/ Divisional Federations.
(३)	शिखर	हजार रुपये	N.A.	Thousand Rs.	(iii) Apex
11	सहकारी संस्थातर्फे हाताळलेली मासळी-				Fish handled by Co-operative Societies-
(अ)	खरेदी किंमत				(A) Purchase Value-
(१)	प्राथमिक	हजार रुपये	N.A.	Thousand Rs.	(I) Primary
(२)	जिल्हा / विभाग / संघ	हजार रुपये	N.A.	Thousand Rs.	(ii) District/ Divisional Federations.
(३)	शिखर	हजार रुपये	N.A.	Thousand Rs.	(iii) Apex
(ब)	विक्री मूल्य-				(B) Sale Value-
(१)	प्राथमिक	हजार रुपये	N.A.	Thousand Rs.	(I) Primary
(२)	जिल्हा / विभाग / संघ	हजार रुपये	N.A.	Thousand Rs.	(ii) District/ Divisional Federations.
(३)	शिखर	हजार रुपये	N.A.	Thousand Rs.	(iii) Apex
12	सहकारी संस्थांनी वर्षभरात दिलेली कर्जे-				Advances given by Co-operative Societies-
(१)	प्राथमिक	हजार रुपये	N.A.	Thousand Rs.	(I) Primary
(२)	जिल्हा / विभाग / संघ	हजार रुपये	N.A.	Thousand Rs.	(ii) District/ Divisional Federations.
(३)	शिखर	हजार रुपये	N.A.	Thousand Rs.	(iii) Apex
13	शासकीय मासळी खारवण्याची आवार केंद्रे	संख्या	N.A.	Nos.	Number of Government fish curing Yards.
14	वाळवलेली व खारवलेली मासळी-				Cured fish-
(१)	उन्हात वाळलेली	टनात	22,828	Tonnes	(I) Sundried
(२)	इतर	टनात	5,094	Tonnes	(ii) Others
15	मत्स्यव्यवसाय शिक्षण संस्था	संख्या	9	Nos.	Number of Fishery schools
16	मत्स्य पैदास केंद्रे	संख्या	70	Nos.	Number of Fish farms

N.A.- उपलब्ध नाही / Not Available

आधार :- मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai

16. मत्स्यव्यवसाय / FISHERIES
तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 16.5
सागरी मत्स्योत्पादन / Marine Fish Production
(1999-2000)

(टनांत / in Tonnes)

अ. क्र. Sr.No (1)	जिल्हे (2)	उत्पादन Production (3)	Districts (2)
1	बृहन्मुंबई	153,898	Brihan Mumbai
2	ठाणे	90,209	Thane
3	रायगड	48,243	Raigad
4	रत्नागिरी	76,313	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	29,238	Sindhudurg
	एकूण	3,97,901	Total

आधार :- मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai

16. मत्स्यव्यवसाय / FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.6

प्रकारानुसार सागरी मत्स्योत्पादन
Varietywise Marine Fish Production

(1999-2000)

(उत्पादन में.टनात / Production in M.T.)

अनुक्रमांक Serial No.	मासकीचा प्रकार (2)	जिल्हा / District						एकूण Total (8)	Variety (2)
		बृहन्मुंबई Brihan Mumbai (3)	ठाणे Thane (4)	रायगड Raigad (5)	रत्नागिरी Ratnagiri (6)	सिंधुदुर्ग Sindhudurg (7)	(1)		
1	मुशी, पाकट, वागळी	3,940	2,431	818	963	312	8,464	Shark Rays	
2	वाम	1,058	506	5	39	64	1,672	Eels	
3	शिगाळा, शिंगटी	3,471	1,897	488	3,411	534	9,801	Cat fish	
4	कर्ली, दाताळी	460	869	173	477	517	2,496	Chirocentrus	
5	पेडवा, पेडी, मिलजी, तारली	351	-	1,486	8,060	1,938	11,835	Sardines	
6	भिगपाळा	49	140	180	110	-	479	Hilsa Hisha	
7	मांदेली	6,837	7,260	1,679	899	-	16,675	Anchoviolla	
8	कांटी	1,731	3,089	185	99	-	5,104	Turrisodes	
9	खवळी, पातुर्डी	-	-	238	1,964	569	2,771	Other Clupeida	
10	बोंविल	11,549	41,546	1,202	116	34	54,447	Harpodon Nehereuse	
11	करकरा, खजूरा	22	2	19	-	-	43	Perchas	
12	तांब	1,027	-	10	3	3	1,043	Red snapper	
13	दाढा, रावस	56	483	62	3	-	604	Polynomids	
14	घोळ, कोथ	3,175	1,169	46	42	26	4,458	Scieids	
15	बळा, चाकटी	15,262	1,836	1,272	5,599	6,580	30,549	Ribbon fish	
16	दोमा, घोडी	13,659	760	1,305	4,931	1,225	21,880	Otalithes Sp.	
17	खरबा, बांगडा	1,682	136	182	577	165	2,742	Caranx	
18	सरंगा	735	6,913	270	238	188	8,344	Pomfret	
19	हलवा	477	159	60	83	308	1,087	Black Pomfret	
20	बांगडा	7,572	110	1,133	20,708	2,711	32,234	Mackerals	
21	सुरमई, दागोळ, पलई	2,746	1,342	558	2,357	1,348	8,351	Seer fish	
22	गेदर, कुपा	2,687	23	344	794	950	4,798	Tunnies	
23	तेंडली	52	-	477	-	4	533	Bregmoers Meclilabhi	
24	लेप	1,165	7	302	2,589	749	4,812	Soles	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.6-contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
25	कोकरी, बाबी ढोके	3	-	4	83	407	497	Carangids smalis
26	खाप	21	-	378	829	1,321	2,549	Leignathus
27	चिराटी, राणे, बामणे	7,995	-	34	700	982	9,711	Upenaides Sp.
28	कोळंबी	20,987	2,955	3,692	3,932	921	32,487	Prawns
29	जवळा, करंदी	32,100	14,311	27,993	674	-	75,078	Shrimps
30	शेवड	108	157	117	9	6	397	Lobster
31	सौंदाळा	343	120	37	469	306	1,275	Lactarius
32	म्हाकूळ	6,755	136	199	1,704	994	9,788	Cuttle fish & sqjnds
33	इतर	5,823	1,852	3,295	13,851	6,076	30,901	Others
	एकूण	1,53,898	90,209	48,243	76,313	29,238	3,97,901	Total

आधार - मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai

16. मत्स्यव्यवसाय / FISHERIES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 16.7

निरनिराळ्या प्रकारच्या सागरी माशांच्या सरासरी घाऊक किंमती (वार्षिक)
Average Annual Wholesale (Boatside) Prices of Fish of Various Varieties
(1999-2000)

(प्रती टनाची किंमत रुपयात / In Rs. perTonnes)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	मासळीचा प्रकार (2)	जिल्हा / District							Variety (2)
		बृहन्मुंबई Brihan Mumbai (3)	ठाणे Thane (4)	रायगड Raigad (5)	रत्नागिरी Ratnigiri (6)	सिंधुदुर्ग Sindhudurg (7)	एकूण Total (8)		
1	मुशी, पाकट, वागळी	11,313	18,620	20,370	11,634	42,663	14,680	Shark Rays	
2	वाम	36,058	39,083	19,200	27,179	34,734	36,665	Eels	
3	शिगाळा, शिंगटी	11,766	21,301	15,740	18,105	21,066	16,522	Cat fish	
4	कर्ली, दाताळी	28,861	21,047	21,659	18,862	31,720	24,323	Chirocentrus	
5	पेडवा, पेडी, भिलजी, तारली	9,407	-	6,738	5,636	8,574	6,367	Sardines	
6	भिंगपाळा	30,571	28,707	36,050	25,455	-	30,910	Hilsa Hisha	
7	मांदेली	9,097	7,410	7,354	5,761	-	8,007	Anchoviolla	
8	कांटी	18,122	28,469	11,492	21,263	-	24,205	Trissocles	
9	खवळी, पातुडी	-	-	5,437	5,553	6,694	5,777	Other Clupeida	
10	बोंविल	9,212	7,495	9,441	8,310	10,294	7,905	Harpodon Netereus	
11	करकरा, खजूरा	24,091	50,000	37,368	-	-	31,163	Perchaes	
12	तांब	11,026	-	13,500	13,333	18,000	11,077	Red snapper	
13	दाढा, रावस	50,607	93,731	42,565	75,000	-	84,387	Polynoemids	
14	घोळ, कोथ	51,494	61,416	94,457	47,238	52,115	54,503	Sciaonids	
15	बळा, वाकटी	9,576	10,388	6,441	6,464	9,385	8,706	Ribbon fish	
16	ढोमा, घोडी	11,145	7,532	5,689	4,428	6,358	8,438	Otalithes Sp.	
17	खरबा, बागडा	13,334	16,603	13,088	10,513	11,848	12,796	Caranz	
18	सरंगा	1,66,411	111,694	114,470	119,580	102,447	1,16,621	Pomfrets	
19	हलवा	1,33,241	72,201	72,683	50,723	56,851	93,024	Black Pomfrets	
20	बांगडा	9,902	20,927	9,075	8,411	12,286	7,899	Mackerals	
21	सुरमई, दागोळ, पलई	56,905	46,151	42,204	41,989	48,037	48,553	Seer fish	
22	गेदर, कुपा	15,125	10,087	13,032	11,918	12,157	13,833	Tunnies	
23	तेंडली	10,827	-	7,124	-	11,000	7,514	Bregngoeres Neclilanbi	
24	लेप	18,449	7,714	4,172	3,839	4,569	7,516	Soles	

25	कोकरी, बाबी ढोके	10,524	-	5,759	8,030	6,827	7,091	Leiggnathus
26	खाप	11,333	-	4,500	6,036	5,314	5,465	Carangids smals
27	चिराटी, राणे, बामणे	6,616	-	6,500	6,263	6,086	6,537	Upenaides Sp.
28	कोळंबी	56,275	42,264	49,665	52,313	59,578	53,864	Prawns
29	जयळा, करंदी	7,428	9,051	4,579	8,125	-	6,681	Shrimps
30	शेवंड	3,22,169	3,96,433	3,32,906	2,96,667	3,33,333	3,54,456	Lobstores
31	साँदाळा	15,504	20,000	14,432	19,019	26,301	19,730	Lactarius
32	म्हाकूळ	35,569	13,383	24,101	29,745	32,935	33,746	Cuttle fish & sqinds
33	इतर	12,309	11,112	10,782	3,150	5,021	6,536	Miscellaneous
	भारित सरासरी	20,453	21,191	11,672	11,390	14,222	17,360	Total

आधार - मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई .

Source -- Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai

16. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.8

मासळीच्या प्रमुख प्रकाराच्या मत्स्योत्पादनाचा एकूण मत्स्योत्पादनाच्या मुल्यातील हिस्सा (टक्केवारी)

Percentage share of Prominent varieties in total valuation of Fish Production

(1999-2000)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	मासळीचा प्रकार (2)	जिल्हा / District						एकूण Total (8)	Variety (2)
		बृहन्मुंबई Brihan Mumbai (3)	ठाणे Thane (4)	रायगड Raigad (5)	रत्नागिरी Ratnigiri (6)	सिंधुदुर्ग Sindhudurg (7)			
1	मुरगी, पाकट	1.4	2.4	1.8	1.3	3.2	1.8	Elasmobranchs (Shark Rays)	
2	शिगाळा, शिंगटी	1.3	2.1	1.4	7.1	2.7	2.3	Cat fish	
3	कली, दाताळी	0.4	1.0	0.7	1.0	3.9	0.9	Chirocentrus	
4	पेडवा, पेडी, भिलजी, तारली	0.1	-	1.8	5.2	4.0	1.1	Sardines	
5	भिंगपाळा	-	0.2	1.2	0.3	-	0.2	Hilsa Hisha	
6	मांदेली	2.0	2.8	2.2	0.6	-	1.9	Anchoviella	
7	बोंविल	3.4	16.3	2.0	0.1	0.1	6.2	Harpodon neherus	
8	कांटी	1.0	4.6	0.4	0.2	-	1.8	Turrosodes	
9	घोळ, कोथ	5.2	3.8	0.8	0.2	0.3	3.5	Scienids	
10	ढोमा, घोडी	4.2	0.4	1.5	3.7	2.8	2.8	Otalithes Sp.	
11	बळा, वाकटी	5.4	0.7	1.3	2.9	10.1	3.7	Ribbon fish	
12	खरबा, बांगडा	0.7	0.1	0.4	0.7	0.5	0.5	Caranx	
13	सरंगा	3.9	40.4	5.5	3.3	4.6	14.1	Pomfret	
14	हलवा	2.0	0.6	0.8	0.5	4.2	1.5	Black Pomfret	
15	बांगडा	2.4	0.1	1.8	15.4	8.0	3.7	Mackerel	
16	सुरमई, दागोळ, फलई	5.0	3.2	4.2	11.4	15.6	5.9	Seer fish	
17	कोळंबी	37.5	6.5	33.6	23.7	13.2	25.3	Prawns	
18	जवळा, करंदी	7.6	6.8	22.8	0.6	-	7.3	Shrimps	
19	शेवंड	1.1	3.3	6.9	0.3	0.5	2.0	Lobster	
20	सौदाळा	0.2	0.1	0.1	1.0	1.9	0.4	Lactarius	
21	म्हाकूळ	7.6	0.1	0.9	5.8	7.9	4.8	Cuttle fish	
22	इतर	7.6	4.5	8.9	14.7	16.5	8.3	Others	
	एकूण	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	Total	
	एकूण किंमत (कोटी रुपये)	314.77	191.16	56.31	86.92	41.58	690.74	Total Value (Rs. in crore)	

आधार - मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source -- Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai

१७. सहकार

१७.१. कृषि व बिगर कृषि सहकारी पत संस्था, बहुउद्देशीय सहकारी संस्था, पणन संस्था, उत्पादन संस्था इत्यादी संस्थांची माहिती या विभागात दिली आहे.

१७.२. विविध सहकारी संस्थांची संख्या, सदस्य संख्या, खेळते भांडवल, स्थिर भांडवल, कर्ज, थकबाकी वगैरे माहिती या विभागात दिली आहे. "मालकीचे भांडवल" हे भरणा केलेले भांडवल दर्शविते. "कर्ज" या बाबीमध्ये ठराविक काळांमध्ये येणारी एकूण कर्ज, येणे कर्ज यांचा समावेश आहे. "खेळते भांडवल" मध्ये "भरणा केलेले" भांडवल, ठेवी, कर्ज यांचा समावेश आहे. "येणे कर्ज" यामध्ये कर्जाची येणे रक्कम, रोख पत, शिल्लकेपेक्षा अधिक काढलेली खरेदीची बिले व विक्रीची बिले यातील बाकी वगैरे माहितीचा समावेश आहे. "थकबाकी" मध्ये मुदतीअखेर प्रलंबित कर्ज आणि परतफेडीच्या मुदतवाढीची परवानगी प्राधिकृत अधिकाऱ्यांनी नाकारली आहे अशा रकमेचा किंवा हप्त्यांचा यात समावेश आहे.

17. CO-OPERATION

17.1. The information on Agricultural and Non-Agricultural Co-operative Credit Societies, multipurpose Co-operative Societies, Marketing Societies, Productive Societies etc., is presented in this section.

17.2 The information on number of various Co-operative societies, membership, working capital, fixed capital, loans advanced, overdues etc. is presented in this section. Owned capital shows the paid-up capital. Borrowing denotes the total borrowings outstanding at the end of the period. Working capital includes paid-up capital, deposits and borrowings. Loans outstanding includes outstandings in respect of loans, cash credits and overdrafts and the amount of outstanding bills purchased and discounted, Overdues refer to the amount of loans or instalments which was due for collection but which was not actually collected and for the repayment no extension has been granted by a competent authority.

17. सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.1

सर्व सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी / Selected Statistics of all Co-operative Societies

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	परिमाण Unit (3)	३० जून रोजी/As on 30th June								Item (2)
			1960-61 (4)	1970-71 (5)	1980-81 (6)	1990-91 (7)	1995-96 (8)	1997-98 (9)	1998-99 (10)	1999-00 (11)	
1	संस्था	संख्या/ No	31,565	42,603	60,747	1,04,620	1,39,089	1,40,858	1,46,641	1,52,745	Societies
2	सदस्य संख्या	लाख/ Lakh	42	86	148	270	358	398	398	413	Membership
3	भाग भांडवल	रु. कोटीत/ Rs. Crores	53	238	600	1,957	3,783	52.01	5,612	5,967	Share capital
4	स्वीय भांडवल	--"	73	345	1,207	3,935	7,823	10,572	11,724	13,713	Owned Funds
5	खेळते भांडवल	--"	326	1,490	5,210	24,713	50,439	70,765	79,705	1,08,302	Working Capital
6	लोकसंख्या	दशलक्ष/ Million	39.55	50.41	62.78	78.75	78.94	89.05	90.12	91.12	Population
7	दर लाख लोकसंख्येमागे संस्थांची संख्या	संख्या/ No	79.91	84.52	96.73	133	176	158	163	167	No. of Societies per Lakh of population
8	दर हजार लोकसंख्येमागे सर्व संस्थांच्या सभासदांची संख्या.	संख्या/ No	106.18	170.59	235.73	343	453	447	442	453	No. of members of all Societies per thousand inhabitants.
9	दर माणशी सरासरी खेळते भांडवल	रु./ Rs.	83	296	830	3,138	6,393	7,946	8,844	11,886	Average working capital per head of population

आधार.—सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

---

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.2

---

17. सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.2

प्रकारानुसार सहकारी संस्था व बँकांचे वर्गीकरण / Co-operative Societies and Banks classified by Types

(1999-2000)

अ. क्र.	जिल्हा	राज्य व मध्यवर्ती बँका संघ	महाराष्ट्र राज्य सहकारी भूविकास बँकेच्या जिल्हा शाखा	कृषि	बिगर कृषि	प्राथमिक सहकारी बँका	पणन संस्था	ऊस पुरवठा	दूध पुरवठा	District
Sr.No.		State and Central Banks Unions	District branches of Maharashtra State Co-operative Land Development Bank	Agriculture	Non-Agriculture	Primary Co-operative Banks	Marketing Societies	Sugarcane Supply	milk supply	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	मुंबई	..	..	4	2,945	95	2	..	14	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	..	..	4	2,945	95	2	..	14	Mumbai suburban
3	ठाणे	...	1	403	1,056	20	24	..	118	Thane
4	रायगड	...	1	368	389	10	36	..	83	Raigad
5	रत्नागिरी	...	1	382	236	5	18	..	205	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	...	1	225	135	2	36	..	127	Sindhudurg
7	नाशिक	...	1	1,003	1,001	49	100	..	591	Nasik
8	धुळे	...	1	727	527	18	83	..	942	Dhule
9	नंदुरबार	...	1	727	527	18	83	..	942	Nandurbar
10	जळगांव	...	1	879	619	23	179	..	..	Jalgaon
11	अहमदनगर	...	1	1,266	1,009	23	48	..	..	Ahmednagar
12	पुणे	...	1	1,177	1,953	62	46	..	..	Pune
13	सातारा	...	1	892	901	33	18	..	..	Satara
14	सांगली	...	1	601	1,324	32	39	..	..	Sangli
15	सोलापूर	...	2	1,056	1,032	42	38	..	..	Solapur
16	कोल्हापूर	...	1	1,520	2,453	61	51	1	..	Kolhapur
17	औरंगाबाद	...	1	698	551	18	18	..	..	Aurangabad
18	जालना	...	1	570	126	7	12	..	..	Jalna
19	परभणी	...	1	892	207	27	16	..	..	Parbhani
20	हिंगोली	...	1	892	207	27	16	..	..	Hingoli

21	बीड	...	1	1	715	305	15	84	--	--	Beed
22	नांदेड	...	--	1	1	894	244	10	18	--	Nanded
23	उस्मानाबाद	...	1	1	460	322	12	34	--	--	Osmanabad
24	लातूर	...	1	1	572	301	20	13	--	--	Latur
25	बुलढाणा	...	1	1	571	349	9	38	--	--	Buldhana
26	अकोला	...	1	1	837	329	10	19	--	--	Akola
27	वाशिम	...	1	1	680	337	13	19	--	--	Washim
28	अमरावती	...	1	1	596	209	4	14	--	--	Amravati
29	यवतमाळ	...	1	1	401	230	5	10	--	--	Yavatmal
30	वर्धा	...	1	1	596	735	18	14	--	--	Wardha
31	नागपूर	...	1	1	714	277	3	13	--	--	Nagpur
32	भंडारा	...	1	1	259	71	--	6	--	--	Bhandara
33	गोंदिया	...	1	1	229	4	13	--	--	--	Gondiya
34	चंद्रपूर	...	1	1	259	71	--	6	--	--	Chandrapur
35	गडचिरोली	...	1	1	259	71	--	6	--	--	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य			34	29	20,529	20,405	650	1,059	2	2,080	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.2-conted

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	विणकर संस्था Weavers Societies	ग्राहक संस्था Consumer Societies	गृहनिर्माण संस्था Housing Societies	शेती संस्था Farming Societies	स्त्रियांच्या संस्था Women Societies	इतर Others	एकूण Total	District
		(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
1	मुंबई								Mumbai
2	मुंबई उपनगर	12	683	15731	--	50	1214	20754	Mumbai suburban
3	ठाणे	47	248	11910	20	5	1411	15266	Thane
4	रायगड	2	117	2348	4	--	692	4050	Raigad
5	रत्नागिरी	4	76	209	--	--	294	1430	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	1	36	58	1	--	184	806	Sindhudurg
7	नाशिक	112	153	3583	11	--	2503	9107	Nasik
8	धुळे								Dhule
9	नंदुरबार	67	48	665	6	--	1199	4283	Nandurbar
10	जळगाव	8	82	629	1	--	2139	4560	Jalgaon
11	अहमदनगर	14	76	586	12	184	4840	8059	Ahmednagar
12	पुणे	4	287	7215	14	--	4979	15738	Pune
13	सातारा	20	107	606	9	--	2655	5242	Satara
14	सांगली	110	94	359	14	1	1998	4573	Sangli
15	सोलापूर	416	379	653	22	--	4496	8136	Solapur
16	कोल्हापूर	333	291	566	15	88	4244	9624	Kolhapur
17	औरंगाबाद	4	123	1321	--	11	1750	4495	Aurangabad
18	जालना	--	42	287	--	139	708	1892	Jalna
19	परभणी								Parbhani
20	हिंगोली	2	52	434	--	71	1007	2709	Hingoli
21	बीड	17	105	394	--	191	2680	4508	Beed
22	नांदेड	32	38	726	--	121	1400	3484	Nanded
23	उस्मानाबाद	10	37	321	3	--	1429	2629	Osmanabad
24	लातूर	2	60	414	--	--	1567	2950	Latur
25	बुलढाणा	6	34	195	--	--	527	1730	Buldhana

26	अकोला	13	38	399	--	--	685	2,331	Akola
27	वाशिम								Washim
28	अमरावती	51	83	541	5	--	679	2,409	Amravati
29	यवतमाळ		38	391	--	--	854	2,107	Yavatmal
30	वर्धा	8	59	144	1	--	579	1,438	Wardha
31	नागपूर	441	238	889	4	150	816	3,902	Nagpur
32	भंडारा								Bhandara
33	गोंदिया	25	48	148	--	38	1,021	2,288	Gondiya
34	चंद्रपूर	6	23	131	1	--	541	1,520	Chandrapur
35	गडचिरोली	3	7	38	--	7	333	725	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,770	3,702	61,891	143	1,066	49,424	1,52,746	Maharashtra State

आधार -सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source -Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. सहकार
तक्ता क्रमांक/
कृषि पत व बहुउद्देशीय संस्थांचे कार्य/
(1999-

अनु क्रमांक Serial No. (1)	जिल्हे (2)	संस्थांची संख्या No. of Societies (3)	सदस्यांची संख्या (हजारात) Membership (000) (4)	स्वीय भांडवल Owned Capital (5)	ठेवी Deposits (6)	कर्ज Borrowings (7)
1	मुंबई	4	2	2	0	1
2	मुंबई उपनगर					
3	ठाणे	402	230	1,060	68	705
4	रायगड	368	149	260	11	748
5	रत्नागिरी	382	239	828	71	1,557
6	सिंधुदुर्ग	225	137	689	20	1,319
7	नाशिक	1,003	513	12,056	332	37,309
8	धुळे	727	323	2,776	16	8,433
9	नंदुरबार					
10	जळगाव	879	405	8,458	225	21,256
11	अहमदनगर	1,266	719	12,616	305	45,142
12	पुणे	1,177	482	9,439	432	28,261
13	सातारा	892	501	5,566	36	11,425
14	सांगली	601	488	6,419	210	20,292
15	सोलापूर	1,056	458	9,347	172	38,065
16	कोल्हापूर	1,520	671	13,790	4,172	27,345
17	औरंगाबाद	698	327	2,002	0	29,186
18	जालना	570	272	1,085	66	7,390
19	परभणी	892	376	2,989	379	15,723
20	हिंगोली					
21	बीड	715	379	1,311	105	9,672
22	नांदेड	894	384	2,035	108	2,500
23	उस्मानाबाद	460	265	2,175	121	17,770
24	लातूर	572	315	1,673	0	13,712
25	बुलढाणा	571	304	1,574	33	9,646
26	अकोला	837	372	1,269	115	10,079
27	वाशिम					
28	अमरावती	680	326	1,934	301	13,958
29	यवतमाळ	596	324	1,995	251	10,826
30	वर्धा	401	150	781	14	6,252
31	नागपूर	596	214	985	34	7,814
32	भंडारा	714	285	1,499	103	8,598
33	गोंदिया					
34	चंद्रपूर	571	203	1,493	125	5,104
35	गडचिरोली	259	102	306	40	1,655
महाराष्ट्र राज्य		20,528	9,915	1,08,412	7,865	4,11,743

आधार :- सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source :- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

CO-OPERATION

TABLE No. 17.3

Operation of Agricultural credit and multipurpose Societies
2000)

(रकम लाख रुपयांत/Amt. in Lakh Rs.)

खेळते भांडवल Working Capital (8)	नवीन कर्ज Fresh Advances (9)	कर्ज वसुली Recoveries (10)	येणे कर्ज Loans Outstanding (11)	थकबाकी Overdues (12)	District (2)
3	0	0	0	0	{ Mumbai Mumbai Suburban
1,557	999	996	663	829	Thane
1,031	482	301	716	395	Raigad
2,938	1,129	691	1,888	770	Ratnagiri
2,247	888	791	1,473	856	Sindhudurg
53,123	28,764	21,235	42,361	13,540	Nasik
12,048	5,469	4,843	7,289	5,508	{ Dhule Nandurbar
29,077	19,190	15,808	21,472	12,830	Jalgaon
66,005	26,223	18,904	45,482	12,959	Ahmednagar
41,212	22,935	12,983	34,010	9,545	Pune
18,612	12,726	11,485	13,858	5,971	Satara
28,284	24,173	21,229	21,981	3,614	Sangli
48,206	29,264	18,467	40,630	8,037	Solapur
49,713	29,141	21,562	35,263	2,938	Kolhapur
30,834	15,267	15,439	12,793	3,488	Aurangabad
8,621	3,039	2,644	6,643	3,335	Jalna
20,479	7,161	6,992	13,051	7,915	{ Parbhani Hingoli
12,791	4,663	3,508	8,086	4,940	Beed
22,335	14,319	10,219	16,916	2,627	Nanded
20,649	12,884	8,380	17,065	4,922	Osmanabad
16,061	10,673	7,425	14,341	7,954	Latur
10,055	5,813	5,686	6,777	2,917	Buldhana
12,950	6,122	5,036	10,986	2,996	{ Akola Washim
16,193	4,209	4,292	11,084	6,618	Amravati
11,626	4,925	4,919	6,419	3,651	Yavatmal
6,960	2,423	2,043	5,319	3,199	Wardha
10,392	4,248	3,210	7,350	3,641	Nagpur
10,967	1,974	1,194	7,874	3,217	{ Bhandara Gondiya
7,984	3,050	2,356	4,940	3,310	Chandrapur
2,367	497	378	1,364	1,067	Gadchiroli
5,75,320	3,02,650	2,33,016	4,18,094	1,43,589	Maharashtra State

17. सहकार
तक्ता क्रमांक/
बिगर कृषि पत संस्थांचे व्यवहार/
(1999)

अनु क्रमांक Serial No. (1)	जिल्हे (2)	संस्थांची संख्या No. of Societies (3)	सदस्यांची संख्या (हजारत) Membership (000) (4)	स्वीय भांडवल Owned Capital (5)	ठेवी Deposits (6)	कर्ज Borrowings (7)
1	मुंबई	3,040	6046	44,405	13,31,809	11,322
2	मुंबई उपनगर					
3	ठाणे	1,079	734	42,258	2,27,021	2,586
4	रायगड	399	302	9,043	45,809	5,627
5	रत्नागिरी	241	204	5,271	16,241	4,296
6	सिंधुदुर्ग	137	100	2,301	8,140	1,971
7	नाशिक	1,050	852	32,614	1,65,217	6,367
8	धुळे	545	340	14,470	67,066	4,686
9	नंदुरबार					
10	जळगांव	642	630	15,997	86,511	2,681
11	अहमदनगर	1,032	635	25,064	1,11,734	8,530
12	पुणे	2,015	1,651	149,674	7,57,990	33,563
13	सातारा	934	645	15,831	1,29,535	3,358
14	सांगली	1,356	753	45,437	1,60,906	9,164
15	सोलापूर	1,074	455	21,783	1,09,372	9,450
16	कोल्हापूर	2,514	1,640	30,612	2,46,733	20,146
17	औरंगाबाद	569	173	5,856	17,313	14,913
18	जालना	133	64	1,680	5,314	147
19	परभणी	234	122	3,479	23,033	3,147
20	हिंगोली					
21	बीड	320	123	3,592	30,997	2,436
22	नांदेड	254	91	1,863	8,928	2,453
23	उस्मानाबाद	334	127	4,791	22,210	4,214
24	लातूर	321	104	3,135	6,949	3,498
25	बुलढाणा	358	597	6,744	65,715	4,241
26	अकोला	339	192	7,154	75,427	3,407
27	वाशिम					
28	अमरावती	350	149	5,396	29,820	1,444
29	यवतमाळ	213	97	2,995	23,366	1,274
30	वर्धा	235	91	1,704	14,127	747
31	नागपूर	753	630	16,056	62,175	2,539
32	भंडारा	280	135	11,515	21,759	2,102
33	गोंदिया					
34	चंद्रपूर	233	120	5,675	9,520	1,414
35	गडचिरोली	71	18	614	917	229
महाराष्ट्र राज्य		21,055	17,820	5,37,009	38,81,654	1,71,952

आधार :- सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source :- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

CO-OPERATION

TABLE No. 17.4

Operations of Non-Agricultural credit Societies

-2000)

(रकम लाख रुपयांत /Amt. in Lakh Rs)

खेळते भांडवल Working Capital (8)	एकूण रुंतवणूक Total Investment (9)	नवीन कर्ज Fresh Advances (10)	कर्ज वसुली Recoveries (11)	येणे कर्ज Loans Outstanding (12)	थकबाकी Overdues (13)	District (2)
3,57,421	463,673	2,34,322	2,33,151	2,20,850	11,568	{ Mumbai Mumbai Suburban
4,12,123	1,25,142	77,250	38,575	1,47,031	30,066	Thane
66,537	7,550	44,123	33,974	43,126	3,754	Raigad
28,549	1,601	23,454	19,358	20,431	892	Ratnagiri
13,317	1,139	10,760	8,182	1,20,221	521	Sindhudurg
2,23,407	24,496	2,67,133	2,39,717	12,33,284	11,153	Nasik
87,274	4,075	1,21,390	1,14,585	56,202	3,228	{ Dhule Nandurbar
1,17,954	16,165	89,279	82,558	69,406	8,459	Jalgaon
1,56,670	15,105	2,30,995	2,11,505	1,01,340	9,545	Ahmednagar
9,95,306	2,62,723	3,96,090	2,10,764	6,26,313	16,772	Pune
1,57,146	17,476	1,16,719	93,683	99,777	5,734	Satara
2,35,297	49,208	1,18,551	1,00,931	1,30,859	7,371	Sangli
1,48,252	13,043	79,900	49,697	96,753	6,644	Solapur
2,73,458	17,435	1,44,283	1,25,774	2,03,716	9,610	Kolhapur
41,249	1,049	29,078	23,193	37,390	10,708	Aurangabad
8,065	1,194	5,256	4,066	6,434	541	Jalna
28,990	2,794	22,044	22,044	20,199	3,974	{ Parbhani Hingoli
27,972	6,855	17,842	17,592	19,495	1,456	Beed
14,325	1,906	6,336	6,336	9,360	1,526	Nanded
30,116	2,821	44,615	44,615	18,555	1,606	Osmanabad
18,428	1,551	6,200	5,612	10,209	2,282	Latur
85,669	14,556	2,17,801	2,00,111	51,526	2,813	Buldhana
90,495	8,820	8,52,806	10,55,483	56,471	2,821	{ Akola Washim
51,495	15,551	24,497	19,976	19,568	2,028	Amravati
29,969	5,401	13,328	9,442	19,304	1,373	Yavatmal
18,716	1,508	9,560	6,365	11,653	866	Wardha
72,289	14,854	53,607	61,477	40,588	2,817	Nagpur
37,834	7,601	16,990	13,757	13,879	1,783	{ Bhandara Gondiya
18,559	1,667	8,528	7,108	12,980	609	Chandrapur
2,157	173	938	728	1,549	372	Gadchiroli
38,49,039	6,89,832	32,83,675	30,60,359	22,98,469	1,62,892	Maharashtra State

17. सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.5

सहकार व भूविकास बँकेची निवडक सांख्यिकी

Selected Statistics of State Co-operative Land Development Bank

(रुपये लाखात / Rs. in lakh)

वर्ष Year	बँका (संख्या) Banks (No.)	सदस्य (लाखात) Membership (lakhs)	भाग भांडवल Share Capital		स्वीय भांडवल Owned funds	खेळते भांडवल Working Capital	वर्षात दिलेले कर्ज Loans advanced during the year including [N.C.D.C.]	कर्ज विमोचन Debt Redemption	लघु सिंचन Minor Irrigation
			शासकीय Held by Govt.	इतर Held by Others					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1960-61	27	1.27	--	30.00	35.00	472.00	204.00	N.A.	N. .A.
1970-71	26	6.10	--	1,576.00	1,876.00	13,316.00	1,786.00	N.A.	N. .A.
1980-81	26	N.A.	603.00	2,665.07	7,660.63	32,650.53	5,417.02	3,920.05	3,906.00
1990-91	29	10.21	493.00	4,943.00	14,109.00	83,710.00	12,438.00	5,763.00	2,165.21
1995-96	1	11.57	493.00	8,123.48	29,980.00	1,28,042.00	14,689.00	6,381.00	1,675.00
1996-97	1	11.76	493.00	9,070.50	33,990.00	1,40,274.00	16,577.00	6,337.00	1,703.00
1997-98	337	11.93	493.00	9,494.93	44,442.98	1,45,447.04	10,054.24	10,018.43	2,890.90
1998-99	337	11.90	493.00	9,370.19	54,743.88	1,45,020.74	3,961.79	78.72	448.30
1999-00	337	11.84	493.00	8,912.49	64,803.45	1,42,317.86	609.16	6,451.19	46.61

टॅक्टर खरेदीकरिता Purchase of Tractor	उपसा सिंचन Lift Irrigation	इतर जमिनीची सुधारणा Other land Improvement	या वर्षाची कर्ज वसुली Loans recovered during the year	थकबाकी Overdues	(*)नफा दाखविणाऱ्या बँका No. of Banks showing profit	नपयाची रक्कम Amount of profit	तोटा दाखविणाऱ्या बँका Bank showing loss	तोटाचा रक्कम Amount of loss
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)
NA	NA	NA	NA	26.00	18	2.00	9	1.00
NA	NA	NA	807.00	920.00	2	4.00	24	231.00
907.50	145.00	100.00	2,942.25	5,232.68	--	64.73	--	--
3,013.77	2,833.71	4.54	7,369.00	7,174.00	1	890.00	--	--
5,923.00	2,650.00	4,438.00	17,627.00	21,368.00	--	--	1	3,923.00
7,757.00	2,909.00	4,207.00	20,801.00	24,792.00	--	--	1	4,228.00
3,933.84	1,748.54	1.53	21,008.15	29,329.70	--	--	1	10,227.68
1,183.55	914.89	--	8,514.37	19,602.19	--	--	1	11,162.66
26.39	319.59	--	8,461.78	21,592.40	--	--	1	(-)11,653.38

N.A.- उपलब्ध नाही / Not available

टिप्पणी :- ही एकच बँक असल्याने बँकेच्या शाखा व जिल्हावर नफा व तोटा १९७०-७१ नंतर काढला नाही

*Note.-This bank is having an Unitary structure and hence Branch and Districtwise profit and Loss is not worked out after 1970-71

आधार :-महाराष्ट्र राज्य कृषि व ग्रामीण विकास बँक लि., मुंबई

Source.-The Maharashtra State Co-operative land Development Bank Ltd., Mumbai

17. सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.8

मध्यवर्ती सहकारी बँकांची निवडक सांख्यिकी

Selected Statistics of Central Co-operative Banks

(रुपये लाखांत / Rs. in lakh)

वर्ष (३० जून रोजी) Year (As on 30th June)	बँका (संख्या) Banks (No.)	शाखा (संख्या) Branches (No.)	सदस्य (संख्या हजारात) Membership (No.000)	भाग भांडवल Share Capital		स्वीय भांडवल Owned funds	खेळते भांडवल Working Capital	ठेवी Deposits	येण कर्ज Borrowings outstanding
				शासकीय Held by Govt. (5)	इतर Held by Others (6)				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1960-61	35	NA	57	199	454	820	6,093	2,647	2,465
1970-71	25	867	55	669	1,846	3,474	23,637	11,323	8,055
1980-81	26	1,703	62	806	3,757	10,206	83,526	58,814	9,355
1990-91	1	43	26	--	2,816	28,922	3,10,125	2,09,362	61,636
1995-96	30	3,603	97	858	32,796	84,063	10,34,666	7,19,145	1,59,191
1996-97	30	3,594	99	853	35,988	1,26,647	11,77,884	8,71,727	1,24,914
1997-98	30	3,775	103	664	37,312	1,46,543	14,02,343	8,92,424	2,03,430
1998-99	30	3,650	103	785	46,000	1,79,543	16,97,059	12,79,459	2,38,119
1999-00	30	3,657	105	787	56,557	2,07,961	20,86,259	15,23,163	3,29,967

वर्षभरात दिलेली कर्जे Loans advanced during the year (11)	वर्षअखेरचे येणे कर्जे Loans outstanding at the end of the year (12)	येणे रक्कमेच्या थकबाकीची टक्केवारी Overdues as average outstanding (13)	नफा झालेल्या बँका (संख्या) No. of Banks showing Profit (14)	नफा Profit (15)	तोटा झालेल्या बँका (संख्या) No. of Banks showing loss (16)	तोटा Loss (17)
9,471	4,361	93.12	33	49	2	0.41
37,072	7,210	71.14	25	140	--	--
1,83,104	47,994	15.91	26	376	--	--
2,13,016	2,17,314	29.44	1	686	--	--
10,65,871	6,20,332	22.14	27	5,962	3	709.34
11,13,675	6,18,886	1,45,933.00	13	3,957	17	20,816.99
11,53,770	6,69,138	22.80	19	5,412	11	6,666.00
14,20,402	8,35,451	20.30	22	13,733	8	10,607.00
17,72,421	11,04,149	18.10	22	9,701	8	10,100.00

N.A.- उपलब्ध नाही / Not available

आधार :-सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.-Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.7

राज्य शिखर सहकारी पणन संघाची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Apex State Marketing Federation

(रुपये लाखात / Rs. in lakh)
वाटप केलेल्या

वर्ष (३० जून रोजी) Year (As on 30th June)	सदस्य संख्या Membership (No.)	शासनाचा भाग Share held by Govt.	इतर भांडवल Capital held by others	स्वीय भांडवल Owned funds	खेळते भांडवल Working capital	उत्पादन (टनात) Production (Tonnes)	उत्पादित मालाची किंमत Value of productions produced	धंद्याची उलाढाल Business turnover	विक्री केलेल्या शेतमालाची किंमत Value of Agriculture produce marketed	वाटप केलेल्या बियाणांची किंमत Value of Seed distributed	वाटप केलेल्या खतांची किंमत value of fertilizer distributed	उपभोग्य वस्तुंची किंमत Value of consumer goods distributed	नफा Profit
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1960-61	700	8	5	14	74	NA	622	1,223	1,223	NA	NIL	NIL	NIL
1970-71	800	122	33	254	1,741	NA	4,143	5,064	3,845	645	35	487	24
1980-81	1,200	707	64	1,618	9,553	NA	25,227	39,720	2,679	NIL	8,906	NIL	112
1990-91	3,691	1,446	51	3,626	13,565	NA	22,388	27,709	4,515	NIL	17,101	5,110	1
1995-96	5,280	861	50	4,296	24,403	NA	NIL	37,292	481	NIL	32,209	4,231	105
1996-97	5,600	861	52	4,376	15,489	NA	36,480	36,991	414	NIL	32,211	3,890	30
1997-98	58	1,235	1,292	4,884	17,775	NA	NA	72,117	729	NIL	33,466	3,606	32
1998-99	861	1,235	1,289	5,138	3,777	NA	NA	39,500	759	NIL	34,537	3,733	93
1999-00	875	1,235	1,293	4,483	3,532	NA	NA	46,700	6,644	NIL	36,216	3,374	64

टीप - N. A. - Not Available / उपलब्ध नाही

आधार--सहकार आयुक्त व निबंधक सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.--Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.8

मध्यवर्ती ग्राहक भांडारांची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Central Consumers Stores

(रुपये लाखात / Rs in lakh)

वर्ष (३० जून रोजी) Year (As on 30th June) (1)	संस्था (संख्या) Societies (No.) (2)	सदस्य संख्या (हजारात) Membership (000) (3)	स्वीय भांडवल Owned funds (4)	भाग भांडवल Share Capital		खेळते भांडवल Working capital (7)	विक्रीची किंमत Value of sales (8)	नफा झालेली भांडारे Stores showing Profits (No.) (9)		तोटा झालेली भांडारे Stores showing loss (No.) (11)		तोटा Loss (12)
				शासकीय Held by Govt. (5)	इतर Held by others (6)			नफा Profit (10)	तोटा Stores showing loss (No.) (11)			
1960-61	1	0.2	3	--	3	7	187	--	--	1	--	
1970-71	43	135	195	97	36	463	3,031	28	9	15	17	
1980-81	75	123	423	150	149	1,100	6,396	45	16	17	25	
1990-91	114	292	1,050	246	297	2,498	13,389	69	50	34	52	
1995-96	131	392	1,820	261	785	6,618	36,683	99	836	32	41	
1996-97	134	368	1,824	297	636	7,798	35,676	94	880	26	77	
1997-98	132	363	1,854	287	667	7,588	36,868	82	868	46	84	
1998-99	144	365	1,988	320	720	8,023	41,087	90	940	40	69	
1999-00	145	376	2,467	470	105	11,562	46,645	100	1,091	45	136	

आधार :- सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source - Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. ग्राम विकास व सहकार / Rural Development and Co-operation

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.9

मजूर सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Labour Contract Societies

(रुपये लाखात / Rs. in lakh)

वर्ष (३० जून रोजी) Year (As on 30th June) (1)	संस्था (संख्या) Societies (No.) (2)	सदस्य संख्या (हजारात) Membership (000) (3)	स्वीय भांडवल Owned funds (4)	खेळते भांडवल Working capital (5)	केलेल्या कामाची किंमत Value of work done (6)	नफा झालेल्या संस्था Stores showing Profits (No.) (7)		तोटा झालेल्या संस्था Stores showing loss (No.) (9)		तोटा Loss (10)
						नफा Profit (8)	तोटा Stores showing loss (No.) (9)			
1960-61	371	17	8	45	NA	121	2	140	1	
1970-71	1,115	52	67	140	412	439	NA	NA	NA	
1980-81	3,334	175	193	2,154	3,578	1,539	54	1,285	27	
1990-91	4,434	220	418	5,875	12,980	2,355	156	1,557	71	
1995-96	6,532	408	1,720	11,784	40,380	3,872	1,046	2,350	158	
1996-97	6,646	412	1,199	10,163	32,184	3,988	622	2,387	253	
1997-98	6,687	436	882	10,226	37,727	3,910	569	2,682	263	
1998-99	7,099	465	1,248	11,757	39,366	4,138	670	2,749	980	
1999-00	7,391	468	1,243	11,683	45,495	4,457	721	2,755	174	

टोप - N. A.-उपलब्ध नाही / Not available

आधार :- सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source - Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.10

प्राथमिक गृहनिर्माण सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Primary Housing Co-operative Societies

(रुपये लाखात / Rs. in lakh)

वर्ष (३० जून रोजी) Year (As on 30th June)	संस्था संख्या Societies (No.)	सदस्य संख्या (हजारात) Membership (000)	स्वीय भांडवल Owned funds	खेळते भांडवल Working capital	वर्ष अखेरीस बांधलेली घरे (संख्या) House Construrcted at the end of the year (No.)	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in Profits (No.)	नफा Profit	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Stores showing loss (No.)	तोटा Loss
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1960-61	1,495	77	538	2,504	32	696	6	442	4
1970-71	7,425	291	1,527	13,143	54	3,138	39	2,693	27
1980-81	15,640	532	3,206	35,081	107	7,342	155	5,291	62
1990-91	33,914	1,141	11,602	1,34,065	5,56,516	16,907	1,024	9,245	702
1995-96	44,150	1,614	11,098	3,91,507	8,94,122	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
1996-97	44,404	1,709	12,169	4,00,047	9,61,122	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
1997-98	46,386	1,747	12,084	4,11,755	N.A.	N.A.	39432	N.A.	N.A.
1998-99	48,560	1,797	15,404	4,35,001	2,75,090	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
1999-00	50,248	1,822	17,871	4,73,269	2,99,999	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.

टीप :- N. A.-उपलब्ध नाही / Not available

आधार :-सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.-Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.11

दुग्धशाळा व दूध पुरवठा सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Dairy and Milk Supply Co-operative Societies

(रुपये लाखांत / Rs. in lakh)

वर्ष (३० जून रोजी) Year (As on 30th June) (1)	संस्था (संख्या) Societies (No.) (2)	सदस्य संख्या (हजारात) Membership (000) (3)	स्वीय भांडवल Owned funds (4)	खेळते भांडवल Working capital (5)	दूध व दुधाच्या पदार्थांचे उत्पन्न Milk and Milk Product (6)	दूध व दुधाच्या पदार्थांची विक्री Milk and Milk Sold (7)	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in Profits (No.) (8)	नफा Profit (9)	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in loss (No.) (10)	तोटा Loss (11)
1980-81	431	16	12	26	67	69	156	2	133	-
1970-71	2,021	126	78	314	810	841	833	13	691	5
1980-81	7,819	703	598	1,992	8,531	9,132	4,091	197	2,023	26
1990-91	14,355	1,268	10,186	35,613	55,227	65,057	6,798	1,043	3,136	508
1995-96	20,899	1,533	20,898	51,162	1,46,205	1,74,464	9,465	1,601	10,573	2,244
1996-97	20,147	1,623	23,400	41,914	3,03,356	2,76,654	9,085	1,290	11,062	442
1997-98	21,129	1,818	21,716	41,123	1,23,005	1,29,579	9,873	1,132	11,256	4,883
1998-99	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
1999-00	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.

आधार :-सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.-Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. ग्राम विकास व सहकार / Rural Development and Co-operation

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.12

महाराष्ट्रातील महिला सहकारी संस्थांची वर्षानिहाय निवडक सांख्यिकी
Yearwise Selected Statistics of Women Co-operative Societies in the State

(रुपये लाखांत / Rs. in lakh)

वर्ष Year (1)	संस्था (संख्या) Societies (No.) (2)	सदस्य संख्या (हजारात) Member- ship (3)	भाग भांडवल Share Capital (000) (4)	स्वीय भांडवल Owned Capital (5)	खेळते भांडवल Working Capital (6)	चालू वर्षी दिलेली कर्जे Loans advanced during the year (7)	वर्ष अखेरीस थकबाकी राहिलेली कर्जे Loans outstanding at the end of the year (8)	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in Profit (No.) (9)	नफा Profit (10)	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in loss (No.) (11)	तोटा Loss (12)
1985-86	500	88	150	204	871	N.A.	303	179	17	224	85
1990-91	1,148	217	497	911	7,120	--	3,767	427	210	430	44
1995-96	1,054	92	216	340	4,219	64	283	301	44	405	290
1996-97	841	36	144	223	1,929	2	43	445	44	396	71
1997-98	866	26,512	144	223	1,943	3	46	427	50	439	76
1998-99	1,102	134	1,209	1,411	1,944	9	450	553	115	549	87
1999-00	1,056	130	169	250	1,522	4	48	438	52	468	81

टिप - N. A.- उपलब्ध नाही / Not available

आधार :-सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.-Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.13

औद्योगिक सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Industrial Co-operative Societies

(रुपये लाखात / Rs. in lakh)

वर्ष Year (३० जून रोजी) (As on 30th June)	संस्था (संख्या) Societies (No.)	सदस्य संख्या (हजारात) Membership (000.)	भाग भांडवल Share capital	स्वीय भांडवल Owned capital	खेळते भांडवल Working capital	ठेवी Deposits	उत्पादित मालाची किंमत value of goods produced	विक्री केलेल्या मालाची किंमत Value of goods sold	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in profit (No.)	नफा Profit	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in loss (No.)	तोटा Loss
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1960-61	1,968	72	83	107	289	NA	329	385	541	10	791	10
1970-71	1,729	83	228	318	772	15	98	590	442	38	450	12
1980-81	1,827	225	718	1,096	2,884	111	1,456	2,069	821	65	463	59
1990-91	4,911	292	1,496	85	7,648	211	722	745	1,980	223	1,794	216
1995-96	7,575	516	2,526	3,145	10,428	245	2,662	627	2,014	281	4,701	169
1996-97	5,789	555	1,868	2,564	9,512	255	3,060	1,557	2,495	250	3,298	190
1997-98	5,930	660	1,992	2,729	10,997	317	4,443	1,584	2,631	269	3,296	235
1998-99	6,182	661	2,344	3,289	11,920	316	4,558	1,714	2,682	364	3,500	250
1999-00	6,218	670	2,362	3,310	11,434	288	3,516	1,038	2,924	267	2,693	220

टिप :- N.A.- उपलब्ध नाही / Not Available

आधार.-सहकार आयुक्त व निबंधक सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.--Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

---

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.14

---

17. सहकार /
तक्ता क्रमांक /
कृषि व बिगर कृषि पत शिखर आणि मध्यवर्ती संस्थांचे व्यवहार /
(1999-

अनुक्रमांक Serial No (1)	जिल्हा (2)	बँकाची संख्या No of Banks (3)	सदस्य संख्या / Membership (Nos)			स्वीय भांडवल Owned funds (7)	एकूण ठेवी Total deposits (8)	कर्ज Borrowings (9)
			संस्थेतील Societies (4)	व्यक्तीगत Individuals (5)	नाममात्र Nominal (6)			
1	मुंबई	4	25,296	11,86,430	--	2,09,882	10,16,198	3,52,040
2	मुंबई उपनगर							
3	ठाणे	1	3,384	158	--	13,459	72,410	36
4	रायगड	1	1,495	669	--	2,373	25,931	3,817
5	रत्नागिरी	1	1,080	174	--	3,139	22,046	72
6	सिंधुदुर्ग	1	681	92	--	2,452	22,024	42
7	भास्कर	1	5,675	1,794	--	9,998	83,181	10,804
8	धुळे	1	3,502	1	--	13,148	32,954	4,289
9	नंदुराशर							
10	जळगाव	1	4,087	2,628	--	20,808	80,109	13,880
11	अहमदनगर	1	4,863	1,575	--	11,608	1,04,198	9,056
12	पुणे	1	7,526	2,941	--	12,942	1,74,240	8,644
13	सातारा	1	2,862	247	--	7,204	83,136	83,136
14	सांगली	1	3,085	364	--	9,430	68,795	7,277
15	सांगलीपूर	2	4,943	3,028	--	9,008	76,906	73,761
16	काठ्हापूर	1	7,143	719	--	8,525	1,04,676	31,079
17	औरंगाबाद	1	1,497	68	--	6,173	37,388	15,225
18	जालना	1	1,299	1	--	3,204	3,329	7,433
19	परभणी	1	2,329	4	--	8,943	20,800	8,531
20	हिंगोली							
21	बीड	1	2,056	187	--	5,293	13,873	5,364
22	नांदेड	1	2,360	114	--	6,080	34,835	11,410
23	इस्लामाबाद	1	1,963	1	--	4,628	22,609	14,552
24	नासूर	1	1,416	0	--	5,011	27,979	7,856
25	बुलढाणा	1	1,289	1,348	--	5,160	32,825	2,178
26	अकोला	1	1,356	1,107	--	4,093	35,939	1,999
27	वाशिम							
28	अमरावती	1	1,518	1,383	--	4,617	23,829	3,050
29	यवतभाळ	1	1,180	1,189	--	6,027	25,827	745
30	वर्धा	1	683	92	--	1,419	12,039	1,954
31	नागपूर	1	2,437	163	--	4,554	35,337	1,288
32	भंडारा	1	1,654	103	--	2,718	19,527	1,463
33	गोंदिया							
34	चंद्रपूर	1	1,237	440	--	2,370	20,912	636
35	गडचिरोली	1	509	32	--	1,166	7,490	116
महाराष्ट्र राज्य		34	1,00,405	12,07,052	--	4,05,432	23,41,342	6,81,733

CO-OPERATION

TABLE No. 17.14

Operations of Agricultural and Non-Agricultural Credit Apex and Central Institutions
2000)

खेळते Working capital (10)	एकूण गुंतवणूक Total investment (11)	नवीन कर्जे Fresh advances (12)	कर्ज वसूली Loan recovery (13)	पेणे कर्जे Loans outstanding		थकबाकी Overdues		District (2)
				संस्था Societies (14)	व्यक्तीगत Individuals (15)	कर्जे Loans (16)	नूतनीकरण न केलेल्या पतकर्जांचा अधिकर्ष Unrenewed cash credit overdues (17)	
15,59,285	468,379	2,05,160	2,12,564	7,04,323	1,13,196	57,303	6,708	{ Mumbai Mumbai suburban
90,953	65,685	38,606	6,806	12,690	4,963	1,288	21	Thane
32,855	6,190	23,580	6,035	7,124	15,985	1,346	312	Raigad
26,320	11,397	13,585	6,650	5,278	6,232	1,016	374	Ratnagiri
25,571	7,543	14,379	6,841	8,832	6,658	1,106	369	Sindhudurg
1,08,734	29,472	55,924	7,482	61,097	5,093	7,350	1,885	Nashik
42,463	7,875	40,596	3,588	22,446	481	8,725	1,568	{ Dhule Nandurbar
1,16,978	25,759	1,94,491	9,536	58,365	5,136	18,862	2,009	Jalgaon
1,40,409	32,274	77,452	19,738	95,779	4,401	10,278	1,765	Ahmednagar
2,03,574	17,778	90,905	30,127	76,905	5,594	6,335	223	Pune
99,271	4,348	56,975	6,845	4,72,591	4,710	1,274	245	Satara
88,235	494	1,47,540	14,721	60,213	4,221	4,918	1,942	Sangli
99,486	21,842	1,23,368	20,722	64,603	2,862	9,795	603	Solapur
1,49,613	152	2,95,615	20,547	1,11,937	997	1,455	2,188	Kolhapur
66,430	10,682	45,195	5,290	40,940	4,255	11,241	1,755	Aurangabad
12,599	1,625	4,978	2,195	8,277	729	5,517	440	Jalna
35,703	4,821	54,206	8,933	23,556	618	10,920	2,074	{ Parbhani Hingoli
27,174	240	25,075	3,037	15,594	2,290	6,452	917	Beed
58,005	6,475	17,619	13,242	37,366	2,913	14,085	1,219	Nanded
46,490	27	47,627	7,833	33,583	638	5,046	533	Osmanabad
45,943	4,813	1,07,937	8,156	30,251	1,748	6,074	719	Latur
41,440	10,907	48,035	8,607	19,667	1,862	617	620	Buldhana
43,680	12,932	1,36,262	19,640	21,200	2,744	5,167	216	{ Akola Washim
37,595	440	39,142	41,520	20,476	439	9,222	721	Amravati
34,202	4,597	12,314	2,967	15,468	684	7,607	203	Yavatmal
16,525	83	11,567	5,664	9,425	1,041	4,220	61	Wardha
44,902	8,563	59,340	11,798	26,494	3,802	5,861	297	Nagpur
27,243	114	7,938	2,839	11,021	2,242	6,444	33	{ Bhandara Gondia
92,121	151	11,488	1,318	9,546	4,885	3,764	64	Chandrapur
9,365	3,578	4,432	504	214	2,296	1,504	0	Gadchiroli
34,23,164	7,69,236	20,11,351	5,15,745	20,85,265	2,13,716	2,34,792	30,084	Maharashtra State

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. सहकार /
तक्ता क्रमांक /
सहकारी पणन संस्थांचे व्यवहार /
(1999-

अनुक्रमांक Serial No	जिल्हा	संस्थांची संख्या No of Societies	सदस्य संख्या (हजारात) Membership (000)	स्वीय भांडवल Owned Capital	इतर कर्जे Other Borrowings	खेळते भांडवल Working Capital	नवीन कर्जे Fresh advances	कर्जे वसुली Loans recoveries	टंच कर्जे Loans Outstanding
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुंबई	2	0	0	0	0	0	0	0
2	मुंबई उपनगर								
3	टाणे	24	5	154	58	194	0	0	0
4	रायगड	36	10	78	60	270	0	0	0
5	रत्नागिरी	18	9	221	105	385	0	0	0
6	सिंधुदुर्ग	36	14	478	127	879	0	0	43
7	नाशिक	100	71	1,019	888	3,076	0	0	334
8	धुळे	83	52	381	80	1,203	0	413	4
9	नंदुरबार								
10	जळगाव	179	123	1,467	400	3,700	1,679	2,918	596
11	अहमदनगर	48	31	667	319	1,722	20	21	306
12	पुणे	46	26	754	1,593	3,979	0	0	0
13	सातारा	18	28	575	255	1,824	0	0	54
14	सांगली	39	25	2,880	593	1,377	0	0	122
15	सोलापूर	38	17	216	71	225	0	2	12
16	कोल्हापूर	51	70	1,119	1,210	3,418	0	9	113
17	औरंगाबाद	18	24	238	388	806	12	11	2,759
18	जालना	12	26	82	207	252	3	2	0
19	परभणी	16	13	84	366	740	0	665	8
20	हिंगोली								
21	बीड	84	3	21	26	155	0	0	9
22	नांदेड	18	35	212	285	674	0	235	4
23	उस्मानाबाद	34	7	54	134	416	0	38	0
24	लातूर	13	4	108	10	249	0	0	0
25	बुलढाणा	38	38	327	214	753	0	1,260	125
26	अकाला	19	45	2,329	89	658	15	2,394	1,121
27	वाशिम								
28	अमरावती	19	38	483	97	819	3	236	49
29	यवतमाळ	14	45	395	159	773	9	2,536	0
30	वर्धा	10	13	282	65	649	0	1,004	17
31	नागपूर	14	21	278	201	759	0	0	2
32	भंडारा	13	16	157	86	288	0	0	0
33	गांधिया								
34	चंद्रपूर	13	12	129	113	260	0	188	14
35	गडचिरोली	6	5	36	11	51	0	0	1
महाराष्ट्र राज्य		1,059	826	15,224	8,210	30,550	1,741	11,932	5,693

आधार - सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन पुणे

CO-OPERATION

TABLE No. 17.16

Operations of Co-operative Marketing Societies
2000)

(रकम लाख रुपयात / Amt in Lakhs Rs)

स्थिर मत्ता Fixed assets (11)	इतर मत्ता Other assets (12)	मिळालेल्या मालाची किंमत Value of goods received (13)	विक्री मालाची किंमत Value of goods sold (14)	वर्ष अखेरचा शिल्लक माल Stock at the end of the year (15)	वर्षातील नफा Profit of the year		वर्षातील तोटा Loss for the year		District (2)
					नफा झालेल्या संस्थांची संख्या No. of Societies in profit (16)	नफा Profit (17)	तोटा झालेल्या संस्थांची संख्या No. of Societies in loss (18)	तोटा Loss (19)	
0	--	0	0	0	0	0	0	0	Mumbai Mumbai suburban
80	--	258	1	19	14	334	8	4	
89	--	394	198	61	26	6	6	2	Raigad
0	--	1,492	2,021	84	12	28	3	1	Ratnagiri
186	--	2,705	5,343	188	20	18	12	2	Sindhudurg
1,052	--	6,387	2,312	341	25	45	57	157	Nashik
214	--	9,293	9,379	259	38	13	45	30	Dhule Nandurbar
777	--	10,413	7,741	549	76	90	103	18	
525	--	5,648	5,558	415	22	22	24	12	Ahmadnagar
252	--	8,025	8,106	397	18	28	18	21	Pune
258	--	2,902	8,320	949	8	16	8	6	Satara
677	--	3,843	4,031	245	28	88	11	158	Sangali
99	--	2,528	1,187	102	24	15	14	4	Solapur
762	--	25,153	28,865	1,233	28	115	16	23	Kolhapur
81	--	279	340	39	6	5	12	21	Aurangabad
46	--	1,126	1,496	10	4	4	8	25	Jalana
123	--	201	0	10	8	7	7	148	Parabhanu Hingoli
10	--	524	244	9	9	5	25	3	
226	--	1,001	894	207	5	3	13	48	Nanded
329	--	832	919	25	4	3	23	5	Osmanabad
83	--	2,043	494	13	8	9	3	2	Latur
343	--	6,431	2,151	54	17	39	19	28	Buldhana
186	--	11,374	3,725	147	14	37	4	1	Akola Washim
186	--	3,513	4,358	175	13	32	5	13	
143	--	9,224	2,550	162	12	29	2	6	Yavatmal
186	--	1,749	714	128	9	14	1	4	Wardha
125	--	4,361	6,117	101	9	13	5	8	Nagpur
62	--	957	1,026	92	7	7	6	5	Bhandara Gondiya
39	--	595	833	33	9	3	4	4	
20	--	121	134	5	4	1	2	0	Gadchiroli
7,159	--	1,23,372	1,09,057	6,052	477	1,029	464	759	Maharashtra State

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. सहकार /

तक्ता क्रमांक /

सहकारी उत्पादक संस्थांचे व्यवहार /

(1999-

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	संस्थांची संख्या No. of Societies	सदस्य संख्या (हजारात) Membership (000)	स्वीय भांडवल Owned Capital	कर्ज Borrowings	खेळते भांडवल Working Capital	नवीन कर्ज Fresh advances	कर्ज वसुली Loans recoveries	पेण कर्ज Loans Outstanding
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुंबई	377	72	51,460	13,143	36,406	467	N. A.	158
2	मुंबई उपनगर								
3	ठाणे	787	171	7,055	5,185	16,572	23	N. A.	317
4	रायगड	433	98	3,896	9,771	14,868	1,440	N. A.	215
5	रत्नागिरी	436	115	2,227	5,050	8,585	231	N. A.	196
6	सिंधुदुर्ग	239	96	2,283	3,996	7,629	14	N. A.	64
7	नाशिक	1,837	300	10,895	17,754	27,197	98	N. A.	925
8	धुळे	1,652	293	23,927	21,598	88,678	367	N. A.	340
9	नंदुरबार								
10	जळगाव	1,479	286	12,792	58,430	47,627	241	N. A.	623
11	अहमदनगर	3,469	346	9,672	8,380	26,551	192	N. A.	212
12	पुणे	3,011	327	11,777	28,570	29,216	250	N. A.	2,287
13	सातारा	1,906	293	14,740	6,837	27,930	986	N. A.	12
14	सांगली	1,584	348	13,959	18,547	28,977	204	N. A.	183
15	सोलापूर	3,693	497	47,910	59,636	109,412	344	N. A.	4,663
16	कोल्हापूर	3,821	793	1,13,552	1,13,531	386,375	3,988	N. A.	8,060
17	औरंगाबाद	1,272	147	6,379	2,967	10,245	1	N. A.	2
18	जालना	481	60	2,657	2,588	5,454	3	N. A.	36
19	परभणी	718	118	1,345	7,545	14,874	121	N. A.	36
20	हिंगोली								
21	बीड	2,266	219	1,211	10,732	6,251	386	N. A.	48
22	नांदेड	1,149	166	12,647	1,130	34,208	45	N. A.	128
23	उस्मानाबाद	1,192	180	977	1,189	3,321	2	N. A.	5
24	लातूर	1,261	110	3,120	46,704	12,133	182	N. A.	226
25	बुलढाणा	401	298	12,117	27,365	7,727	135	N. A.	190
26	अकोला	549	128	13,183	87,237	75,823	52	N. A.	1,094
27	वाशिम								
28	अमरावती	614	134	8,126	3,633	55,154	40	N. A.	326
29	यवतमाळ	755	171	8,322	3,296	67,358	63	N. A.	5
30	वर्धा	503	106	4,759	5,791	52,419	121	N. A.	30
31	नागपूर	1,067	180	10,911	10,285	63,543	80	N. A.	621
32	भंडारा	835	139	2,484	3,195	8,351	49	N. A.	21
33	गोंदिया								
34	चंद्रपूर	463	77	1,351	1,796	5,416	2	N. A.	2
35	गडचिरोली	263	60	324	413	4,851	1	N. A.	18
महाराष्ट्र राज्य		38,513	6,328	4,16,058	5,86,294	12,83,151	10,128	N. A.	21,043

N. A. - उपलब्ध नाही/Not Available

आधार.-सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

CO-OPERATION

TABLE No. 17.16

Operation of Co-operative productive enterprises

2000)

(रकम लाख रुपयात /Amt. in Lakhs Rs)

स्थिर मत्ता	इतर मत्ता	मिळालेल्या मालाची किंमत	विक्री मालाची किंमत	वर्ष अखेरचा शिल्लक माल	नफा झालेल्या संस्थांची संख्या	नफ्याची रकम	तोटा झालेल्या संस्थांची संख्या	तोटाचा रकम	District
Fixed assets	Other assets	Value of goods received	Value of goods sold	Stock at the end of the year	No. of Societies in profit	Amount of Profit	No. of Societies in loss	Amount of Loss	(2)
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
189	5,227	1,603	7,385	8,628	369	168	23	53	Mumbai Mumbai Suburban
23	5,525	4,989	8,636	2,254	384	175	214	496	Thane
39	3,883	3,167	11,835	347	241	110	120	279	Raigad
26	1,812	636	1,552	92	172	79	62	145	Ratnagiri
9	1,639	936	8,436	581	170	78	43	101	Sindhudurg
330	2,754	15,826	10,655	9,097	354	161	1,011	2,347	Nashik
265	5,358	87,492	23,210	2,580	505	230	838	1,946	Dhule Nandurbar
1,334	4,095	16,754	13,818	6,619	550	251	732	1,700	Jaigaon
40	7,056	15,988	64,647	1,336	1,074	489	1,378	3,198	Ahmednagar
92	6,016	1,15,638	97,741	1,479	1,325	604	1,129	2,620	Pune
152	7,690	44,676	33,518	1,601	1,054	481	549	1,275	Satara
276	7,978	47,685	29,114	7,118	678	309	688	1,598	Sangli
1,092	23,892	1,85,413	1,09,119	41,812	1,471	671	1,622	3,766	Solapur
1,609	78,415	65,607	2,37,949	77,149	2,122	968	671	1,557	Kolhapur
69	1,613	7,381	7,053	12,340	418	191	771	1,789	Aurangabad
30	756	2,623	3,067	5,201	195	89	264	613	Jalna
1	1,848	55,421	771	571	202	92	755	1,752	Parbhani Hingoli
251	1,655	26,254	2,173	571	753	343	1,120	2,601	Beed
32	605	24,405	4,533	439	346	158	864	2,006	Nanded
4	857	7,223	8,187	64	515	235	446	1,036	Osmanabad
101	1,021	7,258	5,935	1,836	341	156	548	1,273	Latur
57	2,303	8,244	3,783	7,598	118	54	135	314	Buldana
232	1,760	6,168	11,479	22,721	231	105	228	530	Akola Washim
287	7,625	3,937	3,285	3,722	168	77	182	422	Amravati
50	8,305	12,046	19,614	8,648	188	86	347	805	Yavatmal
2,949	3,307	19,863	11,500	14,757	203	93	248	576	Wardha
163	13,585	62,875	13,280	46,881	731	333	437	1,013	Nagpur
6	3,899	5,474	1,641	245	562	256	165	383	Bhandara Gondiya
3	1,757	354	55	143	194	88	201	466	Chandrapur
1	2,565	874	267	71	90	41	116	270	Gadchiroli
9,712	2,14,801	8,56,810	7,54,238	2,86,498	15,724	7,171	16,907	36,930	Maharashtra State

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. सहकार /
तक्ता क्रमांक /
इतर सहकारी संस्थांचे व्यवहार /
(1999-

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	संस्थांची संख्या No. of Societies	सदस्य संख्या (हजारात) Membership ('000)	स्वीय भांडवल Owned Capital	कर्जे Borrowings	खेळते भांडवल Working Capital	नवीन कर्ज Fresh advances	कर्ज वसुली Loans recoveries	देणे कर्ज Loans Outstanding
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुंबई	17,327	1,820	16,281	18,967	1,53,876	170	361	11,950
2	मुंबई उपनगर								
3	ठाणे	12,972	435	3,538	6,635	47,527	482	1,948	9,489
4	रायगड	2,813	93	1,708	1,327	12,494	25	25	1,063
5	रत्नागिरी	352	47	138	745	1,143	29	87	1,070
6	सिंधुदुर्ग	168	38	236	465	1,195	67	282	1,231
7	नाशिक	5,116	205	1,100	18,805	78,620	5,460	1,790	58,135
8	घुळे	1,275	171	479	3,381	8,376	153	414	10,279
9	नंदुरबार								
10	जळगाव	1,380	259	2,729	3,795	10,545	39	245	5,615
11	अहमदनगर	2,243	244	599	8,789	31,858	950	862	15,188
12	पुणे	9,488	494	3,676	4,834	26,009	735	1,804	16,264
13	सातारा	1,491	142	1,314	2,780	7,761	327	28	6,237
14	सांगली	992	133	487	1,331	3,539	54	6	1,364
15	सोलापूर	2,273	245	1,825	7,824	15,542	189	448	2,447
16	कोल्हापूर	1,717	386	1,546	3,599	10,026	142	530	4,265
17	औरंगाबाद	1,937	83	250	9,147	1,21,796	3,516	1,192	30,270
18	जालना	695	31	1,109	1,768	3,241	459	1,294	3,252
19	परभणी	848	77	224	2,611	3,568	56	107	3,363
20	हिंगोली								
21	बीड	1,122	64	136	3,406	4,970	18	25	5,874
22	नांदेड	1,168	92	1,853	2,144	5,562	12	42	7,447
23	उस्मानाबाद	608	42	188	1,303	2,103	72	209	2,294
24	लातूर	782	51	258	4,474	6,711	167	54	5,923
25	बुलढाणा	361	55	186	910	1,610	62	192	1,692
26	अकोला	586	45	298	2,484	5,849	75	99	1,748
27	वाशिम								
28	अमरावती	745	152	565	3,035	8,365	871	479	15,328
29	यवतमाळ	528	64	475	2,360	3,981	183	516	2,566
30	वर्धा	288	40	434	640	1,698	31	25	1,510
31	नागपूर	1,471	232	1,164	11,485	27,972	8,147	23,993	60,800
32	भंडारा	445	56	308	2,340	3,751	54	87	2,014
33	गोंदिया								
34	चंद्रपूर	239	43	141	805	1,272	31	3	1,175
35	गडचिरोली	125	6	29	245	320	5	3	329
महाराष्ट्र राज्य		71,555	5,845	43,274	1,32,434	6,11,280	22,581	37,150	2,90,182

आधार.-सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

CO-OPERATION

TABLE No: 17.17

Operations of Other Co-operative Societies

2000)

(रकम लाख रुपयात Amt. in Lakhs Rs.)

स्थिर मत्ता Fixed assets (11)	इतर मत्ता Other assets (12)	मिळालेल्या विक्री केलेल्या मालाची किंमत मालाची किंमत शिल्लक माल			वर्षातील नफा Profit of the year		वर्षातील तोटा Loss for the year		District (2)
		मालाची किंमत Value of goods received (13)	विक्री केलेल्या मालाची किंमत Value of goods sold (14)	वर्ष अखेरचा शिल्लक माल Stock at the end of the year (15)	नफा झालेल्या संस्थांची संख्या No. of Societies in profit (16)	नफ्याची रकम Amount of Profit (17)	तोटा झालेल्या संस्थांची संख्या No. of Societies in loss (18)	तोटाचा रकम Amount of Loss (19)	
1,317	39,512	61,881	92,096	2,788	3,479	1,119	84	1	Mumbai Mumbai Suburban
619	5,219	8,333	11,126	317	2,462	214	26	29	Thane
74	4,264	2,244	3,701	254	135	21	158	12	Raigad
7	241	210	348	12	43	7	195	6	Ratnagiri
6	235	184	867	58	24	7	32	12	Sindhudurg
128	30,041	487	809	47	453	482	137	25	Nashik
71	691	967	1,630	87	108	20	732	134	Dhule Nandurbar
120	2,251	509	776	46	226	50	848	1,611	Jalgaon
128	6,067	452	5,265	44	163	93	564	213	Ahmednagar
299	2,174	2,838	5,844	371	1,249	69	521	249	Pune
36	1,901	1,917	3,132	299	144	28	37	58	Satara
25	753	974	1,628	219	105	29	11	408	Sangli
61	6,126	1,626	2,490	232	312	94	274	1,142	Solapur
37	3,105	7,626	11,880	709	141	73	363	1,244	Kolhapur
44	336	98	153	16	58	7	42	566	Aurangabad
8	891	87	285	119	49	29	5	61	Jalna
9	1,129	139	229	3	45	16	58	9	Parbhani Hingoli
10	1,428	764	1,336	40	50	22	406	22	Beed
33	845	55	117	8	49	6	274	99	Nanded
9	380	72	122	9	27	7	105	14	Osmanabad
14	2,434	30	52	4	86	62	1,580	301	Latur
8	347	89	150	23	45	12	79	167	Buldana
61	1,056	102	183	30	68	19	53	560	Akola Washim
34	1,063	130	248	11	83	13	137	677	Amravati
32	802	49	72	12	56	16	11	205	Yavatmat
11	334	127	216	8	49	16	11	434	Wardha
97	2,321	2,154	3,216	215	373	1,287	400	72	Nagpur
22	1,053	81	90	12	67	28	68	14	Bhandara Gondiya
9	219	194	341	19	24	8	1,164	19	Chandrapur
1	117	1	3	1	13	2	11	4	Gadchiroli
3,330	1,17,335	94,420	1,48,406	6,013	10,186	3,856	8,386	8,368	Maharashtra State

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

१८. खाणकाम :

१८.१ खाणी, खनिज उत्पादने व त्यांचे मूल्य या संबंधीची आकडेवारी या विभागात दिली आहे.

18. MINING AND QUARRYING :

18.1 Data on Mines, Mineral production and their value are presented in this section.

18. खाणकाम / MINNINGAND QUARRYING

तक्का क्रमांक/TABLE No. 18.1

खनिज उत्पादन, त्याचे मूल्य व एकूण खाणी / Mineral Production, its value and total mines
(1999-2000)

(उत्पादन टनात आणि मूल्य हजारतात)

(Production in tonnes and value in thousand Rs.)

अनु.क्र. Sr. No.	खनिज (2)	खाणीची संख्या / उत्पादन मूल्य (3)	रत्नागिरी Ratnagiri (4)	सिंधुदुर्ग Sindhudurg (5)	कोल्हापूर Kolhapur (6)	अमरावती Amravati (7)	यवतमाळ Yavatmal (8)	नागपूर Nagpur (9)	भंडारा Bhandara (10)	चंद्रपूर Chandrapur (11)	गडचिरोली Gadchiroli (12)	एकूण Total (13)	No. of Mines Production value (3)	Minerals (2)
1	बॉक्साईट	खाणी उत्पादन मूल्य	-- -- --	-- -- --	4 9,03,194 1,42,677	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	4 9,03,194 1,42,677	Mines Production Value	Bauxite
2	केओलिन	खाणी उत्पादन मूल्य	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	1 510 61	-- -- --	-- -- --	-- -- --	1 510 61	Mines Production Value	Kaolin (Natural)
3	*कोळसा	खाणी उत्पादन मूल्य	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	.62 27,698 1,94,43,000	Mines Production Value	Coal*
4	डोलमाईट	खाणी उत्पादन मूल्य	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	2 27,185 2,752	6 37,578 6,503	-- -- --	1 217 22	-- -- --	9 64,980 9,277	Mines Production Value	Dolomite
5	कच्चे लोखंड	खाणी उत्पादन मूल्य	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	2 26 3,672	1 0 4	3 26 3,676	Mines Production Value	Iron Ore
6	कायनाईट	खाणी उत्पादन मूल्य	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	Mines Production Value	Kyanite
7	चुनखडी	खाणी उत्पादन मूल्य	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	17 824 1,08,608	-- -- --	-- -- --	8 5,757 3,85,109	-- -- --	25 6,581 4,93,717	Mines Production Value	Lime Stone
8	कच्चे मॅंगेनीज	खाणी उत्पादन मूल्य	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	8 1,10,184 1,60,926	2 2,42,400 4,40,834	-- -- --	-- -- --	10 3,52,584 6,01,760	Mines Production Value	Manganese Ore
9	गेरु	खाणी उत्पादन मूल्य	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	-- -- --	Mines Production Value	Ochare

10	कोरंडम	खाणी	--	--	--	--	--	--	--	--	Mines	Corundum
		उत्पादन	--	--	--	--	--	--	--	--	Production	
		मूल्य	--	--	--	--	--	--	--	--	Value	
11	फायर क्ले	खाणी	--	1	--	2	--	--	--	3	Mines	Fire Clay
		उत्पादन	--	80	--	5,595	--	--	--	5,675	Production	
		मूल्य	--	5	--	420	--	--	--	425	Value	
12	सिलीमानाईट	खाणी	--	--	--	--	--	2	--	2	Mines	Silimanite
		उत्पादन	--	--	--	--	348	--	--	348	Production	
		मूल्य	--	--	--	--	166	--	--	166	Value	
13	पायरोफिल्लाईट	खाणी	--	--	--	--	--	0	--	0	Mines	Pyrophyllite
		उत्पादन	--	--	--	--	2,788	--	--	2,788	Production	
		मूल्य	--	--	--	--	401	--	--	401	Value	
14	क्वार्ट्ज	खाणी	--	--	--	--	--	1	1	2	Mines	Quartz
		उत्पादन	--	--	--	--	9	248	--	257	Production	
		मूल्य	--	--	--	--	2	32	--	34	Value	
15	सिलिका सैंड	खाणी	5	10	--	--	--	--	--	15	Mines	Silicasand
		उत्पादन	32,273	1,27,555	--	--	--	--	--	1,59,828	Production	
		मूल्य	6,207	12,274	--	--	--	--	--	18,481	Value	
16	सैंड (इतर)	खाणी	--	--	--	--	--	--	--	--	Mines	Sand(others)
		उत्पादन	--	--	--	--	--	--	--	--	Production	
		मूल्य	--	--	--	--	--	--	--	--	Value	
17	शेल	खाणी	--	--	--	--	--	--	1	1	Mines	Shale
		उत्पादन	--	--	--	--	--	2,86,457	--	2,86,457	Production	
		मूल्य	--	--	--	--	--	1,303	--	1,303	Value	
18	लॅटराईट	खाणी	--	--	1	--	--	--	--	1	Mines	Laterites
		उत्पादन	--	--	2,55,924	--	--	--	--	2,55,924	Production	
		मूल्य	--	--	33,313	--	--	--	--	33,313	Value	
19	क्रोमाईट	खाणी	--	1	--	--	--	1	--	2	Mines	Chromite
		उत्पादन	--	621	--	--	--	31	--	662	Production	
		मूल्य	--	870	--	--	--	59	--	929	Value	
20	फेल्सपार	खाणी	--	1	--	--	--	1	--	1	Mines	Felspar
		उत्पादन	--	10,576	--	--	--	--	--	10,576	Production	
		मूल्य	--	1,851	--	--	--	--	--	1,851	Value	
21	फ्लुओराइट (श्रेणीकृत)	खाणी	--	--	--	--	--	1	--	1	Mines	Fluorite
		उत्पादन	--	--	--	--	--	6,452	--	6,452	Production	(Graded)
		मूल्य	--	--	--	--	--	12,622	--	12,622	Value	

* जिल्हावार माहिती उपलब्ध नाही. / Districtwise break-up is not available

आधार : इंडियन ब्युरो ऑफ माइन्स, भारत सरकार, नागपूर

Source : Indian Bureau of Mines, Government of India, Nagpur

१९. उत्पादन

१९.१. या विभागात चालू कारखाने, सरासरी दैनिक रोजगार, औद्योगिक उत्पादने आणि वार्षिक उद्योग पाहणीत गोळा केलेली काही निवडक औद्योगिक वैशिष्ट्ये याबद्दलची सांख्यिकी माहिती दिलेली आहे.

१९.२. तक्तातील आकडे मुख्य कारखाने निरीक्षक यांच्याकडून फॅक्टरी अॅक्ट, १९४८ च्या कलम २ एम (एक) आणि २ एम (दोन) व कलम ८५ खाली येणाऱ्या कारखान्यांची मूलभूत सांख्यिकी माहिती गोळा करून पाठविल्यानंतर त्या आधारावर अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाने संकलित केले आहेत. कलम २ (एम) (एक) खाली गेल्या बारा महिन्यातील कोणत्याही एका दिवशी १० किंवा अधिक कामगार असणारे व शक्तीचा वापर करणारे कारखाने आणि कलम २ (एम) (दोन) खाली २० किंवा अधिक कामगार असणारे पण शक्तीचा वापर न करणारे कारखाने यांचा समावेश होतो. या व्यतिरिक्त कारखान्यांतील कामगारांची संख्या व शक्तीचा वापर केला किंवा वापर केला नाही हे विचारात न घेताही राज्य शासनाने अधिसूचनेद्वारे शासकीय राजपत्रातून सांख्यिकी माहिती पुरविण्यासाठी भाग पाडलेल्या कारखान्यांचाही समावेश केला जातो. हे कारखाने ह्या फॅक्टरी अॅक्ट, १९४८ च्या कलम ८५ खाली येतात आणि यातील कारखान्यांची माहिती १ जानेवारी ते ३१ डिसेंबर या कालावधीत संपणाऱ्या लेख्या संबंधित आहे.

१९.३. राष्ट्रीय नमुना पाहणी संघटना (भारत सरकार) यांच्याकडून अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयास उपलब्ध झालेल्या वार्षिक उद्योग पाहणी पत्रकाच्या आधारावर आकडेवारी या विभागात दिली आहे. ही पत्रके गणना व गणनेतर या दोन क्षेत्रात विभागलेल्या कारखान्यांकडून गोळा केली जातात आणि त्यातील माहिती १ एप्रिल ते ३१ मार्च या कालावधीत संपणाऱ्या लेख्यासंबंधित असते. गणना क्षेत्रात ५० किंवा अधिक कामगार व शक्तीचा वापर करणारे कारखाने आणि १०० किंवा त्याहून अधिक कामगार व शक्तीचा वापर न करणाऱ्या कारखान्यांचा समावेश होतो. यांची दरवर्षी संपूर्ण गणना केली जाते. बाकीचे कारखाने गणनेतर क्षेत्राखाली येतात. १९७३-७४ पासून गणनेतर क्षेत्रातील एकूण कारखान्यांपैकी ५० टक्के कारखाने दरवर्षी निवडले जातात आणि त्याची दोन वर्षांच्या गटात पूर्ण पाहणी केली जाते. याशिवाय गणनेतर क्षेत्रात मोडणाऱ्या पण संपूर्ण भारतभर ५० कामगारांहून कमी कामगार असलेल्या कारखान्यांची गणना क्षेत्रातील कारखान्यांप्रमाणे दरवर्षी पाहणी केली जाते. तसेच या पाहणीत वीज तथा गॅस उत्पादन व वितरण व इतर सेवा तसेच स्वच्छता सेवा, दुरुस्ती व वैयक्तिक सेवा आणि चल चित्रपट यांचाही समावेश होतो. वर्कर्स अॅक्ट १९६६ खाली येणारे विडी व सिगारेट कारखाने सुद्धा यात अंतर्भूत आहेत. बंद स्वरूपाचे कारखाने सुद्धा विचारात घेतले जातात. पण संरक्षण खात्यातील कारखाने, हॉटेल आणि उपाहारगृहे, तेलाचे साठे व वितरण यामध्ये गुंतलेले, तांत्रिक शिक्षण संस्था (विकणे किंवा विनिमय यासाठी उत्पादन न करणाऱ्या) यांचा यात समावेश नाही.

१९.४. उत्पादक भांडवल वर्षाच्या शेवटच्या दिवसाशी निगडीत असून त्यामध्ये स्थिर व खेळत्या भांडवलाचा समावेश असतो. कामगारांची संख्या ही वेगवेगळ्या शीर्षाखालील म्हणजे कामगार, कामगारेतर इ. कामगारांची एकत्रित दैनिक सरासरी संख्या असते आणि त्यामध्ये भरपगारी रजेवर असणाऱ्या म्हणजे वैद्यकीय रजेवर, नैमित्तिक रजेवर व पगारी दीर्घ मुदतीच्या रजेवर असणाऱ्या कामगारांचा समावेश असतो. विक्रीसाठी तयार केलेल्या वस्तू व उपवस्तू ह्यांचे मूल्य, ग्राहकांसाठी केलेल्या कामाच्या सेवेचा मोबदला, विकत घेतलेल्या स्थितीमध्ये विकलेल्या मालाचे मूल्य आणि वार्षिक पाहणी वर्षाच्या सुरुवातीला व शेवटी असणाऱ्या अर्ध कच्च्या स्वरूपाच्या मालाच्या साठ्यामधील मूल्यात येणारा फरक इत्यादींचा समावेश 'एकूण उत्पादन' यात असतो मूल्यावृद्धी ही उत्पादन मूल्यातून, उत्पादन खर्च व मूल्यघट वजा करून काढली जाते.

19. MANUFACTURING

19.1. In this section, statistics regarding working factories, average daily employment, industrial production and some selected industrial characteristics collected in the Annual Survey of Industries is presented.

19.2 The data on working factories, are compiled by the Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, on the basis of data collected by the Chief Inspector of Factories from the factories covered under sections 2 (m) (i), 2 (m) (ii) and sec. 85 of the Factories Act, 1948. The factories using power, which employed 10 or more workers on any day of the preceding 12 months are covered under section 2 (m) (i) and the factories not using power employing 20 or more workers under section 2 (m) (ii), Apart from these two categories, State Government by notification in Official Gazette specifies a number of factories and makes obligatory for such factories to supply statistical information notwithstanding the number of persons employed therein and using or not using power. These factories are covered under section 85 of the factories Act, 1948. The information relates to the accounting year of factory ending on any day between 1st January to 31st December.

19.3. The statistics relating to Annual Survey of Industries are based on the returns supplied to this Directorate by National Sample Survey Organisation, Government of India, which collects the data from the factories divided in two sectors, viz. (i) Census sector, (ii) Non-census sector and returns relate to the accounting year of the factory ending on any day between 1st April to 31st March. In the census sector, factories employing 50 or more workers and using power and factories employing 100 or more workers and not using power are covered on complete enumeration basis every year. The remaining factories are covered in the non-census sector. In the non-census sector, since 1973-74, 50 per cent of the factories are selected every year and thus this sector is covered fully in a block period of two years. The factories in the non-census sector, having less than 50 workers all over India, are treated on par with factories in the census sector. The survey extends to all the manufacturing units including production and distribution of electricity, gas, water and also service industries like sanitary services, repairs services and personal services and motion picture production. The survey extends also to Biri and Cigar units which are covered under Workers Act, 1966. It also includes the factories reported closed. However it excludes defence factories, restaurants and cafes, those engaged in storage and distribution of oil, technical training institution (not producing anything for sale or exchange).

19.4. Productive capital which relates to the last day of the year, consists of fixed and working Capital. Number of persons employed is the average number of persons employed under various heads, such as workers, other than workers, etc. and it includes persons on leave with pay such as sick leave, casual leave or paid vacation. Gross output represents value of products and by-products manufactured for sale, work done for customers and a sale value of goods sold in the same condition as purchased and is adjusted for the difference in stocks of semi-finished goods at the beginning and at the end of the survey year. Value added by manufacture is computed by deducting from the gross ex-factory value of output, the gross value of input and value added is not of depreciation.

19. उत्पादन/ MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 19.1

नोंदणीकृत कारखान्यांची संख्या / Number of Registered Factories
(1999-2000)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हे	विभाग २ (एम) (१) Under Section 2 (m) (i)	विभाग २ (एम) (२) Under Section 2 (m) (ii)	विभाग ८५ Under Section 85	एकूण (संख्या) Total (No.)	कामगारांची सरासरी संख्या Average number of workers employed	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	मुंबई	2,167	45	288	2,500	1,52,020	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	4,763	43	458	5,264	2,04,225	Mumbai Suburban
3	ठाणे	3,077	33	615	3,725	1,25,103	Thane
4	रायगड	704	2	247	953	54,014	Raigad
5	रत्नागिरी	219	4	115	338	11,275	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	78	8	78	164	2,942	Sindhudurg
7	नाशिक	1,102	6	442	1,550	76,047	Nashik
8	धुळे	261	1	177	439	16,192	Dhule
9	नंदुरबार	--	--	--	--	--	Nandurbar
10	जळगांव	514	15	304	833	26,129	Jalgaon
11	अहमदनगर	452	6	298	756	29,479	Ahmednagar
12	पुणे	2,769	54	571	3,394	1,84,043	Pune
13	सातारा	303	1	160	464	25,431	Satara
14	सांगली	424	5	323	752	20,298	Sangli
15	सोलापूर	360	8	3,975	4,343	34,333	Solapur
16	कोल्हापूर	1,028	11	518	1,557	52,040	Kolhapur
17	औरंगाबाद	522	2	180	704	48,591	Aurangabad
18	जालना	169	--	48	217	9,784	Jalna
19	परभणी	152	--	112	264	8,970	Parbhani
20	हिंगोली	--	--	--	--	--	Hingoli
21	बीड	52	--	76	128	6,400	Beed
22	नांदेड	190	--	177	367	10,374	Nanded
23	उस्मानाबाद	23	--	30	53	3,501	Osmanabad
24	लातूर	80	--	111	191	5,430	Latur
25	बुलढाणा	216	--	112	328	7,648	Buldhana
26	अकोला	310	6	130	446	9,535	Akola
27	वाशिम	78	--	60	138	2,366	Wasim
28	अमरावती	188	1	198	387	6,788	Amravati
29	यवतमाळ	133	24	90	247	8,382	Yavatmal
30	वर्धा	124	--	64	188	11,925	Wardha
31	नागपूर	1,028	14	765	1,807	54,328	Nagpur
32	भंडारा	106	--	263	369	5,583	Bhandara
33	गोंदिया	58	--	223	281	1,850	Gondiya
34	चंद्रपूर	96	--	297	393	14,757	Chandrapur
35	गडचिरोली	16	--	98	114	1,170	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		21,762	289	11,603	33,654	12,30,953	Maharashtra State

19. उत्पादन / MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 19.2

निर्मिती करणाऱ्या उद्योगांचे उत्पादन व रोजगार (मालिका)
Production and employment of Manufacturing Industries (Series)
(1999-2000)

अनुक्रमांक Sr No.	उद्योग गट	कारखान्यांची संख्या No. of Units	एकूण रोजगार Total Employment	एकूण गुंतवणूक (लाख रुपये) Total Investment (Lakh Rs.)	एकूण उत्पादन (लाख रुपये) Total Production (Lakh Rs.)	Industry Group
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	सुत काढणे, वटणी, सफाई इ.	684	39,983	13,189	0	Cotton, ginning, clearing etc.
2	मिठाचे उत्पादन	50	2,368	162	802	Extraction of salt
3	खाद्य उत्पादने व पेये	2,446	1,73,151	14,29,861	23,11,671	Food products and beverages
4	तंबाखू उत्पादने	191	39,310	35,151	87,247	Tobacco products
5	वस्त्रोद्योग	1,511	1,71,813	8,90,469	9,12,374	Textiles
6	परिधान करण्याची वस्त्रे	705	26,589	88,915	2,27,685	Wearing apparels
7	कातडी कमावणे व चामड्याची उत्पादने	139	4,853	6,486	16,410	Tanning and dressing of leather
8	लाकूड व लाकडाची उत्पादने	236	4,180	12,304	14,336	Wood and wood products
9	कागद आणि कागदाची उत्पादने	664	30,558	4,61,388	2,82,485	Paper and paper products
10	प्रकाशन आणि मुद्रण	784	24,242	1,20,446	1,94,418	Publishing and printing
11	कोळसा शुध्द पेटोलियम यांची उत्पादने इ.	138	9,937	4,18,214	16,11,546	Coke refined petroleum products etc.
12	रसायने व रासायनिक उत्पादने	1,821	1,30,708	19,17,768	28,50,284	Chemicals and chemical products
13	रबर आणि प्लॅस्टिक उत्पादने	1,262	52,057	4,73,288	5,65,549	Rubber and plastic products
14	इतर अघातू खनिज उत्पादने	1,067	36,203	2,83,526	2,35,253	Other non-metallic min.products
15	मूलभूत धातू	1,075	73,917	10,00,942	9,95,996	Basic metals
16	धातूच्या तयार वस्तू	1,754	68,063	3,85,240	5,08,877	Fabricated metal products
17	यंत्रे व यंत्रसामुग्री	1,782	1,06,804	6,78,174	12,30,376	Machinery and equipments
18	कार्यालयीन, लेखांकन व संगणकांना यंत्रसामुग्री	89	6,363	33,759	59,974	Office, accounting and computing machinery
19	विद्युत यंत्रसामुग्री व उपकरणे	829	40,712	4,84,797	3,83,933	Electrical machinery and apparatus
20	रेडिओ, दूरदर्शन, दळणवळण सामुग्री आणि उपकरणे	275	25,794	3,05,073	4,16,544	Radio, T.V. communication equipments and apparatus
21	वैद्यकीय, अचूक मोजमापनाची व आप्टिकल साधने इ.	271	16,353	77,024	2,17,456	Medical precision and optical instruments etc.
22	मोटार वाहने, ट्रेलर्स	699	62,374	7,43,261	9,72,760	Motor vehicles Trailors
23	इतर परिवहन सामुग्री	319	43,728	3,12,742	5,28,130	Other transport equipments
24	फर्निचर (इतरत्र वर्गीकरण न केलेले)	635	42,561	3,57,479	11,35,850	Furniture (not elsewhere classified)
25	पाण्याचे संचयन शुध्दीकरण आणि वितरण	11	199	280	167	Collection, purification and distribution of water
26	वायू पुरवठा	7	84	2,010	924	Gas supply
27	मोटार वाहनांची व मोटार सायकलींची विक्री व दुरुस्ती	325	9,915	40,720	37	Sale and repair of motor vehicles and motor cycles
28	वैयक्तिक आणि गृहोपयोगी वस्तू यांची उत्पादने	32	393	58	0	Repair of personal and household goods
29	शीतगुहे आणि गोदामे	11	251	343	0	Storage and warehousing
30	स्वच्छता सेवा	2	43	295	0	Sanitation services
31	मनोरंजन आणि क्रीडा	18	373	1,310	1,239	Recreation and sporting
32	इतर सेवा कार्ये	29	843	2,065	0	Other service activities
एकूण		19,861	12,44,722	1,05,76,739	1,67,62,323	Total

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

19. उत्पादन / MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 19.3

खादी ग्रामोद्योग मंडळाकडून निरनिराळ्या उद्योगांना दिलेले अनुदान व कर्ज पुरवठा (मालिका)
Amount of grants and loan disbursed to various industries by khadi and village industries Boards (series)

(रुपये हजारत / Rs. in Thousand)

अनुक्रमांक Serial No.	उद्योग	अनुदान व वितरण रक्कम / Grants and Amount Disbursed										Industry
		1960-61		1970-71		1980-81		1990-91		1999-2000		
		अनुदान grants	कर्ज Loan	अनुदान grants	कर्ज Loan	अनुदान grants	कर्ज Loan	अनुदान grants	कर्ज Loan	अनुदान grants	कर्ज Loan	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	खादी	78	249	29	94	616	1,003	122	4,352	--	--	Khadi
2	प्रक्रिया करणारे उद्योग	12	7	3	34	113	227	125	5,155	--	7,451	Processing C.and P
3	ग्रामीण तेल उद्योग	165	515	31	1,401	6	3,359	214	28,808	--	--	Village Oil Industry
4	ग्रामीण कातडी उद्योग	20	44	16	187	127	1,622	55	6,194	--	4,779	Village leather Industry
5	आगपेटी लद्यु उद्योग	--	--	--	--	85	514	6	1,214	--	692	Cottage Match Industry
6	गूळ व खांडसरी उद्योग	181	122	10	96	--	206	--	4,827	--	2,809	Gur & Khandsari Industry
7	ताडगूळ उद्योग	34	9	10	160	--	--	90	946	--	268	Palm Gur Industry
8	अखाद्य तेले व साबण उद्योग	6	92	10	55	28	131	--	1,546	--	--	Non-edible Oil & Soap Industry
9	हाताने तयार करणारे कागद उद्योग	120	107	123	320	232	833	801	2,119	--	2,564	Handmade paper Industry
10	मधू मक्षिका पालन उद्योग	77	17	3	59	7	50	50	660	--	135	Bee keeping Industry
11	ग्रामीण कुक्कट पालन उद्योग	7	5	12	558	189	1,955	85	7,170	--	9,869	Village Poultry Industry
12	तंतू उद्योग	--	--	9	31	4	42	97	1,233	--	2,242	Fibre Industry
13	सुतार व लोहार उद्योग	--	--	18	117	162	2,417	404	16,588	--	8,444	Carpentry & Blacksmith Industry
14	गोबर गॅस उद्योग	--	--	309	467	12	--	--	--	--	--	Gobar Gas Industry
15	चुना तयार करणार उद्योग	--	--	1	16	20	268	1	2,175	--	3,814	Lime Manufacturing Industry
16	ग्रामोद्योग विक्री भांडार	3	3	52	5	10	34	159	12,672	--	--	Gramodyog Sales Depot
17	बेत व बांबू उद्योग	--	--	--	81	2	131	109	881	--	94	Cane & Bamboo Industry
18	ॲल्युमिनियम	--	--	--	78	--	95	--	2,065	--	--	Alluminium
19	औषध व जडीबुटी गोळा करणे	--	--	--	--	--	--	--	418	--	--	Collection of Medicinal & plants
20	फळावरील प्रक्रिया	--	--	--	--	--	554	--	4,741	--	2,373	Fruit processing
21	गोंद व राळ तयार करणे	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Gum and Resins
22	काथ उद्योग	--	--	--	--	--	245	16	3,274	--	--	Kath Industry
23	ग्रामीण उद्योगाकरिता गोदामे	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Village Industries Godowns
24	पॉली वस्त्र	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Poly Vastra
25	इतर	9	96	--	--	--	--	264	12,209	--	7,445	Others
	एकूण	712	1,170	732	3,759	1,613	13,686	2,598	1,19,247	--	52,979	Total

आधार - महाराष्ट्र राज्य खादी ग्रामोद्योग मंडळ, मुंबई

Source - Maharashtra State Khadi and Village Industries Board, Mumbai

19. उत्पादन / MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 19.4

औद्योगिक क्षेत्रातील भू-खंड विकास / Industrial area estates developed
(1999-2000)

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष/ जिल्हे	भूखंडाची संख्या No. of Estates	औद्योगिक धंधासाठी संपादित क्षेत्र Industrial area acquired हेक्टर/Hectare	औद्योगिक धंधासाठी भूखंड Industrial plots		Year /District
				विकसित Developed	वाटप केलेले Allotted	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
	1970-71	33	837.68	159	409	
	1980-81	59	743.55	1,755	2,137	
	1990-91	58	24,066.99	24,706	20,548	
	1995-96	143	35,306.96	37,264	32,987	
	1998-99	110	34,233.78	438.94	36,813	
1	मुंबई	1	129.96	284	284	Mumbai
2	मुंबई उपनगर					Mumbai Suburban
3	ठाणे	10	5,600.16	8,972	7,962	Thane
4	रायगड	7	3,579.39	2,224	1,691	Raigad
5	रत्नागिरी	4	1,405.95	1,609	1,311	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	1	274.81	698	610	Sindhudurg
7	नाशिक	5	1,797.23	3,456	3,001	Nashik
8	धुळे	1	400.35	467	402	Dhule
9	नंदुरबार					Nandurbar
10	जळगांव	2	817.22	1,558	1,521	Jalgaon
11	अहमदनगर	3	1,271.05	1,593	1,193	Ahmednagar
12	पुणे	7	3,789.49	5,327	4,317	Pune
13	सातारा	4	732.64	1,660	1,538	Satara
14	सांगली	3	559.13	1,380	1,259	Sangli
15	सोलापूर	2	1,599.66	1,223	1,070	Solapur
16	कोल्हापूर	2	495.35	1,489	1,471	Kolhapur
17	औरंगाबाद	4	2,608.42	2,270	2,054	Aurangabad
18	जालना	3	219.37	441	384	Jalna
19	परभणी	4	324.64	332	195	Parbhani
20	हिंगोली					Hingoli
21	बीड	1	68.53	191	174	Beed
22	नांदेड	3	299.42	619	498	Nanded
23	उस्मानाबाद	1	101.96	170	159	Osmanabad
24	लातूर	4	383.56	926	796	Latur
25	बुलढाणा	6	661.42	653	442	Buldhana
26	अकोला	6	1129.87	833	788	Akola
27	वाशिम					Washim
28	अमरावती	5	318.84	573	493	Amravati
29	यवतमाळ	9	481.33	651	282	Yavatmal
30	वर्धा	4	726.51	382	254	Wardha
31	नागपूर	15	4,506.13	3,667	2,562	Nagpur
32	भंडारा	2	387.20	202	134	Bhandara
33	गोंदिया					Gondiya
34	चंद्रपूर	3	450.48	269	215	Chandrapur
35	गडचिरोली	1	84.42	47	36	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		123	35,204.49	44,166	37,096	Maharashtra State

आधार - मुख्य अभियंता, महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ, मुंबई
Source - Chief Engineer, Maharashtra Industrial Development Corporation, Mumbai

19. उत्पादन/

तक्ता क्रमांक/

चालू कारखान्यातील कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गीकरण/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हे	कामगार 1-9 Workers		कामगार 10-19 Workers		कामगार 20-49 Workers		कामगार 50-99 Workers		कामगार 100-499 Workers	
		F	W	F	W	F	W	F	W	F	W
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	मुंबई										
2	मुंबई उपनगर	2,726	16,389	2,110	28,132	1,221	36,755	395	27,325	430	88,357
3	ठाणे	1,051	6,164	842	11,423	748	22,141	244	16,113	184	36,583
4	रायगड	268	1,460	144	2,053	197	6,207	101	6,690	110	22,490
5	रत्नागिरी	122	598	66	902	49	1,526	29	2,027	18	3,413
6	सिंधुदुर्ग	76	335	15	208	22	706	6	432	4	640
7	नाशिक	417	2,214	427	5,986	375	10,250	103	6,793	77	16,125
8	धुळे										
9	नंदुरबार	228	1,148	84	1,134	40	1,270	17	1,131	17	3,753
10	जळगांव	339	1,268	289	3,455	82	2,465	32	2,104	30	6,294
11	अहमदनगर	310	1,527	140	1,826	112	3,303	27	1,688	46	11,087
12	पुणे	873	4,657	786	10,920	678	20,280	262	17,800	261	53,587
13	सातारा	172	739	109	1,545	86	2,657	39	2,913	30	6,839
14	सांगली	371	1,620	166	2,191	91	2,749	30	2,014	17	3,211
15	सोलापूर	2,838	12,626	59	749	47	1,499	25	1,708	27	5,640
16	कोल्हापूर	635	3,129	405	5,469	214	6,350	62	4,168	51	11,243
17	औरंगाबाद	196	944	126	1,818	172	5,043	100	6,900	76	15,150
18	जालना	46	241	33	412	56	1,905	45	2,843	7	1,774
19	परभणी										
20	हिंगोली	96	406	12	167	48	1,534	21	1,542	36	4,151
21	बीड	67	358	8	124	14	430	14	910	2	578
22	नांदेड	171	778	38	488	47	1,611	39	2,744	9	2,306
23	उस्मानाबाद	17	86			5	117	11	663	4	599
24	लातूर	102	451	17	205	17	495	18	1,245	3	1,000
25	बुलढाणा	113	472	52	724	38	1,079	23	1,472	16	2,666
26	अकोला	190	1,027	75	989	35	1,099	26	1,798	17	4,121
27	वाशिम	50	191	16	237	15	487	18	1,182	2	269
28	अमरावती	196	811	40	512	37	1,157	19	1,144	18	3,164
29	यवतमाळ	101	368	19	251	42	1,576	25	1,674	15	2,703
30	वर्धा	72	334	23	334	24	750	31	1,986	16	2,784
31	नागपूर	790	3,910	269	3,607	225	6,794	91	6,028	89	18,682
32	भंडारा	306	1,374	13	156	14	457	2	140	10	2,315
33	गोंदिया	241	1,149	14	162	4	136	5	294	1	109
34	चंद्रपूर	296	1,087	21	278	22	691	12	791	9	1,391
35	गडचिरोली	97	351	5	58	3	117	--	--	--	--
महाराष्ट्र राज्य		13,573	68,212	6,423	86,515	4,780	1,43,636	1,872	1,26,262	1,632	3,33,024

F = कारखाने/

W = कामगार /

आधार.-औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

MANUFACTURING

TABLE No. 19. 5

Distribution of working factories according to working strength
(1999)

कामगार 500-999 Workers		कामगार 1,000-4,999 Workers		५,००० व त्याहून अधिक कामगार 5,000 and above Workers		एकूण Total		District
F	W	F	W	F	W	F	W	
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(2)
53	37,875	45	83,276	6	38,136	6,986	356,245	{ Mumbai Mumbai Suburban
18	11,220	11	21,459	--	--	3,098	125,103	Thane
10	7,159	5	7,955	--	--	835	54,014	Raigad
5	2,809	--	--	--	--	289	11,275	Ratnagiri
1	621	--	--	--	--	124	2,942	Sindhudurg
13	9,628	11	25,051	--	--	1,423	76,047	Nashik
10	7,756	--	--	--	--	396	16,192	{ Dhule Nandurbar
8	5,159	4	5,384	--	--	784	26,129	Jaigaon
10	7,255	2	2,793	--	--	647	29,479	Ahmednagar
36	24,595	15	24,213	3	28,041	2,914	184,093	Pune
8	5,813	3	4,925	--	--	447	25,431	Satara
7	4,280	3	4,733	--	--	685	20,798	Sangli
13	8,481	3	3,630	--	--	3,012	34,333	Solapur
17	11,962	7	9,719	--	--	1,391	52,040	Kolhapur
13	9,610	1	1,867	1	7,259	685	48,591	Aurangabad
2	1,385	1	1,224	--	--	190	9,784	Jalna
2	1,170	--	--	--	--	215	8,970	{ Parbhani Hingoli
4	2,711	1	1,289	--	--	110	6,400	Beed
4	2,447	--	--	--	--	308	10,374	Nanded
3	2,036	--	--	--	--	40	3,501	Osmanabad
3	2,034	--	--	--	--	160	5,430	Latur
2	1,235	--	--	--	--	244	7,648	Buldhana
1	501	--	--	--	--	344	9,535	Akola
--	--	--	--	--	--	101	2,366	Washim
--	--	--	--	--	--	310	6,788	Amravati
3	1,810	--	--	--	--	205	8,382	Yavatmal
6	4,341	1	1,396	--	--	173	11,925	Wardha
9	6,162	5	9,145	--	--	1,478	54,328	Nagpur
--	--	1	1,141	--	--	346	5,583	Bhandara
--	--	--	--	--	--	265	1,850	Gondiya
3	2,587	4	7,932	--	--	367	14,757	Chandrapur
1	644	--	--	--	--	106	1,170	Gadchiroli
265	1,83,286	123	2,17,132	10	73,436	28,678	12,31,503	Maharashtra State

Factories

Workers

Source.-Directorate of Industrial Safety and Health, Mumbai

19. उत्पादन/

तक्ता क्रमांक /

३१ डिसेंबर १९९९ रोजी संपणाऱ्या वर्षातील चालू कारखान्यांची व त्यातील सरासरी दैनिक कामगारांची प्रमुख उद्योग गटानुसार संख्या /

अ.क्र. Sr.No	जिल्हे (2)	01 कृषि शिकार व संबंधित सेवा Agriculture, hunting and related service activities		02 वनसंवर्धन आणि ऑडके पाडणे Forestry, logging & related service activities		14 खाणकाम व दगड खाणकाम (पेट्रोलियम, नैसर्गिक वायु, युरेनियम कच्चे धातु इ. वगळून) Other mining and quarrying (excluding petroleum natural gas, uranium, metal ores etc.)		15 खाद्य उत्पादने व पेये Mfg. of food products and beverages		16 तंबाखूचे उत्पादन Mfg. Of tobacco products	
		F	W	F	W	F	W	F	W	F	W
		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	मुंबई	8	118	1	3	1	12	272	17,469	3	1,161
2	मुंबई उपनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	ठाणे	-	-	-	-	-	-	99	3,853	1	33
5	रत्नागिरी	-	-	-	-	-	-	56	1,500	1	15
6	सिंधुदुर्ग	-	-	-	-	-	-	33	848	-	-
7	नाशिक	3	109	-	-	-	-	162	8,342	-	-
8	धुळे	7	1,754	-	-	-	-	153	6,866	-	-
9	नंदुरबार	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	जळगाव	36	1,900	-	-	1	25	290	7,412	13	1,064
11	अहमदनगर	3	136	-	-	-	-	109	11,679	2	860
12	पुणे	2	713	-	-	-	-	182	15,654	1	25
13	सातारा	2	86	-	-	-	-	94	10,314	4	158
14	सांगली	-	-	-	-	-	-	122	9,227	-	-
15	सोलापूर	1	25	-	-	1	6	128	9,038	3	179
16	कोल्हापूर	1	9	-	-	1	5	129	14,484	5	695
17	औरंगाबाद	34	1,877	-	-	-	-	49	5,921	-	-
18	जालना	61	3,561	-	-	-	-	28	2,893	2	88
19	परभणी	73	4,950	-	-	-	-	40	2,666	-	-
20	हिंगोली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21	बीड	11	649	-	-	-	-	20	3,278	-	-
22	नांदेड	55	2,820	-	-	-	-	94	3,065	-	-
23	उस्मानाबाद	1	70	-	-	-	-	4	1,463	-	-
24	लातूर	7	450	-	-	-	-	43	2,806	-	-
25	बुलढाणा	53	3,669	-	-	-	-	80	1,240	-	-
26	अकोला	38	2,965	-	-	-	-	169	1,591	-	-
27	वाशिम	31	1,507	-	-	-	-	19	242	-	-
28	अमरावती	32	2,354	-	-	-	-	55	1,147	-	-
29	यवतमाळ	62	3,560	-	-	-	-	29	1,832	-	-
30	वर्धा	46	4,028	-	-	-	-	22	1,105	-	-
31	नागपूर	15	917	-	-	-	-	166	4,738	-	-
32	भंडारा	1	16	-	-	-	-	198	1,124	-	-
33	गोदिया	-	-	-	-	-	-	200	1,190	3	64
34	चंद्रपूर	6	387	-	-	-	-	190	848	-	-
35	गडचिरोली	-	-	-	-	-	-	85	307	-	-
	महाराष्ट्र राज्य	589	38,630	1	3	20	584	3,477	1,60,405	41	4,408

MANUFACTURING

TABLE No.19.6

Number of working factories and average daily employment in Major Groups of Industries during the year ending 31 st Dec.1999

17		18		19		20		Districts
कापडाचे उत्पादन		परिधान करण्याच्या वस्तू		चामडे कमावणे व		लाकूड आणि		
Mfg. Of textiles		Mfg. of wearing apporral		Tanning of leather and		Wood and Wood		
		Dressing and dyeing of fur		leather product		products		(2)
						(except furniture)		
F	W	F	W	F	W	F	W	
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	
575	73,498	678	18,448	87	1,255	257	1,521	Mumbai
-	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai Suburban
433	15,324	20	2,023	15	330	123	1,044	Thane
33	3,852	3	59	-	-	37	319	Raigad
5	58	-	-	-	-	47	148	Ratnagiri
-	-	-	-	1	25	41	136	Sindhudurg
94	2,516	1	39	4	92	196	1,044	Nashik
11	2,543	-	-	-	-	64	221	Dhule
-	-	-	-	-	-	-	-	Nandurbar
22	2,794	1	10	3	100	136	334	Jalgaon
9	848	4	101	2	123	153	601	Ahmednagar
69	2,263	16	307	4	74	261	1,334	Pune
2	235	-	-	3	789	80	255	Satara
124	2,058	5	246	1	11	120	604	Sangli
2508	18,754	5	43	1	10	106	291	Solapur
339	15,874	-	-	2	14	192	584	Kolhapur
16	1,140	-	-	4	237	106	649	Aurangabad
4	683	-	-	-	-	18	69	Jalna
-	-	1	30	-	-	64	206	Parbhani
-	-	-	-	-	-	-	-	Hingoli
1	60	-	-	-	-	38	153	Beed
2	1,355	-	-	-	-	90	308	Nanded
4	1,181	-	-	-	-	9	30	Osmanabad
4	764	-	-	1	4	67	239	Latur
1	530	-	-	-	-	56	160	Buldhana
9	1,808	-	-	-	-	55	219	Akola
6	170	-	-	-	-	33	102	Washim
7	1,154	-	-	1	61	124	418	Amravati
3	1,638	-	-	-	-	55	147	Yavatmal
22	4,377	-	-	-	-	40	163	Wardha
34	10,847	2	75	5	48	408	2,290	Nagpur
-	-	-	-	-	-	50	196	Bhandara
1	10	-	-	2	14	26	86	Gondiya
-	-	1	10	-	-	71	541	Chandrapur
-	-	-	-	-	-	8	38	Gadchiroli
4,338	1,66,334	737	21,391	136	3,187	30,131	14,450	Maharashtra State

अ. क्र. Sr.No	जिल्हे (2)	21 कागद आणि कागदाच्या वस्तू		22 प्रकाशन, मुद्रण आणि ध्वनी व चित्रमुद्रणाचे पुनरुत्पादन		23 कोळसा, शुध्द पेट्रो- लियम उत्पादने व अणु इंधन		24 रसायने आणि रासायनिक उत्पादने		25 रबर व प्लास्टिक उत्पादने	
		Paper and Paper Products		Publishing, Printing & reproduction of recorded media		Coke, retined, Petroleum Product and nuclear fuel		Chemicals and Chemical Products		Rubber and Plastics Products	
		F (21)	W (22)	F (23)	W (24)	F (25)	W (26)	F (27)	W (28)	F (29)	W (30)
1	मुंबई	129	2,257	535	13,799	13	2,506	467	28,068	472	9,167
2	मुंबई उपनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	ठाणे	78	2,884	52	1,167	45	2,057	738	36,238	217	5,715
4	रायगड	21	1,124	7	268	19	1,448	290	23,733	35	1,869
5	रत्नागिरी	2	112	3	30	2	77	68	4,319	22	897
6	सिंधुदुर्ग	-	-	-	-	-	-	5	30	2	15
7	नाशिक	57	1,457	28	9,255	11	302	119	4,334	75	6,175
8	धुळे	7	1,866	1	9	2	11	21	537	20	224
9	नंदुरबार	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	जळगाव	13	955	7	185	3	17	53	1,319	73	2,987
11	अहमदनगर	23	1,230	6	97	-	-	54	1,394	19	311
12	पुणे	72	3,650	86	3,108	14	451	239	14,655	124	5,715
13	सातारा	5	303	4	126	2	38	16	1,257	23	786
14	सांगली	19	364	18	286	1	7	29	295	27	282
15	सोलापूर	7	129	11	242	-	-	27	618	31	341
16	कोल्हापूर	9	241	22	670	3	25	63	1,111	40	637
17	औरंगाबाद	36	1,211	16	820	4	282	77	4,974	49	4,309
18	जालना	2	19	-	-	-	-	8	197	5	69
19	परभणी	1	20	1	50	-	-	1	45	-	-
20	हिंगोली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21	बीड	3	53	1	20	1	9	3	24	1	15
22	नांदेड	3	190	2	26	-	-	13	756	3	66
23	उस्मानाबाद	-	-	-	-	-	-	4	200	-	-
24	लातूर	2	25	1	20	-	-	5	181	-	-
25	बुलढाणा	14	272	-	-	-	-	7	924	3	49
26	अकोला	1	13	5	68	1	269	7	530	7	149
27	वाशिम	1	14	-	-	-	-	1	93	-	-
28	अमरावती	2	40	3	18	-	-	14	395	5	61
29	यवतमाळ	2	31	-	-	-	-	4	272	-	-
30	वर्धा	6	111	-	-	-	-	3	676	2	27
31	नागपूर	48	1,033	55	2,356	14	135	107	3,024	63	3,430
32	भंडारा	2	172	-	-	2	13	9	224	3	16
33	गोंदिया	-	-	-	-	-	-	10	166	1	8
34	चंद्रपूर	9	2,652	-	-	1	13	6	310	2	19
35	गडचिरोली	1	644	-	-	-	-	2	13	-	-
महाराष्ट्र राज्य		575	23,072	864	32,620	138	7,660	2,470	1,30,912	1,324	43,339

TABLE No.19.6-contd.--

26		27		28		29		Districts
अधातू खनिज उत्पादने		मूलभूत धातू		धातूची उत्पादने (यंत्रे, व यंत्रसामग्री सोडून)		यंत्रे व यंत्रसामग्री		
Other nonmetallic mineral products		Basic metals		Fabricated metal products except mach. & equipment		Machinery and equipment		
F	W	F	W	F	W	F	W	(2)
(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	
110	4,598	183	9,245	808	19,910	601	25,394	Mumbai
--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai Suburban
78	2,278	126	9,079	345	11,561	219	9,909	Thane
32	3,586	71	7,098	48	1,844	14	562	Raigad
16	697	6	743	8	138	3	106	Ratnagiri
10	256	2	852	5	101	3	73	Sindhudurg
58	3,413	72	3,942	159	5,380	70	3,350	Nashik
33	449	8	228	3	48	2	24	Dhule
--	--	--	--	--	--	--	--	Nandurbar
17	385	14	271	17	186	10	220	Jalgaon
22	722	26	1,269	55	2,164	32	1,399	Ahmednagar
96	5,771	114	8,516	539	21,399	321	34,453	Pune
9	320	23	2,838	25	680	50	4,104	Satara
40	525	40	1,310	24	363	28	2,966	Sangli
16	345	13	952	15	354	4	21	Solapur
59	716	115	5,137	157	3,031	63	3,833	Kolhapur
23	889	44	2,194	70	3,816	35	3,874	Aurangabad
3	36	29	1,315	2	51	4	426	Jalna
7	162	2	44	--	--	--	--	Parbhani
--	--	--	--	--	--	--	--	Hingoli
5	97	--	--	--	--	--	--	Beed
6	150	4	414	6	59	1	11	Nanded
3	49	2	100	1	20	--	--	Osmanabad
4	170	2	78	3	62	--	--	Latur
7	90	1	9	--	--	--	--	Buldhana
8	97	4	76	4	50	1	21	Akola
1	51	--	--	1	9	--	--	Washim
10	195	2	23	5	75	2	37	Amravati
20	216	2	82	--	--	--	--	Yavatmal
5	79	2	799	1	8	2	100	Wardha
91	3,800	126	8,126	92	2,746	31	1,094	Nagpur
7	147	5	2,112	46	631	--	--	Bhandara
6	147	--	--	1	10	--	--	Gondiya
32	3,691	4	1,489	--	--	1	192	Chandrapur
3	35	--	--	--	--	--	--	Gadchiroli
837	34,162	1,042	68,341	2,440	74,696	1,497	92,889	Maharashtra State

अ.क्र. Sr.No	जिल्हे (2)	30 कार्यालयीन, लेखांकन व संगणक यंत्रे		31 विद्युत यंत्रे व उपकरणे		32 रेडिओ दूरचित्रवाणी व दळणवळण सामग्री आणि उपकरणे		33 वैद्यकीय अचूक गोजमापनाची आणि ऑप्टिकल साधने	
		Office accounting & computing machinery		Electrical machinery and apparatus		Radio, T.V. & communication equipment and apparatus		Medical precision & Optical instruments Watches & Clock's	
		F (39)	W (40)	F (41)	W (42)	F (43)	W (44)	F (45)	W (46)
1	मुंबई	30	1,447	298	18,865	114	7,076	102	2,320
2	मुंबई उपनगर	-	-	-	-	-	-	-	-
3	ठाणे	11	515	98	6,548	26	1,413	23	1,121
4	रायगड	1	17	13	926	3	76	4	77
5	रत्नागिरी	-	-	5	185	-	-	2	44
6	सिंधुदुर्ग	1	37	1	15	-	-	-	-
7	नाशिक	14	1,301	61	5,175	21	2,409	12	482
8	धुळे	-	-	3	31	1	25	1	14
9	नंदुरबार	-	-	-	-	-	-	-	-
10	जळगाव	-	-	16	663	-	-	1	47
11	अहमदनगर	-	-	13	1,783	7	1,148	2	182
12	पुणे	7	1,194	154	8,491	103	4,616	43	2,696
13	सातारा	-	-	10	643	2	329	1	16
14	सांगली	-	-	21	362	-	-	3	44
15	सोलापूर	-	-	3	37	-	-	8	511
16	कोल्हापूर	-	-	17	236	4	98	4	44
17	औरंगाबाद	-	-	17	1,848	11	2,853	5	111
18	जालना	-	-	-	-	-	-	-	-
19	परभणी	-	-	-	-	-	-	-	-
20	हिंगोली	-	-	-	-	-	-	-	-
21	बीड	-	-	2	34	-	-	-	-
22	नांदेड	-	-	-	-	-	-	-	-
23	उस्मानाबाद	-	-	-	-	-	-	-	-
24	लातूर	-	-	-	-	-	-	-	-
25	बुलढाणा	-	-	-	-	-	-	1	5
26	अकोला	1	4	2	50	-	-	1	70
27	वाशिम	-	-	-	-	-	-	-	-
28	अमरावती	-	-	-	-	-	-	-	-
29	यवतमाळ	-	-	-	-	-	-	1	12
30	वर्धा	-	-	-	-	-	-	-	-
31	नागपूर	1	12	35	733	3	706	-	-
32	भंडारा	-	-	1	9	-	-	-	-
33	गोंदिया	-	-	-	-	-	-	-	-
34	चंद्रपूर	-	-	-	-	-	-	-	-
35	गडचिरोली	-	-	-	-	-	-	-	-
	महाराष्ट्र राज्य	66	4,527	770	46,634	295	20,749	214	7,796

TABLE No.19.6-contd.--

34		35		36		40		41		Districts
मोटार वाहने ट्रेलर्स व निम-ट्रेलर्स		इतर परिवहन सामग्री		फर्निचरचे उत्पादन		वीज, वायु, वाफ आणि गरम पाणी पुरवठा		पाण्याचे संचयन, शुद्धीकरण व वितरण		
Motor Vehicles, Trailors & Semi-Trailors		Other transport equipment		Mfg. Of Furnitutre		Electricity, Gas, Steam and Hot Water Supply		Collection, Purification and distribution of water		(2)
F (47)	W (48)	F (49)	W (50)	F (51)	W (52)	F (53)	W (54)	F (55)	W (56)	
90	9,773	76	31,413	477	20,808	11	1,924	19	751	Mumbai
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai Suburban
36	1,874	22	1,902	36	1,164	10	800	7	189	Thane
6	333	1	34	4	277	11	586	4	241	Raigad
-	-	-	-	3	12	3	907	1	20	Ratnagiri
-	-	1	8	3	15	-	-	1	4	Sindhudurg
35	2,955	8	7,704	20	581	2	2,850	9	316	Nashik
1	7	1	7	1	100	-	-	4	54	Dhule
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Nandurbar
3	1,278	1	1,700	9	110	1	1,050	11	46	Jalgaon
2	37	17	1,856	13	96	1	25	7	190	Ahmednagar
109	23,371	41	16,778	37	864	6	116	9	443	Pune
4	156	7	206	5	168	4	98	4	103	Satara
-	-	-	-	6	92	2	143	6	113	Sangli
1	144	3	397	10	70	1	5	5	182	Solapur
19	983	3	250	10	151	2	75	6	129	Kolhapur
12	1,012	12	8,451	2	25	2	39	4	40	Aurangabad
-	-	-	-	-	-	1	13	1	20	Jaina
-	-	-	-	-	-	1	72	-	-	Parbhani
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Hingoli
-	-	-	-	-	-	2	1,309	-	-	Beed
-	-	-	-	-	-	-	-	1	30	Nanded
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Osmanabad
-	-	-	-	-	-	1	20	-	-	Latur
-	-	-	-	1	13	1	15	2	30	Buldhana
-	-	-	-	3	51	1	365	-	-	Akola
-	-	-	-	-	-	1	4	-	-	Washim
2	46	-	-	1	8	-	-	1	21	Amravati
-	-	-	-	-	-	-	-	1	6	Yavatmal
-	-	1	11	-	-	1	12	1	5	Wardha
4	39	5	898	18	978	7	3,467	5	176	Nagpur
3	547	-	-	3	57	-	-	-	-	Bhandara
1	10	-	-	1	8	-	-	-	-	Gondiya
-	-	-	-	1	9	5	3,424	-	-	Chandrapur
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Gadchiroli
328	42,565	199	71,615	664	25,657	77	17,319	109	3,109	Maharashtra State

अ.क्र. Sr.No	जिल्हे (2)	45		50		51		52		63	
		बांधकाम Construction		मोटर वाहनांची विक्री व दुरुस्ती Sale and repair of Motor vehicles		धाऊक व्यापार व कमिशन व्यापार Wholesale trade & Commission trade		किरकोळ व्यापार वैयक्तिक व घरगुती वस्तुंची दुरुस्ती Retail trade, repair of personal and household goods		परिवहन साहाय्यकारी वस्तुंची दुरुस्ती Supporting and auxiliary transport activities	
		F (57)	W (58)	F (59)	W (60)	F (61)	W (62)	F (63)	W (64)	F (65)	W (66)
1	मुंबई	4	172	394	16,788	24	6,250	44	2,142	14	4,259
2	मुंबईउपनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	ठाणे	3	57	136	2,260	5	41	3	91	13	604
4	रायगड	3	165	69	1,222	2	295	1	3	3	114
5	रत्नागिरी	-	-	32	1,031	-	-	3	216	1	20
6	सिंधुदुर्ग	-	-	13	491	1	6	-	-	-	-
7	नाशिक	-	-	107	1,797	1	6	11	282	9	292
8	धुळे	-	-	49	1,126	2	38	1	10	-	-
9	नंदुरबार	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	जळगाव	-	-	16	914	1	12	-	-	16	145
11	अहमदनगर	-	-	61	1,203	-	-	5	25	-	-
12	पुणे	1	30	222	6,341	10	247	19	481	4	54
13	सातारा	-	-	60	1,183	-	-	6	135	2	105
14	सांगली	1	15	29	1,110	-	-	3	72	16	303
15	सोलापूर	1	5	93	1,546	-	-	2	28	2	7
16	कोल्हापूर	-	-	116	2,863	1	5	4	104	2	10
17	औरंगाबाद	-	-	54	1,967	-	-	-	-	3	52
18	जालना	-	-	21	338	-	-	-	-	1	6
19	परभणी	-	-	23	722	1	3	-	-	-	-
20	हिंगोली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21	बीड	-	-	22	699	-	-	-	-	-	-
22	नांदेड	-	-	26	1,112	2	12	-	-	-	-
23	उस्मानाबाद	-	-	12	388	-	-	-	-	-	-
24	लातूर	-	-	19	606	1	5	-	-	-	-
25	बुलढाणा	-	-	17	642	-	-	-	-	-	-
26	अकोला	-	-	26	1,125	1	14	-	-	-	-
27	वाशिम	-	-	7	174	-	-	-	-	-	-
28	अमरावती	-	-	42	719	1	12	-	-	1	4
29	यवतमाळ	-	-	26	586	-	-	-	-	-	-
30	वर्धा	-	-	19	424	-	-	-	-	-	-
31	नागपूर	1	12	130	2,373	5	90	3	116	4	69
32	भंडारा	-	-	16	319	-	-	-	-	-	-
33	गोंदिया	-	-	11	119	1	12	1	6	-	-
34	चंद्रपूर	-	-	36	408	1	9	1	35	-	-
35	गडचिरोली	-	-	7	133	-	-	-	-	-	-
महाराष्ट्र राज्य		14	456	1,911	52,729	60	7,057	107	3,746	91	6,044

TABLE No.19.6-contd.--

64		72		73		74		75		Districts
डाक व दूरसंचरण		संगणक व संबंधित कार्ये		संशोधन व विकास		इतर व्यापार धंदे		लोकप्रशासन व संरक्षण		
Post and Tele - Communication		Computer and related activities		Research and Development		Other business activities		Public administration and defence		(2)
F (67)	W (68)	F (69)	W (70)	F (71)	W (72)	F (73)	W (74)	F (75)	W (76)	
2	187	8	1,521	3	20	6	148	6	68	Mumbai
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai Suburban
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Thane
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Raigad
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ratnagiri
-	-	1	30	-	-	-	-	-	-	Sindhudurg
-	-	2	81	-	-	1	20	-	-	Nashik
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Dhule
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Nandurbar
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Jalgaon
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ahmednagar
-	-	-	-	1	14	1	14	-	-	Pune
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Satara
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Sangli
-	-	1	20	-	-	-	-	-	-	Solapur
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Kolhapur
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Aurangabad
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Jalna
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Parbhani
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Hingoli
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Beed
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Nanded
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Osmanabad
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Latur
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Buldhana
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Akola
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Washim
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Amravati
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Yavatmal
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Wardha
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Nagpur
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Bhandara
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Gondiya
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Chandrapur
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Gadchiroli
2	187	12	1,652	4	34	8	182	6	68	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक / TABLE No.19.6-contd.-

अ.क्र. Sr.No	जिल्हे (2)	80 शिक्षण Education		85 आरोग्य व सामाजिक कार्य Health and social work		90 मल व केरकचरा विल्हेवाट आणि स्वच्छता Sewage and refuse disposal sanitation		92 मनोरंजनपर, सांस्कृतिक व क्रिडा कार्यक्रम Recreational Cultural and sporting activities		93 इतर सेवा कार्य Other Service activities		एकूण Total		Districts (2)
		F	W	F	W	F	W	F	W	F	W	F	W	
		(77)	(78)	(79)	(80)	(81)	(82)	(83)	(84)	(85)	(86)	(87)	(88)	
1	मुंबई	1	4	0	0	28	713	16	467	19	700	6,986	356245	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai Suburban
3	ठाणे	-	-	-	-	3	21	-	-	1	29	3,098	1,25,103	Thane
4	रायगड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	835	54,014	Raigad
5	रत्नागिरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	289	11,275	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	124	2,942	Sindhudurg
7	नाशिक	-	-	-	-	1	46	-	-	-	-	1,423	76,047	Nashik
8	धुळे	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	396	16,192	Dhule
9	नंदुरबार	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Nandurbar
10	जळगाव	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	784	26,129	Jalgaon
11	अहमदनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	647	29,479	Ahmednagar
12	पुणे	-	-	1	117	3	58	-	-	3	80	2,914	184,093	Pune
13	सातारा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	447	25,431	Satara
14	सांगली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	685	20,798	Sangli
15	सोलापूर	-	-	-	-	1	14	-	-	4	19	3,012	34,333	Solapur
16	कोल्हापूर	-	-	-	-	1	13	2	13	-	-	1,391	52,040	Kolhapur
17	औरंगाबाद	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	685	48,591	Aurangabad
18	जालना	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	190	9,784	Jalna
19	परभणी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	215	8,970	Parbhani
20	हिंगोली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Hingoli
21	बीड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	110	6,400	Beed
22	नांदेड	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	308	10,374	Nanded
23	उस्मानाबाद	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	40	3,501	Osmanabad
24	लातूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	160	5,430	Latur
25	बुलढाणा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	244	7,648	Buldhana
26	अकोला	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	344	9,535	Akola
27	वाशिम	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	101	2,366	Washim
28	अमरावती	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	310	6,788	Amravati
29	यवतमाळ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	205	8,382	Yavatmal
30	वर्धा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	173	11,925	Wardha
31	नागपूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,478	54,328	Nagpur
32	भंडारा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	346	5,583	Bhandara
33	गोर्दिया	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	265	1,850	Gondiya
34	चंद्रपूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	367	14,757	Chandrapur
35	गडचिरोली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	106	1,170	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1	4	1	117	37	865	18	480	27	828	28,678	1231503	Maharashtra State

F = कारखाने / Factories

W = कामगार / Workers

आधार : औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source : Directorate of Industrial Safety and Health, Govt. of Maharashtra, Mumbai

19. उत्पादन / MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 19.7

महाराष्ट्रातील औद्योगिक उत्पादन / Industrial Production in Maharashtra
(1999-2000)

अनुक्रमांक Sr. No.	उत्पादित वस्तुचे नाव	परिमाण	उत्पादन Production	Unit	Name of the Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(2)
1	कोळसा	हजार टन	27,698	Thousand Tonnes	Coal (Including lignite)
2	चुनखडी	हजार टन	6,581	Thousand Tonnes	Lime Stone
3	साखर	हजार टन	53,140	Thousand Tonnes	Sugar
4	मीठ	हजार टन	65	Thousand Tonnes	Salt
5	वनस्पती	हजार टन	N.A.	Thousand Tonnes	Vanaspati
6	सर्व प्रकारचे सूत	हजार टन	N.A.	Thousand Tonnes	All yam
7	सर्व प्रकारचे कापड	हजार मीटर	5,13,495	Thousand Meters	All cloth
8	पेट्रोलियम (क्रुड)	हजार टन	N.A.	Thousand Tonnes	Petroleum (crude)
9	पेट्रोलियम पदार्थ	हजार टन	N.A.	Thousand Tonnes	Petroleum refinery products
10	तयार पोलाद	हजार टन	N.A.	Thousand Tonnes	Finished steel
11	पोलादाची लागड	हजार टन	N.A.	Thousand Tonnes	Steel Ingots
12	कठीण मिश्र धातु	हजार टन	N.A.	Thousand Tonnes	Ferroy alloys
13	रेल्वे डबे	संख्या	N.A.	Numbers	Railway Coaches
14	वीज	दशलक्ष कि.वॅट तास	63,312	Million KWH	Electricity

N. A. -उपलब्ध नाही / Not available

आधार.-केंद्रीय सांख्यिकी संघटना, मासिक अहवाल

Source-Central Statistical Organisation, Monthly Returns

19. उत्पादन/MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 19.8

वार्षिक उद्योग पाहणी (गणना + गैर-गणना) / Annual Survey of Industries (Census+Non-census)
(1999-2000)

(रुपये लाखात / Rs. in Lakh)

अनुक्रमांक Sr. No.	उद्योग गट	कारखान्यांची संख्या No. of Factories (3)	उत्पादक भांडवल Productive Capital (4)	सर्व कर्मचारी (संख्या) All employ- ees (No.) (5)	एकूण उत्पादन Total Output (6)	मूल्यवृद्धी Value added (7)	Industries groups (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	सूत काढणे, वटणी, सफाई इत्यादी,	684	14,614	39,983	32,801	6,797	Cotton, ginning, cleaning etc.
2	मीठाचे उत्पादन	50	365	2,368	806	608	Extraction of salt
3	खाद्य. उत्पादने व पेये	2,446	7,48,353	1,73,151	25,91,795	3,76,037	Food products and beverages
4	तंबाखू उत्पादने	191	16,838	39,310	99,247	26,012	Tobacco products
5	वस्त्रोद्योग	1,511	6,73,515	1,71,813	12,36,247	1,71,538	Textiles
6	परिधान करण्याची वस्त्रे	705	94,380	26,589	2,95,804	50,962	Wearing apparels
7	कातडी कमावणे व चामड्याची उत्पादने	139	10,494	4,853	25,669	6,252	Tanning and dressing of leather
8	लाकूड व लाकडाची उत्पादने	236	10,727	4,180	21,219	2,758	Wood and wood products
9	कागद आणि कागदाची उत्पादने	664	4,60,357	30,558	3,04,148	17,233	Paper and paper products
10	प्रकाशन आणि मुद्रण	784	1,27,414	24,242	2,55,049	71,821	Publishing and printing
11	कोळसा, शुध्द पेट्रोलियम यांची उत्पादने इ	138	4,19,205	9,937	16,37,869	2,30,368	Coke refined petroleum products etc.
12	रसायने व रासायनिक उत्पादने	1,821	18,52,126	1,30,708	33,26,286	8,39,948	Chemicals and chemical products
13	रबर आणि प्लॅस्टिक उत्पादने	1,262	4,26,326	52,057	6,28,771	1,14,505	Rubber and plastic products
14	इतर अधातू खनिज उत्पादने	1,067	76,247	36,203	2,64,966	56,802	Other non-metallic min.products
15	मूलभूत धातू	1,075	7,81,453	73,917	10,92,388	99,626	Basic metals
16	धातूच्या तयार वस्तू	1,754	3,80,252	68,063	5,80,630	99,869	Fabricated metal products
17	यंत्रे व यंत्रसामुग्री	1,782	5,82,124	1,06,804	14,66,712	3,73,176	Machinery and equipments
18	कार्यालयीन, लेखांकन व संगणक यंत्रसामुग्री	89	20,913	6,363	65,518	5,149	Office accounting and computing machinery
19	विद्युत यंत्रसामुग्री व उपकरणे	829	3,84,211	40,712	4,47,985	79,828	Electrical machinery and apparatus
20	रेडिओ, दूरदर्शन, दळणवळण सामुग्री आणि उपकरणे	275	3,42,967	25,794	6,29,986	88,977	Radio, T.V. communication equipments and apparatus
21	वैद्यकीय, अचूक मोजमापनाची व आप्टिकल साधने इ.	271	61,574	16,353	2,29,724	62,189	Medical precision and optical instruments etc.
22	मोटर वाहने, ट्रॅलर्स	699	6,90,198	62,374	10,21,448	2,01,387	Motor vehicles, Trailors
23	इतर परिवहन सामुग्री	319	2,33,961	43,728	6,93,086	1,97,015	Other transport equipments
24	फर्निचर (इतरत्र वर्गीकरण न केलेले)	635	3,95,134	42,561	12,36,305	1,98,128	Furniture (not elsewhere classified)
25	वायु पुरवठा	7	2,117	84	1,449	50	Gas supply
26	मोटर वाहने व मोटर सायकली यांची दुरुस्ती	325	22,774	9,915	2,33,240	15,454	Repair of motor vehicles and motor cycles
27	वैयक्तिक आणि गृहोपयोगी वस्तू याची उत्पादने	32	678	393	4,751	397	Repair of personal and household goods
28	पाण्याचे संचयन, शुध्दीकरण आणि वितरण	11	288	199	475	221	Collection, purification, distribution of water
29	प्रवास अभिकरणे याची प्रवास सहाय्यकारी कार्ये	13	885	294	1,118	575	Supporting and auxiliary activities of travel agencies & sanitation services
30	मनोरंजन आणि क्रीडा	18	2,493	373	4,768	2,683	Recreation and sporting
31	इतर सेवा कार्ये	29	2,463	843	5,103	1,113	Other service activities
एकूण		19,861	90,35,446	12,44,722	1,84,35,363	33,97,478	Total

टीप.- वार्षिक उद्योग पाहणी १९९९-०० यामध्ये वीज उपकरण आणि पाणीपुरवठा, गॅस, मोटार, राज्य परिवहन आणि रेल्वेच्या कार्यशाळा या संबंधी सरकारी घटक यांचा समावेश नाही.

Note- A.S.I. 1999-00 excludes electricity and units dealing with water supply, gas, storage, workshops of S.T. and Railways

आधार.- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई Source-Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Mumbai

२०. वीज व ऊर्जा

२०.१ राज्यातील विजेची स्थापित क्षमता, उत्पादन व वापर आणि विद्युतीकरण झालेली गावे व शहरे याबद्दलची माहिती या विभागात दिली आहे.

२०.२ या भागात विजेची (१) स्थापित क्षमता, (२) उत्पादन व (३) वापर यांची आकडेवारी फक्त सार्वजनिक वापरासाठी दिली आहे. महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळाने हाती घेतलेल्या विद्युतीकरण कार्यक्रमाच्या प्रगतीबद्दलच्या आकडेवारीत खाजगी संस्थांनी वीजपुरवठा केलेली गावे व शहरे यांच्या संख्येचाही समावेश आहे.

20. ELECTRICITY AND POWER

20.1 Information on installed capacity, production and consumption of electricity and towns and villages electrified in the State is given in this Section.

20.2 The figures of (i) installed capacity, (ii) generation and (iii) consumption of electricity given in table relate only to public utilities. The data on progress of electrification under Maharashtra State Electricity Board also includes villages and towns which are electrified by the private agencies.

20. वीज व ऊर्जा / ELECTRICITY AND POWER

तक्का क्रमांक / TABLE No. 20.1

महाराष्ट्रातील विजेचा पुरवठा व वापर

Supply and Consumption of Electricity in Maharashtra State
(1999-2000)

अ.क्र. Sr. No.	वाव (2)	1960-61 (3)	1970-71 (4)	1980-81 (5)	1990-91 (6)	1995-96 (7)	1998-99 (8)	1999-2000 (9)	Item (2)
I स्थापित क्षमता (हजार किलोवॉट)									
I. Installed capacity (000 kw.)									
(१)	बाष्पजन्य	443	1,051	2,771	6,462	7,155	7,655	7,655	(i) Steam
(२)	तेलजन्य	34	14	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	(ii) Oil
(३)	जलजन्य	282	844	1,317	1,552	1,602	1,768	2,624	(iii) Hydro
(४)	अणुशक्तीजन्य	N. A.	210	210	190	1,092	190	190	(vi) Nuclear
(५)	नैसर्गिक वायु	N. A.	N. A.	N. A.	672	190	1,092	1,820	(v) Natural Gas
	एकूण	759	2,119	4,298	8,876	10,039	10,705	12,289	Total
II उत्पादन (दशलक्ष किलोवॉट तास)									
II. Output (Million kwh.)									
(१)	बाष्पजन्य	1,835	3,392	11,416	28,085	39,794	45,001	47,592	(i) Steam
(२)	तेलजन्य	68	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	(ii) Oil
(३)	जलजन्य	1,365	4,533	6,448	5,615	4,482	5,296	5,584	(iii) Hydro
(४)	अणुशक्तीजन्य	N. A.	1,209	887	881	6,343	1,039	974	(vi) Nuclear
(५)	नैसर्गिक वायु	N. A.	N. A.	N. A.	2,730	702	6,625	9,149	(v) Natural Gas
(६)	इतर	--	--	--	--	--	12	13	(vii) Other
	एकूण	3,268	9,134	18,751	37,311	51,321	57,973	63,312	Total
III वर्षातील वापर (दशलक्ष किलोवॉट तास)									
III. Consumption (Million kwh.)									
(१)	घरगुली दिवाबत्ती व लहान प्रमाणावर वीजशक्ती	260	732	1,779	5,065	7,732	9,931	10,666	(i) Domestic light and small power.
(२)	वाणिज्यिक दिवाबत्ती व लहान प्रमाणावर वीजशक्ती	198	547	949	2,068	2,849	3,576	3,908	(ii) Commercial light and small power.
(३)	उद्योगधंद्याकरिता वीज	1,853	5,312	8,130	14,706	18,053	18,099	19,522	(iii) Industrial Power
(४)	सार्वजनिक दिवाबत्ती	20	74	159	291	382	466	539	(vi) Public lighting
(५)	रेल्वे चालविण्यासाठी वीज	339	421	766	970	1,419	1,537	1,598	(v) Railway traction
(६)	जलसिंचन व जलापनयन	15	356	1,723	6,604	13,621	16,286	10,668	(vi) Irrigation and dewatering
(७)	पाणीपुरवठा	35	146	330	N. A.	1,220	1,526	1,650	(vii) Water works
(८)	संकीर्ण	N. A.	62	198	267	295	274	353	(viii) Miscellaneous
	एकूण	2,720	7,650	14,034	29,971	45,571	51,695	48,904	Total

Neg. नगण्य / Negligible N. A. उपलब्ध नाही / Not available

टिप : वरील आकडे केवळ सार्वजनिक सेवा उद्योग संबंधातील आहेत

Note :- The above figures related to public utilities only

आधार : महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, मुंबई

Source :- Maharashtra State Electricity Board, Mumbai

20. वीज व ऊर्जा / ELECTRICITY AND POWER

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 20.2

विद्युतीकरण झालेल्या शहरांची/गावांची संख्या / Number of towns/villages electrified
(1999-2000)

अ. क्र. Serial No.	जिल्हे वर्ष/Year	शहरे Townns	वस्ती असलेल्या खेड्यांची संख्या Inhabited villages	विजेचा पुरवठा झालेल्या खेड्यांची संख्या Villages Electrified	विद्युतीकरण झालेल्या खेड्यांची वस्ती असलेल्या खेड्यांशी टक्केवारी Percentage of electrified villages to inhabited villages	District (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
	1960-61	266	35,851	587	1.64	
	1970-71	289	35,778	12,321	34.44	
	1980-81	289	39,354	27,625	77.21	
	1990-91	307	39,354	39,106	99.37	
	1995-96	307	39,354	39,106	99.37	
	1998-99	307	39,354	39,106	99.37	
1	मुंबई	..	..	..	..	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	1	--	--	--	Mumbai Suburban
3	ठाणे	34	1,746	1,731	99.14	Thane
4	रायगड	16	1,827	1,820	99.62	Raigad
5	रत्नागिरी	9	1,388	1,386	99.86	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	4	703	690	98.15	Sindhudurg
7	नाशिक	19	1,742	1,739	99.83	Nashik
8	धुळे	..	..	..	..	Dhule
9	नंदुरबार	7	1,516	1,480	97.63	Nandurbar
10	जळगाव	15	1,475	1,475	100.00	Jaigaon
11	अहमदनगर	8	1,507	1,503	99.73	Ahamednagar
12	पुणे	26	1,753	1,714	97.78	Pune
13	सातारा	10	1,417	1,412	99.65	Satara
14	सांगली	8	708	689	97.32	Sangli
15	सोलापूर	10	1,096	1,096	100.00	Solapur
16	कोल्हापूर	12	1,147	1,127	98.26	Kolhapur
17	औरंगाबाद	7	1,250	1,250	100.00	Aurangabad
18	जालना	4	900	900	100.00	Jalna
19	परभणी	..	..	..	..	Parbhani
20	हिंगोली	11	1,420	1,420	100.00	Hingoli
21	बीड	7	1,202	1,195	99.42	Beed
22	नांदेड	11	1,425	1,425	100.00	Nanded
23	उस्मानाबाद	8	704	704	100.00	Osmanabad
24	लातूर	5	885	885	100.00	Latur
25	बुलढाणा	9	1,273	1,268	99.61	Buldhana
26	अकोला	..	..	..	..	Akola
27	वाशिम	9	1,546	1,539	99.55	Washim
28	अमरावती	12	1,698	1,695	99.82	Amravati
29	यवतमाळ	8	1,751	1,736	99.14	Yavatmal
30	वर्धा	6	1,015	1,003	98.82	Wardha
31	नागपूर	16	1,658	1,642	99.03	Nagpur
32	भंडारा	..	..	..	..	Bhandara
33	गोंदिया	7	1,624	1,622	99.88	Gondiya
34	चंद्रपूर	7	1,465	1,454	99.25	Chandrapur
35	गडचिरोली	1	1,513	1,506	99.54	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	307	39,354	39,106	99.37	Maharashtra state

टिप : १९८९ च्या जनगणनेनुसार महाराष्ट्रात ३९६६१ एकूण शहरे व वस्ती असलेली खेडी आहेत. त्यापैकी ३९४९३ शहरे व वस्ती असलेल्या खेड्यांना विद्युत पुरवठा करण्यात आला व बाकीच्या २४८ वस्ती नसलेली खेडी आहेत. अशा तऱ्हेने ३१ मार्च, १९८९ रोजी १०० टक्के विद्युत पुरवठा झाल्याचे म.रा.वि.मंडळाने घोषित केले आहे. १९९१ च्या जनगणनेची आकडेवारी उपलब्ध झाली नसल्याने १९८९ जनगणनेप्रमाणे आकडेवारी देण्यात आली आहे.

Note :- In Maharashtra there are 39,661 Towns and inhabited villages as per 1981 Census. Out of which 39,413 Towns and inhabited villages have been electrified as on 31-3-1989. The remaining 248 villages are un-habited or deserted villages. Thus M. S. E. B. has declared 100% of electrification as on 31-3-1989. In Maharashtra all the 307 towns have already been electrified. As the figures for 1991 census are not available, the figures are given as per 1981 census.

आधार : महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, मुंबई Source.— Maharashtra State Electricity Board, Mumbai

20. वीज व ऊर्जा / ELECTRICITY AND POWER

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.3

उपयोगानुसार वीज शक्तीचा वापर /Consumption of Electricity by uses
(1999-2000)

(दशलक्ष किलोवॅट तास/Million K.Wt.Hours)

अ. क्र. / Sr. No.	जिल्हे / District	घरगुती वापरासाठी, उर्जा, कमी शक्तीची (दिवाबत्ती व पंखे)	वाणिज्यिक वापरासाठी, उर्जा, कमी शक्तीची (दिवाबत्ती व पंखे)	उद्योगधंद्याकरिता Industrial		सार्वजनिक दिवाबत्ती Public Lighting	शेती Agriculture	इतर Others	एकूण वापर Total consumption	District
		Domestic Heat, small power (light & fans)	Commercial Heat, small power (light & fans)	निम्न मध्यम दाबाची Low medium volt	उच्च मध्यम दाबाची High medium volt					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	मुंबई	4,694.26	2,615.71	881.64	2,882.50	107.17	0.35	853.56	12,035.19	Mumbai
2	मुंबई उपनगर									Mumbai Suburban
3	ठाणे	1,010.97	269.21	365.84	2,514.33	36.13	2.63	533.81	4,732.92	Thane
4	रायगड	201.26	34.23	28.22	1,811.95	8.20	1.52	37.98	2,123.36	Raigad
5	रत्नागिरी	143.39	18.89	25.74	274.34	4.02	1.74	3.02	471.14	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	80.98	8.76	11.12	13.08	2.23	1.08	2.47	119.72	Sindhudurg
7	नाशिक	282.33	66.00	94.74	742.39	30.19	3.08	190.50	1,409.23	Nashik
8	धुळे									Dhule
9	नंदुरबार	143.00	23.63	24.69	110.92	11.57	2.56	10.93	327.38	Nandurbar
10	जळगाव	252.38	35.97	90.03	156.91	22.33	41.63	160.06	759.31	Jalgaon
11	अहमदनगर	176.83	39.33	51.56	240.93	16.04	381.03	40.08	945.80	Ahmednagar
12	पुणे	852.34	232.09	262.83	2,015.47	49.14	8.42	201.63	3,621.92	Pune
13	सातारा	200.41	36.72	54.48	161.19	28.70	6.22	28.21	515.93	Satara
14	सांगली	163.85	70.23	44.93	140.36	15.47	12.39	15.55	462.78	Sangli
15	सोलापूर	194.52	47.25	47.49	215.37	16.76	0.00	42.73	564.12	Solapur
16	कोल्हापूर	271.71	65.89	123.13	410.27	17.43	34.72	35.85	959.00	Kolhapur
17	औरंगाबाद	159.29	36.37	46.30	480.68	18.29	1.77	61.65	804.35	Aurangabad
18	जालना	51.59	8.35	16.70	393.58	4.39	3.70	2.45	480.76	Jalna
19	परभणी									Parbhani
20	हिंगोली	68.29	13.63	34.15	10.11	12.66	0.13	10.15	149.12	Hingoli
21	बीड	65.98	10.19	17.81	15.84	8.86	0.43	9.74	128.85	Beed
22	नांदेड	78.07	16.49	21.54	55.97	11.37	14.47	25.83	223.74	Nanded
23	उस्मानाबाद	56.46	12.15	18.10	22.23	6.15	0.32	3.00	118.41	Osmanabad
24	लातूर	78.14	13.10	25.86	25.88	6.86	1.38	12.41	163.63	Latur
25	बुलढाणा	110.93	13.80	28.96	56.37	6.70	19.57	70.81	307.14	Buldhana
26	अकोला									Akola
27	वाशिम	149.65	24.35	41.05	46.95	9.63	12.81	56.72	341.16	Washim
28	अमरावती	196.92	29.67	40.61	30.51	14.30	32.56	70.90	415.47	Amravati
29	यवतमाळ	121.31	16.64	21.10	80.83	9.59	7.05	6.20	262.72	Yavatmal
30	वर्धा	99.67	10.86	15.52	327.94	6.31	14.36	68.34	543.00	Wardha
31	नागपूर	464.79	97.30	99.88	841.29	34.93	27.87	182.85	1,748.91	Nagpur
32	भंडारा									Bhandara
33	गोंदिया	115.74	17.87	42.84	250.98	7.71	8.02	83.10	526.26	Gondiya
34	चंद्रपूर	113.10	16.21	22.29	747.61	8.90	1.24	149.43	1,058.78	Chandrapur
35	गडचिरोली	60.84	5.95	12.23	52.30	6.07	2.05	24.53	163.97	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	10,665.82	3,907.85	4,393.04	15,129.08	538.67	645.53	2,994.58	38,274.57	Maharashtra State

२१. व्यापार

२१.१ मुंबई बंदारातील आयात व निर्यात तसेच महाराष्ट्र राज्यात लोहमार्गाने व जलमार्गाने झालेली निवडक वस्तूंची आयात व निर्यात यासंबंधीची माहिती या विभागात दिली आहे.

21. TRADE

21.1. Information on imports and exports in Mumbai Port and imports and exports of selected commodities in Maharashtra State by Rail and River is given in this section.

21. व्यापार / TRADE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 21.1

लोहमार्गाने व जलमार्गाने निवडक वस्तूंची महाराष्ट्र राज्यातील आयात व निर्यात
Import and Export of selected commodities by Rail and River
 (1999-2000)

अ.क्र. Sr. No.	वस्तू गट	परिमाण Unit	आयात माल Imports	निर्यात माल Exports	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	जनावरे (शेंळ्या, मेंढ्या वगळून)	Thousands	--	--	Animal (Expt. Sheep & goats.
2	विटा व फरश्या	Thousands	850	--	Bricks and tiles
3	सिमेंट	Tonnes	17,99,38,204	68,37,054	Cement
4	कोळसा आणि कोक	Quintal	5,59,68,800	3,34,44,356	Coal and Coke
5	सुती कापडाचा माल देशी	"	--	--	Cotton piece goods and yarn
6	हिरडा	"	--	--	Myrobalan
7	सुकामेवा व भाजीपाला	"	--	3,58,650	Fruits dried and vegetable
8	काच	"	--	--	Glass
9	हरभरा व हरभऱ्याचे उत्पादन	"	25,000	--	Gram and Gram Products
10	कडधान्ये आणि इतर	"	--	6,08,891	Pulses and other
11	मका	"	--	--	Maiz
12	ज्वारी	"	--	--	Jowar
13	बाजरी	"	--	--	Bajra
14	ज्वारी व बाजरी व्यतिरिक्त एकदल धान्ये	"	--	--	Millets other than Jowar and Bajara
15	तांदूळ	"	28	--	Rice not in the husk
16	गहू आणि गव्हाचे पीठ	"	--	46,830	Wheat and wheat flour
17	ताग कच्चा, सुटा	"	--	--	Jute Raw and Hemp
18	कृत्रिम रेशमाच्या वस्तू	"	--	--	Artificial silk piece goods
19	लोकरा कापडाचा माल लोकर	"	--	--	Wollen piece goods and wool raw.
20	यंत्रे व यंत्रसामुग्री	"	7,306	650	Machinery and equipment
21	धातूच्या वस्तू	"	--	5,78,450	Metal products
22	पादत्राणे	"	--	--	Shoe footwear
23	कच्चे लोखंड	Tonnes	71,05,360	9,31,080	Iron Ore
24	लोखंड व पोलाद	"	1,41,77,329	5,11,314	Iron and Steel
25	विडीचे पाने	Quintal	--	--	Bidi leaves
26	चुना आणि चुनखडी	"	36,10,889	--	Lime and Limestone
27	कच्चे मॅंगनीज	"	--	6,52,900	Manganese Ore
28	पेंड	"	1,45,932	68,89,269	Oil cakes other
29	खनिज तेले	"	4,14,356	--	Oil Minerals
30	घासलेट तेल	"	507	--	Oil Kerosene
31	वनस्पती तेल	"	--	--	Vegetable Oil
32	तेलबिया	"	--	11,540	Oil seed
33	मिठ	"	2,90,078	26,830	Salt
34	साखर (खांडसरी सोडून)	"	--	1,06,95,573	Sugar (excluding Khandhari)
35	गूळ	"	--	510	Gur
36	चहा	"	--	--	Tea
37	तंबाखू	"	70	--	Tobacco raw
38	इमारती लाकूड (सागवानी लाकडासह)	"	95,150	--	Timber (including teak wood)
39	कच्चा कापूस	"	--	--	Raw Cotton

21. व्यापार / TRADE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 21.2

मुंबई बंदरात आयात झालेला व मुंबई बंदरातून निर्यात झालेला माल

Imports into Mumbai Port and Export from Mumbai Port

(1999-2000)

(आकडे शंभर मे.टनात)

(Figures in 00 M. Tonnes.)

अ.क्र. Sr. No. (1)	वस्तु गट (2)	परदेशी Overseas (3)	किनाऱ्यावरील Coastal (4)	एकूण Total (5)	commodities (2)
(अ)	आयात माल				A) Import commodities
1	ॲस्बेस्टॉस व ॲस्बेस्टॉसचे सामान	218	--	218	Asbestos and Asbestos material
2	बांधकामाचे सामान-				Building material-
(1)	सिमेंट	215	308	523	(i) Cement
(2)	चुना व चुनखडी				(ii) Lime & Limestone
(3)	वाळू	10	--	10	(iii) Sand
(4)	इतर				(iv) Others
3	लाकूड व इमारती लाकूड-				Wood and Timber-
(1)	ॲडके (लाकडी)				(i) Timber in Logs
(2)	लाकडी लगदा	1,920	--	1,920	(ii) Wood Pulp
(3)	इतर				(iii) Timber other sorts
(4)	इतरत्र न उल्लेखिलेली लाकडाची उत्पादने	2,353	--	2,353	(iv) Wooden Products Nos.
4	काळा कार्बन	53	--	53	Carbon black
5	सामान वाहतुकीचे पेटारे, वाहतुकीच्या पेटान्यातील सामान				Cargo Containers, Cargo In ICD
6	कच्चा कापूस				Raw Cotton
7	कृत्रिम धागे	583	--	583	Fibre-Synthetic
8	केस व लोकर	4	--	4	Hair and Wool
9	सुती, रेशमी, लोकर व कृत्रिम धाग्याचे कापड	1,032	--	1,032	Textiles-cotton, Silk, Woolen and Synthetics.
10	कागद व कागद कारखाने	2,110	--	2,110	Paper & Paper Products
11	औषधी द्रव्ये, औषधे	27	8	35	Drugs medicine
12	रसायने				Chemicals-
(1)	गंधक	4,315	--	4,315	(i) Sulpher
(2)	द्रव्ययुक्त(एन.ओ.एस.) सोडा व इतर द्रव्ययुक्त रसायने				(ii) Liquid (NOS) Soda, other non-liquid Chemical
(3)	इतर रसायने	4,241	--	4,241	(iii) Other Chemicals
13	खते-				Fertilisers-
(1)	रॉक फॉस्फेट	2,776	--	2,776	(i) Rock Phosphate
(2)	इतर रासायनिक खते	2,116	--	2,116	(ii) Other Chemical fertilisers
14	सौम्य मद्य	8,780	294	9,074	Light Distilled
15	रंगद्रव्ये व रंग	67	--	67	Dyes and colours
16	रंग व रंगकामाचे सामान	220	--	220	Paint & Painting Materials
17	काच व काचेच्या वस्तू	249	--	249	Glass & Glass Product
18	लाख, गोंद व राळ	219	--	219	Lac, gums & resinsd
19	कृत्रिम राळ	757	--	757	Synthetic resins
20	कच्चा रबर	71	--	71	Rubber Raw
21	रबर उत्पादने	478	--	478	Rubber Product
22	प्लॅस्टिक व प्लॅस्टिक वस्तू	1,876	--	1,876	Plastic and Plastic

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 21.2 contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
23	उद्योगधंद्यात वापरावयाचे मद्यार्क व स्पिरीट (अखाद्य)	4	--	4	Industrial alcohol and Spirit
24	बारीक माती				Moulding Powder
25	माती व मातीची भांडी	434	5	439	Earth and Earthenware
26	धातू व धातूचे उत्पादन				Metal & Metal Products-
	(1) ॲल्युमिनियमच्या लडी	217	--	217	(i) Ingots Aluminium
	(2) शिशाच्या लडी	156	--	156	(ii) Ingots Lead
	(3) जस्ताच्या लडी	358	--	358	(iii) Ingots Zink
	(4) इतर लडी	173	--	173	(iv) Ingots Other
	(5) लोखंडी व पोलादी वस्तू	10,820	75	10,895	(v) Iron & Steel Materials
	(6) कच्चे लोखंड (बीड)	1,230	--	1,230	(vi) Pig Iron
	(7) मोड व टाकाऊ पदार्थ	660	--	660	(vii) Scrap and dross
	(8) जस्ताचे पत्रे	91	--	91	(viii) Tin Plates
	(9) तारा व केबल्स	4	--	4	(ix) Wire and Cables
	(10) इतर धातू व धातूचे पदार्थ	1,743	--	1,743	(x) Other Metal & Metal Product
	(11) इतर खनिजे				(xi) Other Ores
27	मोटर वाहने-				Motor Vehicles-
	(1) डिड टन किंवा अधिक वजनाची मोटर वाहने				(i) Motor Vehicles Weight 1.5 Tonnes or more
	(2) मोटर वाहनाचे सुटे भाग	100	--	100	(ii) Motor Vehicle Parts
28	रेल्वे वाघिणी, गाड्या वगैरेचे सुटे भाग	107	--	107	Railway Wagons, Carriage etc
29	इतर न उल्लेखिलेली यंत्रे	1,073	8	1,074	Machinery NOS
30	इतर उपकरणे	518	--	518	Instruments etc.-
31	अन्नधान्ये -				Foodgrains-
	(1) तांदूळ	241	--	241	(i) Rice
	(2) गहू				(ii) Wheat
	(3) इतर	8,759	--	8,759	(iii) Others
32	फळे -				Fruits-
	(1) खजूर	1,211	--	1,211	(i) Dates
	(2) इतर सुकी फळे व सुका मेवा	674	--	674	(ii) Other Dryfruits and nut
33	मीठ	164	164		Salt
34	साखर	193	--	193	Sugar
35	ताजी मासळी				Fresh-Fish
36	तेल व चरबी	13,885	--	13,885	Oil-Fats
37	मिरीसह मसाले	216	--	216	Spices including Paper
38	इतर न उल्लेखिलेली खाद्य पदार्थ	182	--	182	Foodstuffs NOS
39	इंधन व वंगणे-				Fuel and Lubricant-
	(1) डिझेल व पेट्रोल	16,394	3,483	19,877	(i) Diesel and fuel Oil
	(2) केरोसीन	10,628	648	11,276	(ii) Kerosene
	(3) वंगण तेल	3,425	70	3,495	(iii) Lubricating Oil
	(4) खनिज टरपेन्टाईन	2,284		2,284	(iv) Turpentine Mineral
	(5) खनिज (कच्चे) तेल	62,665	3,199	65,864	(v) Crude Oil
40	अस्फाट, बीटुमन, टार कोल, कोक चारकोल व इतर	31		31	Asphalt, Bituman, Tar Coal, Coke & Charcoal etc.
41	संकीर्ण	2,678	96	2,774	Miscellaneous
	'अ' उप बेरीज . .	1,75,844	8,351	1,84,195	Sub-Total 'A'

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 21.2 contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
(ब) निर्यात माल					B) Export commodities
1 प्राचीन कलात्मक दुर्मिळ वस्तू		48	--	48	Antiques, artware and curious
2 इमारतीचे सामान		68	--	66	Building materials
3 लाकूड व इमारती लाकूड.					Wood Timber
4 सामान वाहतुकीची पेटारे					Cargo container
5 कापूस					Cotton-
(1) कच्चा		22	--	22	(i) Raw
(2) पेळू आणि धागा काढलेला		618	--	618	(ii) Twist and Yam
6 कृत्रिम तंतू		179	--	179	Synthetic Yarn
7 केस व लोकर					Hair and Wool
8 विणलेल्या वस्तू, बारीक सारीक वस्त्रे स्त्रियांच्या फिती, लेस वगैरे		631	--	631	Hosiery, haber dashary millinery and wearing apparel
9 सुती, रेशमी, लोकरी व कृत्रिम धाग्याचे कापड		835	--	835	Textiles-cotton, Silk, Woolen and Synthetic.
10 औषधी द्रव्ये आणि औषधे		342	--	342	Drugs and Medicines
11 रसायने		1,954	--	1,954	Chemicals
12 खते-					Fertilizers-
(1) हाडे व हाडांचे खत		58	--	58	(i) Bone and bone meal
(2) इतर					(ii) Others
13 रंग व रंगकामाचे सामान		339	--	339	Paints and Painting Materials
14 सौम्य मद्य		427	4236	4,663	Light Distills
15 इंधन व वंगण-					Fuel & Lubricant-
(1) डिझेल व इंधन तेल		2	2050	2,052	(i) Diesel & Fuel Oil
(2) रॉकेल तेल		855	855		(ii) Kerosene
(3) वंगण तेल		16		16	(iii) Lubricating Oil
(4) खनिज तेल		1,089	48446	49,535	(iv) Crude Oil
(5) टरपेन्टाइन खनिज		3	7162	7,165	(v) Turpentine Mineral
16 काच व काच सामान		148	--	148	Glass & Glass Products
17 लाख, गोंद व राळ					Lac, Gums and Resins
18 रंगद्रव्य व रंग		29	--	29	Dyes and Colours
19 कृत्रिम राळ					Synthetic Resins
20 मळी		356	--	356	Molasses
21 प्रसाधन साहित्य व अत्तरे		154	--	154	Toiled preparation and Perfumes
22 प्लॅस्टिक व प्लॅस्टिकची उत्पादने		570	--	570	*Plastic and Plastic manufacture
23 रबर उत्पादने		105	--	105	Rubber Product
24 चामडी व चामड्याची उत्पादने		27	--	27	Leather & Leather manufacture
25 माती व मातीची भांडी		305	--	305	Earth and Earthenware
26 धातू व धातूचे उत्पादन					Metal & Metal Products-
(1) लोखंड व पोलादाचे सामान		5,043	--	5,043	(i) Iron Steel Material
(2) तारा व केबल्स		9	--	9	(ii) Wire & Cable
(3) लोखंडी मोड व सामान					(iii) Scrap and Dross
(4) इतर धातू व धातूची उत्पादने		2,291	--	2,291	(iv) Other metal and Metal Products
27 मोटार वाहने-					Motor Vehicles-
(1) वीड टन किंवा अधिक वजनाची मोटार वाहने		49	--	49	(i) Motor cars and heavy duty Vehicles Weighting 1.5 Tonnes or more
(2) मोटार वाहनांचे सुटे भाग		114	--	114	(ii) Motor Vehicle Spart Parts

तक्का क्रमांक / TABLE No. 21.2 contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
28	सायकली व सायकलीचे सुटे भाग	72	--	72	Bi-cycle and Bi-cycle parts
29	इतरत्र न उल्लेखिलेली यंत्रसामग्री	413	5	418	Machinery NOS
30	उपकरणे (हत्यारे) वगैरे	384	--	384	Instrument etc.-
31	अन्नधान्ये-				Foodgrains-
	(1) तांदूळ	1,178	--	1,178	(i) Rice
	(2) इतर	296	--	296	(ii) Others
32	फळे व भाजीपाला				Fruits and Vegetables-
	(1) फळे-ताजी व सुकी	48	--	48	(i) Fruits-fresh dried
	(2) भाज्या-सुकलेल्या व ताज्या	1,367	--	1,367	(ii) Vegetables-Dried & Fresh
33	मत्स्योत्पादन-मासे ताजे	8	--	8	Fresh-fish
34	साखर	9	--	9	Sugar
35	चहा	77	--	77	Tea
36	वैरण (पेंढीसह)	3,901	--	3,901	Fodder (including oil cakes)
37	मिरीसह मसाले	476	--	476	Spices including Paper
38	तंबाखू (कच्चा) देशी	6	--	6	Tobacco (raw) country
39	तंबाखू-तयार	17	--	17	Tobacco manufactured
40	तेल बिया	31	--	31	Oil seeds
41	सर्व प्रकारच्या बिया	81	--	81	Seeds of all kinds
42	तेल व चरबी	691	--	691	Oil and fats
43	इतरत्र उल्लेख नसलेली पेये (मद्यार्क विरहित पेये)				Beverages and drinks (Non-alcoholic) Nos.
44	इतरत्र न उल्लेखिलेले /खाण्याचे पदार्थ	233	--	233	Foodstuff Nos.
45	संकिर्ण	3,492	3	3,495	Miscellaneous
	उपवैरीज 'ब'	28,609	62,757	91,366	Sub-Total 'B'
	एका जहाजामधून दुसऱ्या जहाजात चढविलेला माल	132		132	'C' Transshipment
	एकूण आयात व निर्यात व एका जहाजातून दुसऱ्या जहाजात चढविलेली मालाची वैरीज	2,04,585	71,108	2,75,693	Total of Import, export and Transshipment commodities

जणार : मुंबई पोर्ट ट्रस्ट, मुंबई
Source.— Mumbai Port Trust, Mumbai

२२. परिवहन व दळणवळण

२२.१ या विभागात लोहमार्गाची लांबी, रस्त्यांची लांबी व वर्गीकरण, राज्यात वापरात असलेली वाहने आणि राज्य परिवहन मंडळाचे काम यासंबंधी आकडेवारी दिली आहे.

२२.२ जिल्हावार लोहमार्गाची लांबी संबंधित रेल्वे कार्यालयाने दिल्याप्रमाणे पूर्णतः तंतोतंत जुळणारी नाही. रस्त्यांच्या लांबीची आकडेवारी राज्याच्या सार्वजनिक बांधकाम विभाग, जिल्हा परिषदा व नगरपालिका यांच्या अधिपत्याखालील रस्त्यांसंबंधी आहे.

२२.३ मुंबई गोदीतील जहाजे, मुंबई बंदरातून व छोट्या बंदरातून येणारे व जाणारे प्रवासी व तेथे हाताळला जाणारा माल व विमानमार्गे होणारी प्रवासी व माल वाहतूक यासंबंधी माहिती या विभागात दिलेली आहे.

२२.४ गौण बंदरातील वाहतूक प्रामुख्याने किनारी भागांकरिता आहे. मुंबई बंदरातून होणारी परदेशी व किनाऱ्यावरील वाहतुकीची आकडेवारी वेगवेगळी दाखविली आहे.

22. TRANSPORT AND COMMUNICATION

22.1 Information on railway length, length and classification of roads, vehicles in use in the State and operation of State Transport Corporation is given in this section.

22.2 Districtwise railway length is approximate as given by the respective railway authorities. Figures of road length relate to roads maintained by the State's Public Works Department, Zilla Parishads and by Municipal Authorities.

22.3 Data presented in this section are about 'vessels in Mumbai docks', passengers and cargo in Mumbai port and other minor ports and passengers and freight traffic by air.

22.4 The figures shown against minor ports are mostly those of coastal traffic. In the case of Mumbai Port, figures of overseas traffic and coastal traffic are shown separately.

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.1

महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हानिहाय नोंद केलेली मोटार वाहने
Number of Motor Vehicles Registered by District in the State
(1999-2000)

अ. क्र.	जिल्हे	प्रवासी वाहने/Passenger Vehicles						माल वाहतूक वाहने/Goods Vehicles							एकूण (स्तंभ ९ + १२ ते १५) Grand Total (Col. 9+ 12 to 15)	District
		बसेस वॅगन्स	मोटारी आणि स्टेशन कार्स वागन्स	जीप	टॅक्सी	तीन चाकी वाहने (रिक्षा)	दुचाकी वाहने	एकूण प्रवासी वाहने Total passenger vehicles	चार चाकी वाहने Four Wheelers	तीन चाकी वाहने Three Wheelers	एकूण मालवाहू वाहने Total goods vehicles	ट्रॅक्टर्स	जोड वाहने	इतर		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
1	मुंबई	14,096	3,07,181	22,365	58,696	97,565	4,07,396	9,07,209	37,929	16,051	53,980	1,329	1,158	6,004	9,69,680	Mumbai
2	मुंबई उपनगर															Mumbai Suburban
3	ठाणे	4,271	86,490	23,966	3,645	76,751	3,07,333	5,02,458	75,698	1,1057	86,755	1,199	4,259	1,058	5,95,729	Thane
4	रायगड	954	16,457	7,531	3,198	13,857	66,702	1,08,699	12,002	2,595	14,597	395	568	527	1,24,786	Raigad
5	रत्नागिरी	784	5,405	3,141	134	8,803	41,983	60,250	6,540	1,678	8,218	357	409	111	69,345	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	395	2,106	604	19	5,111	20,963	29,198	2,078	608	2,686	173	236	36	32,329	Sindhudurg
7	नाशिक	1,140	19,994	14,803	2,431	20,196	2,38,336	2,96,900	14,159	2,026	16,185	21,093	17,218	721	3,52,117	Nashik
8	धुळे	745	3,755	3,217	1,121	5,776	66,284	80,898	6,528	492	7,020	6,832	6,785	106	1,01,641	Dhule
9	नंदुरबार	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Nandurbar
10	जळगाव	1,090	5,268	4,127	597	10,142	1,35,003	1,56,227	5,848	782	6,630	10,514	11,510	111	1,84,992	Jalgaon
11	अहमदनगर	908	7,860	8,639	1,547	5,280	1,81,805	2,06,039	9,306	1,604	10,910	16,038	14,905	152	2,48,044	Ahmednagar
12	पुणे	8,735	80,548	33,448	4,294	53,891	7,74,095	9,55,011	43,652	13,329	56,981	15,147	11,652	2,383	10,41,174	Pune
13	सातारा	908	6,066	7,140	1,190	6,183	1,12,214	1,33,701	8,314	1,264	9,578	10,422	11,081	136	1,64,918	Satara
14	सांगली	922	7,174	6,557	389	4,995	1,27,332	1,47,369	7,569	924	8,493	7,814	8,411	131	1,72,218	Sangli
15	सोलापूर	956	6,459	7,267	296	5,933	1,44,957	1,65,868	8,845	1,228	10,073	7,111	7,632	76	1,90,760	Solapur
16	कोल्हापूर	1,200	13,770	7,974	318	10,656	2,01,836	2,35,754	1,20,66	1,349	13,415	10,918	12,614	177	2,72,878	Kolhapur
17	औरंगाबाद	1,243	9,618	6,089	2,297	12,752	1,55,396	1,87,395	9,785	1,523	11,308	7,218	5,913	220	2,12,054	Aurangabad
18	जालना	318	1,502	1,625	403	1,781	27,228	32,857	1,976	82	2,058	2,987	2,917	78	40,897	Jalna
19	परभणी	499	1,017	2,979	534	1,661	34,177	40,867	2,158	17	2,175	2,300	1,976	54	47,372	Parbhani

20	हिंगोली	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Hingoli
21	बीड	478	1,672	4,081	81	2,204	3,70,12	45,528	3,148	83	3,231	2,951	2,994	25	54,729	Beed
22	नांदेड	454	2,404	3,137	142	4,862	43,510	54,509	5,079	6	5,085	1,919	1,762	41	63,316	Nanded
23	उस्मानाबाद	335	1,089	1,878	84	991	13,951	18,328	2,158	40	2,198	2,721	2,231	15	25,493	Osmanabad
24	लातूर	464	2,253	2,498	164	3,440	37,882	46,701	3,445	142	3,587	3,358	3,542	9	57,197	Latur
25	बुलढाणा	641	1,348	2,015	421	2,295	40,323	47,043	2,310	271	2,581	5,018	4,397	96	59,135	Buldhana
26	अकोला	738	3,452	3,933	350	4,765	82,798	96,036	3,794	292	4,086	5,247	4,743	125	1,10,237	Akola
27	वाशिम	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Washim
28	अमरावती	738	3,813	2,968	284	7,576	1,02,359	1,17,738	4,372	806	5,178	4,171	3,652	95	1,30,834	Amravati
29	यवतमाळ	727	1,543	2,119	243	2,881	53,577	61,090	2,399	283	2,682	2,026	2,061	58	67,917	Yavatmal
30	वर्धा	336	1,745	875	101	1,728	39,747	44,532	1,287	195	1,482	1,150	1,099	31	48,294	Wardha
31	नागपूर	2,767	26,956	10,181	684	12,187	4,22,032	4,74,807	17,792	2,455	20,247	4,201	4,346	754	5,04,355	Nagpur
32	भंडारा	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Bhandara
33	गोंदिया	321	1,764	2,055	57	506	53,356	58,059	2,294	97	2,391	4,482	4,284	35	69,251	Gondiya
34	चंद्रपूर	526	2,714	3,240	249	3,177	67,262	77,168	4,289	438	4,727	2,887	2,835	220	87,837	Chandrapur
35	गडचिरोली	37	160	501	46	92	10,397	11,233	319	17	336	1,204	1,198	23	13,994	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		47,726	6,31,583	2,00,955	84,015	3,88,037	40,47,156	53,99,472	3,17,139	61,734	3,78,873	1,63,182	1,58,388	13,608	61,13,523	Maharashtra State

टिप : N.A. -उपलब्ध नाही / Not Available

आधार : परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source : Transport Commissioner, Govt. of Maharashtra, Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.2

निरनिराळ्या विभागांच्या देखभालीखालील रस्ते

Roads Maintained by various Authorities in the State

(कि.मी. मध्ये / In km.)

वर्ष Year	सार्वजनिक बांधकाम विभाग Public Works Department	जिल्हा परिषद Zilla Parishad	नगर परिषदा व महानगरपालिका Municipal Councils and Municipal Corporations	वन विभाग Forest Department	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1980-81	30,841	1,08,454	10,504	13,609	1,63,408
1985-86	43,906	1,12,675	13,101	16,025	1,85,707
1990-91	50,433	1,31,256	N.A.	11,220	1,92,909
1995-96	55,944	1,29,339	N. A.	N.A.	1,85,283
1996-97	61,352	1,26,223	N. A.	N. A.	1,87,575
1997-98	65,071	1,25,982	N.A.	10,240	2,01,293
1998-99	66,889	1,40,002	N.A.	10,376	2,17,267
1999-00	64,895	1,49,056	N.A.	10,377	2,24,328

टिप : N.A. = उपलब्ध नाही / Not available.

आधार : (१) सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई

(२) मुख्य वनसंरक्षक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.— (1) Public Works Department, Mantralaya, Mumbai

(2) Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur

---

तक्ता क्रमांक/ Table No. 22.3

---

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.3

वाहनांच्या प्रकारानुसार अपघातांची व अपघातात सापडलेल्या व्यक्तींची संख्या
Number of Accidents by Type of Vehicles and persons involved
(1999)

अ. क्र. Serial No.	जिल्ह्याचे/शहराचे नाव (2)	बसेस Buses	मालवाहू वाहने Goods Vehicles	टॅक्सी Taxi Cabs	मोटारी Motor Cars	मोटार सायकल Motor Cycles	ऑटोरिक्षा Auto Rickshaws	जीप्स Jeeps	इतर Others	वर्गीकरण न झालेली Unclassified	एकूण Total	एकूण व्यक्ती Number of persons		District / City (2)
												मृत Killed (13)	दुखापतग्रस्त Injured (14)	
1	बृहन्मुंबई	259	830	73	305	235	235	184	440	187	2,748	637	7,927	Brihan Mumbai
2	ठाणे शहर	231	725	5	238	345	415	118	134	51	2,262	239	1,569	Thane City
3	ठाणे ग्रामीण	173	1,618	26	283	221	183	337	491	193	3,525	526	1,756	Thane Rural
4	रायगड	259	758	43	182	125	103	181	200	56	1,907	264	1,599	Raigad
5	रत्नागिरी	236	373	4	62	88	93	125	44	13	1,038	140	1,460	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	124	191	0	28	109	58	34	88	4	636	73	680	Sindhudurg
7	नाशिक	264	1,194	66	215	464	241	390	402	134	3,370	645	3,564	Nashik
8	धुळे	81	606	3	19	165	100	164	134	33	1,305	216	1,327	Dhule
9	नंदुरबार	30	309	7	12	40	20	44	4	7	473	88	328	Nandurbar
10	जळगाव	116	463	16	35	131	137	76	73	23	1,070	314	1,842	Jalgaon
11	अहमदनगर	154	395	14	117	203	65	259	319	92	1,618	516	1,938	Ahmednagar
12	पुणे शहर	190	526	2	212	589	336	170	5	166	2,196	351	2,330	Pune City
13	पुणे ग्रामीण	223	1,219	123	120	378	103	715	458	204	3,543	881	2,605	Pune Rural
14	सातारा	246	509	24	122	202	61	265	313	53	1,795	385	1,816	Satara
15	सांगली	107	291	14	90	216	50	123	156	73	1,120	236	1,341	Sangli
16	सोलापूर	181	587	86	29	194	77	195	101	58	1,508	500	1,341	Solapur
17	कोल्हापूर	170	382	8	101	369	99	118	120	55	1,422	269	1,702	Kolhapur
18	औरंगाबाद	93	346	51	84	165	82	180	146	49	1,196	362	1,444	Aurangabad
19	जालना	8	145	10	12	55	11	133	19	20	413	125	312	Jalna
20	परभणी	26	115	0	8	55	28	78	26	17	353	85	424	Parbhani

21	हिंगोली	10	50	2	6	10	16	20	33	2	149	45	269	Hingoli
22	बीड	48	141	5	19	76	60	157	77	19	602	213	721	Beed
23	नांदेड	43	178	5	22	71	48	77	122	0	566	162	938	Nanded
24	उस्मानाबाद	60	208	11	24	96	43	103	67	20	632	215	1,157	Osmanabad
25	लातूर	24	175	0	4	72	31	137	80	9	532	145	428	Latur
26	बुलढाणा	74	317	17	22	18	47	55	68	12	630	195	813	Buldhana
27	अकोला	158	292	14	17	40	55	79	109	30	794	155	818	Akola
28	वाशिम	36	47	1	7	29	14	54	30	12	230	59	349	Washim
29	अमरावती	87	285	18	25	151	147	141	90	35	979	183	943	Amravati
30	यवतमाळ	177	287	0	30	127	57	137	110	19	944	201	1,249	Yavatmal
31	वर्धा	85	212	37	48	59	71	52	22	27	613	133	821	Wardha
32	नागपूर शहर	87	546	0	170	118	118	94	270	190	1,591	236	1,324	Nagpur City
33	नागपूर ग्रामीण	86	405	0	18	131	57	142	9	70	918	353	1,590	Nagpur Rural
34	भंडारा	36	204	13	19	86	21	59	75	1	514	103	669	Bhandara
35	गोंदिया	4	127	0	120	57	1	1	10	14	334	97	365	Gondiya
36	चंद्रपूर	30	262	0	2	115	49	146	101	39	744	203	902	Chandrapur
37	गडचिरोली	19	71	22	5	35	8	34	1	5	200	58	242	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		4,235	15,399	720	2,832	5,638	3,340	5,377	4,947	1,992	44,470	9,608	50,903	Maharashtra State

आधार - अप्पर पोलीस महासंचालक (वाहतूक) यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
Source - Office of the Additional Director-General of Police, Govt. of Maharashtra, Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.4

राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाच्या वाणिज्यिक विभागाची एकूण प्रगती
Progress of State Roadway's Commercial Wing

अ.क्र. Sr. No.	बाब (2)	परिमाण (3)	1970-71 (4)	1980-81 (5)	1990-91 (6)	1995-96 (7)	1998-99 (8)	1999-00 (9)	Unit (3)	Item (2)
1	एकूण वाहने	संख्या	6,086	10,675	N. A.	16,056	17,241	17,547	No.	Total fleet
2	एकूण किलोमीटर्स	लाखांत	3,968.82	7,426.54	12,476.11	16,083	17,119.94	17,558.92	Lakhs	Total kilometres
3	प्रभावी किलोमीटर्स	लाखांत	3,933.41	7,350.81	12,299.00	158.90	16,955.99	17,388.04	Lakhs	Effective kilometres
4	एकूण प्रवासी	लाखांत	5,538.18	11,901.05	23,193.98	265.31	25,256.21	25,598.89	Lakhs	Total passenger carried
5	किलोमीटर्स	प्रति लीटर	4.04	4.16	4.41	..	4.64	4.62	Per litre	Kilometres
6	नादुरुस्त	प्रत्येकी १०,००० कि.मी. मागे	0.85	0.76	0.49	(55,631)	0.36	0.36	Per 10,000 kms.	Breakdowns
7	अपघात	संख्या	2,434	2,799	3,250	4261	4,206	4,328	No.	Accidents
8	एकूण कर्मचारी	संख्या	42,804	75,418	1,10,036	1,11,680	1,11,721	1,12,348	No.	Total Staff
9	दैनिक क्रमित सरासरी	लाख कि.मी.	10.78	20.14	33.70	43.94	46.45	47.51	lakh km.	Daily average operated km.
10	दैनिक क्रमित सरासरी अंतर एकूण	लाख कि.मी.	10.87	20.35	34.18	43.42	46.90	47.98	lakh km.	Daily average operated km.
11	दैनिक प्रवासी वाहतूक	लाख	15.17	32.61	63.55	72.49	69.19	69.94	Lakhs	Daily passengers carried
12	एकूण जमा	लाख रुपये	5,499.31	20,999.47	92,729.89	1,547.15	1,886.75	2,239.15	Lakh Rs.	Total receipts
13	एकूण खर्च	लाख रुपये	5,723.36	24,406.30	92,198.57	1,550.32	2,029.68	2,370.32	Lakh Rs.	Total expenditure
14	एकूण नफा/तोटा	लाख रुपये	(-)224.05	(-)3,406.83	531.32	(-)3.17	142.93	(-)131.17	Lakh Rs.	Total loss/profit
15	एकूण जमा	प्रति कि.मी. पैसे	139.81	285.68	754.03	N.A.	1,112.74	1,287.75	Ps. per km.	Overall receipts
16	एकूण खर्च	प्रति कि.मी. पैसे	145.51	332.02	749.71	N.A.	1,197.03	1,363.19	Ps. per km.	Overall expenditure
17	एकूण नफा/तोटा	प्रति कि.मी. पैसे	(-)5.70	(-)46.34	4.32	N.A.	84.30	(-)75.44	Ps. per km.	Overall loss/profit
18	दिलेले व्याज	लाख रुपये	101.28	244.91	4,109.88	30.06	40.95	43.24	Lakh Rs.	Interest paid
19	एकूण जमा (आवक)	लाख रुपये	(-)224.05	(-)3,406.83	11,175.84	..	..	(-)87.93	Lakh Rs.	Total return

टिप : N.A. -उपलब्ध नाही / Not Available

आधार : महाराष्ट्र राज्य परिवहन महामंडळ, मुंबई Source - Maharashtra State Road Transport Corporation, Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT

सक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.5

प्रकारानुसार जिल्हानिहाय रस्ते लांबीचे वर्गीकरण
Road Length Classified by Category by District
(1999-2000)

(किलोमीटरमध्ये / In Kilometres)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे (2)	सार्वजनिक बांधकाम विभागाचे पक्के रस्ते P. W. D. Pucca Roads			प्रत्येक १०० चौ.कि.मी. मागे रस्त्याची लांबी Road Length per 100 Sq. Kms.	प्रत्येक लाख लोकांमागे रस्त्याची लांबी Road Length per 1,00,000 persons	रस्त्याने जोडलेली खेडी Villages linked with roads		District- (8)
		सिमेंटचे व डांबरी रस्ते Cement Concrete & Black Top (3)	खडीचे रस्ते Water Bound Macadum (4)	एकूण Total (5)	संख्या No. (6)	टक्केवारी Percentage (7)	(8)	(9)	
1	मुंबई								Mumbai Mumbai Suburban
2	मुंबई उपनगर	49	0	49	8	48	0	0	
3	ठाणे	2,943	2,756	5,699	58	114	1,607	95.71	Thane
4	रायगड	2,456	1,211	3,667	60	88	1,734	83.88	Raigad
5	रत्नागिरी	3,491	2,044	5,535	73	396	1,491	97.50	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	2,463	1,547	4,010	95	675	718	97.55	Sindhudurg
7	नाशिक	5,333	6,667	12,000	87	549	1,792	98.84	Nashik
8	धुळे	2,390	1,689	4,079	61	445	662	99.40	Dhule
9	नंदुरबार	1,837	1,443	3,280	87	465	831	90.42	Nandurbar
10	जळगाव	3,842	3,173	8,815	83	304	1,485	99.8	Jalgaon
11	अहमदनगर	4,874	5,213	10,087	74	819	1,531	98.39	Ahmednagar
12	पुणे	5,311	3,438	8,748	88	329	1,690	91.85	Pune
13	सातारा	3,495	3,502	8,997	84	380	1,472	95.15	Satara
14	सांगली	3,001	2,648	5,849	94	366	716	100.00	Sangli
15	सोलापूर	3,543	4,697	8,240	87	310	1,127	100.00	Solapur
16	कोल्हापूर	2,552	2,285	4,837	82	209	1,158	99.06	Kolhapur
17	औरंगाबाद	2,895	3,949	6,844	100	415	1,261	97.00	Aurangabad
18	जालना	1,883	1,720	3,803	45	284	907	94.87	Jalna
19	परभणी	1,451	2,260	3,711	65	305	750	92.62	Parbhani
20	हिंगोली	1,183	1,306	2,489	58	354	845	96.58	Hingoli
21	बीड	3,471	3,027	6,498	75	436	1,199	94.98	Beed
22	नांदेड	4,629	4,408	9,035	93	540	1,462	96.50	Nanded
23	उस्मानाबाद	2,757	1,756	4,513	89	406	707	98.74	Osmanabad
24	लातूर	3,289	1,525	4,814	68	296	903	98.80	Latur
25	बुलढाणा	2,357	1,621	3,978	43	222	1,061	81.66	Buldhana
26	अकोला	1,504	760	2,264	55	168	682	77.68	Akola
27	वाशिम	1,428	1,509	2,935	47	378	600	86.21	Washim
28	अमरावती	2,811	2,778	5,589	51	281	1,601	95.24	Amravati
29	यवतमाळ	3,485	2,933	6,398	51	394	1,610	87.69	Yavatmal
30	वर्धा	1,707	1,124	2,831	49	2292	851	88.00	Wardha
31	नागपूर	3,071	2,725	5,796	89	209	1,537	94.64	Nagpur
32	भंडारा	964	1,824	2,788	89	334	770	98.21	Bhandara
33	गोंदिया	1,019	2,081	3,110	91	397	822	94.48	Gondiya
34	चंद्रपूर	1,673	3,725	5,398	65	382	1,502	100.00	Chandrapur
35	गडचिरोली	1,483	3,073	4,556	37	717	1,370	91.21	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		90,418	86,425	1,76,843	70	283	38,245	94.64	Maharashtra State

आधार : सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.— Public Works Department, Government of Maharashtra, Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.6

३१ मार्च, २००० रोजीची राज्यातील लोहमार्गाची लांबी

Railways Route Length as on 31st March 2000 in the State
[1999-2000]

(कि.मी. मध्ये / In km.)

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष Year	ब्रॉडगेज Broad guage	मिटरगेज Meter guage	नॅरो गेज Narrow guage	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	1960-61	2767	1197	1093	5057	
2	1970-71	2752	1308	1102	5162	
3	1980-81	3131	994	1100	5225	
4	1990-91	3345	1024	1053	5422	
5	1995-96	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	
6	1998-99	4141	500	806	5447	
7	1999-00	4139	502	755	5396	
1	मुंबई	78.43	-	-	78.43	Mumbai
2	मुंबई उपनगर					Mumbai Suburban
3	ठाणे	345.73	-	-	345.73	Thane
4	रायगड	154.07	-	20.29	174.36	Raigad
5	रत्नागिरी	194.47	-	-	194.47	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	103.00	-	-	103.00	Sindhudurg
7	नाशिक	287.00	-	-	287.00	Nashik
8	धुळे	81.61	-	-	81.61	Dhule
9	नंदुरबार	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Nandurbar
10	जळगाव	275.47	-	55.57	331.04	Jalgaon
11	अहमदनगर	197.00	-	-	197.00	Ahmednagar
12	पुणे	311.00	-	-	311.00	Pune
13	सातारा	124.00	-	-	124.00	Satara
14	सांगली	86.10	-	106.09	192.19	Sangli
15	सोलापूर	230.09	-	101.89	331.98	Solapur
16	कोल्हापूर	37.68	-	-	37.68	Kolhapur
17	औरंगाबाद	102.00	-	-	102.00	Aurangabad
18	जालना	88.00	-	-	88.00	Jalna
19	परभणी	136.44	122.33	-	258.77	Parbhani
20	हिंगोली	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Hingoli
21	बीड	47.86	-	-	47.86	Beed
22	नांदेड	37.00	171.00	-	208.00	Nanded
23	उस्मानाबाद	-	-	28.86	28.86	Osmanabad
24	लातूर	N.A.	-	37.07	37.07	Latur
25	बुलढाणा	84.75	-	-	84.75	Buldhana
26	अकोला	78.45	96.00	59.45	233.90	Akola
27	वाशिम	N.A.	51.00	-	51.00	Washim
28	अमरावती	102.57	38.78	61.96	203.31	Amravati
29	यवतमाळ	91.16	-	66.92	158.08	Yavatmal
30	वर्धा	114.00	-	34.42	148.42	Wardha
31	नागपूर	285.66	-	135.00	420.66	Nagpur
32	भंडारा	252.00	-	29.00	281.00	Bhandara
33	गोंदिया	N.A.	N.A.	-	N.A.	Gondiya
34	चंद्रपूर	108.04	-	-	108.04	Chandrapur
35	गडचिरोली	18.46	-	-	18.46	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		4052.04	479.11	736.52	5267.67	Maharashtra State

टिप : N.A. = उपलब्ध नाही / Not available.

आधार : संबंधित रेल्वेची विभागीय कार्यालये

Source.—Divisional Zones of the concerned Railway

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्का क्रमांक / TABLE No. 22.7

रस्ते / Roads

वर्गवारीनुसार रस्त्यांची लांबी / Road length according to different classes

(1999-2000)

(किलोमीटरमध्ये/n Kilometre)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे (2)	वर्गीकृत रस्ते / Classification of roads						एकूण Total (9)	District (2)
		राष्ट्रीय महामार्ग National highways (3)	राज्य महामार्ग State highways (4)	प्रमुख जिल्हा रस्ते Major district roads (5)	इतर जिल्हा रस्ते Other district roads (6)	ग्रामीण रस्ते Village roads (7)	अवर्गीकृत रस्ते @Unclassified roads (8)		
1	मुंबई	--	49	--	--	--	--	49	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai-Suburban
3	ठाणे	226	1,227	953	1,014	2,424	--	5,744	Thane
4	रायगड	232	1,156	419	765	1,708	--	4,280	Raigad
5	रत्नागिरी	277	933	1,349	1,253	2,315	--	8,026	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	108	697	905	834	2,424	--	4,968	Sindhudurg
7	नाशिक	236	1,680	2,218	2,327	7,161	--	13,622	Nashik
8	धुळे	252	662	690	913	2,510	--	5,027	Dhule
9	नंदुरबार	44	657	874	672	2,058	--	4,303	Nandurbar
10	जळगांव	182	1,260	1,655	1,835	4,759	--	9,691	Jalgaon
11	अहमदनगर	82	1,988	2,994	3,298	4,402	--	12,744	Ahmednagar
12	पुणे	387	1,420	2,898	2,490	6,537	--	13,712	Pune
13	सातारा	130	962	1,869	1,801	4,088	--	8,830	Satara
14	सांगली	30	927	2,039	2,624	2,461	--	8,081	Sangli
15	सोलापूर	160	1,467	2,557	2,080	3,758	--	10,022	Solapur
16	कोल्हापूर	107	850	1,471	1,658	2,166	--	6,252	Kolhapur
17	औरंगाबाद	74	1,229	2,843	1,240	3,804	--	9,190	Aurangabad
18	जालना	66	1,190	1,082	744	798	--	3,880	Jalna
19	परभणी	--	729	930	585	1,735	--	3,989	Parbhani
20	हिंगोली	--	501	861	503	997	--	2,862	Hingoli
21	बीड	79	1,266	1,653	1,355	3,597	--	7,950	Beed
22	नांदेड	--	1,348	2,803	1,245	4,448	--	9,842	Nanded
23	उस्मानाबाद	227	903	1,419	1,136	1,499	--	5,184	Osmanabad
24	लातूर	--	829	1,533	1,299	1,300	--	4,961	Latur
25	बुलढाणा	86	979	1,093	1,088	947	--	4,193	Buldhana
26	अकोला	100	581	626	544	558	--	2,389	Akola
27	वाशिम	--	631	588	526	1,241	--	2,986	Washim
28	अमरावती	78	1,395	1,527	937	2,258	--	6,191	Amravati
29	यवतमाळ	65	1,381	1,185	1,658	2,583	--	6,852	Yavatmal
30	वर्धा	108	661	644	602	1,096	--	3,111	Wardha
31	नागपूर	289	932	907	1,358	3,381	--	6,867	Nagpur
32	भंडारा	68	431	609	678	1,570	--	3,356	Bhandara
33	गोंदिया	34	394	789	1,191	1,991	--	4,379	Gondiya
34	चंद्रपूर	--	777	1,480	1,607	2,912	--	6,776	Chandrapur
35	गडचिरोली	50	1,195	1,131	1,135	2,131	--	5,642	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		3,735	33,165	46,473	43,005	87,573	--	2,13,951	Maharashtra State

आध.स-सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Public Works Department, Government of Maharashtra, Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT

रस्ते / Roads

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.8

पृष्ठभागांच्या प्रकारानुसार रस्त्यांची लांबी
Road Length according to surface type
(1999-2000)

(किलोमीटरमध्ये / In Kilometres)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे (2)	सिमेंट कॉक्रीट आणि डांबरी रस्ते Cement concrete and Black roads (3)	खडीचे रस्ते Water bound macadam roads (4)	अपृष्ठांकित रस्ते Unsurfaced roads (5)	एकूण Total (6)	District (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	मुंबई	49	--	--	49	Mumbai
2	मुंबई उपनगर					Mumbai Suburban
3	ठाणे	2,943	2,756	45	5,744	Thane
4	रायगड	2,456	1,211	613	4,280	Raigad
5	रत्नागिरी	3,491	2,044	491	6,026	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	2,463	1,547	958	4,968	Sindhudurg
7	नाशिक	5,333	6,667	1,622	13,622	Nashik
8	धुळे	2,390	1,689	948	5,027	Dhule
9	नंदुरबार	1,837	1,443	1,023	4,303	Nandurbar
10	जळगाव	3,642	3,173	2,876	9,691	Jalgaon
11	अहमदनगर	4,874	5,213	2,657	12,744	Ahamednagar
12	पुणे	5,311	3,438	4,963	13,712	Pune
13	सातारा	3,495	3,502	1,833	8,830	Satara
14	सांगली	3,001	2,848	2,432	8,081	Sangli
15	सोलापूर	3,543	4,697	1,782	10,022	Solapur
16	कोल्हापूर	2,552	2,285	1,415	6,252	Kolhapur
17	औरंगाबाद	2,895	3,949	2,346	9,190	Aurangabad
18	जालना	1,883	1,720	277	3,880	Jalna
19	परभणी	1,451	2,260	278	3,989	Parbhani
20	हिंगोली	1,183	1,306	373	2,862	Hingoli
21	बीड	3,471	3,027	1,452	7,950	Beed
22	नांदेड	4,629	4,406	807	9,842	Nanded
23	अस्मानाबाद	2,757	1,756	671	5,184	Osmanabad
24	लतूर	3,289	1,525	147	4,961	Latur
25	बुलढाणा	2,357	1,621	215	4,193	Buldhana
26	अकोला	1,504	760	125	2,389	Akola
27	वाशिम	1,426	1,509	51	2,986	Washim
28	अमरावती	2,811	2,778	602	6,191	Amravati
29	यवतमळ	3,465	2,933	454	6,852	Yavatmal
30	वर्धा	1,707	1,124	280	3,111	Wardha
31	नागपूर	3,071	2,725	1,071	6,867	Nagpur
32	भंडारा	984	1,824	588	3,356	Bhandara
33	गोंदिया	1,019	2,091	1,269	4,379	Gondiya
34	चंद्रपूर	1,673	3,725	1,378	6,776	Chandrapur
35	गडचिरोली	1,483	3,073	1,086	5,642	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज		90,418	86,425	37,108	2,13,951	Maharashtra State

टिप : सिमेंट कॉक्रीट व डांबरी रस्त्यांची वेगळी माहिती उपलब्ध नाही.

Note.—Information on cement concrete roads and black topped roads is not available separately .

आधार : सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Public Works Department, Government of Maharashtra, Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्का क्रमांक /TABLE No. 22.9

राष्ट्रीयकृत मार्ग परिवहन / Nationalised Road Transport

महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची माहिती /Operations of Maharashtra State Road Transport Corporations
(1999-2000)

अ.क्र. Sr. No. (1)	बाब (2)	विभाग / Region						एकूण Total (9)	Item (2)
		मुंबई Mumbai (3)	नाशिक Nashik (4)	पुणे Pune (5)	औरंगाबाद Aurangabad (6)	अमरावती Amaravati (7)	नागपूर Nagpur (8)		
1	वर्ष अखेरीस असलेले मार्ग (संख्या)	3,790	3,979	5,304	3,413	2,067	1,617	20,170	No. of routes as at the end of the year.
2	मार्गांची एकूण लांबी (कि.मी.)	2,49,002	2,33,039	3,41,193	2,63,651	1,33,857	1,29,291	13,50,033	Route Distance. (K.m.)
3	मार्गांची सरासरी लांबी (कि.मी.)	65.70	58.57	64.33	77.25	64.76	79.96	66.93	Average route distance (K.m.).
4	सरासरी दैनिक प्रभावी अंतर	8.30	8.64	11.83	8.74	5.47	4.53	47.51	Average per day effective Kilometres operated(in Lakh)
5	वर्षभरात महामंडळाजवळ असलेल्या गाड्यांची सरासरी संख्या	3,129	3,118	4,291	2,853	1,775	1,576	16,741	Average No. of buses held during the year
6	रस्त्यावरील गाड्यांची दैनिक सरासरी संख्या *	2,759	2,857	3,961	2,639	1,694	1,479	15,389	Average No. of buses on road per day *
7	गाड्यांचा सरासरी वापर (कि.मी.)	3,00.84	302.46	298.61	331.14	322.76	306.53	308.72	Average Vehicles utilization (k.m.)
8	भार गुणकाची टक्केवारी (लोड फॅक्टर)	66.03	65.71	65.02	62.48	57.96	59.73	63.55	Percentage load factor
9	प्रवाशांची दैनिक सरासरी (लाखात)	13.34	14.34	18.12	11.62	6.65	5.87	69.94	No. of passengers travelled per day (in lakh)
10	दर प्रवाशामागे प्रवास केलेले सरासरी अंतर (कि.मी.)	21.74	21.01	22.56	25.01	25.56	24.24	22.92	Average distance travelled per passenger(k.m.)
11	वाहतुकीपासूनचे वार्षिक उत्पन्न (लाख रु.)	37,827.50	38,513.67	52,023.28	37,006.55	12,315.64	18,283.30	2,19,774.10	Total traffic receipts during the year (in lakh Rs.).
12	दर प्रवाशामागे मिळालेले सरासरी उत्पन्न (रु.)	7.75	7.34	7.84	8.70	8.76	8.51	8.58	Average earnings per passenger (in Rs.)
13	चालू स्थितीतील गाड्यांची सरासरी *	3,129	3,118	4,291	2,853	1,775	1,576	16,741	Average operating fleet*

433

टिप : (१) * चालू स्थितीतील मोटारगाड्यांच्या संख्येत नेहमीच्या वापरातील गाड्या व कारखान्यांतील व वाहतुकीसाठी ठेवलेल्या राखीव गाड्यांचा समावेश होता

(1) * Average operational fleet is worked out as No. of schedule+additional vehicles allotted for workshops and traffic spares

(२) आकडे अस्थायी आहेत/ Figures are provisional

आधार : महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ, मुंबई

Source : Maharashtra State Road Transport Corporation, Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT

जहाज वाहतूक / Shipping

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.10

मुंबई गोदीत असलेल्या किंवा बंदरात नांगरलेल्या वाफेवरच्या आणि सुसज्ज (शासकीय किंवा व्यापारी) जहाजांची संख्या व त्यांचे वजन
Number and Tonnage of steam and square rigged vessels (Government and merchant)
which entered the Mumbai docks or were berthed at the harbour walls

वर्ष Year (1)	गोदीत असलेली जहाजे Vessels which entered the docks		बंदराजवळ नांगरलेली जहाजे Vessels berthed at the harbour walls		एकूण Total	
	संख्या Number (2)	नोंदणीप्रमाणे निव्वळ वजन (टनात) Net registered (tonnage) (3)	संख्या Number (4)	नोंदणीप्रमाणे निव्वळ वजन (टनात) Net registered (tonnage) (5)	संख्या Number (6)	नोंदणीप्रमाणे निव्वळ वजन (टनात) Net registered (tonnage) (7)
1960-61	2,094	64,74,559	431	17,36,733	2,525	82,11,292
1970-71	1,643	54,23,274	238	10,38,120	1,881	64,59,394
1980-81	1,758	59,83,731	198	8,38,810	1,954	88,22,541
1990-91	1,530	55,39,858	129	7,62,553	1,659	83,02,411
1995-96	2,090	1,75,59,890	231	19,62,712	2,321	1,95,22,802
1996-97	2,331	1,76,89,580	210	19,04,667	2,541	1,95,94,247
1997-98	1,645	1,63,97,588	158	17,64,157	1,803	1,81,61,725
1998-99	1,523	1,55,68,531	147	13,80,361	1,670	1,69,46,882
1999-00	1,274	1,88,87,372	139	13,43,957	1,413	1,50,31,328

आधार : मुंबई पोर्ट ट्रस्ट, मुंबई Source.—Mumbai Port Trust, Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT

जहाज वाहतूक / Shipping

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.11

मुंबई येथील मेरीवेदर व ह्युजेस गोदीत असलेल्या जहाजांची संख्या व वजन
Number and tonnage of vessels docked in Merewether and Huges dry docks in Mumbai

वर्ष Year (1)	मेरीवेदर सुकी गोदी Merewether dry dock		ह्युजेस सुकी गोदी Huges dry dock		एकूण Total	
	संख्या Number (2)	एकूण वजन Gross tonnage (3)	संख्या Number (4)	एकूण वजन Gross tonnage (5)	संख्या Number (6)	एकूण वजन Gross tonnage (7)
1960-61	61	1,20,559	80	3,85,022	141	4,85,581
1970-71	56	10,25,588	72	4,00,253	128	5,02,839
1980-81	54	93,280	50	3,36,470	104	4,29,750
1990-91	33	30,707	38	1,25,548	71	1,58,253
1995-96	34	24,125	38	83,519	72	1,17,644
1996-97	46	25,736	34	80,648	80	82,384
1997-98	52	30,470	28	90,947	78	1,11,417
1998-99	40	31,506	35	56,209	75	88,715
1999-00	36	26,310	30	1,33,749	66	1,80,059

आधार : मुंबई पोर्ट ट्रस्ट, मुंबई Source.—Mumbai Port Trust, Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT

जहाज वाहतूक / Shipping

तक्का क्रमांक / TABLE No. 22.12

मुंबई बंदरातून येणाऱ्या व जाणाऱ्या प्रवाशांची वाहतूक (शिडाच्या जहाजातून आणि बंदरावरील नावेतून होणारी प्रवासी वाहतूक वगळून)
Number of passengers arrived and departed from Mumbai port (exclusive of passengers carried by sailing vessels and harbour fe
(1999-2000)

अ.क्र. Sr. No.	मार्ग (2)	येणारे / Inward			बाहेर जाणारे / Outward			Route (2)
		खोली / Saloon (3)	नौतळ / Deck (4)	एकूण / Total (5)	खोली / Saloon (6)	नौतळ / Deck (7)	एकूण / Total (8)	
1	युरोप (यु.के. बंदरे, जिनेव्हा, मार्सेलिस, आणि इतर बंदरे)	--	--	--	--	--	--	Europe (U. K. ports, Geneva, Marseilles and other ports).
2	रेड सी पोर्ट्स (जेडा सुदान बंदर सोडून एडेन, दिजबुटी, असाब-मासवा)	--	270	270	--	97	97	Red Sea ports (Aden, Djibouti, Assab, excluding Massawa Jeddah, Sudan port).
3	जेडा (यात्री)	--	--	--	--	--	--	Jeddah (pilgrims)
4	कराची	--	592	592	--	--	--	Karachi
5	कोलंबा	--	--	--	--	--	--	Colombo
6	ऑस्ट्रेलिया (ब्रिसबेन, सीडनी, मेलबोर्न)	--	--	--	--	--	--	Australia (Brisbane, Sydney Melbourne).
7	अतिपूर्वेकडील (सिंगापूर, बँकॉक, हॉंगकॉंग आणि जपान व काउरासकीसह)	--	--	--	--	--	--	Far East (including Singapore, Bangkok, Hongkong and Japan Kaurasaki).
8	अफ्रिका पूर्व (मोम्बासा, झांझीबार, दार-इ-सलाम, मोझांबिक, बैरा आणि लॉरेस, मार्क्विस, पोर्ट लुइस बंदरासह)	--	--	--	--	--	--	Africa East (Mombasa, Zanzibar, Dar-es-Salam, Mozambique, Beira and Lourence, Marques and Port Luis).
9	दक्षिण आफ्रिका (डर्बन ग्रेहॅमस्टन, पोर्ट एलिझाबेथ, केपटारुन आणि मोझेल बे)	--	--	--	--	--	--	Africa South (Durban Grahamston, Port Elizabeth Cape Town and Mossel Bay.)

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 22.12—contd

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
10	अमेरिका (सॅनफ्रॉन्सिस्को, न्यूयॉर्क, व्हॅकुव्हर, बोस्टन, मॉन्ट्रिअल आणि ह्युस्टन)	--	--	--	--	--	--	America (San Francisco, New York, Vancouver, Boston, Montreal and Houston).
11	परसियन आखातातील बंदरे (खोराम शहर, मिनाल अहमदी, अबादन, रस्तानुरा, बहारिन, दुबई, दोहा, बंदुर, माशूरस, बसरा)	--	117	117	--	166	166	Persian Gulf ports (Khoramashashar, Minal Ahmadi, Abadan, Rastanura, Baherin, Dubai, Doha, Bandur, Mashurs and Basrah).
12	इतर बंदरे	--	250	250	--	1,691	1,691	Other ports
	एकूण	--	949	949	--	1,857	1,857	Total
	किनाऱ्याची							Coastal
13	कोकण किनारा (जंजिरा, श्रीवर्धन, हर्णे, दामोळ, जयगड, रत्नागिरी, विजयदुर्ग, मालवण आणि पणजी)	--	3,507	3,507	--	1,320	1,320	Konkan coast (Janjira, Malawan and Panjim).
14	भारताचा पूर्व किनारा (कलकत्ता, मद्रास)	--	--	--	--	--	--	East coast of India (Calcutta and Madras)
	एकूण	--	3,507	3,507	--	1,320	1,320	Total

आधार - मुंबई पोर्ट ट्रस्ट, मुंबई
Source - Mumbai Port Trust, Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT

जहाज वाहतूक / Shipping

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.13

महाराष्ट्र राज्यातील गौण बंदरातून होणारी प्रवाशांची वाहतूक
Passengers traffic at the minor ports of Maharashtra State
(1999-2000)

अ.क्र. Sr. No. (1)	बंदराचे नाव (2)	बिगर यांत्रिक जहाजाने By non-mechanised vessels (3)	यांत्रिक जहाजाने By mechanised vessels (4)	वाफेच्या बोटीने By Steamer (5)	एकूण Total (6)	Name of the Port (2)
1	डहणू	--	5,25,262	--	5,25,262	Dahanu
2	सातपाटी	2,26,833	--	--	2,26,833	Satpati
3	दातिवरे	63,700	--	--	63,700	Datiware
4	मनोरी	--	39,56,348	--	39,56,348	Manori
5	कल्याण	69,561	--	--	69,561	Kalyan
6	वर्सावा	--	30,02,970	--	30,02,970	Varsova
7	मोरा	26,254	10,76,885	--	11,03,139	Mora
8	कारंजा	30,046	2,41,911	--	2,71,957	Karanja
9	रेवस	--	7,80,834	--	7,80,834	Rewas
10	दिघी	1,654	1,50,827	--	1,52,481	Dighi
11	राजपुरी	--	1,82,066	--	1,82,066	Rajpuri
12	हर्ण	40,600	--	--	40,600	Harne
13	अलिबाग	16,434	--	--	16,434	Alibag
14	दाभोल	3,60,560	2,38,020	--	5,95,580	Dabhol
15	जयगड	1,25,870	--	--	1,25,870	Jaigad
16	रत्नागिरी	42,560	--	--	42,560	Ratnagiri
17	पुर्णागड	12,786	--	--	12,786	Pumagad
18	जैतापूर	5,81,952	--	--	5,81,952	Jaitapur
19	विजयदुर्ग	30,004	--	--	30,004	Vijaydurg
20	देवगड	29,182	--	--	29,182	Deogad
21	आचरे	30,400	--	--	30,400	Achare
22	मालवण	2,68,046	--	--	2,68,046	Malvan
23	किरणपाणी	1,84,591	14,326	--	1,98,917	Kiranpani
24	इतर बंदरे	3,13,777	12,03,149	--	15,16,926	Others
	एकूण	24,54,810	1,13,72,598	--	1,38,27,408	Total

टिप : मुंबई बंदर सेवेतील वाहतूक मोरा व रेवस बंदरातील यांत्रिक जहाज वाहतुकीखाली दर्शविली आहे.

Note.—Passenger traffic under Mumbai harbour services is shown under mechanised vessels in Mora and Rewas harbours.

आधार : मुख्य बंदर अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Chief Ports' Officer, Govt. of Maharashtra, Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT

जहाज वाहतूक / Shipping

तक्का क्रमांक / TABLE No. 22.14

महाराष्ट्र राज्याच्या गौण बंदरातून हाताळलेला (आयात व निर्यात)माल
Cargo (Imports and Exports) Handled at Minor Ports of Maharashtra State
(1999-2000)

(टनात/ In tonnes)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बंदराचे नाव (2)	आयात Imports (3)	निर्यात Exports (4)	इतर Total (5)	Name of the port (2)
1	डहाणू	4,45,562	--	4,45,562	Dahanu
2	अर्नाळा	--	--	--	Arnala
3	दातिवरे	--	--	--	Datiware
4	तारापूर	--	--	--	Tarapur
5	सातपाटी	--	--	--	Satpati
6	केळवा-माहिम	--	--	--	Kelwa-Mahim
7	वसई	--	--	--	Vasai
8	मनोरी	--	--	--	Manori
9	कल्याण	--	--	--	Kalyan
10	तुर्भे	--	639	639	Trombay
11	ठाणे	--	--	--	Thane
12	वसोवा	--	--	--	Versova
13	बेलापुर (उलवा)	7,12,388	--	7,12,388	Belapur (Ulwa)
14	पनवेल	--	--	--	Panvel
15	मांडवा	--	--	--	Mandva
16	मोरा	--	--	--	Mora
17	करंजा	--	--	--	Karanja
18	धरमतर	21,30,109	54,410	21,84,519	Dharmatar
19	अलिबाग	--	--	--	Alibaug
20	रेवदंडा	10,93,685	1,85,898	12,79,583	Revdanda
21	दिघी	--	--	--	Dighi
22	(राजपुरी) राजापूर	--	--	--	(Rajpuri) Rajapur
23	श्रीवर्धन	--	--	--	Shriwardhan
24	बाणकोट	--	--	--	Bankot
25	हर्णे	--	--	--	Harnai
26	दाभोळ	6,88,327	--	6,88,327	Dhabhol
27	जयगड	--	--	--	Jaigad
28	रत्नागिरी (परदेशात)	5,90,234	--	5,90,234	Ratnagiri (Foreign)
29	पूर्णागड	--	--	--	Purnagad
30	जैतापूर	--	--	--	Jaitapur
31	विजयदुर्ग	--	--	--	Vijaydurga
32	देवगड	--	--	--	Deogad
33	आचरा	--	--	--	Achara
34	मालवण	--	--	--	Malwan
35	वेंगुर्ला	--	--	--	Vengurla
36	रेडी (परदेशात)	--	--	--	Redi (Foreign)
37	किरणपाणी	--	--	--	Kiranpani
	एकूण	56,60,305	2,40,947	59,01,252	Total

22. परिवहन / TRANSPORT

हवाई वाहतूक / Air Traffic

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.15

निरनिराळ्या विमानतळावरून होणारी प्रवासी व माल वाहतूक
 Passenger and Freight Traffic Originating at Various Airports
 (इंडियन एअर लाईन्स / Indian Air Lines)
 (1999-2000)

अ.क्र. Sr. No.	बाब (2)	तपशील Particulars (3)	Item (2)
1	प्रवाशांची एकूण संख्या (मुंबई विमानतळावरील)	12,82,959	Total number of passengers carried (From Mumbai Air Port)
2	महाराष्ट्रातील विमानतळावरून (मुंबई वगळून) झालेली प्रवासी वाहतूक	1,68,484	Passengers carried from Airport in Maharashtra (Excluding Mumbai Air Port)
3	एकूण माल वाहतूक (मुंबई विमानतळावरून) (टनांत)	N.A.	Total freight carried (tonnes). (From Mumbai Air Port)
4	महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या विमानतळावरून झालेली माल वाहतूक (मुंबई वगळून) (टनांत)	N.A.	Total freight carried from Airports in Maharashtra (tonnes). (Excluding Mumbai Air Port)

N.A. - उपलब्ध नाही/ Not available

आधार : इंडियन एअर लाईन्स, मुंबई

Source.- Indian Air Lines, Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT

रस्ते / Roads

तक्का क्रमांक / TABLE No. 22.16

वाणिज्यिक वाहनांच्या दैनिक सरासरी वाहतूक सघनतेनुसार रस्ते लांबी (वर्गवार विभागणी)
Road Length according to daily average of the Traffic Intensity (Classwise) of Commercial Vehicles
1999-2000

सरासरी दैनिक वाहतूक सघनता/ Average Traffic Intensity per day										
अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे	राष्ट्रीय महामार्ग National Highway		राज्य महामार्ग State Highway			प्रमुख जिल्हा मार्ग Major District Roads	इतर जिल्हा मार्ग Other District Roads	District	
		*१,५०० टन किंवा त्यापेक्षा कमी	१,५०१ ते १२,००० टन	*१,५०० १२,००० टनापेक्षा अधिक	१,५०१ १२,००० टनापेक्षा कमी	१,५०१ १२,००० टनापेक्षा कमी	१२,००० १२,००० टनापेक्षा अधिक	१,५०० १,५०० टनापेक्षा अधिक		१,५०० १,५०० टनापेक्षा अधिक
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	मुंबई	---	---	---	---	49.00	---	---	Mumbai	Mumbai Suburban
2	मुंबई उपनगर	---	---	---	---	---	---	---	---	
3	ठाणे	---	---	226.00	246.09	667.02	313.89	853.00	1014.00	Thane
4	रायगड	---	---	232.00	---	1156.00	---	419.00	765.00	Raigad
5	रत्नागिरी	---	275.00	---	2.00	833.00	---	1348.00	1253.00	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	---	86.00	---	22.00	697.00	---	905.00	834.00	Sindhudurg
7	नाशिक	---	235.00	---	42.12	1028.60	610.28	2218.00	2327.00	Nashik
8	धुळे	---	251.00	---	127.40	386.26	149.34	690.00	913.00	Dhule
9	नंदुरबार	---	44.00	---	73.67	319.33	264.00	874.00	672.00	Nandurbar
10	जळगाव	---	---	187.00	---	709.50	545.50	1655.00	1835.00	Jalgaon
11	अहमदनगर	---	60.00	---	571.37	1056.96	361.67	2994.00	3298.00	Ahmednagar
12	पुणे	---	---	361.00	64.50	416.25	945.25	2898.00	2490.00	Pune
13	सातारा	---	---	113.00	403.00	576.00	---	1869.00	1801.00	Satara
14	सांगली	---	---	30.00	15.00	280.00	632.00	2039.00	2624.00	Sangli
15	सोलापूर	---	---	163.00	7.90	973.86	482.24	2557.00	2080.00	Solapur
16	कोल्हापूर	---	67.00	43.00	23.00	346.00	478.00	1471.00	1658.00	Kolhapur
17	औरंगाबाद	---	2.00	134.00	397.00	568.00	202.00	2843.00	1240.00	Aurangabad
18	जालना	---	---	22.00	421.00	645.00	168.00	1082.00	744.00	Jalna
19	परभणी	---	---	---	6.00	522.00	201.00	930.00	595.00	Parbhani
20	हिंगोली	---	---	---	---	414.00	87.00	861.00	503.00	Hingoli
21	बीड	---	2.00	79.00	373.00	682.00	209.00	1653.00	1355.00	Beed
22	नांदेड	---	---	---	11.00	810.00	525.00	2803.00	1245.00	Nanded
23	उस्मानाबाद	---	82.00	124.00	64.00	766.00	94.00	1419.00	1136.00	Osmanabad
24	लातूर	---	---	---	452.00	350.00	27.00	1533.00	1299.00	Latur
25	बुलढाणा	---	82.00	---	4.00	749.00	230.00	1093.00	1088.00	Buldhana
26	अकोला	---	100.00	---	48.00	477.00	36.00	626.00	544.00	Akola
27	वाशिम	---	---	---	48.00	523.00	60.00	588.00	526.00	Washim
28	अमरावती	---	75.00	---	171.00	945.00	280.00	1527.00	937.00	Amravati
29	यवतमाळ	---	66.00	---	167.00	969.00	244.00	1185.00	1658.00	Yavatmal
30	वर्धा	---	---	108.00	37.00	404.00	220.00	644.00	602.00	Wardha
31	नागपूर	---	---	287.00	30.00	709.00	195.00	907.00	1358.00	Nagpur
32	भंडारा	---	---	68.00	13.00	222.00	196.00	609.00	678.00	Bhandara
33	गोंदिया	---	---	34.00	8.00	124.00	262.00	769.00	1191.00	Gondiya
34	चंद्रपूर	---	---	---	22.00	385.00	370.00	1480.00	1607.00	Chandrapur
35	गडचिरोली	50.00	---	---	161.00	1014.00	20.00	1131.00	1135.00	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		50.00	1427.00	2211.00	4031.05	20772.78	8408.17	46473.00	43005.00	Maharashtra State

टिप : *१,५०० टनापेक्षा कमी वाहतूक सघनता असलेली रस्ते लांबी प्रमुख जिल्हा मार्ग व इतर जिल्हा मार्ग ह्यांचेबाबत येथे दर्शविलेली नाही.

Note.—*Road length traffic intensity of 1,500 tonnes and below has not been shown here in case of major district roads and other district roads.

आधार : सार्वजनिक बांधकाम विभाग (वाहन गणती), महाराष्ट्र शासन. मुंबई Source.—P. W. D. (Traffic Census), Govt. of Maharashtra, Mumbai

२३. पणन व साठवणूक

२३.१ या विभागात नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या, शिपावाटण/ रास्त भावांची दुकाने व शासकीय गोदामांची साठवणूक क्षमता याबाबत आकडेवारी दिली आहे.

23. MARKETING AND STORAGE

23.1. In this section data on number of regulated markets, an authorised ration/fair price shops and storage capacity in Government warehouses are given.

23. पणन व साठवणूक / MARKETING AND STORAGE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 23.1

जिल्हानिहाय नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या
Number of Regulated Markets by District
(1999-2000)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे	नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या Number of regulated Markets (3)	प्रत्येक नियंत्रित बाजारपेठेमागे असलेल्या खेड्यांची संख्या Number of average villages served per regulated Market (4)	प्रत्येक नियंत्रित बाजारपेठेमागे असलेली सरासरी व्याप्ती (चौ.कि.मी.) Average area served regulated per market (Sq.K.M.) (5)	Districts (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	मुंबई	1	—	N.A.	Mumbai
2	मुंबई उपनगर				
3	ठाणे	7	1,177	N.A.	Thane
4	रायगड	9	1,640	N.A.	Raigad
5	रत्नागिरी	1	1,515	N.A.	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	—	—	N.A.	Sindhudurg
7	नाशिक	13	1,795	N.A.	Nashik
8	धुळे	4	624	N.A.	Dhule
9	नंदुरबार	6	828	N.A.	Nandurbar
10	जळगाव	12	1,480	N.A.	Jaigaon
11	अहमदनगर	13	1,485	N.A.	Ahamednagar
12	पुणे	11	1,193	N.A.	Pune
13	सातारा	9	1,500	N.A.	Satara
14	सांगली	5	770	N.A.	Sangli
15	सोलापूर	10	1,073	N.A.	Solapur
16	कोल्हापूर	4	1,175	N.A.	Kolhapur
17	औरंगाबाद	8	1,345	N.A.	Aurangabad
18	जालना	5	771	N.A.	Jalna
19	परभणी	9	734	N.A.	Parbhani
20	हिंगोली	6	838	N.A.	Hingoli
21	बीड	9	1,241	N.A.	Beed
22	नांदेड	18	1,531	N.A.	Nanded
23	उस्मानाबाद	7	677	N.A.	Osmanabad
24	लातूर	8	852	N.A.	Latur
25	बुलढाणा	13	1,340	N.A.	Buldhana
26	अकोला	7	938	N.A.	Akola
27	वाशिम	6	761	N.A.	Washim
28	अमरावती	12	1,972	N.A.	Amravati
29	यवतमाळ	15	2,086	N.A.	Yavatmal
30	वर्धा	7	981	N.A.	Wardha
31	नागपूर	10	2,044	N.A.	Nagpur
32	भंडारा	5	820	N.A.	Bhandara
33	गोंदिया	5	619	N.A.	Gondiya
34	चंद्रपूर	11	1,720	N.A.	Chandrapur
35	गडचिरोली	4	1,744	N.A.	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		270	39,269	N.A.	Maharashtra State

टिप : N.A. उपलब्ध नाही / Not available

आधार : पणन उप-संचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Deputy Director of Marketing, Government of Maharashtra, Mumbai

23. पणन व साठवणूक / MARKETING AND STORAGE

तक्का क्रमांक / TABLE No. 23.2

गोदामांची संख्या व साठवणूक क्षमता

Number and capacity of storage units
(1999-2000)

(मेट्रिक टनात/ In Metric Tonnes)

अ.क्र. Sr.No.	संस्थेचे नांव (2)	संख्या No. (3)	क्षमता Capacity (4)	Name of Agency (2)
1	भारतीय अन्न महामंडळ	57	19,82,192	Food Corporation of India
2	महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ	N.A.	N.A.	State warehousing Corporation
3	केंद्रीय वखार महामंडळ	N.A.	N.A.	Central warehousing Corporation
4	इतर	N.A.	N.A.	Other
	एकूण	57	19,82,192	Total

टिप : N.A. = उपलब्ध नाही / Not available

आधार : अन्न व नागरी पुरवठा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Food and Civil Supplies Department, Government of Maharashtra, Mumbai

23. पणन व साठवणूक / MARKETING AND STORAGE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 23.3

शासकीय गोदामांची संख्या व त्यांची क्षमता

Number and capacity of State Owned Warehouses
(1999-2000)

(गोदामाची क्षमता मे.टनात/ Godown capacity in M. Ts.)

अ.क्र. Sr. No (1)	जिल्हे (2)	शासकीय Govt. owned		भाड्याने घेतलेली Hired		भाड्याने दिलेली Let out		गोदामाची उपलब्ध क्षमता Godown capacity available		District (2)
		गोदामे Godown (3)	क्षमता Capacity (4)	गोदामे Godown (5)	क्षमता Capacity (6)	गोदामे Godown (7)	क्षमता Capacity (8)	गोदामे Godown (9)	क्षमता Capacity (10)	
1	मुंबई	5	24,510	6	40,599	—	—	11	65,109	Mumbai
2	मुंबई उपनगर									Mumbai Suburban
3	ठाणे	38	17,100	—	—	9	4,000	29	13,100	Thane
4	रायगड	62	25,800	1	200	4	1,300	59	24,700	Raigad
5	रत्नागिरी	46	16,600	—	—	1	500	45	16,100	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	15	7,400	6	1,060	—	—	21	8,460	Sindhudurg
7	नाशिक	28	18,850	3	140	—	—	31	18,990	Nashik
8	धुळे	17	8,500	1	250	2	1,000	16	7,750	Dhule
9	नंदुरबार	26	12,550	4	120	—	—	30	12,670	Nandurbar
10	जळगाव	32	14,100	8	1,850	—	—	40	15,950	Jalgaon
11	अहमदनगर	78	43,160	4	290	2	300	80	43,150	Ahamednagar
12	पुणे	42	40,149	1	200	5	4,680	38	35,669	Pune
13	सातारा	36	14,150	—	—	5	2,550	31	11,600	Satara
14	सांगली	26	12,360	—	—	—	—	26	12,360	Sangli
15	सोलापूर	52	37,264	2	4,600	3	2,708	51	39,156	Solapur
16	कोल्हापूर	22	10,450	—	—	—	—	22	10,450	Kolhapur
17	औरंगाबाद	31	18,369	—	—	2	900	29	17,469	Aurangabad
18	जालना	27	18,000	—	—	2	800	25	17,200	Jalna
19	परभणी	18	9,800	—	—	1	700	17	9,100	Parbhani
20	हिंगोली	11	6,600	—	—	—	—	11	6,600	Hingoli
21	बीड	35	25,052	1	1,200	—	—	36	26,252	Beed
22	नांदेड	38	19,650	—	—	—	—	38	19,650	Nanded
23	उस्मानाबाद	28	16,200	2	400	—	—	30	16,600	Osmanabad
24	लातूर	27	19,200	—	—	4	3,100	23	16,100	Latur
25	बुलढाणा	20	8,550	4	875	2	1,000	22	8,425	Buldhana
26	अकोला	23	13,150	3	330	—	—	26	13,480	Akola
27	वाशिम	12	7,200	—	—	—	—	12	7,200	Washim
28	अमरावती	40	16,850	1	200	—	—	41	17,050	Amravati
29	यवतमाळ	36	18,000	3	300	2	750	37	17,550	Yavatmal
30	वर्धा	14	8,685	3	1,250	—	—	17	9,935	Wardha
31	नागपूर	18	31,055	6	3,621	1	1,197	23	33,479	Nagpur
32	भंडारा	15	9,500	—	—	—	—	15	9,500	Bhandara
33	गोंदिया	18	11,150	—	—	2	1,300	16	9,850	Gondiya
34	चंद्रपूर	29	15,250	3	330	2	1,500	30	14,080	Chandrapur
35	गडचिरोली	19	8,450	7	960	1	600	25	8,810	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	984	5,83,654	69	58,775	50	28,885	1,003	6,13,544	Maharashtra State

---

तक्ता क्रमांक/ Table No. 23.4

---

23. पणन व साठवणूक/
तक्का क्रमांक/
निवडक वस्तुंची संस्थांद्वारे वसुली/
(1999)

अ.क्र. Sr. No. (1)	जिल्हे (2)	ज्वारी / Jowar				वाजरी / Bajara			
		राज्य शासन State Government (3)	भारतीय अन्न महामंडळ F.C.I. (4)	इतर Others (5)	एकूण Total (6)	राज्य शासन State Government (7)	भारतीय अन्न महामंडळ F.C.I. (8)	इतर Others (9)	एकूण Total (10)
1	मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--
2	मुंबई उपनगर	--	--	--	--	--	--	--	--
3	ठाणे	--	--	--	--	--	--	--	--
4	रायगड	--	--	--	--	--	--	--	--
5	रत्नागिरी	--	--	--	--	--	--	--	--
6	सिंधुदुर्ग	--	--	--	--	--	--	--	--
7	नाशिक	--	--	--	--	--	--	--	--
8	धुळे	--	--	--	--	--	--	--	--
9	नंदुरबार	--	--	--	--	--	--	--	--
10	जळगाव	--	--	--	--	--	--	--	--
11	अहमदनगर	--	--	--	--	--	--	--	--
12	पुणे	--	--	--	--	--	--	--	--
13	सातारा	--	--	--	--	--	--	--	--
14	सांगली	--	--	--	--	--	--	--	--
15	सोलापूर	--	--	--	--	--	--	--	--
16	कोल्हापूर	--	--	--	--	--	--	--	--
17	औरंगाबाद	--	--	--	--	--	--	--	--
18	जालना	--	41.64	--	--	--	--	--	--
19	परभणी	--	--	--	--	--	--	--	--
20	हिंगोली	--	--	--	--	--	--	--	--
21	बीड	--	--	--	--	--	--	--	--
22	नांदेड	--	00.90	--	--	--	--	--	--
23	उस्मानाबाद	--	865.00	--	--	--	--	--	--
24	लातूर	--	19.20	--	--	--	--	--	--
25	बुलढाणा	--	--	--	--	--	--	--	--
26	अकोला	--	--	--	--	--	--	--	--
27	वाशिम	--	--	--	--	--	--	--	--
28	अमरावती	--	--	--	--	--	--	--	--
29	यवतमाळ	--	--	--	--	--	--	--	--
30	वर्धा	--	--	--	--	--	--	--	--
31	नागपूर	--	--	--	--	--	--	--	--
32	भंडारा	--	--	--	--	--	--	--	--
33	गोंदिया	--	--	--	--	--	--	--	--
34	चंद्रपूर	--	--	--	--	--	--	--	--
35	गडचिरोली	--	--	--	--	--	--	--	--
	महाराष्ट्र राज्य	--	926.74	--	--	--	--	--	--

आधार : अन्न व नागरी पुरवठा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

MARKETING AND STORAGE

TABLE No. 23.4

Procurement of selected commodities by Agencies

2000)

(आकडे मेट्रिक टनात/In Metric Tonnes)

भात / Paddy				मका / Malze				(2)
राज्य शासन State Government (11)	भारतीय अन्न महामंडळ F.C.I. (12)	इतर Others (13)	एकूण Total (14)	राज्य शासन State Government (15)	भारतीय अन्न महामंडळ F.C.I. (16)	इतर Others (17)	एकूण Total (18)	
--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai
--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai Suburban
--	--	--	--	--	--	--	--	Thane
--	--	--	--	--	--	--	--	Raigad
--	--	--	--	--	--	--	--	Ratnagiri
--	--	--	--	--	--	--	--	Sindhudurg
--	--	--	--	--	--	--	--	Nashik
--	--	--	--	--	--	--	--	Dhule
--	--	--	--	--	--	--	--	Nandurbar
--	--	--	--	--	--	--	--	Jalgaon
--	--	--	--	--	--	--	--	Ahamednagar
--	--	--	--	--	--	--	--	Pune
--	--	--	--	--	--	--	--	Satara
--	--	--	--	--	--	--	--	Sangli
--	--	--	--	--	--	--	--	Solapur
--	--	--	--	--	--	--	--	Kolhapur
--	--	--	--	--	--	--	--	Aurangabad
--	--	--	--	--	--	--	--	Jalna
--	--	--	--	--	--	--	--	Parbhani
--	--	--	--	--	--	--	--	Hingoli
--	--	--	--	--	--	--	--	Beed
--	--	--	--	--	--	--	--	Nanded
--	--	--	--	--	--	--	--	Osmanabad
--	--	--	--	--	--	--	--	Latur
--	--	--	--	--	--	--	--	Buldhana
--	--	--	--	--	--	--	--	Akola
--	--	--	--	--	--	--	--	Washim
--	--	--	--	--	--	--	--	Amravati
--	--	--	--	--	--	--	--	Yavatmal
--	--	--	--	--	--	--	--	Wardha
--	--	--	--	--	--	--	--	Nagpur
--	--	--	--	--	--	--	--	Bhandara
--	--	--	--	--	--	--	--	Gondiya
--	--	--	--	--	--	--	--	Chandrapur
--	--	--	--	--	--	--	--	Gadchiroli
--	1,195.59	1,195.59	--	--	--	--	--	Maharashtra State
--	1,195.59	1,195.59	--	--	--	--	--	

F.C.I. - Food Corporation of India

Source.—Food and Civil Supplies Department, Govt. of Maharashtra, Mumbai

23. पणन व साठवणूक / MARKETING AND STORAGE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 23.5

अधिकृत शिधावाटप दुकाने

Number of authorised fair price shops

वर्ष Year (1)	ग्रामीण / Rural				नागरी / Urban				एकूण / Total			
	सरकारी Government (2)	सहकारी Co-operative (3)	इतर Others (4)	एकूण Total (5)	सरकारी Government (6)	सहकारी Co-operative (7)	इतर Others (8)	एकूण Total (9)	सरकारी Government (10)	सहकारी Co-operative (11)	इतर Others (12)	एकूण Total (13)
1990-91	---	6,903	18,974	25,877	---	2,747	6,807	9,554	---	9,650	25,781	35,431
1995-96	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
1998-99	---	N.A.	N.A.	34,272	---	N.A.	N.A.	10,900	---	N.A.	N.A.	45,172
1999-00	---	N.A.	N.A.	35,708	---	N.A.	N.A.	10,997	---	N.A.	N.A.	46,705

टिप : N.A. - उपलब्ध नाही / Not Available

आधार - अन्न व नागरी पुरवठा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source-Food and Civil Supplies Department, Government of Maharashtra, Mumbai

२४. संपर्क साधने

२४.१ पोस्ट व तार कार्यालये, दूरध्वनी केंद्रे वगैरे या संबंधीची आकडेवारी या विभागात दिलेली आहे.

24. COMMUNICATIONS

24.1. Statistics on Post and Telegraph offices, Telecommunication centres etc. are given in this section.

24. संपर्क साधने / COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 24.1

टपाल व तार घरे / No. of Postal Institutions
(1999-2000)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे वर्ष/Year	टपाल घरे No. of Post Offices	प्रति टपाल घरांवर सेवेचा		टपाल पेट्या No. of letter boxes	मूळ दूरध्वनी केंद्रे No. of Telephone Exchanges	दूरध्वनीची संख्या No. of Telephone connections	सार्वजनिक दूरध्वनीची संख्या No. of Public call Offices	District
			लाभ मिळणारी लोकसंख्या Population served per post office	तार घरांची संख्या No. of Telegraphic Offices					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
	1950-51	1,496	21,302	112	894	327	3,585	230	
	1960-61	5,437	7,699	411	9,746	529	15,259	341	
	1970-71	8,870	6,308	933	18,909	817	1,87,279	653	
	1980-81	11,373	5,662	1,937	42,290	1,067	4,39,385	2,637	
	1990-91	11,929	6,521	2,526	43,321	1,711	10,27,159	12,339	
	1996-97	12,324	N. A.	1,978	46,566	2,642	12,41,589	27,947	
	1998-99	12,412	N. A.	1,993	46,779	N. A.	N. A.	N. A.	
1	मुंबई	269	N. A.	47	2,623	N. A.	N. A.	N. A.	Mumbai
2	मुंबई उपनगर								Mumbai Suburban
3	ठाणे	417	N. A.	69	2,030	N. A.	N. A.	N. A.	Thane
4	रायगड	430	N. A.	149	1,660	N. A.	N. A.	N. A.	Raigad
5	रत्नागिरी	651	N. A.	153	2,198	N. A.	N. A.	N. A.	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	367	N. A.	49	1,410	N. A.	N. A.	N. A.	Sindhudurg
7	नाशिक	662	N. A.	58	2,564	N. A.	N. A.	N. A.	Nashik
8	धुळे	261	N. A.	27	766	N. A.	N. A.	N. A.	Dhule
9	नंदुरबार	202	N. A.	20	727	N. A.	N. A.	N. A.	Nandurbar
10	जळगाव	238	N. A.	36	984	N. A.	N. A.	N. A.	Jalgaon
11	अहमदनगर	646	N. A.	83	2,164	N. A.	N. A.	N. A.	Ahmednagar
12	पुणे	789	N. A.	99	3,186	N. A.	N. A.	N. A.	Pune
13	सातारा	655	N. A.	78	2,581	N. A.	N. A.	N. A.	Satara
14	सांगली	413	N. A.	96	1,283	N. A.	N. A.	N. A.	Sangli
15	सोलापूर	531	N. A.	93	1,500	N. A.	N. A.	N. A.	Solapur
16	कोल्हापूर	552	N. A.	86	1,592	N. A.	N. A.	N. A.	Kolhapur
17	औरंगाबाद	331	N. A.	16	1,149	N. A.	N. A.	N. A.	Aurangabad
18	जालना	192	N. A.	14	835	N. A.	N. A.	N. A.	Jalna
19	परभणी	305	N. A.	19	846	N. A.	N. A.	N. A.	Parbhani
20	हिंगोली								Hingoli
21	बीड	322	N. A.	11	1,171	N. A.	N. A.	N. A.	Beed
22	नांदेड	465	N. A.	27	1,810	N. A.	N. A.	N. A.	Nanded
23	उस्मानाबाद	286	N. A.	2	788	N. A.	N. A.	N. A.	Osmanabad
24	लातूर	282	N. A.	1	888	N. A.	N. A.	N. A.	Latur
25	बुलढाणा	351	N. A.	161	1,220	N. A.	N. A.	N. A.	Buldhana
26	अकोला	232	N. A.	20	976	N. A.	N. A.	N. A.	Akola
27	वाशिम	162	N. A.	12	614	N. A.	N. A.	N. A.	Washim
28	अमरावती	450	N. A.	-	1,487	N. A.	N. A.	N. A.	Amravati
29	यवतमाळ	369		-	1,347	N. A.	N. A.	N. A.	Yavatmal

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 24.1—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
30	वर्धा	185	N. A.	--	921	N. A.	N. A.	N. A.	Wardha
31	नागपूर	349	N. A.	74	1,414	N. A.	N. A.	N. A.	Nagpur
32	भंडारा	300	N. A.	57	1,093	N. A.	N. A.	N. A.	Bhandara
33	गोंदिया								Gondiya
34	चंद्रपूर	310	N. A.	120	1,444	N. A.	N. A.	N. A.	Chandrapur
35	गडचिरोली	181	N. A.	70	838	N. A.	N. A.	N. A.	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		12,155	N. A.	1,747	46,109	N. A.	N. A.	N. A.	Maharashtra State

N.A.-उपलब्ध नाही /Not Available

- आधार /: (१) पोस्ट-मास्टर जनरल, महाराष्ट्र विभाग, मुंबई / Post-Master General, Maharashtra Circle, Mumbai
 Source (२) जनरल मॅनेजर, महाराष्ट्र टेलिकॉम विभाग, मुंबई / General Manager (D), Maharashtra Telecom Circle, Mumbai
 (३) महानगर दूरध्वनी निगम लिमिटेड, मुंबई / Mahanagar Telephone Nigam Ltd., Mumbai

२५. पर्यटन व मुलकी हवाई वाहतूक

२५.१ मुंबईत उतरणाऱ्या परदेशी पर्यटकांच्यासंबंधीची आकडेवारी या विभागात देण्यात आली आहे.

२५.२ तसेच उड्डाण क्लब, विमाने व प्रशिक्षित व्यक्तींच्या संबंधीची आकडेवारी या विभागात दिलेली आहे.

25. TOURISM AND CIVIL AVIATION

25.1. Data on foreign tourists disembarked at Mumbai are given in this section.

25.2. Data pertaining to Flying clubs, Planes and persons trained are given in this section.

25. पर्यटन व मुलकी हवाई वाहतूक / TOURISM AND CIVIL AVIATION

तक्का क्रमांक/ TABLE No. 25.1

मुंबईत उतरणारे परदेशी पर्यटक
Foreign tourists disembarking at Mumbai
(1999)

अ.क्र. Sr.No. (1)	नागरिकत्वाचा देश (2)	परदेशी पर्यटकांची संख्या No. of foreign tourists (3)	Country of Nationality (2)	अ.क्र. Sr.No. (1)	नागरिकत्वाचा देश (2)	परदेशी पर्यटकांची संख्या No. of foreign tourists (3)	Country of Nationality (2)
	उत्तर अमेरिका		North America		आफ्रिका		Africa
1	कॅनडा	82,892	Canada	34	अंगोला	1,653	Aungola
2	संयुक्त राज्यअमेरिका	2,51,926	U. S. A.	35	अल्जेरिया	1,961	Algeria
3	इतर	51	Others	36	इथोपिया	5,578	Ethiopia
	एकूण	3,34,869	Total	37	केनिया	21,231	Keniya
	मध्य व दक्षिण अमेरिका		Central and South America	38	मॉरिशियस	16,478	mauritus
4	अर्जेंटिना	5,464	Argentina	39	नायजेरिया	6,614	Nigeria
5	ब्राझील	8,868	Brazil	40	दक्षिण आफ्रिका	23,909	South Africa
6	कोलंबिया	3,131	Columbia	41	सुदान	3,502	Sudan
7	मेक्सिको	5,048	Mexico	42	टान्झानिया	10,452	Tanzania
8	पनामा	1,455	Panama	43	इजिप्त	7,075	Egypt
9	इतर	15,477	Others	44	लिबिया	1,723	Libiya
	एकूण	39,443	Total	45	माली	11,351	Mali
	पश्चिम युरोप		Western Europe	46	मोरोक्को	2,069	Morocco
10	ऑस्ट्रिया	19,051	Austria	47	सेनेगल	1,787	Senegal
11	बेल्जियम	25,328	Belgium	48	स्वीझरलँड	1,300	Switzerland
12	डेन्मार्क	16,127	Denmark	49	झिम्बाब्वे	4,652	Zimbabwe
13	फिनलँड	10,849	Finland	50	इतर	18,874	Others
14	फ्रान्स	85,891	France		एकूण	1,40,209	Total
15	जर्मनी	85,033	Germany		पश्चिम आशिया		West Asia
16	आयर्लँड	9,393	Ireland	51	बहारिन	10,001	Behrain
17	ग्रीस	8,594	Greece	52	संयुक्त अरब अमिरात	16,780	U. A. E.
18	इटली	50,677	Italy	53	टर्की	3,815	Turkey
19	नेदरलँड	48,820	Netherland	54	ईस्त्राईल	23,417	Israel
20	नॉर्वे	9,392	Norway	55	जॉर्डन	3,594	Jordan
21	पोर्तूगाल	8,043	Portugal	56	कुवैत	3,915	Kuwait
22	स्पेन	23,688	Spain	57	ओमन	14,878	Oman
23	स्विडन	22,738	Sweeden	58	कतार	3,756	Quatar
24	स्विझरलँड	34,824	Switzerland	59	सौदी अरेबिया	14,424	Saudi Arabia
25	इंग्लँड	3,45,085	U. K.	60	येमेन अरब रिप.	7,494	Yeman Arab Rep.
26	इतर	4,352	Others	61	सिरिया	2,686	Syria
	एकूण	8,07,885	Total	62	इतर	6,046	Others
	पूर्व युरोप		Eastern Europe		एकूण	1,10,806	Total
27	झेकोस्लोव्हाकिया	5,016	Czechoslovakia		दक्षिण आशिया		South Asia
28	हंगेरी	4,229	Hungary	63	अफगाणिस्तान	3,254	Afghanistan
29	पोलंड	7,934	Poland	64	बांगलादेश	..	Bangladesh
30	सोवियत संघ	34,620	C.I.S.	65	श्रीलंका	1,20,072	Sri Lanka
31	रोमानिया	2,893	Romania	66	पाकिस्तान	..	Pakistan
32	बुल्गेरिया	1,608	Bulgaria	67	इराण	11,655	Iran
33	इतर	3,593	Others	68	मालदिव	3,312	Maldives
	एकूण	59,893	Total	69	नेपाळ	25,859	Nepal
				70	भूतान	3,896	Bhutan
					एकूण	1,63,048	Total

तत्ता क्रमांक / TABLE No. 25.1—Contd.

(1)	(2)	(3)	(2)	(1)	(2)	(3)	(2)
	दक्षिण-पूर्व आशिया		South-East Asia	81	मँगोलिया	2,148	Mengolia
				82	जपान	79,373	Japan
71	इंडोनेशिया	9,452	Indonesia	83	हॉङ्कॉङ	7,979	Hongkong
72	मलेशिया	52,613	Malaysia	84	कोरिया (उत्तर)	3,382	Korea (North)
73	फिलिपाईन्स	6,640	Philippines	85	कोरिया (दक्षिण)	19,188	Korea (South)
74	सिंगापुर	53,310	Singapore	86	इतर	2,210	Others
75	थायलैंड	13,475	Thailand		एकूण	1,27,254	Total
76	व्हीएतनाम	2,259	Vietnam		ऑस्ट्रेलिया		Australia
77	मॉनमार	3,545	Myanmar	87	ऑस्ट्रेलिया	73,041	Australia
78	इतर	3,323	Others	88	फिजी	3,000	Fiji
	एकूण	1,44,617	Total	89	न्युझीलैंड	18,324	Newzealand
				90	अमेरिकन समोआ	4,188	American Samoa
	पूर्व आशिया		East Asia	91	इतर	2,684	Others
79	चायना (मेन)	6,487	China (Main)		एकूण	1,01,237	Total
80	चायना (तैवान)	6,489	China (Taiwan)	92	राष्ट्रीयता नसलेले	244	Stateless
					एकूण*	20,34,505	Grand Total*

आधार : इंडिया टुरिस्ट स्टॅटिस्टिक्स, पर्यटन विभाग, भारत सरकार

Source : India Tourist Statistics, Department of Tourism, Govt. of India

25. पर्यटन व मुलकी हवाई वाहतूक / TOURISM AND CIVIL AVIATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 25.2

उड्डाण क्लब, विमाने व प्रशिक्षित व्यक्तींची संख्या

Number of flying clubs, planes and persons trained
(1999-2000)

अ.क्र. Sr. No.	उड्डाण क्लबचे नाव (2)	उड्डाण क्लबची संख्या No. of Flying clubs (3)	विमानांची संख्या / No. of planes			प्रशिक्षित व्यक्तींची संख्या	
			चालू स्थितीत In Operation (4)	चालू स्थितीत नसलेली Not in Operation (5)	एकूण Total (6)	No. of persons trained (7)	Name of flying club (2)
1	नागपूर उड्डाण क्लब	1	3	2	5	Nil	Nagpur flying club.
2	मुंबई उड्डाण क्लब	1	3	3	6	37	Mumbai flying club.
एकूण		2	6	5	11	37	Total

आधार : उड्डाण क्लब, मुंबई व नागपूर

Source.—Flying Clubs, Mumbai and Nagpurs

२६. कामगार व सेवायोजन

२६.१ या विभागामध्ये राज्य शासकीय कर्मचारी, दुकाने व संस्था अधिनियमाखालील रोजगार, इतर रोजगार, उद्योगधंद्यातील कामगारांची गैरहजेरी, कामगार संघटना यांची आणि कामगार विषयक इतर माहिती दिली आहे.

२६.२ कारखान्यातील ऐच्छिक गैरहजेरीची आकडेवारी ही कामगारांच्या व्यक्तीगत कारणांमुळे झालेल्या गैरहजेरीशी संबंधित आहे. म्हणून यामध्ये संप, टाळेबंदी व तात्पुरते कामावरून दूर करणे इ. कारणांमुळे झालेल्या गैरहजेरीचा समावेश केलेला नाही. कारखाना अधिनियम, १९४८ नुसार जो "कामगार" आहे त्यांचा समावेश आहे. परंतु त्यात पर्यवेक्षक किंवा व्यवस्था पहाणारे किंवा खाजगी जागांवर काम करणारे यांचा अंतर्भाव होत नाही. याशिवाय फक्त नियमित काम करणाऱ्यांचा (यात प्रासंगिक व बदली कामगारांचा समावेश नाही) समावेश होतो. "गैरहजेरीचा दर" कामगारांच्या गैरहजेरीमुळे कामगारांच्या कामाच्या पाळ्यांच्या संख्येत झालेली घट व नियमित कामगारांच्या पाळ्यांची संख्या ह्यांचे गुणोत्तर आहे. औद्योगिकवादासंबंधी सांख्यिकी माहिती गोळा करतवेळी औद्योगिक वाद म्हणजे कामगारांच्या एखाद्या गटाने आपल्या तक्रारी/निषेध व्यक्त करण्याचे उद्देशाने तात्पुरते काम थांबविणे किंवा मागणीकरिता आग्रह धरणे किंवा एक किंवा अधिक कामगारांकडून काम थोपवून ठेवणे इ. असा अर्थ लावण्यात येतो. हे वाद रोजगार, बेरोजगार अथवा करार झालेल्या शर्तीमध्ये तफावत आढळल्यामुळे उद्भवलेल्या परिस्थितीमुळे निर्माण होऊ शकतात. काम थांबवण्याचे "संप व टाळेबंदी" म्हणून ओळखले जाणारे दोनही प्रकार या आकडेवारीत समाविष्ट आहेत. यात राजकीय संप, सहानुभूतीदायक निदर्शने इ.चा समावेश केलेला नाही. या आकडेवारीत ज्या वेगवेगळ्या आर्थिक क्षेत्रातील उदा. कारखाने, लागवड, खाणी, परिवहन, बांधकाम सेवा यात १० किंवा त्याहून जास्त कामगार गुंतलेले आहेत अशा क्षेत्रांचा समावेश आहे. हे सांगणे आवश्यक आहे की, संप व त्यामध्ये गुंतलेले कामगार ह्यांच्या मासिक आकडेवारीची १२ महिन्यांची बेरीज केली तर वार्षिक आकडेवारीची माहिती होत नाही, कारण प्रत्यक्षात संपाचा कालखंड हा एक महिन्यापेक्षा अधिक काळही असू शकतो.

26. LABOUR AND EMPLOYMENT

26.1. Data on State Government Employees, employment under shops and establishments employment market information, absenteeism in industries, trade unions and other information about labour are given in this section.

26.2. The absenteeism statistics relate to only voluntary absenteeism defined as absence due to reasons which are personal to the individuals concerned. As such, absence of a worker on account of strike, lock-out or lay-off is not considered. They cover 'workers' as defined by the Factories Act, 1948, but exclude persons holding position of supervision or management or employed in confidential position. Moreover, only regular workers (excluding casual and substitute workers) are considered. The absenteeism rate is the ratio of number of man shifts lost due to absences to the number of man shifts scheduled to work. For the purpose of statistics regarding industrial disputes, an industrial dispute is taken to be a temporary stoppage of work by a group of employees to express a grievance or enforce a demand or temporary withholding of work from a group of employees by one employee (or a group of employees) in connection with matters relating to employment or non-employment or terms or conditions of employment. Thus, both the types of work stoppages, popularly known as "strike" and "lock-out" respectively are covered. Political strikes, sympathetic demonstrations and the like are however, excluded. The statistics cover such disputes in which the number of workers involved is ten or more in all the sectors of economic activity such as factories, plantations, mines, transport, construction services, etc. It must also be mentioned that the monthly figures of number of strikes and number of workers involved are not adequate to form annual figures because of the fact that the period or duration of the strike may have spread over more than one month.

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.1

दुकाने, व्यापारी संस्था व त्यातील कामगार

Number of Commercial Establishments, Shops and Worker Employed

अनु क्र.	वर्ष	एकूण शहरे No.	दुकाने Shops		व्यापारी संस्था Commercial Establishments		हॉटेल व उपहार गृहे Hotels and Restaurants		चित्रपट गृहे Theatres		कामगार नसलेल्या संस्थांची संख्या Establishments having no employees	एकूण संस्था Total establishments	एकूण कामगार Total employees
			संख्या No.	कामगार Employees	संख्या No.	कामगार Employees	संख्या No.	कामगार Employees	संख्या No.	कामगार Employees	संख्या No.	कामगार Employees	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	1970-71	139	90,970	2,23,516	68,921	4,03,155	22,182	1,18,830	507	9,367	2,03,893	3,86,473	7,54,868
2	1980-81	176	1,28,402	3,50,811	1,18,375	5,98,032	29,923	1,50,200	695	12,225	3,05,660	5,83,056	11,11,268
3	1990-91	238	2,05,822	4,75,970	1,93,711	9,92,223	38,974	1,88,947	1,245	11,704	4,93,218	9,32,970	16,68,844
4	1995-96	241	2,60,100	5,31,129	2,50,004	12,42,058	48,369	2,00,815	1,310	11,345	6,69,238	12,29,021	19,85,347
5	1996-97	241	2,76,500	5,46,500	2,63,500	12,74,500	53,500	2,09,500	2,000	12,500	7,06,500	13,02,000	20,43,000
6	1997-98	241	2,51,602	5,69,525	2,59,218	12,68,914	50,086	2,34,152	1,374	11,174	7,47,117	13,09,397	20,83,765
7	1998-99	241	2,57,620	5,79,002	2,75,184	14,28,790	53,140	2,41,132	1,487	11,705	8,08,294	13,95,725	22,60,629
8	1999-00	241	2,57,620	5,79,002	2,75,184	14,28,790	53,140	2,41,132	1,487	11,705	8,08,294	13,95,725	22,60,629

टीप - वरील माहिती दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियम, १९४८ च्या कायद्याखाली नोंदलेल्या संस्था संबंधी आहे

Note — The above information relates to the establishment registered under the Shops and Establishment Act, 1948

आधार - कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.— Commissioner of Labour, Govt. of Maharashtra, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 26.2

सार्वजनिक क्षेत्रात नोंदविलेल्या कारखान्यांची व त्यातील सरासरी कामगारांची उद्योग गटानुसार संख्या
Number of Registered Working Factories and Average Daily Workers Employed Categorywise in Public Sector
(1999-2000)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा (2)	उद्योग (3)	चालू कारखाने Number of working factories (4)	कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या Average daily workers employed (5)	Industry (3)	District (2)
1	मुंबई	2 (म) (i)	141	62,670	2 (m) (i)	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	2 (म) (i)	102	27,190	2 (m) (i)	Mumbai Suburban
		विभाग ८५	2	8	Section 85	
3	ठाणे	2 (म) (i)	39	3,385	2 (m) (i)	Thane
4	रायगड	2 (म) (i)	28	8,459	2 (m) (i)	Raigad
5	रत्नागिरी	2 (म) (i)	20	1,300	2 (m) (i)	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	2 (म) (i)	10	491	2 (m) (i)	Sindhudurg
		विभाग ८५	1	4	Section 85	
7	नाशिक	2 (म) (i)	44	13,931	2 (m) (i)	Nashik
8	धुळे	2 (म) (i)	20	1,742	2 (m) (i)	Dhule
9	नंदुरबार	2 (म) (i)		--	2 (m) (i)	Nandurbar
10	जळगाव	2 (म) (i)	27	5,857	2 (m) (i)	Jalgaon
		विभाग ८५	9	21	Section 85	
11	अहमदनगर	2 (म) (i)	29	1,547	2 (m) (i)	Ahmednagar
12	पुणे	2 (म) (i)	87	10,369	2 (m) (i)	Pune
		2 (म) (ii)	1	129	2 (m) (ii)	
		विभाग ८५	1	8	Section 85	
13	सातारा	2 (म) (i)	34	1,741	2 (m) (i)	Satara
14	सांगली	2 (म) (i)	27	1,601	2 (m) (i)	Sangli
15	सोलापूर	2 (म) (i)	25	3,057	2 (m) (i)	Solapur
		विभाग ८५	2	25	Section 85	
16	कोल्हापूर	2 (म) (i)	32	2,600	2 (m) (i)	Kolhapur
17	औरंगाबाद	2 (म) (i)	23	3,018	2 (m) (i)	Aurangabad
		विभाग ८५	4	46	Section 85	
18	जालना	2 (म) (i)	7	263	2 (m) (i)	Jalna
		विभाग ८५	1	20	Section 85	
19	परभणी	2 (म) (i)	21	1,254	2 (m) (i)	Parbhani
20	हिंगोली	2 (म) (i)	-	-	2 (m) (i)	Hingoli
21	बीड	2 (म) (i)	11	1,919	2 (m) (i)	Beed
22	नांदेड	2 (म) (i)	20	1,848	2 (m) (i)	Nanded
23	उस्मानाबाद	2 (म) (i)	9	557	2 (m) (i)	Osmanabad
24	लातूर	2 (म) (i)	11	968	2 (m) (i)	Latur
25	बुलढाणा	2 (म) (i)	13	873	2 (m) (i)	Buldhana
26	अकोला	2 (म) (i)	18	2,704	2 (m) (i)	Akola
		2 (म) (ii)	1	20	2 (m) (ii)	
		विभाग ८५	1	4	Section 85	
27	वाशिम	2 (म) (i)	7	336	2 (m) (i)	Washim
28	अमरावती	2 (म) (i)	18	1,326	2 (m) (i)	Amravati
29	यवतमाळ	2 (म) (i)	14	619	2 (m) (i)	Yavatmal
30	वर्धा	2 (म) (i)	13	2,514	2 (m) (i)	Wardha
		विभाग ८५	1	5	Section 85	
31	नागपूर	2 (म) (i)	48	11,377	2 (m) (i)	Nagpur
32	भंडारा	2 (म) (i)	8	315	2 (m) (i)	Bhandara
33	गोंदिया	2 (म) (i)	6	167	2 (m) (i)	Gondiya
34	चंद्रपूर	2 (म) (i)	10	3,794	2 (m) (i)	Chandrapur
35	गडचिरोली	2 (म) (i)	4	127	2 (m) (i)	Gadchiroli

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.3

खाजगी क्षेत्रात नोंदविलेल्या कारखान्यांची व त्यातील सरासरी कामगारांची उद्योग गटानुसार संख्या
Number of Registered Working Factories and Average Daily Workers Employed Categorywise in Private Sector
(1999-2000)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा (2)	उद्योग (3)	चालू कारखाने Number of working factories (4)	कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या Average daily workers employed (5)	उद्योग (3)	जिल्हा (2)
1	मुंबई	2 (म) (i) 2 (म) (ii) विभाग ८५	1,842 41 272	87,240 619 1,491	2 (म) (i) 2 (म) (ii) Section 85	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	2 (म) (i) 2 (म) (ii) विभाग ८५	4,128 35 423	1,74,036 509 2,482	2 (म) (i) 2 (म) (ii) Section 85	Mumbai Suburban
3	ठाणे	2 (म) (i) 2 (म) (ii) विभाग ८५	2,505 25 529	1,17,574 732 3,412	2 (म) (i) 2 (म) (ii) Section 85	Thane
4	रायगड	2 (म) (i) 2 (म) (ii) विभाग ८५	584 1 222	44,263 11 1,281	2 (म) (i) 2 (म) (ii) Section 85	Raigad
5	रत्नागिरी	2 (म) (i) 2 (म) (ii) विभाग ८५	165 2 102	9,385 37 523	2 (म) (i) 2 (म) (ii) Section 85	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	2 (म) (i) 2 (म) (ii) विभाग ८५	42 5 66	2,020 157 270	2 (म) (i) 2 (म) (ii) Section 85	Sindhudurg
7	नाशिक	2 (म) (i) 2 (म) (ii) विभाग ८५	959 6 414	59,000 118 2,998	2 (म) (i) 2 (म) (ii) Section 85	Nashik
8	धुळे	2 (म) (i) 2 (म) (ii) विभाग ८५	211 -- 165	13,637 -- 813	2 (म) (i) 2 (म) (ii) Section 85	Dhule
9	नंदुरबार	2 (म) (i) 2 (म) (ii) विभाग ८५	-- -- --	-- -- --	2 (म) (i) 2 (म) (ii) Section 85	Nandurbar
10	जळगाव	2 (म) (i) 2 (म) (ii) विभाग ८५	457 15 276	18,148 1,155 948	2 (म) (i) 2 (म) (ii) Section 85	Jalgaon
11	अहमदनगर	2 (म) (i) 2 (म) (ii) विभाग ८५	344 3 271	25,740 873 1,319	2 (म) (i) 2 (म) (ii) Section 85	Ahmednagar
12	पुणे	2 (म) (i) 2 (म) (ii) विभाग ८५	2,308 20 497	1,70,791 282 2,514	2 (म) (i) 2 (म) (ii) Section 85	Pune
13	सातारा	2 (म) (i) 2 (म) (ii) विभाग ८५	254 1 158	22,992 58 640	2 (म) (i) 2 (म) (ii) Section 85	Satara
14	सांगली	2 (म) (i) 2 (म) (ii) विभाग ८५	366 4 288	18,005 88 1,104	2 (म) (i) 2 (म) (ii) Section 85	Sangli
15	सोलापूर	2 (म) (i) 2 (म) (ii) विभाग ८५	211 3 2,771	18,678 179 12,394	2 (म) (i) 2 (म) (ii) Section 85	Solapur
16	कोल्हापूर	2 (म) (i) 2 (म) (ii) विभाग ८५	893 10 456	47,015 315 2,110	2 (म) (i) 2 (म) (ii) Section 85	Kolhapur

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.3— contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(3)	(2)
17	औरंगाबाद	2 (म) (i)	489	44,650	2 (म) (i)	Aurangabad
		2 (म) (ii)	2	80	2 (म) (ii)	
		विभाग ८५	167	797	Section 85	
18	जालना	2 (म) (i)	144	9,311	2 (म) (i)	Jalna
		2 (म) (ii)	--	--	2 (म) (ii)	
		विभाग ८५	38	190	Section 85	
19	परभणी	2 (म) (i)	100	7,317	2 (म) (i)	Parbhani
		2 (म) (ii)	--	--	2 (म) (ii)	
		विभाग ८५	94	399	Section 85	
20	हिंगोली	2 (म) (i)	--	--	2 (म) (i)	Hingoli
		2 (म) (ii)	--	--	2 (म) (ii)	
		विभाग ८५	--	--	Section 85	
21	बीड	2 (म) (i)	33	4,130	2 (म) (i)	Beed
		2 (म) (ii)	--	--	2 (म) (ii)	
		विभाग ८५	66	351	Section 85	
22	नांदेड	2 (म) (i)	127	7,782	2 (म) (i)	Nanded
		2 (म) (ii)	--	--	2 (म) (ii)	
		विभाग ८५	161	744	Section 85	
23	उस्मानाबाद	2 (म) (i)	14	2,858	2 (म) (i)	Osmanabad
		2 (म) (ii)	--	--	2 (म) (ii)	
		विभाग ८५	17	86	Section 85	
24	लातूर	2 (म) (i)	54	4,056	2 (म) (i)	Latur
		2 (म) (ii)	--	--	2 (म) (ii)	
		विभाग ८५	95	406	Section 85	
25	बुलढाणा	2 (म) (i)	54	148	2 (म) (i)	Buldhana
		2 (म) (ii)	--	--	2 (म) (ii)	
		विभाग ८५	83	277	Section 85	
26	अकोला	2 (म) (i)	222	6,357	2 (म) (i)	Akola
		2 (म) (ii)	2	35	2 (म) (ii)	
		विभाग ८५	100	415	Section 85	
27	वाशिम	2 (म) (i)	52	1,872	2 (म) (i)	Washim
		2 (म) (ii)	--	--	2 (म) (ii)	
		विभाग ८५	42	158	Section 85	
28	अमरावती	2 (म) (i)	124	4,844	2 (म) (i)	Amravati
		2 (म) (ii)	1	11	2 (म) (ii)	
		विभाग ८५	167	607	Section 85	
29	यवतमाळ	2 (म) (i)	95	7,364	2 (म) (i)	Yavatmal
		2 (म) (ii)	12	138	2 (म) (ii)	
		विभाग ८५	84	261	Section 85	
30	वर्धा	2 (म) (i)	98	9,125	2 (म) (i)	Wardha
		2 (म) (ii)	--	--	2 (म) (ii)	
		विभाग ८५	63	281	Section 85	
31	नागपूर	2 (म) (i)	858	40,351	2 (म) (i)	Nagpur
		2 (म) (ii)	11	245	2 (म) (ii)	
		विभाग ८५	561	2,355	Section 85	
32	भंडारा	2 (म) (i)	90	4,276	2 (म) (i)	Bhandara
		2 (म) (ii)	--	--	2 (म) (ii)	
		विभाग ८५	248	992	Section 85	
33	गोंदिया	2 (म) (i)	49	722	2 (म) (i)	Gondiya
		2 (म) (ii)	--	--	2 (म) (ii)	
		विभाग ८५	210	961	Section 85	
34	चंद्रपूर	2 (म) (i)	75	9,970	2 (म) (i)	Chandrapur
		2 (म) (ii)	--	--	2 (म) (ii)	
		विभाग ८५	282	993	Section 85	
35	गडचिरोली	2 (म) (i)	10	721	2 (म) (i)	Gadchiroli
		2 (म) (ii)	--	--	2 (म) (ii)	
		विभाग ८५	92	322	Section 85	

आधार - औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Directorate of Industrial Safety and Health, Govt. of Maharashtra, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.4

माजी सैनिक, मागासवर्गीय व अनुसूचित जातीच्या कर्मचाऱ्यांचे वर्षवार अभिवेदन

Yearwise representation of Scheduled Castes, Backward Classes and Ex-Servicemen (Number)
(1999-2000)

सेवा वर्ग Service Groups (1)	मंजूर केलेल्या जागा ३१ मार्च २००० रोजी Sanctioned Posts as on 31st March, 2000 (2)	भरलेल्या जागा Filled posts (3)	अनुसूचित जातीचे कर्मचारी Scheduled Castes employees (4)	मागासवर्गीय कर्मचारी Backward Class employees (5)	माजी सैनिक कर्मचारी Ex-Servicemen employees (6)
वर्ग Group—					
वर्ग - एक Class— I	42	17	3	11	--
वर्ग - दोन Class— II	108	84	12	53	2
वर्ग - तीन Class— III	902	855	137	426	17
वर्ग - चार Class— IV	218	205	71	150	17

आधार - सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई

Source — Directorate of Employment, Government of Maharashtra, Navi Mumbai

26. कामगार व सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / Table No. 26.5

रोजगार व स्वयंरोजगार मार्गदर्शन केंद्रानुसार नोंदणी झालेल्या अर्जदारांची, नोकरी मिळालेल्यांची व जाहिर झालेल्या रिकाम्या जागांची संख्या
Registration, Placing and Vacancies Notified by Employment and Self-employment Guidance Centre (Number)

अ.क्र. Sr. No. (1)	बाब (2)	1970-71 (3)	1980-81 (4)	1990-91 (5)	1995-96 (6)	1998-99 (7)	1999-00 (8)	Item (2)
1	नोंदणी झालेले	4,14,522	4,56,047	6,22,580	7,50,161	7,84,882	7,50,777	Registration
2	नोकरी मिळालेले	39,767	40,127	31,122	21,404	16,047	18,075	Placements
3	जाहिर झालेल्या रिकाम्या जागा	86,756	85,526	64,032	52,310	46,372	43,921	Vacancies notified
4	सादर केलेले	3,41,603	5,53,314	5,36,809	4,56,533	3,66,339	2,98,636	Submission
5	वर्षाच्या शेवटी चालू नोंदवहीत असलेल्यांची संख्या	3,60,824	12,67,607	30,22,112	36,93,248	41,52,855	43,48,779	No. of candidates on live register at the end of the year
6	शिल्लक असलेल्या रिकाम्या जागा	25,077	74,297	55,889	49,280	51,577	51,831	Vacancies Outstanding
7	रोजगार विनिमय केंद्राचा उपयोग करणारे मालक	18,272	17,080	14,079	6,009*	8,910	8,182	Employers using Employment Exchange

* जून, १९९६ पर्यंत/ Upto June 1996.

आधार - सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई

Source - Directorate of Employment, Government of Maharashtra, Navi Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.6

उद्योगांच्या प्रकारानुसार रोजगार/ Industrywise Employment

अ.क्र. Sr. No. (1)	वर्ष Year (2)	शासकीय Government (3)	निम-शासकीय Semi- Government (4)	उद्योग Industrial Sector (5)	खाजगी / Private वाहतूक आणि			एकूण Total (9)	एकूण सर्व (३+४+९) Grand Total (3+4+9) (10)
					व्यापार Trade (6)	दळणवळण Transport and Communication (7)	इतर Others (8)		
(1)	1970-71	8,35,136	6,47,759	8,97,177	70,028	7,566	1,86,030	11,60,801	26,43,696
(2)	1980-81	9,34,072	9,87,270	10,39,256	53,460	7,579	2,60,191	13,60,486	32,81,828
(3)	1990-91	9,90,367	12,91,297	9,47,872	53,061	6,909	3,97,649	14,05,491	36,87,155
(4)	1995-96	9,84,290	13,58,833	9,94,416	55,305	8,208	4,61,476	15,19,405	38,62,528
(5)	1996-97	9,75,654	13,70,615	9,99,864	55,439	8,242	4,72,293	15,35,838	38,82,107
(6)	1997-98	9,64,083	13,67,479	9,74,336	54,809	10,219	4,77,213	15,16,577	38,48,139
(7)	1998-99	9,49,638	13,55,723	9,52,909	56,123	11,129	4,84,584	15,04,745	38,10,106
(8)	1999-00	9,42,083	13,47,844	9,09,905	57,148	11,182	4,91,660	14,69,895	37,59,822

आधार - सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई

Source — Directorate of Employment, Govt. of Maharashtra, Navi Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / Table No. 26.7

खाणी / मळे / बंदरे इत्यादी मधील रोजगार
Employment in Mines / Plantation / Harbour Ports, etc.

उद्योग गट Industry Groups	1970-71			1980-81			1990-91			1995-96			1999-00			2000-01		
	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector	खाजगी क्षेत्र Private Sector	एकूण Total	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector	खाजगी क्षेत्र Private Sector	एकूण Total	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector	खाजगी क्षेत्र Private Sector	एकूण Total	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector	खाजगी क्षेत्र Private Sector	एकूण Total	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector	खाजगी क्षेत्र Private Sector	एकूण Total	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector	खाजगी क्षेत्र Private Sector	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)
खाणी Mines	6,263	9,502	15,765	28,020	1,935	29,955	53,045	1,377	54,422	45,229	445	45,674	41,882	280	42,162	40,838	405	41,243
मळे Plantations	--	--	--	43	--	43	750	--	750	204	287	491	146	231	377	141	208	349
बंदरे Harbours Ports	19,540	3,921	23,461	3,779	948	4,727	7,417	853	8,270	5,514	687	6,201	9,638	724	10,362	9,554	679	10,233

आधार - सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई

Source - Directorate of Employment, Government of Maharashtra, Navi Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.8

खाजगी आणि सार्वजनिक क्षेत्रातील अंदाजित रोजगार

Estimated Employment in Private and Public Sector

अ.क्र. Sr. No.	वर्ष Year	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector				खाजगी क्षेत्र Private Sector		एकूण Total
		केंद्र शासन Central Government (3)	राज्य शासन State Government (4)	निम सरकारी Semi- Government (5)	स्थानिक संस्था Local Bodies (6)	मोठे Large (7)	लहान Small (8)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
(1)	1970-71	4,30,885	4,04,161	2,44,570	4,03,189	10,97,771	62,707	26,43,283
(2)	1980-81	4,95,884	4,38,188	4,93,507	4,93,763	12,92,135	68,351	32,81,828
(3)	1990-91	4,81,109	5,09,258	6,91,690	5,99,607	13,30,084	75,407	36,87,155
(4)	1995-96	4,53,553	5,30,737	6,93,352	6,65,481	14,39,630	79,775	38,62,528
(5)	1996-97	4,47,708	5,27,946	6,91,336	6,79,279	14,53,766	82,072	38,82,106
(6)	1997-98	4,32,834	5,31,249	6,84,517	6,82,962	14,37,607	78,970	38,48,139
(7)	1998-99	4,27,356	5,22,282	6,76,658	6,79,065	14,23,906	80,839	38,10,107
(8)	1999-00	4,23,819	5,18,264	6,74,235	6,73,609	13,88,657	81,238	37,59,822

आधार - सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई

Source — Directorate of Employment, Government of Maharashtra, New Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / Table No. 26.9

राज्य लोकसेवा आयोगाद्वारे जाहिरात दिलेल्या पदांची व शिफारस केलेल्या उमेदवारांची संख्या

No. of Posts advertised and candidates recommended by the State Public Service Commission

अ.क्र. Sr. No.	वर्ष Year	सरळ प्रवेश किंवा मुलाखतीद्वारे भरती (राज्य सरकार) Direct recruitment or by interview method (State Government)				बृहन्मुंबई महानगरपालिका व बृहन्मुंबई विद्युत पुरवठा व परियहन मंडळे Municipal Corporation of Brihan Mumbai and Bombay Electricity supply and transport undertaking				स्पर्धा परिक्षाद्वारे भरती (राज्य सरकार) Recruitment by Competitive Examination / State Government			
		जाहिरात दिलेली रिक्त पदे Vacant Post advertised	अर्जदारांची संख्या No. of applicants	मुलाखतीला आलेले उमेदवार Candidates interviewed	शिफारस केलेले उमेदवार Candidates recommen- ded	जाहिरात दिलेली रिक्त पदे Vacant Post advertised	अर्जदारांची संख्या No. of applicants	मुलाखतीला आलेले उमेदवार Candidates interviewed	शिफारस केलेले उमेदवार Candidates recommen- ded	जाहिरात दिलेली रिक्त पदे Vacant Post advertised	अर्जदारांची संख्या No. of applicants	मुलाखतीला आलेले उमेदवार Candidates interviewed	शिफारस केलेले उमेदवार Candidates recommen- ded
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	1970-71	445	5,626	1,326	416	7	156	47	5	1,615	23,383	592	1,733
2	1980-81	799	7,341	2,198	549	44	794	236	29	1,776	78,987	1,040	1,549
3	1990-91	1,043	20,162	2,233	626	82	223	154	51	1,415	1,01,316	1,092	1,260
4	1995-96	3,634	22,011	5,155	2,163	43	240	83	19	367	3,64,372	539	1,508
5	1996-97	1,112	10,083	2,080	437	14	868	48	11	1,322	1,86,096	2,036	1,118
6	1997-98	1,279	17,019	2,017	931	8	262	26	3	1,673	1,91,324	1,574	825
7	1998-99	895	10,557	2,247	732	2	117	12	2	1,745	3,04,915	627	763
8	1999-00	508	12,114	1,363	400	46	721	141	30	464	1,49,954	2,503	757

टीप - (१) स्तंभ ३, ७ व ११ मधील आकडे लोकसेवा आयोगाने संबंधित वर्षात जाहिरात दिलेल्या पदांची आहेत.

(२) स्तंभ ३ ते ५, ७ ते ९ व ११ ते १३ मधील आकडे भरती केलेल्यांचे आहेत.

(३) माहिती संकलित करताना ज्यांच्या भरतीबद्दलचे निर्णय वर्ष अखेर अनिर्णित आहेत, अशांचा समावेश केलेला नाही.

आधार - महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई

Note.- (1) Figures under column 3, 7 and 11 relates to those posts which were advertised by the commission in the concerned year.

(2) Figures under column 3 to 5, 7 to 9 and 11 to 13 contains the information for which recruitment action was completed during the year.

(3) Those recruitment cases which were incomplete at the end of the year has not been taken into account while compiling the information.

Source - Maharashtra Public Service Commission, Mumbai.

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.10

महाराष्ट्रातील औद्योगिक दुखापतीची संख्या
Industrial Injuries in Maharashtra State

वर्ष Year	प्राणघातक Fatal		प्राणघातक नसलेले Non-fatal		एकूण Total	
	संख्या Number	दर Frequency rate (3)	संख्या Number	दर Frequency rate (5)	संख्या Number	दर Frequency rate (7)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1970-71 ..	108	N. A.	51,989	N. A.	52,097	N. A.
1980-81 ..	133	0.04	85,898	27.54	86,031	27.58
1990-91 ..	151	0.04	31,069	9.86	31,220	9.90
1995-96 ..	195	0.06	20,218	6.71	20,413	6.77
1996-97 ..	180	0.05	17,746	5.40	17,926	5.45
1997-98 ..	173	0.05	14,216	4.52	14,389	4.57
1998-99 ..	163	0.04	16,739	5.03	16,902	5.07
1999-00 ..	151	0.00	14,073	2.00	14,224	2.00

टीप:- N. A. - उपलब्ध नाही / Not Available

आधार - औद्योगिक सुरक्षा आणि आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Directorate of Industrial Safety and Health, Government of Maharashtra, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/Table No. 26.11

अपघात झालेल्या कामगारांची संख्या व त्यांना भरपाईपोटी दिलेली रक्कम
Number of workers who were involved in accidents and compensation paid to them
(1999)

अ.क्र. Serial No.	वर्ग (2)	कारखान्यांची संख्या No. of Factories (3)	कामावरील कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या Average number of workers employed		वर्षभरात ज्यांना अंतिम भरपाई दिली अशी प्रकरणे/दुखापतीची प्रकरणे No. of cases/injuries in which final compensation was paid per day			भरपाईपोटी दिलेली रक्कम (हजार रुपये) Amount of compensation paid (Thousand Rs.) during the year			Category (2)
			प्राढ Adult (4)	बालके Minors (5)	मृत्यु Death (6)	कायम अपंगत्व Permanent disablement (7)	तात्पुरते अपंगत्व Temporary disablement (8)	मृत्यु Death (9)	कायम अपंगत्व Permanent disablement (10)	तात्पुरते अपंगत्व Temporary disablement (11)	
1	कारखाने	352	1,47,375	1,47,375	31	84	1,498	6,017	3,003	83,134	Factories
2	खाणी	20	13,673	13,673	3	6	252	660	3,468	6,282	Mines
3	गोदी व बंदरे	3	10,950	10,950	3	1	0	1,325	0	0	Docks and ports
4	इमारत व बांधकाम	2	435	435	0	0	0	0	0	0	Building and Construction
5	नगरपालिका	11	4,886	4,886	2	12	3	448	681	7	Municipalities
6	विद्युत पुरवठा संस्था...	2	37,172	37,172	3	0	1,988	814	0	3,499	Electricity supply companies
7	चित्रपट कंपनी	9	94	94	0	0	0	0	0	0	Cinema film manufacturing companies
8	रेल्वे	225	55,400	55,400	18	7	104	2,912	597	594	Railways
9	पोस्ट व तारखाते	2	335	335	0	0	0	0	0	0	Posts and Telegraphs Deptt.
	एकूण	626	2,70,320	2,70,320	60	110	3,845	12,176	7,749	93,516	Total

आधार - श्रमिक भरपाई आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Commissioner for Workmen's Compensation, Government of Maharashtra, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.12

उद्योगानुसार संप आणि टाळेबंदीची संख्या / Industrywise Number of Strikes and Lockouts
(1999-2000)

संकेतांक		काम थांबणाऱ्या प्रकारांची संख्या Number of work stoppages		गुंतलेल्या कामगारांची संख्या	वाया गेलेले एकूण मनुष्य दिवसांची संख्या	Industry
Code	उद्योग	संप Strikes	टाळेबंदी Lockouts	Number of workers involved	Number of mandays lost	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
23	वस्त्रनिर्माण	—	3	304	70,395	Textile
35	अभियांत्रिकी	6	3	6,063	8,61,483	Engineering
31	रासायनिक	1	—	10	31,400	Chemical
39	संकीर्ण	4	1	223	59,583	Miscellaneous
एकूण		11	7	6,600	10,23,401	Total

आधार - कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Mumbai

26. कामगार व सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / Table No. 26.13

औद्योगिक तंटे / Industrial Disputes

(1999)

वर्ष आणि महिने Year and Months	कापड गिरण्या Textiles				यंत्रोत्पादक कारखाने Engineering				संकीर्ण Miscellaneous				एकूण Total			
	संपांची संख्या	संपावरील कामगारांची संख्या	कामगारांची संख्या	वाया गेलेले मनुष्य दिवस (संख्या)	संपांची संख्या	संपावरील कामगारांची संख्या	कामगारांची संख्या	वाया गेलेले मनुष्य दिवस (संख्या)	संपांची संख्या	संपावरील कामगारांची संख्या	कामगारांची संख्या	वाया गेलेले मनुष्य दिवस (संख्या)	संपांची संख्या	संपावरील कामगारांची संख्या	कामगारांची संख्या	वाया गेलेले मनुष्य दिवस (संख्या)
	No. of strikes	No. of workers involved		No. of mandays lost	No. of strikes	No. of workers involved		No. of mandays lost	No. of strikes	No. of workers involved		No. of mandays lost	No. of strikes	No. of workers involved		No. of mandays lost
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)
1960	37	1,00,469	5,877	1,63,833	49	32,265	...	1,87,992	176	1,34,219	3,607	6,49,628	262	2,66,953	9,484	10,01,453
1970	102	1,69,990	6,959	6,19,684	222	52,683	4,542	6,19,929	344	1,26,382	1,856	10,12,102	668	34,90,351	13,357	22,51,715
1980	62	60,946	5,590	2,25,794	101	31,049	688	20,00,134	165	55,769	1,000	27,11,130	331	1,47,764	7,278	49,37,058
1990	13	11,741	10	23,55,923	69	13,362	520	14,09,316	41	9,399	422	11,68,935	123	34,502	952	49,34,174
1998	49	9,394	—	23,86.93	136	30,187	—	6,67,434	128	8,638	—	2,14,735	313	50,199	—	11,41,036
जानेवारी / January 1999	4	472	—	12,988	7	3,015	—	78,390	8	330	—	8,580	19	3,817	—	99,958
फेब्रुवारी / February 1999	4	455	—	11,568	9	3,112	—	74,688	5	152	—	3,648	18	3,719	—	89,904
मार्च / March 1999	3	306	—	8,910	9	3,112	—	84,024	5	150	—	4,050	17	3,568	—	96,984
एप्रिल / April 1999	3	306	—	8,604	9	3,112	—	90,012	5	150	—	3,900	17	3,568	—	93,416
मे / May 1999	3	304	—	8,544	9	3,098	—	36,548	5	166	—	4,012	17	3,568	—	93,104
जून / June 1999	3	304	—	8,544	9	3,098	—	80,548	5	166	—	4,056	17	3,568	—	93,408
जुलै / July 1999	3	304	—	8,848	9	3,096	—	83,592	5	165	—	4,437	17	3,565	—	96,777
ऑगस्ट / August 1999	3	304	—	8,544	9	3,096	—	80,496	5	164	—	4,264	17	3,564	—	93,304
सप्टेंबर / September 1999	3	304	—	8,544	9	3,096	—	80,496	5	164	—	4,264	17	3,564	—	93,304
ऑक्टोबर / October 1999	3	304	—	8,848	9	3,005	—	81,135	5	226	—	6,102	17	3,535	—	96,085
नोव्हेंबर / November 1999	3	304	—	8,544	9	3,005	—	78,130	5	226	—	5,876	17	3,535	—	92,550
डिसेंबर / December 1999	3	304	—	8,848	9	3,005	—	81,135	5	226	—	6,102	17	3,535	—	96,085

आधार - कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Commissioner for Labour, Government of Maharashtra, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.14

सभासद संख्येनुसार कामगार संघटना

Distribution of Trade Unions According to their membership size
(1999-2000)

अनु क्रमांक Sr. No. (1)	सभासदाचा गट (2)	कामगार संघटनांची एकूण संख्या Total Number of Trade Unions (3)	विवरणपत्र सादर करणाऱ्या कामगार संघटना Number of Trade Unions submitting the returns (4)	स्तंभ ४ वी स्तंभ ३ शी टक्केवारी Percentage of Col. 4 to Col. 3 (5)	सभासद (संख्या) Membership (No.) (6)	संघटनेचे सदस्य Group of Members (7)
1	५० पेक्षा कमी	2,231	158	7.08	18,811	Below 50
2	५० किंवा अधिक ३०० हून कमी	2,644	585	22.12	1,63,792	50 and above but below 300.
3	३०० आणि अधिक	2,013	289	14.34	8,64,166	300 and above
	एकूण सर्व गट	6,888	1,032	14.98	10,46,769	Total All Groups

आधार - कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.15

शेतमजूर आणि कुशल कामगार यांना मिळणारे वेतन
Wages paid of Agricultural and skilled labourers for the year
(1998-1999)

(रुपये/In Rupees)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा (2)	कुशल कामगार Skilled Labour			शेतमजूर Field Labour			इतर शेतमजूर Other Agriculture Labour			District (2)
		सुतार Carpenter (3)	लोहार Blacksmith (4)	चांभार Cobbler (5)	पुरुष Males (6)	स्त्रिया Females (7)	मुले Children (8)	पुरुष Males (9)	स्त्रिया Females (10)	गुराखी Hardsman (11)	
1	मुंबई	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Mumbai Suburban
3	ठाणे	92.29	83.15	56.43	42.79	33.19	18.78	38.13	28.85	30.50	Thane
4	रायगड	99.72	77.13	63.60	49.66	39.14	22.82	42.15	32.98	36.63	Raigad
5	रत्नागिरी	81.87	71.37	60.32	54.44	40.35	25.04	51.22	38.18	35.93	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	88.76	71.97	63.46	61.87	45.28	28.84	53.75	38.69	47.19	Sindhudurg
7	नाशिक	67.72	60.38	51.67	44.60	35.73	24.66	44.87	33.71	37.03	Nashik
8	धुळे	57.85	49.73	40.21	32.33	25.74	18.09	29.91	23.71	24.25	Dhule
9	नंदुरबार	104.93	103.46	75.60	52.29	37.83	20.22	40.21	31.86	44.07	Nandurbar
10	जळगाव	121.72	114.57	93.65	48.90	37.47	26.63	49.02	37.61	43.25	Jalgaon
11	अहमदनगर	74.44	65.98	55.90	50.06	38.57	21.66	40.96	32.02	33.18	Ahmednagar
12	पुणे	90.59	83.47	71.92	48.62	35.89	26.03	49.22	35.53	39.46	Pune
13	सातारा	73.19	67.32	60.72	48.37	34.37	22.67	40.14	29.48	47.17	Satara
14	सांगली	79.94	72.78	61.68	47.54	33.08	21.19	41.52	29.51	43.66	Sangli
15	सोलापूर	54.17	48.44	39.85	42.09	32.30	20.02	39.08	29.81	47.49	Solapur
16	कोल्हापूर	70.03	61.30	57.28	41.03	30.60	18.92	36.43	25.60	46.61	Kolhapur
17	औरंगाबाद	66.79	63.27	58.09	38.00	30.53	20.15	30.49	24.13	37.73	Aurangabad
18	जालना	54.47	48.76	42.57	40.46	32.92	24.19	37.19	31.21	34.03	Jalna
19	परभणी	52.40	51.21	48.84	41.94	30.41	20.62	37.42	26.55	34.89	Parbhani
20	हिंगोली	51.30	50.34	47.16	39.70	25.09	21.09	36.64	25.62	34.13	Hingoli
21	बीड	59.36	55.72	51.59	47.77	40.10	21.48	42.02	31.47	41.94	Beed
22	नांदेड	56.17	53.91	54.31	43.73	34.26	18.55	34.36	29.00	30.83	Nanded
23	उस्मानाबाद	49.30	45.28	38.20	38.10	29.24	17.08	29.58	23.13	35.21	Osmanabad
24	लातूर	105.40	99.26	96.10	57.57	33.24	20.03	51.93	35.14	40.94	Latur
25	बुलढाणा	78.57	71.43	62.02	53.92	36.81	28.09	51.69	37.08	53.81	Buldhana
26	अकोला	75.94	67.97	62.02	47.45	33.01	23.24	41.25	30.38	42.86	Akola
27	वाशिम	64.68	59.85	51.60	43.90	30.97	21.23	40.00	28.90	38.29	Washim
28	अमरावती	87.44	82.51	69.22	61.18	43.58	26.60	54.64	39.88	51.11	Amravati
29	यवतमाळ	63.10	55.18	53.83	54.53	45.00	28.92	51.83	43.25	55.67	Yavatmal
30	वर्धा	85.04	76.13	62.83	50.88	35.57	27.03	46.45	30.90	44.04	Wardha
31	नागपूर	90.42	82.67	63.97	64.44	36.37	26.44	48.46	33.66	47.04	Nagpur
32	भंडारा	69.10	58.43	49.92	41.44	33.06	22.55	40.71	28.95	38.64	Bhandara
33	गोंदिया	85.27	72.68	61.59	50.25	35.90	26.14	41.21	28.86	40.93	Gondiya
34	चंद्रपूर	65.40	60.19	51.69	47.82	34.96	23.72	42.74	30.53	38.64	Chandrapur
35	गडचिरोली	70.77	65.17	52.88	40.58	32.14	22.13	36.69	28.15	38.39	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		85.90	77.62	66.58	54.08	39.75	26.03	48.00	35.65	46.05	Maharashtra State

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.16

कारखान्यात काम करणाऱ्या स्त्रियांची संख्या व त्यांना दिलेले प्रसुतीविषयक फायदे

Yearwise Number of Female Workers Employed in Factories and Maternity Benefits Given

अ.क्र. Sr.No.	माहिती (2)	1960-61 (3)	1970-71 (4)	1980-81 (5)	1990-91 (6)	1995-96 (7)	1999-00 (8)	Particulars (2)
1	संस्थांसाठीचे प्रसुतीविषयक फायदे उपलब्ध असलेल्या संस्थांची संख्या	1,498	2,300	3,704	561	776	1064	No. of Establishment covered by the maternity benefits etc.
2	विवरणपत्र सादर करणाऱ्या संस्थांची संख्या	1,072	623	2,192	474	453	640	No. of Establishment making returns
3	विवरणपत्र सादर करणाऱ्या संस्थातील काम करणाऱ्या स्त्रियांची सरासरी दैनिक संख्या	32,513	7,798	25,629	10,957	14,630	14,383	Average daily number of women employed in establishments making returns
4	प्रसुतीविषयक फायद्याची मागणी करणाऱ्या स्त्रियांची वर्षातील संख्या	493	171	425	283	505	424	No. of women who claimed maternity benefit during the year
5	पूर्ण किंवा अर्ध्या मागण्या मान्य केलेल्यांची संख्या	493	147	234	282	472	368	No. of claims accepted and paid either fully or partially
6	बोनससहित प्रसुतीच्या फायद्यासह देण्यात आलेली एकूण रक्कम (रुपयात)	14,367	77,158	4,60,401	13,01,875	42,28,467	44,70,439	Total amount of maternity benefit paid including bonus (in Rs.)
7	प्रसुती पूर्व स्थितीचे फायदे घेऊन काम करणाऱ्या स्त्रियांच्या प्रकरणांची संख्या	..	..	..	..	..	..	No. of cases in which women enjoyed fully maternity benefits prior to confinements.
8	देण्यात आलेली सरासरी रक्कम (रुपयात)	..	648	6,752	..	..	..	Average Amount paid (in Rs.)

आधार - मुख्य निरीक्षक कारखाने, कारखाने निरीक्षण कार्यालय, मुंबई

Source — Chief Inspector of Factories, Mumbai

26. कामगार व सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / Table No. 26.17

सुती कापड उद्योग व यंत्रोत्पादन कारखान्यातील निवडक केंद्रातील गैरहजेरी
Absenteeism in Cotton Textile and Engineering Industries at Selected Centres
(1999-2000)

(टक्केवारी / Percentage)

वर्ष आणि महिने Year and Months	सुती कापड उद्योग Cotton Textile Industry								रसायने व रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन Chemical and Chemical Products			धातुचे उत्पादन Metal Products		
	मुंबई Mumbai	जळगाव Jalgaon	सोलापूर Solapur	औरंगाबाद Aurangabad	नांदेड. Nanded	नागपूर Nagpur	इतर केंद्र Other Centres	एकूण केंद्र Total Centres	मुंबई Mumbai	ठाणे Thane	पुणे Pune	मुंबई Mumbai	रायगड Raigad	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	
1965	19.26	14.07	15.01	--	13.87	21.38	12.81	18.33	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	
1970	19.23	11.50	25.40	15.89	32.63	21.24	15.30	19.60	--	--	--	--	--	
1980	24.04	22.07	37.71	15.95	27.73	19.54	22.59	24.38	18.14	17.06	13.41	16.30	13.97	
1990	17.99	18.38	17.41	20.59	34.85	25.17	22.94	18.93	19.96	19.11	--	20.69	15.44	
1995	17.26	21.40	20.64	10.18	24.01	24.42	22.22	17.91	18.46	15.84	--	16.78	--	
1998	19.58	14.22	26.11	14.38	20.92	16.89	25.82	19.84	17.11	18.54	--	39.87	--	
एप्रिल / April	1999	21.00	17.95	25.90	0.00	23.90	23.43	24.97	21.32	18.35	23.68	0.00	0.00	0.00
मे / May	1999	29.27	18.10	36.30	0.00	20.57	0.00	31.51	29.35	25.02	28.94	0.00	0.00	0.00
जून / June	1999	22.98	13.37	27.64	0.00	16.97	21.97	22.71	22.75	16.81	16.07	0.00	0.00	0.00
जुलै / July	1999	21.63	11.74	35.00	0.00	14.05	18.40	18.10	21.36	12.86	15.41	0.00	0.00	0.00
ऑगस्ट / August	1999	18.76	10.44	30.13	0.00	13.32	15.61	16.60	18.75	12.19	14.91	0.00	0.00	0.00
सप्टेंबर / September	1999	8.10	8.08	32.56	0.00	14.64	16.75	57.79	12.16	15.41	18.14	0.00	0.00	0.00
ऑक्टोबर / October	1999	18.21	8.77	32.24	0.00	0.00	19.59	17.08	18.53	13.36	14.66	0.00	0.00	0.00
नोव्हेंबर / November	1999	20.77	12.45	35.96	0.00	0.00	18.39	20.75	20.85	20.80	19.71	0.00	0.00	0.00
डिसेंबर / December	1999	19.61	11.74	34.63	0.00	0.00	20.93	37.87	20.84	20.04	18.17	0.00	0.00	0.00
जानेवारी / January	2000	19.05	11.52	20.89	0.00	0.00	19.80	25.94	19.40	18.69	14.88	0.00	0.00	0.00
फेब्रुवारी / February	2000	16.20	16.46	21.78	0.00	0.00	21.44	24.67	16.83	19.11	16.20	0.00	0.00	0.00
मार्च / March	2000	21.27	15.86	0.00	0.00	14.25	22.82	26.94	21.47	17.89	18.15	0.00	0.00	0.00

तक्ता क्रमांक / Table No. 26.17 —contd.

वर्ष आणि महिने Year and Months	विद्युत यंत्र सामुग्री व्यतिरिक्त यंत्र सामुग्री Machinery except electrical machinery					विद्युत यंत्र सामुग्री Electrical machinery		परिवहन सामुग्री Transport equipment			पेट्रोलियम व दगडी कोळसा या पदार्थांचे उत्पादन Petroleum and coal products
	मुंबई Mumbai	पुणे Pune	सातारा Satara	सोलापूर Solapur	कोल्हापूर Kolhapur	मुंबई Mumbai	पुणे Pune	मुंबई Mumbai	ठाणे Thane	पुणे Pune	मुंबई Mumbai
	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)
1965	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.
1970	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.
1980	16.13	14.04	12.11	16.04	10.93	15.91	14.68	22.48	13.31	N. A.	N. A.
1990	16.35	14.87	10.92	14.62	10.56	13.64	13.42	23.13	15.41	11.18	N. A.
1995	18.24	13.86	--	9.56	10.62	15.76	--	22.64	13.32	9.67	N. A.
1998	19.46	17.33	--	13.07	--	--	--	19.90	--	9.29	--
एप्रिल / April	1999	16.04	18.72	0.00	13.90	0.00	0.00	21.39	0.00	11.35	0.00
मे / May	1999	21.14	23.06	0.00	5.23	0.00	0.00	26.28	0.00	16.36	0.00
जून / June	1999	0.00	16.42	0.00	10.34	0.00	0.00	22.83	0.00	11.88	0.00
जुलै / July	1999	9.63	13.87	0.00	10.89	0.00	0.00	21.45	0.00	7.69	0.00
ऑगस्ट / August	1999	0.00	11.89	0.00	7.78	0.00	0.00	21.93	0.00	7.69	0.00
सप्टेंबर / September	1999	0.00	73.37	0.00	11.43	0.00	0.00	23.69	0.00	7.74	0.00
ऑक्टोबर / October	1999	10.41	10.32	0.00	9.80	0.00	0.00	22.99	0.00	0.00	0.00
नोव्हेंबर / November	1999	16.01	15.53	0.00	13.26	0.00	0.00	23.75	0.00	8.97	0.00
डिसेंबर / December	1999	27.38	15.11	0.00	13.22	0.00	0.00	22.51	0.00	11.93	0.00
जानेवारी / January	2000	0.00	14.73	0.00	0.00	0.00	0.00	22.76	0.00	9.34	0.00
फेब्रुवारी / February	2000	14.65	13.77	0.00	0.00	0.00	0.00	22.25	0.00	9.03	0.00
मार्च / March	2000	15.75	14.20	0.00	0.00	0.00	0.00	22.46	0.00	0.00	0.00

N. A.— माहिती उपलब्ध नाही / Information not available

आधार - कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Commissioner Labour, Government of Maharashtra, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.18

श्रमिक नुकसान भरपाई कायदा, १९२३ खालील प्रकरणे
Cases Decided Under Workmen's Compensation Act, 1923
(1999)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा (2)	न लढविलेली प्रकरणे Non-contested Cases (3)	लढविलेली प्रकरणे Contested Cases (4)	समझौता झालेली प्रकरणे Cases of Agreements (5)	District (2)
1	मुंबई	215	350	148	Mumbai
2	मुंबई उपनगर				Mumbai Suburban
3	ठाणे	75	14	89	Thane
4	रायगड	44	6	41	Raigad
5	रत्नागिरी	24	11	--	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	--	--	--	Sindhudurg
7	नाशिक	4	8	2	Nashik
8	धुळे	37	1	--	Dhule
9	नंदुरबार	N.A.	N.A.	N.A.	Nandurbar
10	जळगाव	55	31	3	Jalgaon
11	अहमदनगर	23	31	28	Ahmednagar
12	पुणे	55	72	62	Pune
13	सातारा	15	1	5	Satara
14	सांगली	--	29	42	Sangli
15	सोलापूर	6	28	28	Solapur
16	कोल्हापूर	--	26	18	Kolhapur
17	औरंगाबाद	26	16	97	Aurangabad
18	जालना	8	7	6	Jalna
19	परभणी	6	5	4	Parbhani
20	हिंगोली	N.A.	N.A.	N.A.	Hingoli
21	बीड	8	6	9	Beed
22	नांदेड	3	24	--	Nanded
23	उस्मानाबाद	4	6	--	Osmanabad
24	लातूर	28	32	--	Latur
25	बुलढाणा	7	7	3	Buldhana
26	अकोला	4	15	2	Akola
27	वाशिम	N.A.	N.A.	N.A.	Washim
28	अमरावती	5	10	2	Amravati
29	यवतमाळ	--	--	--	Yavatmal
30	वर्धा	--	--	--	Wardha
31	नागपूर	1	39	9	Nagpur
32	भंडारा	9	10	5	Bhandara
33	गोंदिया	N.A.	N.A.	N.A.	Gondiya
34	चंद्रपूर	--	--	--	Chandrapur
35	गडचिरोली	6	36	5	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	668	821	608	Maharashtra State

N.A. - उपलब्ध नाही / Not Available

आधार - श्रमिक भरपाई आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source —Office of the Commissioner for Workmen's Compensation, Government of Maharashtra, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.19

नोंदणीकृत कामगार संघटनांची संख्या, सभासद संख्या, उत्पन्न, खर्च व निधी

Number of Registered Trade Unions and Membership, Income, Expenditure and Funds

वर्ष / Year	कामगार संघटना (संस्था) No. of Trade Unions		विवरणपत्र सादर करणाऱ्याचे शेकडा प्रमाण	वर्ष अखेर विवरणपत्र सादर करणाऱ्या संघटनांची सभासद संख्या (हजारात).	वर्षाच्या सुरुवातीची शिल्लक धरून वर्षातील उत्पन्न (रु. हजारात)	संबंधित वर्षातील खर्च (रु. हजारात)	वर्ष अखेरीस शिल्लक असलेला निधी (रु. हजारात)
	नोंदलेल्या Registered	विवरणपत्र सादर करणाऱ्या Submitting returns	Percentage response	Membership of those who submit returns at the end of the year (Number in thousand)	Income during the year under consideration including opening balance (Rs. in thousand)	Expenditure during the year under consideration (Rs. in thousand)	Balance funds at the closing of the year (Rs. in thousand)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1960-61	1,417	833	59.00	578	2,573	2,501	4,292
रोजी/As on—							
डिसेंबर/December 1970	2,659	1,091	41.00	776	10,508	8,190	15,872
डिसेंबर/December 1980	3,461	2,248	64.00	2,218	60,095	45,171	86,617
डिसेंबर/December 1990	4,752	2,225	46.82	3,204	3,44,084	1,46,906	1,97,178
डिसेंबर/December 1995	6,417	1,218	18.98	1,497	1,90,900	1,20,000	71,000
डिसेंबर/December 1996	6,805	1,200	17.63	1,555	5,32,362	1,27,247	4,05,115
डिसेंबर/December 1997	7,006	1,242	17.73	1,433	4,42,530	1,22,118	3,20,412
डिसेंबर/December 1998	6,791	1,238	18.23	1,323	18,90,899	2,00,586	16,90,313
डिसेंबर/December 1999	6,888	1,032	14.98	1,046	4,57,281	1,17,563	3,39,718

आधार - कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source —Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.20

महाराष्ट्र राज्यातील शासकीय, जिल्हा परिषद व नगर परिषद कार्यालयातील कर्मचारी संख्या
No. of Employees in State Government, Zilla Parishad and Municipal Council Offices in Maharashtra State

अनु क्रमांक	संस्था	वर्ष/Year								Institute
		1981 (1-4-81)	1985 (1-4-85)	1990 (1-4-90)	1991 (1-4-91)	1995 (1-7-95)	1997 (1-7-97)	1998 (1-7-98)	1999 (1-7-99)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	शासकीय -									1. Government—
	भरलेली पदे	5,00,542	5,79,772	6,73,135	6,99,998	6,84,418	6,65,464	6,53,956	6,29,858	Filled in post
	रिक्त पदे	33,316	25,311	50,402	53,467	62,974	71,505	75,590	77,468	Vacant posts
	एकूण पदे	5,33,858	6,05,083	7,23,537	7,53,465	7,47,392	7,36,969	7,29,546	7,07,326	Total Posts
2	जिल्हा परिषद -									2. Zilla Parishad—
	भरलेली पदे	2,64,313	2,88,196	3,49,447	3,54,122	4,02,331	4,43,914	4,46,837	4,53,712	Filled in post
	रिक्त पदे	12,642	9,156	15,997	19,731	33,398	34,525	37,226	41,438	Vacant Posts
	एकूण पदे	2,76,955	2,97,352	3,65,444	3,73,853	4,35,729	4,78,439	4,84,063	4,95,150	Total Posts
3	नगर परिषद									3. Municipal Councils
	भरलेली पदे	73,441	60,777	75,213	79,721	83,943	81,790	79,826	80,053	Filled in Posts
	रिक्त पदे	3,414	1,930	2,702	2,997	4,944	8,252	8,650	8,621	Vacant Posts
	एकूण पदे	76,855	62,707	77,915	82,718	88,887	90,042	88,476	88,674	Total Posts

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.21

राज्य शासकीय, जिल्हा परिषद व नगर परिषद कार्यालयातील जिल्हावार स्त्री-पुरुष कर्मचारी (रिक्त पदे वगळून)
Districtwise No. of Employees by sex in State Government, Zilla Parishad and Municipal Council

(Excluding Vacant Post)

कर्मचारी गणना १९९९ / Census of Employees 1999

अ.क्र. कार्यलय स्थित Sr.No. जिल्हा/राज्य	शासकीय State Government		जिल्हा परिषद Zilla Parishad		नगर परिषद Municipal Councils		District/State where in offices situated	
	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	
1	बृहन्मुंबई	84,173	19,372	0	0	0	0	Brihan Mumbai
2	ठाणे	31,312	10,690	9,562	7,389	5,992	1,963	Thane
3	रायगड	11,677	4,722	7,041	5,339	2,015	917	Raigad
4	रत्नागिरी	11,171	1,284	7,844	6,455	788	253	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	6,763	841	4,441	4,244	236	65	Sindhudurg
6	नाशिक	23,339	2,828	13,050	11,121	2,901	1,362	Nashik
7	धुळे	10,216	1,118	4,473	3,982	1,860	984	Dhule
8	नंदुरबार	5,971	686	4,850	4,204	1,020	288	Nandurbar
9	जळगाव	13,916	5,700	11,044	5,251	5,619	1,824	Jalgaon
10	अहमदनगर	14,892	5,191	11,989	7,046	3,189	1,439	Ahmednagar
11	पुणे	43,918	8,072	11,972	11,823	1,556	702	Pune
12	सातारा	12,616	3,042	9,654	6,262	1,796	775	Satara
13	सांगली	9,503	1,480	7,684	7,195	660	201	Sangli
14	सोलापूर	14,091	2,327	12,305	6,390	1,625	630	Solapur
15	कोल्हापूर	14,129	1,764	10,589	6,232	2,422	1087	Kolhapur
16	औरंगाबाद	19,429	2,671	8,925	6,130	642	190	Aurangabad
17	जालना	9,688	1,729	7,349	1,863	839	366	Jalna
18	परभणी	11,826	686	11,125	5,144	1,927	692	Parbhani
19	हिंगोली							Hingoli
20	बीड	10,476	999	10,051	6,740	1,350	416	Beed
21	नांदेड	15,145	1,199	11,325	7,420	829	235	Nanded
22	उस्मानाबाद	7,819	636	7,613	4,749	1,021	512	Osmanabad
23	लातूर	9,259	742	8,292	5,441	1,405	473	Latur
24	बुलढाणा	11,317	928	9,799	4,805	2,620	683	Buldhana
25	अकोला	10,186	1,338	4,939	3,988	2,372	1,133	Akola
26	वाशिम	4,445	170	4,232	2,762	923	278	Washim
27	अमरावती	20,251	1,902	8,532	7,706	1,921	515	Amravati
28	यवतमाळ	15,467	1,275	10,141	8,432	2,107	734	Yavatmal
29	वर्धा	8,053	734	4,533	3,458	1,902	719	Wardha
30	नागपूर	35,079	6,724	7,263	7,242	1,801	754	Nagpur
31	भंडारा	14,679	1,225	10,463	7,752	2,144	905	Bhandara
32	गोंदिया							Gondiya
33	चंद्रपूर	13,231	1,378	7,700	7,553	2,083	1,094	Chandrapur
34	गडचिरोली	11,399	834	5,662	5,152	221	78	Gadchiroli
35	दिल्ली	115	7	0	0	0	0	Delhi
36	गोवा	10	3	0	0	0	0	Goa
महाराष्ट्र राज्य		5,35,561	94,297	2,64,442	1,89,270	57,786	22,267	Maharashtra State

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तयता क्रमांक / TABLE No. 28.22

पदांच्या वर्गानुसार जिल्हावार राज्य शासकीय कर्मचारी
Districtwise and Classwise State Government Employees
कर्मचारी गणना १९९९ / Census of Employees 1999

अ.क्र. कार्यलय स्थित Sr.No. जिल्हा/राज्य	'अ' वर्ग Grade 'A'	'ब' वर्ग Grade 'B'	'क' वर्ग Grade 'C'	'ड' वर्ग Grade 'D'	इतर वर्ग Others	एकूण कर्मचारी Total employees	रिक्त पदे Vacant posts	एकूण पदे स्तंभ (८+९) Total (col.8+9)	District/State whree in offices situated (2)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
1	बृहन्मुंबई	3,375	14,511	65,985	17,458	2,216	1,03,545	11,489	1,15,034	Brihan Mumbai
2	ठाणे	948	4,159	21,820	8,304	6,771	42,002	4,416	46,418	Thane
3	रायगड	204	1,036	6,638	2,959	5,562	16,399	1,737	18,136	Raigad
4	रत्नागिरी	248	1,038	6,140	2,961	2,068	12,455	2,406	14,861	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	177	660	3,979	1,826	962	7,604	1,488	9,092	Sindhudurg
6	नाशिक	754	2,695	13,739	6,241	2,738	26,167	2,826	28,993	Nashik
7	धुळे	273	999	6,515	2,368	1,179	11,334	1,536	12,870	Dhule
8	नंदुरबार	79	605	3,353	1,592	1,028	6,657	797	7,454	Nandurbar
9	जळगाव	275	1,190	8,754	2,980	6,417	19,616	2,071	21,687	Jaigaon
10	अहमदनगर	315	1,573	8,538	4,116	5,541	20,083	3,294	23,377	Ahmednagar
11	पुणे	1,708	5,449	31,286	11,142	2,405	51,990	6,100	58,090	Pune
12	सातारा	321	1,250	7,703	2,783	3,601	15,658	2,169	17,827	Satara
13	सांगली	352	1,195	5,813	2,452	1,171	10,983	1,873	12,856	Sangli
14	सोलापूर	447	1,475	9,409	3,345	1,742	16,418	1,985	18,403	Solapur
15	कोल्हापूर	453	1,545	8,528	3,420	1,947	15,893	2,600	18,493	Kolhapur
16	औरंगाबाद	1,005	2,624	11,776	5,007	1,688	22,100	2,017	24,117	Aurangabad
17	जालना	149	710	6,216	1,700	2,642	11,417	989	12,406	Jalna
18	परभणी	207	857	6,246	2,762	2,440	12,512	1,466	13,978	Parbhani
19	हिंगोली									Hingoli
20	बीड	326	966	5,863	2,547	1,773	11,475	1,291	12,766	Beed
21	नांदेड	391	1,219	8,703	3,759	2,272	16,344	1,593	17,937	Nanded
22	उस्मानाबाद	202	753	4,361	1,960	1,179	8,455	929	9,384	Osmanabad
23	लातूर	255	948	4,917	1,951	1,930	10,001	898	10,899	Latur
24	बुलढाणा	248	1,116	6,022	2,591	2,268	12,245	2,015	14,260	Buldhana
25	अकोला	268	1,152	6,090	2,577	1,437	11,524	1,484	13,008	Akola
26	वाशिम	68	331	2,335	915	966	4,615	776	5,391	Washim
27	अमरावती	780	2,123	11,933	5,162	2,155	22,153	2,624	24,777	Amravati
28	यवतमाळ	380	1,264	7,973	4,191	2,934	16,742	2,462	19,204	Yavatmal
29	वर्धा	177	813	4,322	2,284	1,191	8,787	1,282	10,069	Wardha
30	नागपूर	1,675	4,653	22,120	10,228	3,127	41,803	4,380	46,183	Nagpur
31	भंडारा	301	1,265	7,964	4,125	2,249	15,904	2,576	18,480	Bhandra
32	गोंदिया									Gondiya
33	चंद्रपूर	271	1,172	7,532	3,856	1,778	14,609	2,109	16,718	Chandrapur
34	गडचिरोली	186	904	6,616	3,164	1,363	12,233	1,768	14,001	Gadchiroli
35	दिल्ली	3	14	50	51	4	122	21	143	Delhi
36	गोवा	0	1	7	5	0	13	1	14	Goa
महाराष्ट्र राज्य		16,821	62,265	3,39,246	1,32,782	78,744	6,29,858	77,468	7,07,326	Maharashtra State

*इतर वर्गामध्ये, कार्यव्ययी आरस्थापनेवरील आकस्मिक, खर्चातून रोजगार दिले जाणारे रोजंदारीवरील मानसेवी, अंशकालीन कर्मचाऱ्यांचा समावेश आहे.

*Others include, work charged employees, paid from contingencies, Daily rated, part-time and Honorary employees.

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई Source - Directorate of Economics and Statistics, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.23

पदांच्या वर्गानुसार जिल्हावार जिल्हा परिषद कर्मचारी / Districtwise and Classwise Zilla Parishad Employees
कर्मचारी गणना १९९९ / Census of Employees 1999

अ.क्र. कार्यालय स्थित Sr.No. जिल्हा/राज्य	'अ' वर्ग Grade 'A'	'ब' वर्ग Grade 'B'	'क' वर्ग Grade 'C'	'ड' वर्ग Grade 'D'	इतर वर्ग* Others*	एकूण कर्मचारी Total employees	रिक्त पदे Vacant posts	एकूण पदे स्तंभ (८+९) Total (col.8+9)	District/State whree in offices situated (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	बृहन्मुंबई	0	0	0	0	0	0	0	Brihan Mumbai
2	ठाणे	170	1,004	11,214	1,094	3,469	16,951	2,146	Thane
3	रायगड	140	616	9,231	808	1,585	12,380	1,614	Raigad
4	रत्नागिरी	160	797	9,991	862	2,489	14,299	2,293	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	111	885	5,186	581	1,922	8,685	1,021	Sindhudurg
6	नाशिक	242	1,295	13,414	1,327	7,893	24,171	1,117	Nashik
7	धुळे	121	537	4,898	588	2,311	8,455	466	Dhule
8	नंदुरबार	36	383	4,638	454	3,543	9,054	525	Nandurbar
9	जळगाव	189	943	11,496	1,484	2,183	16,295	1,080	Jaigaon
10	अहमदनगर	248	1,694	13,071	835	3,187	19,035	1,568	Ahmednagar
11	पुणे	238	1,089	15,160	1,184	6,124	23,795	1,353	Pune
12	सातारा	227	1,702	10,511	1,039	2,437	15,916	1,976	Satara
13	सांगली	193	412	9,405	969	3,900	14,879	1,497	Sangli
14	सोलापूर	83	1,748	11,527	1,198	4,139	18,695	850	Solapur
15	कोल्हापूर	187	1,304	10,261	927	4,142	16,821	1,751	Kolhapur
16	औरंगाबाद	141	1,581	8,133	948	4,252	15,055	2,140	Aurangabad
17	जालना	118	911	6,089	830	1,264	9,212	1,315	Jalna
18	परभणी								Parbhani
19	हिंगोली	179	1,769	9,457	1,216	3,648	16,269	1,772	Hingoli
20	बीड	157	1,370	9,269	1,334	4,661	16,791	2,016	Beed
21	नांदेड	187	1,368	10,078	1,647	5,465	18,745	2,177	Nanded
22	उस्मानाबाद	147	1,212	6,578	1,184	3,241	12,362	908	Osmanabad
23	लातूर	141	1,092	7,808	1,146	3,546	13,733	854	Latur
24	बुलढाणा	129	1,293	8,644	1,157	3,381	14,604	1,249	Buldhana
25	अकोला	123	548	4,784	805	2,667	8,927	974	Akola
26	वाशिम	47	182	3,989	469	2,307	6,994	616	Washim
27	अमरावती	107	1,152	9,234	1,122	4,623	16,238	1,079	Amravati
28	यवतमाळ	227	1,347	9,328	1,640	6,031	18,573	1,660	Yavatmal
29	वर्धा	89	422	4,741	643	2,096	7,991	460	Wardha
30	नागपूर	165	1,261	7,696	1,203	4,180	14,505	1,038	Nagpur
31	भंडारा								Bhandra
32	गोंदिया	195	1,566	9,466	1,482	5,506	18,215	1,794	Gondiya
33	चंद्रपूर	174	633	8,377	992	5,077	15,253	1,056	Chandrapur
34	गडचिरोली	135	507	5,513	719	3,940	10,814	1,073	Gadchiroli
35	दिल्ली	0	0	0	0	0	0	0	Delhi
36	गोवा	0	0	0	0	0	0	0	Goa
महाराष्ट्र राज्य		4,806	32,623	2,69,187	31,887	1,15,209	4,53,712	41,438	Maharashtra State

*इतर वर्गामध्ये कार्यव्ययी आस्थापनेवरील आकस्मिक खर्चालून रोजगार दिले जाणारे रोजंदारीवरील मानसेवी, अंशकालीन कर्मचाऱ्यांचा समावेश आहे

*Others include work charged employees, paid from contingencies, Daily rated, part-time and Honorary employees

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई Source — Directorate of Economics and Statistics, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.24

पदांच्या वर्गानुसार जिल्हावार नगरपरिषद कर्मचारी / Districtwise and Classwise Municipal Council Employees
कर्मचारी गणना १९९९ / Census of Employees 1999

अ.क्र. स्थित 'अ' वर्ग	'ब' वर्ग	'क' वर्ग	'ड' वर्ग	इतर वर्ग*	एकूण कर्मचारी	रिक्त पदे	एकूण पदे	District/State		
Sr.No. जिल्हा/राज्य	Grade 'A'	Grade 'B'	Grade 'C'	Grade 'D'	Others*	Total employees	Vacant posts	Total (col.8+9)	whree in offices situated	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
1	बृहन्मुंबई	0	0	0	0	0	0	0	Brihan Mumbai	
2	ठाणे	15	130	2,065	3,183	2,562	7,955	2,406	10,361	Thane
3	रायगड	1	50	1,279	1,211	391	2,932	202	3,134	Raigad
4	रत्नागिरी	0	14	411	462	154	1,041	82	1,123	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	0	5	113	155	28	301	14	315	Sindhudurg
6	नाशिक	1	120	1,768	1,910	464	4,263	404	4,667	Nashik
7	धुळे	2	61	919	1,329	533	2844	132	2,976	Dhule
8	नंदुरबार	2	53	395	537	321	1,308	130	1,438	Nandurbar
9	जळगाव	13	422	2,831	3,943	234	7,443	919	8,362	Jalgaon
10	अहमदनगर	11	137	1,820	2,092	568	4,628	645	5,273	Ahmednagar
11	पुणे	2	39	966	1,209	42	2,258	222	2,480	Pune
12	सातारा	6	38	947	1,483	97	2,571	243	2,814	Satara
13	सांगली	0	22	390	362	87	861	73	934	Sangli
14	सोलापूर	11	50	1,032	1,119	43	2,255	346	2,601	Solapur
15	कोल्हापूर	6	98	1,590	1,774	41	3,509	214	3,723	Kolhapur
16	औरंगाबाद	0	6	219	430	177	832	40	872	Aurangabad
17	जालना	2	15	424	681	83	1,205	165	1,370	Jalna
18	परभणी									Parbhani
19	हिंगोली	2	22	652	1,195	748	2,619	141	2,760	Hingoli
20	बीड	1	8	452	835	470	1,766	109	1,875	Beed
21	नांदेड	0	20	284	552	208	1,064	79	1,143	Nanded
22	उस्मानाबाद	0	7	435	525	566	1,533	73	1,606	Osmanabad
23	लातूर	10	20	509	910	429	1,878	84	1,962	Latur
24	बुलढाणा	3	63	1,338	1,670	229	3,303	262	3,565	Buldhana
25	अकोला	1	36	1,370	2,065	33	3,505	418	3,923	Akola
26	वाशिम	5	25	520	623	28	1,201	120	1,321	Washim
27	अमरावती	16	78	1,118	917	307	2,436	198	2,634	Amravati
28	यवतमाळ	1	34	1,234	1,231	341	2,841	196	3,037	Yavatmal
29	वर्धा	5	159	739	1,099	619	2,621	159	2,780	Wardha
30	नागपूर	14	87	1,047	1,032	375	2,555	184	2,739	Nagpur
31	भंडारा									Bhandra
32	गोंदिया	10	120	987	1,308	624	3,049	139	3,188	Gondiya
33	चंद्रपूर	4	30	984	1,639	520	3,177	135	3,312	Chandrapur
34	गडचिरोली	0	3	153	95	48	299	87	386	Gadchiroli
35	दिल्ली	0	0	0	0	0	0	0	0	Delhi
36	गोवा	0	0	0	0	0	0	0	0	Goa
महाराष्ट्र राज्य		144	1,972	28,991	37,576	11,370	80,053	8,621	88,674	Maharashtra State

*इतर वर्गामध्ये कार्यव्ययी आस्थापनेवरील आकस्मिक खर्चातून रोजगार दिले जाणारे रोजंदारीवरील मानसेवी, अंशकालीन कर्मचाऱ्यांचा समावेश आहे.

*Others include work charged employees, paid from contingencies, Daily rated, part-time and Honorary employees.

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई Source - Directorate of Economics and Statistics, Mumbai

२७. बँका व विमा व्यवसाय

२७.१ या विभागात बँक कार्यालये असलेली शहरे व गावे, बँकांचे वर्गीकरण तसेच वर्गीकृत, अवर्गीकृत व सहकारी बँका यांच्याविषयी माहिती दिली आहे.

२७.२ बँक कार्यालयांच्या संख्येत वर्गीकृत, अवर्गीकृत व सहकारी बँका यांच्या कार्यालयांचा समावेश आहे. व्यापारी बँकांकरिता संदर्भकाल उंपलब्ध असल्यास तो ३१ मार्च २००० असा असून सहकारी बँकाकरिता अद्यावत ताळेबंद विवरण यानुसार आहे.

27. BANKING AND INSURANCE

27.1. Data on Towns/village having banking offices, classification of banks, scheduled, non-scheduled and Co-operative banks are given in this section.

27.2. Number of Bank offices includes offices of scheduled, non-scheduled and Co-operative banks. The reference period of Commercial Banks is as on 31st March 2000, wherever available while that regarding Co-operative banks is as on the latest balance sheet or return.

27. बँका व विमा व्यवसाय / BANKING AND INSURANCE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1

जिल्हानिहाय व्यापारी बँकांची कार्यालये (३१ मार्च, २०००)
Districtwise Commercial Banking Offices(31st March, 2000)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	राज्य बँका	व्यापारी बँका	State Bank	Commercial Bank	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
1	बृहन्मुंबई	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा	State Bank of India	Bank of Baroda	Brihan Mumbai
		स्टेट बँक ऑफ बिकानेर अँड जयपूर.	अलाहाबाद बँक	State Bank of Bikaner and Jaipur.	Allahabad Bank	
		स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	बँक ऑफ इंडिया	State Bank of Hyderabad.	Bank of India	
		स्टेट बँक ऑफ म्हैसूर	बँक ऑफ महाराष्ट्र	State Bank of Mysore	Bank of Maharashtra	
		स्टेट बँक ऑफ पतियाळा	कॅनरा बँक	State Bank of Patiala	Canara Bank	
		स्टेट बँक ऑफ सोराष्ट्र	देना बँक	State Bank of Saurashtra	Dena Bank	
		स्टेट बँक ऑफ त्रावणकोर	इंडियन बँक	State Bank of Travencore.	Indian Bank	
		स्टेट बँक ऑफ इंदूर	इंडियन ओव्हरसिज बँक	State Bank of Indore	Indian Overseas Bank	
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			युनियन बँक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			पंजाब नॅशनल बँक		Punjab National Bank	
			युनायटेड बँक ऑफ इंडिया		United Bank of India	
			युको बँक		UCO Bank	
			सिंडिकेट बँक		Syndicate Bank	
			आंध्र बँक		Andhra Bank	
			कार्पोरेशन बँक		Corporation Bank	
			ओरिएण्टल बँक ऑफ कॉमर्स		Oriental Bank of Commerce.	
			पंजाब अँड सिंध बँक		Punjab and Sindh Bank	
			न्यू बँक ऑफ इंडिया		New Bank of India	
			विजया बँक		Vijaya Bank	
			ऑलजेमीन बँक		Algemene Bank	
			नेदरलँड एन. व्ही.		Netharland N. V.	
			अमेरिकन एक्सप्रेस बँक लि.		American Express Bank Ltd.	
			बँक ऑफ अमेरिका		Bank of America	
			एन. टी. अँड एस. ए.		N. T. and S. A.	
			दि बँक ऑफ टोकियो लि.		The Bank of Tokyo Ltd.	
			बँक नॅशनल डे पॅरिस		Bank National De Paris.	
			ब्रिटिश बँक ऑफ मिडल ईस्ट		British Bank of Middle East.	
			स्टँडर्ड चार्टर्ड बँक		Standard Chartered Bank	

तयत्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)																																																													
1	बृहन्मुंबई -घालू	सिटी बँक एन. ए.	अरब बांगला देश बँक लि.	बँक इंटरनेशनल इंडोनेशिया	दि बँक ऑफ टोकियो लि.	बँक ऑफ पंजाब लि.	हॉंगकाँग अँड शान्घाई बँकिंग कार्पोरेशन.	स्टेट बँक ऑफ मॉरिशस लि.	दि चेस मॅन्हाथन बँक एन. ए.	एएनझेड ग्रिण्डलेज बँक पीएलसी	धनलक्ष्मी बँक लि.	डच बँक (एशिया) लि.	इंडस्ट्रियल अँड इन्वेस्टमेंट कार्पोरेशन ऑफ इंडिया.	अबुधाबी कमर्शियल बँक लि.	दि बँक ऑफ ओमेन लि.	बँक इंडो सुवेझ	दि सकुरा बँक लि.	सेंटुरियन बँक लि.	एबीएन आम्रो बँक एन. व्ही.	बँक ऑफ क्रेडिट अँड कॉमर्स	एसबीआय कमर्शियल अँड इंटरनेशनल बँक लि.	सीएचओ हंग बँक	दि बँक ऑफ नावा स्कॉटिआ सोसायटी जनरल	इंटरनेशनल बँक एस.ए.ओ.जी.	ओव्हरसिज-चायनीज बँकिंग कार्पोरेशन लि.	बँक ऑफ बेहरीन अँड कुवैत बी. एस. सी.	बँक ऑफ मदुरा लि.	बँक ऑफ राजस्थान लि.	कॉमर्स बँक ए. जी.	बनारस स्टेट बँक लि.	कॅथलिक सीरियन बँक लि.	सिटी युनियन बँक लि.	करुर वैश्य बँक लि.	लक्ष्मी विलास बँक लि.	City Bank N. A. Brihan Mumbai-Contd.	Arab Bangladesh Bank Ltd.	Bank International Indonesia.	The Bank of Tokyo Ltd.	Bank of Punjab Ltd.	Hongkong & Shanghai Banking Corporation.	State Bank of Marisius Ltd.	The Chase Manhattan Bank N. A..	ANZ Grindlays Bank PLC	Dhanlaxmi Bank Ltd.	Deutsche Bank (Asia)	Industrial Credit and Investment Corporation of India.	Abu Dhabi Commercial Bank Ltd.	The Bank of Oman Ltd.	Bank Indo Suez	The Sakura Bank Ltd.	Centurian Bank Ltd.	ABN Amro Bank N. V.	Bank of Credit and Commerce.	SBI Commercial and International Bank Ltd.	CHO Hung Bank	The Bank of Nova Scotia Society General	International Bank SAOG	Overseas-Chinese Banking Corporation Ltd.	Bank of Bahrain and Kuwait B.S.C.	Bank of Madura Ltd.	Bank of Rajasthan Ltd.	Commerce Bank A. G.	Banaras State Bank Ltd.	Catholic Syrian Bank Ltd.	City Union Bank Ltd.	Karur Vyshya Bank Ltd.	Laxmi Vilas Bank Ltd.

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)	
1	बृहन्मुंबई -चालू	नेदुगडी बँक लि. डेव्हलपमेंट क्रेडिट बँक लि. बँक ऑफ तामिळनाडू लि., फूजी बँक लि. तामिळनाडू मर्कन्टाईल बँक लि. जनरल बँक लि. फेडरल बँक लि. कर्नाटक बँक लि. भारत ओव्हरसिज बँक लि. साऊथ इंडियन बँक लि. ड्रेसनर बँक लि. ए. जी. ग्लोबल ट्रस्ट बँक लि. एच. डी. एफ. सी. बँक लि. आय.डी.बी.आय. बँक लि. इंडुसिध्द बँक लि. क्रंज थाय बँक पब्लिक कंपनी लि. यु.टी.आय. बँक लि. युनायटेड इंडस्ट्रियल बँक लि. क्रेडिट ल्योनाईस वैश्य बँक लि. जम्मू अँड कश्मिर बँक लि. युनाईटेड वेस्टर्न बँक लि. सांगली बँक लि. बारक्लेज बँक पीएलसी. वैश्य बँक लि. डेव्हलपमेंट बँक ऑफ सिंगापुर लि. दि सियाम कर्माशिल बँक लि. टाईम्स बँक लि.	नेदुगडी बँक लि. डेव्हलपमेंट क्रेडिट बँक लि. बँक ऑफ तामिळनाडू लि., फूजी बँक लि. तामिळनाडू मर्कन्टाईल बँक लि. जनरल बँक लि. फेडरल बँक लि. कर्नाटक बँक लि. भारत ओव्हरसिज बँक लि. साऊथ इंडियन बँक लि. ड्रेसनर बँक लि. ए. जी. ग्लोबल ट्रस्ट बँक लि. एच. डी. एफ. सी. बँक लि. आय.डी.बी.आय. बँक लि. इंडुसिध्द बँक लि. क्रंज थाय बँक पब्लिक कंपनी लि. यु.टी.आय. बँक लि. युनायटेड इंडस्ट्रियल बँक लि. क्रेडिट ल्योनाईस वैश्य बँक लि. जम्मू अँड कश्मिर बँक लि. युनाईटेड वेस्टर्न बँक लि. सांगली बँक लि. बारक्लेज बँक पीएलसी. वैश्य बँक लि. डेव्हलपमेंट बँक ऑफ सिंगापुर लि. दि सियाम कर्माशिल बँक लि. टाईम्स बँक लि.	Nandungadi Bank Ltd. Brihan Mumbai.-contd. Development Credit Bank Ltd. Bank of Tamilnadu Ltd., Fuji Bank Ltd. Tamilnadu Mercantile Bank Ltd. General Bank Ltd. Federal Bank Ltd. Karnatak Bank Ltd. Bharat Overseas Bank Ltd. South Indian Bank Ltd. Dresdner Bank Ltd. A. G. Global Ttrust Bank Ltd. HDFC. Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Indusindh Bank Ltd. Krung Thai Bank Public Company Ltd. UTI Bank Ltd. United Industrial Bank Ltd. Credit Lyonnais Vysya Bank Ltd. Jammu and Kashmir Bank Ltd. United Western Bank Ltd. Sangli Bank Ltd. Barclays Bank PLC. Vysya Bank Ltd. Development Bank of Singapur Ltd. The Siam Commercial Bank Ltd. Times Bank Ltd.			
2	ठाणे	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ म्हेसूर स्टेट बँक ऑफ सौराष्ट्र स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंदूर स्टेट बँक ऑफ त्रावणकोर	बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक देना बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया	State Bank of India State Bank of Mysur State Bank of Saurashtra. State Bank of Hyderabad. State Bank of Indore State Bank of Travencore	Bank of Baroda Alfahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Central Bank of India	.. Thane	

तयता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
2	ठाणे - चालू		इंडियन बँक इंडियन ओव्हरसिज बँक युनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक आंध्र बँक कॅथलिक सैरियन बँक लि. सिटी युनियन बँक लि. कार्पोरेशन बँक सिंडिकेट बँक युको बँक सांगली बँक लि. ठाणे ग्रामीण बँक विजया बँक रत्नाकर बँक लि. साऊथ इंडियन बँक लि. तामिळनाडू मर्कन्टाईल बँक लि. कर्नाटक बँक लि. डेव्हलपमेंट क्रेडिट बँक लि. युनाइटेड वेस्टर्न बँक युनाइटेड बँक ऑफ इंडिया एएनझेड ग्रीण्डलेज बँक फेडरल बँक ली. आय.सी.आय.सी.आय. बँकिंग कार्पोरेशन लि. ओरिएन्टल बँक ऑफ कॉमर्स पंजाब अँड सिंध बँक करुर वैश्य बँक लि.		Indian Bank Indian Overseas Bank Union Bank of India. Punjab National Bank Andhra Bank Cathelic Syrian Bank Ltd. City Union Bank Ltd. Corporation Bank Syndicate Bank UCO Bank Sangli Bank Ltd. Thane Gramin Bank Vijaya Bank Ratnakar Bank Ltd. South Indian Bank Ltd. Tamilnadu Mercantile Bank Ltd. Karnatak Bank Ltd. Development Credit Bank Ltd. United Western Bank United Bank of India ANZ Grindleys Bank Federal Bank Ltd. ICICI Banking Corporation Ltd. Oriental Bank of Commerce Punjab and Sindh Bank Karur Vyshya Bank Ltd.	Thane.--contd.
3	रायगड	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ इंदोर स्टेट बँक ऑफ सौराष्ट्र	बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया देना बँक पंजाब अँड सिंध बँक पंजाब नॅशनल बँक सांगली बँक लि. सिंडिकेट बँक युको बँक युनियन बँक ऑफ इंडिया युनाइटेड वेस्टर्न बँक लि. इंडियन ओव्हरसिज बँक	State Bank of India State Bank of Indore State Bank of Saurashtra	Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Central Bank of India Dena Bank Punjab and Sindh Bank Punjab National Bank Sangli Bank Ltd. Syndicate Bank UCO Bank Union Bank of India United Western Bank Ltd. Indian Overseas Bank	Raigad

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
4	रत्नागिरी :-	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया फेडरल बँक लि. बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया देना बँक रत्नागिरी सिंधुदूर्ग ग्रामीण बँक सिंडिकेट बँक युनियन बँक ऑफ इंडिया युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. पंजाब नॅशनल बँक सांगली बँक विजया बँक	State Bank of India	Bank of Baroda Bank of India Federal Bank Ltd. Bank of Maharashtra Canara Bank Central Bank of India Dena Bank Ratnagiri Sindhudurg Gramin Bank. Syndicate Bank Union Bank of India United Western Bank Ltd. Punjab National Bank Sangli Bank Vijaya Bank	Ratnagiri
5	सिंधुदूर्ग :-	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया देना बँक रत्नागिरी सिंधुदूर्ग ग्रामीण बँक सिंडिकेट बँक युनियन बँक ऑफ इंडिया	State Bank of India	Bank of India Bank of Maharashtra Central Bank of India Dena Bank Ratnagiri Sindhudurg Gramin Bank. Syndicate Bank Union Bank of India	Sindhudurg
6	नाशिक :-	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ पतियाळा	बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक देना बँक इंडियन बँक इंडियन ओव्हरसिज बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक युनायटेड बँक ऑफ इंडिया युको बँक सिंडिकेट बँक कार्पोरेशन बँक ओरिएन्टल बँक ऑफ कॉमर्स बँक ऑफ मदुरा	State Bank of India State Bank of Hyderabad State Bank of Patiyala	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Indian Bank Indian Overseas Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank United Bank of India UCO Bank Syndicate Bank Corporation Bank Oriental Bank of Commerce Bank of Madura	Nashik

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
6	नाशिक - धालू		विजया बँक सांगली बँक लि. फेडरल बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.		Vijaya Bank Sangli Bank Ltd. Federal Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	Nashik--contd.
7	धुळे -	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ इंदोर	बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक देना बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक युको बँक सिंडीकेट बँक विजया बँक सांगली बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.	State Bank of India State Bank of Indore	Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank UCO Bank Syndicate Bank Vijaya Bank Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	Dhule
8	जळगाव -	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक देना बँक इंडियन ओव्हरसीज बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक युनियन बँक ऑफ इंडिया युको बँक सिंडीकेट बँक कार्पोरेशन बँक विजया बँक लि. सांगली बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. विजया बँक	State Bank of India State Bank of Hyderabad	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Indian Overseas Bank Central Bank of India Punjab National Bank Union Bank of India UCO Bank Syndicate Bank Corporation Bank Vijaya Bank Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd. Vijaya Bank	Jalgaon
9	अहमदनगर -	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक	State Bank of India State Bank of Hyderabad	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank	Ahmednagar

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
9	अहमदनगर-चालू	देना बँक इंडियन बँक इंडियन ओव्हरसिज बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक युनायटेड बँक ऑफ इंडिया युको बँक सिंडीकेट बँक आंध्र बँक विजया बँक सांगली बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.			Dena Bank Indian Bank Indian Overseas Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank United Bank of India UCO Bank Syndicate Bank Andhra Bank Vijaya Bank Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	Ahmednagar- Contd.
10	पुणे	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ बिकानेर अँड जयपूर. स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ म्हैसूर स्टेट बँक ऑफ सौराष्ट्र स्टेट बँक ऑफ त्रावणकोर देना बँक स्टेट बँक ऑफ पतियाळा	बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक इंडियन ओव्हरसिज बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक इंडियन बँक बँक ऑफ मद्रुरा लि. बँक ऑफ राजस्थान लि. बँक नॅशनल डी पॅरिस भारत ओव्हरसिज बँक लक्ष्मी विलास बँक लि. सेंट्युरियन बँक लि. पंजाब अँड सिंध बँक रत्नाकर बँक लि. डेव्हलपमेंट क्रेडीट बँक लि. फेडरल बँक लि. सांगली बँक लि. कर्नाटक बँक लि. साऊथ इंडियन बँक लि. विजया बँक वैश्य बँक लि. आंध्र बँक	State Bank of India State Bank of Bikaner and Jaipur. State Bank of Hyderabad. State Bank of Mysore State Bank of Saurashtra State Bank of Travancore. State Bank of Patiyala.	Bank of Baroda Allahabad Bank Indian Overseas Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Indian Bank Bank of Madura Ltd. Bank of Rajsthan Ltd. Bank National D Paris Bharat Overseas Bank Ltd. Laxmi Vilas Bank Ltd. Centurian Bank Ltd. Punjab and Sindh Bank Ratnakar Bank Ltd. Development Credit Bank Ltd. Federal Bank Ltd. Sangli Bank Ltd. Karnatak Bank Ltd. South Indian Bank Ltd. Vijaya Bank Vaishya Bank Ltd. Andhra Bank	Pune

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
10	पुणे -घालू		युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. कॅथलिक सिरीयन बँक लि. जम्मू अँड काश्मिर बँक लि. सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया गणेश बँक ऑफ कुरुंदवाड लि. ग्लोबल ट्रस्ट बँक लि. एच. डी. एफ. सी. बँक लि. आय. सी. आय. सी. आय. बँकिंग कार्पोरेशन लि. आय.डी.बी.आय. बँक लि. टाईम्स बँक लि. युनियन बँक ऑफ इंडिया युको बँक सिंडीकेट बँक कार्पोरेशन बँक पंजाब नॅशनल बँक ओरिएण्टल बँक ऑफ कॉमर्स युनायटेड बँक ऑफ इंडिया इंडोसिध्द बँक लि. करुर वैश्य बँक लि.		United Western Bank Ltd. Cathelic Syrian Bank Ltd. Jammu and Kashmir Bank Ltd. Central Bank of India Ganesh Bank of Kurundwad Ltd. Globe Ttrust Bank Ltd. HDFC. Bank Ltd. ICICI Banking Corporation Ltd. IDBI Bank Ltd. Times Bank Ltd. Union Bank of India Uco Bank Syndicate Bank Corporation Bank Punjab National Bank Oriental Bank of Commerce. United Bank of India Indusindh Bank Ltd. Karur Vaishya Bank Ltd.	Pune-contd.
11	सातारा -	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक देना बँक इंडियन बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया सिंडीकेट बँक विजया बँक गणेश बँक ऑफ कुरुंदवाड लि. सांगली बँक लि. कर्नाटक बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.	State Bank of India	Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Indian Bank Central Bank of India Union Bank of India Syndicate Bank Vijaya Bank Ganesh Bank of Kurundwad Ltd. Sangli Bank Ltd. Karnataka Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	Satara.
12	सांगली -	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र	State Bank of India	Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra	Sangli.

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
12	सांगली -चाळू	कॅनरा बँक देना बँक इंडियन बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब अँड सिंध बँक पंजाब नॅशनल बँक युको बँक सिंडीकेट बँक कार्पोरेशन बँक विजया बँक गणेश बँक ऑफ कुरुंदवाड लि. रत्नाकर बँक लि. सांगली बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.	कॅनरा बँक देना बँक इंडियन बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब अँड सिंध बँक पंजाब नॅशनल बँक युको बँक सिंडीकेट बँक कार्पोरेशन बँक विजया बँक गणेश बँक ऑफ कुरुंदवाड लि. रत्नाकर बँक लि. सांगली बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.	Canara Bank Dena Bank Indian Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab and Sindh Bank Punjab National Bank Uco Bank Syndicate Bank Corporation Bank Vijaya Bank Ganesh Bank of Kurundwad Ltd. Ratnakar Bank Ltd. Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd.		Sangli-contd.
13	सोलापूर-	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ म्हैसूर	बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक देना बँक इंडियन बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक युको बँक सिंडीकेट बँक आंध्र बँक कार्पोरेशन बँक विजया बँक सोलापूर ग्रामीण बँक रत्नाकर बँक लि. वैश्य बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. इंडियन ओव्हरसिज बँक	State Bank of India State Bank of Hyderabad. State Bank of Mysore	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Indian Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank Uco Bank Syndicate Bank Andhra Bank Corporation Bank Vijaya Bank Solapur Gramin Bank Ratnakar Bank Ltd. Vaishya Bank Ltd. United Western Bank Ltd. Indian Overseas Bank	Solapur.
14	कोल्हापूर-	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ म्हैसूर स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	कॅनरा बँक बँक ऑफ महाराष्ट्र देना बँक	State Bank of India State Bank of Mysore State Bank of Hyderabad.	Canara Bank Bank of Maharashtra Dena Bank	Kolhapur.

तयता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
14	कोल्हापूर.-चालू					Kolhapur-contd.
		अलाहाबाद बँक			Allahabad Bank	
		इंडियन बँक			Indian Bank	
		बँक ऑफ बरोडा			Bank of Baroda	
		इंडियन ओव्हरसिज बँक			Indian Overseas Bank	
		सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया			Central Bank of India	
		युनियन बँक ऑफ इंडिया			Union Bank of India	
		पंजाब नॅशनल बँक			Punjab National Bank	
		युनायटेड बँक ऑफ इंडिया			United Bank of India	
		युको बँक			Uco Bank	
		सिंडीकेट बँक			Syndicate Bank	
		कार्पोरेशन बँक			Corporation Bank	
		ओरिएन्टल बँक ऑफ कॉमर्स			Oriental Bank of Commerce	
		विजया बँक			Vijaya Bank	
		रत्नाकर बँक लि.			Ratnakar Bank Ltd.	
		सांगली बँक लि.			Sangli Bank Ltd.	
		कर्नाटक बँक लि.			Karnatak Bank Ltd.	
		युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.			United Western Bank Ltd.	
		गणेश बँक ऑफ कुरुंदवाड लि.			Ganesh Bank of Kurundwad Ltd.	
		बँक ऑफ इंडिया			Bank of India	
15	औरंगाबाद.-	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा	State Bank of India	Bank of Baroda	Aurangabad
		स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	अलाहाबाद बँक	State Bank of Hyderabad.	Allahabad Bank	
		स्टेट बँक ऑफ इंदोर	बँक ऑफ इंडिया	State Bank of Indore	Bank of India	
			बँक ऑफ महाराष्ट्र		Bank of Maharashtra	
			कॅनरा बँक		Canara Bank	
			देना बँक		Dena Bank	
			इंडियन बँक		Indian Bank	
			इंडियन ओव्हरसिज बँक		Indian Overseas Bank	
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया		Central Bank of India	
			युनियन बँक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			पंजाब नॅशनल बँक		Punjab National Bank	
			युनायटेड बँक ऑफ इंडिया		United Bank of India	
			युको बँक		Uco Bank	
			सिंडीकेट बँक		Syndicate Bank	
			आंध्र बँक		Andhra Bank	
			कार्पोरेशन बँक		Corporation Bank	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
15	औरंगाबाद.-घालू		पंजाब अँड सिंध बँक डेव्हलपमेंट क्रेडीट बँक लि. न्यू बँक ऑफ इंडिया विजया बँक औरंगाबाद/जालना ग्रामीण बँक सांगली बँक लि. वैश्य बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. ओरिएन्टल बँक ऑफ कॉमर्स		Punjab and Sindh Bank .Aurangabad-contd. Development Credit Bank Ltd. New Bank of India Vijaya Bank Aurangabad/Jalna Gramin Bank Sangli Bank Ltd. Vaishya Bank Ltd United Western Bank Ltd. Oriental Bank of Commerce	
16	जालना.-	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र देना बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया सिंडिकेट बँक युनियन बँक ऑफ इंडिया आंध्र बँक औरंगाबाद/जालना ग्रामीण बँक सांगली बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.	State Bank of India State Bank of Hyderabad.	Bank of Baroda ... Jalna. Bank of India Bank of Maharashtra Dena Bank Central Bank of India Sindicate Bank Union Bank of India Andhra Bank Aurangabad/Jalna Gramin Bank Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	
17	परभणी	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक बँक ऑफ महाराष्ट्र देना बँक युनियन बँक ऑफ इंडिया आंध्र बँक मराठवाडा ग्रामीण बँक लि. सांगली बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.	State Bank of India State Bank of Hyderabad.	Bank of Baroda ... Parbhani. Allahabad Bank Bank of Maharashtra Dena Bank Union Bank of India Andhra Bank Marathwada Gramin Bank Ltd. Sangli Bank Ltd. United western Bank Ltd.	
18	बीड	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ महाराष्ट्र सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया कॅनरा बँक	State Bank of India State Bank of Hyderabad.	Bank of Baroda ... Beed. Bank of Maharashtra Central Bank of India Canara Bank	

तयता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
18	बीड-छालू		मराठवाडा ग्रामीण बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.		Marathwada Gramin Bank Ltd. United western Bank Ltd.	Beed-contd.
19	नांदेड	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ पतियाळा	बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक देना बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक सिंडीकेट बँक पंजाब अँड सिंध बँक मराठवाडा ग्रामीण बँक लि. सांगली बँक लि. वैश्य बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. डेव्हलपमेंट क्रेडीट बँक लि. विजया बँक	State Bank of India State Bank of Hyderabad. State Bank of Patiyala	Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Central Bank of India Union Bank of India Pujab National Bank Syndicate Bank Punjab and Sindh Bank Marathwada Gramin Bank Ltd. Sangli Bank Ltd. Vaishya Bank Ltd. United Western Bank Ltd. Development Credit Bank Ltd. Vijaya Bank	Nanded.
20	उस्मानाबाद	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	अलाहाबाद बँक बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक मराठवाडा ग्रामीण बँक लि. युनियन बँक ऑफ इंडिया	State Bank of India State Bank of Hyderabad.	Allahabad Bank Bank of Maharashtra Canara Bank Marathwada Gramin Bank Ltd. Union Bank of India	Osmanabad.
21	लातूर	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र देना बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया आंध्र बँक मराठवाडा ग्रामीण बँक लि. सांगली बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. युनियन बँक ऑफ इंडिया कॅनरा बँक	State Bank of India State Bank of Hyderabad.	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Dena Bank Central Bank of India Union Bank of India Andhra Bank Marathwada Gramin Bank Ltd. Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd. Union Bank of India Canara Bank	Latur.

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
22	बुलढाणा	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ महाराष्ट्र सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक बुलढाणा ग्रामीण बँक युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.	State Bank of India State Bank of Hyderabad.	Bank of Baroda Bank of Maharashtra Central Bank of India Pujab National Bank Buldhana Gramin Bank United western Bank Ltd.	Buldhana
23	अकोला	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	कॅनरा बँक बँक ऑफ बरोडा सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र युनियन बँक ऑफ इंडिया देना बँक पंजाब नॅशनल बँक युको बँक सिंडीकेट बँक ओरिएन्टल बँक ऑफ कॉमर्स अकोला ग्रामीण बँक सांगली बँक लि. इंडियन बँक	State Bank of India State Bank of Hyderabad.	Canara Bank Bank of Baroda Central Bank of India Bank of Maharashtra Union Bank of India Dena Bank Pujab National Bank Uco Bank Sindicate Bank Oriental Bank of Commerce Akola Gramin Bank Sangli Bank Ltd. Indian Bank	Akola.
		स्टेट बँक ऑफ इंदोर	अलाहाबाद बँक युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. बँक ऑफ इंडिया	State Bank of Indore	Allahabad Bank United Western Bank Ltd. Bank of India	
24	अमरावती	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनरा बँक देना बँक इंडियन बँक इंडियन ओव्हरसिज बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक	State Bank of India State Bank of Hyderabad.	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Dena Bank Indian Bank Indian Overseas Bank Central Bank of Indian Union Bank of India Pujab National Bank	Amravati.

तवता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
24	अमरावती -चालू		युको बँक सिडीकेट बँक आंध्र बँक विजया बँक सांगली बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.		Uco Bank Sindicat Bank Andhra Bank Vijaya Bank Sangli Bank Ltd. United Western Bank Ltd.	Amravati -contd.
25	यवतमाळ	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र इंडियन बँक इंडियन ओव्हरसिज बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक सिडीकेट बँक आंध्र बँक यवतमाळ ग्रामीण बँक लि. युनायटेड वेस्टर्न बँक	State Bank of India	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Indian Bank Indian Overseas Bank Central Bank of India Union Bank of India Pujab National Bank Sindicat Bank Andhra Bank Yavatmal Gramin Bank Ltd. United Western Bank	Yavatmal
26	वर्धा	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया युनियन बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक सिडीकेट बँक आंध्र बँक युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.	State Bank of India	Bank of Baroda Allahabad Bank Bank of India Bank of Maharashtra Central Bank of India Union Bank of India Pujab National Bank Sindicat Bank Andhra Bank United Western Bank Ltd.	Wardha
27	नागपूर	स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ बिकानेर अँड जयपूर. स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ म्हैसूर	बँक ऑफ बरोडा अलाहाबाद बँक न्यू बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र	State Bank of India State Bank of Bikaner and Jaipur. State Bank of Hyderabad. State Bank of Mysore	Bank of Baroda Allahabad Bank New Bank of India Bank of Maharashtra	Nagpur

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
27	नागपूर.-चालू	ओरिएन्टल बँक ऑफ कॉमर्स	State Bank of Patiala	Canara Bank		Nagpur -contd.
		स्टेट बँक ऑफ पतियाळा	State Bank of Saurashtra.	Syndicate Bank		
		कॅनरा बँक		Dena Bank		
		स्टेट बँक ऑफ सौराष्ट्र	State Bank of Travencore.	Andhra Bank		
		सिडीकेट बँक		Indian Bank		
		देना बँक	State Bank of Indore	Corporation Bank		
		स्टेट बँक ऑफ त्रावणकोर		Vijaya Bank		
		आंध्र बँक		Indian Overseas Bank		
		इंडियन बँक		Laxmi Vilas Bank Ltd.		
		स्टेट बँक ऑफ इंदूर		Union Bank of India		
		कार्पोरेशन बँक		Sangli Bank Ltd.		
		विजया बँक		Central Bank of India		
		इंडियन ओव्हरसिज बँक		Bank of Madura Ltd.		
		लक्ष्मी विलास बँक लि.		Federal Bank Ltd.		
		युनियन बँक ऑफ इंडिया		United Western Bank Ltd.		
		सांगली बँक लि.		Punjab National Bank		
		सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया		J & K Bank		
		बँक ऑफ मदुरा लि.		Uco Bank		
		फेडरल बँक लि.		Bank of Rajsthan Ltd.		
		युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.		Punjab & Sindh Bank		
		पंजाब नॅशनल बँक		Kamatak Bank Ltd.		
		जम्मू अँड काश्मिर बँक		Vaishya Bank		
		युको बँक				
		बँक ऑफ राजस्थान लि.				
		पंजाब अँड सिंध बँक				
		कर्नाटक बँक लि.				
		वैश्य बँक				
28	भंडारा	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	State Bank of India	Bank of Baroda		Bhandara
		बँक ऑफ बरोडा		Allahabad Bank		
		अलाहाबाद बँक		Bank of India		
		बँक ऑफ इंडिया		Bank of Maharashtra		
		बँक ऑफ महाराष्ट्र		Canara Bank		
		कॅनरा बँक		Dena Bank		
		देना बँक		Central Bank of India		
		सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया		Union Bank of India		
		युनियन बँक ऑफ इंडिया		Punjab National Bank		
		पंजाब नॅशनल बँक		Syndicate Bank		
		सिडीकेट बँक		Bhandara		
		भंडारा ग्रामीण बँक		Gramin Bank		
		युनायटेड वेस्टर्न बँक लि.		United Western Bank Ltd.		
29	चंद्रपूर	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	State Bank of India	Bank of Baroda		Chandrapur
		बँक ऑफ बरोडा		Allahabad Bank		
		स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	State Bank of Hyderabad.	Bank of India		
		अलाहाबाद बँक		Bank of Maharashtra		
		बँक ऑफ इंडिया				
		बँक ऑफ महाराष्ट्र				

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
29	चंद्रपुर		देना बैंक इंडियन बैंक सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया युनियन बैंक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बैंक युको बैंक सिंडीकेट बैंक ओरिएण्टल बैंक ऑफ कॉमर्स चंद्रपुर, गडचिरोली ग्रामीण बैंक युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.		Dena Bank Indian Bank Central Bank of India Union Bank of India Punjab National Bank Uco Bank Syndicate Bank Oriental Bank of Commerce Chandrapur, Gadchiroli Gramin Bank United Western Bank Ltd.	Chandrapur-contd.
30	गडचिरोली	स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र चंद्रपुर, गडचिरोली ग्रामीण बैंक युनायटेड वेस्टर्न बैंक लि.	State Bank of India	Bank of India Bank of Maharashtra Chandrapur, Gadchiroli Gramin Bank United Western Bank Ltd.	Gadchiroli

आधार.- भारतीय रिज़र्व बैंक

Source.-- Reserve Bank of India

27. बँका व विमा व्यवसाय / BANKING AND INSURANCE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.2

लोकसंख्येच्या गटानुसार व्यापारी बँक कार्यालयांचे वर्गीकरण

Commercial Banking Offices Classified According to Population Ranges.
(1999-2000) P

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा	ग्रामिण बँक Rural Bank	निमनागरी बँक Semi Urban Bank	नागरी बँक Urban Bank	महानगर बँक Metropolitan Bank	एकूण बँक Total Bank	Districts					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
		जागांची संख्या No. of Places	कार्यालयांची संख्या No. of Offices	जागांची संख्या No. of Places	कार्यालयांची संख्या No. of Offices	जागांची संख्या No. of Places	कार्यालयांची संख्या No. of Offices	जागांची संख्या No. of Places	कार्यालयांची संख्या No. of Offices	जागांची संख्या No. of Places	कार्यालयांची संख्या No. of Offices	
1	बृहन्मुंबई	--	--	--	--	--	--	1	1,572	1	1,572	Brihan Mumbai
2	ठाणे	92	102	15	60	5	195	1	71	113	428	Thane
3	रायगड	85	95	11	53	--	--	--	--	96	148	Raigad
4	रत्नागिरी	90	98	4	38	--	--	--	--	94	136	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	54	58	6	22	--	--	--	--	60	80	Sindhudurg
6	नाशिक	97	102	19	46	2	88	--	--	118	236	Nashik
7	धुळे	44	44	7	12	1	24	--	--	52	80	Dhule
8	नंदुरबार	37	37	4	14	--	--	--	--	41	51	Nandurbar
9	जळगाव	88	89	24	55	2	43	--	--	114	187	Jalgaon
10	अहमदनगर	112	117	25	58	1	32	--	--	138	207	Ahmednagar
11	पुणे	118	123	32	89	1	36	1	352	152	600	Pune
12	सातारा	86	90	15	65	--	--	--	--	101	155	Satara
13	सांगली	76	76	26	54	1	61	--	--	103	191	Sangli
14	सोलापूर	103	108	18	61	1	57	--	--	122	226	Solapur
15	कोल्हापूर	96	101	19	42	2	93	--	--	117	236	Kolhapur
16	औरंगाबाद	68	71	7	15	1	74	--	--	76	180	Aurangabad
17	जालना	47	48	5	10	1	18	--	--	53	76	Jalna
18	परभणी	37	39	7	20	1	13	--	--	45	72	Parbhani
19	हिंगोली	23	27	3	11	--	--	--	--	26	38	Hingoli
20	बीड	66	73	6	22	1	7	--	--	73	102	Beed
21	नांदेड	65	69	15	33	1	30	--	--	81	132	Nanded
22	उस्मानाबाद	42	44	11	29	--	--	--	--	53	73	Osmanabad
23	लातूर	52	53	10	26	1	20	--	--	63	99	Latur
24	बुलढाणा	59	60	14	44	--	--	--	--	73	104	Buldhana
25	अकोला	48	48	11	22	1	35	--	--	60	105	Akola
26	वाशिम	38	39	6	15	--	--	--	--	44	54	Washim
27	अमरावती	82	82	18	34	1	34	--	--	101	150	Amravati
28	यवतमाळ	62	68	15	34	1	16	--	--	78	118	Yavatmal
29	वर्धा	44	44	7	17	1	13	--	--	52	74	Wardha
30	नागपूर	86	90	15	25	--	--	1	187	102	302	Nagpur
31	भंडारा	85	93	6	25	1	12	--	--	92	130	Bhandara
32	गोंदिया	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Gondiya
33	चंद्रपूर	87	92	12	33	1	27	--	--	100	152	Chandrapur
34	गडचिरोली	32	36	5	9	--	--	--	--	37	45	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		2,201	2,316	398	1,093	28	928	4	2,182	2,631	6,519	Maharashtra State

P- अस्थायी / Provisional

आधार :- भारतीय रिझर्व्ह बँक, मुंबई Source : Reserve Bank of India, Mumbai

---

तत्ता क्रमांक/ Table No. 27.3

---

27. वँका व विमा व्यवसाय /
तक्ता क्रमांक /
वर्गीकृत व्यापारी बँकांच्या पतपुरवट्याचे व्यवसायानुसार जिल्हावार वर्गीकरण /
1999

		जिल्हे/							
अ.क्र. Sr.No.	व्यवसाय	बृहन्मुंबई Brihan Mumbai		ठाणे Thane		रायगड Raigad		रत्नागिरी Ratnagiri	
		खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
(1)	कृषि एकूण ..	8,204	48,59,702	39,746	11,40,809	28,207	4,07,433	30,065	2,28,804
	(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवटा	7,591	9,83,507	39,191	9,94,163	28,068	3,55,889	29,992	2,08,942
	(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवटा	613	38,76,195	555	1,46,646	139	51,544	73	19,862
(2)	एकूण उद्योग ..								
	(१) खाणकाम	181	16,43,150	90	2,24,414	40	15,953	25	77,747
	(२) उत्पादन	53,623	27,96,62,691	11,930	1,35,79,908	3,193	19,83,527	4,856	9,60,210
	(३) वीज, गॅस व पाणी	283	41,46,060	40	78,148	7	1,344	2	204
	(४) बांधकाम	1,621	1,23,14,908	484	5,60,844	177	78,409	104	42,717
(3)	परिवहन ..	7,285	28,20,136	4,661	2,73,445	2,332	1,53,260	1,400	77,882
(4)	व्यावसायिक सेवा ..	20,007	1,63,12,625	10,370	5,01,322	5,243	1,40,508	8,305	1,42,732
(5)	व्यक्तिगत कर्ज ..	6,94,794	2,21,84,670	48,605	20,18,284	16,043	3,75,133	13,055	2,55,819
(6)	घाटक व्यापार ..	16,549	8,27,86,500	1,446	44,39,933	427	1,00,697	277	18,661
(7)	किरकोळ व्यापार ..	22,093	1,22,36,180	23,820	4,35,271	11,315	1,17,940	11,486	1,43,418
(8)	इतर सर्व ..	73,347	9,36,23,035	14,118	7,42,235	3,131	5,04,602	3,626	47,472
	एकूण ..	8,97,987	53,25,89,657	155,310	2,39,94,613	70,115	38,78,806	73,196	19,95,666
	वरीलपैकी लघुउद्योगासाठी ..	25,811	2,96,90,161	7,040	33,85,915	1,612	5,95,322	1,862	4,53,816

BANKING AND INSURANCE

TABLE No. 27.3

Districtwise and Occupationwise Classification of Outstanding Credit of Scheduled Commercial Banks
2000

(रकम हजार रुपयात/Amount in Thousand Rs.)

District								
सिंधुदुर्ग Sindhudurgi		नाशिक Nashik		धुळे Dhule		नंदुरबार Nandurbar		Occupation (2)
खात्याची संख्या No. of Accounts (11)	येणे रकम Outstanding credit (12)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (13)	येणे रकम Outstanding credit (14)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (15)	येणे रकम Outstanding credit (16)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (17)	येणे रकम Outstanding credit (18)	
17,789	1,24,926	51,066	13,96,085	60,741	13,21,438	71,278	10,18,269	Agriculture Total
17,732	1,20,992	50,521	11,04,933	60,212	7,64,528	70,654	8,88,401	(a) Direct Finance
57	3,934	545	2,91,152	529	5,56,910	624	1,29,868	(b) Indirect Finance
								Industry Total
17	2,188	13	3,514	18	5,831	11	1,034	(i) Mining & Quarrying
3,390	1,34,739	5,328	18,41,465	4,050	11,15,293	5,645	8,03,246	(ii) Manufacturing processing
-	-	31	15,869	13	16,782	13	22,705	(iii) Electricity, Gas, Water
61	13,624	93	37,805	79	33,623	108	17,084	(iv) Construction
917	45,523	1,130	71,622	1,211	90,551	2,042	96,601	Transport Operators
7,456	66,629	7,890	3,64,259	7,245	1,40,763	10,039	1,43,394	Professional Services
8,372	1,34,071	18,319	4,62,030	13,758	3,84,326	21,520	4,48,870	Personal Loans
74	15,855	526	1,17,295	620	79,706	1,338	99,140	Wholesale Trade
8,937	83,843	16,277	2,54,755	19,397	2,47,106	37,131	5,18,107	Retail Trade
3,300	57,066	9,533	4,30,085	5,078	1,53,340	6,234	2,60,531	All Others
50,313	6,78,464	1,10,206	49,94,784	1,12,210	35,88,759	1,55,359	34,28,981	Total
1,309	1,00,839	3,483	8,64,475	2,740	4,41,523	2,674	4,31,113	Of which for Small Scale Industrial Units

अ.क्र. Sr. No. (1)	व्यवसाय (2)	अहमदनगर Ahmednagar		पुणे Pune		सातारा Satara		सांगली Sangli	
		खात्यांची संख्या No. of Accounts (19)	येणे रक्कम Outstanding credit (20)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (21)	येणे रक्कम Outstanding credit (22)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (23)	येणे रक्कम Outstanding credit (24)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (25)	येणे रक्कम Outstanding credit (26)
(1)	कृषि एकूण..	1,01,657	15,93,388	83,802	29,35,437	55,128	9,28,764	57,194	14,51,934
	(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा	97,788	13,54,675	82,640	18,29,546	54,496	8,00,437	56,454	8,91,585
	(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा	3,869	2,38,713	1,162	11,05,891	632	1,28,327	740	5,60,349
(2)	एकूण उद्योग ..								
	(१) खाणकाम	15	1,907	158	43,519	9	1,403	23	4,412
	(२) उत्पादन	4,928	16,92,590	15,362	1,99,94,891	3,755	7,47,453	5,722	15,83,492
	(३) वीज, गॅस व पाणी	20	5,447	58	62,517	10	11,662	3	17,200
	(४) बांधकाम	129	1,42,220	810	12,32,014	166	34,198	91	23,412
(3)	परिवहन ..	2,561	1,47,387	6,712	8,98,249	1,719	1,40,282	996	81,363
(4)	व्यावसायिक सेवा ..	12,197	1,59,586	20,250	13,81,722	9,986	1,86,827	12,226	2,05,588
(5)	व्यक्तिगत कर्ज ..	17,213	5,10,213	80,355	28,86,314	25,659	5,40,653	23,747	5,60,864
(6)	घाऊक व्यापार ...	653	94,590	1,810	29,35,402	461	51,923	849	1,25,799
(7)	किरकोळ व्यापार ..	15,508	2,83,584	27,050	11,38,222	16,776	3,05,512	13,047	2,39,961
(8)	इतर सर्व ..	8,017	2,61,553	32,124	28,42,218	13,016	1,34,392	18,857	3,96,676
	एकूण ..	1,62,898	48,92,465	2,68,491	3,63,50,505	1,26,685	30,83,069	1,32,755	46,90,701
	वरीलपैकी लघुउद्योगासाठी..	2,894	4,24,042	9,352	41,11,653	1,993	2,70,755	3,032	5,86,137

TABLE No. 27.3 Contd..

(रकम हजार रुपयां/Amount in Thousand Rs.)

District								
सोलापूर Solapur		कोल्हापूर Kolhapur		औरंगाबाद Aurangabad		जालना Jalna		Occupation (2)
खात्यांची संख्या No. of Accounts (27)	येणे रकम Outstanding credit (28)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (29)	येणे रकम Outstanding credit (30)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (31)	येणे रकम Outstanding credit (32)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (33)	येणे रकम Outstanding credit (34)	
73,030	16,13,136	93,204	10,51,381	41,673	7,91,834	40,671	4,62,727	Agriculture Total
70,996	13,34,873	92,899	8,44,690	41,582	6,68,499	37,023	4,15,289	(a) Direct Finance
2,034	2,78,263	305	2,06,691	91	1,23,335	3,648	47,438	(b) Indirect Finance
								Industry Total
115	14,049	31	4,318	27	25,269	4	364	(i) Mining & Quarrying
6,369	13,52,377	10,560	26,24,543	5,538	36,74,075	2,696	2,69,201	(ii) Manufacturing processing
31	2,691	22	30,832	10	3,474	61	11,906	(iii) Electricity, Gas, Water
122	36,358	243	1,03,127	99	55,195	9	2,402	(iv) Construction
1,730	1,16,180	2,717	2,55,787	2,832	1,29,326	1,446	47,740	Transport Operators
9,128	1,82,904	13,933	2,70,168	9,585	3,02,325	5,949	49,949	Professional Services
26,969	6,14,841	32,606	7,72,778	19,553	5,93,926	6,111	1,10,257	Personal Loans
843	1,65,840	1,094	2,81,296	1,417	1,67,650	466	2,18,869	Wholesale Trade
16,683	2,78,552	16,333	3,91,187	25,424	5,59,998	12,403	1,49,350	Retail Trade
11,920	2,27,939	18,421	3,49,655	9,428	2,21,014	3,427	2,36,651	All Others
1,46,940	46,04,867	1,89,164	61,35,072	1,15,586	65,24,086	73,243	15,59,416	Total
3,656	3,66,757	7,123	10,51,407	3,087	6,90,935	1,413	1,17,074	Of which for Small Scale Industrial Units

		जिल्हे /							
अ.क्र. Sr.No.	व्यवसाय	परभणी Parbhani		बीड Beed		नांदेड Nanded		उस्मानाबाद Osmanabad	
		खात्यांची संख्या No. of Accounts (35)	येणे रक्कम Outstanding credit (36)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (37)	येणे रक्कम Outstanding credit (38)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (39)	येणे रक्कम Outstanding credit (40)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (41)	येणे रक्कम Outstanding credit (42)
(1)	(2)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)	(42)
(1)	कृषि एकूण ..	79,039	7,28,750	42,735	5,01,737	68,367	6,10,694	33,954	3,09,281
	(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा	78,810	6,70,402	42,640	4,63,390	68,009	5,92,490	33,898	3,01,233
	(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा	229	58,348	95	38,347	358	18,204	56	8,048
(2)	एकूण उद्योग ..								
	(१) खाणकाम	6	441	7	744	8	1,241	11	1,995
	(२) उत्पादन	3,741	1,14,323	4,239	87,748	5,341	3,77,862	3,573	65,049
	(३) वीज, गॅस व पाणी	14	17,185	3	807	6	5,429	3	703
	(४) बांधकाम	36	5,011	7	504	35	11,663	3	231
(3)	परिवहन ..	1,645	47,710	2,307	75,323	2,683	1,05,449	1,063	36,988
(4)	व्यावसायिक सेवा ..	7,011	65,533	7,070	52,318	7,939	1,41,791	4,983	45,901
(5)	व्यक्तिगत कर्ज ..	10,557	2,14,017	8,040	1,51,726	12,965	3,12,543	4,863	91,043
(6)	घाऊक व्यापार ..	649	32,069	931	22,490	658	46,463	1,014	18,269
(7)	किरकोळ व्यापार ..	24,323	2,64,417	22,642	2,75,592	25,062	3,20,804	14,062	1,32,118
(8)	इतर सर्व ..	2,402	30,723	2,276	57,538	3,216	1,17,587	1,524	12,374
	एकूण ..	1,29,423	15,20,159	90,257	12,26,527	1,26,280	20,51,526	65,053	7,13,952
	वरीलपैकी लघुउद्योगासाठी ..	2,046	71,202	1,710	53,616	2,129	1,32,402	1,849	36,315

TABLE No. 27.3 Contd..

(रकम हजार रुपयात / Amount in Thousand Rs.)

District								
लातूर Latur		बुलढाणा Buldhana		अकोला Akola		अगरावती Akola		Occupation (2)
खात्यांची संख्या No. of Accounts (43)	येणे रकम Outstanding credit (44)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (45)	येणे रकम Outstanding credit (46)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (47)	येणे रकम Outstanding credit (48)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (49)	येणे रकम Outstanding credit (50)	
37,898	4,95,280	57,792	5,41,780	64,141	6,17,823	56,635	5,04,812	Agriculture Total
37,654	4,25,723	57,384	5,14,110	63,695	4,70,051	56,217	4,61,433	(a) Direct Finance
244	69,557	408	27,670	446	1,47,772	418	43,379	(b) Indirect Finance
								Industry Total
1	481	3	40,677	19	2,781	22	3,203	(i) Mining & Quarrying
4,074	1,94,670	2,442	1,56,152	3,591	4,00,569	4,245	3,15,116	(ii) Manufacturing processing
6	1,809	1	90	5	1,547	3	140	(iii) Electricity, Gas, Water
24	3,566	45	11,343	34	7,714	41	10,609	(iv) Construction
1,684	56,333	1,269	83,432	1,235	57,362	2,297	59,854	Transport Operators
6,250	63,094	2,340	65,087	8,180	89,192	8,269	92,352	Professional Services
9,948	1,98,640	9,766	1,98,957	12,914	3,26,403	13,570	3,29,963	Personal Loans
1,230	27,484	606	32,689	323	77,738	943	52,433	Wholesale Trade
18,011	2,32,898	15,053	1,97,747	29,506	5,08,593	21,718	2,53,728	Retail Trade
2,694	41,509	2,230	46,499	2,626	55,492	4,028	95,156	All Others
81,820	13,15,764	91,547	13,74,453	1,22,574	21,45,184	1,11,771	17,17,366	Total
1,963	1,21,112	1,004	69,728	1,712	1,48,941	2,947	1,37,155	Of which for Small Scale Industrial Units

		जिल्हे /							
		यवतमाळ Yavatmal		वर्धा Wardha		नागपूर Nagpur		भंडारा Bhandara	
अ.क्र. Sr.No.	व्यवसाय	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit (52)	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit (54)	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit (56)	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit (58)
(1)	(2)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(57)	(58)
(1)	कृषि एकूण ..	82,034	6,76,104	45,640	4,24,488	43,980	7,05,854	51,572	3,19,494
	(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा	81,797	6,39,229	45,459	3,56,095	43,587	5,39,774	51,318	3,07,429
	(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा	237	36,875	181	68,393	393	1,66,080	254	12,065
(2)	एकूण उद्योग ..								
	(१) खाणकाम	25	1,871	39	63,398	75	59,197	8	1,101
	(२) उत्पादन	4,148	1,75,527	3,006	17,99,024	7,864	39,21,534	4,851	10,56,742
	(३) वीज, गॅस व पाणी	2	91	11	1,747	22	4,952	4	237
	(४) बांधकाम	49	16,880	138	88,067	403	2,20,792	62	5,993
(3)	परिवहन ..	2,214	66,436	1,185	1,08,644	4,211	2,27,917	1,680	40,831
(4)	व्यावसायिक सेवा ..	6,175	70,280	3,809	1,00,463	10,156	4,66,891	6,831	74,618
(5)	व्यक्तिगत कर्ज ..	11,690	2,38,623	11,058	3,63,831	46,928	13,55,122	12,285	1,86,935
(6)	घाऊक व्यापार ..	1,067	34,235	203	42,767	1,284	3,85,467	555	78,688
(7)	किरकोळ व्यापार ..	25,521	2,81,919	11,066	2,50,780	26,872	6,61,973	20,470	1,95,846
(8)	इतर सर्व ..	5,543	85,330	2,392	98,842	13,495	5,60,980	2,608	47,533
	एकूण ..	1,38,468	16,47,296	78,547	33,42,051	1,55,290	85,70,679	1,00,926	20,08,018
	वरीलपैकी लघुउद्योगासाठी..	2,008	1,22,048	1,787	4,88,359	5,510	13,55,834	2,309	2,24,297

आधार.-बेसिक स्टॅटिस्टिकल रिटर्नस्, रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया, मुंबई

TABLE No. 27.3 Contd..

(रकम हजार रुपयात/Amount in Thousand Rs.)

District		गडचिरोली Gadchiroli		महाराष्ट्र राज्य Maharashtra State		Occupation (2)
चंद्रपूर Chandrapur		गडचिरोली Gadchiroli		महाराष्ट्र राज्य Maharashtra State		
खात्यांची संख्या No. of Accounts (59)	येणे रकम Outstanding credit (60)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (61)	येणे रकम Outstanding credit (62)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (63)	येणे रकम Outstanding credit (64)	
55,373	3,20,032	17,786	1,33,956	15,90,401	2,82,16,152	Agriculture Total
55,187	3,13,767	17,764	1,25,070	15,71,258	1,97,41,145	(a) Direct Finance
186	6,265	22	8,886	19,143	84,75,007	(b) Indirect Finance
						Industry Total
33	35,017	10	6,173	1,044	22,87,392	(i) Mining & Quarrying
3,156	5,58,814	1,606	1,27,425	2,02,822	34,13,70,256	(ii) Manufacturing processing
8	2,539	1	33,733	693	44,97,830	(iii) Electricity, Gas, Water
120	26,586	41	11,888	5,434	1,51,48,787	(iv) Construction
1,291	89,433	891	29,795	67,346	65,30,841	Transport Operators
6,164	78,396	3,118	18,513	2,58,104	2,19,75,730	Professional Services
14,618	2,36,342	3,841	77,272	12,49,722	3,71,34,466	Personal Loans
476	54,905	1,518	1,16,528	40,302	9,27,21,381	Wholesale Trade
16,236	2,05,436	7,506	82,086	5,71,728	2,12,46,923	Retail Trade
4,320	90,520	405	11,547	2,83,336	10,18,40,094	All Others
1,01,795	16,98,020	36,723	6,48,916	42,70,932	67,29,69,822	Total
1,864	1,41,100	1100	81,479	1,09,019	4,67,65,512	Of which for Small Scale Industrial Units

Source.—Basic Statistical Returns, Reserve Bank of India, Mumbai

27. बँका व विमा व्यवसाय / BANKING AND INSURANCE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.4

मार्च २००० अखेर राज्यवार वर्गीकृत व्यापारी बँकांच्या ठेवी व कर्जे

Deposits And Advances of Scheduled Commercial Banks By State for March Ending 2000

(रुपये लाखात / Rs. in Lakh)

विभाग / राज्य आणि केंद्रशासित प्रदेश (1)	कार्यालयांची संख्या No. of Offices (2)	ठेवी Deposits (3)	कर्जे /Advances			Region / State and Union Territory (1)
			प्राधान्य गट Priority Sector (4)	दुर्बल गट Weaker Sector (5)	एकूण Total (6)	
उत्तर विभाग ..	9,232	1,37,35,727	31,45,267	3,41,163	34,86,430	Northern Region
हरियाणा ..	1,325	12,99,219	4,33,370	55,036	4,88,406	Haryana
हिमाचल प्रदेश ..	735	4,89,046	77,670	23,375	1,01,045	Himachal Pradesh
जम्मू आणि काश्मिर ..	773	6,94,911	1,16,350	11,575	1,27,925	Jammu and Kashmir
पंजाब ..	2,171	27,12,955	8,10,523	1,16,699	9,27,222	Punjab
राजस्थान ..	2,954	16,88,540	5,42,861	1,00,668	6,43,529	Rajasthan
चंडीगड ..	153	5,08,654	98,128	9,799	1,07,927	Chandigarh
दिल्ली ..	1,121	6,34,202	10,66,365	24,011	10,90,376	Delhi
उत्तर-पूर्व विभाग ..	1,808	10,24,302	1,73,708	59,300	2,33,008	North-Eastern Region
आसाम ..	1,164	6,30,742	1,22,272	22,613	1,44,885	Assam
मणिपूर ..	84	34,260	11,017	7,683	18,700	Manipur
मेघालय ..	172	1,07,528	8,585	6,390	14,975	Meghalaya
नागालँड ..	67	63,054	7,085	7,120	14,205	Nagaland
त्रिपुरा ..	174	1,03,223	14,715	6,839	21,554	Tripura
अरुणाचल प्रदेश ..	69	53,694	3,414	3,399	6,813	Arunachal Pradesh
मिझोराम ..	78	31,801	3,444	3,829	7,273	Mizoram
पूर्व विभाग ..	10,851	78,50,269	13,99,718	2,75,859	16,75,577	Eastern Region
बिहार ..	4,742	28,19,817	3,95,585	1,12,727	5,08,312	Bihar
ओरिसा ..	2,116	10,12,019	2,41,171	65,685	3,06,856	Orissa
सिक्कीम ..	45	41,177	3,176	1,427	4,603	Sikkim

पश्चिम बंगाल	..	3,918	39,50,790	7,60,693	96,822	8,57,515	West Bengal
अंदमान आणि निकोबार	..	30	2,646	2,269	625	2,894	Andaman and Nicobar
मध्य विभाग	..	12,343	86,52,909	20,89,259	4,09,507	24,98,766	Central Region
मध्य प्रदेश	..	4,157	23,27,554	7,00,552	1,46,105	8,46,657	Madhya Pradesh
उत्तर प्रदेश	..	8,186	63,25,355	13,88,707	2,63,402	16,52,109	Utter Pradesh
पश्चिम विभाग	..	8,282	1,23,67,040	40,54,644	3,30,863	43,85,507	Western Region
गुजरात	..	2,893	29,75,090	7,91,682	95,797	8,87,479	Gujarat
महाराष्ट्र	..	5,137	90,48,444	32,12,654	2,31,925	34,44,579	Maharashtra
गोवा दमण व दिव	..	241	3,26,682	48,065	2,785	50,850	Goa Daman and Div
दादरा व नगर हवेली	..	11	16,824	2,243	356	2,599	Dadara and Nagar Havell
दक्षिण विभाग	..	14,968	1,27,42,731	47,15,292	8,34,657	55,49,949	Southern Region
आंध्र प्रदेश	..	4,547	34,41,081	12,56,047	2,53,817	15,09,864	Andhra Pradesh
कर्नाटक	..	3,980	31,62,046	10,91,795	1,89,037	12,80,832	Karnataka
केरळ	..	2,635	26,22,789	6,95,098	1,25,071	8,20,169	Kerala
तामिळनाडू	..	3,725	34,27,151	16,54,061	2,62,754	19,16,815	Tamilnadu
पॉण्डिचरी	..	72	83,527	16,566	3,748	20,314	Pondicherry
लक्षद्वीप	..	9	6,137	1,725	230	1,955	Lakshadweep
एकूण भारत	..	57,484	5,63,72,978	155,77,888	22,51,349	178,29,237	All India

आधार.—भारतीय रिझर्व्ह बँक, मुंबई
Source—Reserve Bank of India, Mumbai

27. बँका व विमा व्यवसाय / BANKING AND INSURANCE

तपता क्रमांक / TABLE No. 27.5

वर्गीकृत, अवर्गीकृत व सहकारी बँकांच्या कार्यालयांची संख्या (३१ मार्च २००० रोजी)

NUMBER OF OFFICES OF SCHEDULED, NON-SCHEDULED AND CO-OPERATIVE BANKS, (AS ON 31ST MARCH 2000)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे (2)	वर्गीकृत बँका Scheduled Banks (3)	* अवर्गीकृत बँका Non-Scheduled Banks (4)	सहकारी बँका Co-operative Banks (5)	एकूण Total (6)	Districts (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	बृहन्मुंबई	1,572	--	95	1,667	Brihan Mumbai
2	ठाणे	428	--	20	448	Thane
3	रायगड	148	--	10	158	Raigad
4	रत्नागिरी	136	--	5	141	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	80	--	2	82	Sindhudurg
6	नाशिक	236	--	49	285	Nashik
7	धुळे	80	--	18	98	Dhule
8	नंदुरबार	51	--	--	51	Nandurbar
9	जळगाव	187	--	23	210	Jalgaon
10	अहमदनगर	207	--	23	230	Ahmednagar
11	पुणे	600	--	62	662	Pune
12	सातारा	155	--	33	188	Satara
13	सांगली	191	--	32	223	Sangli
14	सोलापूर	226	--	42	268	Solapur
15	कोल्हापूर	236	--	61	297	kolhapur
16	औरंगाबाद	160	--	18	178	Aurangabad
17	जालना	76	--	7	83	Jalna
18	परभणी	72	--	27	99	Parbhani
19	हिंगोली	38	--	--	38	Hingoli
20	बीड	102	--	15	117	Beed
21	नांदेड	132	--	10	142	Nanded
22	उस्मानाबाद	73	--	12	85	Osmanabad
23	लातूर	99	--	20	119	Latur
24	बुलढाणा	104	--	9	113	Buldhana
25	अकोला	105	--	10	115	Akola
26	वाशिम	54	--	--	54	Washim
27	अमरावती	150	--	13	163	Amravati
28	यवतमाळ	118	--	4	122	Yavatmal
29	वर्धा	74	--	5	79	Wardha
30	नागपूर	302	--	18	320	Nagpur
31	भंडारा	130	--	3	133	Bhandara
32	गोंदिया	--	--	--	--	Gondiya
33	चंद्रपूर	152	--	4	156	Chandrapur
34	गडचिरोली	45	--	--	45	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		6,519	--	650	7,169	Maharashtra State

* टिप /Note.- अवर्गीकृत बँकांची शाखा महाराष्ट्रामध्ये नाहीत. / There is No Non-Scheduled Commercial Bank, Branch in Maharashtra.

आधार.- (१) सहकार आयुक्त, मुंबई आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

(२) भारतीय रिझर्व्ह बँक, मुंबई

Source-(1) Commissioner for Co-operation, Mumbai and Registrar Co-operative Societies, Government of maharashtra, Pune

(2) Reserve Bank of India, Mumbai

२८. लोकवित्त

२८.१ राज्य शासनातील महसुली जमा व महसुली खर्च यांचे निरनिराळ्या शीर्षाखालील आकडे या विभागात दाखविले आहेत. याची अधिक तपशीलवार माहिती राज्य शासनाच्या अर्थसंकल्पात मिळते. तसेच अर्थसंकल्पातील व्यवहाराचे आर्थिक वर्गीकरणही त्यात दिले आहे. येथील आर्थिक वर्गीकरणाची मांडणी सहा लेख्यांमध्ये दर्शविलेल्या शासनाच्या आर्थिक व्यवहारावर आधारलेली आहे.

२८.२ राज्य शासनाचे जमा व खर्च या संबंधित व्यवहार दरवर्षी सादर केलेल्या अर्थसंकल्पात दिले जातात. अर्थसंकल्पीय व्यवहारांचे परिणाम जाणून घेण्यासाठी अर्थसंकल्पाचे आर्थिक वर्गीकरण केले जाते. या वर्गीकरणात अर्थसंकल्पीय व्यवहारांची अर्थपूर्ण आर्थिक वर्गानुरूप पुनर्मांडणी व त्यांचे पुनर्वर्गीकरण केले आहे. हे वर्गीकरण केंद्रीय अर्थसंकल्पाच्या आर्थिक वर्गीकरणाच्या मांडणीप्रमाणे आहे. त्यामधून आंतरलेखा व आंतरविभागीय हस्तांतरित रकमा (फंडांकडून बदली केलेल्या रकमा धरून) वगळण्यात आल्या आहेत. त्यामुळे उर्वरित अर्थव्यवस्थेशी होणाऱ्या राज्य शासनाच्या मूळ व्यवहारांची माहिती या वर्गीकरणातून मिळते.

२८.३ ह्या विभागात ३१ मार्चच्या अखेरीस आयकर भरणाऱ्यांचे आयकर पात्र उत्पन्न गटानुसार वर्गीकरण देण्यात आले आहे. आयकर दात्यांचे पुढीलप्रमाणे उपविभाग पाडण्यात येतात. (अ) वैयक्तिक, (ब) हिंदु अविभक्त कुटुंबे, (क) अनौदणीकृत व्यवसाय, (ड) व्यक्ती समूह, (इ) नौदणीकृत व्यवसाय, (फ) संस्था ह्या तक्त्यात दाखविलेले उत्पन्न हे एकूण उत्पन्नातून नुकसान भरपाई व इतर अनुज्ञेय सूट वगळून राहिलेले करपात्र उत्पन्न असते.

28. PUBLIC FINANCE

28.1. The receipt and revenue expenditure of State Government under different heads is shown in this section. Further details will be found in the Civil Budget Estimates of the State Government. The Economic Classification of the Budget is also given. The frame-work of economic classification presented here is based on the delienation of the Government transactions in a set of six accounts.

28.2. The Budget annually presented gives the transactions on account of receipts and expenditure of the State Government. In order to analyse the economic impact of these budgetary transactions, an economic classification of the Budget is undertaken. In this classification the transactions are regrouped and reclassified into meaningful economic categories. This classification follows closely the frame-work of economic classification adopted for the Central Budget. It eliminates all inter-account, inter-departmental transfers including transfers to and from funds and brings out the genuine transactions of the State Government with the rest of the economy.

28.3 In this section classification of the assesses assessed to Income Tax according to range of income assessed to tax their income and tax payable for the assessment year ending 31st March, assesses are sub-divided into (i) individuals, (ii) Hindu undivided families, (iii) unregistered firms, (iv) association of persons, (v) registered firms, (iv) companies. The total income shown in the table represents the income assessed to tax after deduction, set of the losses and other admissible rebate from gross income.

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 28.1

महाराष्ट्र शासनाचा एकूण महसूल

Total Revenue of Maharashtra Government
(1999-2000)

(कोटी रुपयात / Rs. in Crore)

महसुलाची बाब (1)	महसूल (प्रत्यक्ष) Revenue (Actuals) (2)	एकूण महसुलाची टक्केवारी % To Total Revenues (3)	Source of Revenue (1)
(अ) केंद्राकडून वसूल होणाऱ्या करांतील राज्याचा हिस्सा	2,608.67	10.32	(A) Share in centrally collected Taxes
(१) आयकर	1,013.96	4.01	(1) Income Tax
(२) संपदा शुल्क	0.00	0.00	(2) Estate Duty
(३) केंद्रीय उत्पादन शुल्क	1,594.71	6.31	(3) Union Excise Duties
(ब) राज्याकडून वसूल होणारे कर	17,264.95	68.32	(B) Taxes collected by State
(१) कृषिविषयक उत्पन्नावरील कर	0.12	0.00	(1) Agricultural Income Tax
(२) जमीन महसूल	177.87	0.70	(2) Land Revenue
(३) मुद्रांक व नोंदणी फी	1,939.83	7.68	(3) Stamps and Registration Fees
(४) राज्य उत्पादन शुल्क	1,875.68	7.42	(4) State Excise Duties
(५) विक्रीकर	10,509.02	41.59	(5) Sales Tax
(६) वाहनांवरील कर	708.30	2.80	(6) Taxes on Vehicals
(७) मालावरील व उताऱ्यावरील कर	331.94	1.31	(7) Taxes on Goods & Passengers
(८) विद्युत शुल्क	377.71	1.49	(8) Electricity Duty
(९) करमणूक कर			(9) Entertainment Tax
(१०) व्यवसाय, व्यापार, आजिविका व रोजगार यावरील कर	807.96	3.20	(10) Taxes on Professions, Trades, Callings and Employments.
(११) इतर राज्य कर महसूल	536.52	2.12	(11) Other State Tax Revenue
(क) करांव्यतिरिक्त महसूल	3,936.87	15.58	(C) Non-Tax Revenue
(१) व्याजविषयक जमा रकमा	1,724.16	6.82	(1) Interest Receipts
(२) इतर करांव्यतिरिक्त महसूल	2,212.71	8.76	(2) Other Non-Tax Revenue
(ड) केंद्र शासनाकडून सहाय्यक अनुदाने	1,458.98	5.77	(D) Grants-in-aid from Central Government.
एकूण महसूल	25,269.47	100.00	Total Revenue

आधार : महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, २००१-२००२

Source : Maharashtra State Budget Publication, 2001-2002

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE
तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 28.2
महसुली लेख्यातून केलेला खर्च
Expenditure from Revenue Account
(1999-2000)

(कोटी रुपयात / Rs. in Crore)

खर्चाचा प्रकार (1)	प्रत्यक्ष खर्च Actual Expenditure (2)	एकूण खर्चाशी टक्केवारी % To Total Expenditure (3)	Type of Expenditure (1)
(अ) सर्वसाधारण सेवा			(A) General Services
(१) राज्याची अंगे	438.01	1.48	(1) Organs of State
(२) आर्थिक सेवा	2,311.95	7.83	(2) Fiscal Services
(३) व्याज प्रदान व ऋण सेवा	4,995.74	16.91	(3) Interest Payment and Servicing of Debt.
(४) प्रशासकीय सेवा	3,169.51	10.73	(4) Administrative Services
(५) निवृत्ती वेतने आणि संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा	1,623.52	5.50	(5) Pensions & Miscellaneous General Services.
एकूण (अ) सर्वसाधारण सेवा (१ ते ५)	12,538.73	42.45	Total (A) General Services (1 to 5)
(ब) सामाजिक सेवा	11,181.28	37.85	(B) Social Services
(क) आर्थिक सेवा	5,257.72	17.80	(C) Economic Services
(ड) सहाय्यक अनुदाने व अंशदाने	560.49	1.90	(D) Grants-in-aid & Contributions
एकूण महसुली खर्च (अ+ब+क+ड)	29,538.22	100.00	Total Revenue Expenditure(A+B+C+D)

आधार : महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, २००१-२००२

Source : Maharashtra State Budget Publication, 2001-2002.(Green Book)

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE
तक्का क्रमांक/ TABLE No. 28.3
भांडवली अर्थसंकल्प / Capital Budget
(1999-2000)

(रुपये कोटीत / Rs. in Crore)

अ.क्र. Sr. No. (1)	शीर्ष (2)	प्रत्यक्ष रकमा Actuals (3)	Item (2)
(1)	महसुली लेख्याबाहेरील भांडवली खर्च	3,761.32	Capital Expenditure outside the Revenue Account..
(2)	राज्य शासनाचे देशांतर्गत ऋण (निव्वळ जमा)	955.31	Internal Debt. of the State Government (Net Receipt)
(3)	केंद्र शासनाकडून कर्जे व आगाऊ रकमा (निव्वळ जमा)	4,085.62	Loans and Advances from the Central Government (Net Receipt)
(4)	राज्य शासनाने दिलेली कर्जे व आगाऊ रकमा (निव्वळ जमा)	-3,676.09	Loans and Advances by the State Government (Net receipts)
(5)	आंतरराज्यीय तडजोड (निव्वळ जमा)	0.00	Inter-State Settlement (Net receipts)
(6)	आकस्मिकता निधीमध्ये केलेले विनियोजन (निव्वळ जमा)	-700.00	Appropriation to the Contingency Fund (Net receipts)
(7)	आकस्मिकता निधी (निव्वळ जमा)	755.65	Contingency Fund (Net receipts)
(8)	लोक लेखा (निव्वळ जमा)	6,553.86	Public Account (Net receipts) including cash balance investment A/C
	एकूण जमा	13,217.40	Total Receipts
	एकूण सवितरित रकमा	9,004.37	Total Disbursements
	आधिक्य (+) किंवा तूट (-)	4,213.03	Surplus (+) or Deficit (-)

आधार : महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, २००१-२००२

Source : Maharashtra State Budget Publication, 2001-2002 (Green Book)

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 28.4

एकूण अर्थसंकल्पीय स्थिती/Overall Budgetary Position

(1999-2000)

(रुपये कोटीत / Rs. in Crore)

अ.क्र. Sr. No.	तपशील (2)	प्रत्यक्ष Actuals (3)	Particulars (2)
(1)	महसुली लेख्यावरील आधिक्य (+) किंवा तूट (-)	- 4,268.75	Surplus (+) or Deficit (-) on Revenue Account.
(2)	भांडवली लेख्यावरील आधिक्य (+) किंवा तूट (-)	4,213.03	Surplus (+) or Deficit (-) on Capital Account
(3)	एकूण आधिक्य (+) किंवा तूट (-) (१+२)	- 55.72	Overall Surplus (+) or Deficit (-) (1+2)
(4)	रोख शिलकीतील वाढ/घट		Increase/Decrease in Cash Balance-
(अ)	प्रारंभीची शिल्लक	- 157.71	(a) Opening Balance
(ब)	अखेरची शिल्लक	- 213.41	(b) Closing Balance

आधार : महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, २००१-२००२

Source.—Maharashtra State Budget Publications, 2001-2002

28. लोकवित्त / PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 28.5

एकूण खर्चाची निरनिराळ्या उद्देशानुसार टक्केवारी

Percentage Distribution of Total Expenditure into Different purpose Categories

(1999-2000)

(रुपये कोटीत / Rs. in Crore)

अ.क्र. Sr. No.	उद्देशाचे प्रकार	(प्रत्यक्ष) टक्केवारी Categories (Actuals) Percentage (3)	Purpose (2)
(1)	(2)	(3)	(2)
1	सर्वसाधारण लोकसेवा	22.11	General Public Services
2	संरक्षण (नागरी)	0.11	Defence (Civil)
3	शिक्षण	22.01	Education
4	आरोग्य	3.70	Health
5	सामाजिक सुरक्षा व कल्याण सेवा	5.23	Social Security and Welfare Services
6	गृहनिर्माण व इतर सामूहिक सेवा	3.02	Housing and other Community Services
7	सांस्कृतिक, मनोरंजन व धार्मिक सेवा	0.55	Cultural, Recreational and Religious Services.
8	आर्थिक सेवा -		Economic Services-
	(i) सर्वसाधारण प्रशासन, विनियमन व संशोधन	0.85	General Administration, Regulation and Research
	(ii) कृषि, वनोद्योग, मत्स्योद्योग व शिकार	15.04	Agriculture, Forestry, Fishing & Hunting
	(iii) खनिकर्म, कारखाने व बांधकामे	0.90	Mining, Manufacturing and Construction
	(iv) वीज, गॅस, वाफ व पाणीपुरवठा	3.73	Electricity, Gas, Steam & water Supply
	(v) परिवहन व दळणवळण	5.01	Transport and Communication
	(vi) इतर आर्थिक सेवा	1.85	Other Economic Services
9	इतर सेवा	15.89	Other Services
	एकूण	100.00	Total

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Directorate Of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Mumbai

28. लोकवित्त / PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 28.8

आर्थिक वर्गीकरणानुसार शासनाच्या खर्चाची टक्केवारी

Percentage Distribution of Govt. Expenditure according to Economic Classification

(1999-2000)

(रुपये कोटीत / Rs. in Crore)

शीर्ष	प्रत्यक्ष खर्च Actuals Expenditure (2)	एकूण खर्चाशी टक्केवारी % To Total Expenditure (3)	Heads (1)
(1)			
(१) चालू लेखा-			(1) Current Account-
१. वस्तू व सेवा यावरील खर्च	9,307.24	25.52	1. Consumption Expenditure
२. व्याज प्रदान	4,817.56	13.21	2. Interest paid
३. अर्थ सहाय्य	2,243.29	6.15	3. Subsidies
४. हस्तांतरित महसुली रकमा	9,386.84	25.74	4. Current revenue transfers
(अ) अनुदाने -	8,968.51	24.59	(A) Grants to-
(i) स्थानिक संस्थास	3,544.76	9.72	(i) Local bodies
(ii) शैक्षणिक संस्थास	4,631.02	12.70	(ii) Educational Institutions
(iii) इतरांस	792.73	2.17	(iii) Others
(ब) इतर चालू हस्तांतरित रकमा	418.33	1.15	(B) Other current transfers-
एकूण चालू खर्च (१)	25,754.93	70.62	Total (1) Current Expenditure
(२) भांडवल लेखा-			(2) Capital Account-
१. साठ्यातील बदल	219.43	0.60	1. Changes in stocks
२. एकूण स्थिर भांडवल निर्मिती	2,911.84	7.98	2. Gross fixed capital formation
३. भौतिक मालमत्तेची निव्वळ खरेदी	- 3.31	- 0.01	3. Net purchases of physical assets
४. हस्तांतरित भांडवली रकमा	1,034.15	2.84	4. Capital transfers
५. भाग भांडवलात केलेली गुंतवणूक	1,314.15	3.60	5. Investment in shares
६. कर्ज व आगाऊ रकमा	3,927.27	10.77	6. Loans & advances
७. सरकारी ऋणाची परतफेड	1,316.07	3.61	7. Repayment of public debts
एकूण भांडवली खर्च (२)	10,719.60	29.39	Total (2) Capital Expenditure
एकूण खर्च (चालू + भांडवली)	36,474.53	100.00	Total Expenditure (Current +capital)

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Mumbai

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.7

वस्तुनुसार अबकारी कर/ Excise Revenue by Commodities
(1999-2000)

(रुपये लाखात /Rs. in Lakh)

अ.क्र. Sr. No.	बाब (2)	1995-96 (3)	1996-97 (4)	1997-98 (5)	1998-99 (6)	1999-00 (7)	Item (2)
1	शुल्क (देशी दारु)	36,663.56	41,335.62	48,170.54	56,372.25	55,810.00	Duty (C.W.)
2	शुल्क (भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्य)						Duty (IMFL-Spirit)
	अ) उत्पादनापसून	39,055.75	35,012.25	74,495.00	71,346.07	80,076.88	a) From Manufacturer
	ब) आयातिक	2,071.63	1,954.89	2,863.99	2,809.38	2,155.38	b) On Imports
3	शुल्क भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्य बिअर						Duty IMFV Beer (In cl forny)
	अ) उत्पादनापसून	8,210.07	8,524.11	16,733.89	18,780.50	18,801.21	a) From Manufacturer
	ब) आयातिक	3,257.29	2,316.91	3,188.85	2,186.27	1,058.52	b) On Imports
4	शुल्क (भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्य)						Duty (IMFW Wines)
	अ) उत्पादनापसून	33.14	26.84	211.51	362.75	223.00	a) From Manufacturer
	ब) आयातिक	55.19	170.45	63.87	98.20	420.52	b) On Imports
5	औषधे व प्रशासन सामग्री	3581.13	3,564.79	4,534.87	4,580.18	5,859.47	M. and T. P.
6	निर्यात फी						Export Fees
	अ) भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्य (स्पिरिट)	1,790.20	1,174.15	1,274.41	1,023.21	935.84	a) IMFV (Spirits)
	अ) भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्य (बिअर)	98.56	237.04	270.44	447.28	371.81	b) IMFV (Beer)
	क) इतर	503.22	334.45	121.44	348.70	429.70	c) Others
7	वाहतूक फी	2,562.34	2,188.21	2,720.40	2,414.04	2,717.80	Transport Fees
8	ताडी	88.95	889.06	927.98	1,065.05	1,148.28	Toddy
9	दंड व अधिहरणे	86.70	89.70	119.36	122.97	252.52	Fines and Constication
10	परवाना फी	4,347.14	6,567.32	6,084.58	8,763.50	11,345.12	Licence Fee
11	देखरेख आणि संरक्षण खर्च	556.70	650.92	554.13	602.76	782.01	Supnvsion & Escort Charges
12	इतर	2,593.33	2,104.49	2,974.55	3,447.09	5,314.19	Others
	एकूण महसूल	1,05,554.90	1,07,141.20	1,66,309.91	1,74,770.20	1,87,702.25	Total Revenue

आधार : राज्य अबकारी विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.— State Excise Department. Govt. and Maharashtra, Mumbai

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No.28.8

निव्वळ उत्पन्न गटाप्रमाणे आय विवरणांची संख्या व निव्वळ उत्पन्न
No. of Returns and Net Income by Range of Net Income
(1998-1999)

(रुपये हजारत/ Rs. in Thousand)

निव्वळ उत्पन्न गट Range of Net Income	व्यक्ती Individual		अविभक्त हिंदू कुटुंब H. U. F.		संस्था Firms		इतर Others		व्यापारी संस्था Company		एकूण सर्व Total (All status)	
	विवरणाची संख्या No. of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	विवरणाची संख्या No. of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	विवरणाची संख्या No. of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	विवरणाची संख्या No. of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	विवरणाची संख्या No. of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income	विवरणाची संख्या No. of Returns	निव्वळ उत्पन्न Net Income
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
0-40	10,10,118	N.A.	53,083	N.A.	133,639	N.A.	32,843	N.A.	74,465	N.A.	13,04,148	N.A.
40-100	64,19,190	N.A.	2,32,113	N.A.	476,826	N.A.	31,213	N.A.	84,867	N.A.	72,44,229	N.A.
100-200	23,37,211	N.A.	56,166	N.A.	98,541	N.A.	4785	N.A.	25,767	N.A.	25,22,470	N.A.
200-500	3,09,281	N.A.	17,166	N.A.	42,790	N.A.	963	N.A.	22,909	N.A.	3,93,109	N.A.
500-1000	61,658	N.A.	2,008	N.A.	10,613	N.A.	1902	N.A.	11,433	N.A.	87,614	N.A.
1000-2500	1,63,708	N.A.	14,181	N.A.	25,778	N.A.	2037	N.A.	16,313	N.A.	2,22,017	N.A.
2500-5000	2,54,463	N.A.	12,173	N.A.	40,441	N.A.	606	N.A.	19,917	N.A.	3,27,600	N.A.
5000-10000	1,06,026	N.A.	12,173	N.A.	16,610	N.A.	404	N.A.	13,444	N.A.	1,48,657	N.A.
10000 आणि अधिक and above	71,568	N.A.	6,086	N.A.	10,832	N.A.	541	N.A.	19,020	N.A.	1,08,047	N.A.
एकूण/Total	1,07,33,223	N.A.	4,05,169	N.A.	8,56,070	N.A.	75,294	N.A.	2,88,135	N.A.	1,23,57,891	N.A.

टिप : N.A.- उपलब्ध नाही / Not Available

आधार : (1) संचालक, आयकर संचालनालय, सांख्यिकी प्रकाशन, नवी दिल्ली

Source.— (1) Directorate of Income Tax, Statistics New Delhi

(2) अखिल भारतीय आयकर सांख्यिकी निर्धारण वर्ष १९९८-९९

(2) Publication of All India Income Tax Statistics Assessment Year-1998-99

28. लोकवित्त/
तक्ता क्रमांक/
कर उत्पन्न गटानुसार, कर मागणी व करदात्यांच्या विवरणानुसार उत्पन्न/
(1998)

उत्पन्न गटानुसार विवरण (रु.हजार)	व्यक्ती / Individual			अविभक्त हिंदू कुटुंब / H. U. F.			संस्था / Firms		
	विवरणांची संख्या	विवरणानुसार उत्पन्न (रु.हजार)	आयकर	विवरणांची संख्या	विवरणानुसार उत्पन्न (रु.हजार)	आयकर	विवरणांची संख्या	विवरणानुसार उत्पन्न (रु.हजार)	आयकर
Range of Income Returns (Rs. 000)	Number of Returns	Returned Income (Rs. 000)	Tax payable	Number of Returns	Returned Income (Rs. 000)	Tax payable	Number of Returns	Returned Income (Rs. 000)	Tax payable
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
0-40 ..	1010118	24239095	401876	53083	1338037	11413	133639	1614030	448968
40-100 ..	6419190	395343555	15559813	232133	13451806	564995	476826	26538400	6652550
100-200 ..	2337211	315378346	35378009	56166	7701936	943833	98541	14113380	3548863
200-500 ..	309281	88512065	17049300	17166	5051169	979755	42790	13868994	3975784
500-1000 ..	61658	42505045	9654880	2008	1378085	293609	10613	7546228	2033564
1000-2500 ..	163708	312771260	71403975	14181	30050415	5937299	25778	48909823	12770076
2500-5000 ..	254463	879087858	193655643	12173	34281960	8839074	40441	135989773	35028181
5000-10000 ..	106026	731055132	142848455	12173	97679209	8819792	16610	124257017	36604794
10000 आणि अधिक and above	71568	1515976023	288727147	6086	80905328	19233194	10832	255900644	77999717
एकूण / Total ..	10733223	4304868379	774679098	405169	271837945	45622964	856070	628738289	179062497

- आधार : (१) संचालक, आयकर संचालनालय, सांख्यिकी प्रकाशन, नवी दिल्ली
(२) अखिल भारतीय आयकर सांख्यिकी निर्धारण वर्ष-१९९८-९९

PUBLIC FINANCE

TABLE No.28.9

Number of Returns, Income Returned Tax payable by Status and Returned Income Range
-1999)

इतर / Others			व्यापारी संस्था / Company			एकूण सर्व / Total (All status)		
विवरणांची संख्या	विवरणानुसार उत्पन्न (रु.हजार)	आयकर	विवरणांची संख्या	विवरणानुसार उत्पन्न (रु.हजार)	आयकर	विवरणांची संख्या	विवरणानुसार उत्पन्न (रु.हजार)	आयकर
Number of Returns	Returned Income (Rs. 000)	Tax payable	Number of Returns	Returned Income (Rs. 000)	Tax payable	Number of Returns	Returned Income (Rs. 000)	Tax payable
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)
32843	364668	25871	74465	10085639	271792	1304148	28564369	1159920
31213	1611296	105902	84867	4613948	1134346	7244229	441559005	24017606
4785	654524	91753	25767	3761092	1026203	2522470	341609278	40988661
963	273927	52001	22909	7520615	2034784	393109	115226770	24091624
1902	1340490	324709	11433	8281057	1921693	87614	61050905	14228455
2037	3072784	779009	16313	27462627	6765192	222017	422266909	97655551
606	2157699	425511	19917	70537918	18395683	327600	1122055208	256344092
404	2458818	394498	13444	92837391	23629835	148657	1048287567	212297374
541	118609750	1323979	19020	2174519080	491489977	108047	4145910825	878774014
75294	130543956	3523233	288135	2390542267	546669505	12357891	7726530836	1549557297

Source. - (1) Directorate of Income Tax, Reseach Statistics, New Delhi
(2) Publication of All India Income Tax Statistics Assessment Year 1998-99.

28. लोकवित्त / PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 28.10

उत्पन्नाच्या साधनानुसार विवरणांची संख्या, एकूण उत्पन्न, एकूण कर
 Number of Returns, Gross Income and Gross Tax, by Source of Income
 (1998-99)

(रुपये हजारात / Rs. in Thousand)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	उत्पन्नाचे साधन (2)	विवरणांची संख्या No. of Returns (3)	एकूण उत्पन्न Gross Income (4)	एकूण कर Gross Tax (5)	Source of Income (2)
1.	वेतन	40,35,624	87,04,20,336	15,85,11,598	Salary
2.	कर्ज रोख्यावरील व्याज	--	--	--	Interest on Securities
3.	घराची मालमत्ता	13,20,665	8,67,70,741	1,73,00,601	House Property
4.	धंदा/पेशा	60,83,042	3,17,57,20,542	58,95,17,615	Bussiness/Profession--
	A. आर.एफ.मधील नफ्यातील हिस्सा	--	--	--	Share in profits of R. F.
	B. यु.आर.एफ./एओपी/बीओआय नफ्यातील हिस्सा	--	--	--	Share in profits of URF/AOP/BOI
	C. स्वतःचा धंदा/पेशा	--	--	--	Own Business/Profession
	D. इतर	--	--	--	Others
5.	भांडवलातील नफा-				Capital Gains--
	A. अल्प मुदत	1,18,136	6,10,16,973	1,39,19,247	Short Term
	B. दीर्घ मुदत-जमीन व इमारती	3,23,420	38,41,69,717	4,30,88,474	Long term-land and Buildings
	C. एकूण	4,12,750	44,51,86,690	5,70,07,721	Total
6.	इतर साधने-	42,32,575	67,00,57,071	15,10,71,047	Other Sources--
	A. लाभांश	--	--	--	Dividends
	B. व्याज	--	--	--	Interest
	C. अवर्गीकृत	--	--	--	Unclassified
	एकूण	1,60,84,656	5,24,81,55,380	97,34,08,582	Grand Total

आधार : (१) संचालक, आयकर संचालनालय, सांख्यिकी प्रकाशन, नवी दिल्ली.

(२) अखिल भारतीय आयकर सांख्यिकी निर्धारण वर्ष - १९९८-९९.

Source.- (1) Directorate of Income Tax, Research Statistics, New Delhi,

(2) Publication of All India Income Tax Statistics assessment Year, 1998-99

28. लोकवित्त / PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 28.11

कपात / सूटच्या प्रकारानुसार कपात / सूट किंवा सवलत
Deductions / Rebates and Relief by Nature of Deduction / Rebate
(1998-99)

(रुपये हजारत/ Rs. in Thousands)

अ.क्र. Serial No.	सूट्या प्रकार (2)	विभाग Section (3)	विवरणांची संख्या Number of Returns (4)	सूट व सवलतीची रक्कम Amount of deductions claimed (5)	करामध्ये सवलत Tax relief (6)	कपात Nature of deductions (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
	मागील तोटा/भत्ता प्रकरण - ६(अ) मधील वजाती भरपाई		10,81,352	2,52,03,91,145	44,30,44,510	B/F Losses/Allowance set of Deductions claimed under Chapter-VI (A)
1.	एल. आय.पी., भविष्य निर्वाह निधी, राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्रे, युनीट ट्रस्ट ऑफ इंडिया इतर.	88/88 B	60,90,208	3,85,11,409	3,38,19,613	L. I. P., P. F., N. S. C., U. T. I., etc.
2.	नवीन भागांची गुंतवणूक	80 CC	--	--	--	Investment new share
3.	राष्ट्रीय बचत योजना	--	--	--	--	National Savings Scheme
4.	देणग्या	80 G	2,57,145	12,00,14,908	3,82,44,094	Donations
5.	दिलेले भाडे	80 GG	5,855	69,669	6,960	Rent paid
6.	वैयक्तिक नफा (मागासलेले क्षेत्र)	80 HH	1,896	52,18,759	16,78,412	Individual Profits (Backward area).
7.	एस्.एस्.आय. वैयक्तिक नफा	80 HHA	550	2,49,560	87,346	S. S. I. Individual Profits
8.	निर्यातीची उलाढाल	80 HHC	19,755	13,58,11,032	3,36,40,420	Export turnover
9.	वैयक्तिक नफा	80 I	3,922	76,62,669	25,19,728	Individual Profits
10.	लाभांश, व्याज, इत्यादी	80 L	32,49,627	28,90,41,193	8,82,66,893	Dividends, interest, etc.
11.	अंतर्गत महामंडळाचा लाभांश	80 M	512	43,067	15,049	Inter Corpn. Dividends
12.	भारतीय भाषेमुळे नफा	80 QQA	--	--	--	Profits Indian Languages
13.	परदेशी कामामुळे नफा	80 R	3,973	28,260	4,106	Foreign Remun. Profn., etc.
14.	परदेशी सेवामुळे नफा	80 RRA	--	--	--	Foreign Remun. Services
15.	शारिरीक विकलांगता	80 U	18,123	98,00,735	26,28,395	Physical Disability
16.	इतर	--	--	43,51,63,835	42,72,204	Others
	एकूण		34,76,785	94,49,53,951	2,62,69,797	Total

आधार : (१) संचालक, आयकर संचालनालय, सांख्यिकी प्रकाशन, नवी दिल्ली (२) अखिल भारतीय आयकर सांख्यिकी निर्धारण वर्ष-१९९८-९९

Source - (1) Directorate of income Tax, Research Statistics, New Delhi (2) Publication of All India Income Tax Statistics Assessment Year 1998-99

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE

तक्का क्रमांक/TABLE No.28.12

राज्यातील अल्पबचत योजना/ Small Savings Scheme in the State
(1999-2000)

(रुपये कोटीत/ Rs. Crode)

वर्ष Year	पोस्टामार्फत बचत Post Office savings Bank Deposits		संचयी मुदती ठेव (ठेव-चालू मालिका) Cumulative Time Deposit(Current Series Deposits		पोस्ट कार्यालय आवर्ती ठेव Post Office Recuring Deposits		पोस्ट कार्यालय मुदती ठेव Post Office Time Deposits		राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्र (चालू मालिका) (२ सी ते ७ वी) National Savings Certificate (II toVII (Current Series Certificate)		सार्वजनिक भविष्य निर्वाह निधी योजना (पोस्ट व बँक)	
	ढोबळ Net	नक्त Gross	ढोबळ Net	नक्त Gross	ढोबळ Net	नक्त Gross	ढोबळ Net	नक्त Gross	ढोबळ Net	नक्त Gross	ढोबळ Net	नक्त Gross
	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1998-99	729.95	(-) 18.28	0.01	(-) 91.65	1,157.35	372.49	60.19	(-) 6.10	903.05	601.28	2,255.65	1,690.94
1999-00	805.61	(-) 6.20	0	(-) 0.02	1,331.29	484.55	84.40	17.73	1,116.17	731.40	3,138.97	2,448.33

वर्ष Year	राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्र (चालू मालिका) (आठ) National Savings Certificate (VIII) (Current Series Cert.)		इंदिरा विकास पत्र Indira Vikas patra		राष्ट्रीय बचत योजना National Savings Scheme		मासिक प्राप्ती योजना Monthly Income Scheme		किसान विकास पत्र Kisan Vakas Patra		एकूण Total	
	ढोबळ Gross	नक्त Net	ढोबळ Gross	नक्त Net	ढोबळ Gross	नक्त Net	ढोबळ Gross	नक्त Net	ढोबळ Gross	नक्त Net	ढोबळ Gross	नक्त Net
	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)
1998-99	-	(-) 3.92	463.92	341.86	38.21	(-) 145.84	1,146.08	952.55	1,238.67	823.73	7,993.15	4,608.68
1999-00	-	(-) 9.49	152.73	(-) 28.73	10.48	(-) 126.15	1,662.69	1,534.65	1,534.65	582.45	9,838.09	5,403.42

83

आधार : अल्पबचत संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.— Directorate of Small Savings, Government of Maharashtra, Mumbai

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 28.13

महाराष्ट्र राज्याच्या महसुली जमेचे विवरणपत्र / Statement of Revenue Receipts of Maharashtra State
(1999-2000)

(रुपये कोटीत/ Rs. in Crore)

महसुलाची शीर्ष	प्रत्यक्ष Actuals (2)	Heds of Revenue (1)
(ए) कर महसूल-		(A) Tax Revenue-
(ए) उत्पन्न व खर्च यावरील कर-		(a) Taxes on Income & Expenditure
0021 निगम करांव्यतिरिक्त इतर उत्पन्नावरील कर	1,013.96	Taxes on Income other than Corporation Tax
0022 कृषि उत्पन्नावरील कर	0.12	Taxes on Agricultural Income
0028 उत्पन्न व खर्च यावरील इतर कर	807.96	Other Taxes on Income & Expenditure
एकूण- (ए)	1,822.04	Total (a)
(बी) मालमत्ता व भांडवली व्यवहार यावरील कर		(b) Taxes on Property & Capital Transaction
0029 जमीन महसूल	177.86	Land Revenue
0030 मुद्रांक व नोंदणी फी	1,939.83	Stamps & Registration Fees
0031 संपदा शुल्क	0.00	Estate Duty
0035 शेत जमिनीव्यतिरिक्त इतर स्थावर मालमत्तेवरील कर	0.00	Taxes on Immovable Property other than Agricultural land.
एकूण-(बी)	2,117.69	Total (b)
(सी) विक्रेय वस्तू व सेवा यावरील कर		(c) Taxes on Commodities & Services
0039 राज्य उत्पादन शुल्क	1,875.68	State Excise
0040 विक्रीकर	10,509.02	Sales Tax
0041 वाहनांवरील कर	708.30	Taxes on Vehicles
0042 मालावरील व उतारुंवरील कर	331.94	Taxes on Goods & Passengers
0043 विजेवरील कर व शुल्क	377.71	Taxes & Duties on Electricity
0045 विक्रेय वस्तू व सेवा यावरील इतर कर व शुल्क	536.52	Other Taxes & Duties on Commodities & Services.
1603 राज्याच्या संघ उत्पादन शुल्कातील हिस्सा	1,594.71	State's Share of Union Excise Duties.
एकूण-(सी)	16,833.88	Total (c)
एकूण-(ए)	18,873.61	Total (A)
(बी) करांव्यतिरिक्त महसूल-		(B) Non-Tax Revenue-
(ए) इतर आर्थिक सेवा		(a) Other Fiscal Services
0047 इतर आर्थिक सेवा	0.01	Other Fiscal Services
एकूण-(ए)	0.01	Total (a)
(बी) व्याजाच्या जमा रकमा, लाभांश व नफा		(b) Interest Receipts, Dividends & Profits
0049 व्याजाच्या जमा रकमा	1,724.16	Interest Receipts
0050 लाभांश व नफा	3.96	Dividends & Profits
एकूण-(बी)	1,728.12	Total (b)

तक्का क्रमांक/ TABLE No. 28.13 Contd.

(1)	(2)	(1)
(सी) कराव्यतिरिक्त इतर महसूल- (एक) सर्वसाधारण सेवा-		(C) Other Non-Tax Revenue- (i) General Services-
0051 लोकसेवा आयोग	0.07	Public Service Commission
0055 पोलीस	83.55	Police
0056 तुरुंग	5.07	Jails
0057 पुरवठा व विनियोग	0.01	Supplies & Disposal
0058 लेखनसामग्री व मुद्रण	19.98	Stationery & Printing
0059 सार्वजनिक बांधकामे	74.99	Public Works
0070 इतर प्रशासनिक सेवा	44.05	Other Administrative Services
0071 निवृत्ती वेतने व इतर सेवानिवृत्ती लाभ यांच्या संबंधालील अंशदानाच्या व वसुलीच्या रकमा	35.05	Contribution & Recoveries towards Pension & other Retirement Benefits
0075 संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा	171.21	Miscellaneous General Services
एकूण-(एक)	433.98	Total (i)
(दोन) सामाजिक सेवा-		(ii) Social Services-
0202 शिक्षण, क्रिडा, कला व संस्कृती	25.69	Education, Sports, Art & Culture
0210 वैद्यकीय व सार्वजनिक आरोग्य	84.92	Medical & Public Health
0211 कुटुंबकल्याण	2.36	Family Welfare
0215 पाणीपुरवठा व स्वच्छता	8.17	Water-Supply & Sanitation
0216 गृहनिर्माण	10.49	Housing
0217 नगर विकास	35.87	Urban Development
0220 माहिती व प्रसिद्धी	0.34	Information & Publicity
0230 कामगार व सेवायोजन	30.37	Labour & Employment
0235 सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	26.64	Social Security & Welfare
0250 इतर सामाजिक व सामूहिक सेवा	89.79	Other Social & Community Services
एकूण-(दोन)	314.64	Total (ii)
(तीन) आर्थिक सेवा		(iii) Economic Services-
0401 पीकसंवर्धन	13.42	Crop Husbandry
0403 पशुसंवर्धन	6.42	Animal Husbandry
0404 दुग्ध विकास	795.53	Dairy Development
0405 मत्स्यव्यवसाय	2.19	Fisheries
0406 वनीकरण व वन्यजीवन	134.74	Forestry & Wild Life
0407 लागवड	0.00	Plantation
0408 अन्न साठवणूक व पोषण	2.91	Food Storage & Nutrition
0425 सहकार	49.61	Co-operation
0435 इतर कृषिसंबंधी कार्यक्रम	0.77	Other Agricultural Programme
0506 जमीन सुधारणा	2.44	Land Reforms
0515 इतर ग्रामविकास कार्यक्रम	11.40	Other Rural Development Programme
0551 डोंगराळ प्रदेश	4.83	Hill Areas
0575 इतर विशेष क्षेत्रीय कार्यक्रम	0.00	Other Special Areas Programme
0701 मोठे व मध्यम पाटबंधारे	61.63	Major & Medium Irrigation
0702 लघु पाटबंधारे	5.24	Minor Irrigation
0801 वीज	75.43	Power
0802 पेट्रोलियम	0.01	Petroleum
0810 ऊर्जेची अपारंपारिक साधने	0.40	Non-Conventional Sources of Energy
0851 ग्रामोद्योग व लघु उद्योग	8.11	Village & Small Industry
0852 उद्योग	3.09	Industry
0853 अलोह खाणकाम व धातुशास्त्रीय उद्योग	266.10	Non-Ferrous, Mining & Metallurgical Industry

तत्का क्रमांक / TABLE No. 28.13 Contd.

(1)	(2)	(1)
0875 इतर उद्योग	0.00	Other Industries
1001 भारतीय रेल्वे	0.34	Indian Railways
1051 बंदरे व दिपगृहे	1.15	Ports & Light Houses
1054 रस्ते व पूल	0.00	Roads and Bridges
1055 रस्ते व वाहतूक	0.00	Roads & Transports
1425 इतर वैज्ञानिक संशोधन	0.00	Other Scientific Research
1452 पर्यटन	0.00	Tourism
1475 इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	14.37	Other General Economic Services
एकूण -(तीन)	1,460.13	Total (iii)
एकूण -(सी)	2,208.75	Total (c)
(डी) सहाय्यक अनुदाने व अंशदाने		(d) Grants-in-aid and Contributions-
1601 केंद्र सरकारकडून सहाय्यक अनुदाने	1,458.98	Grants-in-aid from Central Government
एकूण -(डी)	1,458.98	Total (d)
एकूण -(बी)	6,396.86	Total (B)
एकूण-महसुली जमा	26,269.47	Total -Revenue Receipts

आधार : महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, २००१-२००२

Source.—Maharashtra State Budget Publications, 2001-2002

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 28.14

महाराष्ट्र राज्याच्या महसुली खर्चाचे विवरणपत्र/ Statement of Revenue Expenditure of Maharashtra State
(1999-2000)

(रुपये कोटीत / Rs. in Crore)

खर्चाची शीर्ष (1)	प्रत्यक्ष Actuals (2)	Heads of Expenditure (1)
(ए) सर्वसाधारण सेवा		(A) General Services
(ए) राज्याची अंगे		(a) Organs of State
2011 संसद/राज्य/संघ राज्यक्षेत्र विधानमंडळे	28.32	Parliament/State/Union Territory Legislature
2012 राष्ट्रपती/उप-राष्ट्रपती/राज्यपाल/संघ राज्यक्षेत्रांचे प्रशासक	3.70	Union Territories.
2013 मंत्रीपरिषद	8.77	Council of Ministers
2014 न्यायदान	265.01	Administration of Justice
2015 निवडणुका	132.21	Elections
एकूण-(ए)	438.01	Total (a)
(बी) आर्थिक सेवा-		(b) Fiscal Services
2020 (१) उत्पन्न व खर्च यांवरील करांची वसुली	80.57	(1) Collection of Taxes on Income and Expenditure.
एकूण-(बी (१))	80.57	Total (b(1))
(२) भालमत्ता व भांडवली व्यवहार यांवरील करांची वसुली		(2) Collection of Taxes on Property & Capital Transactions
2029 जमीन महसूल	111.89	Land Revenue
2030 मुद्रांक व नोंदणी	37.86	Stamps & Registration
एकूण-(बी (२))	149.75	Total (b(2))
(३) विक्रेय वस्तू व सेवा यांवरील करांची वसुली		(3) Collection of Taxes on Commodities & Services
2039 राज्य उत्पादन शुल्क	31.00	State Excise
2040 विक्री कर	1,269.78	Sales Tax
2041 वाहनांवरील कर	510.98	Taxes on Vehicles
2045 विक्रेय वस्तू व सेवा यांवरील इतर कर व शुल्क	228.49	Other Taxes & Duties on Commodities & Services.
एकूण-(बी (३))	2,040.25	Total (b(3))
(४) इतर आर्थिक सेवा		(4) Other Fiscal Services
2047 इतर आर्थिक सेवा	41.38	Other Fiscal Services
एकूण-(बी (४))	41.38	Total (b(4))
एकूण-(बी)	2,311.95	Total (b)
(सी) व्याज प्रदान व ऋण सेवा		(C) Interest payment & Servicing of Debts
2048 ऋण कमी करणे किंवा ऋण प्रतिबंधन यासाठी यिनियोजन	112.15	Appropriation for Reduction or Avoidance of Debts.
2049 व्याज प्रदान	4,883.59	Interest Payment
एकूण-(सी)	4,995.74	Total (c)

तत्ता क्रमांक /TABLE No. 28.14 Contd.

(1)	(2)	(1)
(डी) प्रशासकीय सेवा-		(d) Administrative Services-
2051 लोकसेवा आयोग	8.50	Public Service Commission
2052 सचिवालय सर्वसाधारण सेवा	98.53	Secretariate General Services
2053 जिल्हा प्रशासन	461.89	District Administration
2054 कोषागार व लेखा प्रशासन	69.52	Treasury & Account Administration
2055 पोलीस	1,884.57	Police
2056 नुरुंग	54.97	Jails
2057 पुरवठा व विनियोग	0.83	Supply & Disposals
2058 लेखनसामग्री व मुद्रण	80.35	Stationary & Printing
2059 सार्वजनिक बांधकामे	448.61	Public Works
2070 इतर प्रशासनिक सेवा	61.74	Other Administrative Services
एकूण-(डी)	3,169.51	Total (d)
(इ) निवृत्तीवेतने व संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा-		(e) Pensions & Misc. General Services
2071 निवृत्तीवेतने व इतर सेवानिवृत्ती लाभ	1,590.08	Pensions & other Retirement Benefits
2075 संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा	33.44	Miscellaneous General Services
एकूण-(इ)	1,623.52	Total (e)
एकूण - (ए)	12,538.73	Total (A)
(बी) सामाजिक सेवा-		(B) Social Services-
(ए) शिक्षण, क्रिडा, कला व संस्कृती-		(a) Education, Sports, Art & Culture
2202 सर्वसाधारण शिक्षण	6,871.27	General Education
2203 तंत्र शिक्षण	260.66	Technical Education
2204 क्रिडा व युवक सेवा	86.27	Sports & Youth Services
2205 कला व संस्कृती	58.54	Art & Culture
एकूण-(ए)	7,276.74	Total (a)
(बी) आरोग्य व कुटुंब कल्याण-		(b) Health & Family Welfare-
2210 वैद्यकीय सेवा व सार्वजनिक आरोग्य	1,248.30	Medical & Public Health
2211 कुटुंब कल्याण	106.47	Family Welfare
एकूण-(बी)	1,354.77	Total (b)
(सी) पाणीपुरवठा, स्वच्छता, गृहनिर्माण व नगरविकास-		(c) Water-supply, Sanitation, Housing & Urban Development-
2215 पाणीपुरवठा व स्वच्छता	712.72	Water-supply & Sanitation
2216 गृहनिर्माण	212.48	Housing
2217 नगर विकास	311.11	Urban Development
एकूण-(सी)	1,236.21	Total (c)
(डी) माहिती व प्रसिद्धी -		(d) Information & Publicity-
2220 माहिती व प्रसिद्धी	23.49	Information & Publicity
एकूण-(डी)	23.49	Total (d)

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 28.14 Contd.

(1)	(2)	(1)
(इ) अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्ग यांचे कल्याण-		(e) Welfare of Scheduled Castes, Scheduled Tribes & other Backward Classes-
2225 अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्ग यांचे कल्याण	602.54	Welfare of Scheduled Castes, Scheduled Tribes & other Backward Classes.
एकूण (इ)	602.54	Total (e)
(एफ) कामगार व सेवायोजन-		(f) Labour & Labour Employment-
2230 कामगार व सेवायोजन	241.53	Labour & Labour Employment
एकूण (एफ)	241.53	Total (f)
(जी) समाजकल्याण आणि पोषण-		(g) Social Welfare & Nutrition-
2235 सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	295.10	Social security & Welfare
2236 पोषण आहार	60.72	Nutrition
2245 नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारणासाठी सहाय्य	62.46	Relief on Account of Natural Calamities
एकूण (जी)	418.28	Total (g)
(एच) इतर		(h) Others-
2250 इतर सामाजिक सेवा	2.31	Others Social Services
2251 सचिवालय सामाजिक सेवा	25.31	Secretariate Social Services
एकूण (एच)	27.62	Total (h)
एकूण (बी)	11,181.28	Total (b)
(सी) आर्थिक सेवा-		(c) Economic Services-
(अ) कृषि व संलग्न कार्यक्रम-		(a) Agriculture & Allied Activities
2401 पीक संवर्धन	344.73	Crop Husbandry
2402 मृद व जलसंधारण	186.89	Soil & Water Conservation
2403 पशु संवर्धन	159.19	Animal Husbandry
2404 दुग्धशाळा विकास	961.78	Dairy Development
2405 मत्स्य व्यवसाय	26.52	Fisheries
2406 वनीकरण व वन्यजीवन	413.39	Forestry & Wild life
2408 अन्न, साठवण व वखार	100.36	Food, Storage & Warehousing
2415 कृषिविषयक संशोधन व शिक्षण	190.48	Agricultural Research & Education
2425 सहकार	174.96	Co-operation
एकूण (ए)	2,558.30	Total (a)
(बी) ग्राम विकास-		(b) Rural Development-
2501 ग्रामविकासासाठी विशेष कार्यक्रम	50.66	Special Programme for Rural Development
2505 ग्रामीण रोजगार	251.34	Rural Employment
2506 जमीन सुधारणा	0.00	Land Reforms
2515 इतर ग्राम विकास कार्यक्रम	292.55	Other Rural Development Programme
एकूण (बी)	594.55	Total (b)

तक्का क्रमांक / TABLE No. 28.14 Contd.

(1)	(2)	(1)
(सी) विशेष क्षेत्र कार्यक्रम-		(c) Special Area Programmes
2551 डोंगराळ प्रदेश	67.46	Hill Areas
एकूण (सी)	67.46	Total (c)
(डी) पाटबंधारे व पूर नियंत्रण-		(d) Irrigation & Flood Control—
2701 मोठे व मध्यम पाटबंधारे	1,590.89	Major & Midium Irrigation
2702 लहान पाटबंधारे	163.06	Minor Irrigation
2705 लाभक्षेत्र विकास	18.97	Command Areas Development
2711 पूर नियंत्रण	8.75	Flood Control
एकूण (डी)	1,781.67	Total (d)
(इ) ऊर्जा		(e) Energy—
2801 वीज	29.46	Power
2810 ऊर्जेची अपारंपारिक साधने	4.50	Non-Conventional Sources of Energy
एकूण (इ)	33.96	Total (e)
(एफ) उद्योग व खनिजे -		(f) Industry & minerals—
2851 ग्रामोद्योग व लघु उद्योग	30.10	Village & Small Industries
2852 उद्योग	50.80	Industries
2853 अलोहयुक्त खाणकाम व धातुशास्त्रीय उद्योग	11.37	Non-Ferrous Mining & Metallurgical Industries
एकूण (एफ)	92.27	Total (f)
(जी) वाहतूक -		(g) Transport—
3001 भारतीय रेल्वे घोरण निश्चिती, संचालन, संशोधन व इतर संकिर्ण संघटना	0.25	Indian railways Policy formation, Direction Research & Miscellaneous Organisations
3051 बंदरे व दिपगृहे	8.84	Ports & Light Houses
3053 नागरी विमान चालन	1.37	Civil Aviation
3054 मार्ग व पूल	15.61	Road & Bridges
3055 मार्ग परिवहन	3.89	Road Transport
3056 अंतर्देशीय जल परिवहन	0.41	Inland Water Transport
एकूण (जी)	30.37	Total (g)
(एच) विज्ञान तंत्रज्ञान व पर्यावरण -		(h) Science Technology & Environment—
3402 अंतराळ संशोधन	0.05	Space Research
3425 इतर वैज्ञानिक संशोधन	2.62	Other Scientific Research
3435 परिस्थिती व पर्यावरण	5.05	Ecology & Environment
एकूण (एच)	7.72	Total (h)

तत्ता क्रमांक / TABLE No. 28.14 Contd.

(1)	(2)	(1)
(आय) सर्वसाधारण आर्थिक सेवा -		(i) General Economic Services-
3451 सचिवालय आर्थिक सेवा	60.57	Secretariate-Economic Services
3452 पर्यटन	5.58	Tourism
3454 जनगणना सर्वेक्षण व सांख्यिकी	12.89	Census Survey & Statistics
3456 नागरी पुरवठा	0.20	Civil Supplies
3475 इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	12.18	Other General Economic Services
एकूण (आय)	91.42	Total (i)
एकूण (सी)	5,257.72	Total (c)
(डी) सहाय्यक अनुदाने व अंशदाने -		(D) Grants-in-aid & Contributions-
3604 स्थानिक संस्था व पंचायत राज्य संस्था यांना नुकसान भरपाईच्या व अभिहस्तांकित रकमा देणे.	560.49	Compensation & Assignment to Local Bodies & Panchayati Raj Institutions
3606 साह्यकारी साहित्य व साधनसामग्री	0.00	Aid material & Equipment
एकूण (डी)	560.49	Total (D)
एकूण - महसुली लेख्यांवरील खर्च	29,538.22	Total - Expenditure on Revenue Account

आधार : महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, २००१-२००२

Source.—Maharashtra State Budget Publications, 2001-2002

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 28.15

महसुली व भांडवली लेख्यांवरील जमा व खर्च/ Receipts & Expenditure on Revenue & capital Accounts
(1999-2000)

(रुपये कोटीत/ Rs. in Crore)

बाब (1)	प्रत्यक्ष Actuals (2)	Item (1)
1. महसुली लेख्यावरील जमा		(I) Receipts On Revenue Account
(ए) कर महसूल		(A) Tax Revenue
(i) केंद्राकडून वसूल होणाऱ्या करांतील राज्याचा हिस्सा	2608.67	(i) Share in Centrally Collected Taxes
(ii) राज्याकडून वसूल होणारे कर	17264.95	(ii) Taxes Collected by State
एकूण कर महसूल-(ए)=(i+ii)	19873.62	Total Tax Revenue (A) = (i+ii)
(बी) करांव्यतिरिक्त महसूल	5395.85	(B) Non-Tax Revenue
एकूण - (1) महसुली लेख्यावरील जमा- (ए+बी)	25269.47	Total - (I) Receipts On Revenue Account (A+B)
2. भांडवली लेख्यावरील जमा*	13217.40	(II) Receipts on Capital Account*
एकूण जमा- (1+2) = (डी)	38486.87	Total Receipts (I+II) = D
3. महसुली लेख्यावरील खर्च		(III) Expenditure On Revenue Account
(अ) विकास खर्च	16999.49	(a) Development Expenditure
(ब) विकासेतर खर्च	7542.99	(b) Non-Development Expenditure
(क) ऋण सेवा	4995.74	(c) Debt. Services
एकूण- (तीन) महसुली लेख्यावरील खर्च	29538.22	Total (III) Expenditure on Revenue Account
4. भांडवली खर्च		(IV) Capital Disbursements
(ए) महसुली लेख्यावाहेरील भांडवली खर्च		(A) Capital Expenditure Outside the Revenue Account
(अ) विकास खर्च	7688.30	(a) Development Expenditure
(ब) विकासेतर खर्च	0.00	(b) Non-Development Expenditure
एकूण- (ए)	7688.30	Total (A)
(बी) कर्ज व ऋण विभागावरील खर्च	1316.07	(B) Disbursements on Loan & Debt. Section
एकूण - (4) भांडवली खर्च (ए+बी)	9004.37	Total (IV) Capital Disbursements (A+B)
एकूण खर्च (3+4) = इ	38542.59	Total Expenditure (III+IV) = E
5. एकूण आधिक्य (+) किंवा तूट (-) डी	- 55.72	(V) Overall Surplus (+) or Deficit (-) = D

आधार : महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, २००१-२००२

Source.—Maharashtra State Budget Publications, 2001-2002

यात राज्य शासनाचे देशांतर्गत ऋण, केंद्र शासनाकडून कर्ज व आगाऊ रकमा, राज्य शासनाने दिलेली कर्ज व आगाऊ रकमा, राज्य शासनाने दिलेली कर्ज व आगाऊ रकमा (वसुली), सरकारी लेख्यावरील निव्वळ जमा (रोख शिल्लक गुंतवणूक लेखा (निव्वळ) वगळून), आंतरराज्यीय तडजोड (निव्वळ), आकस्मिकता निधीमध्ये केलेले विनियोजन (निव्वळ) आणि आकस्मिकता निधी (निव्वळ) यांचा समावेश आहे.

* Includes Internal Debt. of the State Government, Loans & Advances from the Central Government, Repayment of Loans & Advances to the State Government and net receipts on the Public Account [excluding Cash Balance Investment Account (Net)], net receipts on Inter-State Settlement, net receipts on Account of Appropriation to the Contingency Fund & Contingency Fund.

28. लोकवित्त/
तक्ता क्रमांक/
लेखा-१/
प्रशासकीय विभागाचे उत्पन्न व खर्च लेखा/
(1999-

खर्च (1)	प्रत्यक्ष Actuals (2)	Expenditure (1)
१. वस्तु व सेवा यांवरील खर्च	9,30,724	1. Consumption Expenditure
१.१ सेवाकांची भरपाई-	7,37,044	1.1 Compensation of employees-
(अ) वेतन व मजुरी	5,97,659	(a) Wages & Salaries
(ब) निवृत्ती वेतन	1,39,385	(b) Pensions
१.२ वस्तु व सेवा यांवरील निव्वळ खर्च-	1,93,680	1.2 Net purchase of goods & Services-
(अ) खरेदी	2,14,537	(a) Purchase
(ब) वजा-विक्री	20,857	(b) Less Sales
२ व्याज प्रदान	4,81,756	2. Interest paid
३ अर्थसहाय्य	2,24,329	3. Subsidy
३.१ सर्वसाधारण अर्थसहाय्य	60,674	3.1 General Subsidy
३.२ इमप्युटेक इरिगेशन सबसिडी	1,63,655	3.2 Imputed Irrigation Subsidy
४ हस्तांतरित महसुली जमा	9,38,684	4. Current transfers
४.१ अनुदाने-	8,96,851	4.1 Grants to-
(अ) स्थानिक संस्थास	3,54,476	(a) Local bodies
(ब) सहकारी संस्थास	0.00	(b) Co-operatives
(क) शैक्षणिक संस्थास	4,63,102	(c) Educational Institutions
(ड) इतरांस	79,273	(d) Others
४.२ इतर चालू हस्तांतरित रकमा	41,833	4.2 Other current transfers
५ बचत	- 2,12,569	5. Savings
६ एकूण	23,62,924	6. Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.16

Account I

Income & Outlay Account of Administrative Department
2000)

(रुपये लाखात/ Rs.in Crores)

जमा (3)	प्रत्यक्ष Actuals (4)	Receipt (3)
७. उद्योजकता व मालमत्तेपासूनचे उत्पन्न	1,75,891	7. Income from entrepreneurship & property
७.१ नफा	- 28,324	7.1 Profits
७.२ मालमत्तेपासूनचे उत्पन्न	2,04,215	7.2 Income from property
७.२.१ निव्वळ व्याज जमा	1,65,833	7.2.1 Net interest receipts
(अ) महाराष्ट्र राज्य वीज मंडळाकडून	13,106	(a) State electricity board
(ब) वाणिज्यिक उपक्रमाकडून	1,40,679	(b) Departmental enterprises
(क) इतरांकडून	12,048	(c) Others
७.२.२ इतर मालमत्तेपासून जमा	38,382	7.2.2 Other property receipts
(अ) गुंतवणूकीपासूनचे उत्पन्न	396	(a) Income from investments
(ब) मालमत्तेपासूनचे इतर उत्पन्न	37,986	(b) Other income from property
८. प्रत्यक्ष कर	2,17,373	8. Direct Taxes
८.१ जमीन महसूल	15,179	8.1 Land revenue
८.२ निगम कराव्यतिरिक्त उत्पन्नावरील कर	1,01,396	8.2 Taxes on income other than Corporation tax
८.३ संपदा शुल्क	0.0	8.3 Estate duty
८.४ व्यवसाय, व्यापार, अजिवीका व रोजगार यांवरील कर	80,796	8.4 Taxes on Professions, trades, callings & employments.
८.५ इतर प्रत्यक्ष कर	20,002	8.5 Other direct taxes
९. अप्रत्यक्ष कर	17,56,303	9. Indirect taxes
९.१ राज्य उत्पादन शुल्क	1,87,568	9.1 State excise duties
९.२ विक्रीकर	10,50,902	9.2 Sales tax
९.३ मुद्रांक व नोंदणी फी	1,82,906	9.3 Stamps & registration fees
९.४ वाहनांवरील कर	70,830	9.4 Taxes on vehicles
९.५ मालावरील व उतारुंवरील कर	33,194	9.5 Taxes on goods & passengers
९.६ विद्युत शुल्क	37,771	9.6 Electricity duties
९.७ करमणूक कर	31,770	9.7 Entertainment tax
९.८ केंद्रीय उत्पादन शुल्कातील राज्याचा हिस्सा	1,59,471	9.8 Share of union excise duties
९.९ इतर अप्रत्यक्ष कर	1,891	9.9 Other indirect taxes
१०. संकीर्ण जमा	67,124	10. Miscellaneous receipts
११. केंद्र सरकारकडून महसुली अनुदाने, इतर राज्यांकडून अंशदाने इत्यादि	1,46,233	11. Revenue grants from Central government, contribution from other States etc.
१२. एकूण	23,62,924	12. Total

28. लोकवित्त/
तक्का क्रमांक/
लेखा-२/
शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा उत्पादन लेखा/
(1999)

अ.क्र. Sr.No. (1)	खर्च (2)	प्रत्यक्ष Actuals (3)	Expenditure (2)
1.	सेवकांची भरपाई	85,223	Compensation of employees
	(ए) वेतन व मजुरी	69,106	(a) Wages & Salaries
	(बी) निवृत्ती वेतने	16,117	(b) Pensions
2.	वस्तू व सेवा यावरील खर्च	56,228	Purchase of goods & Services--
3.	परिरक्षण	11,065	Maintenance
4.	व्याज	1,40,676	Interest
5.	भाडे	354	Rent
6.	वजा-इनप्युटेड इरिगेशन सबसिडी	1,63,655	Less : inputed irr. subsidy
7.	घसारा	0.7	Consumption of fixed capital
8.	नफा	- 28,324	Profits
	एकूण	1,01,567	Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.17

Account - 2

Production Account of Departmental Commercial Enterprises (D. C. U.)
-2000)

(रुपये कोटीत/ Rs.In Crores)

अ.क्र. Sr.No. (1)	जमा (4)	प्रत्यक्ष Actuals (5)	Receipts (4)
९. विक्री		1,01,567	Sales
10. एकूण		10,15,67	Total

आधार : महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, २००१-०२

Source - Maharashtra State Budget publication 2001-02

28. लोकवित्त/
तक्का क्रमांक/
लेखा-३/
सर्वसाधारण शासनाचा भांडवली वित्तीय लेखा/
(1999-

खर्च (1)	प्रत्यक्ष Actuals (2)	Expenditure (1)
१. साठ्यांतील बदल ..	21,943	1. Changes in Stocks
१.१ राज्य प्रशासन ..	17,092	1.1 Government administration
१.२ शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम ..	4,851	1.2 Departmental enterprises
२ एकूण स्थिर भांडवली निर्मिती ..	2,91,184	2. Gross fixed capital formation
२.१ राज्य प्रशासन (नवीन) ..	2,51,151	2.1 Government administration (new) *
(ए) इमारती व बांधकामे ..	2,00,734	(a) Buildings & construction
(बी) यंत्रसामग्री व साधनसामग्री ..	50,417	(b) Machinery & equipment
२.२ शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम ..	40,033	2.2 Departmental enterprises
(ए) इमारती व बांधकामे ..	38,858	(a) Buildings & construction
(बी) यंत्रसामग्री व साधनसामग्री ..	1,175	(b) Machinery & equipment
३ भौतिक मालमत्तेची निव्वळ खरेदी ..	- 331	3. Net purchase of physical assets
३.१ जुनी मालमत्ता ..	0.00	3.1 Second-hand assets
(ए) राज्य प्रशासन ..	0.00	(a) Government administration
(बी) शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम ..	0.00	(b) Departmental enterprises
३.२ जमीन ..	- 331	3.2 Land
(ए) राज्य प्रशासन ..	- 331	(a) Government administration
(बी) शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम ..		(b) Departmental enterprises
४ हस्तांतरित भांडवली रकमा ..	1,03,415	4. Capital transfers
४.१ भांडवली अनुदाने ..	87,306	4.1 Capital Grants
(ए) स्थानिक संस्थास ..	60,527	(a) Local bodies
(बी) सहकारी संस्थास ..	336	(b) Co-operatives
(सी) शैक्षणिक संस्थास ..	9,892	(c) Educational Institutions
(डी) इतरांस ..	16,551	(d) Others
४.२ जमीनदार आणि जहागिरदार यांना नुकसान भरपाई ..	33	4.2 Compensation to land owners & jagirdars
४.३ इतर हस्तांतरित भांडवली रकमा ..	16,076	4.2 Other capital transfers
एकूण ..	4,16,211	5. Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.18

Account 3

Capital Finance Account of General Government

2000)

(रुपये कोटीत/ Rs.In Crores)

जमा (3)	प्रत्यक्ष Actuals (4)	Receipts (4)
६ बचत	- 2,12,569	6. Savings
७ घसारा	0.00	7. Consumption of fixed capital
८ हस्तांतरित भांडवली रकमा	1,133	8. Capital transfers
(ए) केंद्र सरकार व इतर राज्यांकडून	0.00	(a) From union & other State Government
(बी) भांडवली लेख्यावरील इतर जमा	1,133	(b) Other receipts on capital account
९ घेतलेली निव्वळ कर्जे	3,03,886	9. Net borrowings
१० इतर दायित्वे	323,761	10. Other liabilities
१०.१ अर्थसंकल्पाव्यतिरिक्त जमा	4,55,176	10.1 Extra Budgetary receipts
१०.२ वजा-वित्तीय संपत्तीतील निव्वळ खरेदी	1,31,415	10.2 Less : Net purchases of financial assets
एकूण	4,16,211	11. Total

आधार : महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, २००१-२००२

Source : Maharashtra State Budget Publication, 2001-2002

28. लोकवित्त/

तत्का क्रमांक/

वस्तु, सेवा व हस्तांतरित रकमा यांचे व्यवहार-राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा/

(1999-

संवितरित रकमा (1)	प्रत्यक्ष Actuals (2)	Disbursement (1)
१. एकूण भांडवल निर्मिती	3,13,127	1. Gross capital formation
१.१ राज्य प्रशासन	2,68,243	1.1 Government administration
१.१.१ इमारती व बांधकामे	2,00,734	1.1.1 Buildings & construction
(ए) नव निर्मितीचा खर्च	2,00,734	(a) New outlay
(बी) नवीकरण व पुनःस्थापना	0.00	(b) Renewals & replacement
१.१.२ यंत्रसामग्री व साधनसामग्री	50,417	1.1.2 Machinery & equipment
(ए) नव निर्मितीचा खर्च	50,417	(a) New outlay
(बी) नवीकरण व पुनःस्थापना	0.00	(b) Renewals & replacement
१.१.३ साठ्यातील निव्वळ वाढ	17,092	1.1.3 Net increase in stocks
१.२ शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम	44,884	1.2 Departmental commercial undertakings
१.२.१ इमारती व बांधकामे	38,858	1.2.1 Buildings & construction
(ए) नव निर्मितीचा खर्च	38,858	(a) New outlay
(बी) नवीकरण व पुनःस्थापना	0	(b) Renewals & replacement
१.२.२ यंत्रसामग्री व साधनसामग्री	1,175	1.2.2 Machinery & equipment
(ए) नव निर्मितीचा खर्च	1,175	(a) New outlay
(बी) नवीकरण व पुनःस्थापना	0.00	(b) Renewals & replacement
१.२.३ साठ्यातील निव्वळ वाढ	4,851	1.2.3 Net increase in stocks
२. हस्तांतरित भांडवली रकमा	1,03,084	2. Capital transfers
२.१ भांडवली अनुदाने-	87,306	2.1 Capital Grants to
(ए) स्थानिक संस्थास	60,527	(a) Local bodies
(बी) सहकारी संस्थास	336	(b) Co-operatives
(सी) शैक्षणिक संस्थास	9,892	(c) Educational Institutions
(डी) इतरांस	16,551	(d) Others
२.२ जमीनदार व जहागिरदार यांना नुकसान भरपाई	33	2.2 Compensation to land owners & jagirdars
२.३ इतर हस्तांतरित भांडवली रकमा	16,076	2.3 Other Capital transfers
२.४ भौतिक मालमत्तेची निव्वळ खरेदी	- 331	2.4 Net purchase of physical assets
एकूण	4,16,211	3. Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.19

**Transaction in Goods, Services & Transfers-Capital Account of Govt. ADM. & Dept. Commercial Undertakings
2000)**

(रुपये कोटीत/ Rs.In Crores)

जमा (3)	प्रत्यक्ष Actuals (4)	Receipts (3)
४ एकूण बचत ..	- 2,12,569	4. Gross Savings
४.१ राज्य प्रशासनाच्या महसुली लेख्यातील बचत ..	- 2,12,569	4.1 Savings on current account of Government Administration.
४.२ शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमातील घसाऱ्यातील तरतूद ..	0.00	4.2. Depreciation provision of departmental commercial undertaking.
५ भांडवली स्वरुपाच्या इतर रकमा ..	1,133	5. Other receipts of capital nature
६ शिल्लक : वस्तु सेवा व हस्तांतरित रकमांच्या सर्व व्यवहारातील सूट ..	6,27,647	6. Balance : deficit on all transaction in goods & services and transfers.
एकूण ..	4,16,211	7. Total

आधार : महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, २००१-२००२

Source : Maharashtra State Budget Publication, 2001-2002

28. लोकवित्त/
तक्ता क्रमांक/
लेखा-३वी /
शासनाच्या वित्तीय संपत्तीतील बदल : राज्य प्रशासनाच्या व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा/
(1999-

जावक (1)	प्रत्यक्ष Actuals (2)	Outgoings (1)
१ भाग भांडवल केलेली गुंतवणूक	1,31,415	1. Investment in Shares
(ए) शासकीय उपक्रमांत	1,19,761	(a) of Government concerns
(बी) इतर उपक्रमांत	11,654	(b) Of others
२ कर्जे व आगाऊ रकमा	3,92,727	2. Loans and advances
२.१ भांडवल निर्मितीसाठी	60,913	2.1 For capital formation to
(ए) स्थानिक संस्थास	4,972	(a) Local bodies
(बी) सहकारी संस्थास	6,571	(b) Co-operatives
(सी) महाराष्ट्र राज्य वीज मंडळास	31,864	(c) Educational Institutions
(डी) इतरांस	17,506	(d) Others
२.२ चालू वापरासाठी -	3,31,814	2.2 For current consumption to-
(ए) स्थानिक संस्थास	2,55,582	(a) Local bodies
(बी) सहकारी संस्थास	5,313	(b) Co-operatives
(सी) महाराष्ट्र राज्य वीज मंडळास	2,887	(c) Educational Institutions
(डी) इतरांस	68,032	(d) Others
एकूण	5,24,142	3. Total

28. लोकवित्त/
तक्ता क्रमांक/
लेखा-३सी/
शासनाच्या वित्तीय दायित्वातील बदल : राज्य प्रशासनाच्या व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा/
(1999-

जावक (1)	प्रत्यक्ष Actuals (2)	Outgoings (1)
१ सरकारी ऋणांची परतफेड	1,31,607	1. Repayment of public debt.
१.१ राज्य शासनाचे देशांतर्गत ऋण	49,846	1.1 Internal debt. of State Government
१.२ केंद्र सरकारकडून कर्जे व आगाऊ रकमा	81,761	1.2 Loans and advances from the Central Government.
२ शिल्लक : वित्तीय दायित्वातील वाढ	11,21,129	2 Balance : Net increase in financial liabilities.
एकूण	12,52,736	3. Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.20

Account : 3 B

Changes in Financial Assets : Capital Account of Government Administration & Departmental Commercial Undertakings

2000)

(रुपये कोटीत/Rs.in Crores)

आवक	प्रत्यक्ष	Incomings
(4)	Actuals (5)	(4)
४ कर्जे व आगाऊ रकमा यांची परतफेड	25,090	4. Repayment of loans and advances by
(ए) स्थानिक संस्थास	5,295	(a) Local bodies
(बी) सहकारी संस्थास	1,376	(b) Co-operatives
(सी) महाराष्ट्र राज्य वीज मंडळास	9,982	(c) Educational Institutions
(डी) इतरांस	8,437	(d) Others
५ शिल्लक : वित्तीय संपत्तीतील निव्वळ वाढ	4,99,052	5. Balance : Net increase in financial assets.
एकूण	52,41,421	6. Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.21

Account : 3 C

Changing In Financial Liabilities : Capital Account of Government Administration & Departmental Commercial Undertakings

2000)

(रुपये कोटीत/Rs.in Crores)

आवक	प्रत्यक्ष	Incomings
(4)	Actuals (5)	(4)
४ सरकारी ऋण	6,35,700	4. public debt.
४.१ राज्य शासनाचे देशांतर्गत ऋण	1,45,377	4.1 Internal debt. of the State Government
४.२ केंद्र सरकारकडून कर्जे व आगाऊ रकमा	4,90,323	4.2 Loans and advances from the Central Government
५ आंतर राज्यीय तडजोड (निव्वळ)	0.5	5. Inter - State settlement (net)
६ अल्पबचत, भविष्य निर्वाह निधी इत्यादी (निव्वळ)	2,08,354	6. Small Savings, Provident Fund etc. (net)
७ रोख शिल्लक गुंतवणूक लेखा (निव्वळ)	1,73,144	7. Cash balance investment account (net)
८ इतर ऋण (निव्वळ)	2,35,538	8. Other debts (net)
एकूण	12,52,736	9. Total

28. लोकवित्त/
तक्ता क्रमांक/
लेखा-३ डी/
(1999-

रोख रकमा व भांडवल यांचा ताळमेळ : राज्य प्रशासनाच्या व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा/
(1999-

जावक (1)	प्रत्यक्ष Actuals (2)	Outgoings (1)
१. वस्तू व सेवा यांच्या सर्व व्यवहारातील तूट (लेखा ३ ए ची संतुलन करणारी बाब)	6,27,647	1. Deficit on all transactions in goods and services (Balancing item in Accounts 3 A)
२. वित्तीय संपत्तीतील निव्वळ वाढ (लेखा ३ बी ची संतुलन करणारी बाब)	4,99,052	2. Net increase in financial assets (Balancing item in Account 3-B)
३. रोख शिल्लकीतील वाढ	0	3. Increase in cash balance
एकूण	11,26,699	4. Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.22

Account : 3 D

Cash & Capital Reconciliation : Account of Government Administration & Departmental Commercial Undertakings 2000)

(रुपये कोटीत / Rs. in Crores)

आयक (3)	प्रत्यक्ष Actuals (4)	Incomings (3)
५ वित्तीय दायित्वातील निव्वळ वाढ (लेखा ३ सी ची संतुलन करणारी बाब)	11,21,129	5. Net Increase in financial Liabilities (Balancing Item in Accounts 3 C)
६. रोख शिलकीतील घट	5,570	6. Decrease in cash balance
एकूण	11,26,699	7. Total

आधार : महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, २००१-२००२
Source : Maharashtra State Budget Publication, 2001-2002

२९. किंमती आणि निर्देशांक

२९.१ या विभागात शेतीमाल, इतर आवश्यक वस्तू, सोने व चांदी यांच्या किंमती, अखिल भारतीय घाऊक किंमतीचा निर्देशांक, कामगार शेतमजूर व अश्रमिक कर्मचारी यांचे करिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक, नागरी व ग्रामीण विभागातील किरकोळ किंमतीचे निर्देशांक यासंबंधीची माहिती दिली आहे.

२९.२ भारत सरकारचे आर्थिक सल्लागार यांच्या कार्यालयातर्फे प्रसिध्द होणाऱ्या "अपेडिक्स टु इन्डेक्स नंबर ऑफ होलसेल प्राईजेस इन इंडिया" सुधारित मालिका, ह्या प्रकाशनात निर्देशांक तयार करण्याच्या पध्दतीबाबत सविस्तर माहिती दिली आहे. कामगार आयुक्त महाराष्ट्र शासन, प्रसिध्द करित असलेल्या लेबर गॅझेटच्या प्रकाशनाच्या डिसेंबर १९६५ च्या अंकात मुंबई व सोलापूर केंद्रांसाठी तयार करावयाच्या नवीन निर्देशांकांच्या व्याप्ती व पध्दतीबाबतची सविस्तर माहिती दिली आहे; तर जळगाव व नागपूर केंद्रांसाठी ती माहिती जानेवारी १९६६ च्या अंकात दिली आहे. पुणे केंद्रासंबंधीची माहिती ऑगस्ट १९६५ च्या अंकात व नांदेड व औरंगाबाद केंद्राविषयीची माहिती मार्च १९६६ च्या अंकात दिली आहे. "इंडियन लेबर जर्नल, खंड ५ अंक ११" ह्या प्रकाशनात निर्देशांक तयार करण्याची पध्दत व त्याची व्याप्ती ह्या बदल सविस्तर माहिती दिलेली आहे. केंद्रीय सांख्यिकी संघटना श्रमिकेतर कामगारांचे ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक तयार करते. त्यासाठी १९८४-८५ हे पायाभूत वर्ष घेतले आहे. महाराष्ट्रात बृहन्मुंबई, पुणे व नागपूर ह्या केंद्रांसाठी निर्देशांक तयार केले आहेत. केंद्रीय सांख्यिकी संघटनेने प्रसिध्द केलेल्या "मंथली अँबस्ट्रॅक्ट ऑफ स्टॅटिस्टिक्स" ह्या प्रकाशनाच्या ऑगस्ट १९६६ च्या अंकात निर्देशांक तयार करावयाची पध्दत व व्याप्ती ह्यासंबंधी स्पष्टीकरण दिले आहे. "महाराष्ट्र अर्थ व सांख्यिकी त्रैमासिक पत्रिका" ह्या प्रकाशनाच्या ऑक्टोबर-डिसेंबर १९७९ च्या अंकात निर्देशांक काढण्याची पध्दत प्रसिध्द केली आहे.

29. PRICES AND INDICES

29.1. Information on prices of agricultural and other commodities gold and silver, All-India wholesale price index number, consumer price index numbers for workers, agricultural labour and non-manual employees and retail price index numbers for urban and rural Maharashtra is given in this section.

29.2. The details of the method of construction of the index is given in the "Appendix to index number of wholesale prices in India" revised series, issued by the office of the Economic Adviser to the Government of India. The details, regarding the scope and method of compilation of the new index for Mumbai and Solapur are given in December 1965 issue, for Jalgaon and Nagpur in January 1966 issue, for Pune in August 1965 issue and for Nanded and Aurangabad in March 1966 issue, of the Labour Gazette issued by the Commissioner of Labour, Government of Maharashtra. The details of the method of construction and scope of the index is given in Indian Labour Journal, Vol. V, No. II. Consumer price index number for non-manual employees is compiled by the Central Statistical Organisation. The year 1984-85 is adopted as base. For Maharashtra, index is worked out for Brihan Mumbai, Pune and Nagpur centres. The method and scope of the index is explained in 'Monthly Abstract of Statistics. August 1966' published by the Central Statistical Organisation. the methodology has been published in the 'October-December 1979 issue' of the Maharashtra Quarterly Bulletin of Economics and Statistics.

PRICES AND INDICES

TABLE NO. 29.1

इतर आवश्यक वस्तूंच्या घाऊक किंमती

Other Essential Commodities at Mumbai Market
-2000)(प्रति क्विंटल महिना अखेरच्या किंमती रुपयांत)
(Month and Prices in Rs. Per Quintal)

ऑक्टोबर October (9)	नोव्हेंबर November (10)	डिसेंबर December (11)	जानेवारी January (12)	फेब्रुवारी February (13)	मार्च March (14)	Variety (2)	Commodity (1)
875	850	1050	825	875	850	Khandesh No.1	Bajri
							Pulses:
2,650	2,450	2,500	2,450	2,500	2,575	Khandesh	Udid
1,750	1,700	1,700	1,850	1,750	1,750	Green	Moong
2,100	2,050	2,150	2,200	2,100	2,200	Chinal	
2,275	2,150	2,050	1,900	2,250	1,600	Bold	Masur
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	White	Tur
1,850	1,700	1,650	1,650	1,400	1,350	Yellow	Gram
2,500	3,050	2,275	2,300	2,250	2,250	White	Chavali
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Rajma
							Dals:
2,100	2,000	1,850	1,800	1,800	1,700		Gram dal
3,200	2,900	2,700	2,800	2,650	2,700		Turdal
							Oil Seeds:
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Ready	Groundnut
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Bold	Castor seed
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Bold	Linseed
							Oils:
670	650	660	670	675	620	Ready	Groundnut oil
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Commercial	Castor Oil
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Raw	Linseed Oil
1,100	1,020	1,040	735	800	745	White	Copra Oil
							Cakes:
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Groundnut cake
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Linseed cake
1,450	1,150	1,250	1,400	1,500	1,500	Kolhapur No.1	Gur
1,300	900	1,100	1,150	1,200	1,250	Kolhapur No.2	
1,443	1,445	1,425	1,350	1,450	1,430	M-30 (Open Market)	Sugar
1,475	1,475	1,440	1,350	1,450	1,430	S-30 (Open Market)	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Buffalo	Milk (per 10 Litre)
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Khandesh	Butter
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Belgaon	
3,750	4,250	3,250	3,500	4,500	4,500	Ghati	Chillies
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Bedgi	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
	मद्रास	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
	संकेस्वर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
हळद	राजापूरी	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
आले	विरजित	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
बटाटे (१०कि.)	फरुकाबाद	30-37	20-30	30-45	28-40	28-35	25-32
	मिलीटरी	38-42	30-40	50-52	20-45	30-40	30-46
कांदे (१०कि.)	नाशिक नं.१	38-40	50-55	50-52	50-55	50-52	65-70
	नाशिक नं.२	30-35	40-45	40-45	43-45	42-45	60-65
केळी (किलो)	खानदेश	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
(Per Kg.)							
भाज्या (१० कि.)							
कोबी		10-40	20-56	24-28	28-4	30-50	24-40
वांगी		14-60	16-44	120-150	40-75	36-75	24-50
गवार		50-130	50-100	70-120	90-120	50-100	50-80
भेंडी		130-180	140-200	120-160	70-160	50-140	30-120
कोंबड्या व बदके (प्रत्येक पक्षी)							
कोंबडीचे पिल्लू	देशी	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
	बॉयलर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
बदके	मध्यम	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
अंडी :							
४०० नग	देशी	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
१०० नग	इंग्लिश	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
मटन (५० कि.)	मेंढी	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
	बकरा	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
मासे	पापलेट (१ कि)	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
	सिंगाडा	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
खोबरे	वाटी (राजापूरी)	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
नारळ (हजारात)	कालिकत	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
	(जोडी १५०)						
कापूस	संकरित -४	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
	जयधर-ए	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
	दिग्दीजय-ए	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
	एम.सी.यू-५ ए	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
	बंगाली देशी	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.

N.A. :- उपलब्ध नाही / Not Available

आधार :- पणन उपसंचालक, मुंबई

TABLE NO. 29.1 contd..

(Month end Prices in Rs. Per Quintal)

(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)	(1)
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Madras	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Sankeshwar	
N.A.	N.A.	N.A.	3,850	3,450	3,750	Rajapuri	Turmeric
N.A.	N.A.	N.A.	170	220	230	Bleached	Ginger
30-42	28-35	40-50	55	35	40	Farukabad	Potatoes (per 10 kg.)
35-50	30-50	45-60	38	45	60	Military	
50-55	40-50	40-50	35	30	28	No.1; Nashik	Onions
35-40	30-35	30-35	26	24	20	No.2; Nashik	(per 10 Kg.)
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Khandesh	Bananas
							Vegetables:
							(per 10 kg.)
25-60	20-50	20-40	34	35	40		Cabbage
35-100	20-70	26-60	32	44	44		Brinjals
50-120	30-90	50-10	85	120	140		Gawar
40-120	40-120	50-140	105	150	140		Bhendi
							Poultry (per bird)
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Desi	Chicken
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Boylar	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Desi	Duck
							Eggs:
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Deshi	400 No.
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	English	100 No.
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Sheep	Mutton (50 kg.)
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Goat	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Pamfret (per codi)	Fish
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Singada (each)	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Milling (Rajapuri)	Copra
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Calicut	Coconut
						(Jodi 150)	(In thousand)
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Hybrid-4	Cotton
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Jayadhar-A	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Digvijaya-A	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	MCU-5A	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Bangla Deshi	

Source :- Deputy Director of Marketing, Govt. of Maharashtra, Mumbai

29. किंमती आणि निर्देशांक/

तक्ता क्रमांक/

वस्तुंचा गट व उपगटवार अखिल भारतीय घाऊक किंमतींचा निर्देशांक /

(1999-

गट आणि उपगट (1)	भार Weight (2)	आर्थिक वर्षाची सरासरी Financial Year Average (3)	मासिक सरासरी/				
			एप्रिल April (4)	मे May (5)	जून June (6)	जुलै July (7)	ऑगस्ट August (8)
(१) मूलभूत वस्तू	22.025	156.3	156.7	155.3	156.5	157.9	160.6
(अ) अन्न गट	15.402	165.5	162.8	160.8	162.9	165.3	168.8
(अ) अन्न धान्ये (१ + २)	5.009	176.4	168.2	169.7	172.8	175.8	180.5
(१) धान्ये	4.406	177.8	170.0	170.7	173.8	177.3	182.7
(२) डाळी	0.603	166.1	154.4	162.2	165.4	164.3	164.6
(ब) भाजीपाला व फळे	2.917	154.5	171.6	148.8	147.8	157.4	167.6
(क) दूध व दूधाचे पदार्थ	4.367	147.6	140.3	143.6	147.9	149.8	150.5
(ड) मांस, मांसे व अंडी	2.208	174.0	168.9	170.9	169.7	174.9	168.4
(इ) मसाले व मसाल्याचे पदार्थ	0.662	226.4	218.9	225.5	234.8	239.9	236.6
(फ) इतर अन्न पदार्थ	0.239	150.1	141.8	164.5	154.8	156.2	153.3
(ब) अन्नधान्येत्तर पदार्थ	6.138	143.0	144.7	144.3	143.6	142.5	143.6
(अ) तंतू	1.523	144.9	148.0	146.2	146.8	147.9	147.6
(ब) तेल बियाणे	2.666	133.4	137.2	136.7	135.0	131.9	134.8
(क) इतर अन्न धान्येत्तर पदार्थ	1.949	154.6	152.3	153.1	153.0	152.8	152.6
(क) खनिजे	0.485	110.4	117.6	117.4	117.4	117.4	117.4
(२) इंधन, शक्ती, दिवाबत्ती व वंगण	14.226	162.0	152.6	152.7	153.3	153.5	154.3
(अ) कोळसा (खाणीतील)	1.753	149.1	143.6	143.6	143.6	143.6	146.9
(ब) खनिज तेले	6.990	159.9	144.2	144.4	145.6	146.0	146.7
(क) विद्युत	5.484	168.9	166.3	166.3	166.3	166.3	166.3
(३) उत्पादित पक्का माल	63.749	137.2	135.2	136.3	136.6	136.6	136.8
(अ) अन्न पदार्थ	11.538	157.3	149.4	152.6	150.3	149.8	150.7
(ब) पेय द्रव्ये, तंबाखू, तंबाखूचे पदार्थ	1.339	174.1	170.0	174.3	174.7	174.6	174.8
(क) कापड	9.800	115.0	113.7	113.6	114.2	114.0	113.5
(ड) लाकूड, लाकूडाच्या वस्तू	0.173	193.9	200.8	200.8	200.7	196.7	190.9
(इ) कागद, कागदाच्या वस्तू	2.044	149.3	145.9	145.6	147.3	148.7	149.7
(फ) चामडे, चामड्याच्या वस्तू	1.019	154.6	139.0	156.2	156.2	156.2	156.2
(ग) रबर व प्लॅस्टिकच्या वस्तू	2.388	123.6	123.0	123.3	123.4	123.3	123.3
(ह) रसायने व रासायनिक पदार्थ	11.931	155.2	151.8	152.4	154.8	155.0	155.2
(ई) अधातू खनिज पदार्थ	2.516	127.4	128.3	128.9	128.9	130.1	129.5
(ज) मूलभूत धातू, मिश्रधातू व धातूच्या वस्तू	8.342	135.0	133.1	133.2	133.5	134.0	134.3
(ख) यंत्रसामुग्री व यंत्रिक अवजारे	8.363	116.1	116.1	115.9	116.0	116.1	116.3
(ल) परिवहन सामुग्री व सुटे भाग	4.295	135.4	131.7	132.7	133.3	133.7	134.5
(म) उत्पादित करणारे इतर संकीर्ण उद्योग	--	--	--	--	--	--	--
सर्व वस्तू	100.000	140.3	142.4	142.8	143.3	143.7	144.6

आधार.- आर्थिक सल्लागार, उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली

PRICES AND INDICES

TABLE No. 29.2

All India Index Numbers of Wholesale Prices by Groups and Sub-groups of Commodities
2000)

(पायाभूत वर्ष १९८१-८२=१००)

(Base year 1981-82=100)

Monthly Average							Group and Sub Groups
सप्टेंबर	ऑक्टोबर	नोव्हेंबर	डिसेंबर	जानेवारी	फेब्रुवारी	मार्च	
September	October	November	December	January	February	March	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(1)
160.7	161.1	160.2	156.2	155.3	155.3	159.5	(1) Primary Articles
167.7	169.2	169.1	163.8	162.7	163.8	168.8	(A) Food Group
183.2	182.9	180.9	177.1	175.4	174.8	175.3	(a) Food Grains (1+2)
184.9	183.6	181.9	178.7	176.7	176.3	176.6	(i) Cereals
171.1	177.6	173.3	165.7	165.6	163.6	165.9	(ii) Pulses
157.4	167.6	167.6	149.3	141.6	143.3	149.3	(b) Fruits & vegetables
149.7	148.4	146.4	144.1	144.4	145.2	161.2	(c) Milk and Milk Products
162.9	163.2	172.4	176.6	184.1	190.5	185.6	(d) Eggs, fish & Meat
232.4	232.7	229.3	220.6	215.8	214.8	115.8	(e) Condiments & Spices
161.1	161.7	158.4	147.2	144.4	138.3	119.6	(f) Other food articles
146.5	145.4	142.2	141.4	140.8	140.2	140.7	(B) Non food articles
149.6	146.6	142.1	139.6	138.3	141.1	145.1	(a) Fibres
140.8	138.3	130.8	130.3	129.8	128.1	127.2	(b) Oil seeds
151.8	154.3	157.8	157.8	157.7	156.0	155.8	(c) Other Non foods articles
117.4	103.0	102.8	103.2	103.6	103.6	103.8	(C) Minerals
157.5	164.9	167.2	167.2	167.7	170.5	182.8	(II) Fuel, Power, Light & Lubricants
150.3	150.3	150.3	150.3	153.9	156.3	156.3	(a) Coal Mining
152.5	167.5	172.1	172.1	172.3	172.5	182.7	(b) Mineral oils
166.3	166.3	166.3	166.3	166.3	172.6	191.4	(c) Electricity
137.3	137.9	137.9	137.9	137.8	137.8	138.6	(III) Manufactured Products
152.8	154.1	153.2	152.1	151.2	149.6	149.7	(a) Food Products
174.8	174.6	174.6	174.6	174.8	173.3	174.4	(b) Beverage, Tobacco Product
113.4	114.7	115.4	116.6	116.7	117.5	116.7	(c) Textiles
190.9	190.9	190.9	190.9	190.9	190.9	190.9	(d) Wood & wood Product
149.5	150.0	150.3	150.4	151.0	150.8	152.4	(e) Paper & paper Product
156.2	156.2	156.2	156.2	156.2	156.2	153.6	(f) Leather & leather product
123.5	124.1	124.7	124.3	123.6	123.6	123.5	(g) Rubber & plastic product
155.1	155.3	155.5	155.6	155.5	155.8	160.2	(h) Chemical & chemical product
128.4	127.5	126.8	125.3	123.9	124.4	126.4	(i) Non metallic Mineral product
134.9	135.3	135.6	135.8	136.4	137.1	137.3	(j) Basic Metal, alloys & metal Product
116.3	116.4	116.3	116.4	116.0	115.6	115.6	(k) Machinery & Machine tools
135.6	130.0	136.6	136.7	137.7	138.1	138.5	(l) Transports, Eqpt. & parts
--	--	--	--	--	--	--	(m) Other Misc. Manufacturing
145.3	148.8	147.0	146.1	145.9	146.4	149.5	All Commodities

Source.-- Office of the Economic Adviser, Ministry of Industry, Government of India, New Delhi

29. किमती आणि निर्देशांक/ PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.3

राज्यातील निवडक केंद्रांमधील कामगाराकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक
Consumer Price Index Number for the Working Class of selected Centre in the State

(1999-2000)

(पायाभूत वर्ष १९८१-८२=१००)
(Base year 1981-82=100)

महिना, वर्ष Month and Year	अन्न गट Food	पान, सुपारी, तंबाखू इ. Pan, Supari, Tobacco, etc.	इंधन व दिवाबत्ती Fuel and Light	घरभाडे House Rent	कापड व बिछाना Clothing and Bedding	संकीर्ण Miscella- neous	ग्राहक किमतीचा निर्देशांक consumer price Index
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
मुंबई / Mumbai							
1997-98	449	517	213	422	325	380	412
1998-99	502	550	222	623	349	413	461
1999-00	504	616	233	683	359	446	474
एप्रिल / April 1999	489	612	228	657	365	444	464
मे / May 1999	498	616	229	657	365	444	470
जून / June 1999	497	608	229	657	363	444	468
जुलै / July 1999	499	607	230	686	349	447	470
ऑगस्ट / August 1999	500	606	232	686	347	447	471
सप्टेंबर / September 1999	500	606	231	686	359	446	471
ऑक्टोबर / October 1999	503	606	233	686	346	448	472
नोव्हेंबर / November 1999	497	606	235	686	339	448	468
डिसेंबर / December 1999	495	607	234	686	353	444	468
जानेवारी / January 2000	517	623	238	702	375	445	484
फेब्रुवारी / February 2000	522	648	237	702	375	448	489
मार्च / March 2000	525	645	243	702	375	448	491

तयत्ता क्रमांक / TABLE No. 29.3 .-Contd.

(पायाभूत वर्ष १९८१-८२=१००)
(Base year 1981-82=100)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)		
पुणे / Pune									
1997-98	.. ..	440	567	282	358	287	398	400	
1998-99	.. ..	513	590	324	471	299	436	457	
1999-00	.. ..	502	652	356	527	312	474	468	
एप्रिल / April	1999	.. ..	499	630	339	506	309	458	460
मे / May	1999	.. ..	514	658	340	506	309	461	469
जून / June	1999	.. ..	508	646	338	508	309	462	466
जुलै / July	1999	.. ..	509	641	340	524	302	464	467
ऑगस्ट / August	1999	.. ..	500	645	337	524	308	473	465
सप्टेंबर / September	1999	.. ..	509	642	342	524	311	473	470
ऑक्टोबर / October	1999	.. ..	514	640	345	524	315	480	475
नोव्हेंबर / November	1999	.. ..	503	640	346	524	316	482	471
डिसेंबर / December	1999	.. ..	482	640	335	524	316	479	459
जानेवारी / January	2000	.. ..	490	680	331	555	318	483	466
फेब्रुवारी / February	2000	.. ..	496	680	331	555	318	483	469
मार्च / March	2000	.. ..	501	678	548	555	320	484	483

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.3 - Contd.

(पायाभूत वर्ष १९८१-८२=१००)
(Base year 1981-82=100)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
सोलापूर / Solapur							
1997-98	.. ..	383	561	331	334	303	377
1998-99	.. ..	466	569	341	482	314	445
1999-00	.. ..	454	627	326	549	328	452
एप्रिल / April	1999	439	602	324	528	325	491
मे / May	1999	433	611	324	528	325	491
जून / June	1999	444	611	324	528	325	494
जुलै / July	1999	446	611	324	537	304	494
ऑगस्ट / August	1999	451	635	326	537	310	498
सप्टेंबर / September	1999	458	635	327	537	326	498
ऑक्टोबर / October	1999	467	636	326	537	326	498
नोव्हेंबर / November	1999	465	643	327	537	326	499
डिसेंबर / December	1999	459	645	327	537	326	493
जानेवारी / January	2000	463	640	327	595	337	492
फेब्रुवारी / February	2000	458	629	327	595	337	493
मार्च / March	2000	470	624	328	595	343	504

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.3 .-Contd.

(पायाभूत वर्ष १९८१-८२=१००)
(Base year 1981-82=100)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)		
कोल्हापूर / Kolhapur									
1997-98	.. ..	423	515	318	282	268	388		
1998-99	.. ..	497	538	346	301	276	442		
1999-00	.. ..	487	635	366	321	293	450		
एप्रिल / April	1999	.. ..	483	620	356	315	278	473	442
मे / May	1999	.. ..	490	639	356	315	281	472	447
जून / June	1999	.. ..	497	636	356	315	283	473	451
जुलै / July	1999	.. ..	483	649	364	319	283	475	445
ऑगस्ट / August	1999	.. ..	481	649	365	319	283	474	444
सप्टेंबर / September	1999	.. ..	492	649	365	319	283	474	450
ऑक्टोबर / October	1999	.. ..	491	616	365	319	287	485	450
नोव्हेंबर / November	1999	.. ..	491	616	368	319	306	496	453
डिसेंबर / December	1999	.. ..	481	621	368	319	306	510	451
जानेवारी / January	2000	.. ..	496	641	369	331	306	510	461
फेब्रुवारी / February	2000	.. ..	484	643	370	331	308	514	455
मार्च / March	2000	.. ..	479	639	384	331	308	514	453

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.3.-Contd.

(पायाभूत वर्ष १९८१-८२=१००)
(Base year 1981-82=100)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)		
नाशिक / Nashik									
1997-98	.. ..	400	506	256	456	301	383	386	
1998-99	.. ..	448	514	324	518	307	425	431	
1999-00	.. ..	433	568	340	560	319	444	434	
एप्रिल / April	1999	.. ..	415	547	330	545	316	434	420
मे / May	1999	.. ..	423	547	330	545	316	434	424
जून / June	1999	.. ..	429	547	330	545	316	440	428
जुलै / July	1999	.. ..	433	575	331	552	296	440	430
ऑगस्ट / August	1999	.. ..	429	575	331	552	293	440	427
सप्टेंबर / September	1999	.. ..	437	574	331	552	307	440	433
ऑक्टोबर / October	1999	.. ..	439	574	331	552	317	440	435
नोव्हेंबर / November	1999	.. ..	442	574	333	552	327	451	440
डिसेंबर / December	1999	.. ..	441	574	333	552	327	451	439
जानेवारी / January	2000	.. ..	439	574	333	591	327	450	442
फेब्रुवारी / February	2000	.. ..	436	578	382	591	342	452	445
मार्च / March	2000	.. ..	438	578	384	591	342	452	446

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.3 .-Contd.

(पायाभूत वर्ष १९८१-८२=१००)
(Base year 1981-82=100)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
जळगांव / Jalgaon							
1997-98	400	539	264	229	249	399	364
1998-99	460	572	275	243	264	439	408
1999-00	456	658	305	251	282	500	423
एप्रिल / April 1999	455	646	291	247	271	482	416
मे / May 1999	451	464	291	247	271	482	414
जून / June 1999	449	663	291	247	274	482	413
जुलै / July 1999	456	663	292	250	277	488	419
ऑगस्ट / August 1999	462	678	296	250	282	504	426
सप्टेंबर / September 1999	468	678	302	250	282	504	429
ऑक्टोबर / October 1999	468	676	302	250	279	511	431
नोव्हेंबर / November 1999	462	678	305	250	282	511	428
डिसेंबर / December 1999	448	678	305	250	291	506	420
जानेवारी / January 2000	452	691	312	258	289	506	424
फेब्रुवारी / February 2000	451	691	328	258	293	506	424
मार्च / March 2000	452	691	341	258	293	518	428

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.3 Contd.

(पायाभूत वर्ष १९८१-८२=१००)
(Base year 1981-82=100)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
अकोला / Akola							
1997-98	.. ..	375	503	351	235	379	388
1998-99	.. ..	445	578	400	247	399	429
1999-00	.. ..	439	697	412	253	414	472
एप्रिल / April	1999	424	665	401	251	406	463
मे / May	1999	425	686	401	251	406	461
जून / June	1999	425	702	401	251	406	461
जुलै / July	1999	434	696	401	252	411	461
ऑगस्ट / August	1999	439	678	401	252	411	461
सप्टेंबर / September	1999	438	667	401	252	411	464
ऑक्टोबर / October	1999	444	686	401	252	411	482
नोव्हेंबर / November	1999	449	704	402	252	411	490
डिसेंबर / December	1999	445	698	426	252	423	481
जानेवारी / January	2000	449	696	434	255	423	478
फेब्रुवारी / February	2000	449	726	435	255	423	481
मार्च / March	2000	444	763	443	255	423	481

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.3 - Contd.

(पार्याभूत वर्ष १९८१-८२=१००)

(Base year 1981-82=100)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
नागपूर / Nagpur							
1997-98	378	484	367	447	259	397	379
1998-99	440	529	385	582	270	431	435
1999-00	421	673	391	623	276	461	439
एप्रिल / April 1999	414	628	391	611	273	457	432
मे / May 1999	412	657	391	611	273	458	432
जून / June 1999	418	648	391	611	273	458	435
जुलै / July 1999	424	679	391	622	273	460	440
ऑगस्ट / August 1999	434	679	387	622	273	460	445
सप्टेंबर / September 1999	432	679	387	622	273	460	445
ऑक्टोबर / October 1999	435	681	387	622	273	461	447
नोव्हेंबर / November 1999	426	669	390	622	273	461	442
डिसेंबर / December 1999	414	670	390	622	283	458	435
जानेवारी / January 2000	413	690	391	636	283	461	438
फेब्रुवारी / February 2000	408	691	392	636	283	461	435
मार्च / March 2000	423	703	402	636	283	479	447

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.3.-Contd.

(पायाभूत वर्ष १९८१-८२=१००)
(Base year 1981-82=100)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)		
औरंगाबाद / Aurangabad									
1997-98	.. ..	405	521	201	240	356	445	379	
1998-99	.. ..	484	542	216	271	400	486	437	
1999-00	.. ..	477	606	231	294	469	551	456	
एप्रिल / April	1999	.. ..	480	601	227	284	441	527	450
मे / May	1999	.. ..	481	608	227	284	459	534	453
जून / June	1999	.. ..	489	606	227	284	462	532	457
जुलै / July	1999	.. ..	491	608	228	294	464	534	460
ऑगस्ट / August	1999	.. ..	482	611	228	294	464	534	455
सप्टेंबर / September	1999	.. ..	478	605	228	294	464	535	453
ऑक्टोबर / October	1999	.. ..	478	595	228	294	477	554	457
नोव्हेंबर / November	1999	.. ..	479	595	231	294	477	576	462
डिसेंबर / December	1999	.. ..	461	595	231	294	477	570	451
जानेवारी / January	2000	.. ..	466	618	231	305	477	572	456
फेब्रुवारी / February	2000	.. ..	470	618	231	305	482	572	459
मार्च / March	2000	.. ..	467	617	257	305	488	572	459

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.3 -Contd.

(पायाभूत वर्ष १९८१-८२=१००)
(Base year 1981-82=100)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	
नदिड / Nanded								
1997-98	.. ..	375	523	333	244	318	439	372
1998-99	.. ..	443	545	343	264	337	504	429
1999-00	.. ..	465	628	398	277	382	548	458
एप्रिल / April	1999	439	557	362	271	382	543	436
मे / May	1999	441	593	365	271	382	543	439
जून / June	1999	454	631	365	271	382	543	448
जुलै / July	1999	468	642	391	278	382	544	459
ऑगस्ट / August	1999	473	636	409	278	382	543	462
सप्टेंबर / September	1999	471	636	409	278	382	544	462
ऑक्टोबर / October	1999	469	636	409	278	382	553	461
नोव्हेंबर / November	1999	470	636	411	278	382	558	463
डिसेंबर / December	1999	465	636	411	278	382	552	460
जानेवारी / January	2000	479	641	411	281	382	552	468
फेब्रुवारी / February	2000	474	641	411	281	382	553	465
मार्च / March	2000	482	656	417	281	382	553	471

आधार.- कामगार आयुक्त यांचे कार्यालये, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.- Office of the commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Mumbai

A 29. किंमती आणि निर्देशांक / PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.4

नागरी श्रमिकेतर कर्मचाऱ्यांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक
 Consumer Price Index Numbers For Urban Non-manual Employees
 (1999-2000)

(पायाभूत वर्ष १९८४-८५=१००)
 (Base year 1984-85=100)

महिना वर्ष Month / Year (1)	मुंबई Mumbai (2)	पुणे Pune (3)	नागपूर Nagpur (4)	औरंगाबाद Aurangabad (5)	सोलापूर Solapur (6)
1990-91	154	162	162	165	157
1995-96	260	251	251	276	256
1997-98	309	298	302	311	293
1998-99	339	336	327	345	336
1999-00	15	339	369	342	
एप्रिल / April 1999	346	348	328	354	334
मे / May 1999	349	351	332	360	335
जून / June 1999	350	352	332	365	335
जुलै / July 1999	350	352	334	366	337
ऑगस्ट / August 1999	349	351	341	368	337
सप्टेंबर / September 1999	352	354	342	370	342
ऑक्टोबर / October 1999	356	357	346	372	344
नोव्हेंबर / November 1999	356	361	344	371	344
डिसेंबर / December 1999	354	358	339	368	343
जानेवारी / January 2000	358	354	343	375	352
फेब्रुवारी / February 2000	359	356	342	378	350
मार्च / March 2000	362	362	344	379	348

आधार - केंद्रीय सांख्यिकी संघटना, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Source.-- Central Statistical Organisation, Government of India, New Delhi

29. किमती आणि निर्देशांक / PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.5

राज्यातील निवडक केंद्रांमधील कामगाराकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक

Consumer Price Index Numbers for the working Class at selected centres in the State

(पायाभूत वर्ष/ Base year 1982=100)

वर्ष Year (1)	अन्न Food (2)	संकीर्ण Miscellaneous (3)	ग्राहक किमती निर्देशांक C. P. Index (4)
केंद्र / Centre मुंबई / Mumbai			
1997	435	374	400
1998	496	400	453
1999	496	445	468
केंद्र / Centre सोलापूर / Solapur			
1997	381	384	371
1998	451	424	434
1999	454	494	450
केंद्र / Centre नागपूर / Nagpur			
1997	371	385	370
1998	436	421	427
1999	423	459	438
केंद्र / Centre पुणे / Pune			
1997	424	384	388
1998	504	427	448
1999	506	487	466
केंद्र / Centre नाशिक / Nashik			
1997	393	368	377
1998	440	417	423
1999	436	439	432
केंद्र / Centre कोल्हापूर / Kolhapur			
1997	413	389	379
1998	485	438	431
1999	490	478	4
केंद्र / Centre अकोला / Akola			
1997	370	381	358
1998	435	414	412
1999	438	468	426
केंद्र / Centre जळगाव / Jalgaon			
1997	394	390	358
1998	448	424	398
1999	461	491	422
केंद्र / Centre नांदेड / Nanded			
1997	373	428	367
1998	425	484	414
1999	460	546	452
केंद्र / Centre औरंगाबाद / Aurangabad			
1997	399	436	372
1998	466	469	422
1999	486	539	456

आधार : कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.-Office of the Labour Commissioner, Government of Maharashtra, Mumbai

29. किंमती आणि निर्देशांक / PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.6

निवडक केंद्राचे नागरी श्रमिकेतर कर्मचाऱ्याकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक
 Consumer Price Index Numbers for urban non-mannual Employees for selected centres

(पायाभूत वर्ष १९८४-८५=१००)
 (Base year 1984-85=100)

वर्ष Year	केंद्र /Centres					
	मुंबई Mumbai	पुणे Pune	नागपूर Nagpur	औरंगाबाद Aurangabad	सोलापूर Solapur	अखिल भारत All India
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1997	303	290	297	306	287	297
1998	333	329	323	337	328	330
1999	349	351	335	363	340	348

आधार.-केंद्रीय सांख्यिकी संघटना, भारत सरकार, नवी दिल्ली
 Source.-Central Statistical Organisation, Government of India, New Delhi

29. किमती आणि निर्देशांक / PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 29.7

औद्योगिक कामगारांकरिता आखिल भारतीय ग्राहक किमतीचे निर्देशांक
All India consumer price Index Number for Industrial Workers(पायाभूत वर्ष १९८१-८२=१००)
(Base year 1981-82=100)

वर्ष Year (1)	गट /Group		
	अन्न Food (2)	कापड Clothing (3)	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index (4)
1997-98	380	281	358
1998-99	445	296	414
1999-00	446	306	428

आधार.-श्रम मंत्रालय, श्रम केंद्र, भारत सरकार, सिमला

Source.-Ministry of Labour, Labour Bureau, Government of India, Simla

29. किंमती आणि निर्देशांक / PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.8

महाराष्ट्र राज्यातील निवडक केंद्रातील महत्वाच्या शेतीमालाच्या घाऊक किंमती
Wholesale prices of certain important agricultural commodities at selected centres in Maharashtra State
(1999 - 2000)

(प्रती व्हिटलची महिना अखेर असलेली घाऊक किंमत रुपयात)
(Month ending spot wholesale prices in Rs. per quintal)

अ.क्र. वस्तू Sr. No. (1)	बाजारपेठ (2)	जात (3)	जून June 1999 (4)	सप्टेंबर September 1999 (5)	डिसेंबर December 1999 (6)	मार्च March 2000 (7)	Variety (4)	Market (3)	Commodity (2)	
1	गहू	अहमदनगर	...	...	...	...	Niphad Yellow/2189	Ahmednagar	...	Wheat
		कोपरगाव	673	768	725	735		Kopargaon	...	
		श्रीरामपूर	650	700	678	--	Niphad	Shrirampur	...	
		जळगाव	755	800	652	741	K.Sona	Jalgaon	...	
		नाशिक	763	787	785	812	Yellow	Nashik	...	
		लासलगाव	591	742	--	662	Niphad/Yellow	Lasalgaon	...	
		लातूर	722	782	752	715	Bansi/Red	Latur	...	
		जालना	708	--	--	925	Pissi/227	Jalna	...	
		सांगली	925	1000	900	862	Local	Sangli	...	
		धुळे	--	805	805	1043	H.B.	Dhule	...	
		नंदुरबार	--	673	--	768	2189	Nandurbar	...	
		सांगली	925	--	--	--	Bansi/Gaorani	Sangli	...	
		नागपूर	767	--	--	--	Local	Nagpur	...	
		उमरेंड	775	775	762	687	Local	Umrer	...	
		नांदेड	712	775	710	690	Sarbati	Nanded	...	
		पाचोरा	675	734	--	705	Bansi	Pachora	...	
		बीड	657	831	675	715	Yellow	Beed	...	
		बारामती	812	755	707	732	2185	Baramati	...	
2	बाजरी	कोपरगाव	538	650	615	650	H.B./Gaorani (Green)	Kopargaon	...	Bajra
		श्रीरामपूर	560	605	560	--	Local	Shrirampur	...	
		चाळीसगाव	587	650	690	635	...	Chalisgaon	...	
		जळगाव	564	--	630	672	H.B./Gaorani local	Jalgaon	...	
		पाचोरा	506	638	--	627	Local	Pachora	...	
		लासलगाव	700	628	--	603	Local Gaorani	Lasalgaon	...	
			393	496	--	--	H.B.	...	...	
		नाशिक	685	745	725	750	Gaorani	Nashik	...	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.8 --Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)		
2	बाजरी	बारामती	संकरित	...	520	575	555	590	H.B.	Baramati	...	Bajra--Contd.
	पुढे चालू	सांगली	गावरानी/देशी	...	612	665	600	612	Gaorani/Deshi	Sangli	...	
		जालना	हिरवा/संकरित गावरानी	...	462	--	--	585	Green H.B./Gaoran	Jaina	...	
		धुळे	संकरित	...	--	607	628	554	H.B.	Dhule	...	
		नंदुरबार	संकरित	...	--	609	--	--	H.B.	Nandurbar	...	
		कारंजा	स्थानिक/गावरानी	...	--	534	--	--	Local/Gaorani	Karanja	...	
		बीड	हिरवा/संकरित	...	498	555	610	566	Green/H.B.	Beed	...	
		सोलापूर		...	--	--	--	--	...	Solapur	...	
3	ज्वारी	कोपरगाव	लोकल	...	875	907	--	--	Local	Kopargaon	...	Jowar
		कोपरगाव	पिवळा	...	875	--	--	--	Yellow	Kopargaon	...	
		श्रीरामपूर	स्थानिक	...	852	900	850	--	Local	Shrirampur	...	
		जालना	संकरित/रबी पांढरी	...	896	--	--	698	H.B./Rabi White	Jaina	...	
		नाशिक	पिवळा/संकरित	...	--	600	--	--	Yellow/H.B.	Nashik	...	
		लासलगाव	स्थानिक/संकरित पांढरी	...	855	905	--	--	Local/White/H.B.	Lasalgaon	...	
		लासलगाव	संकरित	...	545	--	--	--	H.B.	Lasalgaon	...	
		सांगली	संकरित/शाळू	...	1,100	725	1,025	625	H.B. Shalu	Sangli	...	
		जळगाव	लोकल	...	737	675	630	--	Local	Jalgaon	...	
		पाचोरा	संकरित/पांढरी गावरानी	...	510	647	--	--	H.B./White Gaorani	Pachora	...	
		नागपूर	संकरित	...	644	--	--	--	Hybrid	Nagpur	...	
		कारंजा	संकरित	...	--	677	--	535	Hybrid	Karanja	...	
		बारामती	स्थानिक/गावरानी	...	1,105	1,067	1,050	--	Local/Gaorani	Baramati	...	
		बीड	गावरानी	...	871	825	--	650	Gaorani	Beed	...	
		पुणे	मालदांडी	...	1,175	1,100	--	937	Maldandi	Pune	...	
		धुळे	संकरित	...	--	621	548	519	H.B.	Dhule	...	
4	हरभरा	कोपरगाव	चाफा	...	1,280	1,400	1,320	1,342	Chapha	Kopargaon	...	Gram
		जळगाव	गावरानी	...	1,400	1,837	1,380	1,700	Gaorani	Jalgaon	...	
		नागपूर	देशी	...	1,093	--	--	--	Deshi	Nagpur	...	
		धुळे	चाफा	...	--	1,350	1,209	1,590	Chapha	Dhule	...	
		वाशिम	चाफा	...	--	1,300	--	1,200	Chapha	Washim	...	
		बीड	स्थानिक	...	1,172	1,243	1,125	1,393	Local	Beed	...	
		जालना	लोकल	...	1,050	--	--	1,250	Local	Jaina	...	
			फार्म	...	1,312	--	--	1,525	Farm	...	...	
		सांगली	स्थानिक	...	1,187	1,365	1,225	1,400	Local	Sangli	...	
		लातूर	फार्म	...	1,225	1,300	1,156	1,425	Farm	Latur	...	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.8 –Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)		
5	तूर	जळगांव	लाल	...	1,665	1,500	1,393	1,575	Red	Jalgaon	...	
		जालना	पांढरी	...	1,685	--	--	1,512	White	Jalna	...	
		धुळे	लाल	...	--	1,900	1,140	725	Red	Dhule	...	
		नंदूरबार	पांढरी	...	--	1,776	--	1,500	White	Nandurbar	...	
		लातूर	पांढरी/लाल	...	1,891	2,100	1,422	1,588	White/Red	Latur	...	
		अमरवती	गाजर/पांढरी/माहुरी	...	--	--	--	--	Gajar/White/Mahuri	Amravati	...	
		नागपूर	गाजर/गावरानी	...	1,864	--	--	--	Gajar/Gaoran	Nagpur	...	
		वाशिम	लाल	...	--	2,125	--	1,500	Red	Wasim	...	
		नांदेड	गाजर/गावरानी	...	1,875	2,050	1,800	--	Gajar/Gaoran	Nanded	...	
		बीड	पांढरी	...	--	1,977	1,345	1,396	White	Beed	...	
		6	मूग	जळगांव	हिरवा नं. २	...	1,575	1,650	1,500	1,712	Green No. 2	Jalgaon
बारशी	हिरवा			...	--	--	--	--	Green	Barshi	...	
नंदूरबार	...			...	--	1,823	--	--		Nandurbar	...	
जालना	चमकी/हिरवा			...	--	--	--	1,712	Chamaki/Green	Jalna	...	
बीड	हिरवा			...	--	1,636	--	--	Green	Beed	...	
अमरावती (दर्यापूर)	हिरवा/चमकी			...	--	--	1,217	1,352	Green/Chamaki	Amravati (Daryapur)...	...	
वाशिम	चमकी			...	--	1,700	--	1,600	Chamaki	Washim	...	
उडीद	जळगांव			स्थानिक/खानदेशी	...	1,300	1,825	1,512	1,800	Local / Kandeshi	Jalgaon	...
7	उडीद	पाचोरा	स्थानिक नं. १	...	1,145	1,495	--	1,343	Local No. 1	Pachora	...	
		लासलगाव	स्थानिक	...	875	--	--	1,437	Local	Lasalgaon	...	
		वाशिम	स्थानिक	...	1,325	1,562	--	1,650	Local	Washim	...	
		सांगली	स्थानिक	...	--	--	1,300	--	Local	Sangli	...	
		लातूर	स्थानिक	...	1,250	1,555	--	--	Local	Latur	...	
		नाशिक	...	...	--	1,325	--	--	...	Nashik	...	
		धुळे	...	...	--	1,463	1,307	--	...	Dhule	...	
		नंदूरबार	स्थानिक	...	1,137	1,505	--	1,635	Local	Nandurbar	...	
		वाशिम	स्थानिक	...	1,225	1,250	--	900	Local	Washim	...	Saflower
		सांगली	स्थानिक	...	1,150	1,300	1,050	950	Local	Sangli	...	
8	करडई	जालना	स्थानिक	...	1,312	--	--	1,025	Local	Jalna	...	
		लातूर	थानिक	...	1,263	1,263	1,046	995	Local	Latur	...	
		औरंगाबाद	...	...	--	--	--	--	...	Aurangabad	...	
		बीड	...	...	--	--	--	1,000	...	Beed	...	
		श्रीरामपूर	स्थानिक	...	1,265	1,207	875	--	Local	Shrirampur	...	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.8-Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	/	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)	
9	भुईमुग ...	अहमदनगर	धुंगरी	...	--	--	--	--	Ghungari	Ahmednagar	...	Groundnut
		श्रीरामपूर	धुंगरी	...	945	1,192	1,101	--	Ghungari	Shrirampur	...	
		पाचोरा	धुंगरी	...	--	1,418	--	1,323	Ghungari	Pachora	...	
		पुणे	जपानी	...	700	975	--	--	Japani	Pune	...	
		सोलापूर	जाडा	...	--	--	--	--	Bold	Solapur	...	
		लासलगांव	खानदेश/खांडवा सुकी	...	830	1,021	--	1,360	Khandesh/Dry	Khandawa	Lasalgaon	...
		बारशी	जाडा	...	--	--	--	--	Bold	Barshi	...	
		कोल्हापूर	कोपरगांव	...	1,325	1,545	--	1,450	Kopergaon	Kolhapur	...	
		सांगली	जपानी जाडी	...	1,300	1,325	1,515	1,400	Japani Bold	Sangli	...	
		धुळे	एस.बी.-११	...	--	1,205	1,315	1,463	S.B.-11	Dhule	...	
		नंदूरवार	एस.बी.-१२	...	--	813	--	--	S.B.-12	Nandurbar	...	
		नागपूर	जाडी	...	1,167	--	--	--	Bold	Nagpur	...	
		कारंजा	एस.बी.-११	...	--	1,492	--	--	S.B.-11	Karanja	...	
		बीड	ओली	...	828	880	1,175	--	Grain	Beed	...	
			सुकी	...	1,271	1,082	--	1,383	Dry	...	...	
		जळगाव	जपानी जाडी	...	--	--	--	--	Japani Bold	Jalgaon	...	
		लातूर	सुकी	...	1,175	1,105	1,312	1,375	Dry	Latur	...	
10	सूर्यफुल	बारामती	गावरानी	...	937	982	938	976	Gaoran	Baramati	...	Sunflower
		लासलगाव	...	...	1,000	912	--	1,050	...	Lasalgaon	...	
		बारशी	गावरानी	...	--	--	--	--	Gaoran	Barshi	...	
		बीड	...	...	1,070	--	1,127	--	...	Beed	...	
11	गुळ	सांगली	कोल्हापूरी	...	1,112	1,165	900	1,040	Kolhapuri	Sangli	...	Gur
		कोल्हापूर	७५९४/नं. २/नं. ३	...	1,062	1,078	--	1,125	7594/No. 2/No. 3	Kolhapur	...	
		लासलगाव	मध्यम	...	--	--	--	--	Medium	Lasalgaon	...	
		पुणे	स्थानिक/पिवळा/केसरी	...	1,075	1,087	--	988	Local/Yellow/Kesari	Pune	...	
		जालना	लाल	...	--	--	--	675	Red	Jalna	...	
		बारामती	स्थानिक नं. २	...	938	916	753	756	Local No. 2	Baramati	...	
		जळगाव	पिवळा	...	935	1,145	772	727	Yellow	Jalgaon	...	
		धुळे	...	...	--	1,137	778	724	...	Dhule	...	
		नाशिक	...	...	1,150	1,300	1,087	1,200	...	Nasik	...	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.8 --Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)		
12	कांदा	नाशिक	उन्हाळी/पोळ	...	415	525	290	195	Summer/Pole	Nasik	...	Onion
		लासलगांव	लोकल	...	380	433	--	181	Local	Lasalgaon	...	
		...	उन्हाळी/रांगडा	...	--	--	--	--	Summer/Rangada	...	...	
		पुणे	फुलसंगी/लोणंद/पांढरी	...	455	600	--	185	Fulsungi/Lonand/White	Pune	...	
		नागपूर	गावरानी	...	487	--	--	--	Gaorani	Nagpur	...	
13	बटाटे	नाशिक	नाशिक/हसन/आगा/पोळ	...	350	325	375	275	Jalandhar/Talegaon	Pune	...	
		पुणे	जालंधर/तळेगाव	...	375	335	--	265	Pahadi	Nagpur	...	
		नागपूर	पहाडी	...	375	--	--	--	Dry/Ghati	Nandurbar	...	
14	मिरची	नाशिक	सुकी/घाटी	...	4,250	3,600	4,050	3,850	Dry/Ghati	Nasik	...	
		धुळे	...	...	--	2,426	2,400	1,162		Dhule	...	
		चंद्रबरो	लाल	...	2,750	722	--	--	Red	Nandurbar	...	
		सांगली	जोवारी/सुकी/देशी	...	3,000	3,452	3,340	--	Jowari/Dry/Deshi	Sangli	...	
		नागपूर	सुकी	...	3,108	--	--	--	Dry	Nagpur	...	

आधार.- उपसंचालक, पणन, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
Source.--Deputy Director of Marketing, Government of Maharashtra, Mumbai

29. किमती आणि निर्देशांक / RICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.9

सोने व चांदी यांच्या मुंबई बाजारातील किमती / Prices of Gold and Silver in Mumbai Market
(1999-2000)

(रुपयांत /In Rupee)

वर्ष/महिना Year/Month (1)	तयार सोने (१० ग्रॅमची किमती) *Gold (Spot) per 10 gms.			तयार चांदी (दर किलोग्रॅमची किमती) **Silver (spot) per Kilogram		
	कमाल Highes (2)	किमान Lowest (3)	सरासरी बंद भाव Average of closing quotations (4)	कमाल Highes (5)	किमान Lowest (6)	सरासरी बंद भाव Average of closing quotations (7)
1961-62	126	116	122	220	197	206
1970-71	198	178	185	589	484	537
1980-81	1,730	1,305	1,522	2,955	2,075	2,617
1990-91	3,580	3,270	3,452	7,051	6,260	6,761
1995-96	5,713	3,399	4,958	8,486	6,400	7,221
1996-97	5,360	4,680	5,071	7,711	6,710	7,165
1998-99	N.A.	N.A.	4,268	N.A.	N.A.	7,855
1999-00	N.A.	N.A.	4,394	N.A.	N.A.	8,067
एप्रिल / April 1999	N.A.	N.A.	4,389	N.A.	N.A.	7,793
मे / May 1999	N.A.	N.A.	4,314	N.A.	N.A.	8,095
जून / June 1999	N.A.	N.A.	4,109	N.A.	N.A.	7,797
जुलै / July 1999	N.A.	N.A.	4,051	N.A.	N.A.	8,007
ऑगस्ट / August 1999	N.A.	N.A.	4,087	N.A.	N.A.	8,143
सप्टेंबर / September 1999	N.A.	N.A.	4,179	N.A.	N.A.	8,108
ऑक्टोबर / October 1999	N.A.	N.A.	4,749	N.A.	N.A.	8,326
नोव्हेंबर / November 1999	N.A.	N.A.	4,615	N.A.	N.A.	8,113
डिसेंबर / December 1999	N.A.	N.A.	4,473	N.A.	N.A.	8,102
जानेवारी / January 2000	N.A.	N.A.	4,509	N.A.	N.A.	8,124
फेब्रुवारी / February 2000	N.A.	N.A.	4,707	N.A.	N.A.	8,192
मार्च / March 2000	N.A.	N.A.	4,542	N.A.	N.A.	8,004

N.A. - उपलब्ध नाही / Not available.

टिप.- (१)* तयार सोन्याच्या किमती २७ ऑगस्ट १९६३ पर्यंत शुध्द सोन्याच्या होत्या. त्यानंतर ९ नोव्हेंबर १९६६ पर्यंत १४ कॅरेट सोन्याच्या आणि १० जुलै १९६७ पासून प्रमाणित सोन्याच्या आहेत.

(२)** या तयार चांदीच्या किमती ०.९९६ पेक्षा कमी शुध्द चांदीच्या आहेत.

Note.- (1)* Spot prices relate to gold bullion upto 27th August 1963, 14 carat gold upto 9th November 1966 and to standard gold from 10th July 1967.

(2)** Spot prices relate to below 0.996 fineness.

आधार.- भारतीय रिझर्व बँक, मुद्रा व वित्त अहवाल, भाग-२ १९९९-२०००

Source.- Report on currency and finance, Vol.-2 Reserve Bank of India, 1999-2000

29. किमती आणि निर्देशांक / PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.10

महाराष्ट्रातील शेतमजुरांकरिता ग्राहक किमतीचे निर्देशांक
Consumer Price Index Number for Agricultural Labours in Maharashtra
 (1999-2000)

(पाया :- शेती वर्ष १९८४-८५=१००)
 (Base :- Agri. Year 1984-85=100)

वर्ष/महिना Year/Months	अन्नगट निर्देशांक Food Index	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index
(1)	(2)	(3)
1997-98	270	260
1998-99	309	288
1999-00	317	299
एप्रिल / April 1999	301	286
मे / May 1999	308	290
जून / June 1999	311	293
जुलै / July 1999	313	295
ऑगस्ट / August 1999	318	299
सप्टेंबर / September 1999	324	303
ऑक्टोबर / October 1999	329	308
नोव्हेंबर / November 1999	326	306
डिसेंबर / December 1999	323	305
जानेवारी / January 2000	318	302
फेब्रुवारी / February 2000	320	303
मार्च / March 2000	317	302

आधार.- श्रम मंत्रालय, श्रम केंद्र, भारत सरकार, सिमला
 Source.- Ministry of Labour Bureau, Government of India, Simla

29. किंमती आणि निर्देशांक / PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.11

महाराष्ट्रातील नागरी विभागातील किरकोळ किंमतीचा गटवार निर्देशांक
Retail Price Index Numbers for Maharashtra By Groups of Commodities
(1999-2000)

(पायाभूत वर्ष १९८१-८२=१००)
(Base Year :-1981-82=100)

वर्ष/महिना Year/Months	अन्न Food	पान, सुपारी तंबाखु इ. Pan, Supari, Tobacco, etc.	इंधन व दियाबत्ती Fuel and Lighting	कापड, बिछाना पादत्राणे Clothing, bedding and footwear (5)	संकीर्ण Miscellaneous	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1997-98	370.97	495.09	244.89	473.07	357.93	367.07
1998-99	436.14	531.36	260.97	504.77	393.52	417.14
1999-00	423.84	576.30	272.57	512.12	429.10	423.72
एप्रिल / April 1999	411.44	586.27	271.03	514.16	421.09	414.73
मे / May 1999	418.50	595.97	268.69	516.35	421.13	418.73
जून / June 1999	421.28	584.79	268.77	516.45	421.89	420.26
जुलै / July 1999	425.26	569.28	269.16	516.83	421.77	422.12
ऑगस्ट / August 1999	428.08	567.66	269.93	514.85	430.16	426.16
सप्टेंबर / September 1999	429.31	565.62	270.95	512.22	430.51	426.80
ऑक्टोबर / October 1999	434.71	558.31	271.09	512.52	431.09	429.80
नोव्हेंबर / November 1999	433.26	563.41	271.70	507.16	432.67	429.32
डिसेंबर / December 1999	421.48	567.66	271.91	507.54	432.94	423.15
जानेवारी / January 2000	421.24	577.43	273.66	508.61	433.84	423.68
फेब्रुवारी / February 2000	420.02	589.23	274.51	509.02	435.22	423.77
मार्च / March 2000	421.45	589.46	289.43	509.77	436.83	426.09

टीप.- निर्देशांक काढण्यासाठी तांदूळ, गहू, ज्वारी व साखर ह्यांची स्वस्त धान्य दुकानातील व खुल्या बाजारातील किंमतीचा भाव सापेक्षाची भारीत सरासरी वापरण्यात आली आहे.

Note.- Weighted average price of fair price shops and open Market for the commodities Rice, Wheat, Jowar and Sugar has been used to calculate index numbers of respective commodities..

आधार- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source- Directorate of Economics and Statistics. Govt. of Maharashtra, Mumbai

29. किमती आणि निर्देशांक / PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.12

महाराष्ट्रातील ग्रामीण विभागातील किरकोळ किमतीचा गटवार निर्देशांक
Retail Price Index Numbers for Rural Maharashtra By Groups of Commodities
(1999-2000)

(पायाभूत वर्ष १९८१-८२=१००)
(Base Year :-1981-82=100)

वर्ष/महिना Year/Month	गट/Groups				
	अन्न Food	इंधन व दिवाबत्ती Fuel and Lighting	कापड, बिछाना पादत्राणे Clothing, bedding and footwear	संकीर्ण Miscellaneous	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1997-98	373.51	310.91	357.81	391.31	372.59
1998-99	448.83	328.03	370.58	424.76	427.72
1999-00	444.52	342.14	377.79	468.15	436.56
एप्रिल / April 1999	430.81	333.71	377.61	463.02	426.27
मे / May 1999	436.57	334.18	375.99	465.08	430.20
जून / June 1999	438.67	335.30	378.44	464.23	431.58
जुलै / July 1999	443.44	339.36	380.08	461.79	434.42
ऑगस्ट / August 1999	449.09	338.14	379.13	464.07	438.25
सप्टेंबर / September 1999	452.94	342.84	376.44	464.04	440.78
ऑक्टोबर / October 1999	458.18	344.68	375.64	464.81	444.27
नोव्हेंबर / November 1999	457.21	345.34	375.96	466.94	444.23
डिसेंबर / December 1999	446.45	343.07	377.92	471.43	438.58
जानेवारी / January 2000	447.28	343.09	377.64	472.20	439.25
फेब्रुवारी / February 2000	440.22	352.71	377.38	478.07	436.96
मार्च / March 2000	433.35	353.21	381.26	482.09	433.98

टीप.- निर्देशांक काढण्यासाठी तांदूळ, गहू, ज्वारी व साखर ह्यांची स्वस्त धान्य दुकानातील व खुल्या बाजारातील किमतीची भाव सापेक्षाची भारीत सरासरी वापरण्यात आली आहे.

Note.- Weighted average price of fair price shops and open Market for the commodities Rice, Wheat, Jowar and Sugar has been used to calculate index numbers of respective commodities.

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Directorate of Economics and Statistics. Govt. of Maharashtra, Mumbai

३०. पंचवार्षिक योजना

३०.१ राज्य योजना व केंद्र पुरस्कृत योजना यासंबंधीची पंचवार्षिक योजनेची माहिती या विभागात दिलेली आहे.

30. FIVE-YEAR PLAN

30.1. Data on State Plan and Centrally sponsored programmes in various Five-Year Plans are presented in this section.

30. पंचवार्षिक योजना/
तक्ता क्रमांक/
पंचवार्षिक/ वार्षिक योजनेतील खर्च/

अनु. क्र. Sr. No.	१ ली योजना 1st Plan (1951-56)		२ री योजना 2nd Plan (1956-61)		३ री योजना 3rd Plan (1961-66)		वार्षिक योजना Annual Plan (1966-69)		४ थी योजना 4th Plan (1969-74)		५ वी योजना 5th Plan (1974-79)		
	खर्च	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Expendi- ture Percent- age to total expenditure	खर्च	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Expendi- ture Percent- age to total expenditure	खर्च	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Expendi- ture Percent- age to total expenditure	खर्च	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Expendi- ture Percent- age to total expenditure	खर्च	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Expendi- ture Percent- age to total expenditure	खर्च	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Expendi- ture Percent- age to total expenditure	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1. कृषि व संलग्न सेवा	26.21	16.94	35.18	15.55	123.42	28.39	96.96	25.08	195.96	19.51	308.13	11.58	
2. सहकार	4.13	2.67	30.23	13.36	10.78	2.48	14.24	3.68	25.75	2.56	35.19	1.32	
3. जलसिंचन व वीज	35.07	22.67	70.56	31.18	158.76	36.52	173.14	44.79	449.61	44.76	141.93	53.08	
4. उद्योग व खाणी	3.56	2.30	6.40	2.83	14.82	3.41	10.64	2.75	39.62	3.94	158.69	3.97	
5. परिवहन व दळणवळण	13.89	8.98	22.19	9.81	37.45	8.61	35.19	9.10	81.08	8.07	220.08	8.27	
6. तंत्र विज्ञान	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
7. सामाजिक व सामूहिक सेवा	71.85	46.44	58.54	25.87	89.31	20.54	56.26	14.55	208.44	20.76	427.94	16.09	
8. आर्थिक सेवा	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
9. इतर सेवा	—	—	3.20	1.40	19.00	0.04	0.15	0.04	4.05	0.40	151.17	5.69	
एकूण	154.71	100.00	226.30	100.00	453.50	100.00	386.58	100.00	1,004.51	100.00	1,443.13	100.00	

FIVE YEAR PLAN

TABLE No. 30.1

Expenditure under Five-Year/ Annual Plan

(रुपये कोटीत / Rs. in Crores)

वार्षिक योजना Annual Plan (1979-80)		६ वी योजना 6th Plan (1980-85)		७ वी योजना 7th Plan (1985-90)		वार्षिक योजना Annual Plan (1990-91)		वार्षिक योजना Annual Plan (1991-92)		८ वी योजना 8th Plan (1992-97)		Head of Development
खर्च	एकूण खर्चाशी टक्केवारी	खर्च	एकूण खर्चाशी टक्केवारी	खर्च	एकूण खर्चाशी टक्केवारी	खर्च	एकूण खर्चाशी टक्केवारी	खर्च	एकूण खर्चाशी टक्केवारी	खर्च	एकूण खर्चाशी टक्केवारी	
(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(2)
60.61	7.46	393.38	6.01	390.87	4.70	79.29	3.14	102.97	3.50	1,172.74	4.55	Agriculture and Allied Services.
3.77	0.46	894.94	13.67	77.55	0.93	23.11	0.92	69.22	2.35	297.87	1.16	Co-operation.
149.74	55.37	3,172.20	48.44	3,752.19	45.13	1,187.20	47.08	1,290.34	43.82	11,532.43	44.78	Irrigation and Power.
30.03	0.04	225.31	3.43	307.48	3.70	95.81	3.80	127.16	4.32	941.90	3.66	Industries and Mining.
64.03	7.88	422.81	6.46	449.41	5.40	218.33	8.66	238.02	8.08	2,020.36	7.85	Transport and Communication.
—	—	0.78	0.01	2.02	0.02	1.68	0.07	0.70	0.02	6.57	0.03	Science & Technology.
199.22	24.53	1,234.39	18.85	1,797.71	21.63	772.79	30.64	629.46	21.37	4,904.77	19.05	Social and Community Services.
0.02	—	4.69	0.07	5.33	0.06	112.97	4.48	56.05	1.90	670.10	2.60	Economic Services
4.80	0.59	200.89	3.06	1,532.57	18.43	30.63	1.21	431.26	14.64	4,204.92	16.32	Other Services.
512.22	96.33	6,549.39	100.00	8,315.13	100.00	2,521.81	100.00	2,945.18	100.00	25,751.66	100.00	Grand Total

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 30.1—Contd.

(रुपये कोटीत / Rs. in Crores)

अनु. क्र. Sr. No.	विकासाचे शिर्ष	वार्षिक योजना Annual Plan (1997-98)		वार्षिक योजना Annual Plan (1998-99)		वार्षिक योजना Annual Plan (1999-2000)		Head of Development
		खर्च Expendi- ture	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percent- age to total expenditure	खर्च Expendi- ture	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percent- age to total expenditure	खर्च Expendi- ture	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percent- age to total expenditure	
(1)	(2)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(2)
1.	कृषि व संलग्न सेवा	278.43	3.51	313.09	3.82	404.22	3.88	Agriculture and Allied Services
2.	सहकार	19.03	0.24	—	—	—	—	Co-operation.
3.	जलसिंचन व वीज	3919.21	49.37	3694.52	45.12	5580.19	53.56	Irrigation and Power
4.	उद्योग व खाणी	112.94	1.42	105.57	1.29	108.33	1.04	Industries and Mining
5.	परिवहन व दळणवळण	725.68	9.14	908.71	11.10	930.78	8.93	Transport and Communication
6.	तंत्र विज्ञान	1.53	0.02	4.24	0.05	4.19	0.04	Science & Technology
7.	सामाजिक व सामूहिक सेवा	1528.75	19.26	1660.14	20.28	2123.87	20.39	Social and Community Services.
8.	आर्थिक सेवा	211.32	2.66	319.10	3.90	274.93	2.64	Economic Services
9.	इतर सेवा	1,141.13	14.38	1,182.11	14.44	992.08	9.52	Other Services.
	एकूण	7938.02	100.00	8187.48	100.00	10418.59	100.00	Grand Total

टीप - आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे बेरजा जुळतील असे नाही. / Note.—Total may be not add up due to rounding.

आधार - नियोजन विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई / Source.—Planning Department, Government of Maharashtra, Mumbai

---

तत्ता क्रमांक/ Table No. 30. 2

---

30. पंचवार्षिक योजना / FIVE YEAR PLANS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 30.2

राज्य/केंद्रशासित प्रदेशांची पहिल्या (१९५१-५६) ते नवव्या पंचवार्षिक (१९९७-२००२) योजनेतील दरडोई प्रस्तावित तरतूद / खर्च
Per Capita Plan Outlay/ Expenditure of States/ U.T.s from First (1951-56) to Nineth Five Year Plan (1997-2002)

(रुपये कोटीत / Rs. in Crores)

अनुक्रमांक Serial No.	राज्य/केंद्रशासित प्रदेश	पहिली योजना 1st Plan (1951-56)		दुसरी योजना 2nd Plan (1956-61)		तिसरी योजना 3rd Plan (1961-1966)		वार्षिक योजना Annual Plans 1966-69		State/Union Territories (2)
		तरतूद Outlay (3)	खर्च Expenditure (4)	तरतूद Outlay (5)	खर्च Expenditure (6)	तरतूद Outlay (7)	खर्च Expenditure (8)	तरतूद Outlay (9)	खर्च Expenditure (10)	
I. खास दर्जा असलेली राज्ये										
1.	अरुणाचल प्रदेश	4.21 (139)	2.31 (76)	9.51 (293)	3.74 (115)	7.15 (199)	7.32 (203)	8.57 (209)	7.79 (190)	Arunachal Pradesh
2.	आसाम	21.67 (26)	28.00 (34)	57.94 (61)	63.15 (66)	120.00 (104)	132.24 (115)	89.25 (69)	87.12 (67)	Assam
3.	हिमाचल प्रदेश	5.70 (23)	4.99 (20)	14.72 (55)	16.97 (64)	27.93 (96)	33.85 (116)	40.22 (127)	39.88 (126)	Himachal Pradesh
4.	जम्मू काश्मीर	12.74 (39)	13.00 (39)	33.92 (99)	26.82 (78)	75.00 (202)	61.24 (165)	60.99 (148)	59.28 (144)	Jammu and Kashmir
5.	मणिपूर	1.55 (25)	1.08 (18)	6.25 (89)	6.22 (88)	12.88 (155)	12.82 (154)	10.14 (107)	7.20 (76)	Manipur
6.	मेघालय	@	@	@	@	@	@	@	@	Meghalaya
7.	मिझोराम	@	@	@	@	@	@	@	@	Mizoram
8.	नागालँड	@	@	@	@	7.15 (180)	10.79 (271)	17.36 (382)	15.98 (352)	Nagaland
9.	सिक्कीम	@	@	@	@	@	@	@	@	Sikkim
10.	त्रिपुरा	2.29 (32)	1.62 (23)	8.47 (88)	9.41 (98)	16.32 (132)	15.51 (126)	14.00 (100)	11.44 (82)	Tripura
एकूण (I)		48.16 (29)	51.00 (30)	130.81 (69)	126.31 (66)	266.43 (120)	273.77 (123)	240.53 (97)	228.69 (92)	Total (I)

तक्ता क्रमांक/ Table No. 30.2 - Contd.

(रूपये कोटीत / Rs. in Crores)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
<i>Non-Special Category States</i>										
II. खास दर्जा नसलेली राज्ये										
1.	आंध्र प्रदेश	114.14 (36)	107.00 (33)	219.19 (64)	180.64 (53)	305.00 (82)	344.78 (92)	221.03 (55)	235.62 (59)	Andhra Pradesh
2.	बिहार	68.67 (17)	102.00 (25)	194.22 (44)	176.87 (40)	337.04 (70)	331.74 (69)	216.50 (42)	217.37 (42)	Bihar
3.	गोवा	@	@	@	@	23.04 (349)	15.27 (231)	24.02 (321)	19.82 (265)	Goa
4.	गुजराथ	30.49 (18)	99.00 (58)	55.59 (29)	146.83 (77)	235.00 (108)	237.68 (110)	204.56 (85)	207.80 (86)	Gujrat
5.	हरियाणा	@	@	@	@	@	@	50.36 (56)	84.62 (94)	Haryana
6.	कर्नाटक	50.92 (25)	94.00 (47)	84.37 (38)	138.72 (62)	250.00 (102)	250.69 (102)	164.64 (62)	192.15 (72)	Karnataka
7.	केरळ	31.28 (22)	44.00 (31)	71.95 (45)	79.00 (50)	170.00 (96)	181.59 (102)	128.70 (66)	144.74 (74)	Kerla
8.	मध्यप्रदेश	83.68 (31)	94.00 (35)	230.19 (76)	145.50 (48)	300.00 (88)	288.35 (85)	171.17 (46)	166.82 (44)	Madhya Pradesh
9.	महाराष्ट्र	159.86 (48)	125.00 (37)	266.25 (72)	214.03 (58)	390.00 (94)	433.60 (105)	384.47 (84)	388.83 (85)	Maharashtra
10.	ओरिसा	21.23 (14)	85.00 (56)	99.97 (61)	89.36 (54)	160.00 (87)	224.06 (122)	128.69 (64)	122.75 (61)	Orissa
11.	पंजाब	44.62 (47)	163.00 (173)	162.68 (157)	151.43 (146)	231.39 (200)	254.23 (220)	131.58 (105)	121.85 (97)	Punjab
12.	राजस्थान	27.28 (16)	66.00 (40)	105.27 (56)	99.86 (53)	236.00 (112)	210.59 (100)	136.21 (59)	136.60 (59)	Rajasthan
13.	तामीळनाडू	90.20 (18)	85.00 (58)	173.06 (29)	186.19 (77)	290.88 (108)	342.33 (110)	236.53 (85)	265.99 (86)	Taminadu
14.	उत्तर प्रदेश	129.83 (20)	166.00 (25)	253.10 (36)	228.32 (32)	497.00 (65)	560.25 (73)	450.25 (55)	451.40 (55)	Uttar Pradesh
15.	पश्चिम बंगाल	76.45 (28)	154.00 (56)	153.66 (48)	155.84 (49)	250.00 (68)	300.49 (82)	179.17 (44)	161.47 (40)	West Bengal
	एकूण (II)	928.65 (26)	1384.00 (39)	2069.50 (53)	1992.59 (51)	3675.35 (85)	3975.75 (92)	2828.24 (60)	2917.83 (62)	Total (II)
	एकूण (I+II)	976.81 (26)	1435.00 (39)	2200.31 (54)	2118.90 (52)	3941.78 (87)	4249.52 (93)	3068.77 (62)	3146.52 (63)	Total (I+II)

तक्ता क्रमांक/ Table No. 30.2 - Contd.

(रूपये कोटीत / Rs. in Crores)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
III. केंद्र शासित प्रदेश										
Union Territories										
1.	अंदमान निकोबार	3.83 (1094)	0.83 (237)	5.92 (1184)	3.62 (724)	9.79 (1360)	6.17 (857)	7.05 (766)	5.29 (575)	Andman & Nicobar
2.	चंदीगढ	@	@	@	@	@ @	9.56 (655)	3.60 (180)	2.72 (136)	Chandigarh
3.	दादरा नगर हवेली	@	@	@	@	@ @	0.25 (41)	1.29 (193)	0.71 (106)	Dadra & Nagar Haveli
4.	दमण व दीव	--	--	--	--	--	--	--	--	Daman & Div
5.	दिल्ली	6.79 (35)	5.85 (30)	16.97 (72)	11.42 (48)	81.75 (283)	93.09 (322)	75.25 (220)	63.88 (187)	Delhi
6.	लक्षद्वीप	@ (25)	@ (47)	@ (38)	0.42 (62)	0.97 (102)	0.99 (102)	1.62 (62)	0.95 (72)	Lakshdweep
7.	पाँडीचेरी	0.73 (23)	0.50 (15)	4.76 (137)	3.66 (105)	6.93 (180)	6.01 (156)	6.50 (153)	5.26 (124)	Pondecherry
	एकूण (III)	11.35 (48)	7.18 (30)	27.65 (95)	19.12 (66)	99.44 (278)	116.07 (324)	95.31 (225)	78.81 (186)	Total (III)
	एकूण (I+II+III)	988.16 (26)	1,442.18 (38)	2,227.96 (54)	2,138.02 (52)	4,041.22 (88)	4,365.59 (95)	3,164.08 (63)	3,225.33 (64)	Total (I+II+III)
	वागारलेली अंदाजित लोकसंख्या (वर्ष)	1953	1953	1958	1958	1953	1963	1967	1967	Population Estimates used (year)

तक्ता क्रमांक/ Table No. 30.2 - Contd.

(रुपये कोटीत / Rs. in Crores)

अनुक्रमांक Serial No.	राज्य/केंद्रशासित प्रदेश (2)	चौथी योजना Fourth Plan (1969-74)		पाचवी योजना Fifth Plan (1974-79)		वार्षिक योजना Annual Plans (1979-80)		सहावी योजना Sixth Plan (1980-85)		State/Union Territories (2)
		तरतूद Outlay (11)	खर्च Expenditure (12)	तरतूद Outlay (13)	खर्च Expenditure (14)	तरतूद Outlay (15)	खर्च Expenditure (16)	तरतूद Outlay (17)	खर्च Expenditure (18)	
<i>I. खास दर्जा असलेली राज्ये</i>										
1.	अरुणाचल प्रदेश	17.99 (383)	21.12 (449)	63.30 (1,161)	64.83 (1,190)	23.41 (391)	21.78 (364)	212.00 (3,169)	223.01 (3,333)	Arunachal Pradesh
2.	आसाम	223.75 (153)	198.41 (136)	473.84 (279)	428.63 (252)	155.00 (83)	159.73 (86)	1,115.00 (533)	1,279.79 (612)	Assam
3.	हिमाचल प्रदेश	101.40 (293)	113.43 (328)	238.95 (621)	235.10 (611)	73.00 (178)	79.45 (193)	560.00 (1,258)	668.83 (502)	Himachal Pradesh
4.	जम्मू काश्मीर	158.40 (343)	162.22 (351)	362.64 (685)	376.05 (170)	118.00 (207)	123.55 (216)	900.00 (1,440)	919.37 (1,471)	Jammu and Kashmir
5.	मणिपूर	30.25 (283)	31.15 (291)	92.86 (747)	98.90 (796)	31.00 (229)	32.53 (241)	240.00 (1,604)	243.32 (1,626)	Manipur
6.	मेघालय	30.00 (376)	36.24 (359)	89.53 (770)	99.07 (852)	33.00 (261)	30.70 (242)	235.00 (1,162)	259.96 (1,838)	Meghalaya
7.	मिझोराम	--	9.30 (282)	46.59 (1,195)	48.73 (1,249)	17.72 (397)	16.11 (361)	130.00 (2,421)	150.09 (2,795)	Mizoram
8.	नागालँड	40.00 (769)	38.52 (741)	83.63 (1,360)	96.25 (1,565)	26.05 (371)	27.68 (394)	210.00 (2,488)	229.79 (2,723)	Nagaland
9.	सिक्कीम	@	@	39.64 (1,573)	40.10 (1,591)	17.88 (619)	17.79 (616)	122.00 (3,567)	147.80 (4,322)	Sikkim
10.	त्रिपुरा	34.66 (222)	34.66 (222)	69.68 (395)	75.96 (430)	28.00 (145)	29.56 (154)	245.00 (1,131)	292.71 (1,351)	Tripura
	एकूण (I)	644.45 (231)	645.05 (231)	1,560.66 (486)	1,563.62 (487)	523.06 (149)	538.88 (154)	3,969.00 (1,016)	4,414.67 (1,130)	Total (I)

तक्ता क्रमांक/ Table No. 30.2 - Contd.

(रुपये कोटीत / Rs. in Crores)

(1)	(2)	(11)	(12)	(12)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
II. खास दर्जा नसलेली राज्ये:										
Non-Special Category State										
1	आंध्र प्रदेश	420.50 (97)	425.51 (98)	1333.58 (277)	1469.18 (305)	421.50 (82)	450.32 (88)	3100.00 (557)	3221.29 (578)	Andhra Pradesh
2	बिहार	531.28 (94)	479.21 (85)	1296.06 (207)	1187.17 (190)	356.85 (53)	320.78 (48)	3225.00 (442)	2948.71 (404)	Bihar
3	गोवा	39.50 (459)	41.93 (488)	85.00 (855)	87.38 (879)	30.00 (305)	28.57 (290)	192.00 (1687)	224.42 (1972)	Goa
4	गुजरात	455.00 (170)	545.02 (204)	1185.76 (392)	1379.35 (458)	392.00 (121)	456.17 (140)	3680.00 (1034)	3880.45 (1091)	Gujrat
5	हरियाणा	225.00 (224)	358.26 (357)	601.34 (527)	677.18 (593)	227.00 (184)	202.96 (165)	1800.00 (1318)	1569.47 (1149)	Hariyana
6	कर्नाटक	350.00 (119)	374.14 (128)	997.67 (304)	1079.83 (329)	299.00 (85)	317.60 (90)	2265.00 (583)	2665.47 (686)	Karnataka
7	केरळ	258.40 (121)	333.35 (156)	568.96 (242)	667.71 (284)	170.00 (69)	223.87 (90)	1550.00 (588)	1645.39 (624)	Kerala
8	मध्य प्रदेश	383.00 (92)	475.51 (114)	1379.71 (294)	1437.39 (307)	455.00 (91)	514.83 (103)	3800.00 (697)	3864.74 (709)	Madhya Pradesh
9	महाराष्ट्र	898.12 (178)	1004.51 (199)	2347.61 (415)	2659.11 (471)	762.50 (126)	813.36 (135)	6175.00 (942)	6520.68 (994)	Maharashtra
10	ओरिसा	222.60 (101)	249.34 (114)	585.02 (241)	638.00 (263)	191.00 (75)	195.01 (76)	1500.00 (549)	1562.20 (572)	Orissa
11	पंजाब	293.56 (217)	428.47 (316)	1013.49 (675)	940.15 (626)	260.00 (162)	269.27 (168)	1957.00 (1117)	1891.50 (1080)	Punjab
12	राजस्थान	302.00 (117)	308.81 (120)	709.24 (241)	867.94 (295)	275.00 (85)	290.19 (90)	2025.00 (559)	2134.64 (589)	Rajasthan
13	तामिळनाडू	519.36 (126)	551.69 (134)	1122.32 (248)	1149.62 (254)	307.00 (65)	370.07 (78)	3150.00 (630)	3583.50 (717)	Tamilnadu
14	उत्तर प्रदेश	965.00 (109)	1162.58 (132)	2445.86 (249)	2909.48 (296)	690.00 (65)	825.52 (78)	5850.00 (505)	6519.02 (563)	Uttar Pradesh
15	पश्चिम बंगाल	322.50 (73)	363.55 (82)	1246.83 (253)	1253.23 (255)	450.00 (86)	383.21 (73)	3500.00 (616)	2433.27 (428)	West Bengal
	एकूण (II)	6185.82 (120)	7101.88 (138)	16918.45 (295)	18402.72 (320)	5286.85 (86)	5661.73 (92)	43769.00 (657)	44664.75 (671)	Total (II)
	एकूण (I+II)	6830.27 (126)	7746.93 (143)	18479.11 (305)	19966.34 (329)	5809.91 (90)	6200.61 (96)	47738.00 (675)	49079.42 (694)	Total (I+II)

तक्ता क्रमांक/ Table No. 30.2 - Contd.

(1)	(2)	(11)	(12)	(12)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
III. केंद्र शासित प्रदेश										
1	अंदमान आणि निकोबार	14.00 (1273)	14.70 (1336)	33.72 (2278)	28.40 (1919)	16.03 (921)	7.17 (412)	96.60 (4644)	99.30 (4803)	Andaman and Nicobar
2	चंदीगड	7.75 (298)	17.37 (668)	39.76 (1190)	37.30 (1117)	14.00 (351)	12.30 (308)	100.75 (1995)	111.72 (2212)	Chandigarh
3	दादरा व नगर हवेली	2.30 (329)	2.33 (333)	9.41 (1094)	8.87 (1031)	3.31 (345)	3.35 (349)	23.09 (2099)	30.02 (2729)	Dadara and Nagar Haveli
4	दमण व दिव	**	**	**	**	**	**	**	**	Daman and Div
5	दिल्ली	162.65 (400)	155.10 (381)	316.01 (630)	341.06 (680)	108.00 (189)	87.99 (154)	800.00 (1183)	1042.09 (1542)	Delhi
6	लक्षव्दीप	2.00 (667)	1.90 (633)	6.23 (1731)	5.14 (1428)	3.00 (750)	1.73 (432)	20.35 (4845)	28.25 (6726)	Lakshadweep
7	पॉण्डीचेरी	12.50 (266)	14.37 (306)	34.04 (635)	34.56 (645)	11.57 (200)	10.85 (187)	71.54 (1128)	98.96 (1561)	Pondicherry
	एकूण (III)	201.20 (402)	205.77 (411)	439.17 (714)	455.33 (740)	155.91 (220)	123.39 (175)	1112.33 (1347)	1410.34 (1708)	Total (III)
	सर्व एकूण (I+II+III)	7031.47 (128)	7952.70 (145)	18918.28 (309)	20421.67 (333)	5965.82 (91)	6324.00 (97)	48850.33 (683)	50489.76 (706)	Grand Total (I+II+III)
	वापरलेली अंदाजित लोकसंख्या (वर्ष)	1971	1971	1976	1976	1979	1979	1983	1983	Population Estimates used (year)

तक्ता क्रमांक/ Table No. 30.2 - Contd.

(रूपये कोटीत / Rs. in Crores)

अनुक्रमांक Serial No.	राज्य/केंद्रशासित प्रदेश	सातवी योजना Sixth Plan (1985-90)		वार्षिक योजना Annual Plans (1990-92)		आठवी योजना Eighth Plan (1992-97)		नववी योजना Ninth Plan (1997-2002)		State/Union Territories
		तरतूद Outlay	खर्च Expendiure	तरतूद Outlay	खर्च Expendiure	तरतूद Outlay	खर्च Expendiure	तरतूद Outlay	खर्च Expendiure	
		(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(2)	
I. खास दर्जा असलेली राज्ये:										Special Category State
1	अरुणाचल प्रदेश	400.00 (5,355)	569.95 (7,630)	413.00 (2,062)	372.76 (2,505)	1,115.00 (12,313)	N.A.	N.A.		Arunachal Pradesh
2	आसाम	2,100.00 (919)	2,489.61 (1,090)	1,475.00 (289)	1,292.07 (331)	4,662.00 (1,934)	N.A.	N.A.		Assam
3	हिमाचल प्रदेश	1,050.00 (2,194)	1,326.27 (2,772)	765.00 (721)	785.03 (781)	2,502.00 (4,544)	N.A.	N.A.		Himachal Pradesh
4	जम्मू आणि काश्मिर	1,400.00 (2,045)	2,006.23 (2,930)	1,370.00 (796)	1,205.64 (881)	4,000.00 (4,809)	N.A.	N.A.		Jammu and Kashmir
5	मणिपूर	430.00 (2,608)	501.22 (3,040)	365.00 (926)	349.16 (1,025)	979.00 (4,934)	N.A.	N.A.		Manipur
6	मेघालय	440.00 (2,794)	539.04 (3,422)	380.00 (980)	353.45 (1,097)	1,029.00 (5,371)	N.A.	N.A.		Meghalaya
7	मिझोराम	260.00 (4,180)	363.92 (5,851)	277.00 (1,841)	276.60 (2,179)	763.00 (9,934)	N.A.	N.A.		Mizoram
8	नागालँड	400.00 (4,065)	467.83 (4,754)	313.00 (1,223)	301.94 (1,342)	844.00 (6,284)	N.A.	N.A.		Nagaland
9	सिक्कीम	230.00 (5,838)	282.40 (7,168)	171.00 (1,924)	176.79 (2,340)	550.00 (12,168)	N.A.	N.A.		Sikkim
10	त्रिपुरा	440.00 (1,850)	700.17 (2,944)	425.00 (743)	429.83 (832)	1,130.00 (3,797)	N.A.	N.A.		Tripura
	एकूण (I)	7,150.00 (1,670)	9,246.64 (2,159)	5,954 (580)	5,543.27 (682)	17,614.00 (3,647)	N.A.	N.A.		Total (I)

तक्ता क्रमांक/ Table No. 30.2 - Contd.

(रुपये कोटीत / Rs. in Crores)

(1)	(2)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(2)
II. खास दर्जा नसलेली राज्ये									
Non-Special Category State									
1	आंध्र प्रदेश	5,200.00 (868)	6,043.62 (1,008)	2,723.00 215	3,160.07 270	10,500.00 (1,489)	N.A.	N.A.	Andhra Pradesh
2	बिहार	5,100.00 (642)	6,033.17 (760)	4,046.00 180	2,289.48 188	13,000.00 (1,399)	N.A.	N.A.	Bihar
3	गोवा	334.00 (2,872)	438.61 (3,771)	300.00 1,143	294.26 1,397	761.00 (6,098)	N.A.	N.A.	Goa
4	गुजरात	6,000.00 (1,563)	5,439.18 (1,417)	3,201.00 369	3,588.56 454	11,500.00 (2,622)	N.A.	N.A.	Gujrat
5	हरियाणा	2,900.00 (1,911)	2,583.92 (1,673)	1,460.00 406	1,296.83 435	5,700.00 (3,219)	N.A.	N.A.	Haryana
6	कर्नाटक	3,500.00 (830)	3,937.50 (934)	2,625.00 258	2,769.95 343	12,300.00 (2,597)	N.A.	N.A.	Karnataka
7	केरळ	2,100.00 (741)	2,299.22 (812)	1,437.00 213	1,268.58 252	5,460.00 (1,791)	N.A.	N.A.	Kerala
8	मध्य प्रदेश	7,000.00 (1,178)	6,574.28 (1,107)	4,401.00 285	3,521.09 317	11,100.00 (1,568)	N.A.	N.A.	Madhya Pradesh
9	महाराष्ट्र	10,500.00 (1,480)	10,826.25 (1,526)	4,945.00 322	5,498.92 344	18,520.00 (2,198)	N.A.	N.A.	Maharashtra
10	ओरिसा	2,700.00 (919)	3,162.20 (1,076)	2,650.00 374	2,115.49 381	10,000.00 (2,971)	N.A.	N.A.	Orissa
11	पंजाब	3,285.00 (1,746)	3,547.17 (1,885)	1,905.00 473	2,059.20 508	6,570.00 (3,084)	N.A.	N.A.	Punjab
12	राजस्थान	3,000.00 (746)	3,106.18 (772)	2,122.00 222	2,157.66 265	11,500.00 (2,434)	N.A.	N.A.	Rajasthan
13	तामिळनाडू	5,750.00 (1,077)	6,236.24 (1,168)	3,050.00 266	3,146.92 290	10,200.00 (1,767)	N.A.	N.A.	Tamilnadu
14	उत्तर प्रदेश	10,447.00 (832)	11,268.94 (897)	6,900.00 227	6,539.21 258	21,000.00 (1,423)	N.A.	N.A.	Uttar Pradesh
15	पश्चिम बंगाल	4,125.00 (672)	4,463.76 (727)	2,810.00 184	2,057.91 174	9,760.00 (1,354)	N.A.	N.A.	West Bengal
एकूण (II)		71,941.00 (994)	75,960.24 (1,049)	44,575.00 260	41,764.66 288	1,57,871.00 (1,882)	N.A.	N.A.	Total (II)
एकूण (I+II)		79,091.00 (1,032)	85,206.88 (1,111)	50,529.00 280	47,307.93 310	1,75,485.00 (1,978)	N.A.	N.A.	Total (I+II)

तक्ता क्रमांक/ Table No. 30.2 - Contd.

(रुपये कोटीत / Rs. in Crores)

(1)	(2)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(2)
III. केंद्र शासित प्रदेश									
Union Territories									
1	अंदमान आणि निकोबार	285.00 (11,400)	233.24 (9,330)	251.00 (3,493)	243.20 (5,331)	685.00 (21,677)	N.A.	N.A.	Andaman and Nicobar
2	चंदिगड	203.10 (3,265)	212.34 (3,414)	120.33 (849)	113.48 (970)	400.00 (5,376)	N.A.	N.A.	Chandigarh
3	दादरा व नगर हवेली	46.29 (3,826)	45.30 (3,744)	33.99 (896)	30.55 (1,435)	80.00 (5,263)	N.A.	N.A.	Dadara and Nagar Haveli
4	दमण व दिव	26.00 (2,857)	39.53 (4,344)	28.26 (1,223)	26.60 (1,503)	65.00 (5,963)	N.A.	N.A.	Daman and Div
5	दिल्ली	2,000.00 (2,520)	2631.48 (3,316)	1,715.00 (841)	1,561.96 (910)	4,500.00 (4,250)	N.A.	N.A.	Delhi
6	लक्षव्दीप	43.90 (9,977)	67.57 (15,357)	44.46 (4,255)	39.83 (4,064)	120.00 (21,429)	N.A.	N.A.	Lakshadweep
7	पॉंडीचेरी	170.00 (2,457)	232.56 (3,361)	154.80 (858)	147.47 (1,025)	400.00 (4,630)	N.A.	N.A.	Pondicherry,
	एकूण (III)	2,774.29 (2,844)	3462.02 (3,549)	2,347.84 (928)	2,163.09 (1,056)	6,250.00 (4,872)	N.A.	N.A.	Total (III)
	सर्व एकूण (I+II+III)	81,865.29 (1,054)	88668.90 (1,142)	52,876.84 (287)	49,471.02 (319)	18,1735.00 (2,019)	N.A.	N.A.	Grand Total (I+II+III)
	वापरलेली अंदाजित लोकसंख्या (वर्ष)	1987	1987	1991	1991	1994	--		Population Estimates used (year).

तक्ता क्रमांक/ Table No. 30.2 - Contd.

(रुपये कोटीत / Rs. in Crores)

अनुक्रमांक Serial No.	राज्य/केंद्रशासित प्रदेश	वार्षिक योजना Annual Plan (1997-98)		वार्षिक योजना Annual Plan (1998-99)		वार्षिक योजना Annual Plan (1999-2000)		State/Union Territories (2)
		तरतूद Outlay (26)	खर्च Expenditure (27)	तरतूद Outlay (28)	खर्च Expenditure (29)	तरतूद Outlay (30)	खर्च Expenditure (31)	
I. खास दर्जा असलेली राज्ये								
1	अरुणाचल प्रदेश	600.00 (5,842)	489.38 (4,765)	625.00 (5,958)	463.02 (4,414)	665.00 (6,215)	468.40 (4,378)	Special Category State Arunachal Pradesh
2	आसाम	1,510.28 (596)	1,283.18 (506)	1,650.00 (641)	1,293.67 (503)	1,750.00 (670)	1,404.59 (537)	Assam
3	हिमाचल प्रदेश	1,008.00 (1,747)	1,294.33 (2,243)	1,440.00 (2,456)	1,539.65 (2,626)	1,600.00 (2,688)	1,623.51 (2,728)	Himachal Pradesh
4	जम्मू आणि काश्मिर	1,551.81 (1,666)	1,496.28 (1,607)	1,900.00 (1,989)	1,259.62 (1,319)	1,750.00 (1,787)	1,506.37 (1,538)	Jammu and Kashmir
5	मणिपूर	410.00 (1,972)	345.28 (1,661)	425.00 (2,015)	388.55 (1,842)	475.00 (2,225)	452.61 (2,120)	Manipur
6	मेघालय	382.00 (1,798)	248.83 (1,172)	400.00 (1,835)	299.38 (1,373)	465.00 (2,079)	343.28 (1,535)	Meghalaya
7	मिझोराम	290.00 (3,519)	295.25 (3,583)	333.00 (3,950)	272.06 (3,227)	360.00 (4,171)	378.02 (4,380)	Mizoram
8	नागालँड	291.00 (1,746)	232.33 (1,394)	300.00 (1,710)	245.97 (1,402)	315.00 (1,705)	306.17 (1,658)	Nagaland
9	सिक्कीम	220.00 (4,564)	190.12 (3,944)	237.00 (4,759)	224.30 (4,504)	250.00 (4,864)	193.25 (3,760)	Sikkim
10	त्रिपुरा	439.91 (1,407)	412.59 (1,320)	440.00 (1,393)	392.25 (1,242)	475.00 (1,492)	452.51 (1,421)	Tripura
	एकूण (I)	6,703.00 (6,099)	6,287.57 (5,504)	7,750.00 (6,532)	6,378.47 (5,466)	8,105.00 (6,700)	7,128.71 (5,803)	Total (I)

तयता क्रमांक/ Table No. 30.2 - Contd.

(रूपये कोटीत / Rs. in Crores)

(1)	(2)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(2)
II. खास दर्जा नसलेली राज्ये		Non-Special Category State						
1	आंध्र प्रदेश	3,579.55 (485)	3,707.23 (502)	4,678.95 (626)	4,971.97 (666)	5,480.00 (727)	4,748.40 (630)	Andhra Pradesh
2	बिहार	2,268.42 (300)	1,711.43 (227)	3,768.74 (486)	2,424.65 (313)	3,630.00 (455)	2,675.68 (336)	Bihar
3	गोवा	230.56 (1,803)	198.59 (1,553)	291.34 (2,246)	220.61 (1,701)	281.19 (2,135)	236.90 (1,799)	Goa
4	गुजरात	4,509.62 (960)	3,905.07 (831)	5,450.00 (1,135)	3,939.19 (821)	6,550.00 (1,335)	6,492.10 (1,323)	Gujrat
5	हरियाणा	1,576.04 (814)	1,303.61 (673)	2,260.00 (1,138)	1,522.91 (767)	2,300.00 (1,128)	1,676.41 (822)	Haryana
6	कर्नाटक	4,153.59 (828)	4,424.48 (882)	5,353.00 (1,051)	5,649.04 (1,109)	5,800.00 (1,121)	6,362.90 (1,230)	Karnataka
7	केरळ	2,851.10 (919)	2,867.62 (924)	3,100.00 (991)	3,355.27 (1,072)	3,250.00 (1,031)	2,946.34 (934)	Kerala
8	मध्य प्रदेश	3,718.15 (661)	3,343.91 (594)	3,700.00 (644)	3,376.86 (588)	4,004.00 (682)	3,589.17 (612)	Madhya Pradesh
9	महाराष्ट्र	8,393.19 (925)	7,938.03 (874)	11,600.73 (1,253)	8,187.48 (884)	12,162.00 (1,289)	10,418.59 (1,104)	Maharashtra
10	ओरिसा	2,529.46 (719)	2,037.14 (579)	3,084.43 (865)	2,581.61 (724)	3,309.17 (915)	2,484.00 (687)	Orissa
11	पंजाब	2,100.01 (918)	2,008.80 (878)	2,500.00 (1,073)	2,006.27 (861)	2,680.00 (1,130)	1,753.17 (739)	Punjab
12	राजस्थान	3,514.42 (679)	3,987.35 (770)	4,300.00 (810)	3,832.83 (722)	4,750.00 (872)	3,600.95 (661)	Rajasthan
13	तामिळनाडू	4,004.90 (663)	4,010.63 (664)	4,500.00 (738)	4,515.81 (740)	5,250.00 (852)	5,413.75 (879)	Tamilnadu
14	उत्तर प्रदेश	7,246.57 (448)	5,652.36 (350)	10,260.00 (621)	6,363.95 (385)	11,400.00 (674)	6,572.21 (389)	Uttar Pradesh
15	पश्चिम बंगाल	3,907.62 (510)	2,840.10 (370)	4,594.85 (591)	3,459.64 (445)	5,787.00 (734)	3,927.71 (498)	West Bengal
	एकूण (II)	54,583.20 (776)	49,936.35 (710)	69,442.04 (962)	56,408.09 (784)	76,633.36 (1,035)	62,898.28 (852)	Total (II)
	एकूण (I+II)	61,286.20 (1,080)	56,223.92 (984)	77,192.04 (1,281)	62,786.56 (1,052)	84,738.36 (1,359)	70,026.99 (1,136)	Total (I+II)

तक्ता क्रमांक/ Table No. 30.2 - Contd.

(रूपये कोटीत / Rs. in Crores)

(1)	(2)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(2)
								Union Territories
1	अंदमान आणि निकोबार	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Andaman and Nicobar
2	चंदिगड	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Chandigarh
3	दादरा व नगर हवेली	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Dadara and Nagar Haveli
4	दमण व दिव	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Daman and Div
5	दिल्ली	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Delhi
6	लक्षव्दीप	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Lakshadweep
7	पाँडीचेरी	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Pondicherry
एकूण (III)		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Total (III)
सर्व एकूण (I+II+III)		61,286.20	56,223.92	77,192.04	62,786.56	8,4738.36	70,026.99	Grand Total (I+II+III)
		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	
यापरलेली अंदाजित लोकसंख्या (वर्ष)		---	---	---	---	---	---	Population Estimates used (year)

537

टीप:- कंसातील आकडे हे दरडोई तरतूद / खर्च (रुपयांत) दर्शवितात. Note:- Figures in brackets are the per capita outlays / expenditure in Rs.

@ तेव्हा राज्य / केंद्र शासित प्रदेश नव्हते.

@ Was not State / Union Territories then.

* आसाममध्ये समाविष्ट * Included under Assam.

** गोव्यामध्ये समाविष्ट. ** Included in Goa.

@@ केंद्रशासित प्रदेश म्हणून १९६५-६६ मध्ये अस्तित्वात आले.

@@ The UT came into existence during 1965-66.

राज्य / केंद्रशासित प्रदेश यांनी त्यांच्या वार्षिक योजना १९९१-९२ च्या प्रारूप मध्ये कळविल्याप्रमाणे

As reported by State / UTs in their Draft Annual Plan Document for 1991-92.

आधार - योजना आयोग (राज्य योजना विभाग), नवी दिल्ली Source - Planning Commission (State PPlan Division), New Delhi

30. पंचवार्षिक योजना / FIVE-YEAR PLAN

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 30.3

राज्य योजना व केंद्र पुरस्कृत योजना / State Plan and Centrally Sponsored Programmes

राज्य योजना / State Plan
(1999-2000)

(रुपये कोटीत / Rs. in Crores)

अनु- क्रमांक Serial No.	विकासाचे शिर्ष	नियत व्यय Approved Outlay	प्रत्यक्ष Actuals	Head of Development
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1.	कृषि व संलग्न सेवा	374.78	342.16	Agriculture and allied Services
2.	सहकार	40.57	62.05	Co-operation
3.	जल व वीज विकास	5,570.02	5,580.19	Water and Power Development
4.	उद्योग व खाणकाम	130.43	108.33	Industry and Mining
5.	परिवहन व दळणवळण	1,742.91	930.78	Transport and Communication
6.	सामाजिक व सामुहिक सेवा	2,673.64	2,123.88	Social and Community Services
7.	रोजगार हमी योजना	470.00	493.96	Employment Guarantee Scheme
8.	संकीर्ण *	1,159.31	777.24	Other Programmes *
	एकूण	12,161.66	10,418.59	Grand Total

* ग्रामीण विकास, विशेष क्षेत्र विकास कार्यक्रम, वैज्ञानिक, तंत्रज्ञान आणि पर्यावरण, साधारण आर्थिक सेवा, सामान्य सेवा यांचा समावेश आहे.
* Includes Rural Development, Special Area Programmes, Science Technology & Environment, General Economic Services, General Services.

केंद्र पुरस्कृत योजना / Centrally Sponsored Programme

(रुपये कोटीत / Rs. in Crores)

अनु- क्रमांक Serial No.	विकासाचे शिर्ष	नियत व्यय Approved Outlay	प्रत्यक्ष Actuals	Head of Development
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1.	कृषि व संलग्न सेवा	234.42	154.18	Agriculture and allied Services
2.	सहकार	49.44	38.40	Co-operation
3.	जल व वीज विकास	--	9.06	Water and Power Development
4.	उद्योग व खाणकाम	10.00	40.72	Industry and Mining
5.	परिवहन व दळणवळण	--	--	Transport and Communication
6.	सामाजिक व सामुहिक सेवा	994.01	538.33	Social and Community Services
7.	ग्रामीण विकास	1,210.93	443.45	Rural Development
8.	संकीर्ण @	18.47	7.27	Other Programmes
	एकूण	2,517.27	1,231.41	Grand Total

@ विज्ञान, तंत्रज्ञान व पर्यावरण, पर्यटन, यशदा. / @ Science Technology and Environment, Tourism, Yashdha.

आधार :- वार्षिक योजना २०००-०१ व २००१-०२ भाग -२, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई

Source : Annual Plan 2000-01 & 2001-02 Part - II, Planning Department, Mantralaya, Mumbai

३१. संयुक्त भांडवली संस्था

३१.१ संयुक्त भांडवली संस्थांची आकडेवारी या विभागात दिलेली आहे.

31. JOINT STOCK COMPANIES

31.1. Data on Joint Stock Companies are given in this section.

31. संयुक्त भांडवली संस्था / JOINT STOCK COMPANIES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 31.1

कार्यरत, नवीन नोंदणी झालेल्या व निर्धारित संस्था

Companies at Work Newly Registered and Liquidated

३१ मार्च वर्षाअखेर Year ending 31st March	कार्यरत असलेल्या संस्था Companies at work		वर्षात नोंदणी झालेल्या संस्था Companies Registered during the year		निर्धारित संस्था Companies Liquidated	
	संख्या Number	भरणा केलेले भांडवल (रुपये कोटीत) Paid up capital (Rs. in Crore)	संख्या Number	प्राधिकृत केलेले भांडवल (रुपये लाखात) Authorised capital (Rs. in Lakh)	संख्या Number	भरणा केलेले भांडवल (रुपये लाखात) Paid up capital (Rs. in Lakh)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1950-51	28,532	775.40	2,104	120.73	830	9.06
1960-61	26,149	1,818.50	1,683	287.05	2,449	N. A.
1970-71	20,322	4,503.60	1,927	333.10	472	6.97
1980-81	62,714	16,144.00	6,616	988.03	391	1,029.29
1990-91	51,675	8,061.08	4,908	50,610.50	26	221.70
1995-96	88,558	28,966.30	11,062	3,494.30	62	1.35
1996-97	96,922	35,501.20	8,388	1,996.67	22	0.00
1997-98	1,04,055	35,812.74	7,198	2,372.87	65	0.00
1998-99	1,09,879	54,441.91	5,902	1,88,079.10	76	17,569.16
1999-2000	1,17,339	58,329.36	6,269	6,58,315.98	2	0.00

P : अस्थायी / Provisional

टीप / N. A — उपलब्ध नाही / Not Available

आधार - कंपनी व्यवहार खाते, कायदा, न्याय आणि कंपनी व्यवहार, मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Source — Department of Company Affairs, Ministry of Law, Justice and company affairs Government of India, New Delhi

31. संयुक्त भांडवली संस्था / JOINT STOCK COMPANIES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 31.2

संयुक्त भांडवली संस्थांची संख्या / Number of Joint Stock Companies
(1999-2000)

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा	मर्यादित भाग-भांडवल असलेल्या कंपन्या Companies limited by shares		हमीने मर्यादित असलेल्या कंपन्या व नफ्यासाठी काम न करणाऱ्या संघटना Companies limited by guarantee and association not for profit		एकूण Total	District
		सार्वजनिक Public	खाजगी Private	सार्वजनिक Public	खाजगी Private		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	मुंबई	10,747	79,414	196	245	90,602	Mumbai
2	मुंबई उपनगर						Mumbai Suburban
3	ठाणे	340	4,400	5	3	4,748	Thane
4	रायगड	47	345	1	0	393	Raigad
5	रत्नागिरी	11	88	1	1	101	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	5	29	--	1	35	Sindhudurg
7	नाशिक	84	1,584	4	1	1,673	Nashik
8	धुळे	22	130	1	--	153	Dhule
9	नंदुरबार	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Nandurbar
10	जळगाव	76	471	1	1	549	Jalgaon
11	अहमदनगर	120	599	1	--	720	Ahmednagar
12	पुणे	704	8993	6	29	9,732	Pune
13	सातारा	43	424	1	2	470	Satara
14	सांगली	62	445	1	2	510	Sangli
15	सोलापूर	50	250	--	5	305	Solapur
16	कोल्हापूर	133	904	4	4	1,045	Kolhapur
17	औरंगाबाद	90	892	4	--	986	Aurangabad
18	जालना	9	176	--	--	185	Jalna
19	परभणी	7	.25	--	--	32	Parbhani
20	हिंगोली	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Hingoli
21	बीड	9	22	--	--	31	Beed
22	नांदेड	15	159	--	--	174	Nanded
23	उस्मानाबाद	8	18	--	--	26	Osmanabad
24	लातूर	19	95	--	--	114	Latur
25	बुलढाणा	11	37	--	1	49	Buldhana
26	अकोला	56	223	--	--	279	Akola
27	वाशिम	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Washim
28	अमरावती	34	200	1	2	237	Amravati
29	यवतमाळ	6	46	--	--	52	Yavatmal
30	वर्धा	32	162	--	1	195	Wardha
31	नागपूर	403	2,438	9	8	2,858	Nagpur
32	भंडारा	9	47	--	--	56	Bhandara
33	गोंदिया	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Gondiya
34	चंद्रपूर	11	50	--	1	62	Chandrapur
35	गडचिरोली	3	7	--	--	10	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		13,166	1,02,673	236	307	1,16,382	Maharashtra State

N. A.—उपलब्ध नाही / Not Available

आधार - कंपनी व्यवहार खाते, कायदा, न्याय आणि कंपनी व्यवहार मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Source.— Department of Company Affairs, Ministry of Law, Justice and Company Affairs, Government of India, New Delhi

३२. सार्वजनिक अंगिकृत

३२.१ कृषि उद्योग विकास महामंडळ, गृहनिर्माण व क्षेत्र विकास प्राधिकरण आणि महाराष्ट्र राज्य वित्तीय महामंडळाची माहिती या विभागात दिलेली आहे.

32. PUBLIC UNDERTAKINGS

32.1. Data on State Agro-Industries Development Corporation, housing and Area Development Authority and Maharashtra State Financial Corporation are given in this section.

32. सार्वजनिक अंगिकृत / PUBLIC UNDERTAKINGS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 32.1

महाराष्ट्र वित्तीय महामंडळाकडून कारखान्यांना दिलेले कर्ज व कारखान्यांची संख्या

Number of Units and Amount of Loan advanced by Maharashtra State Financial Corporation to Industries
(1999-2000)

(रुपये लाखात / Rs. in Lakhs)

अनु क्रमांक Serial No. (1)	उद्योगाचे प्रकार (2)	कारखान्यांची संख्या Number of units (3)	मंजूर झालेली रक्कम Amount sanctioned (4)	वाटप झालेली रक्कम Amount disbursed (5)	Type of Industry (2)
1	खाणकाम	1	2.00	1.94	Mining and Quarrying
2	अन्नपदार्थांचे उत्पादन (पेय पदार्थांचे उत्पादन सोडून)	20	386.62	578.03	Food manufacturing Industry (except Beverage Industry).
3	कापडाचे उत्पादन	3	93.40	47.67	Manufacturing of Textiles
4	कापडाच्या वस्तूंचे उत्पादन, पादत्राणे व इतर सर्व वापरावयाच्या वस्तू	--	--	--	Manufacturing of footwear and other wearing Apparels and made up Textile goods.
5	लाकूड व बुचाचे उत्पादन वस्तू (फर्निचर सोडून)	--	--	--	Manufacturing of wood and cork (except Manufacturing of furniture).
6	फर्निचर वगैरे यांचे उत्पादन	--	--	5.51	Manufacturing of furniture and fixtures
7	कागद, कागदाच्या वस्तू यांचे उत्पादन	8	344.40	178.43	Manufacturing of paper and paper product
8	मुद्रण, प्रकाशन आणि तत्सम उद्योग	10	118.81	41.92	Printing, Publishing and allied Industries
9	कातडी, कातड्याच्या वस्तूंचे उत्पादन	1	15.00	--	Manufacturing of leather and leather product
10	रबराचे उत्पादन	11	125.25	229.38	Manufacturing of rubber products
11	रसायने, रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन	29	1,083.22	719.81	Manufacturing of chemical & chemical products
12	पेट्रोलियम व दगडी कोळशाचे उत्पादन	--	--	33.50	Manufacturing of products of petroleum & coal
13	अधातू व खनिज पदार्थांचे उत्पादन	10	114.11	112.89	Manufacturing of Non-Metallic and mineral products.
14	मुलभूत धातू उत्पादन	10	89.77	39.78	Basic Metal Industries
15	धातूच्या वस्तूंचे उत्पादन (यंत्र व परिवहन सामुग्री सोडून)	23	871.00	341.66	Manufacturing of Metal products (except machinery and transport equipments).
16	यंत्रसामुग्री उत्पादन (विद्युत यंत्रसामुग्री सोडून)	8	385.50	165.02	Manufacturing of Machinery (except electrical Machinery).
17	विद्युत यंत्रसामुग्री, साधने उपकरणे व सुटे भाग	4	123.60	67.65	Manufacturing of electrical Machinery, apparatus appliances etc.
18	परिवहन सामुग्री उत्पादन	3	50.87	47.86	Manufacturing of Transport Equipments
19	इतर उत्पादक कारखाने	53	728.18	919.02	Miscellaneous Manufacturing Industry
20	विद्युत वायु आणि बाष्प जलनिःसारण सेवा	--	--	--	Electricity Gas, Steam and Sanitary Services
21	हॉटेल उद्योग	21	631.58	821.82	Hotel Industry
22	परिवहन उद्योग	--	--	--	Transport Industry
	(अ) मार्ग परिवहन	--	--	--	(a) Road Transport
	(ब) जल मार्ग परिवहन	--	--	--	(b) Water Transport
23	तंबाखूचे उद्योग	--	--	--	Tobacco Industry
24	औद्योगिक वसाहती	--	--	--	Industrial Estates
	एकूण	215	5,163.31	4,351.89	Total

32. सार्वजनिक अंगिकृत / PUBLIC UNDERTAKINGS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 32.2

गृहनिर्माण विकास मंडळास मिळालेले कर्ज व बांधलेली घरे

Loans Received and Houses Constructed by the Housing Development Board

अनु- क्रमांक Serial No.	वर्ष Year	कर्ज Loans			घरांची संख्या Number of Houses				
		महाराष्ट्र शासनाकडून (रुपये लाखात) From State Govt. (Rs. in Lakh)	हुडकोकडून (रुपये लाखात) From HUDCO (Rs. in Lakh)	एकूण (रुपये लाखात) Total (Rs. in Lakh)	आर्थिक दुर्बल गट EWS	अल्प उत्पन्न गट LIG	मध्यम उत्पन्न गट MIG	उच्च उत्पन्न गट HIG	एकूण Total
		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1.	1970-71	126.25	—	126.25	450	600	164	—	1,214
2.	1980-81	161.45	99.00	260.45	4,513	5,420	704	—	10,637
3.	1990-91	897.35	2,194.40	3,091.75	1,179	2,563	708	244	4,694
4.	1995-96	90.10	857.47	947.57	—	2,152	337	756	3,245
5.	1996-97	44.00	343.95	387.95	—	1,669	352	1,413	3,434
6.	1997-98	26.04	121.20	147.24	—	1,784	167	1,327	3,278
7.	1998-99	—	35.67	35.67	—	2,548	316	351	3,215
8.	1999-2000	5.10	156.63	161.73	15.95	9,890	523	165	12,173

१९९५-९६ व १९९६-९७ या रकाना क्र (६) ते (१०) मधील माहितीची जिल्हावार विभागणी पुढीलप्रमाणे दिलेली आहे
Districtwise break-up of data in col. (6) to (10) of 1995-96 and 1996-97 is as under

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 32.2—Contd.

अनु क्रमांक		आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल गट / EWS			अल्प उत्पन्न गट / LIG			मध्यम उत्पन्न गट / MIG			उच्च उत्पन्न गट / HIG			एकूण / Total			District
Serial No.	जिल्हा	गाळे Shops	भूखंड Plots	एकूण Total	गाळे Shops	भूखंड Plots	एकूण Total	गाळे Shops	भूखंड Plots	एकूण Total	गाळे Shops	भूखंड Plots	एकूण Total	गाळे Shops	भूखंड Plots	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
1	मुंबई शहर	--	--	--	7,575	--	7,575	--	--	--	130	--	130	7,705	--	7,705	Mumbai
2	मुंबई उपनगर																Mumbai Suburban
3	ठाणे																Thane
4	रायगड	--	--	--	127	--	127	24	--	24	--	--	--	151	--	151	Raigad
5	रत्नागिरी																Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग																Sindhudurg
7	नाशिक																Nashik
8	धुळे																Dhule
9	नंदुरबार	648		648	354		354	77	--	77	6	--	6	1,085	--	1,085	Nandurbar
10	जळगाव																Jalgaon
11	अहमदनगर																Ahmednagar
12	पुणे																Pune
13	सातारा																Satara
14	सांगली	--	--	--	50	--	50	116	--	116	29	--	29	195	--	195	Sangli
15	सोलापूर																Solapur
16	कोल्हापूर																Kolhapur
17	औरंगाबाद																Aurangabad
18	जालना																Jalna
19	परभणी																Parbhani
20	हिंगोली	168	--	168	1,321	--	1,321	225	--	225	--	--	--	1,714	--	1,714	Hingoli
21	बीड																Beed
22	नांदेड																Nanded
23	उस्मानाबाद																Osmanabad
24	लातूर																Latur

32. तक्ता क्रमांक / TABLE No. 32.2—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)	
25	बुलढाणा	}	--	--	15	--	15	--	--	--	--	--	--	15	--	15	Buldhana Akola Washim Amravati Yavatmal	
26	अकोला																	
27	वाशिम																	
28	अमरावती																	
29	यवतमाळ																	
30	वर्धा	}	779	--	779	418	30	448	--	81	81	--	--	--	1,197	111	1,308	Wardha Nagpur Bhandara Gondiya Chandrapur Gadchiroli
31	नागपूर																	
32	भंडारा																	
33	गोंदिया																	
34	चंद्रपूर																	
35	गडचिरोली																	
महाराष्ट्र राज्य		1,595	--	1,595	9,860	30	9,890	442	81	523	165	--	165	12,062	111	12,173	Maharashtra State	

आर्थिक दुर्बल गट

EWS—Economically Weaker Sections of Society

अल्प उत्पन्न गट

LIG—Low Income Group

मध्यम उत्पन्न गट

MIG—Middle Income Group

उच्च उत्पन्न गट

HIG—Higher Income Group

टीप - जिल्हावार माहिती उपलब्ध नाही

Note — Districtwise break-up is not available

आधार . महाराष्ट्र गृहनिर्माण व क्षेत्र विकास प्राधिकरण, मुंबई

Source —Maharashtra Housing and Area Development Authority, Mumbai

32. सार्वजनिक अंगिकृत / PUBLIC UNDERTAKINGS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 32.3

महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळाची निवडक साध्य विषयक सांख्यिकी

Statistics Relating to Selected Achievements of Maharashtra Agro-Industries Development Corporation

अनुक्रमांक Serial No.	बाब (1)	परिमाण (2)	1970-71 (3)	1980-81 (4)	1990-91 (5)	1995-96 (6)	1999-2000 (7)	Unit (8)	Item (9)
1	रासायनिक खतांचे वाटप :								Distribution of Fertilizers :
(i)	व्यापार	मे. टन	--	65,838	3,07,962	3,42,579	4,19,242	MT	(i) Trading
(ii)	उत्पादन	मे. टन	--	1,18,726	2,15,266	2,13,722	2,87,154	MT	(ii) Manufacturing
	(अ) एनपीके अ	मे. टन	--	--	--	--	2,87,154	MT	(A) NPK
	(ब) एसएमपी	मे. टन	--	2,624	5	2,657	4,095	MT	(B) SMP
	(क) बायो-फर्टिलायझर	पाकिटे	--	--	2,97,577	2,00,853	1,35,833	PKTS	(C) Bio-Fertilizers
2	किटकनाशके :								Pesticides :
	(अ) व्यापार	मे. टन	--	3,069	4,286	1,235	1,408	MT	(A) Trading
		लिटर	--	1,96,464	6,89,570	13,08,229	--	Liter	
	(ब) उत्पादन	मे. टन	--	--	--	--	--	MT	(B) Manufacturing
		लिटर	--	--	--	--	--	Liter	
3	पशु खाद्य :								Animal Feed :
	(अ) व्यापार	मे. टन	--	--	--	520	1,356	MT	(A) Trading
	(ब) उत्पादन	मे. टन	--	47,190	32,645	22,191	22,732	MT	(B) Manufacturing
4	नोगा :								Noga :
	(अ) व्यापार	मे. टन	--	669	55	49	96	MT	(A) Trading
	(ब) उत्पादन	मे. टन	--	2,525	2,831	2,233	1,876	MT	(B) Manufacturing
5	वीया (व्यापार):	मे. टन	--	25,670	--	--	--	MT	Seed (Trading) :
6	बीज रोप (व्यापार):	संख्या	--	--	56,182	36,020	32,797	Nos.	Seeding Plant (Trading) :
7	लोखंड व पोलाद (व्यापार):	मे. टन	--	1,358	1,698	--	--	MT	Iron and Steel (Trading) :

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 32.3—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(3)	(2)
8	ट्रॅक्टर विक्री :								Sale of Tractor :
	(अ) एचएमटी व्यापार	संख्या	--	313	125	108	68	Nos.	(A) HMT (Trading)
	(ब) रशियन व्यापार	संख्या	--	--	--	--	Nil	Nos.	(B) Russian (Trading)
	(क) रुमानियम व्यापार	संख्या	--	--	--	--	Nil	Nos.	(C) Rumanian (Trading)
	(ड) हिंदुस्थान व्यापार	संख्या	--	116	116	--	17	Nos.	(D) Hindustan (Trading)
	(इ) फोर्ड व्यापार	संख्या	--	1	--	--	Nil	Nos.	(E) Fort (Trading)
	(फ) व्हीएसटी	संख्या	--	--	81	93	284	Nos.	(F) VST
	(ग) महेंद्र व्यापार	संख्या	--	--	--	7	230	Nos.	(G) Mahindra (Trading)
	(ह) किरलोस्कर व्यापार	संख्या	--	1	9	--	Nil	Nos.	(H) Kirloskar (Trading)
	(ई) इतर व्यापार	संख्या	--	431	--	--	161	Nos.	(I) Other (Trading)
9	ट्रॅक्टरच्या मुख्य भागाची विक्री :	रुपये हजारात	--	7.94	21.34	2960.00	3884.00	Rs. in thousand	Sale of Spare Parts of Tractor and Cabins
10	ट्रॅक्टर दुरुस्तीसाठी मिळालेली रक्कम	रुपये हजारात	--	1.69	0.83	108.00		Rs. in	Amount received for Tractor thousand Repairs

आधार : महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ लि. मुंबई

Source — The Maharashtra Agro-Industries Development Corporation Limited, Mumbai

३३. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी :

३३.१ महाराष्ट्र राज्यातील सर्व ग्रामपंचायती, नगरपरिषदा/ महानगरपालिका व जिल्हा परिषदा यांचे उत्पन्न व यासंबंधीची माहिती या विभागात दिली आहे.

३३.२. ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्चासंबंधीची माहिती अनुक्रमे सुरुवातीची शिल्लक व अखेरची शिल्लक वगळून दिलेली आहे. उत्पन्न या शीर्षाखाली अनुदाने, कर व इतर उत्पन्न यासंबंधीची स्वतंत्र माहिती दर्शविली आहे. अनुदानामध्ये शासकीय अनुदाने तसेच जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्यांकडून विकासविषयक कामांसाठी मिळालेल्या अनुदानांचा समावेश आहे. शासकीय अनुदाने मुख्यतः जमीन महसूल अनुदान, समानीकरण अनुदान व स्थानिक उपकर अनुदान ही आहेत. इतर करामध्ये ग्रामपंचायतीच्या आकस्मित कर व दर यांचा समावेश आहे तसेच ग्रामपंचायतीच्या इतर उत्पन्नाची साधने म्हणजे अंशदाने, देणग्या, बक्षिसे आणि नियमांचा भंग केल्याबद्दल दंडही आहेत.

३३.३ प्रत्येक नगरपालिकेचे उत्पन्न (१) पट्टी व कर व (२) इतर साधने यानुसार दर्शविले आहे. मुख्यत्वे महागाई भत्ता, रस्ते, पाणीपुरवठा, शिक्षण, वैद्यकीय बाबी आणि जमीन महसुलामधील प्रमाणानुसार मिळणारे उत्पन्न, वगैरे यासाठी प्राप्त शासकीय अनुदानांचा समावेश "इतर साधने" यात आहे. असाधारण उत्पन्नामध्ये कर्जे, आगाऊ रकमा, ठेवी, विक्रीतून मिळालेले उत्पन्न यांचा समावेश आहे. याच धर्तीवर महापालिकांच्या उत्पन्नासंबंधीची माहिती दिली आहे. नगरपालिका व महानगरपालिका यांच्या खर्चाचा तपशील नेहमीचा व असाधारण खर्च आणि कर्जे असा स्वतंत्रपणे दिला आहे. नेहमीच्या खर्चाचा तपशील सहा ढोबळ लेखा शीर्षाखाली दर्शविला असून त्यात भांडवली व महसुली खर्चाचा समावेश समाविष्ट आहे. मुंबई महापालिकेचे लेखे (१) शहरक्षेत्र, (२) उपनगर क्षेत्र, (३) विस्तारित उपनगर क्षेत्र, (४) शिक्षण निधी, (५) सुधार योजना व (६) शहर व उपनगरे यांसाठी गलिच्छ वस्ती निर्मूलन योजना, या बाबीसाठी स्वतंत्र ठेवले जातात. संपूर्ण मुंबई महापालिकेसाठी एकूण बेरीज ही वरील लेखांचे एकत्रिकरण करून व लेखांतर्गत फेरफार वगळून केली आहे. मात्र यामध्ये बेस्ट उपक्रमांचे उत्पन्न व खर्च यांचा समावेश केला नाही. नागपूर महापालिकेच्या बाबतीत उत्पन्न व खर्च दर्शविताना नागपूर सुधार प्रन्यासचा त्यात समावेश केला नाही. या बाबतीत असे नमूद करण्यात येते की, सर्व नगरपरिषदा व महापालिका उत्पन्न व खर्चाचे लेखे समान पध्दतीने ठेवत नाहीत. परिणामतः तुलनात्मक आकडेवारी तयार करणे फार कठीण जाते. त्यामुळे येथे दिलेली आकडेवारी ही ढोबळमानाने केलेले वर्गीकरण समजावे.

३३.४ जिल्हापरिषदांचे उत्पन्न व खर्च यात अनुक्रमे सुरुवातीची शिल्लक व अखेरची शिल्लक यांचा समावेश नाही. उत्पन्न हे चार उपशीर्षाखाली दर्शविले आहे. ती अशी (१) स्वनिर्मित साधने, (२) शासकीय अनुदाने, (३) अभिकरण योजनांसाठी अनुदाने व (४) कर्जे, स्वनिर्मित साधनांपासून मिळणा-या उत्पन्नामध्ये मुख्यत्वे जमीन महसूल, उपकर, स्थानिक उपकर, जिल्हापरिषदांनी आकारलेले कर व शुल्क यांचा समावेश आहे. शासकीय अनुदानात मुख्यत्वे जमीन महसूल अनुदान, सहेतुक अनुदान, आस्थापना अनुदान, योजना अनुदान, गट अनुदान इत्यादींचा समावेश आहे. खर्चाचा तपशील (१) सर्वसाधारण प्रशासन, (२) शिक्षण, (३) समाज विकास, (४) कर्ज विभाग व (५) इतर या पाच भागात दर्शविला आहे. साप्ताहिक विकासासाठी दर्शविलेल्या खर्चामध्ये संकीर्ण विभाग या शीर्षाखालील खर्चाचा समावेश नाही, तसेच हा खर्च फक्त महसुली खर्च असून त्यात भांडवली

33. PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS :

33.1 Information on income and expenditure of all Village Panchayats, Municipal Councils, Municipal Corporations and Zilla Parishads is given in this section.

33.2 Income and expenditure of Village Panchayats are exclusive of opening and closing balance respectively. Under income, information is separately shown under grants, taxes and other income, grants include Government grants as well as grants from Zilla Parishads and Panchayat Samitis for development activities, Government grants mainly Land Revenue grants, equalization grants and "Local cess grants." The other taxes include other taxes and fees imposed by the Village Panchayats. Similarly, the other income of Village Panchayats is contributions, donations, gifts and fines for contraventions of rules.

33.3 The receipts position of each Municipal body is shown according to (i) Municipal rates and taxes and (ii) other sources. Government grants under other sources are mainly grants on account of dearness allowance, grants for roads, for water-supply, for educational purposes, for medical purposes and on account of percentage in land revenue, etc. The income from extraordinary receipts and debts includes loans, advances, deposits, sale-proceeds, etc, similar income position in respect of Municipal Corporations is also given. The expenditure by Municipal Councils and by Municipal Corporations has been shown separately under current and under extraordinary expenditure and debts. The break-up of current expenditure is shown six broad heads of the expenditure and includes both capital and revenue expenditure. The accounts of the Bombay Municipal Corporation are maintained separately for (i) city area, (ii) suburban area, (iii) extended suburban area, (iv) education fund, (v) improvement scheme, and (vi) slum clearance scheme for city and suburban areas. The totals for the entire Bombay Municipal Corporation are arrived at summing up the above accounts excluding the inter-account transfers. They however, do not cover the income and expenditure of Bombay Electricity Supply and Transport Undertakings. In the case of Nagpur Municipal Corporation income and expenditure of Nagpur Improvement Trust is not included. It may be mentioned here that all the Municipalities do not follow a uniform procedure for presentation of statistics regarding income and expenditure, with the result that it was very difficult to build up these statistics on comparable basis. The figures shown in these statements may, therefore, be regarded as only broad distribution into the item shown.

33.4 The receipts and expenditure of the Zilla Parishads are exclusive of opening balance and closing balance, respectively. The receipts are shown under four sub-heads viz. (i) Self-raised resources, (ii) Government grants, (iii) grants for agency schemes and (iv) debt section. Self-raised resources are mainly land revenue cess, local cess, taxes and fees imposed by the Zilla Parishads. While Government grants are mainly land revenue grants, block grants, etc. The expenditure is likewise shown under five broad heads, viz. (i) General administration, (ii) education, (iii) community development, (iv) debt section and (v) others. The expenditure under community development is exclusive of expenditure under the head miscellaneous expenditure. It is also

खर्च व कर्जे व आगाऊ रकमा यांचा समावेश नाही, परंतु त्यात स्थानिक विकास कामे, अभिकरण योजना, प्रशिक्षण योजना आणि सर्वसाधारण योजना यावरील महसुली खर्चाचा समावेश आहे.

33.5. लोकसभा व विधानसभा सार्वजनिक निवडणुकीचे निकाल आणि पक्षनिहाय झालेले एकूण मतदान इत्यादींची माहिती ह्यात दिलेली आहे.

restricted to revenue expenditure and does not include capital expenditure and loans and advances. However, it includes revenue expenditure under local development works, agency scheme, training scheme and other general schemes.

33.5 Results of General election of Lok Sabha and Vidhan Sabha, partywise votes polled etc. are given in this section.

---

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी / PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / Table No. 33.1

जिल्हा परिषदांचे क्षेत्र, लोकसंख्या, सभासद आणि उत्पन्न व खर्च
Area, Population, Membership, Income & Expenditure of Zilla Parishad
(1999-2000)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे (2)	व्यापलेले क्षेत्र चौ.कि.मी. Area Covered Sq.km.	प्रक्षेपित लोकसंख्या Projected Population	सभासदांची संस्था Membership			एकूण उत्पन्न (रूपये लाखात) Total Income (Rs. In lakh)	एकूण खर्च (रूपये लाखात) Total Expenditure (Rs. In lakh)	Districts (2)
				नामनिर्देशित Nominated	निवडून आलेले Elected	एकूण Total			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	ठाणे	8,831	2,153	0	64	64	22,809	20,216	Thane
2	रायगड	6,989	1,637	0	59	59	19,101	19,441	Raigad
3	रत्नागिरी	8,151	1,486	9	58	67	19,238	17,432	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	5,176	778	7	50	57	11,632	11,706	Sindhudurg
5	नाशिक	15,012	2,935	0	71	71	29,152	29,484	Nashik
6	धुळे	8,028	1,226	0	54	54	11,270	11,444	Dhule
7	नंदुरबार	5,015	1,073	0	57	57	495	122	Nandurbar
8	जळगाव	11,583	2,566	0	81	81	20,916	21,212	Jalgaon
9	अहमदनगर	16,702	3,196	0	74	74	30,597	29,654	Ahmednagar
10	पुणे	15,066	2,970	13	72	85	50,426	50,733	Pune
11	सातारा	10,270	2,347	0	72	72	28,270	29,280	Satara
12	सांगली	8,255	1,901	8	61	69	19,143	19,886	Sangli
13	सोलापूर	14,724	2,565	0	66	66	24,405	25,802	Solapur
14	कोल्हापूर	7,545	2,420	0	67	67	23,992	24,165	Kolhapur
15	औरंगाबाद	9,879	1,764	0	57	57	19,679	19,228	Aurangabad
16	जालना	7,616	1,271	0	55	55	13,253	13,594	Jalna
17	परभणी	6,523	985	0	60	60	17,512	16,754	Parbhani
18	हिंगोली	4,334	815	0	0	0	7,329	7,561	Hingoli
19	बीड	10,601	1,717	2	59	61	18,719	18,403	Beed
20	नांदेड	10,334	2,108	0	62	62	22,327	22,047	Nanded
21	उस्मानाबाद	7,522	1,208	0	53	53	14,836	14,561	Osmanabad
22	लातूर	7,090	1,537	2	58	60	16,062	16,465	Latur
23	बुलढाणा	9,595	1,702	0	58	58	18,525	18,621	Buldhana
24	अकोला	5,350	974	0	51	51	11,034	10,723	Akola
25	वाशिम	5,073	817	0	50	50	7,783	7,571	Washim
26	अमरावती	12,045	1,662	0	58	58	21,664	21,262	Amravati
27	यवतमाळ	13,515	1,945	0	61	61	21,117	20,594	Yavatmal
28	वर्धा	6,271	882	0	50	50	10,128	10,242	Wardha
29	नागपूर	9,527	1,407	0	57	57	19,312	19,483	Nagpur
30	भंडारा	3,856	944	2	62	64	19,052	11,628	Bhandara
31	गोंदिया	5,382	1,038	0	52	52	11,263	10,251	Gondiya
32	चंद्रपूर	11,281	1,380	0	56	56	20,265	19,612	Chandrapur
33	गडचिरोली	14,343	865	12	50	62	11,652	10,897	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		3,01,484	54,274	55	1,915	1970	6,12,958	6,00,074	Maharashtra State

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source:- Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Mumbai

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी / PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / Table No. 33.2

जिल्हा परिषदांचे प्रमुख शीर्षानुसार उत्पन्न / Income of Zilla Parishads by Major Heads
(1999-2000)

(रुपये लाखात/Rs. in Lakhs)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	स्थानिक दर व कर Local Rates & Taxes	शुल्का- पासून उत्पन्न Income From Fees	मालमत्तेवर आधारित Board of Property	अंशदाने / Contribution				आरंभीची शिल्लक वगळून एकूण उत्पन्न Total Income Excluding Opening Balance	Districts
					शिक्षण Education	वैद्यकीय सेवा Medical Health	सहाय्यक अनुदाने Grants in aid	इतर साधने Other Sources		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	ठाणे	11	282	0	0	15	20,451	2,051	22,809	Thane
2	रायगड	12	400	0	3	30	20,249	- 1,592	19,101	Raigad
3	रत्नागिरी	3	179	0	32	1	19,289	- 265	19,238	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	0	29	0	10	8	12,827	- 1,244	11,632	Sindhudurg
5	नाशिक	2	430	0	16	1	25,094	3,609	29,152	Nashik
6	धुळे	3	92	0	15	6	11,409	- 255	11,270	Dhule
7	नंदुरबार	0	25	0	0	2	60	407	495	Nandurbar
8	जळगाव	0	369	0	1	6	24,401	- 3,860	20,916	Jalgaon
9	अहमदनगर	0	638	0	0	0	23,012	6,946	30,597	Ahmednagar
10	पुणे	2	722	0	63	9	25,463	24,167	50,426	Pune
11	सातारा	3	360	0	23	12	24,558	3,314	28,270	Satara
12	सांगली	0	164	0	15	9	17,746	1,209	19,143	Sangli
13	सोलापूर	2	248	0	22	9	18,793	5,331	24,405	Solapur
14	कोल्हापूर	2	242	0	6	10	21,965	1,767	23,992	Kolhapur
15	औरंगाबाद	0	453	0	11	7	18,047	1,161	19,679	Aurangabad
16	जालना	0	181	0	3	3	10,671	2,395	13,253	Jalna
17	परभणी	0	133	0	1	11	14,496	2,871	17,512	Parbhani
18	हिंगोली	0	34	0	2	2	6,451	840	7,329	Hingoli
19	बीड	0	307	0	12	178	16,443	1,779	18,719	Beed
20	नांदेड	1	97	0	11	7	23,215	- 1,003	22,327	Nanded
21	उस्मानाबाद	1	100	0	1	1	14,284	448	14,835	Osmanabad
22	लातूर	0	150	0	13	36	2,172	13,691	16,062	Latur
23	बुलढाणा	7	100	0	694	9	14,684	3,032	18,526	Buldhana
24	अकोला	0	168	0	0	211	10,562	93	11,034	Akola
25	वाशिम	0	124	0	1	0	1,056	6,601	7,782	Washim
26	अमरावती	13	199	0	275	25	20,026	1,127	21,665	Amravati
27	यवतमाळ	6	125	0	710	6	1,468	18,802	21,117	Yavatmal
28	वर्धा	8	135	0	2	0	9,769	213	10,127	Wardha
29	नागपूर	10	294	0	9	4	18,723	272	19,312	Nagpur
30	भंडारा	1	113	0	1,770	8	10,595	6,565	19,052	Bhandara
31	गोंदिया	8	67	0	793	3	10,122	270	11,263	Gondiya
32	चंद्रपूर	1	319	0	337	201	15,369	4,039	20,266	Chandrapur
33	गडचिरोली	1	36	0	230	9	10,024	1,352	11,652	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		97	7,315	0	5,081	839	4,93,494	1,06,132	6,12,958	Maharashtra State

टिप : रकाना ९ मधील ऋण आकडे वितरीत तरतुदीच्या तुलनेत अर्धोपाय अग्रिम कमी मंजूर असल्याने आहेत.

The negative figures in col.9 shows that the remittance advances are not received to the extent of sanctioned grants.

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source:- Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Mumbai

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी / PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / Table No. 33.3

जिल्हा परिषदांचे प्रमुख शीर्षानुसार खर्च / Expenditure of Zilla Parishad by Major Heads

(1999-2000)

(रुपये लाखात / Rs.in Lakhs)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	आस्थापना Establish- ment	रस्ते Road	शिक्षण Education	वैद्यकीय सेवा Medical Health	पशुसंवर्धन Animal Husbandary	इतर खर्च Other Expendi- ture	एकूण Total	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	ठाणे	1,948	1,423	9,957	1,960	228	4,701	20,217	Thane
2	रायगड	1,200	2,072	8,288	1,181	157	6,542	19,440	Raigad
3	रत्नागिरी	1,643	1,665	8,917	1,138	134	3,934	17,431	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	637	1,258	6,630	882	142	2,158	11,707	Sindhudurg
5	नाशिक	2,109	1,533	13,883	2,278	312	9,369	29,484	Nashik
6	धुळे	1,126	879	4,388	906	150	3,996	11,445	Dhule
7	नंदुरबार	21	0	12	9	3	77	122	Nandurbar
8	जळगाव	2,623	1,193	12,841	1,264	282	3,008	21,211	Jalgaon
9	अहमदनगर	1,919	2,069	11,820	1,685	334	11,826	29,653	Ahmednagar
10	पुणे	2,128	2,231	16,252	1,984	298	27,840	50,733	Pune
11	सातारा	1,257	2,449	10,752	1,506	295	13,021	29,280	Satara
12	सांगली	1,302	1,387	8,058	1,268	181	7,690	19,886	Sangli
13	सोलापूर	2,055	2,833	10,970	1,471	318	8,156	25,803	Solapur
14	कोल्हापूर	1,760	1,830	10,287	1,621	204	8,463	24,165	Kolhapur
15	औरंगाबाद	1,087	1,318	9,150	1,048	154	6,472	19,229	Aurangabad
16	जालना	920	1,641	5,639	764	117	4,513	13,594	Jalna
17	परभणी	1,636	1,213	8,935	1,129	201	3,639	16,753	Parbhani
18	हिंगोली	711	511	4,452	363	92	1,431	7,560	Hingoli
19	बीड	2,012	1,136	9,418	1,008	205	4,624	18,403	Beed
20	नांदेड	2,058	1,815	10,210	1,499	310	6,155	22,047	Nanded
21	उस्मानाबाद	881	1,191	7,393	1,030	204	3,862	14,561	Osmanabad
22	लातूर	856	1,436	8,320	929	242	4,684	16,467	Latur
23	बुलढाणा	1,813	1,085	9,180	1,242	152	5,149	18,621	Buldhana
24	अकोला	520	642	5,754	838	99	2,870	10,723	Akola
25	वाशिम	683	319	3,853	568	78	2,071	7,572	Washim
26	अमरावती	1,979	1,205	8,351	1,665	166	7,895	21,261	Amravati
27	यवतमाळ	2,118	1,372	8,655	1,409	282	6,758	20,594	Yavatmal
28	वर्धा	1,181	635	3,805	781	156	3,685	10,243	Wardha
29	नागपूर	1,856	1,448	6,969	985	155	8,069	19,482	Nagpur
30	भंडारा	959	1,069	5,577	849	93	3,082	11,629	Bhandara
31	गोंदिया	790	664	5,598	778	111	2,310	10,251	Gondiya
32	चंद्रपूर	989	1,221	6,662	1,489	246	9,005	19,612	Chandrapur
33	गडचिरोली	955	396	3,756	1,532	229	4,029	10,897	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		45,732	43,139	2,64,732	39,059	6,330	2,01,084	6,00,076	Maharashtra State

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source:- Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Mumbai

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी / PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 33.4

जिल्ह्यातील ग्रामपंचायती व पंचायत समित्यांची संख्या

Number of Gram Panchayats and Panchayat Samities by District

(1999-2000)

(रुपये लाखात /Rs.in Lakhs)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा (2)	पंचायत समिती Panchayat Samitee			ग्रामपंचायत सरपंच संख्या Number of Sarpanch				ग्रामपंचायत पंच संख्या Number of Panch			एकूण उत्पन्न Total income (Rs. in lakh)	एकूण खर्च Total Exp. (Rs. in lakh)	District (2)
		संख्या Number (3)	सदस्य Mem- ber- ship (4)	स्त्री Women (5)	अ.जा. S.C. (6)	अ. ज. S.T. (7)	एकूण (सर्व संघारण धरुन) Total (8)	स्त्री Women (9)	अ.जा. S.C. (10)	अ.ज. S.T. (11)	एकूण (सर्व साधारण घरुन) Total (12)			
1	ठाणे	12	128	126	26	340	918	2,130	266	2,416	7,950	2,220	1273	Thane
2	रायगड	14	119	275	11	67	809	1,884	144	640	6,727	2,717	2197	Raigad
3	रत्नागिरी	9	116	226	54	5	843	1,947	216	72	7,006	2,299	1647	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	9	100	141	22	2	427	1,060	169	85	3,683	1,090	743	Sindhudurg
5	नाशिक	13	142	223	69	384	1,340	3,159	912	2,436	11,891	3,098	2223	Nashik
6	धुळे	4	110	143	17	95	547	1,077	252	907	4,774	1,391	1125	Dhule
7	नंदुरबार	6	104	59	13	314	474	1,076	104	1,484	3,924	584	487	Nandurbar
8	जळगाव	13	136	383	73	110	1,146	2,627	836	907	9,759	3,737	3034	Jalgaon
9	अहमदनगर	13	148	397	103	132	1,298	1,968	1,291	616	11,340	2,793	2105	Ahmednagar
10	पुणे	13	143	366	102	69	1,330	3,308	677	776	11,206	4,488	2740	Pune
11	सातारा	11	132	300	131	20	1,470	3,239	797	118	12,276	3,732	2523	Satara
12	सांगली	8	122	168	66	115	705	1,189	296	2	6,417	1,751	1360	Sangli
13	सोलापूर	11	132	60	274	122	1,061	2,587	1,197	99	8,906	1,928	1673	Solapur
14	कोल्हापूर	12	134	297	95	99	1,010	2,846	680	1,371	8,966	3,577	2799	Kolhapur
15	औरंगाबाद	8	116	277	100	41	831	1,958	749	233	8,601	851	614	Aurangabad
16	जालना	8	110	289	64	9	779	1,845	573	48	6,057	543	463	Jalna
17	परभणी	7	68	202	94	28	695	1,611	483	934	5,404	1,141	1024	Parbhani
18	हिंगोली	5	51	161	59	77	563	1,277	460	378	4,307	736	732	Hingoli
19	बीड	9	118	289	143	4	1,045	2,240	856	362	7,834	292	181	Beed
20	नांदेड	9	124	276	118	176	1,233	2,486	1,235	578	10,049	430	359	Nanded
21	उस्मानाबाद	6	108	216	109	10	616	1,519	720	155	5,027	475	394	Osmanabad
22	लातूर	7	116	220	110	12	731	1,742	910	91	6,400	1,692	1,587	Latur
23	बुलढाणा	13	118	223	63	43	854	1,924	839	243	7,214	942	706	Buldhana
24	अकोला	7	118	103	34	33	510	1,107	365	241	3,918	590	399	Akola
25	वाशिम	6	100	133	84	34	439	1,101	476	235	3,854	335	277	Washim
26	अमरावती	13	116	108	96	77	834	1,759	404	535	7,402	1,117	821	Amravati
27	यवतमाळ	16	123	373	94	218	1,213	2,507	625	1,725	8,856	1,764	956	Yavatmal
28	वर्धा	8	102	140	64	67	514	772	342	495	3,663	461	354	Wardha
29	नागपूर	13	114	216	74	90	738	1,541	858	772	6,509	2,001	1,266	Nagpur
30	भंडारा	13	123	381	138	121	1,030	2,469	969	889	8,885	690	535	Bhandara
31	गोंदिया											688	472	Gondiya
32	चंद्रपूर	12	38	274	116	164	847	2,061	999	1,130	6,235	1,026	724	Chandrapur
33	गडचिरोली	12	101	128	16	209	454	1,070	313	1,356	3,758	328	239	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		320	3,630	7,173	2,632	3,287	27,414	61,086	20,013	22,329	2,28,798	51,507	38,032	Maharashtra State

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source:- Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Mumbai

33. सार्वजनिक प्रशासन आणि निवडणूक सांख्यिकी /PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 33.5

लोकसभेची व विधानसभेची मतदार संख्या

Number of Electors for Lok Sabha and Vidhan Sabha
(1999)

अ. क्र. Sr.No.	जिल्हा (2)	लोकसभा Lok Sabha (3)	विधानसभा Vidhan Sabha (4)	District (5)
1	मुंबई	26,80,452	26,80,751	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	57,65,296	52,20,833	Mumbai Suburban
3	ठाणे	42,07,138	45,94,205	Thane
4	रायगड	11,56,541	12,98,565	Raigad
5	रत्नागिरी	8,70,993	10,07,684	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	7,89,554	5,13,262	Sindhudurg
7	नाशिक	24,26,682	27,33,009	Nashik
8	धुळे	11,02,387	11,44,091	Dhule
9	नंदुरबार	10,79,374	7,02,434	Nandurbar
10	जळगाव	21,83,139	21,84,115	Jaigaon
11	अहमदनगर	20,98,115	22,92,397	Ahmednager
12	पुणे	39,67,318	39,67,774	Pune
13	सातारा	20,14,341	16,61,955	Satara
14	सांगली	10,27,902	15,64,760	Sangli
15	सोलापूर	21,29,220	22,42,070	Solapur
16	कोल्हापूर	21,84,777	21,90,181	Kolhapur
17	औरंगाबाद	13,71,657	15,39,319	Aurangabad
18	जालना	11,06,140	9,32,206	Jalna
19	परभणी	10,55,036	8,84,646	Parbhani
20	हिंगोली	10,33,761	5,54,006	Hingoli
21	बीड	11,74,600	13,48,547	Beed
22	नांदेड	11,90,888	15,12,948	Nanded
23	उस्मानाबाद	9,36,725	8,23,648	Osmanabad
24	लातूर	10,94,929	10,81,649	Latur
25	बुलढाणा	10,38,154	12,32,063	Buldhana
26	अकोला	11,44,590	9,52,205	Akola
27	वाशिम	10,03,920	6,60,007	Washim
28	अमरावती	11,24,147	15,99,435	Amravati
29	यवतमाळ	10,07,371	13,51,817	Yavatmal
30	वर्धा	10,79,445	7,79,630	Wardha
31	नागपूर	26,01,288	24,27,968	Nagpur
32	भंडारा	9,22,841	7,78,518	Bhandara
33	गोंदिया	N.A.	6,31,008	Gondiya
34	चंद्रपूर	12,24,263	12,31,609	Chandrapur
35	गडचिरोली	10,12,088	5,21,710	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		5,68,05,072	5,68,41,025	Maharashtra State

आधार.—मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.— Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Mumbai

33. सार्वजनिक प्रशासन आणि निवडणूक सांख्यिकी /PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 33.6

लोकसभेची व विधानसभेच्या जिल्हावार एकूण जागा

Number of Lok Sabha and Vidhan Sabha seats by District
(1999)

अ.क्र.	जिल्हा	लोकसभा	विधानसभा	
(1)	(2)	Lok Sabha	Vidhan Sabha	District
		(3)	(4)	(5)
1	मुंबई	3	18	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	3	16	Mumbai Suburban
3	ठाणे	2	13	Thane
4	रायगड	1	7	Raigad
5	रत्नागिरी	1	7	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	1	4	Sindhudurg
7	नाशिक	2	14	Nashik
8	धुळे	1	6	Dhule
9	नंदुरबार	1	4	Nandurbar
10	जळगाव	2	12	Jalgaon
11	अहमदनगर	2	13	Ahmednagar
12	पुणे	3	18	Pune
13	सातारा	2	10	Satara
14	सांगली	1	9	Sangli
15	सोलापूर	2	13	Solapur
16	कोल्हापूर	2	12	Kolhapur
17	औरंगाबाद	1	7	Aurangabad
18	जालना	1	5	Jalna
19	परभणी	1	5	Parbhani
20	हिंगोली	1	3	Hingoli
21	बीड	1	7	Beed
22	नांदेड	1	8	Nanded
23	उस्मानाबाद	1	5	Osmanabad
24	लातूर	1	6	Latur
25	बुलढाणा	1	7	Buldhana
26	अकोला	1	5	Akola
27	वाशिम	1	4	Washim
28	अमरावती	1	9	Amravati
29	यवतमाळ	1	8	Yavatmal
30	वर्धा	1	4	Wardha
31	नागपूर	2	11	Nagpur
32	भंडारा	1	5	Bhandara
33	गोंदिया	0	4	Gondiya
34	चंद्रपूर	1	6	Chandrapur
35	गडचिरोली	1	3	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	48	288	Maharashtra State

आधार.-मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.- Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Mumbai

---

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 33.7

---

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक विषयक सांख्यिकी /

तक्ता क्रमांक /

विधानसभा १९९९ च्या निवडणूकीत झालेले मतदान, मतांचे शेकडा प्रमाण व पक्षानुसार जिंकलेल्या जागा /

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled ('000)	इंडियन नॅशनल काँग्रेस Indian National Congress (INC)			राष्ट्रवादी काँग्रेस पार्टी National Congress Party			भारतीय जनता पक्ष Bhartiya Janta Party (BJP)		
			एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	मुंबई	3,508	1,151	32.81	12	318	9.06	1	400	11.40	8
2	मुंबई उपनगर										
3	ठाणे	1,726	304	17.61	1	265	15.35	2	248	14.37	3
4	रायगड	745	185	24.83	--	12	18.52	2	18	2.42	-
5	रत्नागिरी	589	80	13.58	--	149	25.30	--	83	14.09	1
6	सिंधुदुर्ग	267	57	21.35	--	42	15.73	--	23	8.61	1
7	नाशिक	1,535	337	21.95	2	443	28.86	4	217	14.14	2
8	धुळे	1,072	434	40.49	5	335	31.25	2	108	10.07	-
9	नंदुरबार										
10	जळगाव	1,331	253	19.01	1	280	21.04	1	291	21.86	5
11	अहमदनगर	1,437	376	26.17	3	450	31.32	5	196	13.64	3
12	पुणे	2,258	509	22.54	1	819	36.27	10	239	10.58	4
13	सातारा	1,133	295	26.04	1	524	46.25	9	106	9.36	--
14	सांगली	1,077	417	38.72	4	357	33.15	3	77	7.15	--
15	सोलापूर	1,474	268	18.18	3	469	31.82	5	122	8.28	--
16	कोल्हापूर	1,527	571	37.39	5	555	36.35	4	51	3.34	--
17	औरंगाबाद	952	326	34.24	3	162	17.02	--	109	11.45	2
18	जालना	602	114	18.94	1	124	20.60	1	126	20.93	2
19	परभणी	902	202	22.39	2	221	24.50	--	59	6.54	--
20	हिंगोली										
21	बीड	928	133	14.33	--	334	35.99	2	280	30.17	3
22	नांदेड	934	218	23.34	3	101	10.81	--	26	2.78	1
23	उस्मानाबाद	546	149	27.29	2	119	21.79	1	--	--	--
24	लातूर	737	264	35.82	2	65	8.82	--	165	22.39	1
25	बुलढाणा	834	234	28.06	3	174	20.86	1	173	20.74	2
26	अकोला	924	166	17.97	1	148	16.02	1	214	23.16	5
27	वाशिम										
28	अमरावती	947	296	31.26	3	111	11.72	--	190	20.06	3
29	यवतमाळ	852	294	34.51	6	199	23.36	2	95	11.15	--
30	वर्धा	452	134	29.65	3	89	19.69	--	47	10.40	--
31	नागपूर	1,357	403	29.70	2	170	12.53	2	320	23.58	2
32	भंडारा	973	349	35.87	3	83	8.53	--	299	30.73	5
33	गोंदिया										
34	चंद्रपूर	819	204	24.91	3	70	8.55	--	194	23.69	2
35	गडचिरोली	295	67	22.71	--	25	8.47	--	68	23.05	1
महाराष्ट्र राज्य		34,522	8,790	25.46	75	7339	21.26	58	4544	13.16	56

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा	शेतकरी कामगार पक्ष Peasant (PWP) Workers Party			भारतीय बहुजन महासंघ Bhartia Bahujan Mahasandh (BBM)			नॅशनल मायनॉरिटी पार्टी National Minority Party (NMP)		
		एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिकलेल्या जागा Seats won	एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिकलेल्या जागा Seats won	एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिकलेल्या जागा Seats won
(1)	(2)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)
1	मुंबई									
2	मुंबई उपनगर }				57	1.62		6	0.17	
3	ठाणे	3	0.17		7	0.41				
4	रायगड	174	23.36	4						
5	रत्नागिरी									
6	सिंधुदुर्ग									
7	नाशिक				7	0.46		58	3.78	
8	धुळे									
9	नंदुरबार }				36	3.36	1	7	0.65	
10	जळगाव				10	0.75				
11	अहमदनगर									
12	पुणे				21	0.93		5	0.22	
13	सातारा	4	0.35					1	0.09	
14	सांगली									
15	सोलापूर	94	6.38	1	36	2.44		24	1.63	
16	कोल्हापूर	94	6.16		1	0.07		12	0.79	
17	औरंगाबाद									
18	जालना				22	3.65		2	0.33	
19	परभणी									
20	हिंगोली }	28	3.10		19	2.11		7	0.78	
21	बीड	8	0.86		8	0.86				
22	नांदेड	18	1.93		63	6.75		4	0.43	
23	उस्मानाबाद	29	5.31							
24	लातूर	2	0.27							
25	बुलढाणा	8	0.96		46	5.52				
26	अकोला									
27	वाशिम }				190	20.56	2			
28	अमरावती				29	3.06		1	0.11	
29	यवतमाळ				17	2.00				
30	वर्धा				1	0.22		3	0.66	
31	नागपूर	30	2.21		27	1.99				
32	भंडारा									
33	गोंदिया }				9	0.92				
34	चंद्रपूर									
35	गडचिरोली									
महाराष्ट्र राज्य		492	1.43	5	606	1.76	3	130	0.38	

TABLE No. 33.7 (Contd.)

समाजवादी पार्टी Samajwadi Party (SP)			भारतीय कम्युनिस्ट पार्टी Communist Party of India (CPI) (Marxist)			बहुजन समाज पार्टी Bahujan Samaj Party (BSP)			District
एकूण ग्राह्य मते (हजारत) Total No. of valid votes polled (000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिकलेल्या जागा Seats won	एकूण ग्राह्य मते (हजारत) Total No. of valid votes polled (000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिकलेल्या जागा Seats won	एकूण ग्राह्य मते (हजारत) Total No. of valid votes polled (000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिकलेल्या जागा Seats won	
(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(2)
383	10.92	2	4	0.11	-	44	1.25	-	{ Mumbai
									{ Mumbai (Sub)
28	1.62	-	82	4.75	2	8	0.46	-	Thane
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Raigad
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ratnagiri
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Sindhudurg
-	-	-	-	-	-	1	0.07	-	Nashik
-	-	-	-	-	-	-	-	-	{ Dhule
-	-	-	-	-	-	-	-	-	{ Nandurbar
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Jalgaon
-	-	-	-	-	-	4	0.28	-	Ahmednagar
-	-	-	-	-	-	6	0.27	-	Pune
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Satara
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Sangli
21	1.42	-	-	-	-	-	-	-	Solapur
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Kolhapur
13	1.37	-	-	-	-	4	0.42	-	Aurangabad
-	-	-	-	-	-	1	0.17	-	Jalna
-	-	-	-	-	-	4	0.44	-	{ Parbhani
-	-	-	-	-	-	1	0.11	-	{ Hingoli
-	-	-	-	-	-	1	0.11	-	Beed
-	-	-	2	0.21	-	2	0.21	-	Nanded
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Osmanabad
17	2.31	-	-	-	-	-	-	-	Latur
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Buldhana
55	5.95	-	-	-	-	-	-	-	{ Akola
-	-	-	-	-	-	-	-	-	{ Washim
8	0.84	-	-	-	-	5	0.53	-	Amravati
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Yavatmal
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Wardha
1	0.07	-	-	-	-	26	1.92	-	Nagpur
-	-	-	-	-	-	14	1.44	-	{ Bhandara
-	-	-	-	-	-	-	-	-	{ Gondiya
-	-	-	-	-	-	5	0.61	-	Chandrapur
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Gadchiroli
526	1.52	2	88	0.25	2	125	0.36	-	Maharashtra State

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा	भारतीय रिपब्लिकन पार्टी Republican Party of India (RPI)			भारतीय रिपब्लिकन पार्टी Republican Party of India (RPI) (Gavai)		
		एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिकलेल्या जागा Seats won	एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिकलेल्या जागा Seats won
(1)	(2)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)
1	मुंबई	-	-	-	-	-	-
2	मुंबई उपनगर	-	-	-	-	-	-
3	ठाणे	-	-	-	-	-	-
4	रायगड	-	-	-	-	-	-
5	रत्नागिरी	-	-	-	-	-	-
6	सिंधुदुर्ग	-	-	-	-	-	-
7	नाशिक	-	-	-	-	-	-
8	घुळे	-	-	-	-	-	-
9	नंदुरबार	-	-	-	-	-	-
10	जळगाव	-	-	-	11	0.83	-
11	अहमदनगर	-	-	-	-	-	-
12	पुणे	-	-	-	-	-	-
13	सातारा	-	-	-	-	-	-
14	सांगली	-	-	-	-	-	-
15	सोलापूर	-	-	-	-	-	-
16	कोल्हापूर	-	-	-	-	-	-
17	औरंगाबाद	-	-	-	-	-	-
18	जालना	-	-	-	-	-	-
19	परभणी	-	-	-	-	-	-
20	हिंगोली	10	1.11	-	-	-	-
21	बीड	-	-	-	-	-	-
22	नांदेड	-	-	-	-	-	-
23	उस्मानाबाद	-	-	-	-	-	-
24	लातूर	-	-	-	-	-	-
25	बुलढाणा	-	-	-	-	-	-
26	अकोला	-	-	-	-	-	-
27	वाशिम	-	-	-	-	-	-
28	अमरावती	21	2.22	-	-	-	-
29	यवतमाळ	-	-	-	-	-	-
30	वर्धा	14	3.10	-	-	-	-
31	नागपूर	45	3.32	1	-	-	-
32	भंडारा	-	-	-	-	-	-
33	गोंदिया	21	2.16	-	-	-	-
34	चंद्रपूर	59	7.20	-	-	-	-
35	गडचिरोली	-	-	-	-	-	-
महाराष्ट्र राज्य		170	0.49	1	11	0.83	-

टीप.-ज्या राजकीय पक्षांना महाराष्ट्रात एकूण मतदान (ग्राह्य मते) ५०,००० पेक्षा कमी आहेत असे पक्षासंबंधितांची आकडेवारी इतर पक्षांमध्ये घेण्यात आलेली आहे.

(१) अखिल भारतीय रिपब्लिकन पार्टी सोरीत, (२) प्रॉकटीस्ट सर्व समाज समिती, (३) विदर्भ प्रजा पार्टी, (४) समाजवादी जनता पार्टी (आर), (५) डेमोक्रेटिक पार्टी ऑफ इंडिया, (६) सोशित समाज पार्टी, (७) नॅटिव्ह पिपल्स पार्टी, (८) रिप. पार्टी ऑफ इंडिया (कांबळे), (९) अखिल भारतीय जनसंघ, (१०) ऑल इंडिया फॉरवर्ड ब्लॉक, (११) नॅशनल रिपब्लिकन पार्टी, (१२) भारतीय मायनारिटीज सुरक्षा महासंघ, (१३) इंडियन युथ मुस्लीम लिग, इंडियन नॅशनल लिग, (१४) पिपल्स डेमोक्रेटिक पार्टी, (१५) महाराष्ट्र राष्ट्रवादी काँग्रेस, (१६) हिंदुस्थान जनता पार्टी, (१७) जनता पार्टी, (१८) समता पार्टी, (१९) समाजवादी जनता पार्टी, (२०) नाग विदर्भ आंदोलन समिती.

TABLE No. 33.7 (Contd.)

Parties							District
इतर पक्ष Other Parties			अपक्ष Independent				
एकूण ग्राह्य मते (हजारत) Total No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिकलेल्या जागा Seats won	एकूण ग्राह्य मते (हजारत) Total No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिकलेल्या जागा Seats won	(2)	
(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(51)		
29	0.83	-	133	3.79	-	{ Mumbai	
67	3.88	-	204	11.82	2	{ Mumbai (Sub)	
6	0.81	1	20	2.68	-	Thane	
-	-	-	58	9.85	-	Raigad	
-	-	-	28	9.74	-	Ratnagiri	
20	1.30	-	176	11.47	1	Sindhudurg	
41	3.82	1	21	1.96	-	Nashik	
31	2.33	-	112	8.41	-	{ Dhule	
5	0.35	-	165	11.48	1	{ Nandurbar	
7	0.31	-	192	8.50	1	Jalgaon	
-	-	-	16	1.41	-	Ahmednagar	
-	-	-	93	8.64	1	Pune	
4	0.27	-	210	14.25	1	Satara	
-	-	-	83	5.44	-	Sangli	
4	0.42	-	63	6.62	-	Solapur	
3	0.50	-	66	10.96	-	Kolhapur	
-	-	-	86	9.53	1	Aurangabad	
6	0.65	-	118	12.72	-	Jaina	
57	6.10	-	191	20.45	1	{ Parbhani	
2	0.37	-	101	18.50	-	{ Hingoli	
1	0.14	-	111	15.06	1	Beed	
1	0.12	-	87	10.43	-	Nanded	
-	-	-	88	9.52	-	Osmanabad	
8	0.84	-	81	8.55	-	Latur	
5	0.59	-	89	10.45	1	Buldhana	
3	0.66	-	87	19.25	-	{ Akola	
17	1.25	-	45	3.32	1	{ Washim	
8	0.82	-	114	11.72	-	Amravati	
56	6.84	-	141	17.22	-	Yavatmal	
55	18.64	1	42	14.24	-	Wardha	
436	1.26	3	3019	8.75	12	Nagpur	
						{ Bhandara	
						{ Gondiya	
						Chandrapur	
						Gadchiroli	
						Maharashtra State	

Note.—Political Parties who got votes (Valid) less than 50,000 are taken together in other Parties.

आधार .—मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source.—Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Mumbai.

33. सार्वजनिक प्रशासन आणि निवडणूक सांख्यिकी /PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 33.8

लोकसभा व विधानसभा १९९९ मधील निवडणूकीत झालेले मतदान
Number of Votes Polled in the Lok Sabha and Vidhan Sabha Election of 1999

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा (2)	लोकसभा Lok Sabha (1999)			विधानसभा Vidhan Sabha (1999)			District (2)
		एकूण मतदार Total Electors (3)	झालेले मतदान Votes Polled * (4)	टक्केवारी Percentage (5)	एकूण मतदार Total Electors (6)	झालेले मतदान Votes Polled (7)	टक्केवारी Percentage (8)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	मुंबई	26,80,452	11,99,980	44.77	26,80,751	11,99,127	44.73	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	57,65,296	25,96,110	45.03	52,20,833	23,46,079	44.94	Mumbai (Sub)
3	ठाणे	42,07,138	16,40,833	39.00	45,94,205	18,12,420	39.45	Thane
4	रायगड	11,56,541	7,07,136	61.14	12,98,565	8,03,775	61.90	Raigad
5	रत्नागिरी	8,70,993	5,55,181	63.74	10,07,684	6,27,154	62.24	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	7,89,554	4,54,397	57.55	5,13,262	2,85,785	55.68	Sindhudurg
7	नाशिक	24,26,682	14,73,049	60.70	27,33,009	16,28,639	59.59	Nashik
8	धुळे	11,02,387	6,24,651	56.66	11,44,091	6,75,613	59.05	Dhule
9	नंदुरबार	10,79,374	7,08,467	65.64	7,02,434	4,60,049	65.49	Nandurbar
10	जळगाव	21,83,139	14,15,035	64.82	21,84,115	14,15,057	64.79	Jalgaon
11	अहमदनगर	20,98,115	14,54,052	69.30	22,92,397	15,74,800	68.70	Ahmednagar
12	पुणे	39,67,318	23,55,277	59.37	39,67,774	23,55,406	59.36	Pune
13	सातारा	20,14,341	14,52,723	72.12	16,61,955	11,78,499	70.91	Satara
14	सांगली	10,27,902	7,32,577	71.27	15,64,760	11,21,074	71.65	Sangli
15	सोलापूर	21,29,220	14,51,605	68.18	22,42,070	15,48,372	69.06	Solapur
16	कोल्हापूर	21,84,777	15,77,703	72.21	21,90,181	15,77,712	72.04	Kolhapur
17	औरंगाबाद	13,71,657	9,01,535	65.73	15,39,319	10,23,198	66.47	Aurangabad
18	जालना	11,06,140	7,99,560	72.28	9,32,206	6,60,353	70.84	Jalna
19	परभणी	10,55,036	7,03,090	66.64	8,84,646	5,84,062	66.02	Parbhani
20	हिंगोली	10,33,761	7,28,461	70.47	5,54,006	3,87,739	69.99	Hingoli
21	बीड	11,74,600	8,48,721	72.26	13,48,547	9,85,878	73.11	Beed
22	नांदेड	11,90,888	7,80,508	65.54	15,12,948	10,06,214	66.51	Nanded
23	उस्मानाबाद	9,36,725	6,62,635	70.74	8,23,648	5,77,230	70.08	Osmanabad
24	लातूर	10,94,929	7,89,831	72.14	10,81,649	7,78,619	71.98	Latur
25	बुलढाणा	10,38,154	7,39,666	71.25	12,32,063	8,79,506	71.38	Buldhana
26	अकोला	11,44,590	6,95,296	60.75	9,52,205	5,55,512	58.34	Akola
27	वाशिम	10,03,920	6,74,701	67.21	6,60,007	4,20,522	63.71	Washim
28	अमरावती	11,24,147	6,95,563	61.87	15,99,435	10,00,559	62.56	Amravati
29	यवतमाळ	10,07,371	6,45,692	64.10	13,51,817	8,99,878	66.57	Yavatmal
30	वर्धा	10,79,445	6,79,939	62.99	7,79,630	4,83,085	61.96	Wardha
31	नागपूर	26,01,288	15,15,410	58.26	24,27,968	14,06,918	57.95	Nagpur
32	भंडारा	9,22,841	6,60,223	71.54	7,78,518	5,89,732	75.75	Bhandara
33	गोंदिया	-	-	-	6,31,008	4,46,611	70.78	Gondiya
34	चंद्रपूर	12,24,263	8,24,860	67.38	12,31,609	8,53,106	69.27	Chandrapur
35	गडचिरोली	10,12,088	7,77,600	76.83	5,21,710	3,74,015	71.69	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		5,68,05,072	3,45,22,067	60.77	5,68,41,025	3,45,22,298	60.73	Maharashtra State

* Excluding Postal Votes.

आधार.—मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Mumbai

33. सार्वजनिक प्रशासन आणि निवडणूक विषयक सांख्यिकी /PUBLIC ADMINISTRATION & ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 33.9

भारतातील विधानसभा व लोकसभेच्या जागा

Number of Lok Sabha and Vidhan Sabha Seats in India

अ. क्र. Sr. No.	राज्य/केंद्रशासित प्रदेश	लोकसभा Lok Sabha (1999)	विधानसभा Vidhan Sabha (1999)	State/ Union Territory
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
I - राज्य		States		
1	आंध्र प्रदेश	42	294	Andhara Pradesh
2	अरुणाचल प्रदेश	2	60	Arunachal Pradesh
3	आसाम	14	125	Assam
4	बिहार	54	324	Bihar
5	गोवा	2	40	Goa
6	गुजरात	26	182	Gujrath
7	हरियाणा	10	90	Hariyana
8	हिमाचल प्रदेश	4	68	Himachal Pradesh
9	जम्मू आणि काश्मिर	6	76*	Jammu and Kashmir
10	कर्नाटक	28	224	Karnataka
11	केरळ	20	140	Kerala
12	मध्यप्रदेश	40	320	Madhya Pradesh
13	महाराष्ट्र	48	288	Maharashtra
14	मणीपूर	2	60	Manipur
15	मेघालय	2	60	Meghalaya
16	मिझोराम	1	40	Mizoram
17	नागालँड	1	60	Nagaland
18	ओरीसा	21	147	Orissa
19	पंजाब	13	117	Punjab
20	राजस्थान	25	200	Rajasithan
21	सिक्कीम	1	32	Sikkim
22	तामीळनाडू	39	234	Tamil Nadu
23	त्रिपुरा	2	60	Tripura
24	उत्तरप्रदेश	85	425	Uttar Pradesh
25	पश्चिम बंगाल	42	294	West Bengal
II- केंद्रशासित प्रदेश		Union Territory		
26	अंदमान निकोबार	1	1	Andaman Nicobar Island
27	चंडीगड	1	-	Chandighar
28	दादरा नगर हवेली	1	-	Dadra-Nagar Haveli
29	दिल्ली	7	-	Delhi
30	दमण आणि दिव	1	-	Daman and Div
31	लक्षद्विप	1	-	Lakshadweep
32	पॉन्डिचरी	1	30	Pondicherry
एकूण		543	3,915	Total

टिप.—* घटनेनुसार जम्मू आणि काश्मिरमधील (पाकिस्तान व्याप्त काश्मिर) २४ राखलेल्या विधानसभेवर जागा वगळून.

Note.—* Under the Constitution of Jammu and Kashmir the number of seats in Legislative Assembly of the State excluding the 24 seats earmarked to Pakistan occupied Territory.

आधार.—मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Mumbai

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक विषयक सांख्यिकी/

तक्ता क्रमांक/

ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्च

अ.क्र.	जिल्हा	ग्रामपंचायतीची संख्या	साभिल केलेली गावे	लोकसंख्या (हजारात)	उत्पन्न / Income		जकात कर
					एकूण अंशदाने, देणग्या व बक्षिसे	इमारती व जमिन यावरील कर	
Sr. No.		Number of Villages Panchayats	Number of Villages Covered	Population (In '000')	Total Grants Contributions & Donations	Taxes on Buildings & Lands	Octroi
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	ठाणे	927	1,693	2,189	45,232	61,335	0
2	रायगड	811	1,924	1,653	1,07,984	76,636	6,244
3	रत्नागिरी	843	1,521	1,494	1,32,495	25,681	0
4	सिंधुदुर्ग	427	737	778	64,168	11,772	15
5	नाशिक	1,340	1,965	2,989	1,12,864	34,524	2,463
6	धुळे	547	670	1,248	78,048	6,163	217
7	नंदुरबार	474	934	1,084	35,249	2,805	0
8	जळगाव	1,147	1,480	2,594	1,22,184	42,490	1,176
9	अहमदनगर	1,298	1,571	3,237	1,38,615	16,228	4,302
10	पुणे	1,375	1,794	2,997	1,91,044	102,607	634
11	सातारा	1,478	1,625	2,371	1,41,288	57,233	1,607
12	सांगली	705	725	1,923	1,02,778	18,422	0
13	सोलापूर	1,027	1,133	2,595	89,529	9,482	11,477
14	कोल्हापूर	1,029	1,212	2,445	1,55,629	28,560	0
15	औरंगाबाद	831	1,293	1,796	28,808	8,809	0
16	जालना	779	967	1,287	19,525	4,790	0
17	परभणी	697	842	998	90,334	4,165	0
18	हिंगोली	565	721	820	65,030	3,048	0
19	बीड	1,015	1,284	1,743	9,632	3,602	0
20	नांदेड	1,307	1,515	2,141	19,579	4,928	0
21	उस्मानाबाद	616	711	1,222	20,920	7,043	5
22	लातूर	781	952	1,561	1,21,767	12,529	62
23	बुलढाणा	865	1,365	1,726	49,472	7,730	18
24	अकोला	541	966	987	10,209	8,696	0
25	वाशिम	493	759	828	15,153	3,072	0
26	अमरावती	834	1,862	1,683	50,960	8,474	0
27	यवतमाळ	1,204	1,917	1,971	67,515	16,023	0
28	वर्धा	515	1,216	893	20,007	7,623	0
29	नागपूर	778	1,888	1,424	80,017	26,415	361
30	भंडारा	1,094	1,815	952	32,259	10,147	24
31	गोंदिया	0	0	1,046	36,063	5,653	61
32	चंद्रपूर	817	1,734	1,392	31,752	17,571	0
33	गडचिरोली	467	1,670	882	7,172	7,573	0
महाराष्ट्र राज्य		27,627	42,461	54,949	22,93,281	6,61,829	28,666

PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTROL STATISTICS

TABLE No. 33.10

Income and Expenditure of village Panchayat
(1999-2000)

(रुपये लाखात/Rs. in Lakhs)

उत्पन्न / Income					
इतर कर व दर	एकूण कर व दर (स्तंभ ७ ते ९)	सुरुवातीची शिल्लक धरुन इतर मार्गाने मिळालेले उत्पन्न	एकूण उत्पन्न (स्तंभ ६+१०+११)	एकूण खर्च	
Other Taxes and Fees	Total Taxes & Fees (col. 7 to 9)	Income from Other Sources Including Opening Bal.	Total Income (col. 6+10+11)	Total Expenditure	District
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
5,141	66,476	1,10,308	2,22,016	1,27,313	Thane
18,063	1,00,943	62,750	2,71,677	2,19,745	Raigad
4,349	30,030	67,328	2,29,853	1,64,743	Ratnagiri
841	12,628	32,232	1,09,028	74,273	Sindhudurg
86,580	1,23,567	73,396	3,09,827	2,22,310	Nashik
12,412	18,792	42,246	1,39,086	1,12,522	Dhule
13,419	16,224	6,899	58,372	48,671	Nandurbar
24,656	68,322	1,83,157	3,73,663	3,03,366	Jalgaon
19,658	40,188	1,00,480	2,79,283	2,10,501	Ahmednagar
16,863	1,20,104	1,37,685	4,48,833	2,74,043	Pune
78,348	1,37,188	94,702	3,73,178	2,52,297	Satara
6,627	25,049	47,230	1,75,057	1,36,014	Sangli
37,280	58,239	45,081	1,92,849	1,67,292	Solapur
74,826	1,03,386	98,714	3,57,729	2,79,869	Kolhapur
31,299	40,108	16,184	85,100	61,412	Aurangabad
5,799	10,589	24,142	54,256	46,298	Jalna
7,807	11,972	11,782	1,14,088	1,02,441	Parbhani
4,990	8,038	515	73,583	73,221	Hingoli
6,684	10,286	9,311	29,229	18,148	Beed
5,722	10,650	12,723	42,952	35,932	Nanded
13,524	20,572	5,963	47,455	39,359	Osmanabad
23,775	36,366	11,041	1,69,174	1,58,736	Latur
16,144	23,892	20,870	94,234	70,592	Buldhana
3,185	11,881	36,956	59,046	39,904	Akola
5,555	8,627	9,709	33,489	27,681	Washim
27,647	36,121	24,576	1,11,657	82,108	Amravati
4,146	20,169	88,698	1,76,382	95,577	Yavatmal
8,015	15,638	10,505	46,150	35,360	Wardha
22,812	49,588	70,506	2,00,111	1,26,605	Nagpur
7,967	18,138	18,624	69,021	53,541	Bhandara
7,142	12,856	19,839	68,758	47,163	Gondiya
18,584	36,155	34,654	1,02,561	72,413	Chandrapur
9,074	16,647	9,001	32,820	23,897	Gadchiroli
6,28,934	13,19,429	15,37,807	51,50,517	38,03,347	Maharashtra State

आधार.— अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source .- Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी/

तक्ता क्रमांक/

जिल्हानिहाय नगरपरिषदा, कटकमंडळे आणि महानगरपालिका यांचे उत्पन्न/

अ. क्र. Sr. No.	नागरी स्वराज्य संस्थांची		दर व कर / Rates and Taxes					अनुदाने / Grants		
	जिल्हा District	संख्या No. of urban LSG Institutions	सुरुवातीची Opening Balance	जकात Octroi	घर व जमिनीवरील कर Taxes on Houses & Lands	इतर कर व शुल्क Other Taxes & Fees	एकूण Total (4+5+6)	शासकीय Govt.	इतर Other	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	मुंबई	1	19,59,244	1,29,30,109	59,20,720	2,79,908	1,91,30,737	2,02,877	26,09,278	28,12,155
2	मुंबई उपनगर									
3	ठाणे	15	15,99,409	35,61,890	16,47,857	3,70,246	55,79,993	10,91,553	24,945	11,16,498
4	रायगड	11	59,815	87,027	74,513	12,519	1,74,059	2,24,858	28,337	2,53,195
5	रत्नागिरी	4	60,023	33,365	27,695	14,219	75,279	1,02,065	4,534	1,06,599
6	सिंधुदुर्ग	3	25,242	2,728	3,701	287	6,716	35,911	4,299	40,210
7	नाशिक	11	82,544	10,38,603	1,86,350	8,429	12,33,382	3,77,301	3,711	3,81,012
8	धुळे	3	18,943	1,21,179	48,877	3,837	1,73,893	1,61,945	16,885	1,78,830
9	नंदुरबार	4	17,338	4,196	28,268	5,760	38,224	68,645	2,227	70,872
10	जळगांव	13	56,950	29,758	1,75,341	68,184	2,73,283	5,96,001	23,779	6,19,780
11	अहमदनगर	10	56,969	29,689	57,528	51,592	1,38,809	2,81,415	45,989	3,27,404
12	पुणे	16	6,44,055	37,14,509	8,45,627	2,68,756	48,28,892	5,87,221	83	5,87,304
13	सातारा	8	97,387	25,505	77,801	13,557	1,16,863	1,88,218	7,428	1,95,646
14	सांगली	5	67,080	1,87,144	66,842	16,697	2,70,683	1,21,542	1,599	1,23,141
15	सोलापूर	10	2,02,905	3,90,848	3,46,633	14,129	7,51,610	2,38,170	4,329	2,42,499
16	कोल्हापूर	10	1,71,470	3,75,735	2,15,373	18,308	6,09,416	5,09,142	1,34,975	6,44,117
17	औरंगाबाद	8	1,23,849	4,61,116	1,74,473	12,203	6,47,792	1,84,597	10,756	1,95,353
18	जालना	4	51,258	65,780	5,666	19,707	91,153	42,953	8,306	51,259
19	परभणी	8	27,217	30,597	21,336	13,270	65,203	1,34,340	9,880	1,44,220
20	हिंगोली	3	26,238	10,225	4,890	1,681	16,796	23,304	--	23,304
21	बीड	6	44,756	50,628	9,105	666	60,399	89,827	--	89,827
22	नांदेड	12	1,40,735	1,37,091	50,717	2,961	1,90,769	1,27,515	1,041	1,28,556
23	उस्मानाबाद	8	37,560	28,038	18,364	3,276	49,678	66,149	--	66,149
24	लातूर	5	36,774	93,863	20,308	3,657	1,17,828	79,645	--	79,645
25	बुलढाणा	11	37,227	52,418	34,263	13,392	1,00,073	2,36,133	--	2,36,133
26	अकोला	6	56,756	15,512	31,093	4,614	51,219	3,55,296	4,064	3,59,360
27	वाशिम	4	10,442	2,901	9,323	3,267	15,491	1,14,832	3,105	1,17,937
28	अमरावती	11	2,29,745	2,28,230	85,863	2,075	3,16,168	3,48,869	26,369	3,75,238
29	यवतमाळ	8	57,155	1,02,678	23,291	12,098	1,38,067	1,49,205	9,988	1,59,193
30	वर्धा	6	13,656	39,319	19,551	20,416	79,286	1,01,593	1,208	1,02,801
31	नागपूर	12	2,65,006	9,39,199	2,68,915	2,79,778	14,87,892	4,46,065	16,865	4,62,930
32	भंडारा	3	14,025	2,618	13,393	487	16,498	73,419	--	73,419
33	गोंदिया	2	2,769	44,956	9,805	995	55,756	50,898	--	50,898
34	चंद्रपूर	7	61,445	38,636	40,860	15,971	95,467	2,06,171	--	2,06,171
35	गडचिरोली	2	15,100	1,140	6,858	1,429	9,427	27,116	4,902	32,018
1	एकूण कटकमंडळे	7	1,00,325	1,98,605	83,506	72,420	3,54,531	76,410	7,842	84,252
2	नगरपरिषद	228	15,87,079	16,47,494	13,68,880	3,50,866	33,67,240	57,20,750	2,42,290	59,63,040
3	महानगरपालिका	15	7,65,195	2,30,31,131	91,18,814	11,35,085	3,32,85,030	18,47,631	27,58,750	46,06,381
4	महाराष्ट्र राज्य	250	24,52,599	2,48,77,230	1,05,71,200	15,58,371	3,70,06,801	76,44,791	30,08,882	106,53,673

PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS.

TABLE No. 33.11 (A)

Districtwise Income of Municipal Councils, Cantonment Boards and Municipal Corporations (1999-2000)

(रुपये लाखों/Rs. in Lakhs)

इतर साधने / Other Sources				असाधारण उत्पन्न, कर्जे व वाणिज्यिक			एकूण Total (4+8+11+12+ 13+14+15)	संस्थेचे उत्पन्न Extra Ordinary Income Debts & Income of Commercial Enterprises (17)	एकूण Grand Total (16+17) (18)	District (2)
शैक्षणिक संस्थांकडील फी Fees From Educational Institutions (12)	बाजार व कत्तलखाने Market and Slaughter Houses (13)	पालिका मालमत्तेपासून उत्पन्न Revenue derived From Property (14)	संकीर्ण Miscellaneous (15)	संस्थेचे उत्पन्न Extra Ordinary Income Debts & Income of Commercial Enterprises (17)	एकूण Grand Total (16+17) (18)					
67,937	2,00,346	1,96,107	1,18,42,731	3,22,90,769	42,52,424	3,65,43,193	Mumbai			
							Mumbai Suburban			
688	19,503	2,46,868	8,05,248	93,68,207	15,44,110	1,09,12,317	Thane			
2,582	2,559	6,149	25,838	5,24,197	81,730	6,05,927	Raigad			
--	1,075	4,800	11,087	2,58,863	43,969	3,02,832	Ratnagiri			
--	770	950	10,323	84,211	36,552	1,20,763	Sindhudurg			
529	2,598	27,263	10,09,321	27,36,649	63,545	28,00,194	Nashik			
208	2,945	8,931	52,539	4,36,289	31,753	4,68,042	Dhule			
20	1,167	4,870	3,832	1,36,323	18,992	1,55,315	Nandurbar			
150	4,507	55,464	4,82,489	14,92,623	846,996	23,39,619	Jalgaon			
258	4,058	32,190	37,137	5,96,825	68,366	6,65,191	Ahmednagar			
1,056	11,112	81,458	17,20,857	78,74,734	21,93,058	1,00,67,792	Pune			
82	1,894	5,853	32,115	4,49,840	48,222	4,98,062	Satara			
87	258	4,990	1,00,864	5,67,103	62,806	6,29,909	Sangli			
87	3,853	23,103	2,01,906	14,25,963	89,726	15,15,689	Solapur			
597	2,035	18,088	5,49,437	19,95,160	2,26,575	22,21,735	Kolhapur			
270	3,715	67,042	64,246	11,02,267	15,337	11,17,604	Aurangabad			
99	--	--	26,423	2,20,192	1,839	2,22,031	Jalna			
45	505	8,222	21,040	266,452	5,996	2,72,448	Parbhani			
21	48	734	1,708	68,849	--	68,849	Hingoli			
17	35	13,993	11,936	2,20,963	23,308	2,44,271	Beed			
607	538	14,610	20,587	4,96,402	41,166	5,37,568	Nanded			
23	293	5,380	17,695	1,76,778	11,624	1,88,402	Osmanabad			
3,939	113	13,214	11,929	2,63,442	13,861	2,77,303	Latur			
412	1,698	14,371	5,488	3,95,402	22,422	4,17,824	Buldhana			
47	1,875	43,209	7,125	5,19,591	2,18,956	7,38,547	Akola			
11	613	6,466	22,020	1,72,980	9,356	1,82,336	Washim			
3,925	4,959	6,170	41,411	9,77,616	38,554	10,16,170	Amravati			
103	3,035	7,291	18,776	3,83,620	74,514	4,58,134	Yavatmal			
437	2,168	3,032	1,567	2,02,947	13,107	2,16,054	Wardha			
629	18,290	10,212	21,416	22,66,375	2,02,389	24,68,764	Nagpur			
23	524	999	1,779	1,07,267	26,114	1,33,381	Bhandara			
298	387	3,229	932	1,14,269	37,685	1,51,954	Godiya			
37	1,279	3,954	5,326	3,73,679	75,503	4,49,182	Chandrapur			
10	194	621	655	58,025	7,131	65,156	Gadchiroli			
57	5,785	23,554	96,906	6,65,410	2,18,312	8,83,722	Cantonment Board			
14,517	48,073	3,49,032	11,13,662	1,24,42,643	23,94,937	1,48,37,580	Nagar Parishad			
70,660	2,45,091	5,67,247	1,59,77,215	5,55,16,819	78,34,437	6,33,51,256	Mahanagarpalika			
85,234	2,98,949	9,39,833	1,71,87,783	6,86,24,872	1,04,47,686	7,90,72,558	Maharashtra State			

आधार.- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.- Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी/

तक्ता क्रमांक/

नगरपरिषदा, कटकमंडळे आणि महानगरपालिका यांचे उत्पन्न/

(1999-

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा/नगरपरिषदा/ महानगरपालिका	सुरुवातीची शिल्लक Opening Balance	दर व कर / Rates and Taxes				अनुदाने / Grants		
			जकात Octroi	घर व जमिनीवरील कर Taxes on Lands & Houses	इतर कर कर व शुल्क Other Taxes and Fees	एकूण Total (4+5+6)	शासकीय Govt. Grants	इतर Other	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मिचंडी	19,884	39,655	63,810	0	1,03,465	6,21,221	0	6,21,221
2	वसई	3,454	1,068	6,459	3	7,530	27,155	0	27,155
3	भाईंदर	77,018	2,07,181	1,14,973	0	3,22,154	29,434	0	29,434
4	जव्हार	7,140	276	992	770	2,038	6,418	0	6,418
5	डहाणू	7,357	19,338	7,338	1,706	28,382	2,162	0	2,162
6	उल्हासनगर	405	12,784	1,370	0	14,154	3,133	0	3,133
7	विसार	21,588	2,020	12,676	6,020	20,716	29,962	0	29,962
8	नालासोपारा	16,211	1,947	29,277	0	31,224	33,324	3,499	36,823
9	अंबरनाथ	28,239	1,25,993	25,355	2	1,51,350	36,844	0	36,844
10	कुळगाव-बदलापूर	11,275	58,913	19,263	0	78,176	12,327	0	12,327
11	नवघर-माणिकपूर	74,553	61,625	40,050	0	1,01,675	10,362	5,196	15,558
	ठाणे - एकूण	2,67,124	5,30,800	3,21,563	8,501	8,60,864	8,12,342	8,695	8,21,037
12	पनवेल	2,534	4,345	15,106	9,279	28,730	57,186	10,180	67,366
13	खोपोली	13,804	8,246	21,237	0	29,483	86,444	0	86,444
14	अलिबाग	14,624	15,689	11,059	0	26,748	2,704	8,815	11,519
15	महाड	709	12,125	2,930	1,226	16,281	16,916	0	16,916
16	पेण	4,353	13,741	8,182	7	21,930	4,461	8,992	13,453
17	रोहा	5,887	706	3,065	0	3,771	21,015	0	21,015
18	उरण	1,592	19,077	7,155	0	26,232	11,742	350	12,092
19	मुरड - जंजिरा	3,136	3,972	1,093	4	5,069	8,520	0	8,520
20	श्रीवर्धन	5,465	1,077	1,213	62	2,352	11,066	0	11,066
21	माथेरान	2,164	2,660	1,867	1,923	6,450	2,293	0	2,293
22	कर्जत	5,547	5,389	1,606	18	7,013	2,511	0	2,511
	रायगड-एकूण	59,815	87,027	74,513	12,519	1,74,059	2,24,858	28,337	2,53,195
23	रत्नागिरी	13,100	6,259	14,865	11,010	32,134	76,871	114	76,985
24	चिपळूण	43,690	26,516	8,503	3,209	38,228	10,468	0	10,468
25	खेड	2,146	0	2,810	0	2,810	11,633	0	11,633
26	राजापूर	1,087	590	1,517	0	2,107	3,093	4,420	7,513
	रत्नागिरी-एकूण	60,023	33,365	27,695	14,219	75,279	1,02,065	4,534	1,06,599
27	मालवण	10,348	1,093	1,199	0	2,292	15,421	0	15,421
28	वेंगुर्ला	3,400	673	988	85	1,746	3,348	4,299	7,647
29	सावंतवाडी	11,494	962	1,514	202	2,678	17,142	0	17,142
	सिंधुदुर्ग-एकूण	25,242	2,728	3,701	287	6,716	35,911	4,299	40,210

PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

TABLE No. 33.11 (B)

Income of Municipal Councils, Cantonment Boards and Corporations

(रुपये हजारत/Rs. In '000)

शैक्षणिक संस्थांकडील फी Fees From Educational Institutions (11)	बाजार व कत्तलखाने Market and Slaughter Houses (12)	इतर साधने / Other Sources			असाधारण उत्पन्न कर्जे व वाणिज्यिक संस्थेचे उत्पन्न Extra Ordinary Income Debts & Income from Commercial Enterprises (16)		एकूण Grand Total (17)	District Municipal Councils & Corporations (2)
		पालिका मालमत्तेपासून उत्पन्न Revenue derived From Property (13)	संकीर्ण Miscellaneous (14)	एकूण Total (11+12+13+14) (15)				
0	1,167	6,854	10,377	7,62,968	53,288	8,16,256	Bhiwandi	
48	574	1,347	1,539	41,647	3,481	45,128	Vasai	
35	3,373	17,305	7,854	4,57,173	86,808	5,43,981	Bhyander	
1	35	428	1,035	17,095	2,326	19,421	Jawhar	
0	31	200	507	38,639	1,827	40,466	Dahanu	
23	286	1305	44	19,350	333	19,683		
53	2,070	663	35,846	1,10,898	14,642	1,25,540	Virar	
0	0	934	11,618	96,810	34,498	1,31,308	Nalasopara	
12	173	4,945	11,567	2,33,130	42,724	2,75,854	Ambemath	
0	102	11,907	3,232	1,17,019	15,512	1,32,531	Kulgaon-Badalpur	
0	0	3,441	17,338	2,12,565	0	2,12,565	Navghar Manickpur	
172	7,811	49,329	100,957	21,07,294	2,55,439	23,62,733	Thane - Total	
0	773	1,273	8,452	1,09,128	43,705	1,52,833	Panvel	
2,382	331	2,035	4,951	1,39,430	12,968	1,52,398	Khopoli	
0	201	904	382	54,378	5,434	59,812	Alibag	
0	50	563	744	35,263	4,824	40,087	Mahad	
0	495	272	3,733	44,236	2,026	46,262	Pen	
200	158	389	1,014	32,434	4,233	36,667	Roha	
0	423	298	500	41,137	3,363	44,500	Uran	
0	24	129	1,033	17,911	2,109	20,020	Murud Jangira	
0	69	31	2,426	21,409	966	22,375	Shriwardhan	
0	3	225	816	11,951	143	12,094	Matheran	
0	32	30	1,787	16,920	1,959	18,879	Karjat	
2,582	2,559	6,149	25,838	5,24,197	81,730	6,05,927	Raigad - Total	
0	25	2,439	1,187	1,25,870	20,748	1,46,618	Ratnagiri	
0	540	1,460	7,027	1,01,413	17,937	1,19,350	Chiplun	
0	279	416	2,183	19,467	2,381	21,848	Khed	
0	231	485	690	12,113	2,903	15,016	Rajapur	
0	1,075	4,800	11,087	2,58,863	43,969	3,02,832	Ratnagiri - Total	
0	170	516	1,210	29,957	21,209	51,166	Malwan	
0	240	273	585	13,891	537	14,428	Vengurla	
0	360	161	8,528	40,363	14,806	55,169	Sawantwadi	
0	770	950	10,323	84,211	36,552	1,20,763	Sindhurg - Total	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
30	मालेगाव	7,007	8,914	14,571	30	23,515	162,573	0	1,62,573
31	मनमाड	2,046	2,326	3,774	5,332	11,432	53,675	0	53,675
32	इगतपूरी	3,265	9,733	3,630	2	13,365	16,292	0	16,292
33	नादगाव	1,736	248	969	6	1,223	7,639	100	7,739
34	सित्रर	2,093	598	6,503	309	7,410	9,976	2	9,978
35	येवला	769	736	3,595	9	4,340	14,973	5	14,978
36	भगूर	958	132	1,546	0	1,678	5,126	0	5,126
37	त्रिबक	4,750	106	1,709	1,092	2,907	3,512	3,000	6,512
38	साटाणा	1,360	657	3,969	1	4,627	14,735	601	15,336
नाशिक-एकूण		23,984	23,450	40,266	6,781	70,497	288,501	3,708	2,92,209
39	धुळे	6,986	1,05,572	31,400	3,817	140,789	100,841	6,798	1,07,639
40	दोंडाईचा	1,227	870	6,120	1	6,991	17,093	9,880	26,973
41	शिरपूर-बखेड	10,730	14,737	11,357	19	26,113	44,011	207	44,218
धुळे-एकूण		18,943	1,21,179	48,877	3,837	173,893	161,945	16,885	1,78,830
42	नंदुरबार	7,162	2,628	17,774	131	20,533	33,381	2,220	35,501
43	शहाड	4,319	926	4,896	5,090	10,912	18,407	0	18,407
44	तळोदा	495	191	1,278	54	1,523	7,487	7	7,494
45	नावापूर	5,362	451	4,320	485	5,256	9,370	0	9,370
नंदुरबार-एकूण		17,338	4,196	28,268	5,760	38,224	68,645	2,227	70,872
46	जळगाव	19,015	16,474	81,165	44,224	1,41,863	325,585	1,373	3,26,958
47	भुसावळ	8,830	3,120	20,957	16,932	41,009	83,809	0	83,809
48	चोपडा	4,683	1,182	6,115	11	7,308	19,747	90	19,837
49	पाचोरा	2,779	1,087	3,966	17	5,070	19,370	0	19,370
50	घाळीसगांव	4,328	2,201	20,216	1	22,418	57,667	0	57,667
51	अमळनेर	6,878	3,236	16,405	10	19,651	40,545	0	40,545
52	यावल	1,072	502	2,736	3	3,241	7,826	0	7,826
53	फैजपूर	1,125	208	4,861	0	5,069	8,252	24	8,276
54	रावेर	1,359	766	5,096	24	5,886	10,573	728	11,301
55	सावदा	1,756	342	1,638	2,204	4,184	2,853	18,260	21,113
56	पाटोळा	2,955	23	2,540	4,567	7,130	8,655	0	8,655
57	एरंडोल	1,585	217	5,043	150	5,410	8,158	0	8,158
58	धरणगांव	585	400	4,603	41	5,044	2,961	3,304	6,265
जळगांव-एकूण		56,950	29,758	1,75,341	68,184	2,73,283	596,001	23,779	6,19,780
59	अहमदनगर	27,418	10,886	30,355	18,848	60,089	1,78,514	13,232	1,91,746
60	श्रीरामपूर	1,557	1,307	7,817	7,251	16,375	23,816	13,296	37,112
61	संगमनेर	11,529	1,439	8,120	8,153	17,712	9,047	16,698	25,745
62	कोपरगाव	3,481	10,454	5,812	3,421	19,687	9,288	0	9,288
63	राहूरी	4,688	546	2,208	2,669	5,423	13,410	2,710	16,120
64	देवळाली-प्रवरा	2,856	415	1,718	750	2,883	10,996	0	10,996
65	पाथर्डा	765	285	48	1,525	1,858	5,957	0	5,957
66	श्रीगांवा	2,466	334	159	1,152	1,645	9,889	53	9,942
67	राहता-पिंपळस	374	143	830	986	1,959	7,186	0	7,186
अहमदनगर-एकूण		55,134	25,809	57,067	44,755	1,27,631	2,68,103	45,989	3,14,092

TABLE No. 33.11 B --Contd.

(रुपये हजारों/Rs. in '000)

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
0	322	2,128	17,819	2,13,364	29,266	2,42,630	Malegaon
104	3	1,022	8,248	76,530	1,033	77,563	Manmad
0	7	699	10,988	44,616	3,630	48,246	Igatpuri
0	0	133	5,536	16,367	480	16,847	Nandgaon
0	0	2,631	3,816	25,928	7,082	33,010	Sinnar
0	22	1,339	3,393	24,841	13,707	38,548	Yeola
0	3	376	296	8,437	844	9,281	Bhagur
0	0	1,892	1,054	17,115	798	17,913	Trimbak
16	338	1,133	434	23,244	2,847	26,091	Satana
120	695	11,353	51,584	4,50,442	59,687	5,10,129	Nashik - Total
1	396	5,982	22,192	2,83,985	10,800	2,94,785	Dhule
3	421	900	288	36,803	4,923	41,726	Dondaicha
204	2,128	2,049	30,059	1,15,501	16,030	1,31,531	Shirpur-Varvade
208	2,945	8,931	52,539	4,36,289	31,753	4,68,042	Dhule-Total
0	813	2,031	775	66,915	2,790	69,705	Nandurbar
20	106	2,187	548	36,499	13,851	50,350	Shahada
0	248	245	154	10,159	1,026	11,185	Taloda
0	0	407	2,355	22,750	1,325	24,075	Navapur
20	1,167	4,870	3,832	1,36,323	18,992	1,55,315	Nandurbar- Total
0	2,161	33,553	3,72,094	8,95,644	7,77,801	16,73,445	Jalgaon
74	44	8,185	81,331	2,23,282	7,184	2,30,466	Bhusawal
4	37	2,677	9,543	44,089	2,703	46,792	Chopda
0	254	2,428	5,735	35,636	4,760	40,396	Pachora
0	405	1,623	3,916	90,357	18,547	1,08,904	Chalisgaon
0	274	2,792	1,070	71,210	14,192	85,402	Amalner
32	154	756	1,767	14,848	3,900	18,748	Yawal
27	297	429	278	15,501	1,173	16,674	Faizpur
0	244	622	759	20,171	2,514	22,685	Raver
2	211	850	397	28,513	4,145	32,658	Sawda
11	161	322	874	20,108	4,636	24,744	Parola
0	250	672	3,738	19,813	652	20,465	Eron dal
0	15	555	987	13,451	4,789	18,240	Dharangaon
150	4,507	55,464	4,82,489	14,92,623	8,46,996	23,39,619	Jalgaon-Total
0	276	23,160	6,116	3,08,805	16,272	3,25,077	Ahmednagar
148	965	1,444	2,375	59,976	18,728	78,704	Shriampur
43	462	896	1,932	58,319	12,374	70,693	Sangamner
0	1,375	1,201	628	35,660	15,313	50,973	Kopergaon
65	506	1,945	1,551	30,298	0	30,298	Rahuri
0	77	204	750	17,766	980	18,746	Deolai-Pravra
0	63	251	243	9,137	212	9,349	Pathardi
0	128	296	1,405	15,882	764	16,646	Shrigonda
0	0	305	111	9,935	1,537	11,472	Rahta-Pimples
256	3,852	29,702	15,111	5,45,778	66,180	6,11,958	Ahmednagar

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
68	बारामती	16,480	2,000	7,670	2,298	11,968	33,535	0	33,535
69	लोणावळा	117	1,779	14,396	6,315	22,490	34,052	5	34,057
70	सासवड	29,938	1,886	8,415	605	10,906	16,152	0	16,152
71	जेजूरी	1,490	164	1,163	19	1,346	4,620	0	4,620
72	इंदापूर	3,381	603	2,053	1,970	4,626	9,384	0	9,384
73	शिरूर	8,190	606	4,487	1,168	6,261	9,593	0	9,593
74	आळंदी	258	83	3,003	0	3,086	2,293	78	2,371
75	जुन्नर	5,236	440	2,504	330	3,274	8,819	0	8,819
76	भोर	2,985	493	1,773	75	2,341	7,447	0	7,447
77	दौंड	5,372	457	3,963	106	4,526	8,612	0	8,612
78	तळेगाव-दाभाडे	7,240	924	8,123	0	9,047	21,684	0	21,684
	पुणे-एकूण	80,687	9,435	57,550	12,886	79,871	156,191	83	1,56,274
79	सातारा	11,383	3,723	32,409	8,542	44,674	78,416	0	78,416
80	कराड	11,968	3,158	21,382	4	24,544	49,977	0	49,977
81	फलटण	2,865	1,878	10,260	658	12,796	27,331	7,428	34,759
82	रहमतपूर	2,892	1,553	939	69	2,561	1,883	0	1,883
83	म्हसवड	1,327	166	1,111	331	1,608	4,786	0	4,786
84	वाई	9,229	9,588	3,664	0	13,252	7,524	0	7,524
85	पांचगणी	15,084	4,577	4,040	0	8,617	1,902	0	1,902
86	महाबळेश्वर	42,639	862	3,996	3,953	8,811	16,399	0	16,399
	सातारा-एकूण	97,387	25,505	77,801	13,557	1,16,863	1,88,218	7,428	1,95,646
87	इस्लामपूर	7,925	847	11,424	20	12,291	18,568	0	18,568
88	तासगाव	6,608	833	2,220	1,692	4,745	14,702	0	14,702
89	आष्टी	4,289	329	1,048	1,573	2,950	7,750	0	7,750
90	वीटा	2,462	1,021	4,264	193	5,478	18,524	1,599	20,123
	सांगली-एकूण	21,284	3,030	18,956	3,478	25,464	59,544	1,599	61,143
91	बार्शी	29,044	3,817	12,634	9,952	26,403	53,191	0	53,191
92	पंढरपूर	11,352	2,129	21,543	169	23,841	43,583	869	44,452
93	कर्माळा	1,695	626	4,369	352	5,347	8,800	1,000	9,800
94	सांगोला	8,193	484	2,862	5	3,351	10,725	0	10,725
95	अक्कलकोट	13,661	817	5,472	52	6,341	13,455	0	13,455
96	मंगलवेडा	7,895	3,505	2,811	3,020	9,336	8,145	1,020	9,165
97	मेंदरकी	2,034	70	1,409	3	1,482	4,395	0	4,395
98	दुधनी	2,444	102	1,182	153	1,437	5,030	1,440	6,470
99	कुर्दुवाडी	4,734	354	2,938	144	3,436	13,700	0	13,700
	सोलापूर-एकूण	81,052	-11904	55220	13850	80974	161024	4,329	1,65,353
100	इचलकरंजी	47,132	16,114	29,443	50	45,607	3,35,930	21,684	3,57,614
101	जयसिंगपूर	446	975	4,222	4,126	9,323	15,604	201	15,805
102	मलकापूर	802	165	677	0	842	4,305	0	4,305
103	मुर्गुड	998	215	760	0	975	3,218	0	3,218
104	बडगाव	3,628	450	1,860	1	2,311	9,652	48	9,700
105	गडहिंगलज	22,779	1,369	5,758	7	7,134	27,839	574	28,413
106	कुरुंदवाड	2,389	278	2,601	0	2,879	4,455	0	4,455
107	कागल	1,171	914	2,291	574	3,779	13,136	0	13,136
108	पन्हाळा	3,696	47	495	0	542	2,177	0	2,177
	कोल्हापूर-एकूण	83,041	20,527	48,107	4,758	73,392	4,16,316	22,507	4,38,823

TABLE No. 33.11 B -Contd.

(रुपये हजारों/Rs. in '000)

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
62	211	3,582	3,464	69,302	15,233	84,535	Baramati
45	162	1,365	5,430	63,666	22,467	86,133	Lonawala
13	0	413	4,621	62,043	5,764	67,807	Saswad
0	0	74	754	8,284	1,200	9,484	Jejuri
0	0	648	7,195	25,234	38	25,272	Indapur
0	14	499	10,391	34,948	852	35,800	Shirur
103	0	473	408	6,699	1,010	7,709	Alandi
0	203	0	2,286	19,818	7,811	27,629	Junnar
0	0	0	803	13,576	1,284	14,860	Bhor
0	3	467	4,419	23,399	0	23,399	Daund
0	0	22	5,879	43,872	3,213	47,085	Talegaon-Dabhade
223	593	7,543	45,650	3,70,841	58,872	4,29,713	Pune-Total
0	647	2,325	3,478	1,40,923	23,309	1,64,232	Satara
77	411	2,171	4,268	93,416	8,212	1,01,628	Karad
0	173	317	1,838	52,748	11,558	64,306	Phaltan
0	0	2	1,050	8,388	132	8,520	Rahimatpur
0	0	403	431	8,555	1,045	9,600	Mhasead
0	32	0	7,384	37,421	1,140	38,561	Wai
0	169	195	2,729	28,696	2,826	31,522	Panchgani
5	462	440	10,937	79,693	0	79,693	Mahabaleshwar
82	1,894	5,853	32,115	4,49,840	48,222	4,98,062	Satara Total
0	2	910	1,803	41,499	4,138	45,637	Islampur
0	150	561	921	27,687	1,372	29,059	Tasgaon
0	73	386	856	16304	705	17,009	Ashti
0	0	419	3,945	32427	937	33,364	Vita
0	225	2,276	7,525	1,17,917	7,152	125,069	Sangli -Total
0	110	921	10,978	1,20,647	5,956	126,603	Barshi
6	90	1,219	10,156	91,116	60,783	151,899	Pandharpur
0	34	0	4,700	21,576	102	21,678	Karmala
0	247	1,346	611	24,473	9,990	34,463	Sangola
0	1	1,774	10,645	45,877	1,961	47,838	Akkalkot
66	0	1,200	10,275	37,937	100	38,037	Mangalwedha
0	22	3	359	8,295	493	8,788	Maidargi
0	0	0	559	10,910	324	11,234	Dudhani
0	0	338	979	23,187	2,517	25,704	Kurduwadi
72	504	6,801	49,262	3,84,018	82,226	4,66,244	SotapurTotal
102	979	4,986	21,335	4,77,755	77,154	5,54,909	Ichalkaranji
6	109	16	943	26,648	1,972	28,620	Jaisinghpur
0	89	92	573	6,703	346	7,049	Malkapur
0	14	278	971	6,454	1,431	7,885	Murgud
2	71	558	317	16,587	3,420	20,007	Wadgaon
60	117	1,291	2,426	62,220	24,763	86,983	Gadhinglaj
0	0	0	1,514	11,237	5,593	16,830	Kurandwad
0	8	592	642	19,328	2,082	21,410	Kagal
18	1	292	864	7,590	500	8,090	Panhala
188	1,388	8,105	29,585	6,34,522	1,17,261	7,51,783	Kolhapur Total

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
109	पैठण	5,671	5,467	930	0	6,397	5,663	0	5,663
110	कन्नड	3,747	3,302	945	3,321	7,568	6,527	0	6,527
111	वैजापूर	7,514	1,329	5,613	518	7,460	17,815	7,374	25,189
112	खुलदाबाद	3,562	42	404	46	492	4,849	528	5,377
113	गंगापूर	2,634	171	904	886	1,961	4,898	2,733	7,631
114	सिल्लोर	3,590	681	3,115	41	3,837	15,351	121	15,472
	औरंगाबाद-एकूण	26,718	10,992	11,911	4,812	27,715	55,103	10,756	65,859
115	जालना	39,591	62,449	2,788	17,408	82,645	26,749	0	26,749
116	अंबड	4,722	359	504	1,793	2,656	11,096	1,420	12,516
117	भोकरदन	1,904	2,641	778	187	3,606	1,201	2,549	3,750
118	परतूर	5,041	331	1,596	319	2,246	3,907	4,337	8,244
	जालना-एकूण	51,258	65,780	5,666	19,707	91,153	42,953	8,306	51,259
119	परभणी	14,158	3,662	16,489	8,890	29,041	83,457	1,770	85,227
120	मानवत	3,549	650	489	182	1,321	10,191	0	10,191
121	सोनपेठ	1,300	1,560	181	6	1,747	4,253	15	4,268
122	सेतू	431	7,365	513	741	8,619	2,948	8,064	11,012
123	पुर्णा	1,153	5,316	1,906	219	7,441	7,640	0	7,640
124	जितूर	2,485	4,022	519	1,216	5,757	9,538		9,538
125	गंगाखेड	2,312	7,900	287	102	8,289	7,199	31	7,230
126	पाथरी	1,829	122	952	1,914	2,988	9,114	0	9,114
	परभणी -एकूण	27,217	30,597	21,336	13,270	65,203	1,34,340	9,880	1,44,220
127	हिगोली	21,877	0	2,922	1,259	4,181	10,210	0	10,210
128	कळमनूरी	1,900	3,081	1,045	0	4,126	2,931	0	2,931
129	बसमतनगर	2,461	7,144	923	422	8,489	10,163	0	10,163
	हिगोली -एकूण	26,238	10,225	4,890	1,681	16,796	23,304	0	23,304
130	बीड	7,323	26,115	4,918	0	31,033	38,215	0	38,215
131	गेवराई	1,784	7,853	958	31	8,842	2,700	0	2,700
132	आंबेजोगाई	5,793	0	732	2	734	25,488	0	25,488
133	परळी-वैजनाथ	19,204	14,327	1,353	10	15,690	13,551	0	13,551
134	माजलगाव	7,642	359	800	620	1,779	8,044	0	8,044
135	धारूर	3,010	1,974	344	3	2,321	1,829	0	1,829
	बीड-एकूण	44,756	50,628	9,105	666	60,399	89,827	0	89,827
136	बिलौली	2,935	359	996	129	1,484	6,937	0	6,937
137	उमरी	1,891	1,507	750	411	2,668	2,050	190	2,240
138	मुदखेड	1,939	1,174	649	678	2,501	9,111	0	9,111
139	कंधार	3,332	232	1,064	304	1,600	1,018	0	1,018
140	हडगाव	4,790	3,444	896	51	4,391	2,284	56	2,340
141	घर्माबाद	11,392	338	322	0	660	9,072	0	9,072
142	देगलूर	3,963	627	2,083	1,016	3,726	21,138	0	21,138
143	कुंडलवाडी	34	35	614	101	750	3,546	0	3,546
144	मुखेड	870	3,972	1,355	0	5,327	2,828	0	2,828
145	किनवट	6,106	5,059	1,160	0	6,219	3,336	0	3,336
146	लोहा	518	720	1,129	238	2,087	4,906	795	5,701
	नांदेड-एकूण	37,770	17,467	11,018	2,928	31,413	66,226	1,041	67,267

TABLE No. 33.11 B-Contd.

(रुपये हजारत/Rs. in '000)

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
0	15	1,283	1,648	20,677	0	20,677	Paithan
3	15	0	181	18,041	34	18,075	Kammad
24	20	740	851	41,798	7,000	48,798	Vaijapur
113	107	1,168	222	11,041	146	11,187	Khuldabad
0	175	630	373	13,404	350	13,754	Gangapur
1	339	1,480	139	24,858	0	24,858	Silod
141	671	5,301	3,414	129,819	7,530	1,37,349	Aurangabad Total
0	0	0	24,551	173,536	1,339	1,74,875	Jalna
2	0	0	1,052	20,948	500	21,448	Ambad
0	0	0	536	9,796	0	9,796	Bhokardan
97	0	0	284	15,912	0	15,912	Parthur
99	0	0	26,423	220,192	1,839	2,22,031	Jalna-Total
6	355	2,687	3,822	1,35,296	5,996	1,41,292	Parbhani
0	0	661	5,862	21,584	0	21,584	Manwat
0	12	137	751	8,215	0	8,215	Sonpeth
0	45	1,540	6,071	27,718	0	27,718	Seloo
22	20	585	155	17,016	0	17,016	Purna
0	0	471	535	18,786	0	18,786	Jintur
17	73	1,110	3,380	22,411	0	22,411	Gangakhed
0	0	1,031	464	15,426	0	15,426	Pathari
45	505	8,222	21,040	2,66,452	5,996	2,72,448	Parbhani-Total
15	8	278	105	36,674	0	36,674	Hingoli
6	40	102	87	9,192	0	9,192	Kalamnuri
0	0	354	1,516	22,983	0	22,983	Basmatnagar
21	48	734	1,708	68,849	0	68,849	Hingoli-Total
0	0	1,042	3,815	81,428	813	82,241	Beed
0	0	833	4,345	18,504	2,185	20,689	Georai
0	0	6,408	1,431	39,854	2,231	42,085	Ambejogai
17	34	4,544	1,306	54,346	17,899	72,245	Parli-Vaijnath
0	0	496	847	18,808	0	18,808	Majalgaon
0	1	670	192	8,023	180	8,203	Dharur
17	35	13,993	11,936	2,20,963	23,308	2,44,271	Beed - Total
0	0	102	100	11,558	81	11,639	Biloli
52	1	52	0	6,904	233	7,137	Umri
17	102	154	20	13,844	0	13,844	Mudkhed
373	26	2,136	7,149	15,634	4,291	19,925	Kandhar
81	73	404	298	12,377	4,174	16,551	Hadgaon
0	0	333	2,221	23,678	5,765	29,443	Dharmabad
6	68	463	2,573	31,937	2,339	34,276	Degloor
0	0	30	904	5,264	0	5,264	Kundalwadi
5	0	160	157	9,347	0	9,347	Mukhed
0	72	0	1,435	17,168	9,893	27,061	Kinwat
0	0	382	2,559	11,247	1,900	13,147	Loha
534	342	4,216	17,416	1,58,958	28,676	1,87,634	Nanded- Total

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
147	उस्मानाबाद	11,272	1,847	11,238	1,345	14,430	35,608	0	35,608
148	कळंब	4,879	4,933	674	13	5,620	8,143	0	8,143
149	उमरगा	5,791	6,906	619	64	7,589	2,611	0	2,611
150	तुळजापूर	4,322	10,424	2,927	1,513	14,864	4,325	0	4,325
151	भूम	1,808	150	1,883	257	2,290	4,151	0	4,151
152	परंडा	2,969	150	426	0	576	3,449	0	3,449
153	मुरुम	3,057	94	229	8	331	2,930	0	2,930
154	नळेदुर्ग	3,462	3,534	368	76	3,978	4,932	0	4,932
	उस्मानाबाद-एकूण	37,560	28,038	18,364	3,276	49,678	66,149	0	66,149
155	लातूर	21,537	80,529	13,817	1,769	98,115	32,683	0	32,683
156	अहमदपूर	2,408	5,435	470	0	5,905	3,909	0	3,909
157	उदगीर	5,416	2,016	3,603	990	6,609	28,511	0	28,511
158	निलंगा	3,138	5,298	2,185	876	8,359	6,060	0	6,060
159	औसा	4,275	585	233	22	840	8,482	0	8,482
	लातूर-एकूण	39,774	93,883	20,308	3,657	1,17,828	79,645	0	79,645
160	बुलढाणा	5,157	8,335	5,319	5,721	19,375	19,893	0	19,893
161	खामगाव	1,776	2,198	6,145	4,244	12,587	54,776	0	54,776
162	मलकापूर	5,941	22,087	8,245	8	30,340	33,959	0	33,959
163	शेगाव	11,641	590	1,932	537	3,059	28,157	0	28,157
164	जळगाव-जामेद	1,635	290	703	41	1,034	10,985	0	10,985
165	मेहकर	145	7,540	2,120	1,422	11,082	25,808	0	25,808
166	नांदुरा	2,516	6046	2,034	1,392	9,472	16,222	0	16,222
167	चिखली	377	949	2,401	2	3,352	27,773	0	27,773
168	देवळगाव-राजा	2,302	345	3,347	14	3,706	14,679	0	14,679
169	लोणार	2,342	3,182	992	2	4,176	2,181	0	2,181
170	सिदखेडराजा	3,395	856	1,025	9	1,890	1,700	0	1,700
	बुलढाणा-एकूण	37,227	52,418	34,263	13,392	1,00,073	2,36,133	0	236,133
171	अकोला	42,041	11,002	21,482	4,507	36,991	2,50,686	0	2,50,686
172	अकोट	2,349	1,316	2,257	9	3,582	35,589	0	35,589
173	मुर्तिजापूर	3,346	655	4,937	33	5,625	27,537	0	27,537
174	बालापूर	2,466	2,106	1,103	2	3,211	12,478	4,064	16,542
175	सेल्लारा	4,755	285	823	14	1,122	16,021	0	16,021
176	पादूर	1,799	148	491	49	688	12,985	0	12,985
	अकोला-एकूण	56,756	15,512	31,093	4,614	51,219	3,55,296	4,064	3,59,360
177	वाशिम	2,081	989	985	3,139	5,113	36,178	0	36,178
178	कारंजा	5,158	1,251	4,531	55	5,837	49,748	0	49,748
179	मंगरूळपीर	176	318	1,527	68	1,913	21,201	0	21,201
180	रिसोड	3,027	343	2,280	5	2,628	7,705	3,105	10,810
	वाशिम-एकूण	10,442	2,901	9,323	3,267	15,491	1,14,832	3,105	1,17,937
181	अचलपूर	8,887	29,249	6,796	33	36,078	39,075	0	39,075
182	अंजणगाव	3,149	674	2,782	17	3,473	27,908	0	27,908
183	मोर्शी	3,007	611	2,024	26	2,661	21,606	0	21,606
184	वरूड	4,645	7,501	3,453	13	10,967	18,741	37	18,778
185	दर्यापूर	1,063	8,149	3,852	404	12,405	26,345	0	26,345
186	चांदूररेल्वे	2,402	326	1,286	243	1,855	10,826	4,778	15,604
187	चांदूर बाजार	1,329	5,604	696	28	6,328	12,880	0	12,880
188	घामणगाव	3,285	585	2,246	29	2,860	16,418	0	16,418
189	शेंदूरजना	200	103	761	839	1,708	13,287	0	13,287
190	चिखलदरा	2,036	479	883	424	1,786	3,185	800	3,985
	अमरावती-एकूण	30,003	53,286	24,779	2,056	80,121	1,90,271	5,615	1,95,886

TABLE No. 33.11 B -Contd.

							(रुपये हजारत/Rs. in '000)	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)	
0	181	2,930	7,214	71,635	3,062	74,697	Osmnabad	
0	0	1,338	129	20,109	7,894	28,003	Kalamb	
0	31	112	1,566	17,700	99	17,799	Umruga	
0	1	630	3,310	27,452	0	27,452	Tuljapur	
22	0	0	909	9,180	184	9,364	Bhoom	
1	80	306	4,110	11,491	45	11,536	Paranda	
0	0	22	93	6,433	0	6,433	Murum	
0	0	42	364	12,778	340	13,118	Naldurg	
23	293	5,380	17,695	176,778	11,824	1,88,402	Osmanabad-Total	
0	0	10,463	3,608	164,406	5,862	1,70,268	Latur	
0	1	329	4,020	16,572	0	16,572	Ahmedpur	
3934	70	1,530	512	46,582	7,256	53,838	Udgir	
5	42	58	1,208	18,870	0	18,870	Nilanga	
0	0	834	2,581	17,012	743	17,755	Ausa	
3,939	113	13,214	11,929	2,63,442	13,861	277,303	Latur - Total	
0	433	1,544	764	47,166	2,166	49,332	Buldhana	
5	363	5,511	911	75,929	0	75,929	Khamgaon	
4	6	598	823	71,671	1,755	73,426	Malkapur	
138	16	1,258	32	44,301	2,946	47,247	Shegaon	
0	70	10	67	13,801	3,833	17,634	Jalgaon-Jamod	
0	0	1,083	216	38,334	3,024	41,358	Mehkar	
0	267	2,341	1,149	31,967	1,779	33,746	Nandura	
6	446	1,041	997	33,992	3,576	37,568	Chikhali	
259	10	737	68	21,761	3,019	24,780	Deulgaon-Raja	
0	87	28	259	9,073	93	9,166	Lonar	
0	0	220	202	7,407	231	7,638	Sindhked-Raja	
412	1,698	14,371	5,488	3,95,402	22,422	4,17,824	Buldhana - Total	
39	1,255	38,376	0	3,69,388	2,04,740	5,74,128	Akola	
0	22	1,357	227	43,126	4,391	47,517	Akot	
0	8	315	2,077	38,908	1,241	40,149	Murtizapur	
0	111	860	3,683	26,873	420	27,293	Balapur	
7	383	2,240	201	24,729	6,508	31,237	Telhara	
1	96	61	937	16,567	1,656	18,223	Patur	
47	1,875	43,209	7,125	5,19,591	2,18,956	7,38,547	Akola-Total	
11	483	1,042	5,127	50,035	9,356	59,391	Washim	
0	7	1,357	16,752	78,859	0	78,859	Karanja	
0	62	1,763	50	25,165	0	25,165	Mangrulpir	
0	61	2304	91	18,921	0	18,921	Risod	
11	613	6,466	22,020	1,72,980	9,356	1,82,336	Washim-Total	
3,717	11	1,947	2,230	91,945	2,276	94,221	Achalpur	
6	196	361	10,205	45,298	630	45,928	Anjangaon	
0	786	199	199	28,458	5,392	33,850	Morshi	
9	221	76	1,917	36,613	822	37,435	Warud	
0	184	190	150	40,337	387	40,724	Daryapur	
0	75	23	59	20,018	787	20,805	Chandur-Railway	
0	7	1,032	2,049	23,625	12,725	36,350	Chandur-Bazar	
3	0	481	93	23,140	0	23,140	Dhamangaon	
18	2	197	382	15,794	704	16,498	Shedurjana	
0	239	322	169	8,537	1,036	9,573	Chikhaldara	
3,753	1,721	4,828	17,453	3,33,765	24,759	3,58,524	Amravati-Total	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
191	यवतमाळ	16,238	55,320	5,839	1,118	62,277	16,540	-	16,540
192	वणी	4,042	17,875	3,452	1,549	22,876	14,361	-	14,361
193	पुसद	9,082	17,138	3,821	8,029	28,988	29,230	-	29,230
194	दारव्हा	1,960	613	1,428	7	2,048	14,648	1,944	16,592
195	पांढरकवडा	11,050	965	3,946	357	5,268	15,965	8,044	24,009
196	दिग्रस	830	9,388	2,273	523	12,184	20,841	-	20,841
197	उमरखेड	8,358	1,001	1,893	372	3,266	28,659	-	28,659
198	घाटजी	5,595	378	639	143	1,160	8,961	-	8,961
	यवतमाळ-एकूण	57,155	102,678	23,291	12,098	138,067	149,205	9,988	1,59,193
199	वर्धा	7,194	2,130	9,818	4,879	16,827	44,592	22	44,614
200	हिंगणघाट	3,488	22,400	3,351	14,465	40,216	6,668	-	6,668
201	आर्वा	1,069	8,536	1,086	15	9,637	9,360	1,070	10,430
202	पुलगाव	93	5,854	3,494	681	10,029	22,914	-	22,914
203	देवळी	944	176	651	361	1,188	8,263	-	8,263
204	सिंदी	868	223	1,151	15	1,389	9,796	116	9,912
	वर्धा-एकूण	13,656	39,319	19,551	20,416	79,286	101,593	1,208	1,02,801
205	कामठी	7,588	12,583	2,189	2,402	17,174	16,802	-	16,802
206	उमरेड	6,845	9,653	2,736	2,988	15,377	13,186	9,026	22,212
207	मोवाड	2,504	445	684	146	1,275	6,506	-	6,506
208	मोहपा	3,533	956	447	374	1,777	7,583	-	7,583
209	नरखेड	971	3,153	2,044	783	5,980	13,593	-	13,593
210	काटोल	5,658	12,835	4,337	2,099	19,271	19,118	-	19,118
211	सावनेर	13,073	8,138	1,671	1,267	11,076	8,378	-	8,378
212	खापा	4,049	1,503	648	577	2,728	5,835	-	5,835
213	रामटेक	815	4,022	1,710	528	6,260	19,992	-	19,992
214	कळभेश्वर	7,170	4,439	1,675	1,608	7,722	7,612	-	7,612
	नागपूर-एकूण	52,206	57,727	18,141	12,772	88,640	118,605	9,026	1,27,631
215	भंडारा	9,014	1,720	6,370	102	8,192	37,012	-	37,012
216	तुमसर	3,432	584	5,031	224	5,839	24,066	-	24,066
217	पवनी	1,579	314	1,992	161	2,467	12,341	-	12,341
	भंडारा-एकूण	14,025	2,618	13,393	487	16,498	73,419	-	73,419
218	गोदीया	250	44,681	6,258	566	51,505	40,146	-	40,146
219	तिरोरा	2,519	275	3,547	429	4,251	10,752	-	10,752
	गोदीया एकूण	2,769	44,956	9,805	995	55,756	50,898	-	50,898
220	चंद्रपूर	20,111	5,551	19,817	13,783	39,151	118,357	-	1,18,357
221	बल्लारपूर	20,129	24,510	7,825	244	32,579	31,016	-	31,016
222	बरोरा	6,358	1,343	5,018	223	6,584	12,128	-	12,128
223	राजूरा	2,902	562	1,632	1,180	3,374	17,508	-	17,508
224	मूल	4,320	425	964	17	1,406	6,954	-	6,954
225	ब्रम्हपूरी	2,008	5,543	3,261	380	9,184	4,495	-	4,495
226	भद्रावती	5,617	702	2,343	144	3,189	15,713	-	15,713
	चंद्रपूर-एकूण	61,445	38,636	40,860	15,971	95,467	2,06,171	-	2,06,171
227	गडचिरोली	8,471	709	5,346	568	6,623	12,385	4,902	17,287
228	देसाईगंज	6,629	431	1,512	861	2,804	14,731	-	14,731
	गडचिरोली-एकूण	15,100	1,140	6,858	1,429	9,427	27,116	4,902	32,018
	नगरपालिका-एकूण	15,87,079	16,47,494	13,68,880	3,50,866	33,67,240	57,20,750	2,42,290	59,63,040

TABLE No. 33.11 B -Contd.

(रुपये हजारों/Rs. in '000)

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
42	2,212	50	2,087	99,446	33,332	1,32,778	Yavatmal
19	7	1,750	1,483	44,538	13,988	58,526	Wani
16	161	2,040	1,935	71,452	1,500	72,952	Pusad
-	43	161	502	21,306	210	21,516	Darwha
-	164	739	6,076	47,306	6,204	53,510	Pandharkawada
-	10	1,162	1,333	36,360	2,151	38,511	Digras
16	435	66	3,860	44,660	6,369	51,029	Umarkhed
10	3	1,323	1,500	18,552	10,760	29,312	Ghatanji
103	3,035	7,291	18,776	3,83,620	74,514	4,58,134	Yavatmal-Total
-	428	38	1,231	70,332	7,528	77,860	Wardha
410	1,086	1,222	189	53,279	1,662	54,941	Hinganghat
-	91	1,436	97	22,760	486	23,246	Arvi
2	-	-	6	33,044	817	33,861	Pulgaon
5	562	336	37	11,335	597	11,932	Deoli
20	1	-	7	12,197	2,017	14,214	Sindi
437	2,168	3,032	1,567	2,02,947	13,107	2,16,054	Wardha-Total
-	418	1,024	416	43,422	1,262	44,684	Kamptee
32	181	1,370	1,006	47,023	4,262	51,285	Umred
1	87	229	4	10,606	534	11,140	Mowad
-	248	201	76	13,418	3,766	17,184	Mohpa
40	76	385	26	21,071	8,973	30,044	Narkhed
386	549	2,392	680	48,054	3,797	51,851	Kotol
3	349	789	30	33,698	5,821	39,519	Saoner
1	387	151	28	13,179	6,276	19,455	Khapa
-	57	808	170	28,102	2,250	30,352	Ramtek
31	235	497	647	23,914	584	24,498	Kalmeshwar
494	2,587	7,846	3,083	2,82,487	37,525	3,20,012	Nagpur-Total
2	397	522	951	56,090	18,669	74,759	Bhandara
9	5	230	744	34,325	7,280	41,605	Tumsar
12	122	247	84	16,852	165	17,017	Paoni
23	524	999	1,779	1,07,267	26,114	1,33,381	Bhandara-Total
298	262	3,164	814	96,439	35,846	1,32,285	Gondia
-	125	65	118	17,830	1,839	19,669	Tirora
298	387	3,229	932	1,14,269	37,685	1,51,954	Gondia Total
26	195	2,278	2,891	1,83,009	26,469	2,09,478	Chandrapur
11	278	371	798	85,182	23,390	1,08,572	Ballarpur
-	113	965	129	26,277	22,968	49,245	Warora
-	182	165	260	24,391	377	24,768	Rajura
-	25	116	28	12,849	513	13,362	Mul
-	280	-	17	15,984	714	16,698	Bramhpuri
-	206	59	1,203	25,987	1,072	27,059	Bhadrawati
37	1,279	3,954	5,326	3,73,679	75,503	4,49,182	Chandrapur-Total
10	194	44	421	33,050	2,350	35,400	Gadchiroli
-	-	577	234	24,975	4,781	29,756	Desai-ganj
10	194	621	655	58,025	7,131	65,156	Gadchiroli-Total
14,517	48,073	3,49,032	11,13,662	1,24,42,643	23,94,937	1,48,37,580	Nagar Parishad Total

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
कटकमंडळ									
1	देवळाली	2,094	10,105	3,801	116	14,022	17,110	3	17,113
2	अहमदनगर	1,835	3,880	461	6,837	11,178	13,312	0	13,312
3	पुणे	51,270	74,280	21,315	65,392	1,60,987	13,814	0	13,814
4	खडकी	8,976	74,265	45,933	0	1,20,198	16,016	0	16,016
5	देहूरोड	7,500	21,092	10,081	0	31,173	5,374	0	5,374
6	औरंगाबाद	10,174	9,867	1,569	44	11,480	7,308	0	7,308
7	कामठी	18,476	5,116	346	31	5,493	3,476	7,839	11,315
कटकमंडळ-एकूण		1,00,325	1,98,605	83,506	72,420	3,54,531	76,410	7,842	84,252
महानगरपालिका									
1	बृहन्मुंबई	-19,59,244	1,29,30,109	59,20,720	2,79,908	1,91,30,737	202,877	26,09,278	28,12,155
2	नवीमुंबई	7,96,922	5,15,973	5,05,241	0	10,21,214	14,964	16,250	31,214
3	ठाणे	2,52,355	15,79,576	4,31,385	76	20,11,037	179,097	0	1,79,097
4	कल्याण	2,56,049	6,05,241	2,39,752	2,50,006	10,94,999	25,863	0	25,863
5	उल्हासनगर	26,959	3,30,300	1,49,916	1,11,663	5,91,879	59,287	0	59,287
6	नाशिक	56,466	10,05,048	1,42,283	1,532	11,48,863	71,690	0	71,690
7	पुणे	200	20,27,632	4,51,992	1,90,077	26,69,701	358,007	0	3,58,007
8	पिंपरी-चिंचवड	4,95,422	15,07,805	2,58,756	401	17,66,962	37,819	0	37,819
9	सांगली-कुपवाड	45,796	1,84,114	47,886	13,219	2,45,219	61,998	0	61,998
10	सोलापूर	1,21,853	3,78,944	2,91,413	279	6,70,636	77,146	0	77,146
11	कोल्हापूर	88,429	3,55,208	1,67,266	13,550	5,36,024	92,826	1,12,468	2,05,294
12	औरंगाबाद	86,957	4,40,257	1,60,993	7,347	6,08,597	122,186	0	1,22,186
13	नांदेड	1,02,965	1,19,624	39,699	33	1,59,356	61,289	0	61,289
14	अमरावती	199,742	1,74,944	61,084	19	236,047	158,598	20,754	1,79,352
15	नागपूर	194,324	8,76,356	2,50,428	2,66,975	1,39,37,59	3,23,984	0	3,23,984
महानगरपालिका -एकूण		765,195	2,30,11,131	9,11,88,14	1,13,50,85	3,32,85,030	1,84,76,31	2,75,87,50	4,60,66,381

TABLE No. 33.11 B - Contd.

(रुमये हजारों/Rs. in '000)

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
Cantonment Board							
6	1,797	6,766	13,757	55,555	3,858	59,413	Deolali
2	206	2,488	22,026	51,047	2,186	53,233	Ahmednagar
10	1,697	9,038	7,339	2,44,155	1,02,500	3,46,655	Pune
33	1,987	200	47,616	1,95,026	96,798	2,91,824	Khadki
0	98	520	5,666	50,331	9,380	59,711	Dehu Road
6	0	4,542	356	33,866	993	34,859	Aurangabad
0	0	0	146	35,430	2,597	38,027	Kamti
57	5,785	23,554	96,906	6,65,410	2,18,312	8,83,722	Cant. Board Total
Mahanagarpalika							
67,937	200,346	1,96,107	1,18,42,731	3,22,90,769	42,52,424	3,65,43,193	BrihanMumbai
0	1,778	73,159	1,51,425	20,75,712	51,350	21,27,062	Navi Mumbai
0	1,482	85,373	2,51,802	27,81,146	8,57,504	36,38,650	Thane
516	8,157	32,314	2,09,415	16,27,313	3,79,817	20,07,130	Kalyan
0	275	6,693	91,649	7,76,742	0	7,76,742	Ulhasnagar
403	106	9,144	9,43,980	22,30,652	0	22,30,652	Nashik
426	6,737	44,926	12,51,320	43,31,317	12,82,872	56,14,189	Pune
364	0	19,231	3,63,266	26,83,064	6,42,636	33,25,700	Pimpri-Chinchwad
87	33	2,714	93,339	4,49,186	55,654	5,04,840	Sangli-Kupwad
15	3,349	16,302	1,52,644	10,41,945	7,500	10,49,445	Solapur
409	647	9,983	5,19,852	13,60,638	1,09,314	14,69,952	Kolhapur
123	3,044	57,199	60,476	9,38,582	6,814	9,45,396	Aurangabad
73	196	10,394	3,171	3,37,444	12,490	3,49,934	Nanded-Waghela
172	3,238	1,342	23958	6,43,851	13,795	6,57,646	Amravati
135	15703	2366	18187	1948458	162,267	21,10,725	Nagpur
70,660	2,45,091	5,67,247	1,59,77,215	5,55,16,819	78,34,437	6,33,51,256	Total
Mahanagarpalika							

आधार.— अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई-५१.

Source.— Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai-51.

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी/

तक्का क्र. /

जिल्हानिहाय नगरपालिका, कटकमंडळे व महानगर पालिकांचे खर्च /

अ. क्र. Sr.No.	जिल्हा District	नागरी स्थानिक	सामान्य	जलनिःसारण			इस्पितळे.	सार्वजनिक बांधकामे		
		स्वराज्य संस्था संख्या No. of Urban LSG Institutions	प्रशासन व करवसुली General Administ- rative and collection charges	सार्वजनिक दिवावती Public Lighting	पाणी पुरवठा Water Supply	गटारे व सफाई Drainage conservancy and sanitation	दवाखाने व लस टोचणी Hospitals. Dispensary and Vaccination	शिक्षण Education	इमारती Building	रस्ते Roads
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	मुंबई	1	18,81,137	5,50,059	42,53,409	72,85,553	31,02,659	39,33,087	14,83,000	18,88,566
2	मुंबई उपनगर									
3	ठाणे	15	7,44,274	4,61,579	17,85,012	11,19,770	3,99,590	4,56,664	21,78,231	4,36,168
4	रायगड	11	64,338	13,387	76,107	57,201	14,735	83,382	84,649	7,692
5	रत्नागिरी	4	29,010	5,885	36,998	20,465	4,118	23,497	42,490	138
6	सिंधुदूर्ग	3	9,886	2,578	2,624	5,233	2,768	416	14,711	--
7	नाशिक	11	2,22,080	97,383	5,23,801	2,20,084	3,00,351	1,31,386	--	13,690
8	धुळे	3	27,594	8,037	39,216	41,863	24,974	1,00,356	--	--
9	नंदुरबार	4	18,750	--	10,583	16,534	9,269	2,543	--	877
10	जळगाव	13	1,00,555	44,343	1,56,236	1,19,300	44,758	1,41,462	--	271
11	अहमदनगर	10	1,19,662	17,251	67,015	48,873	65,323	19,477	--	7,595
12	पुण	16	5,03,804	2,84,261	16,92,390	10,63,299	4,74,827	3,21,750	--	--
13	सातारा	8	50,563	12,737	40,453	63,797	5,776	24,360	--	--
14	सांगली	5	41,932	19,852	1,06,204	67,335	14,323	18,230	--	--
15	सोलापूर	10	1,19,710	30,218	2,54,143	1,41,160	49,018	61,248	--	--
16	कोल्हापूर	10	1,32,391	30,914	1,93,295	1,81,950	77,648	2,66,806	--	--
17	औरंगाबाद	8	87,972	46,233	2,03,613	1,06,343	16,041	79,666	52,989	18,526
18	जालना	4	21,093	7,654	19,868	23,219	601	13,235	18,841	89
19	परभणी	8	35,105	8,022	25,096	26,552	9,046	3,823	43,774	11,656
20	हिंगोली	3	10,762	2,316	6,895	9,516	99	221	14,784	397
21	बीड	6	25,572	6,471	19,825	32,597	82	1,903	58,418	577
22	नांदेड	12	64,082	11,992	62,987	60,334	14,365	12,082	1,01,883	3,235
23	उस्मानाबाद	8	16,773	6,719	20,671	18,475	456	14,944	41,629	1,714
24	लातूर	5	34,508	9,545	39,887	39,279	4,561	8,954	32,824	641
25	बुलढाणा	11	64,244	6,631	42,900	41,964	5,684	79,517	--	--
26	अकोला	6	34,657	9,351	40,197	61,652	7,908	1,17,449	--	37,562
27	वाशिम	4	26,456	3,306	8,741	18,803	2,542	28,524	--	28,047
28	अमरावती	11	1,06,119	33,503	28,951	81,238	15,105	1,10,606	--	1,97,662
29	यवतमाळ	8	47,611	7,969	26,074	43,711	4,811	56,691	--	46,450
30	वर्धा	6	31,087	3,169	15,218	33,479	6,636	17,451	16,585	--
31	नागपूर	12	4,53,508	1,32,888	3,87,682	2,67,479	84,895	2,85,472	4,91,678	--
32	भंडारा	3	16,459	3,963	14,566	17,401	280	27,367	15,609	--
33	गोंदिया	2	13,438	3,618	4,331	19,812	3,368	23,164	28,556	--
34	चंद्रपूर	7	43,119	15,938	41,925	59,084	4,481	48,243	33,904	--
35	गडचिरोली	2	7,386	3,962	3,766	5,804	386	5,725	6,053	--
1.	कटकमंडळ	7	29,251	27,564	13,632	1,05,514	72,255	87,590	3,257	6,033
2.	नगरपरिषद	228	13,59,955	3,73,103	13,72,460	15,40,757	3,76,782	11,62,409	12,64,984	2,00,035
3.	महानगरपालिका	15	38,16,431	15,01,067	88,64,587	97,72,888	43,22,447	52,69,702	34,92,367	24,95,485
4.	महाराष्ट्र राज्य	250	52,05,637	19,01,734	1,02,50,679	1,14,19,159	47,71,484	65,19,701	47,60,608	27,01,553

PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

Table No.33.12 A

Districtwise Expenditure of Municipal Councils, Cantonment Boards & Corporation (1999-2000) (रुपये हजारत / Rs. In '000)

Public Works		सार्वजनिक		एकूण		असाधारण		अखेरची	एकूण	District
इतर	एकूण	सुरक्षितता	संकीर्ण	खर्च	खर्च व कर्ज व	वाणिज्यिक उपक्रम	शिल्लक			
Other	Total	Public	Miscellaneous	Total	Extra ordinary	debt & Expdr.	Closing	Grand		
(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)		
-	33,71,566	6,44,260	10,962,112	3,59,83,842	25,34,568	-19,75,217	36,543,193	Mumbai		
								Mumbai Suburban		
8,93,604	35,08,003	1,23,893	1,00,153	86,98,938	4,41,348	17,72,031	1,09,12,317	Thane		
44,725	1,37,066	7,512	3,749	4,57,477	50,708	97,742	6,05,927	Raigarh		
38,594	81,222	1,407	3,493	2,06,095	20,267	76,470	3,02,832	Ratnagiri		
21,026	35,737	415	600	60,257	32,045	28,461	1,20,763	Sindhurg		
5,79,357	5,93,047	16,767	5,63,608	26,68,507	58,283	73,404	28,00,194	Nashik		
19,921	19,921	2,213	1,26,862	3,91,036	27,248	49,758	4,68,042	Dhule		
35,073	35,950	7,285	21,658	1,22,572	19,204	13,539	1,55,315	Nandurbar		
9,53,753	9,54,024	14,455	4,93,887	20,68,820	2,19,647	51,152	23,39,619	Jalgaon		
74,046	81,641	5,004	73,516	4,97,762	87,927	79,502	6,65,191	Ahmednagar		
5,83,832	5,83,832	1,03,313	27,38,453	77,65,929	19,11,748	3,90,115	1,00,67,792	Pune		
83,141	83,141	2,622	58,397	3,41,846	52,222	1,03,994	4,98,062	Satara		
1,28,451	1,28,451	7,772	93,711	4,97,810	54,025	78,074	6,29,909	Sangli		
1,97,365	1,97,365	5,534	2,89,082	11,47,478	88,641	2,79,570	15,15,689	Solapur		
2,11,979	2,11,979	13,534	7,42,806	18,51,323	1,01,713	2,68,699	22,21,735	Kolhapur		
2,56,946	3,28,461	12,268	24,551	8,89,795	13,314	1,99,142	11,17,604	Aurangabad		
43,354	62,284	1,795	4,531	1,54,280	22,106	45,645	2,22,031	Jalna		
4,035	59,465	2,516	20,912	1,90,537	24,597	57,314	2,72,448	Parbhani		
5,336	20,517	-	301	50,627	970	17,252	68,849	Hingoli		
35,314	94,309	2,255	5,842	1,88,856	13,696	41,719	2,44,271	Beed		
3,627	1,08,745	3,158	34,336	3,72,081	32,573	1,32,914	5,37,568	Nanded		
30,736	74,079	823	1,146	1,54,086	9,261	25,055	1,88,402	Osmanabad		
7,544	41,009	1,657	8,692	1,88,092	34,064	55,147	2,77,303	Latur		
39,397	39,397	928	43,966	3,25,231	22,534	70,059	4,17,824	Buldhana		
--	37,562	2,035	1,49,866	4,60,677	1,96,054	81,816	7,38,547	Akola		
--	28,047	355	42,856	1,59,630	3,747	18,959	1,82,336	Washim		
--	1,97,662	4,917	91,474	6,69,575	55,409	2,91,186	10,16,170	Amravati		
--	46,450	1,812	44,717	2,79,846	84,515	93,773	4,58,134	Yavatmal		
--	16,585	1,459	45,859	1,70,943	23,212	21,899	2,16,054	Wardha		
--	4,91,678	27,327	72,451	22,03,380	91,809	1,73,575	24,68,764	Nagpur		
--	15,609	787	21,581	1,18,013	3,261	12,107	1,33,381	Bhandara		
--	28,556	5,403	13,938	1,15,628	32,118	4,208	1,51,954	Godiya		
--	33,904	7,897	37,725	2,92,316	81,888	74,978	4,49,182	Chandrapur		
--	6,053	413	6,317	39,812	8,238	17,106	65,156	Gadchiroli		
49,141	58,431	5,579	2,52,387	6,36,850	1,50,234	81,285	8,83,722	Cantonment Board		
19,57,835	34,22,854	1,28,145	16,66,474	1,14,02,939	15,10,394	19,24,247	1,48,37,580	Nagar Parishad		
22,84,180	82,72,032	9,00,067	1,50,24,087	5,77,43,308	47,92,332	8,15,616	63,351,256	Mahanagarpalika		
42,91,156	1,17,53,317	10,33,791	1,69,42,948	6,97,83,097	64,52,960	28,21,148	7,90,72,558	Maharashtra State		

आधार.- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी/

तक्ता क्रमांक/

नगरपालिका, कटकमंडळे आणि महानगर पालिका यांचा खर्च/

(1999-

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा/ नगरपरिषदा महानगरपालिका	सामान्य	सार्वजनिक	पाणी	जलनिःसारण	इस्पितळे	सार्वजनिक बांधकामे		
		प्रशासन व कर वसुली General Administ- rative and collection charges	दिवाबत्ती Public Lighting	पुरवठा Water Supply	गटारे व सफाई Drainage conservancy and sanitation	दवाखाने व लस टोचणी Hospitals and Dispensaries and Vaccination	शिक्षण Education	इमारती Building	रस्ते Roads
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	भिवंडी	82,090	58,573	99,035	2,06,184	20,249	11,685	2,15,211	0
2	वसई	3,235	2,130	2,862	8,870	2,110	0	10,500	0
3	भाईंदर	23,658	191	42,358	54,797	417	12,870	2,58,634	0
4	जव्हार	2,618	326	1,863	1,459	321	153	1,374	0
5	डहाणू	3,696	2,135	8,027	7,481	100	125	3,601	121
6	पालघर	811	1,814	236	1,968	0	0	459	0
7	विरार	4,215	5,166	37,720	11,898	0	307	19,898	0
8	नालासोपारा	5,656	3,543	28,878	22,821	86	0	9,005	0
9	अंबरनाथ	16,389	11,796	15,447	45,769	11,934	6,058	59,335	0
10	कुळगाव-बदलापूर	6,865	12,334	1,477	8,105	2,315	0	64,998	272
11	नवघर-माणिकपूर	19,201	9,972	61,126	17,307	64	160	51,099	0
ठाणे - एकूण		1,68,434	1,07,980	2,99,029	3,86,659	37,596	31,358	6,94,114	393
12	पनवेल	5,951	2,037	37,603	19,560	2,672	11,358	9,618	0
13	खोपोली	25,540	4,821	11,275	8,988	9,139	23,790	33,200	7,242
14	अलिबाग	6,687	1,969	6,248	2,869	105	6,702	6,692	0
15	महाड	3,473	1,329	1,495	2,320	355	6,947	9,908	0
16	पेण	5,426	147	4,095	7,774	159	9,637	5,721	0
17	रोहा	3,977	290	2,762	5,384	910	6,343	8,382	0
18	उरण	5,264	664	8,525	4,740	413	6,882	4,869	311
19	मुरड - जंजिरा	2,200	239	1,179	1,416	16	5,960	1,955	0
20	श्रीवर्धन	1,415	629	413	1,546	0	5,610	222	0
21	माथेरान	1,783	739	425	1,241	966	68	454	139
22	कर्जत	2,622	523	2,087	1,363	0	85	3,628	0
रायगड-एकूण		64,338	13,387	76,107	57,201	14,735	83,382	84,649	7692
23	रत्नागिरी	15,695	4,285	29,478	10,217	1,548	21,652	20,199	0
24	चिपळूण	8,698	639	5,327	7,711	963	934	17,812	138
25	खेड	2,259	566	935	1,715	1,151	660	3,354	0
26	राजापूर	2,358	395	1,258	822	456	251	1,125	0
रत्नागिरी-एकूण		29,010	5,885	36,998	20,465	4,118	23,497	42,490	138
27	मालवण	2,298	1,342	73	1,621	1,469	43	7,174	0
28	वेंगुर्ला	2,482	600	163	1,401	627	0	199	0
29	सावंतवाडी	5,106	636	2,388	2,211	672	373	7,338	0
सिंधुदुर्ग-एकूण		9,886	2,578	2,624	5,233	2,768	416	14,711	0

PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

TABLE No. 33.12 B

Expenditure of Municipal Councils, Cantonment Boards and Corporations

2000)

(रुपये हजारत/Rs.in Thousand)

Public Works		सार्वजनिक सुरक्षितता	संकिर्ण	एकूण खर्च	असाधारण खर्च	अखेरची शिल्लक	एकूण	
इतर	एकूण	Public Security	Miscellaneous	Total Expenditure	वाणिज्यिक उपक्रम	Closing Balance	Grand Total	District/Municipal Councils and Corporation
Other	Total			(3+4+5+6 7+8+12+ 13+14)	Extra ordinary debt and Commercial Enterprices		(18)	(2)
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
94,923	3,10,134	5,632	12,761	8,06,343	0	9,913	8,16,256	Bhiwandi
5,200	15,700	215	659	35,781	0	6,000	45,128	Vasai
84,302	3,42,936	27,146	4,843	5,09,216	0	34,765	5,43,981	Bhyander
5,261	6,635	0	398	13,773	2,279	3,369	19,421	Jawhar
1,229	4,951	0	3,282	29,797	5,606	5,063	40,466	Dahanu
197	656	0	21	5,506	275	13,902	19,683	Paighar
5,937	25,835	182	1,681	87,004	11,644	26,892	1,25,540	Virar
17,262	26,267	195	1,687	89,133	3,341	38,834	1,31,308	Nalasopara
31,366	90,701	1,966	2,836	2,02,896	45,075	27,883	2,75,854	Ambarnath
1,400	66,670	3,545	3,071	1,04,382	18,178	9,971	1,32,531	Kulgaon-Badlapur
2,775	53,874	587	869	1,63,160	0	49,405	2,12,565	Navghar Manikpur
2,49,852	9,44,359	39,468	32,108	20,46,991	89,745	2,25,997	23,62,733	Thane - Total
12,703	22,321	1,270	606	1,03,378	25,663	23,792	1,52,833	Panvel
6,282	46,724	2,041	236	1,32,554	7,266	12,578	1,52,398	Khopoli
2,038	8,730	0	114	33,424	1,248	25,140	59,812	Alibag
7,923	17,831	623	317	34,690	3,580	1,817	40,087	Mahad
1,061	6,782	111	704	34,835	4,565	6,862	46,262	Pen
3,190	11,572	0	194	31,432	1,546	3,689	36,667	Roha
4,227	9,407	3,245	1,040	40,180	1,173	3,147	44,500	Uran
974	2,929	76	238	14,253	2,028	3,739	20,020	Murud Jangira
4,318	4,540	3	194	14,350	1,089	6,936	22,375	Shriwardhan
1,562	2,155	143	101	7,621	1,106	3,367	12,094	Matheran
447	4,075	0	5	10,760	1,444	6,675	18,879	Karjat
44,725	1,37,066	7,512	3,749	4,57,477	50,708	97,742	6,05,927	Raigad - Total
26,959	47,158	724	547	1,31,304	146	15,168	1,46,618	Ratnagiri
2,530	20,480	256	2,147	47,155	16,121	56,074	1,19,350	Chiplun
6,050	9,404	72	410	17,172	0	4,676	21,848	Khed
3,055	4,180	355	389	10,464	4,000	552	15,016	Rajapur
38,594	81,222	1,407	3,493	2,06,095	20,267	76,470	3,02,832	Ratnagiri - Total
3,708	10,882	72	216	18,016	21,094	12,056	51,166	Malwan
6,720	6,919	163	157	12,512	0	1,916	14,428	Vengurla
10,598	17,936	180	227	29,729	10,951	14,489	55,169	Sawantwadi
21,026	35,737	415	600	60,257	32,045	28,461	1,20,763	Sindhurg - Total

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
30	मालेगाव	19,028	4,175	34,913	27,168	39,083	19,700	0	0
31	मनमाड	8,643	862	9,543	13,711	4,013	3,724	0	0
32	इगतपूरी	2,519	140	545	3,320	808	456	0	0
33	नांदगाव	2,148	202	1,044	2,579	413	0	0	0
34	सिन्नर	4,632	526	5,378	3,586	957	66	0	199
35	येवला	3,775	649	3,451	3,091	4,327	0	0	0
36	त्रिबक	1,058	416	1,538	1,401	362	0	0	0
37	भगूर	1,893	275	587	1,006	591	149	0	0
38	साटाणा	6,665	1009	4,039	5,050	0	440	0	0
	नाशिक-एकूण	50,361	8,254	61,038	60,912	50,554	24,535	0	199
39	धुळे	15,425	5,527	28,423	33,185	18,523	73,644	0	0
40	दौंडाईचा	6,105	987	3,899	2,667	2,728	10,109	0	0
41	शिरपूर-बखेड	6,064	1,523	6,894	6,011	3,723	16,603	0	0
	धुळे-एकूण	27,594	8,037	39,216	41,863	24,974	1,00,356	0	0
42	नंदुरबार	6,707	0	5,951	9,521	5,329	1,697	0	877
43	शाहाड	6,944	0	2,345	3,661	2,797	459	0	0
44	तळोदा	1,617	0	533	1,368	704	136	0	0
45	नवापूर	3,482	0	1,754	1,984	439	251	0	0
	नंदुरबार-एकूण	18,750	0	10,583	16,534	9,269	2,543	0	877
46	जळगाव	29,280	26,059	83,265	45,559	14,724	74,661	0	0
47	भुसावळ	11,929	5,937	16,745	13,084	9,920	26,896	0	0
48	चोपडा	5,829	1,476	10,566	5,412	735	394	0	0
49	पाचोरा	5,720	823	5,937	7,127	1,610	224	0	0
50	चाळीसगांव	9,571	4,101	11,039	12,557	5,855	22,511	0	0
51	अमळनेर	14,139	2,502	13,002	16,412	4,249	2,296	0	0
52	यावल	2,255	397	1,809	2,316	858	315	0	0
53	फैजपूर	2,578	388	1,716	2,630	801	516	0	182
54	रावेर	3,222	1,321	1,219	2,471	1,434	0	0	0
55	सावदा	4,101	201	1,489	2,157	1,387	12,950	0	0
56	पाटोळा	4,376	707	3,728	3,903	473	349	0	0
57	एरंडोल	2,322	209	2,722	2,260	2,254	0	0	89
58	धरणगांव	5,233	222	2,999	3,412	458	350	0	0
	जळगांव-एकूण	1,00,555	44,343	1,56,236	1,19,300	44,758	1,41,462	0	271
59	अहमदनगर	83,243	10,011	42,318	3,470	50,356	4,325	0	6,184
60	श्रीरामपूर	6,275	1,985	5,112	12,274	3,226	2,147	0	0
61	संगमनेर	8,549	1,355	7,054	6,992	3,857	1,255	0	0
62	कोपरगाव	5,137	670	4,347	6,172	1,759	2,132	0	0
63	राहुरी	4,643	514	1,241	4,331	2,216	1,503	0	1,349
64	देवळाली-प्रवरा	3,856	589	2,756	2,120	0	554	0	0
65	पाथर्डी	2,517	270	941	1,789	0	61	0	0
66	श्रीगाँदा	1,782	562	1,332	963	0	83	0	0
67	राहता-पिंपळस	1,802	342	1,254	1,059	0	62	0	0
	अहमदनगर-एकूण	1,17,804	16,298	66,355	39,170	61,414	12,122	0	7,533

TABLE No. 33.12 B — Contd.

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
30,852	30,852	1,946	27,394	2,04,259	24,948	13,423	2,42,630	Malegaon
8,792	8,792	478	26,077	75,843	0	1,720	77,563	Manmad
10,989	10,989	73	21,360	40,210	1,316	6,720	48,246	Igatpuri
435	435	5	6,196	13,022	885	2,940	16,847	Nandgaon
3,734	3,933	222	3,486	22,786	8,113	2,111	33,010	Sinnar
1,695	1,695	611	2,327	19,926	18,141	481	38,548	Yeola
1,292	1,292	573	2,140	8,780	703	8,430	17,913	Trimbak
706	706	0	2,156	7,363	643	1,275	9,281	Bhagur
2,154	2,154	371	1,499	21,227	3,534	1,330	26,091	Satana
60,649	60,848	4,279	92,635	4,13,416	58,283	38,430	5,10,129	Nashik - Total
11,569	11,569	1,219	73,987	2,61,502	13,457	19,826	2,94,785	Dhule
4,792	4,792	208	3,137	34,632	5,216	1,878	41,726	Dondaicha
3,560	3,560	786	49,738	94,902	8,575	28,054	1,31,531	Shirpur-Varvade
19,921	19,921	2,213	1,26,862	391,036	27,248	49,758	4,68,042	Dhule-Total
15,788	16,665	3,510	7,762	57,142	5,973	6,590	69,705	Nandurbar
15,123	15,123	2,138	3,104	36,571	10,990	2,789	50,350	Shahada
3,356	3,356	449	1,678	9,841	1,179	165	11,185	Taloda
806	806	1,188	9,114	19,018	1,062	3,995	24,075	Navapur
35,073	35,950	7,285	21,658	122,572	19,204	13,539	1,55,315	Nandurbar-Total
8,96,015	8,96,015	2,472	2,97,516	1469,551	1,76,994	26,900	16,73,445	Jalgaon
11,143	11,143	682	1,30,504	226,840	482	3,164	2,30,466	Bhusawal
3,889	3,889	736	8,015	37,052	3,794	5,946	46,792	Chopda
4,490	4,490	593	6,161	32,685	4,683	3,028	40,396	Pachora
14,081	14,081	4,772	10,621	95,108	10,236	3,560	1,08,904	Chalisgaon
7,812	7,812	554	16,148	77,114	7,000	1,288	85,402	Amalner
195	195	265	7,289	15,699	1,935	1,114	18,748	Yawal
798	980	197	4,351	14,157	1,311	1,206	16,674	Faizpur
5,208	5,208	3,273	2,592	20,740	1,265	680	22,685	Raver
1,310	1,310	166	4,771	28,532	3,980	146	32,658	Sawda
3,204	3,204	467	2,016	19,223	3,525	1,996	24,744	Parola
4,479	4,568	182	2,951	17,468	1,942	1,055	20,465	Erondal
1,129	1,129	96	752	14,651	2,520	1,069	18,240	Dharangaon
9,53,753	9,54,024	14,455	4,93,687	20,68,820	2,19,647	51,152	23,39,619	Jalgaon-Total
41,070	47,254	652	12,281	2,53,910	20,169	50,998	3,25,077	Ahmednagar
2,147	2,147	368	26,592	60,126	17,361	1,217	78,704	Shriampur
10,457	10,457	542	5,040	45,101	14,748	10,844	70,693	Sangamner
1,657	1,657	1,300	3,000	26,174	21,540	3,259	50,973	Kopargaon
4,361	5,710	529	4,141	24,828	1,054	4,416	30,298	Rahuri
3,099	3,099	625	2,046	15,645	0	3,101	18,746	Deolai-Pravra
524	524	0	857	6,959	315	2,075	9,349	Pathardi
5,611	5,611	268	2,561	13,162	2,982	502	16,646	Shrigonda
381	381	0	2,588	7,488	3,735	249	11,472	Rahta-Pimples
69,307	76,840	4,284	59,106	4,53,393	81,904	76,661	6,11,958	Ahmednagar-Total

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
68	बारामती	9,827	1,820	4,045	14,539	3,528	819	0	0
69	लोणावळा	5,365	1,082	12,045	7,849	3,701	1,790	0	0
70	सासवड	2,383	1,750	2,745	4,446	256	346	0	0
71	जेजूरी	1,157	233	1,096	1,284	0	0	0	0
72	इंदापूर	3,601	270	1,920	2,995	95	0	0	0
73	शिरूर	3,504	562	2,004	4,214	1,090	343	0	0
74	आळंदी	1,840	223	1,355	972	221	2	0	0
75	जुन्नर	2,430	332	1,346	1,654	1,021	0	0	0
76	भोर	2,071	213	2,118	1,592	62	0	0	0
77	दोंड	3,867	788	3,394	3,858	0	114	0	0
78	तळेगाव-दाभाडे	4,169	1,968	6,131	2,437	277	400	0	0
	पुणे-एकूण	40,214	9,241	38,199	45,840	10,251	3,814	0	0
79	सातारा	12,902	5,042	14,239	29,432	2,729	13,538	0	0
80	कराड	15,544	1,898	16,483	16,764	563	1,999	0	0
81	फलटण	7,950	1,936	5,468	6,999	0	8,025	0	0
82	रहिमतपूर	1,122	64	889	703	104	0	0	0
83	म्हसवड	2,359	381	611	1,149	73	0	0	0
84	वाई	2,699	657	2,454	3,777	614	295	0	0
85	पांचगणी	1,699	1,383	309	3,124	260	8	0	0
86	महाबळेश्वर	6,288	1,376	0	1,849	1,433	495	0	0
	सातारा-एकूण	50,563	12,737	40,453	63,797	5,776	24,360	0	0
87	इस्लामपूर	3,935	1,487	11,026	4,333	418	0	0	0
88	तासगाव	3,254	448	4,214	2,295	80	1,152	0	0
89	आष्टी	2,249	736	2,107	2,453	253	0	0	0
90	वीटा	3,753	2,354	5,759	4,135	0	420	0	0
	सांगली-एकूण	13,191	5,025	23,106	13,216	751	1,572	0	0
91	बाशी	14,125	1,345	28,196	9,057	2,616	2,001	0	0
92	पंढरपूर	16,241	3,200	17,678	20,475	3,444	1,880	0	0
93	कर्माळा	3,587	534	1,660	2,551	1,048	598	0	0
94	सांगोला	2,623	825	2,582	1,679	236	12	0	0
95	अक्कलकोट	3,314	465	3,362	3,886	1,681	704	0	0
96	मंगलवेढा	493	359	380	31	1,288	0	0	0
97	मैंदरकी	1,167	207	354	1,125	0	31	0	0
98	दुधनी	1,224	178	441	770	138	103	0	0
99	कुर्दुवाडी	4,750	354	3,230	2,149	200	145	0	0
	सोलापूर-एकूण	47,524	7,467	57,883	41,723	10,651	5,474	0	0
100	इचलकरंजी	44,065	7,496	67,890	48,924	33,310	1,12,007	0	0
101	जयसिंगपूर	6,329	0	3,429	7,104	352	450	0	0
102	मलकापूर	2,212	63	344	1,148	0	5	0	0
103	मुर्गुड	2,409	155	1,051	1,439	0	0	0	0
104	वडगाव	3,499	382	1,394	2,518	1,164	389	0	0
105	गडहिंगलज	5,280	496	3,628	5,195	0	14,774	0	0
106	कुरुंदवाड	1,954	357	1,099	2,222	0	177	0	0
107	कागल	2,608	724	1,849	4,276	0	197	0	0
108	पन्हाळा	1,235	92	80	464	0	45	0	0
	कोल्हापूर-एकूण	69,591	9,765	80,764	73,290	34,826	1,28,044	0	0

TABLE No. 33.12 B—Contd.

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
19,428	19,428	144	4,243	58,393	15,375	10,767	84,535	Baramati
8,186	8,186	15	32,660	72,693	12,450	990	86,133	Lonawala
3,850	3,850	208	4,254	20,238	4,845	42,724	67,807	Saswad
584	584	0	3,646	8,000	288	1,196	9,484	Jejuri
3,392	3,392	125	4,459	16,857	4,566	3,849	25,272	Indapur
400	400	0	12,728	24,845	0	10,955	35,800	Shirur
544	544	0	829	5,986	1,385	338	7,709	Alandi
3,552	3,552	21	2,483	12,839	8,645	6,145	27,629	Junnar
787	787	0	5,178	12,021	0	2,839	14,860	Bhor
1,761	1,761	286	5,225	19,293	37	4,069	23,399	Daund
9,163	9,163	0	462	25,007	5,893	16,185	47,085	Talegaon-Dabhade
51,647	51,647	799	76,167	2,76,172	53,484	1,00,057	4,29,713	Pune-Total
36,562	36,562	399	17,294	1,32,137	22,283	9,812	1,64,232	Satara
16,996	16,996	1,738	8,318	80,303	8,213	13,112	1,01,628	Karad
9,657	9,657	345	3,340	43,720	17,654	2,932	64,306	Phaltan
811	811	0	2,032	5,725	0	2,795	8,520	Rahimatpur
1,840	1,840	60	0	6,473	745	2,382	9,600	Mhaswad
3,504	3,504	80	16,966	31,046	1,160	6,355	38,561	Wai
3,320	3,320	0	4,096	14,199	2,167	15,156	31,522	Panchgani
10,451	10,451	0	6,351	28,243	0	51,450	79,693	Mahabaleshwar
83,141	83,141	2,622	58,397	3,41,846	52,222	1,03,994	4,98,062	Satara - Total
10,057	10,057	1,409	2,814	35,479	5,283	4,875	45,637	Islampur
2,778	2,778	216	3,307	17,744	1,466	9,849	29,059	Tasgaon
4,233	4,233	0	1,025	13,056	796	3,157	17,009	Ashti
3,977	3,977	569	8,763	29,730	684	2,950	33,364	Vita
21,045	21,045	2,194	15,909	96,009	8,229	20,831	1,25,069	Sangli - Total
3,881	3,881	755	22,541	84,517	8,332	33,754	1,26,603	Barshi
20,845	20,845	415	6,835	91,013	51,999	8,887	1,51,899	Pandharpur
5,431	5,431	275	1,763	17,447	0	4,231	21,678	Karmala
1,149	1,149	0	12,843	21,949	0	12,514	34,463	Sangola
9,218	9,218	131	8,453	31,214	674	15,950	47,838	Akkalkot
1,413	1,413	0	806	4,770	0	33,267	38,037	Mangalwedha
937	937	0	1,610	5,431	420	2,937	8,788	Maidargi
3,193	3,193	0	3,192	9,239	458	1,537	11,234	Dudhani
3,970	3,970	0	692	15,490	2,393	7,821	25,704	Kurduwadi
50,037	50,037	1,576	58,735	2,81,070	64,276	1,20,898	4,66,244	Solapur - Total
52,332	52,332	1,462	74,216	4,41,702	48,622	64,585	5,54,909	Ichalkaranji
1,226	1,226	735	3,888	23,513	4,006	1,101	28,620	Jaisinghpur
1,934	1,934	0	654	6,360	0	689	7,049	Malkapur
614	614	0	1,009	6,677	1,042	166	7,885	Murgud
2,637	2,637	502	1,775	14,260	3,415	2,332	20,007	Wadgaon
14,922	14,922	432	6,566	51,293	14,914	20,776	86,983	Gadhinglaj
5,449	5,449	291	2,622	14,171	1,643	1,016	16,830	Kurandwad
2,717	2,717	310	7,197	19,878	1,177	355	21,410	Kagal
1,447	1,447	0	715	4,078	696	3,316	8,090	Panhala
83,278	83,278	3,732	98,642	5,81,932	75,515	94,336	7,51,783	Kolhapur-Total

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
109	पैठण	1,487	1,072	1,513	4,085	0	54	7,536	0
110	कन्नड	2,627	340	1,415	2,236	0	0	3,984	0
111	वैजापूर	5,204	1,556	2,961	3,759	1,427	7,203	8,095	0
112	खुलदाबाद	1,364	486	557	759	2	95	1,304	0
113	गंगापूर	2,466	374	1,838	1,884	0	119	7	226
114	सिल्लोर	3,126	1,695	2,105	4,046	0	0	2,630	0
	औरंगाबाद-एकूण	16,274	5,523	10,389	16,769	1,429	7,471	23,556	226
115	जालना	17,952	6,442	15,506	18,448	601	13,049	4,093	0
116	अंबड	1,438	302	1,911	1,584	0	86	6,952	0
117	भोकरदन	1,086	503	1,627	1,643	0	0	2,918	89
118	परतूर	617	407	824	1,544	0	100	4,878	0
	जालना-एकूण	21,093	7,654	19,868	23,219	601	13,235	18,841	89
119	परभणी	12,159	4,656	14,604	11,824	7,718	354	23,399	11,439
120	मानवत	5,335	150	1,309	3,150	158	217	4,275	0
121	सोनपेठ	1,469	337	273	0	846	60	158	0
122	सेलू	1,924	679	849	700	52	662	96	217
123	पुर्णा	3,106	100	1,858	2,702	0	1,029	5,864	0
124	जितूर	2,568	605	3,065	3,188	0	384	377	0
125	गंगाखेड	5,275	731	1,828	3,013	272	965	4,850	0
126	पाथरी	3,269	764	1,310	1,975	0	152	4,755	0
	परभणी -एकूण	35,105	8,022	25,096	26,552	9,046	3,823	43,774	11,656
127	हिंगोली	3,928	1,668	4,134	5,614	99	186	4,930	0
128	कळमनूरी	2,695	306	990	927	0	35	1,904	397
129	बसमतनगर	4,139	342	1,771	2,975	0	0	7,950	0
	हिंगोली-एकूण	10,762	2,316	6,895	9,516	99	221	14,784	397
130	बीड	7,591	3,171	6,799	14,892	0	253	17,018	0
131	गेवराई	3,749	509	2,385	2,959	0	499	433	0
132	आंबेजोगाई	3,414	951	5,683	3,184	0	196	11,077	577
133	परळी-वैजनाथ	6,069	1,496	3,940	7,910	82	753	26,657	0
134	माजलगाव	2,960	249	872	2,434	0	202	1,827	0
135	धारूर	1,789	95	146	1,218	0	0	1,406	0
	बीड-एकूण	25,572	6,471	19,825	32,597	82	1,903	58,418	577
136	विलोली	1,421	59	504	961	1	623	3,104	0
137	उमरी	1,594	152	545	1,112	0	90	180	0
138	मुदखेड	1,197	310	591	1,517	296	645	80	2,547
139	कंधार	3,881	269	1,689	2,401	0	412	2,704	0
140	हडगाव	1,576	295	1,138	1,981	18	80	3,921	0
141	धर्माबाद	2,773	181	1,429	2,569	53	0	725	0
142	देगलूर	5,414	894	1,854	4,585	0	1,395	1,626	378
143	कुंडलवाडी	1,068	17	286	449	0	0	1,883	0
144	मुखेड	2,665	454	653	919	14	406	779	0
145	किनवट	2,952	193	2,029	2,402	0	102	3,550	0
146	लोहा	2,247	394	1,464	4,644	0	61	833	310
	नांदेड-एकूण	26,788	3,218	12,182	23,540	382	3,814	19,385	3,235

TABLE No. 33.12 B —Contd.

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
0	7,536	718	629	17,094	0	3,583	20,677	Paithan
3,901	7,885	0	0	14,503	0	3,572	18,075	Kannad
1,652	9,747	0	1,403	33,260	6,339	9,199	48,798	Vaijapur
0	1,304	0	1,486	6,053	0	5,134	11,187	Khuldabad
0	233	0	2,750	9,664	279	3,811	13,754	Gangapur
1,001	3,631	0	21	14,624	0	10,234	24,858	Silod
6,554	30,336	718	6,289	95,198	6,618	35,533	1,37,349	Aurangabad Total
39,812	43,905	1,795	2,892	1,20,590	19,991	34,294	1,74,875	Jalna
3,336	10,288	0	0	15,609	0	5,839	21,448	Ambad
206	3,213	0	79	8,151	0	1,645	9,796	Bhokardan
0	4,878	0	1,560	9,930	2,115	3,867	15,912	Parthur
43,354	62,284	1,795	4,531	1,54,280	22,106	45,645	2,22,031	Jalna-Total
0	34,838	2,122	15,627	1,03,902	17,756	19,634	1,41,292	Parbhani
458	4,733	0	4,124	19,176	0	2,408	21,584	Mánwat
1204	1,362	0	99	4,446	0	3,769	8,215	Sonpeth
213	526	0	68	5,460	0	22,258	27,718	Seloo
348	6,212	112	0	15,119	0	1,897	17,016	Puma
1,313	1,690	282	0	11,782	2,802	4,202	18,786	Jintur
0	4,850	0	413	17,347	4,039	1,025	22,411	Gangakhed
499	5,254	0	581	13,305	0	2,121	15,426	Pathari
4,035	59,465	2,516	20,912	1,90,537	24,597	57,314	2,72,448	Parbhani - Total
2,645	7,575	0	301	23,505	0	13,169	36,674	Hingoli
340	2,641	0	0	7,594	0	1,598	9,192	Kalamnuri
2,351	10,301	0	0	19,528	970	2,485	22,983	Basmatnagar
5,336	20,517	0	301	50,627	970	17,252	68,849	Hingoli-Total
20,011	37,029	1,163	3,149	74,047	0	8,194	82,241	Beed
8,828	9,261	373	0	19,735	0	954	20,689	Georai
3,447	15,101	435	357	29,321	1,113	11,651	42,085	Ambejogai
2,327	28,984	35	18	49,287	12,546	10,412	72,245	Pari-Vajjnath
677	2,504	249	2,318	11,788	37	6,983	18,808	Majalgaon
24	1,430	0	0	4,678	0	3,525	8,203	Dharur
35,314	94,309	2,255	5,842	1,88,856	13,696	41,719	2,44,271	Beed - Total
244	3,348	0	2	6,919	0	4,720	11,639	Billoji
411	591	0	0	4,084	0	3,053	7,137	Umri
13	2,640	0	230	7,426	280	6,138	13,844	Mudkhed
1,207	3,911	5	71	12,639	390	6,896	19,925	Kandhar
183	4,104	0	112	9,304	1,664	5,583	16,551	Hadgaon
822	1,547	0	219	8,771	5,871	14,801	29,443	Dharmabad
0	2,004	729	546	17,421	7,931	8,924	34,276	Degloor
0	1,883	0	100	3,803	147	1,314	5,264	Kundalwadi
115	894	0	0	6,005	8	3,334	9,347	Mukhed
420	3,970	178	232	12,058	7,791	7,212	27,061	Kinwat
102	1,245	1,013	602	11,670	380	1,097	13,147	Loha
3,517	26,137	1,925	2,114	1,00,100	24,462	63,072	1,87,634	Nanded- Total

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
147	उस्मानाबाद	3,609	4,019	10,867	4,775	0	9,836	19,821	0
148	कळंब	3,183	385	1,647	1,738	47	2,201	7,303	769
149	उमरगा	1,665	693	1,822	1,902	0	90	1,822	945
150	तुळजापूर	2,345	1,215	3,885	5,150	358	2,325	2,211	0
151	भूम	1,793	129	766	1,655	51	360	3,742	0
152	परंडा	1,490	89	657	895	0	132	2,268	0
153	मुळम	1,159	0	241	1,022	0	0	0	0
154	नळदुर्ग	1,529	189	786	1,338	0	0	4,462	0
	उस्मानाबाद-एकूण	16,773	6,719	20,671	18,475	456	14,944	41,629	1,714
155	लातूर	18,253	6,145	27,260	22881	4,561	8,392	10,179	628
156	अहमदपूर	2,869	244	2,016	1606	0	0	6,467	0
157	उदगीर	8,476	2,019	6,568	9828	0	497	5,948	13
158	निलंगा	3,055	674	2,215	3218	0	0	4,828	0
159	औसा	1,855	463	1,828	1746	0	65	5,402	0
	लातूर-एकूण	34,508	9,545	39,887	39279	4,561	8,954	32,824	641
160	बुलढाणा	6,290	775	9,317	4711	81	6,886	0	0
161	खामगाव	16,787	1,943	9,948	11394	1,739	16,701	0	0
162	मलकापूर	14,017	861	6,450	6301	1,784	14,143	0	0
163	शेगाव	3,122	597	4,016	2393	420	9,322	0	0
164	जळगाव-जामोद	2,087	161	25	1235	90	3,694	0	0
165	मेहकर	4,281	650	3,214	4730	703	7,486	0	0
166	नांदूरा	5,953	411	2,172	3733	79	8,952	0	0
167	चिखली	5,659	490	4,747	3863	655	7,933	0	0
168	देवळगाव-राजा	2,875	366	1,426	1381	133	4,262	0	0
169	लोणार	2,159	360	1,014	1924	0	138	0	0
170	सिंदखेडराजा	1,014	17	571	299	0	0	0	0
	बुलढाणा-एकूण	64,244	6,831	42,900	41,984	5,684	79,517	0	0
171	अकोला	18,178	5,809	31,372	46,583	6,404	77,753	0	19,574
172	अकोट	5,930	794	3,412	6,924	487	14,518	0	344
173	मुर्तिजापूर	3,694	1,776	2,414	4,087	448	8,261	0	291
174	बालापूर	2,792	706	1,782	1,678	342	9,906	0	3,222
175	तेल्हारा	1,874	196	819	1,345	126	2,287	0	7,421
176	पादूर	2,389	270	398	1,035	101	4,724	0	6,710
	अकोला-एकूण	34,857	9,361	40,197	61,652	7,908	1,17,449	0	37,662
177	वाशिम	8,419	638	4,382	5,967	623	10,718	0	15,275
178	कारंजा	9,083	1,292	1,030	7,545	1,686	10,130	0	2,407
179	मंगरूळपीर	4,988	601	1,867	3,284	233	7,676	0	3,229
180	रिसोड	4,006	775	1,462	2,007	0	0	0	7,136
	वाशिम-एकूण	28,456	3,306	8,741	18,803	2,542	28,524	0	28,047

TABLE No. 33.12 B —Contd.

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
10,904	30,725	426	172	64,429	3,151	7,117	74,697	Osmnabad
5,734	13,806	150	84	23,241	368	4,394	28,003	Kalamb
4,698	7,465	247	720	14,604	0	3,195	17,799	Umraga
1,200	3,411	0	0	18,689	5,582	3,181	27,452	Tuljapur
649	4,391	0	51	9,196	0	168	9,364	Bhoom
4,205	6,473	0	6	9,742	0	1,794	11,536	Paranda
2,490	2,490	0	52	4,964	0	1,469	6,433	Murum
856	5,318	0	61	9,221	160	3,737	13,118	Naldurg
30,736	74,079	823	1146	1,54,086	9,261	25,055	1,88,402	Osmanabad- Total
4,243	15,050	1,059	3,036	1,06,637	22,539	41,092	1,70,268	Latur
115	6,582	0	0	13,317	0	3,255	16,572	Ahmedpur
491	6,452	598	5,556	39,994	10,170	3,674	53,838	Udgir
1,968	6,796	0	100	16,058	134	2,678	18,870	Nilanga
727	6,129	0	0	12,086	1,221	4,448	17,755	Ausa
7,544	41,009	1,657	8,692	1,88,092	34,064	55,147	2,77,303	Latur - Total
5,486	5,496	347	5,404	39,307	1,120	8,905	49,332	Buldhana
3,486	3,486	343	3,862	66,203	0	9,726	75,929	Khamgaon
1,661	1,661	224	20,003	65,444	0	7,982	73,426	Malkapur
488	488	14	4,088	24,460	0	22,787	47,247	Shegaon
2,318	2,318	0	137	9,747	4,385	3,502	17,634	Jaigaon-Jamod
13,115	13,115	0	3,650	37,829	3,094	435	41,358	Mehkar
6,192	6,192	0	1,834	29,326	1,508	2,912	33,746	Nandura
3,319	3,319	0	1,331	27,997	6,237	3,334	37,568	Chikhali
179	179	0	2,486	13,108	6,094	5,578	24,780	Deulgaon-Raja
1,293	1,293	0	597	7,485	0	1,681	9,166	Lonar
1,850	1,850	0	574	4,325	96	3,217	7,638	Sindhked-Raja
39,397	39,397	928	43,966	3,25,231	22,534	70,059	4,17,824	Buldhana - Total
0	19,574	1,929	1,16,893	3,24,295	1,82,172	67,661	5,74,128	Akola
0	344	0	14,088	46,497	872	148	47,517	Akot
0	291	106	5,053	26,130	11,505	2,514	40,149	Murtizapur
0	3,222	0	3,983	24,411	331	2,551	27,293	Balapur
0	7,421	0	9,241	23,109	140	7,988	31,237	Teihara
0	6,710	0	608	16,235	1,034	954	18,223	Patur
0	37,562	2,035	1,49,866	4,60,677	1,96,054	81,816	7,38,547	Akola - Total
0	15,275	184	2,875	49,081	3,702	6,608	59,391	Washim
0	2,407	171	38,106	71,430	0	7,429	78,859	Karanja
0	3,229	0	1,822	23,680	45	1,440	25,165	Mangrulpir
0	7,136	0	53	15,439	0	3,482	18,921	Risod
0	28,047	355	42,856	1,59,630	3,747	18,959	1,82,336	Washim - Total

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
181	अचलपुर	11412	3977	2775	7108	2618	16895	0	15775
182	अंजणगाव	5231	551	249	4601	379	313	0	728
183	मोशी	3739	684	63	3037	84	5038	0	4458
184	वरुड	7048	671	2437	3421	0	8676	0	2259
185	दर्यापुर	4991	560	4309	4470	542	10820	0	11945
186	चांदूररेल्वे	2195	249	889	1117	122	4181	0	7794
187	चांदूर बाजार	3182	461	1470	3194	699	3615	0	3621
188	घामणगाव	4475	215	1920	2283	609	4812	0	717
189	शेंदूरजना	1837	349	801	1022	0	4409	0	479
190	चिखलदरा	1315	0	145	342	0	0	0	4562
अमरावती-एकूण		45425	7717	15058	30595	5053	58759	0	52338
191	यवतमाळ	14581	3502	2953	13012	817	4491	0	17619
192	वणी	9973	725	6162	6025	479	6260	0	2674
193	पुसद	6537	1814	7374	8561	1047	11986	0	13751
194	दारळा	3072	105	1714	1167	473	4539	0	242
195	पांडरकवडा	2741	0	2203	3148	442	6061	0	1302
196	दिग्रस	4605	1230	2162	4813	1264	10039	0	4303
197	उमरखेड	2990	325	2479	5355	0	9036	0	5535
198	घाटजी	3112	268	1027	1630	289	4279	0	1024
यवतमाळ-एकूण		47611	7969	26074	43711	4811	56691	0	46450
199	वर्धा	12642	851	6047	16192	56	3662	5621	0
200	हिगणघाट	6118	1105	4513	8816	1211	2775	5000	0
201	आर्षी	2261	289	844	2480	900	349	816	0
202	पुलगाव	4976	445	2609	3636	934	5317	1618	0
203	देवळी	2748	379	743	1658	343	2062	3176	0
204	सिंदी	2342	100	462	697	3192	3286	354	0
वर्धा-एकूण		31087	3169	15218	33479	6636	17451	16585	0
205	कामठी	7142	652	3028	9957	678	12951	6567	0
206	उमरेड	2662	1226	4491	3936	937	7608	8029	0
207	मोवाड	1473	129	103	552	72	3105	1755	0
208	मोहपा	1923	122	244	885	276	2385	5220	0
209	नरखेड	3817	990	99	2320	173	7162	6730	0
210	काटोल	6949	1594	3504	4893	2873	12659	12875	0
211	सावनेर	4140	1143	2216	2403	238	4595	9871	0
212	खापा	881	193	329	1266	146	2607	6183	0
213	रामटेक	2630	471	135	2656	947	5037	14112	0
214	कळभेश्वर	3766	494	2131	4434	196	4110	3760	0
नागपूर-एकूण		35383	7014	16280	33302	6536	62219	75102	0
216	भंडारा	6427	1694	9927	9108	162	9727	9615	0
217	तुमसर	6360	2139	3498	7395	46	10332	5107	0
218	पवनी	3672	130	1141	898	72	7308	887	0
भंडारा-एकूण		16459	3963	14566	17401	280	27367	15609	0
215	गोंदीया	10240	3286	3108	18413	3368	18863	23218	0
219	तिरोरा	3198	332	1223	1399	0	4301	5338	0
गोंदीया एकूण		13,438	3,618	4,331	19,812	3,368	23,164	28,556	-

TABLE No. 33.12 B —Contd.

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
0	15,775	541	12,225	73,326	2,816	18,079	94,221	Achalpur
0	728	295	13,603	25,950	9,682	10,296	45,928	Anjangaon
0	4,458	2	3,777	20,882	6,689	6,279	33,850	Morshi
0	2,259	3	2,963	27,478	2,363	7,594	37,435	Warud
0	11,945	175	1,054	38,866	370	1,488	40,724	Daryapur
0	7,794	0	829	17,376	992	2,437	20,805	Chandur-Railway
0	3,621	130	1,168	17,540	15,542	3,268	36,350	Chandur-Bazar
0	717	618	6,334	21,983	48	1,109	23,140	Dhamangaon
0	479	2	2,420	11,319	1,903	3,276	16,498	Shedurjana
0	4,562	470	1,140	7,974	73	1,526	9,573	Chikhaldara
0	52,338	2,236	45,513	2,62,694	40,478	55,352	3,58,524	Amravati-Total
0	17,619	1,276	8,693	66,944	37,196	28,638	1,32,778	Yavatmal
0	2,674	23	2,551	34,872	12,071	11,583	58,526	Wani
0	13,751	507	7,000	58,577	3,687	10,688	72,952	Pusad
0	242	0	5,972	17,284	510	3,722	21,516	Darwha
0	1,302	0	13,433	29,330	10,687	13,493	53,510	Pandharkawada
0	4,303	0	1,582	29,998	1,872	6,641	38,511	Digras
0	5,535	6	4,574	30,300	7,873	12,856	51,029	Umardhed
0	1,024	0	912	12,541	10,619	6,152	29,312	Ghatanji
0	46,450	1,812	44,717	2,79,846	84,515	93,773	458,134	Yavatmal-Total
0	5,621	931	8,972	54,974	15,497	7,389	77,860	Wardha
0	5,000	443	17,088	47,069	5,033	2,839	8,02,824	Hinganghat
0	816	0	5,106	13,045	2,241	7,960	23,246	Arvi
0	1,618	85	13,862	33,482	163	216	33,861	Pulgaon
0	3,176	0	215	11,324	211	397	11,932	Deoli
0	354	0	616	11,049	67	3,098	14,214	Sindi
0	16,585	1,459	45,859	1,70,943	23,212	21,899	2,16,054	Wardha-Total
0	6,567	0	1,302	42,277	1,586	821	44,684	Kamplae
0	8,029	231	7,465	36,585	6,955	7,745	51,285	Umred
0	1,755	0	3,373	10,562	343	235	11,140	Mowad
0	5,220	0	233	11,288	3,380	2,516	17,184	Mohpa
0	6,730	5	1,213	22,509	3,385	4,150	30,044	Narkhed
0	12,875	277	3,297	48,921	1,339	1,591	51,851	Kotol
0	9,871	210	2,266	27,082	1,730	10,707	39,519	Saoner
0	6,183	0	535	12,140	5,815	1,500	19,455	Khapa
0	14,112	167	2,086	28,241	525	1,586	30,352	Ramtek
0	3,760	0	791	19,682	740	4,076	24,498	Kalmeshwar
0	75,102	890	22,561	2,59,287	25,798	34,927	3,20,012	Nagpur-Total
0	9,615	688	16,775	64,123	2,140	8,496	74,759	Bhandara
0	5,107	0	3,946	38,823	344	2,438	41,605	Tumsar
0	887	99	860	15,067	777	1,173	17,017	Paoni
0	15,609	787	21,581	1,18,013	3,261	12,107	1,33,381	Bhandara-Total
0	23,218	4,000	13,762	98,258	32,109	1,918	1,32,285	Gondia
0	5,338	1,403	176	17,370	9	2,290	19,669	Tirora
0	28,556	5,403	13,938	1,15,628	32,118	4,208	1,51,954	Gondia Total

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
220.	चंद्रपुर	13,402	9,754	30,845	31,553	3,145	26,707	7,346	0
221	बल्लारपुर	10,532	2,362	1,520	15,477	413	10,995	13,898	0
222	बरोरा	6,985	1,121	3,048	3,850	676	5,782	1,731	0
223	राजुरा	5,087	622	2,876	2,434	133	4,534	6,278	0
224	मूल	3,475	398	923	2,146	0	46	382	0
225	ब्रम्हपुरी	2,434	995	886	1,897	0	162	1,573	0
226	भद्रावती	1,204	686	1,827	1,727	114	17	2,696	0
	चंद्रपुर-एकूण	43,119	15,938	41,925	59,084	4,481	48,243	33,904	- 0
227	गडचिरोली	2,590	2,877	1,905	3,962	231	3,298	2,361	0
228	देसाईगंज	4,796	1,085	1,861	1,842	155	2,427	3,692	0
	गडचिरोली-एकूण	7,386	3,962	3,766	5,804	386	5,725	6,053	0
	नगरपालिका -एकूण	13,59,955	3,73,103	13,72,460	15,40,757	3,76,782	11,62,409	12,64,984	2,00,035
	कटकमंडळ								
1	देवळाली	3,618	2,858	6,442	10,784	7,178	9,888	0	0
2	अहमदनगर	1,858	953	660	9,703	3,909	7,355	0	62
3	पुणे	8,358	10,507	262	38,977	25,282	32,539	0	0
4	खडकी	5,358	11,317	3,453	27,800	25,539	25,553	0	0
5	देहुरोड	6,446	1,740	1,633	9,464	5,391	10,022	0	0
6	औरंगाबाद	1,971	0	392	4,483	2,251	0	227	5,971
7	कामठी	1,642	189	790	4,303	2,705	2,233	3,030	0
	कटकमंडळ-एकूण	29,251	27,564	13,632	1,05,514	72,255	87,590	3,257	6,033
	महानगरपालिका								
1	बृहन्मुंबई	18,81,137	5,50,059	42,53,409	72,85,553	31,02,659	39,33,087	14,83,000	18,88,566
2	ठाणे म.न.पा.	3,10,364	1,70,485	7,42,260	2,06,535	1,24,559	2,82,945	7,44,250	3,34,991
3	कल्याण मनपा	1,86,265	46,960	3,00,290	2,02,993	45,749	1,05,095	2,48,204	87,890
4	उल्हासनगर	14,596	26,989	2,54,661	1,05,176	1,792	26,720	1,12,634	0
5	नवी मुं. मनपा	64,615	1,09,165	1,88,772	2,18,407	1,89,894	10,546	3,79,029	12,894
6	नाशिक	1,68,101	86,271	4,56,321	1,48,388	2,42,619	96,963	0	13,491
7	पुणे	2,31,885	38,208	12,59,175	4,67,146	1,87,721	64,847	0	0
8	पिंपरी-चिंचवड	2,11,543	2,13,248	3,89,668	4,74,072	2,20,643	1,84,975	0	0
9	सांगली-कुपवाड	28,741	14,827	83,098	54,119	13,572	16,658	0	0
10	सोलापूर	72,186	22,751	1,96,260	99,437	38,367	55,774	0	0
11	कोल्हापूर	62,800	21,149	1,12,531	1,08,660	42,822	1,38,762	0	0
12	औरंगाबाद	69,727	40,710	1,92,832	85,091	12,361	72,195	29,206	12,329
13	नांदेड-वाघेला	37,294	8,774	50,805	36,794	13,983	8,268	82,498	0
14	अमरावती	60,694	25,786	13,893	50,643	10,052	51,847	0	1,45,324
15	नागपूर	4,16,483	1,25,685	3,70,612	2,29,874	75,654	2,21,020	4,13,546	0
	महानगरपालिका -एकूण	38,16,431	15,01,067	88,64,587	97,72,888	43,22,447	52,69,702	34,92,367	24,95,485

TABLE No. 33.12 B — Contd.

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
0	7,346	5,907	20,145	1,48,804	35,488	25,186	2,09,478	Chandrapur
0	13,898	1,202	7,750	64,149	20,283	24,140	1,08,572	Ballarpur
0	1,731	24	348	23,565	19,778	5,902	49,245	Warora
0	6,278	424	585	22,973	11	1,784	24,768	Rajura
0	382	340	3,334	11,044	0	2,318	13,362	Mul
0	1,573	0	4,036	11,983	550	4,165	16,698	Bramhpuri
0	2,696	0	1,527	9,798	5,778	11,483	27,059	Bhadrawati
0	33,904	7,897	37,725	2,92,316	81,888	74,978	4,49,182	Chandrapur-Total
0	2,361	253	332	17,809	8,238	9,353	35,400	Gadchiroli
0	3,692	160	5,985	22,003	0	7,753	29,756	Desai-ganj
0	6,053	413	6,317	39,812	8,238	17,106	65,156	Gadchiroli-Total
19,57,835	34,22,854	1,28,145	16,66,474	1,14,02,939	15,10,394	19,24,247	1,48,37,580	Nagar Parishad-Total
Cantonment Board								
5,793	5,793	248	9,466	56,275	0	3,138	59,413	Deolali
4,739	4,801	720	14,410	44,369	6,023	2,841	53,233	Ahmednagar
5,955	5,955	2,970	1,97,888	3,22,738	0	23,917	3,46,655	Pune
30,855	30,855	679	14,887	1,45,441	131,941	14,442	2,91,824	Khadki
1,741	1,741	0	9,724	46,161	6,888	6,662	59,711	Dehu Road
58	6,256	962	5,567	6,529	1,180	11,797	34,859	Aurangabad
0	3,030	0	445	15,337	4,202	18,488	38,027	Kamti
49,141	58,431	5,579	2,52,387	6,36,850	1,50,234	81,285	8,83,722	Cant. Board Total
Mahanagarpalika								
0	33,71,566	6,44,260	1,09,62,112	3,59,83,842	25,34,568	-19,75,217	3,65,43,193	Brinmumbai
2,41,828	13,21,069	50,130	41,878	32,50,225	86,931	3,01,494	36,38,650	Thane
1,76,815	5,12,909	26,421	7,501	14,34,183	1,89,916	3,83,031	20,07,130	Kalyan
1,46,355	2,58,989	4,508	16,665	7,10,096	0	66,646	7,76,742	Ulhasnagar
78,754	4,70,677	3,366	2,001	12,57,443	74,756	7,94,863	21,27,062	Navi Mumbai
5,12,915	5,26,406	12,240	4,61,507	21,98,816	0	31,836	22,30,652	Nashik
46,128	46,128	57,989	22,76,031	46,29,130	9,80,409	4,650	56,14,189	Pune
4,47,506	4,47,506	40,876	1,63,756	23,46,287	7,39,026	2,40,387	33,25,700	Pimpri-Chinchwad
1,07,406	1,07,406	5,576	77,802	4,01,801	45,796	57,243	5,04,840	Sangli-khupwad
1,47,328	1,47,328	3,958	2,30,347	8,66,408	24,365	1,58,672	10,49,445	Solapur
1,28,701	1,28,701	9,802	6,44,164	12,69,391	26,198	1,74,363	14,69,952	Kolhapur
2,50,334	2,91,869	10,588	12,695	7,88,068	5,516	1,51,812	9,45,396	Aurangabad
110	82,608	1,233	32,222	2,71,981	8,111	69,842	3,49,934	Nanded-waghela
0	1,45,324	2,681	45,961	4,08,881	14,931	2,35,834	6,57,646	Amravati
0	4,13,546	26,437	49,445	19,29,756	61,809	1,20,160	21,10,725	Nagpur
22,84,180	82,72,032	9,00,087	1,50,24,087	5,77,43,308	47,92,332	8,15,616	6,33,51,256	Total- Mahanagarpalika

३४. संकीर्ण

३४.१ या विभागात सावकारीचे व्यवहार, रिझर्व्ह बँकेचे व्यवहार, नोंदलेले दस्तऐवज, विवाह व सार्वजनिक निवडणुकांचे निकाल यासंबंधी आकडेवारी दिलेली आहे. आर्थिक गणनेसंबंधी आकडेवारीही यात दिलेली आहे.

३४.२ राज्यातील सावकारी कर्जाची नियमित देवाण-घेवाण ही मुंबई सावकारी नियंत्रण कायदा, १९४६ नुसार नियंत्रित करण्यात येते. या कायदानुसार सावकाराला ज्या क्षेत्रात व्यवसायासाठी अनुज्ञप्ती मिळाली असेल त्याच क्षेत्रात व अशा अनुज्ञप्तीच्या अटीनुसारच त्याला आपला व्यवसाय करणे आवश्यक असते.

३४.३ ह्या विभागात मुंबई विवाह कायदा, विशेष विवाह कायदा व इतर कायदानुसार राज्यात नोंदलेल्या विवाहांची संख्या देण्यात आली आहे. मुंबई विवाह नोंदणी कायदा, १९५४ हा राज्यातील सर्व महानगरपालिका, नगरपालिका आणि तालुक्यांची मुख्यालये यांना लागू करण्यात आला आहे.

34. MISCELLANEOUS:

34.1. In this section are given data on money-lending operations of Reserve Bank documents and marriages registered and results of general elections. Data on Economic Census are also given.

34.2 The transaction of money-lending in the State are controlled under the provisions of the Bombay Money-lenders 'Act', 1946. According to the Act, no money-lender is to carry on the business of money-lending except in the area for which he has been granted a licence and except in accordance with the terms and conditions of such licence.

34.3 In this section the number of marriages registered in Maharashtra State under Bombay Marriages Act, Special Marriages Act and other Acts is given. The Bombay Registration of Marriages Act, 1954 is applicable to all the Corporation cities, Municipal towns and headquarters of tahsils.

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 34.1

रेडक्रॉस संस्थांची जिल्हानिहाय शाखा, सभासद व प्रथमोपचार स्वयंसेवक संस्था
 Red Cross Branches, Their Membership And First-Aid Posts By District
 (1994-95)

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा शाखा	एकूण सभासद Total Membership	समुहांची संख्या No. of Groups		कनिष्ठांची संख्या No. of Juniors		युवकांची संख्या No. of Youths		District Branch
			मुले Boys	मुली Girls	मुले Boys	मुली Girls	मुले Boys	मुली Girls	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1.	मुंबई शहर	6,892	84*	--	3,162	3,205	160	365	Mumbai City
2.	ठाणे	--	--	--	--	--	--	--	Thane
3.	नाशिक	30	1	--	15	--	--	--	Nashik
4.	जळगाव	--	--	--	--	--	--	--	Jalgaon
5.	पुणे	7,050	282*	--	2,863	3,737	189	261	Pune
6.	सातारा	--	--	--	--	--	--	--	Satara
7.	सोलापूर	--	--	--	--	--	--	--	Solapur
8.	कोल्हापूर	--	--	--	--	--	--	--	Kolhapur
9.	औरंगाबाद	--	--	--	--	--	--	--	Aurangabad
10.	लातूर	--	--	--	--	--	--	--	Latur
11.	भंडारा	992	20*	--	530	190	150	122	Bhandara

टीप - * या शाखाकरिता समुहांची संख्या मुले व मुली अशी वेगवेगळी विगतवारी उपलब्ध नाही

Note :- Breakup of Boys and Girls in respect of No. of Group is not available

आधार - भारतीय रेडक्रॉस संस्था, महाराष्ट्र विभाग, मुंबई

Source — Indian Red Cross Society, Maharashtra State, Branch, Mumbai

34. संकीर्ण / MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 34.2

रेडक्रॉस संस्थांचे जिल्हावार उत्पन्न व खर्च
Income and Expenditure of Red Cross Societies by District
(1994-95)

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा शाखा (2)	आरंभीची शिल्लक Opening balance (3)	उत्पन्न Income (4)	खर्च Expenditure (5)	अखेरची शिल्लक Closing balance (6)	Name of Red Cross District (2)
1.	बृहन्मुंबई	5,75,379	13,05,159	15,33,560	7,83,483	Greater Mumbai
2.	ठाणे	2,51,485	8,21,094	8,64,295	2,08,284	Thane
3.	नाशिक	42,999	2,46,579	2,70,892	18,703	Nashik
4.	उल्हासनगर	6,50,919	8,84,176	3,04,892	10,30,203	Ulhasnagar
5.	पुणे	29,26,343	68,62,642	34,54,055	36,76,749	Pune
6.	सातारा	--	--	--	--	Satara
7.	पंढरपूर	12,005	3,04,101	2,37,895	54,568	Pandharpur
8.	कोल्हापूर	--	--	--	--	Kolhapur
9.	औरंगाबाद	--	--	--	--	Aurangabad
10.	लातूर	--	--	--	--	Latur
11.	अकोला	6,472	35,571	26,411	15,632	Akola
12.	भंडारा	5,605	8,167	5,396	8,375	Bhandara

आधार - भारतीय रेडक्रॉस संस्था, महाराष्ट्र विभाग, मुंबई

Source — Indian Red Cross Society, Maharashtra State, Branch, Mumbai

34. संकीर्ण / MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 34.3

महाराष्ट्रातील विश्रामधामे, विश्रामगृहे व कक्ष संख्या
No. of Rest Houses and Dak Bungalows by District
(1999-2000)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	विश्रामधाम व विश्रामगृहे Rest Houses and Dak Bungalows (3)	कक्ष संख्या No. of Suites (4)	District (2)
1	बृहन्मुंबई	6	69	Brihan Mumbai
2	ठाणे	20	99	Thane
3	रायगड	24	97	Raigad
4	रत्नागिरी	15	73	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	15	46	Sindhudurg
6	नाशिक	25	108	Nashik
7	धुळे	13	49	Dhule
8	नंदुरबार	14	52	Nandurbar
9	जळगाव	19	78	Jalgaon
10	अहमदनगर	31	69	Ahmednagar
11	पुणे	20	130	Pune
12	सातारा	22	89	Satara
13	सांगली	15	56	Sangli
14	सोलापूर	14	73	Solapur
15	कोल्हापूर	20	78	Kolhapur
16	औरंगाबाद	10	84	Aurangabad
17	जालना	9	26	Jalna
18	परभणी	8	29	Parbhani
19	हिंगोली	7	16	Hingoli
20	बीड	16	79	Beed
21	नांदेड	20	60	Nanded
22	उस्मानाबाद	12	83	Osmanabad
23	लातूर	11	49	Latur
24	बुलढाणा	9	60	Buldhana
25	अकोला	12	38	Akola
26	वाशिम	2	32	Washim
27	अमरावती	18	84	Amravati
28	यवतमाळ	16	52	Yavatmal
29	वर्धा	15	41	Wardha
30	नागपूर	14	119	Nagpur
31	भंडारा	8	22	Bhandara
32	गोंदिया	6	16	Gondiya
33	चंद्रपूर	20	60	Chandrapur
34	गडचिरोली	19	60	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	505	2,176	Maharashtra State

आधार - सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
Source.—Public Works Department, Government of Maharashtra, Mumbai

34. संकीर्ण / MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.34.4

बिगर शेतकी आस्थापनांची संख्या व त्यातील रोजगार

Number of Non-agricultural Establishments and Employment

चौथी आर्थिक गणना / Fourth Economic Census, 1998

अ.क्र.	जिल्हे	सामान्यतः काम करणारे									Districts
		आस्थापना (संख्या)			कामगार (संख्या)			पगारी कामगार (संख्या)			
Sr. No.		Establishment (No.)			Usually employed (No.)			Hired workers (No.)			(2)
(1)	(2)	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
1	बृहन्मुंबई	--	2,34,348	2,34,348	--	2283,697	22,83,697	-	20,39,504	20,39,504	Brihan Mumbai
2	ठाणे	13,033	86,947	99,980	97,708	666,507	7,64,215	88,929	5,75,457	6,64,386	Thane
3	रायगड	12,413	7,922	20,335	86,465	69,711	1,56,176	77,907	60,983	1,38,890	Raigad
4	रत्नागिरी	13,001	4,177	17,178	60,230	30,683	90,913	54,838	26,878	81,716	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	6,148	2,395	8,543	28,152	11,510	39,662	22,337	8,911	31,248	Sindhudurg
6	नाशिक	13,398	25,942	39,340	1,08,486	248,489	3,56,975	1,03,136	2,20,295	3,23,431	Nashik
7	धुळे	12,911	10,645	23,556	56,517	62,309	1,18,826	49,951	50,651	1,00,602	Dhule Nandurbar
8	नंदुरबार										
9	जळगाव	13,091	11,522	24,613	61,372	106,297	1,67,669	54,943	95,106	1,50,049	Jalgaon
10	अहमदनगर	19,656	13,503	33,159	1,37,747	84,795	2,22,542	1,26,344	71,774	1,98,118	Ahmednagar
11	पुणे	20,715	50,766	71,481	1,26,252	464,713	5,90,965	1,10,809	4,13,745	5,24,554	Pune
12	सातारा	12,472	7,171	19,643	59,720	58,889	1,18,609	51,863	51,198	1,03,061	Satara
13	सांगली	8,446	10,071	18,517	46,389	84,050	1,30,439	42,274	74,802	1,17,076	Sangli
14	सोलापूर	14,853	19,112	33,965	61,184	133,612	1,94,796	53,249	1,14,270	1,67,519	Solapur
15	कोल्हापूर	14,248	22,193	36,441	1,05,369	129,315	2,34,884	96,621	1,08,170	2,04,791	Kolhapur
16	औरंगाबाद	5,379	12,316	17,695	50,896	83,715	1,34,611	47,787	70,588	1,18,375	Aurangabad
17	जालना	6,002	3,728	9,730	18,823	29,184	48,007	14,977	24,893	39,870	Jalna
18	परभणी	5,147	8,067	13,214	16,648	53,237	69,885	14,887	44,358	59,245	Parbhani Hingoli
19	हिंगोली										
20	बीड	7,513	7,698	15,211	25,015	42,404	67,419	20,360	33,657	54,017	Beed
21	नांदेड	6,868	9,958	16,826	24,851	54,071	78,922	21,807	43,472	65,279	Nanded
22	उस्मानाबाद	4,317	3,335	7,652	18,820	22,399	41,219	16,582	19,280	35,862	Osmanabad
23	लातूर	6,562	7,158	13,720	25,675	51,204	76,879	21,939	44,128	66,067	Latur
24	बुलढाणा	8,343	7,343	15,686	30,367	47,961	78,328	25,903	40,893	66,796	Buldhana
25	अकोला	6,853	8,481	15,334	25,044	54,278	79,322	21,488	46,792	68,280	Akola Washim
26	वाशिम										
27	अमरावती	9,835	12,946	22,781	34,917	93,138	1,25,055	28,587	79,611	108,198	Amravati
28	यवतमाळ	9,639	10,173	19,812	41,823	56,912	98,735	37,854	46,085	83,939	Yavatmal
29	वर्धा	6,745	3,896	10,641	30,558	33,943	64,501	28,774	30,588	59,362	Wardha
30	नागपूर	11,723	32,110	43,833	85,948	250,569	336,517	81,192	220,091	301,283	Nagpur
31	भंडारा	11,499	5,111	16,610	52,955	41,380	94,335	47,869	36,754	84,623	Bhandara Gondiya
32	गोंदिया										
33	चंद्रपूर	9,977	7,380	17,357	58,829	65,652	1,24,481	54,955	59,035	113,990	Chandrapur
34	गडचिरोली	6,791	1,421	8,212	25,377	11,309	36,686	23,860	10,168	34,028	Gadchiroli

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source:- Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Mumbai

34. संकीर्ण / MISCELLANEOUS

तयता क्रमांक / TABLE No. 34.5

मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ खाली दिलेल्या अनुज्ञप्तीची जिल्हावार संख्या
 Number of Licences Granted in Each District Under the Mumbai Money-Lenders' Act, 1946
 (1999-2000)

अनु क्रमांक Sr. No.	जिल्हा (2)	अनुज्ञप्तीकरिता आलेल्या अर्जांची संख्या No. of applications received for licences	दिलेल्या अनुज्ञप्तीची संख्या No. of licences granted	नूतनीकरण केलेल्या अनुज्ञप्तीची संख्या No. of licences renewal	कायदेशीर अनुज्ञप्तीधारक सावकारांची संख्या No. of money-lenders holding valid licences	Districts (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	बृहन्मुंबई	110	110	1,935	2,045	Brihan Mumbai
2	ठाणे	35	35	377	412	Thane
3	रायगड	3	3	55	58	Raigad
4	रत्नागिरी	-	-	-	-	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	-	-	-	-	Sindhudurg
6	नाशिक	5	3	67	70	Nashik
7	धुळे	-	-	9	9	Dhule
8	नंदुरबार	1	1	11	12	Nandurbar
9	जळगाव	13	13	55	68	Jalgaon
10	अहमदनगर	2	2	20	22	Ahmednagar
11	पुणे	73	73	311	384	Pune
12	सातारा	9	9	108	115	Satara
13	सांगली	16	15	140	155	Sangli
14	सोलापूर	64	64	473	537	Solapur
15	कोल्हापूर	50	50	138	188	Kolhapur
16	औरंगाबाद	5	4	15	19	Aurangabad
17	जालना	2	2	27	29	Jalna
18	परभणी	14	14	44	58	Parbhani
19	हिंगोली	4	4	10	14	Hingoli
20	बीड	4	4	3	7	Beed
21	नांदेड	13	12	31	43	Nanded
22	उस्मानाबाद	15	15	36	51	Osmanabad
23	लातूर	74	74	120	194	Latur
24	बुलढाणा	53	53	53	66	Buldhana
25	अकोला	7	6	94	100	Akola
26	वाशिम	1	1	5	6	Washim
27	अमरावती	12	12	169	181	Amravati
28	यवतमाळ	8	6	55	61	Yavatmal
29	वर्धा	6	6	80	86	Wardha
30	नागपूर	61	61	-	61	Nagpur
31	भंडारा	19	19	166	185	Bhandara
32	गोंदिया	-	-	-	-	Gondiya
33	चंद्रपूर	17	10	75	85	Chandrapur
34	गडचिरोली	2	2	26	28	Gadchiroli

आधार - सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, पुणे

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Pune

34. संकीर्ण / MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.34.6

जिल्हावार अनुज्ञप्तीधारक सावकारांच्या व्यवहारांची माहिती

Transactions of Licensed money-lenders in each district

(1999-2000)

(रुपये लाखात / Rs.in Lakhs)

मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ च्या कलम २२ खाली सूट न मिळालेले Not exempted under section 22 of the Mumbai Money-Lenders Act, 1946				मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ च्या कलम २२ खाली सूट न मिळालेले Exempted under section 22 of the Mumbai Money-Lenders Act, 1946				Districts (2)
अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे (2)	व्यापा-यास दिलेली कर्ज Loans Advanced to traders (3)	बिगर व्यापा-यास दिलेली कर्ज Loans Advanced to Non-Traders (4)	एकूण कर्ज Total Loans Advanced (5)	व्यापा-यास दिलेली कर्ज Loans Advanced to traders (6)	बिगर व्यापा-यास दिलेली कर्ज Loans Advanced to Non-Traders (7)	एकूण कर्ज Tctal Loans Advanced (8)	
1	बृहन्मुंबई	3,241.36	0	3,241.36	-	-	-	BrihanMumbai
2	ठाणे	-	2,308.01	2,308.01	-	-	-	Thane
3	रायगड	-	94.96	94.96	-	-	-	Raigad
4	रत्नागिरी	-	-	-	-	-	-	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	-	0.26	0.26	-	-	-	Sindhudurg
6	नाशिक	4.12	566.77	570.89	-	-	-	Nashik
7	धुळे	-	33.41	33.41	-	-	-	Dhule
8	नंदुरबार	-	2.31	2.31	-	-	-	Nandurbar
9	जळगाव	0.70	4.26	4.96	-	43.58	43.58	Jalgaon
10	अहमदनगर	5.16	167.45	172.61	-	9.68	9.68	Ahmednagar
11	पुणे	51.35	1,879.25	1,930.60	-	-	-	Pune
12	सातारा	1.67	1,066.90	1,068.57	-	-	-	Satara
13	सांगली	140.76	2,556.81	2,697.57	-	0.50	0.50	Sangli
14	सोलापूर	239.10	538.15	777.25	-	-	-	Solapur
15	कोल्हापूर	519.14	217.60	736.74	-	-	-	Kolhapur
16	औरंगाबाद	-	39.11	39.11	-	-	-	Aurangabad
17	जालना	-	-	-	-	-	-	Jalna
18	परभणी	239.20	105.21	344.41	-	-	-	Parbhani
19	हिंगोली	110.94	42.29	153.23	-	-	-	Hingoli
20	बीड	212.00	1.20	213.20	-	-	-	Beed
21	नांदेड	404.58	31.16	435.74	-	-	-	Nanded
22	उस्मानाबाद	23.20	23.11	46.31	-	-	-	Osmanabad
23	लातूर	47.85	-	47.85	-	53.26	53.26	Latur
24	बुलढाणा	-	175.25	175.25	-	-	-	Buldhana
25	अकोला	-	607.45	607.45	-	-	-	Akola
26	वाशिम	-	152.03	152.03	-	-	-	Washim
27	अमरावती	5.22	652.17	657.39	-	-	-	Amravati
28	यवतमाळ	128.69	172.83	301.52	-	-	-	Yavatmai
29	वर्धा	-	315.59	315.59	-	-	-	Wardha
30	नागपूर	-	6,216.06	6,216.06	-	-	-	Nagpur
31	भंडारा	-	740.07	740.07	-	-	-	Bhandara
32	गोंदिया	-	-	-	-	-	-	Gondiya
33	चंद्रपूर	97.28	257.63	354.91	-	-	-	Chandrapur
34	गडचिरोली	-	6.35	6.35	-	-	-	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		5,472.32	18,973.65	24,445.97	-	107.02	107.02	Maharashtra State

आधार : सहकार आयुक्त आणि निबंधक सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source : Commissioner of Labour and Registrar Co-operative Societies, Govt. of Maharashtra, Pune

34. संकीर्ण /
तक्ता क्रमांक /
भारतीय रिझर्व्ह बँकेसंबंधी आर्थिक आकडेवारी /
1999

वर्षातील शेवटचा शुक्रवार Last Friday of the year	चलन विभाग / Issue Department						बँक व्यवहार विभाग/ Banking Department			
	जबाबदारी / Laibilities			मालमत्ता / Assets			जबाबदारी / Laibilities			
	चलनात असलेल्या नोटा Notes in circula- tion	एकूण तयार केलेल्या नोटा Total Notes issued	सोन्याची नाणी व लगडी Gold Coin and bulion	परदेशी रोखे Foreign securities	रुपये नाणी (अ) Rupee coin (a)	भारत सरकारचे रुपयातील रोखे Govt. of India rupee securites	ठेवी / Deposits			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	केंद्र शासन Central Govern- ment	राज्य शासन State Govern- ment	इतर Others	एकूण इतर धरून Total including others
(8)	(9)	(10)	(11)							
1960-61	1,985	1,993	118	123	120	1,632	76	29	159	264
1970-71	4,212	4,221	183	273	52	3,714	251	13	289	553
1980-81	13,733	13,755	226	2,364	56	11,110	778	11	5,732	6,521
1990-91	53,784	53,807	6,654	200	29	46,924	61	33	38,448	38,542
1995-96	1,20,073	1,20,107	13,751	10200	115	96,041	54	18	58,235	58,307
1996-97	1,34,889	1,34,907	11,922	25,200	144	97,640	53	44	58,239	57,336
1997-98	1,48,520	1,48,550	9,877	45,700	27	92,946	51	402	64,666	65,119
1998-99	1,72,541	1,72,573	10,310	50,700	71	111,492	51	17	71,690	71,757
1999-00	1,92,483	1,92,535	10,598	72,700	102	1,09,134	500	41	86,010	86,551

टिप.- (अ) भारत सरकारच्या रुपयांच्या नोटा धरून.

(ब) भरलेले भांडवल आणि राखीव भांडवल.

(क) रोखे आणि अल्प मुदतीचे रोखे धरून.

आधार.-रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया, बुलेटीन, मार्च २०००

MISCELLANEOUS

TABLE No. 34.7

Financial Statistics Relating to the Reserve Bank of India

-2000

(रुपये लाखत /Rs. in lakhs)

बैंक व्यवहार विभाग / Banking Department							
जबाबदारी Liabilities	मालमत्ता / Assets						
	ढेवी / Deposits						
इतर जबाबदाऱ्या (ब) Other liabilities (b) (12)	एकूण ताळेबंद Total liabilities of assets (13)	नोटा व नाणी Notes and coins (14)	परदेशात असलेली शिल्लक (क) Balance held abroad (c) (15)	कर्ज व आगाऊ रकमा Loans and advances (16)	खरेदी केलेली बिले आणि वटाव Bills purchased and discounted (17)	गुंतवणूक Investments (18)	इतर मालमत्ता Other assets (19)
231	495	8	13	225	39	181	20
689	1242	10	77	958	38	113	46
5,108	11,329	23	1,956	3,504	3,162	1,593	1,390
28,342	66,384	23	4,008	18,516	1,384	40,286	2,666
39,176	97,381	35	43,623	15,724	772	29,173	8,153
38,774	96,112	19	44,350	11,963	7846	23,590	8,345
48,631	1,13,748	31	41,633	13,963	-	48,482	9,640
62,215	1,33,571	33	52,310	17,003	-	55,112	6,641
74,102	1,60,354	52	53,313	36,909	-	62,660	7,739

1a.- (a) Including Government of India Rupee notes.

(b) Including paid up capital and reserves.

(c) Including cash and short-term securities.

urce.- Reserve Bank of India Bulletin, March 2000

34. संकीर्ण / MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.34.8

नोंदलेल्या दस्तावेजाची संख्या, वर्णन व हस्तांतरित केलेल्या भिळकतीचे मूल्य
Number and Description of Registered documents and value of Property Transferred
(1999-2000)

(रुपये लाखात /Rs. in lakhs)

अ. जिल्हे	नोंदणी	स्थावर भिळकतीबाबतच्या नोंदी						जंगम भिळकतीबाबतच्या नोंदी				Districts		
		Registrations affecting immovable property			Registration affecting immovable property			Registration affecting immovable property		Registration affecting immovable property				
क्र.	कार्यालय	संख्या	एकूण	संख्या	एकूण	संख्या	एकूण	संख्या	एकूण	संख्या	एकूण	संख्या	(2)	
Sr	Registration	No.	Aggregate	No.	Aggregate	No.	Aggregate	No.	Aggregate	No.	Aggregate	No.	Aggregate	
No.	Offices	No.	value	No.	value	No.	value	No.	value	No.	value	No.	value	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
1	बृहन्मुंबई	7	42163	3610372.00	16998	9527169.00	59161	13137541.00	831	-	Brihan Mumbai			
2	ठाणे	15	86801	3302186.00	5806	75738.00	92607	3377924.00	363	36.00	Thane			
3	रायगड	8	14669	24907.55	6177	20160.74	20846	45068.29	269	14.58	Raigad			
4	रत्नागिरी	6	8799	10640.28	1194	2700.25	9993	13340.53	212	41.77	Ratnagiri			
5	सिंधुदुर्ग	5	6053	5849.60	280	137.74	6333	5987.34	49	30.14	Sindhudurg			
6	नाशिक	13	54427	71315.74	10403	29162.28	34830	100478.02	405	30.73	Nashik			
7	धुळे	7	17884	13471.54	177	202.50	18061	13674.04	644	1853	Dhule			
8	नंदुरबार										Nandurbar			
9	जळगाव	16	53926	39863.14	1554	1955.56	55480	41818.70	1912	249.94	Jalgaon			
10	अहमदनगर	15	54393	49286.23	1721	2898.71	56114	52184.94	379	21.94	Ahmednagar			
11	पुणे	21	97142	370694.56	19622	79187.21	116764	449881.77	364	28306.98	Pune			
12	सातारा	10	37018	32480.00	2545	9176.00	39563	41656.00	399	45.00	Satara			
13	सांगली	10	36323	36643.00	1942	3558.00	38265	40201.00	367	7.00	Sangli			
14	सोलापूर	13	48819	601825.12	6392	24598.39	55211	626423.51	3549	2116.33	Solapur			
15	कोल्हापूर	12	45367	45244.19	2719	5882.31	48086	51126.50	3663	17.25	Kolhapur			
16	औरंगाबाद	9	50025	35462.33	2336	4949.33	52361	40411.66	462	40.00	Aurangabad			
17	जालना	5	24159	10916.00	188	55.00	24347	10971.00	-	-	Jaina			
18	परभणी	8	27171	1461565.00	564	25.46	27735	1461590.46	6427	4556.26	Parbhani			
19	हिंगोली										Hingoli			
20	बीड	8	35170	15941.00	404	480.82	35574	16421.81	410	15.93	Beed			
21	नांदेड	9	27807	24178.69	448	683.68	28255	24862.37	394	2.26	Nanded			
22	उस्मानाबाद	6	16888	10079.82	228	24.63	17116	10104.45	-	-	Osmanabad			
23	लातूर	6	23975	17625.00	435	675.00	24410	18300.00	175	8.00	Latur			
24	बुलढाणा	13	33900	17169.47	632	368.00	34532	17537.47	-	-	Buldhana			
25	अकोला	14	41480	23824.95	1323	311.71	42803	24136.66	438	8.15	Akola			
26	वाशिम										Washim			
27	अमरावती	12	133293	78440.57	4355	1864.67	137648	80305.24	559	28.31	Amravati			
28	यवतमाळ	14	23788	16715.30	1244	623.50	25032	17338.80	121	25.16	Yavatmal			
29	वर्धा	6	16186	11819.00	1105	155.00	17291	11974.00	-	-	Wardha			
30	नागपूर	22	42702	91299.00	1081	2589.00	43783	93888.00	5746	-	Nagpur			
31	भंडारा	13	19800	10572.00	647	-	20447	10572.00	-	-	Bhandara			
32	गोंदिया										Gondiya			
33	चंद्रपूर	10	14489	58.32	423	-	14912	58.32	-	-	Chandrapur			
34	गडचिरोली	4	3060	1468.69	104	-	3164	1468.69	-	-	Gadchiroli			
महाराष्ट्र राज्य		317	1137677	10041914.09	93047	9795332.49	1230724	19837246.57	28138	35980.36	Maharashtra State			

आधार : नोंदणी महानिरीक्षक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source : Office of the Inspector general of Registration, Govt. of Maharashtra, Pune

34. संकीर्ण / MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक / TABLE No.34.9

महाराष्ट्र राज्यातील नोंदलेल्या विवाहांची संख्या

Number of Marriages Registered in the State of Maharashtra
(1999-2000)

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष year	बृहन्मुंबई विवाह कायद्याखालील Under Mumbai Marrigae Act. (3)	विशेष विवाह कायद्याखालील Under Special Marrigae Act. (4)	इतर कायद्याखालील Under Other Act. (5)	एकूण Total (6)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	1966-67	20,583	1,129	460	22,172
2	1970-71	21,453	3,359	438	25,250
3	1980-81	26,609	2,061	18	28,688
4	1990-91	52,931	6,477	141	59,549
5	1995-96	65,714	5,741	135	71,590
6	1996-97	1,30,303	12,548	14	1,42,865
7	1997-98	1,40,438	14,294	2	1,54,734
8	1998-99	1,80,356	9,141	180	1,89,677
9	1999-00	44,435	8,930	30	53,395

आधार.—नोंदणी महानिरीक्षक कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.— Inspector-General of Registration, Government of Maharashtra, Pune

शुद्धिपत्रक/Errata

महाराष्ट्र राज्य सांख्यिकीय गोषवारा सन १९९९-२०००

अनु. क्र. Sr. No.	पृष्ठ क्र. Page No.	तक्ता क्र. Table No.	स्तंभ क्र. Column No.	चूक Incorrect	वाचावे/ Read
1	56	1.12	2	वर्ष	वयोगट
2	168	5.4	3/4/5	Primary School/Pri- Primary/Junior Basic Deptt.	Higher Secondary Multipurpose Junior Basic Deptt.
3	310	12.13	10 ते 14		वर्ष/Year
4	319	13.5	3,4,5	जून, १९९६ अखेर निर्मित सिंचन क्षमता	जून, १९९९ अखेर निर्मित सिंचन क्षमता